

ROWATSU'U TÉM NHIHÖDÖ

EVANGELHOS EM LÍNGUA XAVANTE

Navegador de Capítulos

**Mateus - 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15 - 16 - 17 - 18
- 19 - 20 - 21 - 22 - 23 - 24 - 25 - 26 - 27 - 28**

Marcos - 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15 - 16

**Lucas - 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15 - 16 - 17 - 18
- 19 - 20 - 21 - 22 - 23 - 24**

**João - 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15 - 16 - 17 - 18 -
19 - 20 - 21**

Campo Grande MS

2015

Missão Salesiana de Mato Grosso (MSMT)

UNIVERSIDADE CATÓLICA DOM BOSCO (UCDB)

CENTRO DE DOCUMENTAÇÃO INDÍGENAS e
ANIMAÇÃO MISSIONÁRIA INSPECTORIAL

Av. Tamanderé, 6000 - Jd. Seminário - Caixa Postal 100
79.117-900 Campo Grande MS

Chanceler: Pe. Gildásio Mendes dos Santos

Reitor: Pe. José Marinoni

Coordenação: Pe. Georg Lachnitt SDB
Pe. Aquilino Tsere'ubu'õ Tsi'rui'a SDB

Tradução: Várias equipes prévias

Tradução definitiva: Pe. Aquilino Tsere'ubu'õ Tsi'rui'a SDB

Convenção gráfica: São Maros, de 26/06 - 03/07/1976

Vocabulário Bíblico e Líturgico convencionado: Curso de Agentes de Pastoral Xavante, Sangradouro, 11-13/12/2002 e cursos de agentes de pastoral posteriores nas diversas frentes missionárias

APROVAÇÃO ECLESIÁSTICA

Nihil obstat

Pe. Gildásio Mendes dos Santos

Inspetor Salesiano

Campo Grande MS, 05 de abril de 2015

Digitação e Diagramação: Pe. Georg Lachnitt

Apresentação

A tradução dos Evangelhos em língua Xavante resultou de muitos esforços durante longos anos do trabalho missionário.

A celebração da Liturgia da Palavra em língua Xavante, segundo documento existente no CDI, começou em São Marcos em 1965, motivada pela publicação da Constituição *SACROSANCTUM CONCILIUM*, pelo esforço do Pe. Pedro Gawlik. Tendo sido interrompido por decisão superior, o movimento por uma Liturgia em língua indígena voltou a renascer por ocasião do Natal de 1977 em São Marcos, pelo esforço do Me. Adalberto Heide e do Pe. Miguel Paes da Silva. Desta vez já foi elaborado o texto completo incluindo a liturgia eucarística.

A partir de então, no início dos anos oitenta, foram traduzidas leituras bíblicas por ocasião de algumas grandes festas, aqui e acolá. Em 1983, recolhendo textos já existentes das leituras bíblicas da Quaresma, foi composto o primeiro livrinho de *Robdzépatadzé - Danhipai'wa Tsihöibadzé - Quaresma - Páscoa*, pelo esforço do Pe. Georg Lachnitt e do Me. Adalberto Heide. Este foi um esforço precário, quando os princípios de grafia Xavante ainda não tinham sido assimilados suficientemente.

- A rigor, os princípios da Grafia Xavante foram decididos em São Marcos, num encontro com ampla participação, na presença da FUNAI e representantes do Museu Nacional, de 28 de junho a 03 de julho de 1976. Para urgir a sua prática, foi convocado, a nível de Missão Salesiana, um encontro em Merúri, em 1985. -

Mas foi um importante esforço que abriu caminho para uma série de novos esforços. Assim, por exemplo, na medida em que eram realizados os dos Ritos de Iniciação Cristã Xavante nas aldeias de N. S. Auxiliadora e Namuncurá, foram compostos os textos do Rito de Iniciação Cristã Xavante e outros sacramentos, fixados no livrinho de *Íwënhomri - Celebração dos Sacramentos - Ritos de um Povo*. Ainda na mesma época foi sintetizado o que já estava parcialmente sendo usado, o *Danhipai'wa wa ai'ãma iwata - Povo Xavante em Oração*, pelo trabalho dos mesmos autores acima.

Com a transferência do Pe. Georg Lachnitt a Campo Grande em 1987, foi dedicado um maior esforço aos estudos línguísticos com suas

publicações, sem, contudo, renunciar a outros trabalhos litúrgicos com os respectivos textos litúrgicos.

A partir de 1995, foi organizado em São Mareos um grupo de jovens com participação do então tirocinante Cl.go Aquilino Tsere' ubu' õ Tsi' rui' a, para a tradução mais sistemática dos Evangelhos, começando com o Evangelho segundo Marcos. Foi um trabalho pesado, tentando definir o significado de um parágrafo e, em seguida, o significado de palavras singulares, para chegar à tradução do significado de cada parágrafo. Já então se percebeu uma grande lacuna: a falta de definição de um vocabulário litúrgico-bíblico. Isto foi mais sentido nos trabalhos subsequentes do Evangelho segundo Lucas em 1997 e do segundo Mateus publicado em 2001.

Foi então organizada uma reflexão sistemática sobre o vocabulário específico, no Curso de Agentes de Pastoral Xavante em Sangradouro, de 11 a 13 de dezembro de 2002. Me. Adalberto Heide fez o discurso de abertura dos trabalhos. Como critérios foram aceitos alguns princípios básicos. Um maior aproveitamento da rica tradição Xavante na qual se expressa a rica experiência de Deus que também se manifestou pelo seu Espírito a esse povo. Esse vocabulário seria mais facilmente entendido por todos os Xavante, mesmo os que ainda não tiveram um contato mais intensivo com os missionários. Além disso, foi preciso ter uma compreensão mais profunda do significado dos termos bíblicos, para o que Pe. Georg recorreu ao grego, primeira língua na qual os Evangelhos foram redigidos. Esse importante trabalho de definição de um vocabulário bíblico-litúrgico, porém, precisou ser dialogado e homologado com os Xavante nos cursos de agentes de pastoral em Areões e Parabubu, onde foram feitos alguns pequenos acréscimos, aprovando plenamente o que já tinha sido definido em Sangradouro.

O tempo entre 2002 até 2013 foi um tempo de amadurecimento, onde nos textos liúrgicos foram apresentados antigas versões ao lado das novas formulações. As aldeias de Areões etc., no início do processo de evangelização, começaram de inicio a usar as novas formulações. Nos anos de 2013 e 2014 os diálogos amadureceram em Parabubu e ultimamente em Sangradouro. Com esse longo tempo de amadurecimento, pelo esforço

dedicado do Pe. Aquilino, os antigos textos foram revistos e aprimorados, enquanto o Evangelho segundo João já foi re digido na nova convenção. Deve-se notar que o Pe. Aquilino, para qualquer novidade de terminologia, continua fazendo consultas entre representantes de Sangradouro, Areões, T.I. de Parabubu e Marāiwatsédé, sua terra de origem.

Como isto é um trabalho fundamental para o anúncio da Palavra do Senhor, na medida que tiver retorno, poderão ocorrer novas formulações, para serem inseridas em novas impressões. Esse é o caminho reservado na tradução da Boa Nova do Senhor em qualquer grupo linguístico. Importa ser fiel o mais possível à Palavra do Senhor.

Com isso feito, apresentamos a primeira publicação dos Evangelhos em língua Xavante - *Rowatsu ú Tém Nhöhödö*, nos inícios de 2015. Parabéns a todos que colaboraram neste exaustivo trabalho! Deus lhes pague!

Pe. Georg Lachnitt SDB, coordenador desta edição.

VOCABULÁRIO BÍBLICO XAVANTE

*Vocabulário definido no Encontro de Agentes de Pastoral Xavante, em Sangradouro, aos 11-13 de dezembro de 2002. As palavras * foram definidas pelo tradutor com a equipe. As palavras ** resultaram do Curso de Agentes de Pastoral em Areões de 17 a 21 de junho de 2013 e as *** do Curso de Agentes de Pastoral em São Pedro, aos 28 de outubro a 01 de novembro de 2013.*

afim de que = para que "marī da"

*aliança "datsipamrami" **

anjo "rowatsu'u'wa"

*apocalipse "rowatsu'u hōi'rédzé" **

apóstolo "rotiwē 'mahörö'wa"

*bispo "rotiwē'madö'ö'wa" **

câncer "tsimitsatsu"

certo dia, certa vez "niwa bötö na"

céu, céu físico: "hōiwa"; céu espiritual: "rowē"

cobrador de impostos "rob'uipradzé dzani'wa"

com efeito "tawamhā", "tahawamhā"

curar "dape"

diabo "da'āma ropéi'wa"

demônio "ītsimimnha"

deserto "roptsi īnomro"

Deus "Dapoto'wa", "Wamama"

discípulos "ītsamarī'wa norī", "ītsimi'ubumro norī"

doença "dahödzé"; "dadzépu"

*domingo "Dapoto'wa danhimbödö" ***

domingo de Ramos "Wadub'rata dzébrédzé"

doutor "rowaihu'u-petse'wa"; "rowaihu'u dza'ētē'wa"

endemoninhado, posse do demônio "da'wapéi'wai ré hā"

enfermo, pessoa doente "ītsépu'u ré hā"

entranhas = tripas - intestino "dapē"

*esmola "danhiwari" **

estranho "ītsa'retse'ō"

escândalo "datsitsi'rē"; "datsiwē'ō dzani"

escriba "ītsihötö'wa"

espírito "ihöiba tsamri'õ"
Espírito Santo "Ihöiba Tsamri'õ Ípe"
Evangelho "Rowatsu'u Té"
fariseu fariseu
festa "datsi'wa'uburé"
Filho do Homem "Aibö 'Ra"
geração "datsitébré"
governador "ro'madö'ö'wa"; "ti'ai wa'ötö 'madö'ö'wa" ***
herança "danhimroi rême"
herdeiro "timama nhimro ubumroi'wa"
hipócrita "itsima'uri nhipe"
Igreja "I'ubumro" *
Jesus "Danho'reptui'wa", "Wadub'rada"
Jesus Cristo "Danho'reptui'wa i'ma'wamarí ré"
judeu judeu, judeu norí
juiz "rowairébé'wa"
 julgamento "rowairébédzé"
 julgar "rowairébé"
lepra "danh'i'a'a"
leproso "danh'i'a'a'wa"
mestre "dama rowaihu'u'wa"
ministério "danhimiromhuridzé"
mistério "marí iwaihu'u dza'retse'õ na" *
multidão "datsiwairõno"; "da'ahö na"
mundo "romnho'uma"
oculto "itsa'retse'õ", "itsámri'õ"
ou "niwamhã"
pão "i'u'etewapu"
Papa "Rotiwenhomri'wa" ***
parábola "romnhimiré"
contar parábolas "marí na tsimiré"
paralítico "ihöiba prã"
Páscoa Na tradição israelita: "Ro'rahörnidzé"; depois da morte e
ressurreição de Jesus Cristo: "Wadub'rata Tsihöibadzé" **
pois "ãne wa"
porque? "e marí wa"

por que "e marī wa, marī āna"
povo "danho'uma"
povoado "darom nhipti"
profeta "ro'mahörö'wa"
publicano "rob'uipradzé dzani'wa"
quaresma "datsitsa'ratadzé" ***
que, para que, a fim de que "e marī da, (tiha da), marī āna (tihai āna)"
rei "da'rānho'u"
reino "Dapoto'wa te ro"
sábado "romhuri 'rātsudu"
santuário "itsa'ratadzé"
sarar "dadzéptö"
satanás "dahöiba wamnarī'wa"
saúde "ihöiba haré"
segundo depois do primeiro vem o segundo: "itsāna'remhā", isto é, o
 seguinte
segundo, de acordo com, como ".... dzarina"; "tsine", "ne"
Senhor "Wamama, Dapoto'wa", "Da'rānhipai'wa" **
servo "romhuri'wa"
sinagoga "danho'redzé"
soldado "dapawatsitsi'wa", ("tsi'ahöri'wa", "damrami'wa")
templo "'ri īpe"
testemunhar "datsitōmowapto 'manharī'"
testemunho "datsitōmowapto"
todo-poderoso "idanhiptete nho'uma", "itsiptete nho'uma" *

ROWATSU'U TÉ JESUS CRISTO TE NA, MATEUS ÍPE, TE ÍROWATSU'U NE

I. Danho'reptui'wa potodzé duré rāre hā

1 **Danho'reptui'wa hi'rada** --- ¹Itepāiwatsitsi na'ratakdé Danho'reptui'wa ²l'ma'wamarī ré Davihi 'ra, Abraão 'ra na hā:
²Isaac poto'wa hā Abraão hā,
Jacó poto'wa hā Isaac hā,
Judá poto'wa hā Jacó hā duré tô ³ītsitsānawā norī hā,
³Farés duré tô Zara poto'wa hā Judá hā, Tamar na hā,
Esron poto'wa hā Farés hā,
Aram poto'wa hā Esron hā,
⁴Aminadab poto'wa hā Aram hā,
Naasson poto'wa hā Aminadab hā,
Salmon poto'wa hā Naason hā,
⁵Booz poto'wa hā Salmon hā, Raab wamhā,
Jobed poto'wa hā Booz hā, Rute wamhā,
Jessé poto'wa hā Jobed hā,
⁶Da'rānho'u Davihi poto'wa hā Jessé hā.
Salomão poto'wa hā Davi hā, tahā Urias mro wamhā,
⁷Roboão poto'wa hā Salomão hā,
Abias poto'wa hā Roboão hā,
⁸Asa poto'wa hā Abias hā,
Josafá poto'wa hā Asa hā,
Jorão poto'wa hā Josafá hā,
Ozias poto'wa hā Jorão hā,
⁹Joatão poto'wa hā Ozias hā,
Acaz poto'wa hā Joatão hā,
Ezequias poto'wa hā Acaz hā,
¹⁰Manassés poto'wa hā Ezequias hā,
Amon poto'wa hā Manassés hā,
Josias poto'wa hā Amon hā,
¹¹Jeconias poto'wa hā Josias hā duré ¹²ītsitsānawā norī hā
danhipti'a nhiti dahöimana tsiwa'ro'o Babilônia ãma.
¹²Danhipti'a nhiti dahöimanadé Babilônia ãma parimhā,

Salatiel poto'wa hā Jeconias hā,
 Zorobabel poto'wa hā Salatiel hā,
¹³Abiud poto'wa hā Zorobabel hā,
 Eliacim poto'wa hā Abiud hā,
 Azor poto'wa hā Eliacim hā,
¹⁴Sadoc poto'wa hā Azor hā,
 Aquim poto'wa hā Sadoc hā,
 Eliud poto'wa hā Aquim hā,
¹⁵Eleazar poto'wa hā Eliud hā,
 Matā poto'wa hā Eleazar hā,
 Jacó poto'wa hā Matā hā,
¹⁶José poto'wa hā Jacó hā, Maria mro hā,
 Taha ta, ma ãma podo Danho'reptui'wa hā ī'ma'wamarī ré na ītsitsi hā.
¹⁷Tô tawamhā uburé taha awa'awi na hā īpoto tsitséré mono hā:
 Abraão hawimhā õwa Davihi u hā, mitsito maparane-tsi'uiwana īpoto dza'ra hā; Davihi hawimhā õwa danhipti'a nhiti dahoimanadzé Babilônia ãma hā, mitsito maparane-tsi'uiwana na īpoto dza'ra hā; duré danhipti'a nhiti dahoimanadzé Babilônia ãma õwa ī'ma'wamarī ré u hā, mitsito maparane-tsi'uiwana na īpoto dza'ra hā.

José ītsi'öri-wē-dzé Danho'reptui'wa mama na --- ¹⁸Danho'reptui'wa ī'ma'wamarī ré īna'ratadzé hā ãne: Maria īna hā, pitsutu tsina īhöimana hā José ãma mro da, tsiré höimana dzahuré õ ré hā, te īhöiba Tsamri'ō īpetse nhibra ré hā tihöiba tse'retö na hā. ¹⁹José īmro hā, aibö wē tsina īhöimana mono hā duré te tsima wē õ di, te te watsu'u da hā, pi'uriwi tsi atéma natsi, te rēme da tsi aré. ²⁰Tadza hā, taha böto na ãne te tsima rotsa'rata 'manharī ré hā, ãhāta ãme, ma rowatsu'u'wa hā Da'rānhipai'wa te hā tāma tsihöi're ītsötö 'rowi hā duré tāma tinhá: "Davihi 'ra José, aipahi aima höimana tō, Maria öri da hā aimro hā; e marī wa, õhō ãma ītsi'manharī hā īhöiba Tsāmri'ō īpetse hawi hā. ²¹Ô hā, te dza mitsi ī'ra hā tāma podo, duré a hā dza 're ī'mahörö mo, ītsitsi Danho'reptui'wa na. Ô hā, te dza tsö'reptu tite a'uwē hā īwatsété hawi hā". ²²Ma tō uburé tiromhöimana pa; e marī da; tō Da'rānhipai'wa te ãma tsamarī da wamhā, ro'mahörö'wa höiba hawi, te īnharīdzé hā: ²³Ãhāta ãme te dza ī'ubuni hā atébré duré te dza tsiwi te 'mahörö ītsitsi na Emanuel na; e niha na hā: "Da'rānhipai'wa wame höimana". ²⁴José hā oto utumhā, rowatsu'u'wa Da'rānhipai'wa te hā, te tāma ī'ru dzarina, ma 'manha duré timro hā oto tsima wē. ²⁵Tadza hā, te

te waihu'u õ di bödö hā ūra hā mitsi tāma ūpotodzém u nā hā. Duré ūhō, ma tsitsi Danho'reptui'wa na.

2 **Its'a'rata'wa na duréi 're ūhōimana dza'ra mono, te tsiwi ūtsabudzé**
 --- ¹Danho'reptui'wa hā poto parimhā Belém āma, Judéia te wa, da'rānho'u Herodes höimana mono ré, āhā ta, āme, ma aihutu duréi ūts'a'rata'wa norí hā, bötö putsidzé hawi hā Jerusalém u hā, ²mreme tsina nharí dza'ra: "E momo judeu da'rānho'u hā ūpoto té hā. Taha wa, ūte hā watsi hā, wa watsiwi 'madö'ö dza'ra ni, te te tsina ūmaiwadzere hā duré wa we ai'aba're ni, wa te tsawi dza'ra da". ³Te te waparimhā āhā, Herodes da'rānho'u hā, te pahi na hā tihöiba duré tō ūme hā uburé Jerusalém hā. ⁴Duré tō aihini dzô dahörö hā 'manha, ūts'a'rata'wa na danhim'ūhö'a norí dzô hā duré tō a'uwe te ūtsihötö'wa norí dzô dzéma hā, te te adzadanharí, te te waihu'u da, nimomo ūma'wamarí ré hā ūpoto dzô hā. ⁵Ö norí hā atsa tsada'öbö dza'ra: "Belém Judéia 'remhā, oro tō āhā na ro'mahörö'wa nhiminhöhödö hā höimana dza:

*⁶Duré a hā, Belém, Judá nhipti'a, tsiwa'ru nima hā ne hā
 a hā atsyry di Judá tsi uptsätā 'remhā,
 aihawi hā dza 'maiwatobro mitsi danhim'ūhö'a hā,
 te dza te 're a'ubumro Israel, ūnhim'a'uwe hā".*

⁷Taha wa, ma Herodes rob'ru tsa'retse āna tsô hörö dza'ra da, duréi ūts'a'rata'wa norí dzô hā duré tsô ūtî da, tō tsena dzô, te te adzadanharí da, watsi höiba na nima hā bötö na ūtsihöi're dzô hā. ⁸Duré te adzatörîmhā Belém u hā, te tāma anha: "Ai'aba'rei wa'aba duré tsô airtî dza'ra wa'aba, atsiwi öri wa'aba da rowatsu'u uwaibaba hā 'watébrémi höiba na hā duré atsiwi tsämri wa'aba wamhā, we ūpo'repu'u dza'ra wa'aba, e marí da; ūdzema wa hā ūmorí da, ö hā, te tsawi da". ⁹Āhā da'rānho'ömo mreme ré, te ö norí hā ai'aba're. Duré āhā watsi hā taha ta, ma tsiwi tsämri pa, ūhöiba dzarina ūtsihöi're hā ūtsöwa, te timorí dza'ra ūwa 'watébrémi ūnomrodzéb u, tame, ma ūtsitsiwi hā 'madzadzö. ¹⁰Ö norí hā, watsi apö te tsiwi 'madö'ö wamhā, ma tāma tirowë dza'ëtë dza'ra. ¹¹Oto 'ri para u tsitsimhā, ma tsiwi titsä Maria ūna me, duré, ti'ai u hā tāma ana, te tsawi dza'ra da ö hā. Tō awa'awi, ma tsitowa dza'ra tite wedehö're dzadadzöri hā duré tō āma tsawi dza'ra, tinhimdzari na hā: ūtēwaipo, ūtsitsédé dzadadze duré rowede wa'u dzadadze. ¹²Itsötö 'rowi ūpo'repu höimana dza'ra wamhā, apö tsihutu tō da Herodes u hā, aimawi bödödi na, ma apö aihutu tinhipti'ai u hā.

Egitu u datsimanidzé duré marí upai'ō'wa pāriwēdzé --- ¹³Duréi ïtsa'rata'wa na 're ïhöimana dza'ra mono hā ts'i'aba'rei parimhā, rowatsu'u'wa Da'rānhipai'wa te hā 'matsihöi're rotsawērē na José ma, te duré tinhā: "Aiwhantu, tsa'ra na ai'uté hā ïna dzéma, aimani na Egito u. Aihöimana õwa a'ö wa hā, te ï'aipo'repu'udzém u. E marí wa. Herodes, te dza tsô rīni ai'uté dzô, te te wīrī da". ¹⁴Awa'awi, ma tō José hā udu barana, ai'uté hā, ma tsa'ra duré ïna dzéma, oto Egito u hā mo. ¹⁵Tame, te tihöiba Herodes ïdö'ödzém u, tō Da'rānhipai'wa te ï'ru hā, te te ãma tsamarí da wamhā, tō ro'mahörö'wa dzadawa para, te ïnharī-mono-dzé hā:

Egitu u hā, wa ï'ra dzô hā hō.

¹⁶Herodes, te te rowaihu'umhā, duréi ïtsa'rata'wa na 're ïhöimana dza'ra mono hā, ïtēme ïtsihutu ãna hā, wa're na te tihöiba. Taha wa, te dama ti'ru ai'uté hā, da te tsimroi mono da, ãma ïwahu hā maparane pi'reba na. Belém 're, 're ïhöimana dza'ra mono hā, duré ïwapto ma na 're ïhöimana dza'ra mono dzéma. Tō duréi ïtsa'rata'wa na 're ïhöimana dza'ra mono, te te tsiwi tō tsena na ïwatsu'u mono dzarina, ma 'manha. ¹⁷Taha wa, ro'mahörö'wa Jeremias, te te ïnharīdzé, ma tō ãma tsama:

¹⁸Ãne, ma te dadzadari wapari hā tihöiba Ramá 'remhā

datsiwa'ō hā, tsa'ëtē na hā:

*Tahā Raquel ïtsiwa'ō dze ti'ra norī ãma,
tāma wē õ di, da te tiwi tsadzöri da hā, ïtsiwa'ō hā,
e marí wa; õ norī hā oto tō 're höimana dza'ra mono õ wa.*

Egitu hawi apö datsi'aba'rédzé duré Nazaré ãma datsina rowa'redzé ---

¹⁹Herodes dö'ö parimhā, ma rowatsu'u'wa Da'rānhipai'wa te hā José ma tsihöi're rotsawērē na hā, Egito ãma, ²⁰duré tāma tinhā: "José, aiwhantu, tsa'ra na ai'uté hā duré ïna hā, apö Israel nhipt'i'ai u aiwitsi, e marí wa; ma tō ai'utō taha ta, te tsô 're rītī dza'ra, te te tsiwi wīrī da ai'uté hā". ²¹Da bö, ma José hā wahudu tsa'ra ai'uté hā duré ïna hā, duré Israel nhipt'i'ai u hā ãdzé. ²²Tadza hā, te te waparimhā, Arquelau danhim'ïhö'a nhipai'wa na ïhöimana na hā Judéia 're, timama Herodes dza'rui wa, te pahi na hā tihöiba õwa morī da hā. Taha wa, ïpo'repu ïtsōtō 'rowi höimana pari wa, te Galiléia u hā mo, ²³tamomo te 're ro, 'ri'ahö Nazaré na ïwamrī ãma, te ãma tsamarí da wamhā, ro'mahörö'wa norī, te ïwatsu'u dza'ra mono hā:

Õ hā dza 're tsitsi Nazareu na.

II. Höiwa āma daro wa rob'rudzé, da te dama 're īro'mahörö-mono-dzé

1. MARĨ PIRE DAMA ĪWATSU'UDZÉ

3 Joāo Batista, te te dama īrowatsu'u-mono-dzé --- ¹Taha böötö na, ma te Joāo Batista tsihöi'ré roptsi īnomro Judéia wa 're īhöimana mono āma, te te dama 're ro'mahörö duré te nharī: ²"Aihöimana na tsaprī aba mono, e marī wa; rowē höiwa āma, te ro 're īhöimana mono hā, āhā ta, te 'röwi hā tihöiba". ³Joāo na hā ro'mahörö'wa Isaías, te te dama īwatsu'u mono:

Mreme tsina roptsi īnomro wa 're īhöörö mono:

*Da'rānhipai'wa te hā bödödi petse dza'ra aba mono,
bödödi hā wahu na tsa'ra aba mono.*

⁴Joāo hā, te 're tsī'udza awaru batī hö na hā duré īutsi hā, tō īhö na ī'u nhoti dzarina hā. 'Riti na ītsadzé hā duré ropini rom na 're īhöimana dza'ra mono na dzéma. ⁵Jerusalém wa 're īro mono hā, Judéia wab dzéma uburé tō romhö na, Jordão dzati na 're īhöimana dza'ra mono hā, te ītēme hā tipra Joāo u hā. ⁶Duré Jordão panho'ōmo āma hā, te te 're a'rāti'i, tiwatsédé hā natsi, te te watsu'u dza'ra. ⁷Ahö na Saduceu norī duré Fariseu norī ītēme natsi aihutu, da te 'rāti'i dza'ra da hā, tame te tāma anha: "Wahidzé höiba norī, e nima hā, ma te aima waihu'u dza'ra wa'wa, aimani dza'ra aba mono da hā, da'ru 'manharīdzé wi hā, taha ta, te dza wi. ⁸Ma'āpe marī atsima tébré dza'ra aba īwē hā datsi'ruiwaparidzé hā ⁹duré rotsa'rata dza'ra aba tō, damreme tsina hā: 'Wamama na hā Abraão hā, te wama tihöiba'. Taha wa, wa hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa, aiwaptsi āhā ētē na hā Da'rānhipai'wa hā Abraão ma hā īra norī hā, te tāma tsōmri waihu'u petse di. ¹⁰Hötöra hā, ma tō āma hiri ni, wede norī na hā ītsari āma hā duré uburé wede hā 're 'rāiwatsétē dza'ra monomhā, dza da te 're tsihöri dza'ra unhama u, da te 're tsāmra mono da. ¹¹Wa hā wa ai'rāti'i 'wa ö na, atsi'ruiwapari 'manharī dza'ra aba mono da, tadza hā taha ta, te we īdzarina hā mo, īnhipai u ītsiptete uptabi. Tō rowatsu'u dzarina hā, wa hā īböl'ō di tsyry na dzéma īpara'udza höbö hā, te tiwi īwatsihu da hā. Ö hā, te dza ai'rāti'i 'wa īhöiba Tsāmri'ō īpetse na hā duré unphama na dzéma. ¹²Itsib'rata, te ti'a dza'ādzé hā tihöiba: Ti'ai wa'ono hā, te te āma apetse da, duré tite anho'a, te te a'ubumro da: tadza hā, ö hā, te dza īte na hā, te āma aro'o udzö īdö'ö waihu'u ö na hā.

Danho'reptui'wa 'rāti'idzé --- ¹³Āhā bötö na Danho'reptui'wa Galiléia hawi wei morimhā, Jordão pango'omo u hā ōwa Joāo u hā, e marī da; ō hā, te te 'rāti'i da. ¹⁴Joāo hā, te aré natsi tiwi pu ūmreme wi hā mreme tsina: "E marī da, te we ūtēme aimo, duré wa hā, wa ūtsima wē a hā ūrāti'i da". ¹⁵Danho'reptui'wa hā atsa tsada'ō: "A'ō āne ré romhöimana, āne da te wama 'manharī dö'ötsina, uburé wa te āma tsamarī da āhā ūwē hā". Oto Joāo hā tsadawa dzama.

¹⁶Da te 'rāti'i parimhā, awa'awi, ma Danho'reptui'wa hā ō hawi höimo tsai'u, duré tō awa'awi, ma höiwa hā atsödzi duré ō hā Da'rānhipai'wa te hā ūhöiba Tsāmri'ō hā 'madö, te we ūtsi'ra na utu'u höiba ne, duré we ūtsitsiwi ūtsam na hā. ¹⁷Tō awa'awi bötö na, ma höiwa hawi hā damreme hā wi, mreme tsina: "Āhā ūra ūma ūtsawi, te āma ūtsima ūrowē mono".

4 Roptsi ūnomro wa da'wapédzé --- ¹Tawamhā te ūhöiba Tsāmri'ō hā Danho'reptui'wa hā roptsi ūnomro u hā tsaprō, da'āma ropéi'wa, te te 'wapé da. ²Maparane-tsi'uiwana tom'āi'ātsi bötö na duré maparane-tsi'uiwana tom'āi'ātsi mara na, te höimana tsai āna hā. Taha pari, ma mra hā tāma wi. ³Taha wa, ma ūwapéi'wa hā ūtēme tsina rotété, te tāma tinhā: "A hā Da'rānhipai'wai 'Ra di pō, ētē ma 'ru na tsada'rē upti na tsitsaprī da". Tadza hā, ma Danho'reptui'wa hā atsa tsada'ō: "Ūtsihödö hā te tihöiba: *Tsada'rē upti na tsi aibö hā höimana ō di,*
tadza hā, Da'rānhipai'wa dzadawa hawi
ūmreme 're ūwairébé mono na tsi".

⁵Taha wa, te da'āma ropéi'wa hā tsaprō 'ri'ahö ūpetse u hā, tame ma titsā 'Riwawē nhitsiwi 'ri 'wamhi na ⁶duré tāma tinhā: "A hā Da'rānhipai'wai 'Ra di pō, pi'reba atsime na, e marī wa; ūtsihödö hā höimana wa:
Ō hā, te dza aihöiba hā ti'ru, tite rowatsu'u'wa norī ma,
ō norī hā, te dza tinhim'rata na hā tsiwi atsapa,
ēne hā mitsi na atsina 'maime tō da. . .

⁷Danho'reptui'wa hā atsa tsada'ō: "Taha na dzéma, te ūtsihödö hā tihöiba: *Ate Dapoto'wa hā dza 'wapei pibu tō*".

⁸Tō awa'awi, te da'āma ropéi'wa hā apö hā tsaprō oto tsa'a ūrāihö uptabi u hā. Duré tāma awatsu'u danho'uma daro āma 're ūdahöimana dza'ra mono hā, wē dza'ētē na hā ⁹duré tāma tinhā: "Uburé āhā, wa dza aimo titsō, aihi'rātitō ūma atsāmramhā duré ūāma aiwatamhā". ¹⁰Tame, te Danho'reptui'wa hā tāma tinhā: "Ūdzada hā oto aimorī, e marī wa; ūtsihödö hā, te tihöiba:

Õ hā Da'ráñhipai'wa ate hā Dapoto'wai ãma dza 're aiwata mo duré õ hā ma tsi, dza 're ïtsõmri mo 're ï'a'wata mono hā".

¹¹ Ähā na, ma da'ãma ropéi'wa hā tiré. Duré rowatsu'u'wa Da'ráñhipai'wa te hā tsina höiba tob dza'ra duré tō ãma ati dza'ra, te tāma romhuri dza'ra da.

Galiléia u apö ïmorïdzé --- ¹²Te te waparimhā, João da te ï'örü na hā, ma Galiléia u hā apö wi ¹³duré Nazaré, ma tiré, Cafanaum u 're höimana mono da, ö ãma ïtsati na 're ïhöimana mono Zabulon duré Neftali ti'a ïwa 're ïdahöimana dzahuré dzém ãma, ¹⁴te te ãma tsamarí da wamhā, ro'mahörö'wa Isaías te ïnharí-mono-dzé hā:

¹⁵ *Zabulon nhipti'a hā duré Neftali nhipti'a hā, bödödi öporé u hā, Jordão ti'ai wa'õtõ u dzéma hā, Galiléia nhim'a'uwē!*

¹⁶ *A'uwe hā ab're wa robra na 're ïtsimi'wara mono ma ïro hā tsiwi titsā; tinhipti'ai wa robra awā wa dadö'ödzé, tamomo hā, ma ïro'o dza'ëne hā tsihöi're.*

¹⁷ Tô taha awa'awi bötö na, ma Danho'reptui'wa hā timreme 'manharí na hā, ãma tsâna'rata duré mreme: "Atsi'ruiwapari dza'ra na, e marí wa; röwi höimana wa höiwa ãma te ro hā".

Maparane-tsi'uiwana na ïtsamarí'wa norí ïmorí'rata na dzô ïhâtsidzé --- ¹⁸ Danho'reptui'wa Galiléia na ö dzababa morõmhā, ma tsãmrí dzahuré tsitsänawäi me hā: Simão hā, Pedro na ïtsitsi hā, duré André ïno hā. Natsi abadziparadzu dza'é, te wadzuri dzahuré ré, öi ba, tō ö norí hā tepe mrami'wai bö. ¹⁹ Te tāma nharí dzahuré: "We ïdzarina ane wa'aba duré wa dza ai'manharí 'wa aibö norí mrami'wa na". ²⁰ Õ norí hā, ma awa'awi abadziparadzu dza'é hā rëme dzahuré, te tō ïtsarina ne.

²¹ Bödö di na timorí na, te te ãma udzutsi wamhā, ma duré 'matsã aimawi hā tsitsänawäi me hā: Tiago hā, Zebedeu 'ra hā, duré ïno João hā, uba're wa timama me ïhöimana dzahuré hā, abadziparadzu dza'é petse ma. Duré tsô tihörö dzahuré. ²² Õ norí hā, ma awa'awi uba're hā rëme dzahuré duré timama dzéma, te tō awa'awi hā ïtsarína hā tineb dzahuré.

Danho'reptui'wa tsitsanhodzé duré ïtsimipetsedzé --- ²³ Danho'reptui'wa 're morõmhā uburé Galiléia na, te te dama 're rowaihu'u monomhā

datsi'rā'ōtōdzém āma hā, Rowatsu'u té Da'rānhipai'wa te ro, te te 're awatsu'u, duré tsiwa'ru na dadzépu hā a'uwe ūré ūhōimana dza'ra mono hā, te te 're apetse.²⁴ Síria 'ri pō, ma Danho'reptui'wa watsu'u wē na hā āma tsiwi ropé, ūhōiba prā dzarina mono, te tō aihini natsi tāma 'watsa ūtsépu'u mono bö, ūtsépu'u watsétē norī hā duré te te ūrobdzépata dza'ra mono dzéma hā duré ūtsépu, te ūtsō'reti dza'ra mono dzéma, wa'uburé ré ūhōimana dza'ra mono dzéma, ūrā tsiwamnarī dzéma duré ūmorī'ō norī dzéma. Uburé, ma õ hā, te apetse.²⁵ Itsarina, te we a'uwe hā 're tsiwairōtō Galiléia hawi we ūpra hā, mitsi tom'āi'ātsi na 'ri'ahō hawimhā, duré Jerusalém, Judéia hawimhā duré tō Jordão nhipai hawib dzéma hā.

2. ROWATSU'U NA DAMREME ūHÖIMANADZÉ

5 **Rowē u'ōtsi u'ō** --- ¹ō hā a'uwe ūtsō'uma, te a'madö'ōmhā, ma tsai'u tsa'a na. Tsāmramhā, ma ūtēme tsina rotété dza'ra ūtsamarī'wa norī hā. ²Tame te mreme duré tō te te awaihu'u, mreme tsina:

³"Rowē u'ō ūtsimari'ō norī ma hā, tite ūhōiba tsāmri'ō na hā, e marī wa; Da'rānhipai'wa te ro hōiwa na hā õ norī te hā.

⁴Rowē u'ō ūtsatsi'ō norī ma hā, e marī wa; *ti'a hā dza õ norī ma ūtsōmri.*

⁵Rowē u'ō, te 're ūrobdzépata dza'ra mono ma hā, e marī wa; te dza da te tiwi 're tsadzöri dza'ra robdzépada hā.

⁶Rowē u'ō mra hā, te 're ūtsépata dza'ra mono ma hā, duré 'rubu na dahōimana wē hā, te te 're ūmanharī dza'ra mono hā, e marī wa; õ norī hā, te dza da te 're tsaihuri.

⁷Rowē u'ō ūtsimidzawipetse norī ma hā, e marī wa; danhimidzawipe hā, te dza te 're uwe dza'ra.

⁸Rowē u'ō ūtsiri rā norī ma hā, e rnarī wa; Da'rānhipai'wa te dza te 're 'madö'ō dza'ra.

⁹Rowē u'ō romharé na, te 're ūromhuri dza'ra mono ma hā, e marī wa; Da'rānhipai'wai Da'ra na dza da te 'mahörö dza'ra.

¹⁰Rowē u'ō da te 're ūtsarē dza'ra mono ma hā, rowē tsina na dahōimana 'ru-te hā, e marī wa; õ norī te hā Da'rānhipai'wa te ro hōiwa āma hā.

¹¹Rowē u'ō aima wa'wa hā, niwa ai'āma 're damreme watsétē dza'ra aba monomhā duré da te 're atsarē dza'ra aba monomhā duré

dadzadawanhipetse tsina na, da'ahö na da te aima nharī watsétē dza'ra aba monomhā ūhöiba u 'ru-te. ¹²Atsima 're rowē dza'ra aba mono, duré robdze na 're aihöimana dza'ra aba mono, e marī wa; tsa'ëte na dza da te aima 're wa'öö dza'ra wa'wa Höiwa ãma hā, ūromhöimana pari mono hā, ãne, te da te 're tsarë dza'ra ro'mahörö'wa norī hā, aiwana we ūtsihutu 'wa hā.

Ti'ai warīrī duré romnho'u --- ¹³A norī wa'wa hā datsaiwarīrīdzé ti'amhā. Tadza hā datsaiwarīrīdzé hā ūtse hā tiwi tsi'utörīmhā, e marī na, wa dza warīrī dza'ra ni. Marī dai õ di oto, rom'u ūwabdžuri da tsi hā duré aibö norī hā, te ūtati'i dza'ra mono da tsi hā. ¹⁴A norī wa'wa hā ūro ūtsō'uma ma hā. Tsa'a nhitsiwi 'ri'ahö 'manharī hā, tsima'uri waihu'u õ di. ¹⁵Da te ro'o waihu'u õ di ūro'ore hā, da te ūtsārī da hā, ūtsi'ma 'waradzé 'rowi ro'o da hā, tadza hā ūro'ore tsi, te dza titsā, taha tsi dza ūahö ma hā rom'uiwē 'ri para ūhöimana dza'ra ma hā. ¹⁶Āne aiwaptsi aihöiba na 're rom'uiwē dza'ra aba mono a'uwē norī nho'remhā, da te aiwi 're 'madö'ö dza'ra aba mono da, marī ūwē 're ūmanharī dza'ra aba mono hā, õ norī hā rowē dza'ëtē na wata dza'ra mono da, Aimama 'wa höiwa u 're ūtsāmra mono ãma.

Roti dzahi dzamarī-wē-dzé --- ¹⁷"Wa hā we ūmorī na rotsa'rata dza'ra aba tō, rotidzahi dzô duré ro'mahörö'wa norī te ūuproti da hā. Te uproti da hā, we ūmorī õ di, tadza hā, te tāma tsōmri dza'ra da ūtsamarī-wē-dzé hā, ¹⁸tō tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa, ūwa höiwa hā duré ti'a hā, te ūro'radzöri dzahuré dzéb u hā, mitsi uihöto nnihödö hā, wawire nnihödö ūtsihötö 'rudzahi ãma hā, da te ūmaiwadzere da hā, mare di, uburé ãhā marī hā tsi'manharī dza'ra ūré hā. ¹⁹Taha ta, tō awa'awi na hā, ūru dzahi ma ūtsyry ãma höimana prédu mono õ wamhā duré tsitsanho monomhā aibö norī ma, aiwaptsi õ hā, te ūmanharī mono ne, ūtsyry na ūmahörödzé hā dza Da'ránhipai'wa te ro höiwa ãma hā. Tadza hā taha ta romhöimana czarina na, tsena duré tsitsanho monomhā, ãhā dza ūtsitsi dza'ëne Da'ránhipai'wa te ro höiwa ãma hā.

Da' ãma rowairébédzé ūté wē hā duréi nhipai u hā --- ²⁰Taha wa, wa hā wa aima nharī nhiptete dza'ra wa'wa, aihöimana ãma 're ai'uté dza'ra aba mono õ wamhā, ūtsihötö'wa norī ne duré fariseu norī ne wamhā, 're atsitsitsi aba mono õ di dza höiwa ãma Da'ránhipai'wa te rom u hā.

²¹Ma tō ūwapari dza'ra wa'wa damreme hā duréi norī ma hā: 'Re atsipärī mono tō; taha hā, te da'maiwīrīmhā, da'ãma rowairébédzém ãma, te dza

tidzadanharī hā adzada'ö. ²²Tadza hā, wa hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa: uburé tanorī hā titsitsānawāi 'ru-te 're 'manharī dza'ra monomhā, te dza tidzadanharī hā, te 're tsada'öbö dza'ra da'āma rowairébédzém āma hā; tahā titsitsānawā hā, te 'mahörömhā ūtsimidza'retse āna na hā, te dza ūhöiba hā tihöiba, da'āma rowairébédzé ūtsa'ētē āma da hā; tahā te da'mai'mahörömhā da'rā tsiwamnarī na tidzadanharī hā, te dza adzada'ö unhamā ro'o tsirōmo āma. ²³Awa'awi na hā, aimorīmhā ūtsa'rata'wa, te 're ūtsa'rata dza'ra-mono-dzéb u hā, marī ate hā tsōmri da hā, duré niwamhā aipo'repu'umhā, atsitsānawā na marī, te atsada ūmai'manharī na hā, ²⁴hiri a'ö tahā ate hā marī hā tame ūtsa'rata'wa, te re ūtsa'rata dza'ra-mono-dzém nho're, a'ö atsitsānawā hā apö tsawi uimre na; taha pariptsi, te dza oto tsō aimo atsibdzari tsōmri da hā. ²⁵Datsitsadaihu'u ts'i'uwa a'ö 'manharī atsada me, ūme böötö na bödödi na aihöimana ré, watobro āna da, atsada hā, te te atsōmri āna da, da'āma rowairébé'wai ma hā duré da'āma rowairébé'wa hā, te te atsōmri āna da, da'āma rowairébé-uptabi-'wai ma duré, āne da te aimei ūumnhatsi-te danhitobdzéb u hā. ²⁶Tō tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa: taha wimhā a hā dza ūaiwatobro da hā mare di, tō taha böötö na, a hā ūwa'öbö 'rātsudu wa'öbö ūwamhā.

²⁷Ma tō ūwapari dza'ra wa'wa damreme mono hā: *Dza 're marī dza'ra aba mono tō ūwatsédé hā.* ²⁸Tadza hā, wa hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa: Uburé taha pi'öi mitsi 'madö'ö dze, te te 'manharīmhā, te te tsimawē tsina, te te āma ro'manharī da hā, ma te tihöimana watsédé hā āma 'manha ūhō āma hā titsiri 'remhā. ²⁹Ato ūtsimire niwimhā, te te atsaprōnimhā aiwatsétē u hā, āhā aima watobro tō da tsa'o'o, duré me na romhö na atsitsiti, tawamhā wē di mitsi tsimini da hā aihöiba nhipti hā uburé niwamhā aihöiba hā wahuré, da te unhamā ro'o u'ötsi u mei ūumnhatsi-te hā. ³⁰Atsib'rada hā, te te atsaprōni watsétémhā aiwatsétē u hā, tsidzöri duré me na romhö na atsitsiti, mitsi tsimini da hā wē di aihöiba nhipti hā niwamhā wahuré ate aihöiba hā unhamā ro'o u'ötsi ū hā morī ūumnhatsi-te hā.

³¹Ma tō āhā na āma nharī pari ni: *Tahā timro hā pi'ö, te te wē'ö wamhā, ūtsōmri na mitsi na romhuri nihödö hā datsima datsiwanhidzari da hā.*

³²Tadza hā, wa hā wa aima nharī dza'ra wa'wa: Uburé tanorī hā pi'ö hā, te 're ūrēme dza'ra mono hā, niha hā datsina dahöimana tsiwa'ru 'ru-te hā, te dza 'manha pi'ö ūtsiwartsétē da hā; duré tahā ni'wa hā mro wamhā, pi'ö da te ūrēme na, te dza 'manha dahöimana watsédé hā.

³³Ma ūwapari dza'ra wa'wa āhā dzéma duréi norī ma, da te ūnharī-dza'radzé hā: *Atsina ropitsutu watsétē nhipe hā 'manharī tō, tadza hā*

*Da'ráñhipai'wai ma atsina ñropitsudu hā tō ñtsarina ãma tsamari.*³⁴ Tadza hā, wa hā wa aima nharī dza'ra wa'wa: Nimamemhā atsina ñropitsudu hā romnomri na 'manharī tō; *höiwa na* dzéma; e marī wa; *Da'ráñhipai'wa tsimatsitsidzé wa,*³⁵ duré *ti'a na* dzéma hā tō'ā; e marī wa; datsimatsitsidzé *ñtsyry hā ñpara uparidzé wa*, duré *tō Jerusalém* dzéma hā tō'ā; e marī wa; *ñtsa'ëtē nhib'ri ahö wa;*³⁶ *atsi'rā na* atsina ñropitsudu hā 'manharī tō; e marī wa; a hā atsiptede hā aima höimana ãna dö'ötsina, apö dadzéré hā mitsi na 'mai'manharī ãna dö'ötsina rā na niwamhā duré *ñ'rädö'ö na.*³⁷ *lhe hā* 'manharī na aima ñwē dzarina aba, duré *tō "tō lhe"* ate wa'wa hā "mare hā", tō "mare di". Marī hā we 're ñnomro mono hā dama ro'manharī watsétewai hawiptsi hā.

³⁸ Ma tō ñwapari dza'ra wa'wa datsi'ãma datom'etse tsi'uiwa hā: *Datsina datob'etse tsi'uiwa hā, duré datsina da'wa'ede tete tsi'uiwa hā.*³⁹ Tadza hā, wa hā wa aima nharī dza'ra wa'wa: 'Re atsapëtē dza'ra aba mono tō aibö watsétē 'ru-te hā; tahā te te aï'u'a õ ré atob'rata nhimire niwī hā, tāma 'ru na, ñtsimi'e niwīb dzéma; ⁴⁰ tahā te te aï'wapéi wamhā, aï'udza pa hā, te te aiwi öri da hā, tāma tsa're na aï'udza dzéma; ⁴¹ duré ni'wa hā, te te aima rob'ru dzahi wamhā aimorī da hā, tō mitsi di na aimorī pahö na, tō maparane na ñme aimorī na ãma tsipa na. ⁴² Aiwi ñwapterē'wai ma tsõmri duré tō apö hā aiba hā pi'ra tō, taré a'ö aiwi hā marī hā, te te ñmaiwapterē u hā. ⁴³ Ma tō ñwapari dza'ra wa'wa damreme hā: *ai'rata ñhöimana hā dza tsawi mono duré dza're 'ru 'manharī mono ate atsitob'ru hā.*⁴⁴ Tadza hā, wa hā wa aima nharī dza'ra wa'wa: atsitob'ru hā tsawi dza'ra aba mono duré ãma atsõ're dza'ra aba mono, te te 're ñatsarē dza'ra aba mono hā. ⁴⁵ Ñne 'manharī waptsi, dza 're aihöimana dza'ra aba mo da'ra na hā, taha ta, te Aimama 'wa höiwa ãma hā 're höimana; e marī wa; õ hā, te poto waihu'u petse di ñte bödö hā aiwaptsi ñwatsétē norī nhitsiwmhā duré ñwē norī nhitsiwmhā, tō duré tā hā, te te mei waihu'u petse di ñwē norī nhitsiwmhā duré ñwatsétē norī nhitsiwmhā. ⁴⁶ Taha wa, 're ñtsawi petse dza'ra aba mono hā, te 're ñatsawi dza'ra aba mono tsi hā, e niha dza aima ñwa'öbö 'wa hā. Oro aiwaptsi ñwatsétē norī hā, ãhā ta, te te 're 'manharī dza'ra mono dza. ⁴⁷ E bétē atsitsëmeptsi 're tsawi dza'ra aba mono wamhā, e marī dza ñmanharī na hā ãma ñwapto aba mo. ⁴⁸ Tôta aihöimana wē hā 'manharī dza'ra aba mono, Aimama aba tsine ñwē tsi, te 're ñmanharī mono ne hā.

6 Pi'uriwi na danhiwari -- ¹'Re tsa'ra wē dza'ra wa'aba mono marī 'manharī-wē-dzé hā, aibō norī nho'remhā, õ norī hā, te te 're 'madö'ö dza'ra mono da. Pé ūwa'ramim na hā, aimama 'wa höiwa u 're ūhöimana mono tsiré hā, dza ūwa'ö hā 're waibui aba mono õ di. ²Taha wa, niwa danhiwari hā tsōmrimhā, romhöörödzé hā ūahö u hā 'manharī tō, ūtsima'uri nhipetse norī hā datsi'rā'ōtödzém ãma duré tō bödödi nhi'riti mono na, te te 're ūmanharī dza'ra mono ne hā aibō norī hā ãma wata dza'ra mono da hā. Tō tsena hā, wa aimama nharī dza'ra wa'wa: ma tō ūwa'öbödzé hā waibu. ³Tadza hā, a hā niwa danhiwari hā tsōmrimhā, ūwaihu'udzé hā atsib'rata nhimi'e niwīmhā marī hā, te ūmanharī hā atsimire niwīmhā, te te waihu'u tō, ⁴marī ãna, pi'uriwi danhiwari hā höimana da; duré Aimama hā, pi'uriwi, te te ūmadö hā, te dza aimama wa'ö.

Pi'uriwi na danho'redzé -- ⁵Duré niwa atsō're wamhā, höimana tō ūtsima'uri nhipetse norī tsine hā; Õ norī ma hā wē di, tsap tsina tsō're da hā datsi'rā'ōtödzé ãma hā duré bödödi 'rā'wa mono na dzéma, marī ãna, aibō norī hā, te te 'madö'ö dza'ra mono da hā. ⁶Tadza hā, a hā, niwa atsō're wamhā, atsébré atsa'waridzéb u duré 'ridawa hā tsitomhā, aimama ma atsō're na õwa ūhöimana ma, pi'uriwi na; duré aimama hā, pi'uriwi na, te te ūai'madö hā, te dza aimama wa'ö.

Tsena uptabi na danho'redzé, Wamama ma -- ⁷Atsō're dza'ra aba monomhā, höimana mono tō rowaptérē õne ãma ūtsahu u'ö hā, dza hadu ūtsimidzadze waihu'u õ norī ne hā. Te te tsima tébré dza'ra damreme na ãma ūtsé hā, rotsa'rada hā ūböi õ hā ãma ūdawapari ne wamhā. ⁸Manharī dza'ra aba tō, õ norī ne hā. Aimama 'wa hā, ma tō aiwana aiwi waihu'u, tiwi waptérē wana. ⁹Tō taha wa, ãhā ne na atsō're dza'ra wa' aba:

Wamama höiwa u 're ūaihöimana mono,
atsitsi hā ūpetse na 're höimana mono;
¹⁰wei morī watëme atsimirob'rudzé hā,
aima ūwē dzarina 'manharī
tī'ai ãma, höiwa ãma tsine.
¹¹l'u'ëtëwapi hā wate hā böötö nhidöpötsi hā
awa'awi na wama tsōmri.

¹²Duré 're wa'a'ruiwapari mono tō marī hā
wa te 're ūtsōmri tsu'u dza'ra mono ãna hā
wa norī dzéma, wa te 're ūruiwapari dza'ra mono õ tsine,

marī hā wate hā, te te wama 're ūtsōmri tsu'u dza'ra mono ū hā.

¹³Duré wa'wapéi ma 're wa'arēme mono tō,
tadza hā, marī pipa hā wama anhiwatsi.

¹⁴Taha wa, a'uwe norī hā 're 'ruiwapari dza'ra aba mono ū wamhā, ūtsipārī 'manharī na, Aimama ūwē aba dzéma, dza te te 're ai'ruiwapari dza'ra aba mono ū di; ¹⁵tadza hā, a'uwe norī 'ruiwapari ū hā 'manharī ū wamhā, aimama aba dzéma hā, dza te te ai'ruiwapari aba ū di, atsi'manharī nhipārī 'manharī na hā.

Pi'uriwi datsai pe -- ¹⁶Niwa atsa hā rēme monomhā, mrami mono tō mitsi na rowa'u'u nhimi'awā hā, ūtsima'uri petse norī hā, te te 're ūmanharī dza'ra mono tsine hā, taha wa, ū norī hā ti'ubu na, te te 're tsapri dza'ra, marī ãna ūtsai pe hā, a'uwe norī hā, te te 're tsāmri dza'ra mono da. Tō tsena na hā, wa aimā nharī dza'ra wa'wa: ma tō waibu tite ūwa'öbödzé hā. ¹⁷Tadza hā, a hā, niwa atsai pe hā 'manharīmhā, ãma ai'rā na 'ma'wamarī duré ai'ubu hā upto na, ¹⁸marī ãna, a'uwe norī hā, te te waihu'u dza'ra ãna da, atsaipe hā ūmanharī mono na hā, tadza hā Aimama tsi, pi'uriwi na ūwa ūhöimana hā; duré tō aimama hā, pi'uriwi hā, te te ūmadö'ö hā, te dza ūwa'ö hā aimā titsō.

Ētēpré waipo tsena uptabi hā -- ¹⁹Ti'amhā ētēpré waipo hā atsitēme 're a'rātōi mono tō, nimomo te marī hā tō duré rowai'u hā dza atéma hā, marī hā tsadzu tō duré nimomo dza ūtsiptsaihuri norī hā 'ridawa hā tsiwi pru duré tō dza aptsaihuri dza'ra, ²⁰tadza hā atsima wa'aba hā ubumro 'rātā dza'ra aba ētēpré waipo höiwa u hā, nimomo marī rowai'u te ūrobdzadzuri ū u duré nimomo ūtsiptsaihuri norī hā 'ridawa hā, te te tsiwi ūprub da ū u, tawamhā ūtsiptsaihuri dza'ra ū di dza; ²¹ taha wa, nimomo ate hā ētēpré waipo hā ūhöimana hā, tame te dza atsiri dzéma hā tihöiba.

Dato hā tō dahöiba ma ūro'ore to -- ²²Dahöiba na ūro'ore to hā, tō dato tō. Taha wa, niwamhā ato hā haré na höimanamhā, aihöiba wahuré hā, te dza rob'uiwē; ²³tadza hā, ato hā tsépu'umhā, aihöiba wahuré hā robra na dza tihöiba. Taha wa, rowa'a hā ai'ãma ūhöimana hā, robra na hā tsa'ētē tsina na hā dza tihöiba!

Dapoto'wa duré tō rob'uipradzé -- ²⁴Ni'wa hā tinhim'ūhö'a maparane ma hā, te te romhuri mono ū di. Taha wa, niwamhā dza 'ru 'manharī mitsi duré ūhöiba amo hā dza tsawi na, niwamhā ūmorī'rata na tsi dza ãma ūrob'ö dza

duré ūtsāna'remhā ūwē'ō. 'Re romhuri mono ū di dza Dapoto'wa ma hā duré rob'uipradzé ma dzéma hā.

Dadzari rēme -- ²⁵Taha wa, wa aimā nharī dza'ra wa'wa: Aihöimanadzé mono bö na hā aihötö'ö aba tō, niha na dza atsa hā ūhuri aba na hā, aihöiba na mono dzéma, niha dza ūatsi'udza dza'ra wa'aba mono na hā. E dahöimanadzé hā datsa nhipai u hā duré dahöiba hā, e da'udza nhipai u hā. ²⁶'Madö'ö dza'ra wa'aba tsi norī hā hōiwa na hā: te robdzuri ū di, duré te te ubumroi ū di, duré ūtsa'radzéb u hā, te ubumroi ū di. Duré tō taha wa, te Aimama 'wa hā ūwē hā, te te 're tsaihuri. Tadza hā, a norī wa'wa hā ū norī nhipai u hā, e oto taré hā. ²⁷Ni'wa hā ai'āma wa'wa hā, ūhötö hā tāma höimanamhā, e te te āma wapto waihu'u petse di ūmro dzaihö na hā höimana hö da wamhā. ²⁸Duré da'udza na dzéma, te aihötö'ö tsina 're anomro aba mo. ūtsirārā norī rom na wi waihu'u dza'ra wa'aba, ūprédu mono tsine, duré te te romhuri dza'ra mono ū di, duré te te romnhamri ū di. ²⁹Duré tō taha wa, wa hā wa āma aimā roptté 'wa, Salomāo ne hā tō'ā da, rowē dza'ēne tsa'ētē na tāma höimana nherē, ū norī ne hā tsi'udza ū dö'ötsina. ³⁰Taha wa, āne Dapoto'wa te ūudza hā, rom na ro'wanhipré hā, āhāna ūhōimāna hā dza duré awēmhā ro'wanhiprédzé ūwa'ro u hā da te ūme hā, tsa'ētē na hā, e dza te te wanarī ū di ai'āma aba hā, a'uwē nhimidzadze nhim'aware norī. ³¹Taha wa, aimreme tsina, aihötö'ö aba tsi na 're anomro aba mono tō: E marī, wa dza huri ni. Niwamhā, e marī, wa dza öhuri ni. Niwamhā, e marī na, wa dza watsi'udza dza'ra ni. ³²Āne wa, ūtsimidzadze waihu'u'ō norī hā, te uburé dzō āhā dzō ūtī dza'ra: Aimama ūwē wa'aba ma tāma aiwaihu'u petse aba di, uburé marī hā atsima ūwē dza'ra aba mono na hā. ³³Da'ránhipai'wa te rob dzō, ūmorī'rata na hā tsō airītī dza'ra aba mono, duré ūte hā romharé 'manharīdzéb dzō, duré uburé ānorī hā, te dza āma aimā wapto wa'wa. ³⁴Taha wa, awēm na hā, aihötö'ö na aihöimana dza'ra aba mono tō. Awēmhā bödö hā te dza 'rōwi tsina hötö'ö tsina tsi tihöiba. Awē nhidöpötsi, te dza te te 'manharī pari, tite tiwatsétédzé hā.

7 Da'āma hā 're rowairébé mono tō -- ¹Da'āma hā 're rowairébé mono tō, niwa da te ai'āma rowairébé ū'umnhatsi-te hā. ²Taha wa, da'āma rowairébédzém na da'āma rowairébé dza'ra aba monomhā, te dza da te ai'āma rowairébé dza'ra wa'wa, duré tō marī pibudzém na tō da'apibui monomhā, te dza tō taha na da te 're aipibu. ³E marī da, te roprub dzō atsitsānawā tōmo na ūhōimana dzō hā, tsō 're ūro'madö'ö mo, e bétē niwa

dza tsāmri ō petse na hā, ate wa dza tsaptsi na ūtsa hā. ⁴Niwamhā, e niha te dza atsitsānawāi ma hā ūnha: "Ūma tsa're na ropru hā atōmo na ūhōimana hā, te wadzere da, niwamhā ai'āma dzéma hōimana nherē, marī ūtsimī'rāmi hā. ⁵Hōimana na tsadawanhipe, ūmorī'rata na haré atōmo wa ūtsimī'rāmi hā wadzere, duré taha waptsi hā, te dza ūro'madō'ō wē ropru hā atsitsānawāi ma ūtōmo na ūhōimana hā wadzere da hā.

Aihōimana nhitsém'ō hā 'manharītō, marī ūpetse norī mono āma hā -- ⁶Upetse na ūhōimana hā waptsā norī ma hā tsōmri aba tō, duré ate ūtēpré waipo mono hā uhöbö norī ma hā wabdzuri aba tō, te te watī'i dza'ra mono tō da duré, oto ū norī hā atsō aiwa'rāmi atsada tsipidzari monomhā, te dza te tsiwi aiwa'ōtō.

Danho're nhiptete 'manharīdzé -- ⁷Waptērē dza'ra wa'aba, te dza aima tsōmri dza'ra aba ni; tsō airītī aba duré te dza atsiwi ūtsāmri 'wa; ta'a na duré tō te dza aima ūtsitowa hā tihōiba; ⁸taha wa, uburé marī hā ūwaptērē hā, te aima da te tsōmri dza'ra wa'wa; tsō ūdarīni hā, te dza tsāmri ni duré da te ūta'a hā, te dza aima ūtsitowa. ⁹Ai're wa'wa hā, ni'wa hā ūne hā, e te dza ūtī'ra ma hā ūtitsō, ūhā ū'u'ētē wapu hā, te te ūtiwi waptērē nhēre. ¹⁰Niwamhā, e wahi te dza ūtāma ūtitsō, ūhā tebe, te te ūtiwi 'maiwaptērē nhēre. ¹¹Taha wa, a norī wa'wa hā, ūaiwatsétē'wa hā, waihu'u dza'ra abamhā, marī wē nhomri hā ai'ra mono ma hā, Aimama 'wa ,hā ūtsa'ētē ahō hā hōiwa āma ūhōimana hā, te dza marī ūtē hā aima te tsōmri 'wa, te te ūtiwi ūwaptērē dza'ra mono hā.

Ūbō danhōimana-uptabi-dzé -- ¹²Taha wa, uburé tanorī hā, aibō norī hā, te te tsima wē dza'ra monomhā, te te aima 'manharī dza'ra aba dā hā, 'manharī dza'ra aba ū norī ma hā. ūhā ūru dzahi duré tō tanorī hā ro'mahörö'wa.

Bödödi maparane na -- ¹³Atsitsi aba 'ridawa wabu petse na, marī ūna, romnhiriti dza'ēne hā duré rowairo hā, tahā bödödi hā, te te ūdadzaprōni da hā, datsitsiminidzém u hā. Duré da'ahō na hā, te ūhō na hā 're danhitsitsi. ¹⁴Tadza hā, wabu petse di, tō 'ridawa hā duré tsimitéte di bödödi hā dahōimanadzém u dadzaprōni 'wa hā. Duré tō da'umro na, te da te tsōpētē dza'ra.

Ūwatsétē 'manharī'wa hā ro'mahörö'wa norī hā -- ¹⁵Re atsitsa'ra wē aba mono, ūtē norī ne wi ro'mahörö'wa norī wi hā, we tsi'uptsibi tsina atēme ūnomro mono dzō hā, pone'ēnhimidzawi petse norī na hā, tadza hā ūremhā

wapsā uwa norī dzahi.¹⁶lhōimana tsitébré na tsi, te dza ūtsa'retse aba mo. Niwamhā, e ubumro ti, 'ru'rāire hā ro'wa ahö norī hawimhā, niwamhā rob'rādze tobre wede'wa ahö hawimhā.¹⁷Tô aiwaptsi, uburé rowede hā ūtē hā, te 're 'rā dza'ra 'rā tsitébré wē na, tadza hā rowede ūwatsédé hā, te dza ti'rā tsitébré watsétē na hā.¹⁸Rowede wē hā 'rāi watsétē waihu'u õ di, duré rowede hā ūwatsédé hā, 'rāi wē waihu'u õ di.¹⁹Uburé rowede hā 're 'rāi tsitébré watsétē dza'ra monomhā, te da te 're tsihöri dza'ra, te duré da te 're tsāmra unhma u hā.²⁰I'rā tsitébré mono na tsi, te dza 're ūtsa'retse dza'ra aba mo.

Tsena uptabi ūtsamarī'wa norī --²¹Duré uburé na õ di tanorī hā, te te ūma ūnharī dza'ra mono hā "Inhim'ihö'a, Inhim'ihö'a" dza 're tsitsitsi mono õ di höiwa u, Da'rānhipai'wa te rom u hā; ūhe tadza hā, tanorī tsi ūmama höiwa u 're ūtsāmra mono, te te tsima ūtē dzarina, te te 're ūro'ma'wamarī dza'ra mono tsi.²²Taha böötö na hā, da'ahö na hā, te dza da te ūma nharī dza'ra: "Inhim'ihö'a, Inhim'ihö'a, oro atsitsi na, wa te 'manharī dza'ra õm ne danhimidzadze na ropédzé hā duré da'āma ropéi'wa hā atsitsi na, wa te tsani dza'ra õm ne duré atsitsi na marī hā tsa'retse ãna ūpu ahö na, oro wa te 'manharī dza'ra mono dza!²³Taha wa, wa hā wa dza aima waihu'u dza'ra wa'wa: "Niwa te aiwaihu'u dza'ra aba õ di. ūma ai're dza'ra wa'aba, anorī wa'wa hā, marī ūwatsédé hā ūmanharī dza'ra wa'aba mono hā.

²⁴Āne aihini tanorī hā āhā ūmreme hā, te te ūwapari dza'ra mono hā, duré āma 're höimana dza'ra monomhā, te dza da te āma tsimiré'ē dza'ra aibö pitsi, te ūrotsa'rata waihu'u petse na tinhorōwa hā, te te tsima ūmanharī hā, ētē nhitsiwi.²⁵Tā hā, te tit'a, ö'ra hā, te we tipraba, rowa'u hā, te rowapō duré tā hā te 'ri wa'rāmimhā tsada ūhōimana dza'ra, tadza hā õ hā waptā'ā õ di, ētē na tsa wa.²⁶I'amoi hawi hā, uburé tanorī hā āhā ūmreme hā, te te wapari dza'ra monomhā, tadza hā āma höimana dza'ra õ wamhā, te dza da te āma tsimiré're dza'ra aibö pitsi, te ūrotsa'rata waihu'u õ ne tinhorōwa hā, te te tsima ūmanharī hā tsupara nhitsiwi.²⁷Tā hā, te tit'a, ö'ra hā, te we tipraba, rowa'u hā, te rowapō duré tā hā 'ri wa'rāmimhā, te tsada ūhōimana dza'ra, ma duré õ hā waptārā. Duré tō ūhō nhimi'manharī watsédé hā tsa'ētē di!"

'Re ūdatsiwairōtō mono tsi'rāmi --²⁸Ma tō romhōimana hā tiwatobro pa, Danho'reptui'wa hā timreme hā, te te tsadzöri wi hā, a'uwe 're ūtsiwairōtō mono hā, ma titob'udzu dza'ra, āma dama ūtsitsanho mono na hā,²⁹rob'ru dzahi na āma dama tsitsanho mono wa duré ūtsihötö'wa norī ne õ wa.

III. Höiwa ãma Da'ráñhipai'wa te rom na roti 'manharí

1. ROWATSU'U PO'O 'MANHARÍ 'MAHÖRÖ: MITSITOM'ÃI'ATSI NA ÏTSA'RETSE'Ô WË

8 Danhi'a'a ré petsedzé -- ¹Tsa'a hawi, te te ts'i'rai parimhã, a'uwẽ hã 're ïtsiwairõtõ mono hã, ahö na hã, te ïtsarina hã tipra, ²niwa ma tõ oto waptu na hã danhi'a'a ré hã tsina 'marotété, ma duré õhõ nho're u hã waptärä, mreme tsina: "Da'ráñhipai'wa, atsiptede te aima tihöiba, atsimã ïwẽ wamhã, ïpetse". ³Ô hã ma tinhim'rada hã tsarõtõ duré te te upi wamhã, te õ hã tinhá: "Wa hã wa ïtsima wẽ, aipetse na aihöimana da hã". Duré tõ awa'awi petse, te õ hã oto danhi'a'a õ na hã tsima wẽ na hã tihöiba. ⁴Danho'reptui'wa hã, te õhõ ma hã tinhá: "Ni'âpé, ni'wai ma hã nharí tõ, tadza hã ïtsa'rata'wai ma tsi atsiwatsu'u na duré ãma atsita hã tsõmri, Moisés nhiminhihötö dzarina, õ norí hã, te te waihu'u dza'ra da hã.

Tsi'ahöri'wa nhim'ihö'a ma romhuri'wa ïpetsedzé -- ⁵Cafarnaum u tsébrémhã, tsi'ahöri'wa nhim'ihö'a hã, ma ïtëme hã 'maiwi, te tõ tiwi rowaptë, te duré tõ tinhá: ⁶"Da'ráñhipai'wa, ïma romhuri'wa hã 'ri ãma ratsi ãna nomro, haré te tihöiba, ïtsé hã te te tsépata u'ötsi, ãma tsiba õ petse na hã". ⁷Danho'reptui'wa te õhõ ma hã tinhá: "Wa hã wa dza tsô mo, te petse da". ⁸Tadza hã ma tsi'ahöri'wa nhim'ihö'a hã tsada'ö: "Da'ráñhipai'wa, wa hã ïwẽ õ di, te ï'aiwẽ da hã, ïnhorõwa u ïatsébré da hã; aimreme mitsi na tsi, tõ duré ïma romhuri'wa hã, te dza tipetse. ⁹Marí ãna; ïdzéma wa hã rob'ru dzahi dzahöpö ïhöimana dö'ötsina duré ïte hã tsi'ahöri'wa norí hã ïdzahöpö hëimana dza'ra dö'ötsina, duré te tãma 'mairob'rui wamhã: aimorí!, te dza tõ mo, duré ïhöiba amoi u wamhã: we aimorí, õ hã te dza we tõ mo; duré niwa te nharimhã ïma romhuri'wai ma hã: 'Manharí ãhã, õ hã te dza tõ 'manha". ¹⁰Ãhã Danho'reptui'wa hã, te te waparimhã, ma tõ ãma titom'udzu, te duré tinhá ïtsarina ïnomro mono ma: "Tsena na hã, wa aima nharí dza'ra wa'wa, Israel 'remhã, ni'wa hã ïtsimizadzei ré hã, te tsãmri õ di. ¹¹Tadza hã, wa hã wa aima nharí dza'ra wa'wa, da'ahö na hã, te dza we böötö putsidzém hawimhã, duré böötö dzatsidzém hawimhã ai'aba're ni duré te dza ai'ubumro ni, wededza na höiwa ãma Da'ráñhipai'wa te rom ãma, Abraão tsiré, Isaac duré Jacó. ¹²Rob'ru dzahi 'ra norí hã dza da te tsõré di rom u, robra wa, nimomo te dza dawawa hã tihöiba duré da'wa hãiñ hã. ¹³Tõ awa'awi te tsi'ahöri'wa

nhim'ihö'a ma hā tinhā: "Aimorī! Niha atsimidzadze tsine bö, āne te dza tō aima tihöiba!" Tō taha awa'awi bötö na, te tāma ūromhuri'wa hā petse na hā tihöiba.

Pedro maprebaba tsipi'ō ūpetsedzé -- ¹⁴Danho'reptui'wa hā Pedro nhorōwa u tsébrémhā, ūmaprewa ma titsā, nomro haré dadza'waridzé wa duré tō wa'ro ré. ¹⁵Awa'awi ma ūtsib'rata wi hā upi, tō duré ūwa'ro hā ma awa'awi hā tirē. Ō hā ma tsiwahutu, te duré tō oto te dama romhuri.

Aimawitsi dape hā -- ¹⁶Oto höiwahö wamhā, ahö na ma we ūtēme wa'uburé ré hā ūwitsi dza'ra ni duré ū hā, timreme mitsi na, ma rowa'u'u norī hā rom'u adzani, ma duré da'ahö na hā da'apetse hödzé ré ūhöimana dza'ra mono hā, ¹⁷ro'mahörö'wa Isaías, te te ūnharī hā, te ūma tsamarī da wamhā:

*Wahödzé norī hā, ma waibu
duré wadzaru'u mono hā, te tidu.*

Ūrudzahi na dadzō dahörö roti wē tébré da hā -- ¹⁸Danho'reptui'wa hā da'ahö na 're ūdatsiwarōtō mono hā, te te a'madö'ömhā, te te tsiwi ūuirī na hā, te ti'ru tsi'aba're da ötō dzara u. ¹⁹Taha wa, ma 'maiwi ūtsihötö'wa hā, te duré tinhā: "Dama Rowaihu'u'wa, wa hā wa dza atsarina hā mo, nimomo atsima ūwē dzarina ūaimoridzém u hā". ²⁰Tahā ma Danho'reptui'wa hā tsada'ō: "Waptsāwawē hā ab're 're ūtsōrōwa hā duré tsi norī hā höiwa na hā, ūtsatsi ré hā; tadza hā Aibö 'Ra hā, nimomo 'rā dzapari da hā, mare di".

²¹Itsamarī'wa norī hā duré ūmai Höimana hā, te tō tāma tinhā: "Da'ráñhipai'wa, ūmorī'rada ūma tsa're na ūmama nā uimre, te a'ö ūma ti'a da". ²²Tadza hā Danho'reptui'wa hā, ma ö hā tsada'ō: "We ūdzarina aimorī duré rēme adö'ö norī tsi, tō röwi tite adö'ö norī na, te te 're ti'a dza'ra mono".

Robtsitsapē hā atéma na, da te ūhöimanadzé -- ²³Āhā parimhā, uba're 're, ma ūdzé tō duré ūtsamarī'wa norī, te ūtsarina hā ai'aba're. ²⁴Duré tō āne wi hā, ma öporé na hā ūtsitsatsi hā tsa'ëtē na hā watobro, ö tsitsāmra hā, te tō aré uba're hā tsiwi 'mapra. Ō hā tsébrémhā, te tō nhono. ²⁵Itsamarī'wa norī hā, ma ūtēme hā tsina rotétē dza'ra, ma duré tō tsiwi utu, mreme tsina: "Da'ráñhipai'wa, wanho'reptu dza'ra na, wa oto wadö'ö dza'ra ni!" ²⁶Ō hā, te ö norī ma hā tinhā: "E marī wa, te aipahi na hā aihöimana dza'ra wa'wa, aibö tsimidzadze nhim'uware norī". Oto höiwi tsaparimhā, prédu uptabi na

hā, te rowa'u'u ma hā duré tō öporé ma hā nharī dzahi. Tsa'etē ma duré ronomro wē hā watobro.²⁷ Aibö norī hā, ma tāma tipahi dza'ra, te duré tō nharī dza'ra: "E 'wa hā āhā, ni'wai ma hā rowa'u hā duré tō öporé dzéma hā tāma īpo'repetse dza'ra mono hā".

'Ri'ahö Gadara 're īhöimana dza'ra mono wa'uburé ré īhöimana dza'ra
 --²⁸ Witsimhā, ro romhöiba amoi u hā, ti'a a'uwe gadarenos na īwamri u hā, te we maparane da'āma ropéi'wa ré hā ītēme tinem dzahuré, ti'ru hawi īputsi dzahuré hā. Tsahi uptabi dzahuré bö, te bödödi na hā, ni'wa hā āma tinem ū. ²⁹ Āhāta āme te duré tsadari dzahuré: "E marī, te wa'āmā hā atsima īwē, Dapoto'wai'ra. E āwa te we aimo, böto wana wama ro'manharī da". ³⁰ Taha wa, tō īhöimana dzahuré āma hā īhawib dzahuré hā āma watire di pō, tō uhöbö hā tsina īhödza'ōtōwawē āma hā, titsa te 're īhuridzém āma hā. ³¹ Da'āma ropéi'wa norī hā, te öhō wi hā waptērē dza'ra, mreme tsina: "Wawabdzurimhā, wama rob'ru na uhöbö tsina īhödza'ōtō u hā". ³² Danho'reptui'wa hā, te ö norī ma hā tinha: "Ma oto". Ö norī hā putsimhā, uhöböi u hā te ne, duré tō awa'awi uhöbö tsina īhödza'ōno hā uburé, ma tō öporé u hā atsa'wa, 'rehö na 'rāihö uptabi na, 're ītsa'wari mono u hā, duré tō ö na, ma ai'utō. ³³ Itsadzé wa uhöbö, te te 're ī'ubumroi mono hā, ma aimani dza'ra, duré 'ri'ahö u ts'i'aba'rei wamhā, te uburé hā romhöimanadzé hā watsu'u dza'ra, wa'uburé ré īhöimana dza'ra na tsi. ³⁴ Āne wamhā, 'ri'ahö hā uburé, ma tsô watobro. Danho'reptui'wa hā, te te tsiwi tsöpētē da. Te te tsiwi 'madö'ömhā, te tiwi waptērē dza'ra öhō wi hā, īte ti'a dza'ra hawi watobro da hā.

9 īhöiba prā ī'maipetsedzé --¹ Duré oto uba're 're tsébrémhā, ö hā ma ro'radzö duré te tō oto tinhib'ri ahö u hā mo. ² Tame ma īhöiba prā hā tāma 'mai'āwitsi ni, tidza'waridzé wa nomro tsina. Danho'reptui'wa hā, te te 'madö'ömhā, danhimidzadze tsa'etē na, te īhöiba prāi ma hā tinha: "ī'ra, aima robdze hā höimana, aiwatsété norī hā, ma tō aimai tsate ni. ³ Ni'wam norī hā ītsihötö'wa hā, āhā te te tsiwi 'madö'ömhā, 'röwi te tsima nharī dza'ra: "Te timreme nhitsém'ö!" ⁴ Tadza hā Danho'reptui'wa hā, ītsimirotsa'rada hā, te te tiwi awaihu'umhā, te tinha: "E marī wa, te atsimirotsa'rata watsédé aimai tihöimana dza'ra wa'wa atsiri 'remhā. ⁵ Taha wa, e mahā īwapu nharī da hā: Aiwatsédé hā, ma tō aimai ītsate hā tihöiba, niwamhā, e nharī na: Aiwhahutu duré aimorī. ⁶ Tō taha wa, waihu'u dza'ra aba Aibö 'Ra ma hā, ītsiptede hā ti'amhā te tāma tihöiba, dama dawatsédé hā, te te 're adzate mono dā hā ..." Taha wa, te īhöiba prāi ma hā tinha:

Aiwhantu, a te atsa'waridzé hā öri, duré tō oto atsōrōwa u aimorī". ⁷Ö hā, ma tiwahantu, te tō duré oto tinhorōwa u hā mo. ⁸Iromhōimana hā, te te tsiwi 'madō'ömhā, a'uwē nho'u hā, ma tipahi dza'ra duré Dapoto'wai āma hā tiwata dza'ētē dza'ra, aibō norī ma, niha hā danhiptete dza'ēne, te te tsōmri wa.

Mateus dzô Ídahörödzé -- ⁹Timorī na pahö wi, ma Danho'reptui'wa hā aibō hā 'matsā, Mateus na ītsitsi hā, danhimdzari ubumrodzém āma tsāmra ré, te duré tō tāma tinhā: "We aimorī Ídzarina!" Āhā wahutumhā, te tō ītsarina mo.

Íwatsétē norī me datsadzé -- ¹⁰Ma tō tiromhöiba 'ri wa tsāmra ré hā, ahö na ma aihutu rom'uipradzé dzani'wa norī hā, duré tō Íwatsétē norī dzéma, ma tō Danho'reptui'wai me hā aī'ubumro, wededzai wamhā duré ītsamarī'wa norī dzéma hā. ¹¹Āhā fariseu utsu norī hā, te te tsiwi 'madō'ömhā, te ītsamarī'wa norī hā tsadanharī dza'ra: "E marī wa, te ate wa'wa hā Aima Rowahu'wa wa'wa hā roptsitébré wa'öbō'wa norī me hā titsa. ¹²Ö hā, ö norī mreme hā te te waparimhā, ma adzada'ö: "Höiba haré na īhöimana dza'ra mono hā, te te tsima wē dza'ra mono ö di dawede'wa hā, īhe tadza hā īhödzé norī tsi. ¹³Ma oto, tō duré āhā te dza Íwaihu'u dza'ra wa'wa marī na hā: *Wa hā wa ītsima wē da'āma datsiwamri hā, duré tō robdzépada hā, mare di.* Taha wa, wa hā we ìmorī ö di, ìwē norī dzô hā īhöro da hā, tadza hā Íwatsétē norī dzô hā".

Datsaipetse na datsitsada'öbödzé -- ¹⁴Tō taha bötö na, te João dzamarī'wa norī hā we tsô rītī dza'ra, āhā dadzada nharīdzéb 're: "E marī ìbō dzarina, wa wa norī hā duré Fariseu norī me hā 're watsai petse dza'ra, atsamarī'wa norī hā 're tsai petse dza'ra mono ö nherē hā". ¹⁵Danho'reptui'wa hā, ma atsa adzada'ö: E datsiwē dzawi'wa norī hā höimana waihu'u petse dza'ra di, robdzi'ö petse na hā, aibō datsiwē hā ìme höimana dza'ra nherē hā. Bödö hā, te dza wi, niwa dza datsiwē aibō hā, dza da te Íwadzere da hā; īhe, taha waptsi, te dza titsaipetse dza'ra. ¹⁶Ni'wa hā dzadzahöi wa'ötō tém na hā, te te āma höi wa'aba waihu'u ö di, dzadzahö hö'rata wam na hā, e marī wa, īhöibabarīdzé hā, te dza te te 'wa ni, dzadzahö hā, tō duré īhö tsitaridzé hā, te dza apö tidza'ētē. ¹⁷Duré ödzédze hā, da te tsērē waihu'u ö di u'mre'udza hötub're 'remhā; Íwa'rāmimhā, te dza watobro, u'mre udza hö norī hā, te dza aipo'o dza'ra, ödzédze hā, te dza atsa'wa, tō duré u'mre udza hö norī hā marī dai ö na

hā, te dza oto tihöimana dza'ra. Rowa na, te ödzédze ūtē hā u'mre udza hö ūtém norī wa, da te 're tsé; āne wamhā, te dza höimana waré dza'ra".

īwapru nhimidzahöri ū ūmaipetsedzé duré danho'redzéb nhim'īhö'a 'ra tsipi'ō ū ūma tsihöibadzé -- ¹⁸Ō norī na marī na Danho'reptui'wa hā mreme mono ré hā, ma danho'redzém nhim'īhö'a hā 'maiwī, ma duré tō ūtsō're u hā ti'ai u hā waptārā, mreme tsina: "l'ra tsipi'ō hā, ma tō oto dörö. Tadza hā we aimorī, atsib'rada hā āma hiri da, te dza tō ū hā höiba ré hā tihöiba". ¹⁹Wahutumhā, te tō Danho'reptui'wa hā ūtsarina hā mo, ūtsamarī'wa norī dzéma hā. ²⁰Morī ré hā, te mitsi pi'ō hā, ūwapru nhimidzahöri ū, te 're ūtsépata mono hā, mitsito-maparane na tō oto āma ūwahu hā, ma ūbabarā hawimhā ūtēme hā tsina rotété, ma duré tō ūudza nhitsiwimhā, ūudza hā tiwi upi. ²¹Taha wa, te röwi hā tsima tinhā: "Āté wa hā tsa'ētē na ūudza hā, te tiwi upi wamhā, wa dza duré ūpetse. ²²Danho'reptui'wa hā, apō tsipi'rai wamhā duré ū hā, te te 'madö'ömhā, te ūhō ma hā tinhā: "Pi'ō ūra, atsima robdze na, atsimidzadze hā, ma atsō'reptu". Tō taha awa'awi bötö na, ma pi'ō hā ūtsō'reptu ni.

²³Danho'reptui'wa hā ūtsébrémhā danho'redzém nhim'īhö'a nhorōwa u hā, duré te te a'madö'ömhā, ūbu hörö petse'wa norī hā, duré tō a'uwe 're ūtsiwairōtō mono, te ropupu'u tsina, te tinhā: ²⁴"Aihini āhawi atsitsani dza'ra wa'aba; ba'ōno hā dö'ō ū di: te nhono". Te duré tō āma tito dza'ra. ²⁵Tadza hā, āne a'uwe 're ūtsitsarōtō mono hā rom'u, da te tsani dza'ra waptsi, ma ū hā ūdzé; ma ūtsib'rata na hā ti'ō, ma duré oto ū hā 'röwi tsiwahutu. ²⁶Rowatsu'u hā, ma ropé ūromhöimana na hā, tahā uburé ti'ai wa'ōno hā ūnomro na hā.

ītom'ō maparane hā ūpetse-dzahuré-dzé -- ²⁷Taha wi oto Danho'reptui'wa hā morimhā, te maparane hā ūtom'ō hā ūtsarina hā tinem dzahuré, tsadari tsina hā duré tō mreme tsina hā: "Davihi 'ra, wa'āma aiwamri na!" ²⁸Ri para u ūtsébrémhā, ma ūtom'ō norī hā ūtēme hā tsina rotété dzahuré. Danho'reptui'wa hā, te tsadanharī dzahuré ū norī hā: "E atsimidzadze aba di, ūnhiptede hā ūma ūhöimana na hā, āhā te aima ūmanharī aba da hā." ū norī hā ma tsada'öbö dzahuré: "lhe, Da'rānhipai'wa!" ²⁹Tawamhā, ūtō hā, ma tiwi upi dzahuré, te duré tō tinhā: "Te dza tō tihöiba ūmanharī hā, atsimidzadze aba dzarina". ³⁰Duré ūtōmo dzahuré hā, ma tō tāma atsödzi dzahuré. Tadza hā, Danho'reptui'wa hā, te ū norī ma hā tsa'ētē hā tāma nharī dzahuré, tsiptete dza'ētē na hā: "Ni'āpē, ni'wa hā te te tsa'retse tō". ³¹Tadza hā, ū norī hā, taha wi putsimhā, ma āma ūtsitsi wē na hā ropé

dzahuré, tahā ti'ai wa'otō mono bö hā.

Wa'uburé ré ūmreme'ō ūmaipetsedzé -- ³²Awa'awi tō wairébémhā, āme ma tō tāma āwitsi dza'ra ūmreme'ō wa'uburé ré hā. ³³Wa'uburé hā, da te wadzeremhā, te ūmreme'ō tinhā. A'uwē 're ūtsiwairōtō mono hā, ma āma titom'udzu dza'ra, te tō duré tsadawahatu: "Niwa ūtsiré hā da te ūmai'madō'ō ū Israel 'remhā!" ³⁴Tadza hā, fariseu norī hā, te nharī dza'ra: "Wa'uburé nhim'ihö'a'ra wa, te tō te te 're adzani, wa'uburé norī hā".

A'uwē 're ūtsiwairōtō mono ma ūhöimanadzé hā oto tāma ūrobaba -- ³⁵Danho'reptui'wa hā, te uburé 'ri'ahö na hā ne duré a'uwē norī ma hā, te te arowaihu'u, datsi'rā'otōdzém āma hā, Da'rānhipai'wa te rom na hā, te uburé dahödzé hā ūputsi wē hā, tō taha wa, te da'apetse, duré tō dadzépu'u norī dzéma hā. ³⁶Te te a'madō'ōmhā a'uwē 're ūtsiwairōtō mono hā, ma da'āma aiwamri, watsutu na oto höimana dza'ra wa duré tō tsim'uwa dza'ra wa *pone'ēnhimidzawipetse norī ubumroi ūne höimana dza'ra wa*. Taha wa, te tinhā tidzamarī'wa norī ma: ³⁷"Rom'ubumro da hā tsa'ētē di, tadza hā romhuri'wa norī hā umro di! ³⁸Taha wa, waptērē dza'ra wa'aba, Da'rānhipai'wa rom'ubumro tede'wai wi hā, te te we 'madzatōrī da, romhuri'wa norī hā rom'ubumro dzō hā".

2. DAMREME 'MANHARĪ ROTI WĒ TÉBRÉDZÉM NA HĀ

10 Mitsito-maparane na nhimiromhuri -- ¹Te tsô hö mitsito-maparane na tidzamarī'wa norī dzō hā, ma duré tāma anho roti dzahi hā, te te tsani dza'ra mono da rowa'u'u upto hā duré tō te te dapetse dza'ra mono da, tsiwa'ru uburé marī hā da'āma 're ūwairébē mono hā ūwatsédé hā, tō duré dadzépu'u norī dzéma. ²Āhāta mitsito-maparane rotiwē'mahörö'wa norī nhitsi: ūmorī'rada hā Simão, tō duré Pedro na ūtsitsi hā, duré tō André, īno; Tiago, Zebedeu 'ra duré tō Joāo, īno; ³Filipe duré Bartolomeu; Tomé duré Mateus, rob'uipradzédzani'wa hā; Tiago, Alfeu 'ra, duré Tadeu; ⁴Simão, da te āma Zelota na ūtsitsi hā, duré Judas Iscariotes, taha ta, ma dama tsa'rē. ⁵Danho'reptui'wa hā, ma ānorī hā tsatōrī dza'ra, āhā na po'rewadza tsina:

"Bödödi hā mrami aba tō dza ūtsimidzadzei'ō ahö norī te hā, duré Samaritano norī te, 'ri'ahö u hā adzatsi aba tō. ⁶Iwana hā ai'aba'rei wa'aba pone'ēnhimidzawipe ūtsimani dza'ra dzō, Israel nhorōwa u. ⁷Tamomo ai'aba'rei wa'aba ū norī dzō, 'mahörö dza'ra wa'aba höiwa āma

Da' rānhipai'wa te ro hā, taha ta te we ai'rata tihöimana 'wa. ⁸Petse aba mono īhödzé ré mono hā, īdö'ö norī hā hōiwa'utu dza'ra aba mono, da'āma ropéi'wa norī hā tsani dza'ra aba mono. Danhimdzari wē hā, te dza 're īwaibui aba mo, taré ītsōmri wē na, te dza dama 're ītsōmri dza'ra aba mo. ⁹Ētēpré waipo hā atsiré wa'wa hā mrami aba tō, duré ētēpré'a dzéma, duré ētēpré pré hā ai'utsi tsipo na hā uptsibi aba tō, ¹⁰duré tsa'u nomo dzahu hā bödödi na da hā, duré ai'udza pa hā maparane hā, duré aipara udza höbö hā īwatsitsi ré hā, duré wede hā datsiwadzutsidzé hā, taha wa romhuri'wa norī hā īwē 'rōwi ts'i'upari dza'ra mono da hā.

¹¹Niwa 'ri'ahö u atsitsitsi aba monomhā, niwamhā a'uwe ītsō'uma u hā, ni'wai wi waihu'u dza'ra aba mono, tsô airītī dza'ra aba mono īhöimana wē u duré tame atsina rowa're dza'ra aba mono apö rom, dadzawi dza'ra aba mono. ¹³Duré tō īwē wamhā, ate romharé na āma ts'i'ra na ūhō nhitsiwimhā. īwē ō wamhā, ate romharé hā apö atēme witsi. ¹⁴Tadza hā ni'wa hā, te te ai'ōri ō wamhā duré aimreme hā, te te wapari ō wamhā, taha 'ri hawimhā niwamhā 'ri'ahö hawimhā aiwairébé aba tō duré aipara hā tsātsā'ā tsaprui wamiri da. ¹⁵Tsena na hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa: Bödö hā da'āma rowairébédzém āma hā, te dza tsyry na hā romhöimana hā ō norī ma hā watobro, Sodoma ma tō duré Gomorra ma dzéma, tō taha 'ri'ahö nhipai u hā. ¹⁶Āhā ta wa wa hā aima rob'ru dza'ra wa'wa pone'ēnhimidzawipetse norī tsine hā waptsā'uwa norī wa'wa u hā. Taha wa, atsimidza'retse tsina 're aihöimana dza'ra aba mono wahi norī tsine tō duré marī watsété 'manharī āna utu'u norī tsine.

Romhuri na rowatsu'u'wa norī hā, te dza da te 're tsarē dza'ra -- ¹⁷'Re atsitsa'ra wē wa'aba mono aibö norī wi: ō norī hā, te dza te te atsōmri dza'ra wa'wa, da'āma rowairébédzém u hā, te dza duré da te aihö dza'ra wa'wa 're ītsi'rā'ōtō-mono-dzém āma hā. ¹⁸Duré ī'āma wab dzéma, te dza da te 're atsimroi wa'wa, ti'ai 'madö'ö'wa norī u hā duré tō danhim'īhö'a nhipai'wa norī u hā, ō norī nho'remhā marī hā ī'madö'ö dza'ra aba mono watsu'u dza'ra aba mono da hā duré tō a'uwe hu norī nho'a hā. ¹⁹Niwa da te atsōmri dza'ra aba monomhā, aihötö'ö na aihöimana dza'ra aba mono tō, waihu'u dza'ra aba mono da hā, niwamhā niha dza ī'aimreme da hā. Tahā böötö na hā, te dza da te aima 'ru dza'ra wa'wa, marī na aimreme da hā. ²⁰A norī wa'wa hā dza ī'aimreme dzutsi aba mono da hā, mare di, tadza hā Aimama ate Rowa'u'u'wa, te dza ai'āma hā 're mreme dzutsi 'wa.

²¹Itsitsānawā hā te dza titsitsānawā hā titsō īdö'ö u hā duré tō īmama hā,

te dza ti'ra hā titsō. ¹ra norī hā, te dza tiwahutu dza'ra timama wa'rāmimhā duré te dza tō tsiwi tiwī. ²²Aihini hā te dza marī āna īnhitsi na hā, te 're ai'rui 'manharī dza'ra wa'wa. Tadza hā, tahā te te tāma tsé monomhā ¹trātsutu u hā, āhā te dza tsitsō'reptu.

²³Niwa 'ri'ahö na, da te atsarē dza'ra aba monomhā, aimani dza'ra aba mono īhöiba amoi u hā. Duré tō tane nherē, da te atsarē dza'ra aba monomhā, apö aimani dzahu na oto ts'i'umdatō u hā. Tsena na hā, wa aimi nharī dza'ra wa'wa, ane wa'wa hā dza atsiwi uprotsi aba õ di, 'ri'ahö hā Israel norī te hā, Aibö 'ra hā we īmorīdzé wana hā.

²⁴Dadzamarī'wa hā höimana õ di tāma īrowaihu'ú'wa nhipai u hā, duré dama romhuri'wa hā höimana õ di tinhim'īhö'a nhipai u hā. ²⁵Āhā ta oto tō dadzamarī'wa hā oto aiwamhā tāma īrowaihu'ú'wa me hā duré dama waihu'ú di romhuri'wa hā oto tinhim'īhö'a me hā aiwa. Da'āma ropéi'wa na, ma tō 'mahörö dza'ra ni 'ri tede'wai ma hā, e niha dza oto āne hā, te te 're 'mahörö dza'ra ti'ra norī ma hā!

Tsō'awi na damreme hā duré tō dapahi āna -- ²⁶Taha wa õ norī ma hā aipahi aba tō. Marī hā höimana õ di ītsima'uri pe hā, we tsō īdarītī mono da hā, tō da te ītsāmri da hā, duré tsāmri õ nherē hā, tsō darītī mono õ di, dza tsō'awi īhöi'rē da hā. ²⁷Da te aimi nharī dza'ra aba mono wamhā robra na hā, nharī dza'ra aba mono rowa'a na hā, böto te na hā: aipo're 're marī na, da te aimi nharī dza'ra aba monomhā, 'mahörö dza'ra aba mono pidzaiba nhitsiwimhā.

²⁸Aipahi dza'ra aba mono tō dahöiba, te te ītsimroi mono ma hā, tadza hā dahöiba warō hā, te te pārī õ di. ¹wana hā, aipahi dza'ra aba mono, taha ta te dza aihöiba wa'wa hā duré tō aihöiba warō hā uprotsi dzahuré unhamra ro'o'u'ötsi na hā. ²⁹E paihidi hā maparane hā wa'öbö waihu'u õ di, rob'uipradzé mitsi prum na hā. Duré tō, tane nherē hā, õ norī hā mitsi na hā ti'ai wa īmaiwapitā'ā da hā, mare di, Aimama 'wa hā, te te īrui õ wa! ³⁰Tadza hā a norī wa'wa hā, atséré 'wa hā, ma tō da te uburé āma mro pari. ³¹Taha wa, aipahi dza'ra aba tō, a norī wa'wa hā paihidi īahö norī nhipai u hā.

³²Taha wa, ni'wa hā uburé hā īhöiba na 're 'maiwatsu'u aba monomhā, aibö norī nho'remhā, wa hā īdzéma hā, wa dza 're ītsiwatsu'u õhō höiba na hā, īmama höiwa u 're ītsāmra mono nho'remhā. ³³Tadza hā, ni'wa hā, te te 're īwē'ō monomhā, aibö norī nho'remhā, īdzéma hā, wa dza te 're wē'ō, īmama höiwa u 're ītsāmra mono nho'remhā.

Danho'reptui'wa datsipo'o tébré'wa -- ³⁴Rotsa'rata dza'ra aba tō, romharé hā te we ī'ori na hā ti'ai u hā. Romharé hā, te wei öri õ di, tadza hā tsim'édzé 'wapa. ³⁵Taha wa, wa wei mo aibö norī hā īwa'rāmim na, te adza'ra mono da, īmama wa'rāmi mono hā, da'ra tsipi'ō tō tina wa'rāmi hā dza duré tō datsani'wa hā timaprebaba wa'rāmi hā dza. ³⁶Oto ī'rā'ōno: aibö 'rui'wa dza'ra hā, dza tō röwi tsi'āma 're ītsitsānawā dza'ra mono.

'Röwi atsiwē'ō na Danho'reptui'wa dzarina aimorī da -- ³⁷Tahā timama hā, te ītsawi mono hā, niwamhā tina hā īhöiba nhipai u hā, īwē õ di īhöiba me da hā. Duré tahā ti'ra hā, te ītsawi mono hā, niwamhā ti'ra pi'ō hā īhöiba nhipai u hā, īwē õ di, īhöiba me da hā. ³⁸Ni'wa hā tite hā 'wamarī hā, te te öri õ wamhā duré tō īdzarina hā morīmhā, īwē õ di īhöiba me da hā. ³⁹Ni'wa hā tihöimanadzé hā, te te tsāmrimhā, te dza tsimini, tadza hā ni'wa hā tihöimanadzé hā, te te tsimini wamhā, īhöiba na wa te dza titsā.

Damreme 'manharī 'rātsudu roti wē tébrédzém na hā -- ⁴⁰Ni'wa hā te a ī'ori atsiwi hā, wa hā te dza ī'ö, duré tō ni'wa hā, te te ī'örimhā, te dza ti'ö we īdzatōrī'wa hā.

⁴¹Ni'wa hā ro'mahörö'wa hā, te te 'mai'örimhā, tō marī hā ro'mahörö'wai na ī'maihöimana dzarina, te dza tō tāma wa'öbö ni, tō ro'mahörö'wa hawim na. Duré ni'wa hā īhöimana pe hā, te 'mai'örimhā, tō marī hā īhöimana petse ma ī'maihöimana dzarina, te dza tō tāma wa'öbö ni, tō īhöimana petse hawim na.

⁴²Duré ni'wa hā, te te tsōmrimhā, mitsi na hötsidzé hā ö wahödzé nherē, ā ītsyry norī ma hā, īdzamarī'wa na dö'ötsina, tsena na hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa, tāma īwa'ö hā tiwi tsimani õ di dza".

IV. Ro'ma'wamarī mono Höiwa āma Da'rānhipai'wa Nhimirob'ru dzahi na

1. ÍPO'O NA TÔ ROWATSU'U 'MANHARI

11 ¹Niwa oto Danho'reptui'wa hā tinhimirowaihu hā tidzamarī'wa mitsito-maparane norī ma, te te 'manharī parimhā, te mo taha wimhā marī hā, te te dama awaihu'u mono da duré tō te te rowatsu'u wē mono da, tō 'ri'ahö Íte dza'ra āma hā.

João Batista nhinharīdzé duré tō Ítōmo 'madö'ö waptebdzé, te te Í'manharīdzé Danho'reptui'wa ma -- ²João hā tsimiparimhā damreme na danhitobdzéb āma, Íma'wamarī ré nhimiromhuri na, ma õhō u hā tāma rob'ru dza'ra tidzamarī'wa ni'wam norī ma, te te tsiwi tsadanharī da: ³"E a hā tahā dza we Íaimorī hā, niwamhā, e aimawi dzō wa dza mapari dza'ra ni". ⁴Danho'reptui'wa hā ma adzada'ö: "Ma oto ai'aba'reí wa'aba, João ma rowatsu'u dza'ra aba da, tō marī hā Íwapari dza'ra aba na, duré tō Í'madö'ö dza'ra aba na: ⁵Ítom'ö norī hā, ma apö to petse, Í'rāté hā, te nomro wē, danhī'a'a ré hā, ma petse wē duré Ípo'reptö hā, te te rowapari dza'ra, adö'ö norī hā, te höiwa'utu dza'ra duré tō Ítsimroi'ö ma, te Rowatsu'u té hā, da te tāma watsu'u dza'ra. ⁶Duré tō aima Írowē uptabi 'wa, taha ta tē dza Í'āma wa, tiwi romnhi'etse āna hā tihöiba!"

⁷Ö norī hā taha wi wairébémhā, Danho'reptui'wa hā, ma timreme na hā āma tsāna'rata João höiba na hā, a'uwē 're Ítsiwairötö norī ma: E marī 'madö'ö dza'ra aba da, te ai'aba'reí wa'wa roptsi Ínomro u hā. E rowaihi rowa'u, te te Ítsatsitsi mono. ⁸Tadza hā e marī 'madö'ö dza'ra aba da, te bétē ai'aba'reí wa'wa. E aibö udza wē uptabi na Í'maihöimana mono u hā. Tadza hā, 're Ítsi'udza wē uptabi dza'ra mono hā, te 're höimana dza'ra danhim'Íhö'a nhipai'wa norī nhoröwa āma hā. ⁹Tawamhā, e marī 'madö'ö dza'ra aba da, te ai'aba'reí wa'wa. E ro'mahörö'wa Í'maihöimana mono. Wa hā wa Ímreme na āma aima rowa'reí wa'wa, Íhe na, duré tō ro'mahörö'wa Íhöimana dza'ra nhipai u hā. ¹⁰Ö hā na, te romhurinhihödö hā tihöiba: *Ãhā ta, wa Íte hā rowatsu'u 'wapéi'wa hā tsatö atsōwamhā; ö hā te dza ate hā bödödi hā petse atsōwamhā.*

¹¹Tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa, ã Ípoto dza'ra mono hā pi'öi wa, ni'wa hā Ítsa'ëne hā watobro ö di, João nhipai u hā, Batista na Íwamri hā duré, tane nherē tō, ni'wa Ítsyry hā Da'rānhipai'wa te ro höiwa āma hā,

tsa'êtē di ôhō nhipai u hā. ¹²Bödö hā Joāo Batista hawi mono hā awa'awi na hā oto, Da'rānhipai'wa te ro höiwa hā, te tsa'êtē hā dahöimana hā, te te tsépata, duré tsa'êtē dahöimana hā, te ôhō na hā ãma höimana. ¹³E marī wa, aihini ro'mahörö'wa hā ūru dzahi tsine me, ma Joāo u hā danhimidzadze na ropédzé hā ãma tsiwi 'rātsutu. ¹⁴Duré, tsena uptabi atsima wē wa 'manharī da wamhā, õ hā Elias we tō ëmorī. ¹⁵Ni'wa hā po're ré wamhā, te te wapari!

Danho'reptui'wa te da'ãma ūrowairébédzé, taha wahum na ëme ëpoto mono na -- ¹⁶E 'wai ãma wa dza ūtsine na hā ëmreme 'manha, tō ãhā wahum na datsitébré mono na hā. Õ hā ai'uté norī hā warā wa ūtsi'ubumro hā, 'rātai haré dza te te ëdarétsi dza'ra ne hā:

¹⁷Wa norī hā, wa ūbu hörö pe hā, wa wa te aima hātsi
duré aiwaptsitsi aba mono õ di!
Da'upini na, wa wanho're dza'ra
duré atsō'utu wimhā atsihö dza'ra aba õ di!

¹⁸Taha wa, Joāo hā te wei mo, ūtsai'õ hā duré tō te ëhötsi õ hā, duré te ënharī dza'ra aba mo: Da'ãma ropéi'wa hā ūwamhā ë'maihöimana na hā.

¹⁹Aibö 'Ra hā, ma wei wi, te tsa duré te te hötsi, te duré tō ënharī dza'ra aba mo: ãhā ta ni'wa te ëmra uptabi hā duré tō te ëhötsi wawē hā, rom'upradzé dzani'wa norī dzawi'wa duré tō ëwatséte norī dzawi'wa! Tadza hā danhimidza're hā, ma tō watsu'u wē ôhō nhimiromhuri na hā".

'Ri'ahö ma hā rowatsédé ötō dzada'rei baba hā -- ²⁰Taha wa, ma oto ãma tsāna'rata 'ri'ahö 'madö'õ na hā, te te tsada'reibaba mono bö. nimomo ahö na, te ūtsa'retse'õ wē hā ë'a'manharī mono hā, tō datsi'ruiwapari hā marī ë'upa na hā höimana õ wab dzéma: ²¹"Ni'äpé aima hā Corazim! Ni'äpé aima hā Betsaida! E marī wa aré Tiro 'remhā duré tō Sidônia 'remhā ūtsa'retse õ wē hā, da te 'mai'manharī 'wa'õ hā, aima wa'aba tsi, da te ë'manharī ne hā, da'ahö na hā, te aré marī ë'upa na hā datsi'ruiwapari dza'ra, te aré datsi'udza dza'ra romhöpo na hā, da'unhoti wa, tō ūbö na duré tō aré datsi'ubu dza'ra 'ru'a na. ²²Tadza hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa: oto bödö hā da'ãma rowairébédzém ãma hā tsyry na hā, te dza ro'manharī hā tihöiba Tiro ma hā duré Sidônia ma dzéma, aima aba ne ãna hā. ²³Duré e bété a hā, Cafarnaum, ãté tō romhöimana waihu'u petse di höiwa u, da te ë'atsapröni da hā. ëwana hā, te dza ūtsi'ra robdzépata u'ötsi u hā. E marī wa. Aré Sodoma 're ūtsa'retse õ wē hā, da te 'mai'manharī 'wa'õ hā, aï'ãma wa'wa, da te ë'manharī dza'ra aba ne hā, õ hā te aré oto

awa'awi hā tihöimana u'ötsi". ²⁴Tadza hā, wa hā wa aima nharī dza'ra wa'wa, bödö hā da'āma rowairébédzéb āma hā, tsyry na hā, te dza ro'manharī hā tihöiba, Sodoma nhipti'a wamhā, aima aba ne ãna hā."

Rowatsu'u té höi'reé ïhöiba wa'rutu õ norī ma hā. ïmama hā duré ïra hā -- ²⁵Āhā bötö na hā, te Danho'reptui'wa hā mreme: "Wa hā wa atsarōtō, ïmama höiwa āma duré ti'a nhim'ïhö'a, āhā marī norī hā 're anhimi'uri mono wa, ïtsimidza'retse norī wi hā duré 're ïtsi'manharī dza'ra mono tinhimidza'retse na norī wi hā, tō te 're ïahöi'reé mo ïtsyry norī ma tsi hā. ²⁶Ihe, ïmama, āhā tō aima ïwē dzarina hā. ²⁷Uburé ma ïma titsō ïmama hā, duré ni'wa hā, te te tsa'retse õ di, ïra hā, tadza hā ïmama tsi, duré ni'wa hā, te te tsa'retse õ di, ïmama hā, tadza hā ïra tsi duré tahā tō ni'wa hā ïra hā, te te tsima wē waptsi, te dza tō höi'reé.

Danho'reptui'wa hā Dama Rowaihu'úwa ïpire wapu ré hā -- ²⁸We ïtème ai'aba'rei wa'aba, aiwatsutu ré ïaihöimana dza'ra wa'wa hā, aipire hā ïpire 'rowi ïaihöimana dza'ra wa'wa hā duré wa hā, wa dza aima tsōmri dza'ra wa'wa dawa'utudzé hā. ²⁹Ā āma ïte hā dawëdzé hā atsitsiwi hā atsiwi öri aba duré ïama waihu'u dza'ra aba, wa hā ïdzahi õ di duré ïtsiri na hā ïhöimana haré di, *duré te dza ïtsōpëtë dza'ra wa'wa aihöiba warō wa'utudzé wa'wa hā*. ³⁰Tō taha wa, ïte dawëdzé hā tsimihöimana dze ti duré ïte hā ïpire hā wapu di".

12 Romnhama norī dzano -- ¹Āhā bötö na, te robre wamhā, Danho'reptui'wa hā mo, romhuri 'rätsudu ïmaiöimana na hā. ²Itsamarī'wa norī, mram na höimana dza'ra wamhā, te tō tsina romnhama dzö hā duré tō te te huri da dzéma. ³Fariseu norī hā, āhā te te 'madö'ö dza'wa wamhā, te nharī dza'ra: "Madö'ö! Atsamari'wa norī hā, te te ïmanharī dza'ra hā, dama 'rui õ nherē hā, marī hā romhuri 'rätsutu wa, da te ïmanharī dza'ra mono da hā!" ⁴Da bö ma õ hā adzada'ö: "E tsöré dza'ra aba äbö, Davi hā, te te ïmanharī hā duré tō ïtsiré norī hā, niwa mram na höimana dza'ra ré hā. ⁵E niha, ma Da 'räñhipai'wa nhoröwa u hā ädzé duré e niha te õ norī hā tsada'reé upto hā datōmo nho'a, da te ïtsōmri dza'ra mono hā tihu, tsi da dama ï'rui õ nherē, öhō ma dzéma duré tō ïtsiré ïhöimana dza'ra ma dzéma, tadza hā ïtsa'rata'wa norī ma tsi hā. ⁶Niwamhā äté tsöré dza'ra aba mono õ di, ïrudzahi hā tō āma ïdahöimanadzé hā romhuri 'rätsutu na hā, te ïtsa'rata'wa norī hā 'ri ïpetse na tihöimanadzé hā, te te āma upa dza'ra, te duré tō höimana dza'ra marī hā, te upai'ö na hā.

⁶Wa aima nhari' dza'ra wa'wa, ãhã ta ãme te marí hã 'tsa'ene hã 'ri ipetsé nhipai u hã tihöiba. ⁷Aré aima waihu'u aba 'wa'ö hã marí na hã: *Da'áma datsiba hã, wa 'tsíma wé duré te 'tsíma wé o dí datsíma ro'manhari watséde hã, tãma ro'manhari watséte aba tõ, marí upai ö'wai ma hã.* ⁸Taha wa, tõ Da 'rãnhipai'wai Da'ra hã tõ romhuri 'râtsutu nhim'ihö'a".

Aibö hã ïsib'rata prédu prâ hã 'maipetsedzé .. ⁹Taha wi oto morimhã, tõ danho'redzém u, ma ãdzé. ¹⁰Tadza hã, tame te aibö hã ti maihöiba ïtsib'rata hidö hã. Taha wa, te tsiwi tsadanhã, niha pé marí na, te te tsiwi pitsutu watséte da: "E 'tru romhuri 'râtsutu wa dape hã". ¹¹Danho'reptui'wa hã, ma atsa dadzada'ö: "E 'wa hã aíama wa'wa hã, pone'ënhimidzawipetse nhipai u hã hã tãma ïmai Höimana hã duré ö hã waptä'ämhã ab're 'remhã, romhuri 'râtsutu na böö wa, e te te öri ö di dza duré tõ taha wi, te te wadzere da hã. ¹²Tadza hã, aibö wé hã, te pone'ënhimidzawipetse nhipai u hã tihöiba! Taha wa, ïru romhuri 'râtsutu wa, dama ro'manhari wé da hã". ¹³Tõ awa awi, te aibö ma hã tinhã: "Atsib'rada hã tsaröö". Ô hã, ma tsaröö, ma duré tõ tãma tipetse, Ihöiba amo ne hã. ¹⁴Taha wa, fariseu norihã, taha wi wairébémhã, te aré rowatsédé hã tsada wadzere dza'ra da hã, ãma tsima rotsarata dza'ra, niha Ihöiba hã, te te tsiwi uprotsei da hã.

Danho'reptui'wa hã tõ "Da 'rãnhipai'wai ma Romhuri'wa" .. ¹⁵Te te waihu'u wamhã ãhã, Danho'reptui'wa hã tahawimhã ma aíré. Da'ahö na hã, te ïtsarina hã aíabaré ni, duré tõ ö hã, ma aihini hã da'apetse. ¹⁶Te duré tsalëtë hã dawi tsawi ropytsi hõi'ré tõ da, ¹⁷tõ ãhã, te te ãma tsamarí da wamhã, tõ ro'mahöö'wa hã Isaías, te te ïnharïdzé hã:

¹⁸Ãhã ta ïma romhuri'wa, te 'tsíma ipitsudu, ïma ïtsawi, Ihöiba warö hã, te ãma tsima ïrowë mono.

ïte Rowau hã, wa dza öhö nhitsi hã tihí duré te dza a'uwe ma hã te 'mahöö' dahöimanadzé hã 'tsö'ömo hã.

¹⁹Ô hã ni'wa hã, te te tsada öbö dzahi ö di dza, duré hörö mono ö di dza.

²⁰Ô hã, te te prum ö di dza rowaihi hã ïsipöö mono hã duré te te wíri ö di dza

wedenhorö tsipu'upe hã

*dza hadu ïtsitsédé 'rāti hā,
da te rowē hā ïbō dzarina ïtsaprōnidzém u hā.*

²¹*Duré ïtsitsi na, te dza a'uwē hā
danhimiparidzé hā tsiwi 'manha.*

Danho'reptui'wa duré wa'uburé -- ²²Taha wa, ma tāma 'mai'āwitsi dza'ra ni'wa wa'uburé ré hā, ïtom'õ hā duré tō ïmreme'õ hā. Õ hā ma petse duré oto tō ïmreme'õ hā mreme mono da. ²³Uburé a'uwē hā 're ïtsiwairötō mono hā, ma tāma a'rāmi dza'ra, te duré tō tsima nharī dza'ra: "Oro dza āhā Davihi 'ra õm ne". ²⁴Tadza hā fariseu norī hā, āhā te te wapari dza'ra wamhā, te nharī dza'ra: "Õ hā, te te adzani mono õ di da'āma ropéi'wa hā, tadza hā tō danhim'ihö'a da'āma ropéi'wa 'ra wa, te da'āma ropéi'wa tsi'uiwa hā, te te adzani".

²⁵Itsimirotsa'rata dza'ra hā, te te tiwi awaihu'umhā, Danho'reptui'wa hā, te tāma anha: "Uburé ro hā tsiwa'rāmi na röwi tsitsada höimana dza'ra wamhā, te dza rowatsétē na roptsi'utöř duré 'ri'ahö dzéma niwamhā duré 'ri hā tsipo'o na 'röwi tsitsada höimana dza'ra wamhā, e te dza tō 're dahöimana dza'ra. ²⁶Tadza hā, da'āma ropéi'wa hā tō da'āma ropéi'wa tsi'uiwa tsi'maiwadzeremhā, te dza tsipo'o na hā tsiwi tihöimana dza'ra. E niha, te dza tawamhā, ro hā höimana. ²⁷Wa hā, wa te adzani da'āma ropéi'wa hā tō da'āma ropéi'wa na, e 'wa na, te ai'ra norī wa'wa hā, te te 're tsani dza'ra. Taha wa, õ norī hā dza tō 'röwi aihöimana na rowairébé'wai wa 'wa. ²⁸Tadza hā Da'rānhipai'wa niptōmo na, wa te te adzani da'āma ropéi'wa hā, tawamhā Da'rānhipai'wa te ro hā, ma tō atēme tiwi tsi'wa.

²⁹Niwamhā, e niha dza ni'wa hā ādzé aibō ïtsiptete nhorōwa u hā duré tō ïte na hā marī na tiwi tsiptsaihuri da hā, ïmorī'rada hā, e a'ö, te te watsitsi āna. Taha waptsi oto ïtsöröwa u hā tiwi tsiptsaihuri waihu'u petse di.

³⁰Ni'wa hā ïdzawi na hā ïniwī ïhöimana õ hā, ïwa'rāmi te tihöiba, duré ïtēme ni'wa hā, te te tsina ropto õ wamhā, te dza datsina daparahi. ³¹Taha wa, wa aima nharī dza'ra wa'wa: Uburé dawatsédé hā duré damreme nitsém'õ na hā, aibō norī hā, da te āma ïruiwapari dza'ra mono da hā, mare di dza oto, tadza hā Rowa'u'u na ïwa'rāmim na hā damreme nhitsém'õ hā, āma ïda'ruiwapari ré hā dza. ³²Ni'wa hā Aibō 'Ra āma timreme na ïwa'rāmi, te te āma 'manharīmhā, da te 'ruiwapari õ di dza. Tadza hā Rowa'u'lpetse wa'rāmi, ni'wa hā mrememhā, ïruiwaparidzém 're hā dza, duré āhā romnho'õmo 'rem dzéma, duré tō dza hadu ro, we ïmorī dzéma hā.

Damreme norī hā, te datsiri hā, te te 're höi're dza'ra -- ³³Niwamhā watsu'u dza'ra aba mono rowede hā ūwē na hā, duré tō ūrā hā ūwē na hā, niwamhā watsu'u dza'ra aba mono rowede hā ūwatsétē na hā duré tō ūrā hā ūwatsétē na hā. Tō ūrā na, te rowede hā, da te tsa'retse dza'ra. ³⁴Wahi dzé höiba norī, e niha, te marī ūwē na ūnharī dza'ra wa'wa, a norī wa'wa hā aiwatsétē aba nherē hā. E marī wa dadzadawa hā, te dza mre, tahā datsiri hā, marī 'matsitsi 're höimana wa. ³⁵Aibö ūwē hā, tite ūtēpré waipo wē na, te dza tō marī ūwē hā wadze, tadza hā aibö ūwatsédé hā, tite ūtēpré waipo watsétē na, te dza tō marī ūwatsédé hā wadze. ³⁶Wa hā wa aima nharī dza'ra wa'wa, uburé damreme hā marī dai'ō hā, aibö norī hā, te te ūnharī dza'ra mono hā dza, te dza da te tāma robdza'rata dza'ra dahöiba na rowairébédzém āma hā. ³⁷Tō taha wa, dza tō aimreme na aba bö, te dza tō ūbō wamhā, da te aima rowairébé wē dza'ra wa'wa duré tō aimreme na aba bö, te dza tō ūbō'ō wamhā, da te aima ro'manharī dza'ra wa'wa."

Jonas höiba na marī 'madö -- ³⁸Āne wi, ma ni'wam norī hā ūtsihötö'wa norī hā duré tō fariseu norī hā, ma timreme na hā ūtzapa'a dza'ra mreme tsina: "Dama Rowaihu'u'wa, wa watsima wē dza'ra ni, marī hā, wa te watsiwi 'madö'ö da atsimi'manharī hā". ³⁹Ö hā, ma apö dadzada'ö: "A'uwe ūtai'poto ūtsamarī watsétē'wa hā duré ūtai'muri petse watsétē'wa, te tsō ai'aba'rei' aba mo, marī 'madö'ö dzō hā, tadza hā, da te aima ūmai'manharī dza'ra aba da hā, mare di, ro'mahörö'wa Jonas te hā, ūtromhöimana tsi hā, te dza ūmadö'ö dza'ra wa'wa. ⁴⁰Tō taha wa, Jonas öporé na ropotowawē waihō 're tsi'umdatō bötö 're duré tsi'umdatō mara 'remhā ūhöimana tsine, āne te dza Aibö 'Ra hā tsi'umdatō bötö na duré tō tsi'umdatō mara na ti'adzé 'rem hā tihöiba. ⁴¹Nínive āma 're ūhöimana dza'ra mono hā, te dza tiwahutu dza'ra da'āma rowairébédzém āma hā, āhā datsitébré dzō hā, te dza duré ūhō ma tāma ro'manharī dza'ra, ū norī hā, ma tihöimana na tsapri' dza'ra, Jonas rowatsu'u na, te ūtrowa'rei' mono na. Tadza hā, āme te dza hadu ni'wa hā Jonas nhipai u hā tihöiba! ⁴²Pi'ō danhim'ūhö'a mro hā ropireba hā, te dza wahudu da'āma rowairébédzém āma hā, datsitébré dzō hā, te dza duré tāma ro'manharī dza'ra ūhō ma, ū hā wei morī 'ru-te, ti'ai amoi hawi, Salomão nhimidza're, te te wapari da hā. Tadza hā, āme te dza hadu ni'wa hā Salomão nhipai u hā tihöiba"!

Rowa'u'u wadzari watsédé apö tsa'etē, te te ūdadzutsidzé -- ⁴³Niwa oto rowa'u'u wadzari watsédé hā aibö hawi watobromhā, te dza ro marī hā āma ūhöimana'ö āma hā 're mo, tiwa'utudzém dadzō ūtī tsina, tadza hā, te

te tsāmri ō di dza. ⁴⁴Taha wa, te dza tinhā: "Apō wa dza wi īnhorōwa u hā, nima hawi we īwatobrodzém hawim u". Ōwa witsimhā, ni'wai'ō na te dza tsōpētē, wamroi haré duré tō robdfa'ra petse hare. ⁴⁵Āne wamhā, te dza mo, te dza duré tō tsime da hā aimawi hā wawinhi'umdatō na rowa'u'u watsétē norī hā titsipai u hā awaibu, duré tō āwa te dza we 're höimana dza'ra. Duré tō, āhāna, te a'uwē hā tihöimana 'rātsutu mono na hā dza höimana īwana mono ne hā, mare di, oto ītsipai u hā dza watsétē uptabi na hā höimana. Āhā ta dza īwatobro, āhā datsitébré dzō hā.

Tsena uptabi hā Danho'reptui'wa tsitsānawā norī -- ⁴⁶Dza hadu a'uwē 're ītsiwairōtō mono norī ma mreme ré hā, īna duré tō ītsitsānawā norī hā, te rōwi hā tihöimana dza'ra, tsō rītī tsina, te te tāma nharī dza'ra da. ^[47] ⁴⁸Danho'reptui'wa hā, ma tsada'ō tipo'repu'u'wa hā: "E 'wa hā īna, duré e 'wam norī hā ītsitsānawā". ⁴⁹Duré tidzamarī'wa norī hā, te te awatsu'u wamhā, tinhim'rata na te tinhā: "Āhā īna norī hā duré ītsitsānawā norī hā. ⁵⁰Tahā īmama hā höiwa u 're ītsāmra mono hā, te te tsima īwē dzarina, te te a'manharī monomhā, āhā ītsitsānawā, īhidiba duré īna".

2. ROWATSU'U NHIMIRÉ'É NA ROBDZANHAMRI

13 *īna'rada* --- ¹Taha bōtō na hā, Danho'reptui'wa 'ri hawi watobromhā, öporé dzaihō na, ma nhamra. ²A'uwē ī'ahö uptabi hā, ma ī'rata tsī'rā'ōtō. A'uwē norī hā höiwi tsimatsam ré hā, ma uba're u hā ādzé, oto nhamra. ³Marī na tsimiré'é ahö na, te tāma āma anha:

Rob're'wa na tsimiré -- ⁴Āne ma te rob're'wa hā watobro, te te rob're da hā. Te te a'remhā īmorī'rada hā bödödi dzababa, ma te romnhama hā rere, tsī hā we tsihutumhā, ma tsīwi uprotsi. ⁵īhöiba amo hā ētē'rāire na ti'ab wadzari u ma rere, ti'a īhöimana dza'ētē ō u hā. Āne haré ma tipoto dza'ra, ti'a hā tsyry na höimana wa. ⁶Tadza hā, bödö 'rāiwatobromhā, ma tidzata dza'ra, ītsari hā tāma höimana ō wa, ma ti're. ⁷Dza hadu īhöiba amo hā, ma waptārā ro'wa wadzari. Ro'wa ma tiprédu dza'ra, ma uptsibi dza'ra. ⁸Da'rātsutu'wai pe īwa'ōtō höiba amo hā, ti'a īwē wa, ma waptārā, ma ti'rā mitsi-dzahu na, īhöiba amo hā īmropö-tom'āi'ātsi na, īhöiba amo hā tsī'umdatō tom'āi'ātsi na. ⁹Ni'wa po're ré wamhā, wapari!"

E marī wa, te Danho'reptui'wa hā marī na tsimiré'é na mreme -- ¹⁰ītsamarī'wa norī hā, ma ītēme tsina rotéte dza'ra, tsīwi tsadanha: "E marī

wa, te marī na tsimiré'é na hā tāma aimreme dza'ra".¹¹ Danho reptui'wa hā adzada'ö: "E marī wa, höiwa te ro ro'ma'wamarī mono waihu'udzé hā, ma aimā tsōmri dza'ra aba ni, tsa'retse aba da hā, tadza hā õ norī ma hā mare di.¹² Tadza hā ni'wai ma ūhōimana hā, te dza tāma tsōmri ni, tsa'ëtē uptabi na hā, te dza tāma tsōmri ni, tadza hā ni'wai ma ūrobaba hā, ni'wai ma höimana nherē, te dza tiwi wadzere ni.¹³ Āne wa, wa te marī na tsimiré'é na hā tāma ūmreme dza'ra: e marī wa, te te 'madö' da, te te 'madö'ö õ nherē, duré te te wapari da, te te wapari õ nherē, te te duré tō ūtsadaihu'u dza'ra da hā, mare di.¹⁴ Ó norī höiba na hā, Isaías nhimiro'mahörö, te te ūnharī hā, dza te te āma wahutu:

*Tsena uptabi hā, te dza te wapari dza'ra,
tadza hā niwa dza, te waihu'u dza'ra õ di.*

*Tsena uptabi hā, te dza te 'madö'ö dza'ra,
tadza hā niwa dza te 'madö'ö dza'ra õ di.*

¹⁵ *E marī wa; ūhā a'uwe nho'uma tsiri hā,
aimawi uptabi, ma te tsi'manha.*

*Duré, õ norī, ma wapari dza'ra,
rotsa'rata dzei āna hā, duré tito tsitob dza'ra,
titōmo na marī, te ūmadö'ö dza'ra hā,
watobro tō da, te te ūmadö'ö dza'ra hā titōmo na hā,
duré te wapari dza'ra mono da tipo're na hā,
duré te te waihu'u dza'ra da titsiri na hā,
duré tō ūhōimana na, te te tsaprī dza'ra da,
āne wamhā, wa hā, wa dza te apetse õ norī hā.*

¹⁶ Tadza hā atōmo aba na hā atsima rowē dza'ra wa'aba, e marī wa; 'madö'ö dza'ra aba wa, duré tō marī āna, aipo're aba na hā, wapari dza'ra aba wa.¹⁷ Tō tsena na, wa aimā nharī 'wa, ahö na te ro'mahörö'wa hā duré ūwē norī hā aré tsima wē dza'ra, te te 'madö'ö dza'ra da hā, a norī wa'wa hā, ūmadö'ö dza'ra wa'wa hā, te te 'madö'ö dza'ra õ di, duré te te wapari dza'ra da, ūwapari dza'ra wa'wa hā, duré tō te te wapari dza'ra õ di.

Rob're'wa na tsimiré'é na rowatsu'u -- ¹⁸ Taha wa, wapari dza'ra wa'aba rob're'wa na tsimiré hā.¹⁹ Höiwa āma te rom hawi uburé damreme hā, te te ūwapari dza'ra mono hā duré te ūwaihu'u'ö hā, ūwatsétē uptabi hā we morīmhā, atsiri 're ū'a're hā, te dza aiwi awam na. Ūhā ta bödödi dzababa, da te ū're.²⁰ Ūtē'rāire wadzari, da te ū're dza'ra hā, tahā damreme, te te

īwapari dza'ra mono, rowē uptabi na hā, tsal'ētē, te te īwaibui mono, ²¹tadza hā īhöiba uptabi na hā ītsari tāma höimana õ di, awa'awi natsi, niwa rowatsédé watobromhā duré damreme dzarina, da te tsarēi monomhā, õne haré dza waptārā. ²²Ro'wa wadzari da te ī're hā, tahā damreme, te te īwapari mono, tadza hā ro wahuré pibui pejse na, duré danhimarī ahö na dahöimana te hā, dza damreme hā wati, dza õ hā rowede 'rāi'ō na hā tsi'manha. ²³Tahā ti'ai wē wa, da te ī're hā, damreme te te īwapari mono, te duré waihu'u di. Āhā ma te ti'rā hā titsō, tsena na mitsi dzahu tom'āi'ātsi na, te arobdzuri tsina, īmropö tom'āi'ātsi na duré tsi'umdatō tom'āi'ātsi na.

ī'rā'wa 're na ītsimiré -- ²⁴īhöiba amo na āma ītsimiré hā, ma tāma waihu'u dza'ra: "Höiwa āma te ro hā, aiwa aibö me, tite ti'ai wa'ōtō wa romnhama, te te ī'a're ne hā. ²⁵Aihini tsōtō dza'ra ré hā, ītsitob'ru te wei mo, ī'rā'wa 'ré hā, ma amnho'a wadzari hā 're apō mo. ²⁶Niwa amnho'a prédub dza'ra wamhā duré te tsu pa monomhā, ī'rā'wa 'ré dzéma hā, ma tsihöi'ré dza'ra. ²⁷Itede'wai ma romhuri'wa norī hā, te ītēme hā ai'aba'ré, õhō dzō rītī dza'ra da, te duré tō tāma nharī dza'ra: "Wanhim'īhö'a, oro ate apetse wa īnhama wē hā a're dza. E niha ma tawamhā ī'rā tob're hā timatsitsi". ²⁸Āhā ma āne adzada'ō: "īnhitob'ru, ma āne hā 'mai'manha". Tāma īromhuri'wa norī hā, te õ hā tsiwi tsadanha: "E te atsima īwē, tawamhā, wa te tsa'o'o dza'ra da hā". ²⁹Õ hā, ma timreme na hā āma wa'rā: "Mare di, watobro tō da ī'rātob 're hā tsa'o'o dza'ra aba wamhā, õhō me hā, te dza duré ītsa'o'o dza'ra wa'wa amnho'a hā. ³⁰ī'ubumrodzém u tsi da rēme dza'ra wa'aba tsiré prédub dza'ra da. Oto bödö hā ī'ubumrodzém dza höimana waptsi, wa dza ī'ubumroi'wa norī ma hā tinhā: ī'rātob're uimre tsano dza'ra wa'aba duré watsitsi aba mono, marī na hā īro'o da; amnho'a tsi ubumroi wa'aba īte ī'ubumrodzém u hā".

Romnhama tsyry na ītsimiré -- ³¹Ma duré aimawi hā rotsa'rada hā marī na ītsimiré hā 'maiwadze, mreme tsina: "Da'ráñhipai'wa te ro höiwa āma hā aiwaptsi romnhama tsyry 'rā ne hā, aibö hā ma 'mai'ō, ma duré tite apetse wa hā 're. ³²Romnhama norī nhipai u hā ītsyry na hā höimana nherē, niwamhā oto prédu wamhā, ro'wanhipré norī nhipai u hā, te dza tihöiba, te dza duré oto tsirowede, aiwaptsi na, *te dza oto höiwa na tsi norī hā īpanhipti wa tinhorōwa hā, te te āma tsima 'manharī dza'ra'*".

Tsada'rē mapudzém na ītsimiré -- ³³Aimawi hā duré tō rowatsu'u na

ītsimiré hā, ma 'maiwatsu'u: "Da' rānhipai'wa te ro hōiwa āma hā aiwaptsi tsada're mapudzém ne hā, pi'ō hā, ma te 'mai'ō, ma duré tō ts'i'umdatō na upadzub 'ré īamrami na āma tāma ropibu, uburé aré mapu na īhōimana dza'ra u hā".

A'uwe 're tsiwairōtō mono ma hā rowatsu'u nhimiré'ē tsi tāma tsadaihu'u petse di -- ³⁴Danho'reptui'wa hā, ma tō uburé āhā rowatsu'u nhimiré'ē na hā a'uwe 're ītsiwairōtō mono ma hā mreme pari. Duré rowatsu'u nhimiré'ē õ na hā mreme mono õ di, ³⁵ro'mahörö'wai mreme hā, te te āma tsamarī da wamhā:

*Rowatsu'u nhimiré'ē na hā, wa dza dadzadawa hā tsitowa;
wa dza te a'mahörö marī hā tsō'awi īhōimana,
ō hā romnho u hā, da te ītsārīdzé hawi hā.*

Īrātob 'ré na rowatsu'u nhimiré'ē na rowatsu'u -- ³⁶Taha wa, a'uwe hā 're ītsiwairōtō mono hā, te te rēmemhā, ma 'ri para u hā ādzé. Ma duré tō ītsamarī'wa norī hā ītēme hā aihutu, te tiwi rowaptērē tsina: "Wama āma rowatsu'u dza'ra na īrātob 'ré na rowatsu'u nhimiré hā apetse āma na". ³⁷Ö hā ma dadzada'ö: "Rob're wē 're'wa hā Aibö 'Ra tsi: ³⁸Ape hā romnho'u. Romnhama wē norī hā ro Da' rānhipai'wa te ro dzahidzém 'ra norī hā. īrātobre hā dama marī watsétē 'manharī'wai 'ra norī hā. ³⁹Itsitob'ru hā, te te īrob're hā da'āma ropéi'wa. īl'ubumro hā romnho'ōmo 'rātsudu. īl'ubumroi'wa norī hā rowatsu'u'wa norī hā. ⁴⁰Aiwaptsi tō īrātob 'ré hā, da te īl'ubumroi mono hā, unhama wa īro'o da, āne dza romnho'ōmo 'rātsutu āma hā: ⁴¹Aibö 'Ra, te dza we tite rowatsu'u'wa norī ma hā rob'ru duré õ norī hā te dza dawaibu īte ro hawimhā uburé marī na ībō'ō na datsitsi 'ré hā duré tō marī hā īwatsédé hā, te te 're īmanharī dza'ra mono hā ⁴²te dza duré danhamra pidzabaihö ro'o nhimidzatadzém u hā. Tamemhā te dza dawawa hā tihōiba duré tō da'wahāihā tsi dzéma. ⁴³Tawamhā īwē norī hā, te dza bötö ne hā tiwaipo dza'ra, īmama te rom āma hā. īwaparidzém ré wamhā, wapari dza'ra wa'aba"!

Ētēwaipo na duré tō ētētōmo 'manharī waipo na rowatsu'u nhimiré -- ⁴⁴Da' rānhipai'wa te ro hōiwa hā aiwaptsi ētēwaipo apetse wa ītsima'uri petse ne hā; aibö hā ma 'matsā, ma duré apö hā tsim'i'u duré oto tō, tāma rowē wa, te mo, uburé ma marī hā īwa'öbō dzō hā anho tāma īhōimana dza'ra hā, ma duré tō ape hā uipra.

⁴⁵Da' rānhipai'wa te ro hōiwa āma hā dza hadu tō aiwaptsi marī nomri

petse'wa hā, dza 're īmorī hā, ītētōmo 'manharī waipo wē uptabi dzō hā.

⁴⁶ ītētōmo 'manharī waipo ma, marī hā tāma īhöiba wawē na, te te 'matsāmrimhā, te mo, uburé ma marī hā īwa'öbō dzō hā anho, tāma īhöimana dza'ra hā, ma duré tō õ hā uipra".

Abadzi paradzu na rowatsu'u nhimiré -- ⁴⁷ Da'ránhipai'wa te ro höiwa āma hā dza hadu aiwaptsi abadzi paradzu hā öporé na, da te īmaime na hā, dza uburé na, te te īro'mai'ori wawē ne hā. ⁴⁸ Niwa oto 'matsitsimhā, te dza tsupara u hā tsarini duré, tō danhamra tsina, te dza datsiwi ubumro ni pidza īre baba wa, tadza hā īwatsédé hā rob u hā, te dza tsiwi tsāmra. ⁴⁹ Āne dza romnho'ōmo 'rātsutu āma hā: rowatsu'u'wa norī hā, te dza we aihutu duré te dza da'āma hā aiwanhidzari dza'ra īwatsétē norī hā, te dza īwē norī hawimhā tsani dza'ra, ⁵⁰ te dza duré tsāmra pidza baihō ro'o nhimidzatadzéb u hā. Tamemhā te dza dawawa hā tihöiba, te dza duré 're da'wahāihā tsi dza'ra.

īrātsudu -- ⁵¹ "E ma tō āhā uburé marī na hā īdzadaihu'u dza'ra wa'wa". Ma õ norī hā tsada'öbō dza'ra: "īhe". ⁵² Taha wa, te tāma nharī dza'ra õ norī ma: "Taha wa, aihini ītsihötö'wa hā 're īhöimana dza'ra mono hā, ītsamari'wa na te 're höimana dza'ra, Da'ránhipai'wa te ro höiwa te hā, aiwaptsi damama hā tī'ra norī ma 're īhöimana dza'ra mono ne hā, te dza tō tsi hawimhā ītēwaipo hā wadze, marī īté hā duré tō ī'ratare hā.

V. ī'ubumro īpe hā, īmorī'rata na roptébrédzé Da'ránhipai'wa te ro höiwa āma da hā

1. ROWATSU'U PO'O 'MANHARĪ 'MAHÖRÖ

Nazaré dzabudzé -- ⁵³ Danho'reptui'wa danhimidzadze na ropé, te te uprotsi parimhā, āhā marī na ītsimiré'ē mono hā, taha wi, te mo ⁵⁴ duré, morīmhā õwa tinhipti'ai u hā, õ hā te a'uwe norī ma 're īhöimana dza'ra mono, ma danho'redzé wa, te te dama awaihu'u, tsi'uihöna īputsi na bö, te õ norī hā, te te tsima rowē dza'ra duré te te nharī dza'ra: "E ma hawimhā āhā rowaiu'u 'manharī hā duré āhā ītsa'retse'ō wē 'manharī hā. ⁵⁵ Oro õ hā wede 'manharī nhipetse waihu'u petse'wai 'ra õm ne, oro īna hā Maria na ītsitsi õm ne duré ã norī hā oro ītsitsānawā õm ne Tiago, José, Simão duré Judas hā ⁵⁶ duré īhidiba tsiwadi norī mono hā oro wawa'wa uburé höimana dza'ra mono dza. E ma hawimhā tawamhā uburé ã norī hā marī hā īwē

tāma īhōimana dza'ra hā".⁵⁷ Duré īhōiba na hā, te āma tihōimanadzé hā, te āma ts'i're dza'ra. Tadza hā, te Danho'reptui'wa hā tinhā: "Ro'mahörö'wa hā hōimana õ di, tsawi na hā ītsipti'ai 'remhā duré ītsōrōwa 'reb dzéma hā".⁵⁸ Duré tamemhā ahō na marī hā ītsa'retse'ō wē hā, te te a'manhari õ di, õ norī hā tsimizadzei'ō tsiroptu wa.

14 Herodes duré Danho'reptui'wa -- ¹Tō taha bōtō na, Herodes, maparane-tsi'uiwana 're roti'wa hā, ma wei wi, te te tsa'retse da hā Danho'reptui'wa wē dza'ētē dza'retsedzé hā, ²te duré õ hā tinhā tite romhuri'wa norī ma: "Tō tsena bö, te nare da te watsu'u dza'ra João Batista na: Õ hā, ma hōiwa'utu ni īdö'ö hawimhā duré taha wa te ītsiptede hā tāma tihōimana dza'ra ëhō hōiba hawimhā!"

João Batista da te īrétsidzé -- ³Herodes tō tawamhā tō te te dama 'rui bö João hā, da te öri da hā. Ma duré tō dama ti'ru, da te öri da, ītsi'uwanzi na da te pawatsitsi da, duré tō da te me da danhitobdzé u hā, Herodíades hōiba na, Filipe ītsiwaprui mro na,⁴ João hā ītsō're tāma mreme mono 'rute: "Āima 'rui õ di pi'ö aima īhōimana da hā".⁵ Te aré tsima wē, te te wīrī da, tadza hā 're īdatsiwairötō mono, ma te tipahi, e marī wa; āhā ëhō ro'mahörö'wa ī'maihōimana na hā ī'madö hā.⁶ Tadza hā, tō taha bōtō na, te Herodes hā tinhimödö hā 'manha ītsi'wa'ro'o, te Herodíades 'ra tsipi'ö hā ai're tamemhā, ma duré Herodes ma hā robdze.⁷ Tō āhā, te te tsāmri wē wa, te ropitsutu, te te āma tsitsiwi da datsina īropitsutudzéb na, marī hā tsiwa'ru na, te te tiwi 'maiwapterēmhā, te te tāma tsōmri da.⁸ Õ hā, īna te te ītsimidza'retse dzarina, te tinhā: "We īma tsōmri, āme pidza'a nhomo'a wa, João Batista 'rā hā".⁹ Da'rānho'ōmo wi hā, ma tirobdzei'ō. Tadza hā, te te īropitsudu hā hōimana dö'ötsina hā, īme dahōimana dza'ra wab dzéma, ma tō ti'ru tō da te tāma tsōmri da.¹⁰ Ma duré tō dama ti'ru João, da te 'rā nhidzöri da danhitobdzéb 'remhā.¹¹ ī'rā hā, te we tō pidza'a nhomo'a wa öri ni duré oto tō adaba ma tsōmri ni, tahā te tō oto tina ma hā ti'ö.¹² Tawamhā, ma we João dzamarīwa norī hā aihutu, īhōiba hā, ma tsiwi ti'ö ma duré tsiwi titsē ab're 're. Tō awa'awi, te ai'aba're, Danho'reptui'wai ma, te te rowatsu'u dza'ra da hā, āhā īwatobro na hā.

īmorīrata na tsada'reupti tsina īhō'ödzé -- ¹³Danho'reptui'wa, āhā te te waparimhā, taha wi te mo uba're na danhiti, roptsi īnomro hā ī'maihōimana u hā. Āne a'uwe hā 're ītsiwairötō mono hā, te te tsiwi waparimhā, 'ri'ahō hawi, nemo te we ītsarina hā para na tipra.¹⁴ Āne oto īré ts'i'rei wa, ma titsā

a'uwē 're ūtsiwairōtō mono hā duré tsiba tsina höimana wa, ma ūtsépu'u ré hā apetse.¹⁵ Oto höiwahö wa, ma ūtsamarī'wa norī hā ūtēme hā tsina rotéte dza'ra, mreme tsina: "Āhā roptsi ūnomro hā robdzépatadzé duré bödö hā, ma tō tsina tipahö, te ūrob'uprotsi na hā. Tsatōrī dza'ra na a'uwē 're ūtsiwairōtō mono hā, 're ūdahöimana-dza'ra-mono-dzém u, titsa te te tsima uipra dza'ra da".¹⁶ Tadza hā, te Danho'reptui'wa hā tinhā: "Mare di! E marī da bö, dza tsima ūwē dzarina hā ai'aba're. A norī wa'wa hā tō ūtsa hā tāma tsōmri dza'ra wa'aba".¹⁷ Da bö ma ū norī hā tō ūtsamarī'wa tsada'öbö dza'ra: "Āhā tsi te wama tihöimana dza'ra tsada're upti ūmrotō na duré tō tebe hā maparane na". Danho'reptui'wa hā te tinhā: ¹⁸"Āwa we 'watsari aba!"¹⁹ A'uwē 're ūtsiwairōtō mono hā tsima wē na tsi'ubumro da, dui höpö na duré tō te te 'rui pari, ma waibu tsada're upti hā ūmrotō na duré tō tebe hā maparane hā, höimo te höiwa u hā 'madzawē, ma duré ūwē 'manharī hā tāma titsō. Tsada're upti na tsipo'omhā, tō awa'awi, ma titsō tidzamarī'wa norī ma duré ūtsamarī'wa norī hā a'uwē 're ūtsiwairōtō mono ma hā, te te tsōmri.²⁰ Aihini te titsaihuri, te duré āma tsima rowē tsina hā tihöimana dza'ra, duré tane nherē hā ūbumro na, ma tsi'ōno hā mitsito maparane na hā, ma te te 'matsitsi, ūpru ūtsi'atarēme mono hā.²¹ Tadza hā, tahā titsa, te te ūhuri hā, uburé hā ūmrotō waptob'rata aibö norī höiba hā, āma mro āna hā pi'ō norī duré ai'uté norī na hā.

Danho'reptui'wa hā ū nhitsi ūmoridzé duré Pedro ūme hā --²² Tō awa'awi, te adzatōrī dzahi tidzamarī'wa norī hā tsitsa'rei mono da duré tō tsimipari dza'ra, hö pa dzara niwī hā, ū hā a'uwē 're ūtsiwairōtō mono hā, tsitsa'u te te adzawi 'manharī ré hā.²³ Te te adzawi parimhā, ma tsai'u tsa'a 'raihö na, tsō're da tsiwaprotsi na. Höiwahö hā oto witsimhā, tsiwaprotsi petse hā, te tamemhā tihöiba.²⁴ Tadza hā tamemhā uba're hā, ma tō tsina tipahö petse, ti'a ūnomrodzé hawimhā, ū tsitsatsi hā, te tō te te tsiwi wabdzuri, tawamhā rowa'u hā ūwa'rāmi te rowapō.²⁵ Maparane tsi'uiwana mara nā, danhimipari 'manharīdzé höimāna wa, te ū hā mo ū norī u hā, ū nhitsi hā.²⁶ Tawamhā, ūtsamarī'wa norī hā, te te tsiwi 'madö'ömhā ū nitsiwi morī ré hā, pahi petse na hā, te tihöimana dza'ra, te duré nharī dza'ra: "Ida ma tsi'awā!" Ma duré tsadawadza pahi-te.²⁷ Tadza hā, te Danho'reptui'wa hā awa'awi tinhā: "Ūumnhatsi hā aima höimana dza'ra wa'aba, wa hā tō, aipahi dza'ra wa'aba tō!"²⁸ Pedro, te tō mreme tsina hā tinhā: "Da'rānhipai'wa, a hā wamhā, ūma 'ru na, wa hā āma atēme ūmorī da ū nhitsi, te atsōpētē da.²⁹ Danho'reptui'wa hā, ma atsa tsada'ö: "We aimorī!"

Uba're hawi, te te ts'i'rai wamhā, Pedro hā te ö nhitsi hā mo duré öwa Danho'reptui'wa hā, te te tsöpētē da. ³⁰Tadza hā, rowa'u, te te tsina tsa'retse wa, ma tipahi, ma tō duré oto tidzébré na hā āma tsāna'rata tidzadari: "Da'rānhipai'wa, īnho'reptu na!" ³¹Tsimidza'retse höimana tsina, te Danho'reptui'wa hā tinhim'rada hā tsō wē, te duré tō ö hā patété, te tsai'etē mreme tsina tāma tinh: "Aibö tsimidzadze nhim'uwa, e marī wa atsimi'umnhatsi hā aima robaba di." ³²Āne te uba're u tsai'uri dzahuré wi, ma rowa'u hā titu. ³³Uba're 're īhöimana dza'ra hā, ma tāma ītsō'remhā rere ti'a, mreme tsina: "A hā tō tsena uptabi Da'rānhipai'wai Da'ra!"

Dapetsedzé Genesaré nhipti'ai āma hā -- ³⁴Pa te te 'radzöri parimhā, ma aihu tu ti'a Genesaré u hā. ³⁵Niwa oto taha ro wa 're īhöimana dza'ra mono hā, apö ö hā te te tsiwi tsa'retse dzahu wamhā, ma āma tsiwi ropé rowatsu'u na hā, ti'ai wa'ōtō mono bö hā, we īwitsi na hā, te we duré natsi tāma āwitsi dza'ra ahö na, ītsépu'u ré norī hā, ³⁶te natsi da te tiwi waptérē dza'ra, ī'udza höpa höiba rétsi natsi, da te tiwi upi dza'ra da hā. Duré tō aihini, te te ī'upi dza'ra hā, ma tō tsō'reptu dza'ra.

15 **Fariseu norī höimanadzém na datsi'wapé** -- ¹Tahā böötö na, ma aihu tu Danho'reptui'wa u hā fariseu norī hā duré ītsihötö'wa norī hā Jerusalém hawimhā, te duré nharī dza'ra: ²"E marī wa, te atsamari'wa norī hā duréi höimanadzém na höimana watsétē dza'ra. Tō taha wa, tinhim'rada hā, te te uptsō dza'ra mono ö di, niwa tsaihuri monomhā". ³Ö hā ma adzada'ö: "E bétē a norī wa'wa hā, e marī wa, te Da'rānhipai'wa te marī ī'ru na aihöimana watsétē dza'ra wa'aba mo, e tō aihöimanadzé aba dzarina. ⁴Taha wa, te tō Danho'reptui'wa hā tinh: "Aimama hā duré ana me tsawi dzahuré mono duré tō tahā mreme watsétē na 're mreme monomhā, timama ma niwamhā tina ma, tō tsena na hā te dza dörö. ⁵Tadza hā, te a norī wa'wa hā īnharī dza'ra wa'wa: Tahā timama ma, te te īnharī hā, niwamhā tina ma hā. Tahā īhawimhā aré marī hā, te te ī'ori Da'rānhipai'wa te da hā, ⁶āhā ma hā īrudzahi hā höimana ö di timama hā niwamhā tina hā, te te tsawi dzahuré mono da hā. Āne te duré 're īpari dza'ra wa'aba mo Da'rānhipai'wai mreme hā taré na hā aihöimanadzém dzarina wa'wa hā. ⁷Höimana tsima'uri petse norī! ībō te ro'mahörö'wa Isaías hā ro'mahö, ai'āma wa'wa hā, niwa te te īnharī mono hā:

⁸Āhā a'uwe hā, te te īdzawi dza'ra tidzaihö 'rātsutu na tsi, tadza hā ītsiri mono hā romhö na uptabi

te īwi hā tihöimana dza'ra.

⁹Ima tsō're dza'ra monomhā, taré, te tsāmri āna hā tsō're dza'ra, taha wa, te te tsima īwaihu'u dza'ra mono hā, uburé hā a'uwe hawi īru dzahi tsi".

Īwamnarī'ō na duré īwadzari watsétē na ītsitsiwi dzahuré na datsima rowaihu -- ¹⁰Tō awa'awi na, a'uwe 're ītsiwairōtō mono dzō hā tsitēme hörömhā, te õ norī ma hā anha: "Wapari dza'ra wa'aba duré tsadaihu'u dza'ra wa'aba! ¹¹Aibö dzadawa na marī 're ītsitsi mono hā, te te 're wadzari watsétē dza'ra mono õ di, tadza hā marī ītsadawa hawi 're īwairébē mono, īhe tahā te dza aibö hā wadzari watsétē".

¹²Tawamhā, ītsamarī'wa norī hā, õ hā te te tsivi uirī wa, te tāma nharī dza'ra: "E ma tō īwaihu, fariseu norī hā, te te tsivi īaiwapari na āhā īnhari na hā, ībōi'ō na dahöimana na datsitsi're na, te tihöimana dza'ra". ¹³Ö hā ma tidzadawa na āma tāma wa'rāmi dza'ra: "Uburé rob're hā īmama īwe hā, te te ī'a're mono õ hā, te dza da te 're tsa'o'o dza'ra. ¹⁴Rēme dza'ra wa'aba! Ö norī ītom'ō titsiré te 're ītsimroi mono! Tadza hā, niwamhā ītom'ō titsiré ītom'ō, te te tsaprōni wamhā, tsahuré te dza ab're 'remhā tiwaptā'ā dzahuré".

¹⁵Pedro hā, timreme na tsapa'amhā, te tiwi waptē: "Marī na ītsimiré hā āma wama rowatsu'u dza'ra na". ¹⁶Danho'reptui'wa hā te tinha: "E a norī aba dzéma danhimidza're hā aima tsadaihu'u aba õ di. ¹⁷E aima tsadaihu'u dza'ra aba õ di, marī hā uburé hā atsadawa na 're ītsitsi aba mono hā, õwa aiwaihō aba u hā duré oto taha pari õwa ab're u da na hā. ¹⁸Tadza hā, marī hā 're īwairébē mono hā dadzadawa hawimhā, 're ītsi'manharī dza'ra mono datsiri hawimhā duré āhā te aibö norī hā, te te 're wadzari watsétē dza'ra.

¹⁹Taha wa, datsiri hawi, 're ītsi'manharī dza'ra mono hā, rotsa'rata watsétē 'manharī hā, danhipārī 'manharī hā, datsihöiba tom nherē datsi'āma dahöimana watsétē 'manharī hā, pi'ō höiba na āma ro'manharī watsétē na hā, taré dawatsu'u 'manharī hā duré dawi rowē dzani 'manharī hā. ²⁰Uburé marī ãnorī hā, te aibö hā, te te 're wadzari watsétē dza'ra, tadza hā datsa da hā danhim'rata uptsōi õ hā, tahā te te 're dawadzari watsétē dza'ra mono õ di".

Cananéia tsipi'ōi 'ra tsipi'ō īmaipetsedzé -- ²¹Danho'reptui'wa hā, ma taha wi tsiwadze õwa ti'ai wa'ono Tiro duré Sidônia u hā. ²²Duré āme te cananéia tsipi'ō hā, tō ti'ai wa'ōtō wa 're īhöimana mono hā, we ītēme tsadari: "Da 'rānhipai'wa, Davihi 'ra, īāma aiba na: īra tsipi'ō hā, te watsétē

uptabi na hā da'āma ropéi'wa ré hā tihöiba. ²³Tadza hā, õ hā atsa hā, te te tsada'öbö õ di. Tawamhā ūtsamarī'wa norī hā ma tsina ūtēme hā rotéte dza'ra, te duré tiwi waptērē dza'ra: "Atsitsa'u õ hā tsawi na, e marī wa; wadzari na we tsadari mono 'ru-te". ²⁴Danho'reptui'wa hā, ma dadzada'ö: "Wa hā da te ūdzatōrī õ di, tadza hā pone'ēnhiimidzawipetse norī, 're ūtsimani dza'ra mono dzō hā Israel nhorōwa āma hā". ²⁵Tadza hā, ma õ hā pi'ō hā, ūtēme tsina rotéte, ma ūtsō'remhā waptārā ti'ai u duré oto tiwi rowaptē: "Da ūrānhipai'wa, ūtāma aime na!" ²⁶Õ hā ma apō tsada'ö: "Ibō dza hōimana wē õ di, tsada're upti hā da'ra norī wi, da te ūtōri da hā duré da te ūtēme da hā waptsā 'rare norī ma hā". ²⁷Õ hā pi'ō hā, te wati dzahi: "Tahā tō tsena hā, Da ūrāhipai'wa, tadza hā waptsā 'rare norī dzéma, te datsai'a'a hā, te te huri wededzai hawi ūrere'e mono hā, ūtēde'wa 're ūtsaihuri-mono-dzém hawimhā!" ²⁸Taha wa, te Danho'reptui'wa hā tāma tinhā: "Pi'ō, atsimidzadze hā tsa'ētē di! Atsima ūwē dzarina, tō 're 'manharī mono!" Duré tō taha pari, ma awa'awi ūtra tsipi'ō hā tipetse.

Ötō waptom na ahō na dape hā ūhōimanadzé -- ²⁹Danho'reptui'wa, taha wi morīmhā, õwa te mo tsiwapto ma hā 're ūhōimana dza'ra mono u hā, Galiléia āma duré tō te te tsa'urimhā, tsa'a 'rāihō u hā, ma nhamra. ³⁰Awa'awi, te we da'ahō uptabi na hā, a'uwe 're ūtsiwairōtō mono hā we ūtēme hā 'watsa ūrata bē norī hā, ūtom'ō norī hā, ūhōiba prā norī hā, ūpo'reptō norī hā duré tō tsiwa'ru hā ahō na, tō duré ūpara nho'remhā, te tāma tsa'ra, ma duré tō õ hā apetse, ³¹tsi'uihöina ūputsi ma te a'uwe 're ūtsiwairōtō mono hā, tsi'rāmi petse na hā ūhōimana dza'ra, te te 'madö'ö dza'ra wa, ūmreme'ö norī hā, oto ūmreme dzutsi mono na hā, ūrata bē norī hā oto ūneb're wa duré ūtom'ō norī hā, oto te ro'madö'ö dza'ra mono wa. Duré ūwa'ramimhā, te Da ūrānhipai'wa Israel te hā atsa hā tsawi dza'ētē dza'ra.

Ūtsāna'rem na tsada're upti tsina ūhō'ödzé -- ³²Danho'reptui'wa hā ūtizamarī'wa norī dzō hā hōrōmhā, te tinhā: "Ūtsiwamri hā, te ūma ūhōiba, a'uwe 're ūtsiwairōtō mono āma hā, ma tō tsi'umdatō na bödö hā ne ūtē ūhōimana dza'ra na hā duré marī hā ūhōimana õ di, te te ūhuri da hā. Te ūtsima wē õ di, te ūsatōrī dza'ra da hā, mra ma, ūpahi te ūma ūhōiba, bödödi wa 'manhiptete tsi'utōrī õ'umnhatsi-te". ³³Ūtsamarī'wa norī hā, te ūhō ma hā nhari dza'ra: "E mahawi wa dza tsani dza'ra ni, e roptsi ūnomro wa, āma tsada're upti na tsa'ētē uptabi ūtsa, te te ūhuri da hā, ūhā ni'wam norī hā, a'uwe 're ūtsiwairōtō mono hā". ³⁴Danho'reptui'wa hā te õ norī ma hā anha:

"E niha īhöiba na, te tsada'rē upti hā aima tihöimana dza'ra wa'wa". Ma atsa tsada'öbö dza'ra: "Wawinhi'umdatō na duré tō ni'wam norī hā tepe 'rare hā". ³⁵Taha wa, te ti'ru, a'uwē 're ītsiwairōtō mono ma hā, ti'a ts'i'ubumro da, ³⁶ma waibu wawinhi'umdatō na tsada'rē upti hā duré tepe norīre hā duré, tō te timama hā udze tsōpru wē wa, taha pari ma te po'o tsil'uiwa tidzamarī'wa norī ma, ma titsō, duré tō ītsamarī'wa norī hā a'uwē 're ītsiwairōtō mono ma hā, te te tsōmri. ³⁷Aihini te titsahuri, te duré āma tsima rowē dza'ra, duré tō tane nherē hā ī'ubumro na, ma ts'i'ono hā mitsito-maparane na hā, te te 'matsitsi īpru hā ītsi'atarēme mono hā. ³⁸E niha da hā, tahā titsa, te te īhuri hā, uburé hā maparane-tsi'uiwana wapton na, aibö norī höiba hā, pi'ō norī duré ai'uté norī me āma mro āna hā. ³⁹Tsitsa'u a'uwē 're ītsiwairōtō mono hā, te te adzawi parimhā, uba're 're, ma ādzé duré ūwa morī da Magadā ti'a 're īhöimana mono u hā.

16 **Danho'reptui'wa wi marī hā, da te tiwi ī'maiwaptērēdzé hōiwa hawi hā marī hā watobro da** -- ¹Fariseu norī hā duré datsihöibadzém na ītsimidzadzei'ō norī hā, ma ītēme hā ūwa aihutu duré tō ūhō wi hā, te te tiwi waptērē dza'ra da, dapibudzé hā, te te 'maiwatsu'u da, hōiwa hawi hā marī hā, pé we ī'maiwatobro dzō hā. ²Tadza hā, ma Danho'reptui'wa hā ū norī hā adzada'ō: "Re hōiwahō monomhā, te īnharī dza'ra aba mo: Wē na te dza bödö hā tihöiba, hōiwa pré hā hōimana wa; ³duré tō mararé hā: Āhāna hā wama hā tsa'ētē uptabi na, te dza ti'a'a, hōiwa hā pré wawā na hōimana wa. Hōiwa na marī hā 're īhöimana dza'ra mono hā, te dza īwaihu'u hawi, 're īwatsu'u dza'ra aba mo, tadza hā bötö na marī hā 're īwairébé mono hā, aima waihu'u aba ū di" ⁴A'uwē poto tsitsamarī watsédé duré īaima uri petse watséte'wa, marī 'madö'ō hā, te īwaptērē dzahi dza'ra aba mo, tadza hā marī 'madö'ō hā, da te aima ī'manharī dza'ra aba da hā, mare di, tadza hā Jonas te hā romhōimana tsi, te dza ī'madö'ō dza'ra wa'wa". Duré ū hā, te te arēmemhā, te tō oto mo.

Fariseu norī duré apö datsihöibadzém na ītsimidzadzei'ō norī, te marī mapudzé -- ⁵Ötō dzara niwī, te te ū 'radzöri pari dza'ra wamhā, ma ītsamarī'wa norī hā āma tipo'repu'u dza'ra, tsada'rē upti hā, te te ī'watsari ū na hā. ⁶Danho'reptui'wa hā aré niha hā ū norī ma hā, te te ī'nharī ne hā: "Atsimidza'retse, aiwaimri uptabi na aihöimana dza'ra wa'aba mono, marī mapudzém da, fariseu norī te da duré apö datsihöiba na ītsimidzadzei'ō norī te da hā!" ⁷Tsi'reptsi, te tsima āma rotsa'rata petse dza'ra: "Ū hā marī wa, āne hā te te nharī ū di, tsada'rē upti hā, wa te we āwitsi dza'ra ū wa".

⁸Danho'reptui'wa hā, te te atsāmrimhā, te tinhā: "A'uwē norī tsimidzadze na tsim'ware! E marī wa, te atsi'remhā āma īrotsa'rata petse dza'ra wa'wa, tsada're upti hā aima höimana dza'ra aba õ 'ru-te. ⁹E dza hadu tsadaihu'u dza'ra aba õ di, e aipo'repu'u dza'ra aba waihu'u õ di, tsada're upti īmrotō na hā, aibö norī īmrotō waptom na īhöiba hā āma īwadzere wa'wa hā duré e niha ma uburé hā ts'i'ono hā īmatsitsi aba mo. ¹⁰E wawinhi'umdatō na tsada're upti na dzéma aipo'repu'u dza'ra aba õ di, aibö norī maparane-tsi'uiwana waptom na īhöiba āma īwadzere wa'wa hā duré e niha ma uburé hā ts'i'ono hā īmatsitsi aba mo. ¹¹E niha ītsadaihu'u dza'ra aba õ, wa hā te nharī mono õ di, tsada're upti na hā, niwam na, te aima nharī dza'ra aba wamhā: Aiwaimri uptabi na aihöimana dza'ra wa'aba, tsada're upti mapudzém da, fariseu norī te da duré apö datsihöiba na ītsimidzadzei'õ norī te da". ¹²Taha wa, ma oto tsadaihu'u dza'ra, te te īnharī õ na hā: Aiwaimri uptabi na aihöimana dza'ra aba mono, tsada're upti mapudzéb da hā, īhe tadza hā, fariseu norī duré tō datsihöiba na ītsimidzadzei'õ norī nhimirowaihu'u da hā, te dza atsimidza'retse. hā aihöimana dza'ra aba mo.

Pedro tinhimidzadze te ī'manharīdzé duré tō tsiwaprotsei danhipai u īhöimana na dzéma -- ¹³Danho'reptui'wa hā witsimhā ti'ai wa'ono Cesaréia u hā, Filipe te hā, te tidzamarī'wa norī hā adzadanha: "Aibö norī hā, te te īnharī dza'ra mono hā, e 'wa hā Aibö 'Ra hā". ¹⁴Te nharī dza'ra da te īnharī dza'ra mono hā: "A hā, u, João Batista, duré ni'wam norī ma hā, a hā, u, Elias, duré dza hadu niwam norī ma hā, a hā, u, Jeremias, niwamhā, u, dza hadu ro'mahörö'wa īmaiöimana mono". ¹⁵Taha wa, te õ hā adzadanha: "Duré, e bété aima wa'wa hā, e 'wa hā wa hā". ¹⁶Simão Pedro hā, ma mreme tsina hā, tsada'ö: "A hā ī'ma'wamarī ré hā, Da'ráñhipai'wa īhöiba ré 'Ra". ¹⁷Danho'rep'tui'wa hā, ma õ hā tsada'ö: "Rowē te aima tihöiba, Simão, Jonas 'ra, e marī wa; danhi niwamhā dawapru, tanorī hā āhā, te te aima höi're dzahuré õ di, īhe tadza hā īmama, taha ta, te höiwa u hā 're höimana. ¹⁸Wa hā īdzéma hā, wa aima tinhā: A hā Pedro na hā duré āhā ëtē nhitsiwi hā, wa dza īte hā ī'ubumro wē ëpetse nhoröwa hā 'manha, 'ridawa hā unhama te hā, niwa dza ītsiptete wa'rämimhā höimana waihu'u õ uptabi di. ¹⁹Wa hā wa dza aima titsō Da'ráñhipai'wa te ro höiwa nhitom'édzé āma da hā, duré marī ti'amhā āma 're ahöiba to monomhā, te dza höiwa āma dzéma hā āma 're ī'ahöiba to mo; duré ti'ai āma marī hā 're ī'ahöiba to mono õ hā, höiwa āma dzéma hā, dza āma 're ahöiba to

mono õ di".²⁰ Ăhā parimhā, te tidzamarī'wa norī wi hā tsawi dzahi, ni'wa ma hā 'maimreme tō da, tō õ hā tō ī'ma'wamarī ré hā wa.

Te te īrobdzépatadzém da hā īmorī'rata na, te te īwatsu'udzé --²¹ Oto tō romhōimana hā tsitsōré mono wa, te Danho'reptui'wa hā oto tidzamarī'wa norī ma hā watsu'u, Jerusalém hā, te te rēme waihu'u āna ītēme morī da duré te te robdzépata dza'ētē da, īhi norī nhim'ratamhā duré ītsa'rata'wa nhim'īhō'a nhim'ratamhā duré tō ītsihötö'wa norī nhim'ratamhā duré tō dō'ö da, te aré duré tsihöiba böötö nhi'umdatō āma hā.²² Pedro hā, timreme na hā tsa'ētē hā, te te tāma nharī na'rata, mreme tsina: "Da'rānhipai'wa hā, Dapoto'wa hā, te aima wē õ di dza! Ăhā niwa dza aima watobro õ di!"²³ Tadza hā, õ hā Pedro u hā apö witsimhā, te tāma tinhā: "Īma ai'rē na, da'āma ropéi'wa! A hā ma we ēne hā ītsimarōwīři da īma ītsō, Da'rānhipai'wa te marī na tsi rotsa'rata õ di, tadza hā, aibö norī te na tsi te aihöiba!"

Marī na dahöimana na Danho'reptui'wa dzarina hā īdane --²⁴ Taha wa, te Danho'reptui'wa hā tidzamarī'wa norī ma hā tinhā: "Ni'wa hā, te te tsima wē wa, īdzarina wei morī da hā, pé'rōwimhā tihöiba hā, te te wē'ö, 'wamarī hā ate hā öri duré we īdzarina aimorī.²⁵ Tō taha wa, tahā, te te tsima wē wamhā, tihöimanadzé, te te tsō'reptu da wamhā, te dza tsimini, tadza hā, tahā, te te tsimini wamhā tihöimanadzé hā, īhöiba na hā, tahā te dza tsōpētē.²⁶ Āne wa, e marī, te dza aibö hā romnho'ōmo wahuré na hā 'manha, te te örimhā tihöimanadzé hā, dza te te wamnarī nherē hā. Niwamhā, e marī te dza aibö hā tihöimanadzé wa'rāmimhā tawamhā titsō.²⁷ Tō taha wa, Aibö 'Ra hā Timama hawimhā, te dza we rowē dza'ētē na hā wi, tite rowatsu'u'wa norī me hā, duré tawamhā īhöimana wē norī ma, dza īhöiba bö īwa'öbödzé hā, te te tāma tsōmri.²⁸ Tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa, ni'wam norī hā āme īhöimana dza'ra hā, dza te te pibu dza'ra õ di dadö hā, Aibö 'Ra hā, te te tsiwi ī'madö'ödzém u hā we īmorī na hā, dza tite Da'rānhipai'wa te rom hawi hā".

17 Datsihöiba dzaprīdzé --¹ Imropö bödö hā tsil'utōři parimhā, Danho'reptui'wa hā, te hö Pedro dzô hā, Tiago duré īno João dzô hā, tanorī hā, te te tsimro, õwa tsa'a u hā, ro hā ī'maihöimana u hā.² Duré tō tamomo, ma ītsō'a dza'ra hā īhöiba na hā āma tsaprī ni. Bötö ro'o ne hā, te ī'ubu hā rom'uiwē duré ī'udza norī hā nemo, te rowa'a īro'o ne hā, ma tsil'manharī dza'ra īhöi 'rā uptabi na hā.

³Āme ma Moisés duré Elias me hā tsihöi'ré dzahuré, ōhō ma, te robdzanhamri dzahuré. ⁴Tawamhā Pedro hā timreme na tsapa'amhā, te tinha Danho'reptui'wai ma: "Da' rānhipai'wa, wē di āme wahöimana dza'ra da hā. Aima wē wamhā, wa dza wahutu, āme ts'i'umdatō na 'ri hā: mitsi hā aima hā, īhöiba amo hā Moisés ma hā duré tō īhöiba amo hā Elias ma hā". ⁵Dza hadu mreme ré hā, höiwa nhrōno hā, te te īmairowa'a hā, ma rom'uptri ti'awā na hā, tō duré höiwa nhrōtō hawi, ma damreme hā 'maiwatobro, te tinha: "Āhā īra hā īma ītsawi pe, te āma ītsima īrowē mono, wapari dza'ra aba mono"! ⁶Itsāmarī'wa norī hā, damreme hā te te wapari dza'ra wamhā, ma rere ti'ubu na, ma āma robtob dza'ra ti'a na, pahi uptabi na höimana dza'ra wa. ⁷Danho'reptui'wa hā ītēme witsi dza'ra wamhā, ma adzutsi, te duré tāma anha: "Aiwahutu dza'ra aba duré aipahi dza'ra aba tō"! ⁸Oto höimo titōmo na tsimidzawērē dza'ra wamhā, ni'wa hā, te te tsiwi tsāmri õ di: Danho'reptui'wa tsi, te tsiwaprotsi hā tihöiba.

Elias höiba na āma dzadanharīdzé -- ⁹Tsa'a hawi, te te ts'i'rai pari dza'ra wamhā, te Danho'reptui'wa hā tiwi tsawi dzahi dza'ra: "Ni'wai ma hā rowatsu'u dza'ra aba tō, āhā īmadö'ö dza'ra aba na hā, ropibu dza'ra aba mono Aibö 'Ra hā tidö'ö hawi ītsihöiba dzō tsi hā". ¹⁰Itsamarī'wa norī hā, te õ hā tsiwi tsadanha: "E marī ībō dzarina, te bété ītsihötö'wa norī hā, te te nharī dza'ra, dza we Elias hā īwitsi 'rata na hā". ¹¹Danho'reptui'wa hā, ma õ norī hā adzada'ö: "Tsena uptabi bö, Elias hā te dza tō wei wi, uburé marī hā, te te apetse da hā". ¹²Tadza hā, wa hā wa aima nharī dza'ra wa'wa, Elias hā, ma tō wei witsi pa, tadza hā tane nherē hā, te te tsiwi waihu'u õ di. īwa'rāmi, ōhō höiba na, te tsima īwē na hā, uburé marī hā āma tsiwi 'manha. Āne dza duré aiwaptsi, Aibö 'Ra hā robdzépata, õ norī höiba hawimhā". ¹³Tawamhā, itsamarī'wa norī hā, ma tsiwi tsadaihu'u, te te īwatsu'u mono na hā, João Batista hā.

Da'āma ropéi'wa hā īrā dzépu, te te 're īwabdzuri mono -- ¹⁴Tsikutumhā a'uwe 're ītsiwarötō mono u hā, ma aibö hā ītēme hā tsina 'mairotété, hi'rātitō tsāmra tsina hā, te te tiwi rowaptērē: ¹⁵"Da' rānhipai'wa, īra āma aiwamri na, õ hā 'rā tsiwamnarī dzé ti duré ōhō na hā, te te robdzépata dza'etē di. Niwam na hā ahö na, te 're waptā'ā unhama wamhā, duré niwam na hā waptā'ā ahö di oto õ wamhā". ¹⁶Wa hā wa tō aré āwitsi atsamarī'wa norī u hā, tadza hā õ norī ma hā tāma waihu'u dza'ra õ di, te te tsiwi īpetse da hā"! ¹⁷Danho'reptui'wa hā, ma õ hā atsa hā tsada'ö: "E niha bété, aipoto tsitsamarī petse'wa hā, īatsimidzadze

nhí'mahudu õ wa, wa duré ī'aiwatsétē 'wa, e momom u hā, wa dza aime ī'hoimana dza'ra wa'wa. E momom u, wa dza te ai'a'wapéi wa'wa. We ãawa ãwitsi aba".¹⁸ Danho'reptui'wa hā prédub uptabi na hā, te waptē, ma duré tō da'āma ropéi'wa hā watobro, õhō hawimhā. Tō taha awa'awi, te ai'repudu hā wē na hā tihöiba.¹⁹ Tawamhā, Danho'reptui'wa hā tsiwaprotsi hōimana ré, te ītsamarī'wa norī hā tsô rītī dza'ra, tame te tō tāma nharī dza'ra: "E marī ībō hōimana ābō, wa norī hā, wa te tāma wadzere dza'ra õ di bétē".²⁰ Danho'reptui'wa hā, ma õ norī hā adzada'ö: "Marī ãna, atsimidzadze nhim'aware aba wa, taha wa, wa dza tsena na hā aima nharī dza'ra wa'wa: aré atsimidzadze hā aima hōimana dza'ra aba wa, ö hā rob'rā tsyry 'rā tsine, dza īnharī dza'ra aba mo, āhā ētē'rāirā ma hā: āhawi õwa atsi'öri, duré õ hā dza aré 'röwi ts'iö, uburé marī hā īwaihu'u õ hā, dza aré aima īwaihu'u petse 'wa".^[21]

wa'öhā

Robdzépatadzé ītsāna'rem na, da te īwatsu'udzé --²² Ó norī hā Galiléia ãma, te tsina ubumro na hōimana dza'ra ré hā, te Danho'reptui'wa hā õ norī ma hā anha: "Aibō 'Ra hā, te dza tsōmri ni, a'uwē norī nhim'ratamhā²³ duré õ norī hā, te dza tsiwi tiwī, tadza hā ts'i'umdatō bödö hā ãma ne parimhā, te dza apö hā tsihöiba". Duré õ norī wi hā, ma tiwi tirobdzei'ö petse dza'ra.

'Ri īpetse ãma datsiwārīdzé, Danho'reptui'wa duré Pedro me, te īwa'öbō dzahuré --²⁴ Niwa bötö na hā, Cafarnaum u tsihutumhā, ētētōmo dzapoto ubumroi'wa norī hā, ma Pedro u hā ītēme hā tsina rotétē dza'ra duré tsiwi tsadanha: "E atsim-dama-rowaihu'u'wa wa'wa hā, e te te wa'öbō õ di, ētētōmo dzapotore na hā".²⁵ Pedro hā, ma timreme na hā ãma wa'rā: "Ihe". 'Ri para u tsébrémhā, Danho'reptui'wa hā ma timreme na hā ãma rotsōwada õhō ma, mreme tsina: "Simão, e marī aima hā. E 'wai hawi, te ti'amhā danhim'ihö'a nhipai'wa norī hā da'āma datsiwārīdzé hā, da te tāma tsōmri dza'ra, eda'ra norī hawimhā, niwamhā e īhöiba pibui'ö norī hawimhā".²⁶ Niwamhā ãté õ hā, te te tsada'öbō ne wa, te tinhā ītsa'retse'ö norī hawimhā". Danho'reptui'wa hā, te õhō ma hā tinhā: Awa'awi dza ī'ra norī hā, da te tiwi tsatōrī dza'ra.²⁷ Tadza hā, ībō'ö na, da te wahöimana dza'rata õ'umnhatsi-te hā, ma oto ö nho'ömo u aimorī duré tsô me na ī'wanhi oto 'wanhitsérē hā. īmorī'rata na, dza hōimo tebe hā ī'maiwadzere hā, tété dza duré tsadawa nho'a na dza. Tame, te dza rom'uipradzé hā ētētōmo dzapotore ī'matsā. Öri duré tāma tsōmri dza'ra na, dza īnhitsi na hā duré atsitsi na hā".

2. ŦUBUMRO ŦPETSE NA DATSIMA DAMREMEDZÉ

18 E 'wa hā ūtsa'ēne -- ¹Tô taha bötö na hā, ma ūtsamarī'wa norī hā Danho'reptui'wai u hā tsina rotété dza'ra, te duré ū hā tsiwi tsadanha: "E 'wa hā ūtsa'ēne Da'rānhipai'wa te ro höiwa āma hā". ²Ō hā te tsitēme ai'uté dzô hā 'rōwi tsô 'maiħö, ūwa'wa ma tsārī dza'ra, ³te duré taha pari tinhā: "Tsenā na, wa aima nharī dza'ra wa'wa, aihöiba na 're tsaprī dza'ra aba mono ū wamhā, duré apö.ai'uté norī höiba ne atsi'āma 're aihutu aba mono ū wamhā, dza 're atsitsi aba mono ū di Da'rānhipai'wa te ro höiwa u hā. ⁴Taha wa, tahā ūtsyry petse hā, āhā ai'uté ne, u, apö tihöiba hā, te te āwitsimhā, āhā ūtsa'ēne dza Da'rānhipai'wa te ro höiwa āma hā.

Dahöimana ūböl'ō na danhi'rē -- ⁵Duré tô tahā ai'uté hā, te te örimhā, marī āna ūnhitsi na, wa āhā tsine hā wa hā, te dza ū. ⁶Niwamhā ni'wa hā, te te da'āma ūböl'ō na danhi'rē, te 'manharī monomhā, ānorī ūtsyry petse na hā, ūtāma tsimidzadze dza'ra mono wa, ūwē hā aré ūbutu āma, da te tāma 'maiwatsitsi da hā, ētēpire hā romnhama dzubdzé hā duré niwamhā da te me da ū 'rehö uptabi u hā. ⁷Ni'āpē romnho'u marī 'ru-te ne, niha ūböl'ō na ūdanhī'rē 'manharī dza'ra aba mono hā". Wē waihu'u petse di tō, niha ūböl'ō na, 're ūdatsitsi'rē 'manharī dza'ra mono hā, höimana mono da hā, tadza hā aibö ni'āpē taha ta, te we nima hā ūböl'ō na datsitsi'rē 're hā mo!

⁸Niwamhā atsib'rada hā duré niwamhā aipara hā ūböl'ō na, te te atsi'rē dzahuré wamhā, tsidzöri dzahuré na duré romhö na atsitsiti wabdzuri. ūwē hā atsébré da wamhā, atsima tsihöri tsirōmo niwamhā ai'rätē tsina tsi atsébré da, ūwa dahöimanadzém u hā duré da te aime ū'umnhatsi-te hā, atsib'rata uiwaré nherē duré niwamhā aipara uiwaré nherē, aihöiba unhama ro'o tsi'utörl'ō u, da te mei ū'umnhatsi-te hā. ⁹Duré niwamhā ato hā ūböl'ō na, te te atsi'rē wamhā, tsa'o'o duré me na atsitsiti romhö na. ūwē hā mitsi atōmo rétsi atsébré da hā, ūwa dahöimanadzém u hā, atōmo maparane nherē, aihöiba hā ūré unhama ro'o tsi'utörl'ō u, da te mei ū'umnhatsi-te hā. ¹⁰Atsitsiti hā 're adza'rei mono tō, āhā ūtsyry petse norī hā, wa hā wa dza aima nharī dza'ra wa'wa, ūte hā rowatsu'u'wa norī hā höiwa āma hā, te te tsiwi 're ubu 'madö ū'otsi ūmama hā höiwa āma 're ūtsämra mono hā. ^[11]

Pone'ēnhimidzawipe, dawi ūma tsipa -- ¹²E marī aima wa'wa hā. Aibö hā

aré pone'ēnhimidzawipe mitsi dzahu na tāma höimana dza'ra 'wa'ö hā duré mitsi ō hā aré 'matsipai 'wa'ö hā, ō hā, e aré te te 'mairēme ō di, para'ōtōweto-para'ōtōwe haré hā tsa'a nhitsiwimhā duré, e dza tsô rītī mono ō di, īma tsipa dzô hā.¹³ Tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa, aré te te örimhā, tāma īrowē dza'ētē uptabi ūhō höiba na hā, para'ōtōweto-para'ōtōwe ītsipa dza'ra ō nhipai u hā.¹⁴ Āne aiwaptsi, Aimama 'wa hā, höiwa u 're ītsāmra mono hā, te te tsima 're īwē mono dzarina ō di, āhā ītsyry petse norī hā, 're tsimani dza'ra mono da hā.

Datsitsawi na datsima marīpe --¹⁵ Niwamhā atsitsānawā hā watsétémhā, romnhiwatsitsi tāma petse. Niwamhā ō hā atsitsānawā hā, te te aiwaparimhā, atsitēme hā, te dza īö.¹⁶ Tadza hā niwamhā, te te aiwapari ō wamhā, duré aime da hā mitsi niwamhā dahöiba hā maparane na 'maimrami, niwamhā uburé dadzada nharīdzé hā damreme hā maparane höiba hawim na, niwamhā ts'i'umdatō na dahöiba nhimi'madö'ö hawim na, rowairébé hā höimana da".

¹⁷ Niha te te aiwapari ō waptsi, īl'ubumro īpetse ma hā watsu'u na. Niwamhā īl'ubumro īpetse dzéma, te te wapari ō wamhā, ītsimizdadze waihu'u'ō āna āma 're tsapari mono, niwamhā āma 're tsapari mono, rom'uipradzé dzani'wa na.

¹⁸ Tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa: uburé marī hā ti'amhā āma 're udzutsi dza'ra aba monomhā, te dza höiwa u dzéma hā, āma 're īudzutsi dza'ra aba mo, duré uburé marī hā ti'amhā āma 're udzutsi dza'ra aba mono ō wamhā, höiwa u dzéma hā, dza āma 're udzutsi dza'ra aba mono ō di.

Danho're ahö u'ötsi 'remhā --¹⁹ Tsena na, wa dza hadu aima nharī dza'ra wa'wa: niwamhā maparane na aihöiba na atsima īwē dzarina ai'maihöimana aba wamhā, āme ti'a nhitsi hā, marī tsiva'ru aima īwē 'maiwaptrēmhā, āhā te dza īmama hā aima titsō, höiwa u 're īhöimana mono hā.²⁰ Tô taha wa, nimomo maparane hā niwamhā ts'i'umdatō hā, te te tsina ubumroi wamhā, īnhitsi na hā, tame wa wa hā tō īwa'wamhā īme īhöimana dza'ra".

Da'u'awa da'ruiwapari'ōdzé --²¹ Taha wa, Pedro hā ūhō u hā ītēme witsimhā, te tsadanha: "Da'rānhipai'wa, e niha uburé hā wa dza te 'manharī ītsitsānawā hā īwa'rāmi ī'āma tsiwatsétē monomhā. E wawinhi'umdatō u haré".²² Danho'reptui'wa hā, ma atsa tsada'ō ō hā: "Te

aima nharī õ di, wawinhi'umdatō u haré da hā, tadza hā õwa wawinhi'umdatōto wawinhi'umdatō uburé u na da hā dza".

Marī apō ūtsōmri da da'āma ūtsiwamri'ō uptabi na rowatsu'u nhimiré --

²³E marī wa Da'rānhipai'wa te ro hā bétē aiwamhā, da'rānho'ōmo ne hā, āhā te te tsima ūrotsa'rata ne hā, tite romhuri'wa norī hā, te te awaimrami da hā, ūte ūpawa'öbö mono na hā. ²⁴Te te āma tsāna'ratamhā ūwaimrami na hā, ma tāma āwitsi dza'ra õ hā mitsi, te te ūtsōmri mōno õ hā rom'uipradzé hā, mitsitom'āi'ātsi waptom na rom'uipradzém na ropibu hā.

²⁵Āhā marī õ petse na, te te wa'öbö waihu'u õ wa, tō ma ūtsim'īhō'a hā ti'ru, ūwa'öbö dzō hā, da te ūtsōmri dza'ra da, ūmro me duré tō ūra norī tsiré da, duré ūtsimro hā uburé tāma ūhōimana dza'ra dzéma hā ūwa'öbö da, te te ūawa'öbö mono õ hā. ²⁶Tadza hā, ma tāma ūromhuri'wa hā, ūhō para u hā waptārā duré, tō ti'a nomro tsina hā, te tiwi rowaptē: Bödö hā a'lō ūma adza're na duré wa hā wa dza uburé aima wa'ö.

²⁷Āne wa, ma ūtsim'īhō'a hā tāma ūromhuri'wa na hā aiba, ma tāma marē duré oto, te te 'ruiwapari õ di apō hā, te te tāma ūawa'öbö mono õ na hā.

²⁸Tadza hā, oto niwa õ hā ūhawi watobromhā, āhā ma 'manhopētē ūtsiré dama romhuri'wa hā, mitsi waptom na ūtēpire hā, apō te te tāma ūtsōmri õ hā, te te ūrimhā, ūbutu, te te ūsō'reti ūpē'ēdzani, te te tiwi uprotci da, te duré wati dzahi: ūma wa'öbö, oto dza hadu ūma ūwa'öbö õ hā. ²⁹Ūtsiré hā, ma ūhō para u hā waptārā, te tiwi rowaptē: bödö hā a'lō ūma 'madza're na, wa hā wa dza duré aima wa'ö. ³⁰Tadza hā, ūhō, te te wapari da hā, te te tsima wē'ō di, ūwana hā, ma ūri dzahu, ma duré dama ti'ru, da te me da danhitob u hā õwa hōimana da, te te ūwa'öbödzém u hā. ³¹Āhā te te 'madö'ö dza'ra wamhā ūtsiré romhuri'wa norī hā, ma āma aiba petse dza'ra duré tinhim'īhō'a dzō hā ūtī dza'ra wa, te uburé āhā ūwatobro hā tāma watsu'u dza'ra. ³²Tawamhā danhim'īhō'a hā ūhō dzō romhuri'wa dzō hā ūsō dahörö da hā, te dama ti'ru, te duré tō ūhō ma tinhā: Romhuri'wa watsédé, wa hā, te ai'ruiwapari õ di, uburé ūma ūawa'öbö mono õ na hā, e marī wa ūwi rowaptērē wa. ³³E adzéma āne hā ūtsiré āma aiba hā aimā hōimana waihu'u õ di, aiwaptci wa hā aihöiba na ūtsiba hā ūma ūhōimana ne hā.

³⁴Āne, tsib'rui petse na hōimana wa, ma ūtsim'īhō'a hā, õ hā ūtsō ūtsimi'rui uptabi ūwatsétē norī ma hā, uburé te te ūawa'öbö mono õ hā, te te ūawa'öbö-mono-dzém u hā hōimana da. ³⁵Āhā ta dza ūtsine hā ūmama hā ūwē hā ūtsada 're ūtsitsapētē-dza'ra-aba-mono-dzé, atsi'ru hā aihöiba mono bö hā, 're 'manharī dza'ra aba monomhā, atsiri na wa'wa hā ūtsitsānawāi wa'aba na hā".

VI. We datsimatsitsidzé hā ïtēme rom'umhudu höiwa Danhim'ihö'a nhipai'wa Nhimirob'rudzém āma hā

1. ÍWA'ÔTÔ NA ROWATSU'U

19 Dadzadanharī 'manharī datsima datsiwanhidzari na hā --
 'Nimamem na oto Danho'reptui'wa hā āhā timreme hā, te te
 tsadzöri wamhā, te Galiléia hawimhā, ma te tō duré Judéia āma
 ti'ai wa'õtō u hā mo, nimame te Jordão hā 're höimana. ²A'uウェ nho'u hā
 ahö uptabi na hā, te ïme hā ai'aba'rē duré tamemhā, te te 're da'apetse.
³Ni'wam norī fariseu norī hā, ma te ïtēme hā tsina rotété dza'ra, te te tsima
 wē dza'ra tsina ïpibudzé hā, te te āma tsiwi 'manharī da. Duré tsiwi
 tsadanha: "E dama ïrui ré hā damro pi'õ hā, da te rēme dza'ra mono da
 hā, tsiwa'ru na marī 'ru-te hā". ⁴Da bö ma õ hā tidzadawa na āma wa'rā:
 "E tsöré dza'ra aba mono ãbö, romna'rata hawi ropoto'wa hā, te aibö hā
 duré pi'õ hā ïmanharī dzahuré na hā. ⁵Duré te te ïnharī na hā: *Taha wa,*
te dza aibö hā timama hā tirē duré tina dzéma hā duré dza oto timro me hā
tsina tsihöiba tob dzahuré duré dza oto maparane na ïhöiba hā, mitsi ïnhi
na hā höimana dzahuré. ⁶Maparane na oto höiba dzahuré ãna hā, tadza
 hā oto mitsi ïnhi na. Tô taha wa, wa dza āma te udzutsi, *Da'ráñhipai'wa hā*
 da'āma tsitom hā, aibö hā āma tsiwanhidzari waihu'u õ di". ⁷Tadza hā ma
 õ norī hā ïwa'rāmi hā tsa'öbö dza'ra: "E marī wa, ma bétē Moisés hā dama
 ti'ru, ïtsihötö 'rudzahi na hā datsima datsiwanhidzari hā duré tō taha pari,
 niha wa 're ïdatsirēme dza'ra mono da hā". ⁸Da bö, te õ hā tinhā: "Moisés
 hā, ma aima 'rui wa'wa, atsiri tete aba 'ru-te, ma ate aba mono pi'õ hā,
 atsina aimro pari aba mono nherē hā, atsirēme'wa hā ti'ru, tadza hā
 romna'rata hawi petse hā, ãne õ di. ⁹Wa hā wa duré aima nharī dza'ra
 wa'wa, uburé tanorī hā timro pi'õ hā, te 're ïrēme dza'ra mono hā marī upa
 'ru-te õ nherē, duré aimawi u na pi'õi u apö mro wamhā, te dza upa damro
 na datsina datsihöiba to hā.

Datsima ïwē dzarina, marī ïwatsétē wi da'ubuni -- ¹⁰Itsamarī'wa norī, te
 õhō ma hā nharī dza'ra: "Ãne wamhā, aibö hā, te te 're 'manharī
 monomhā, pi'õ na dahöimana hā, e nare oto marī dai õ di, datsina
 datsihöiba to hā". ¹¹Da bö, ma õ hā āma wapto: "Ãhā damreme hā
 ïtsadaihu'u da hā, aihini hā tsada dahöimana õ di, tadza hā, tanorī ma tsi,
 da te tāma 're ïtsõmri dza'ra mono ma tsi. ¹²Taha wa, aibö norī hā dza

hadu tina dzéb 're höimana dza'ra mono ré hā, tō ī'manharī höimanadzé mono bö, ma ãne hā ī'ra õ dzép tsiro hā tipoto dza'ra. Duré ma tō ī'ra õ dzém tsirōmo na, tō aibö norī hā 'röwi na ts'i'manharī dza'ra. Duré tō ī'ra õ tsiro hā, te 're ts'i'manharī dza'ra tō ī'ra õ tsirōmo na, höiwa Danhim'īhö'a nhipai'wa te rom ãma ma. Ni'wai ma tāma ītsadaihu hā wapu wamhā, te te tsadaihu'u.

Danho'reptui'wa hā duré ai'uté norī hā -- ¹³Tō taha böötö na hā, ma ai'uté hā ītēme hā ãwitsi dza'ra ni, natsi tinhim'rada hā, te te ãma adza'ra da duré natsi īhöiba mono bö hā, õ norī ãma hā, tsō're mono da. Tadza hā te ītsāmarī'wa norī hā, õ norī ma hā natsi tsa'ëtē hā tāma nharī dza'ra. ¹⁴Tadza hā, te Danho'reptui'wa hā tinhā: "Ai'uté ma hā we tsa'rei waré dza'ra aba, duré tiwi tsawi dza'ra aba tō, we ītēme ts'i'aba'rei da hā, e marī wa; õ norī ãma 're höimana mono wa, höiwa ãma Danhim'īhö'a nhipai'wa te ro hā". ¹⁵Tō awa'awi tame, ma tinhim'rada hā īhöiba mono bö hā ãma adza'ra duré tō taha wi hā mo.

īhöiba té nhimarī ahö -- ¹⁶Tame ma niwa hā ītēme hā tsina rotété duré tāma tinhā: "Dama romhuri'wa marī īwē hā, wa dza te 'manharī dahöimana ts'i'utōri'õ hā ãma höimana da wamhā". ¹⁷Da bö, ma tsada'ö: "E marī wa, te īdzadanha, marī īwē nhitsiwim na hā. īwē hā mitsi na. Tadza hā atsima īwē na dahöimanadzém u hā atsébré da wamhā, atsima waibu na īrudzahi hā". ¹⁸Da bö, te õ hā tsadanha: "E 'wam norī hā". Danho'reptui'wa hā ma atsa tsada'ö: "Ã norī hā: 'Re atsipärī mono tō, 're aihöimana nhipetse watsétē mono tō, date marī na hā 're atsiptsaihuri mono tō, 're awahutu mono tō datsi'madö'õ uptabi õ nherē, datsiwatsu'u watsétē nhipe hā; ¹⁹aimama ana me hā duré 're tsawi petse dzahuré mono, duré 're ī'atsitsawi petse mono ne hā, atsiré hā, dza 're ītsawi petse mo". ²⁰Da bö, te 'ritéi'wa hā õhō ma hā tinhā: "Uburé ãhā te ītsima 're ī'adza'ra petse mono. E marī, te dza hadu ãma tsō tirobabā". ²¹Danho'reptui'wa hā, ma atsa õ hā tsada'ö: "Marī upai'õ hā atsima wē wamhā, ma oto ate marī hā awa'öbö duré ītsimari'õ norī ma hā anhomri, duré ītēwaipo hā dza mitsi na aima hā tihöiba höiwa ãma hā. Taha pariptsi, duré dza we īdzarina aimorī". ²²'Ritéi'wa hā ãhā damreme hā, te te waparimhā, tāma ropire uptabi na hā, ma watobro, e marī wa; õ hā marī ahö na ītsimro hā tāma īhöimana wa.

Danhimroi petse nhimnha -- ²³Tawamhā, te Danho'reptui'wa hā

tidzamarī'wa norī ma hā tinhā: "Tô tsena na hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa, mitsi na hā ūtsimroi petse ma hā ūpire uptabi, höiwa u Danhim'ihö'a nhipai'wa te rom u hā ūtsébré da hā".²⁴Dza hadu duré, wa dza aima nharī dza'ra wa'wa: ūwapu uptabi hā mitsi awaru batī hā wamhi na'rata dzapu'u na ab're 're ūtsébré da hā, mitsi na ūtsimroi petse nhipai u hā Da'ránhipai'wa te rom u hā ūtsimroi pe hā dza ūtsébré da na hā.²⁵Itsamarī'wa norī hā, ãhā te te wapari dza'ra wamhā, tsa'ëtē na ūtsi'rāmi hā, te tāma tihöimana dza'ra duré nharī dza'ra: "E 'wa hā, te dza tawamhā tsitsō'reptu".²⁶Danho'reptui'wa hā, titōmo na, te te rowa'rei wamhā, õ norī 'madö'ö na, te tinhā: "Ãhā aibö ma hā ūwaihu'u'ö, tadza hā Da'ránhipai'wai ma hā uburé tāma ūwaihu'u pe".

Marī te 're ūtē'ö dza'ra mono ma ropitsutu dzarina marī wa'ö --

²⁷Tawamhā Pedro hā timreme na tsapa'amhā, te tinhā: "Ãhā ta, wa wa norī hā marī hā uburé rēme dza'ra ni duré atsarina hā ai'aba're ni. E marī, wa dza wa norī hā waibu ni".²⁸Da bö te Danho'reptui'wa hā tinhā: "Tô tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa, niwa apö ūtém na marī hā höimana dza'ra wamhā, duré Aibö 'Ra hā tinhamradzé wa rowē ãma oto tsāmramhā, a norī wa'aba dzéma hā, ūdzarina ūai'aba'rei wa'wa hā, te dza mitsito maparane na datsimatsitsidzé mna ai'ubumroi wa'wa, ãma Israel a'uwe na, rowairébē'wa da hā".²⁹Duré uburé ãnorī hā tinhorōwa rēme na ūtöimana dza'ra mono hā, niwamhā aibö titsitsēmem norī rēme na hā, niwamhā tihidiba norī wamhā, niwamhā timama wamhā, niwamhā tina wamhā, niwamhā ti'ra norī wamhā, niwamhā tinhipti'ai mono wamhā, marī 'ru-te ãna tō ūnhitsi dzarina mono wa, tsa'ëtē uptabi na hā, te dza marī hā, te te 're waibu duré dza da te tāma 're tsōmri dza'ra ūtöimana ts'i'utöri'ö hā.

³⁰Ahö na ūmorī'rata na 're ūtöimana dza'ra mono hā, te dza te te 're dadza'u dza'ra, duré ahö na da'rātsutu u 're ūtöimana dza'ra mono hā, dza 're ts'i'umorī'rata dza'ra".

20 Rowatsu'u na ūtsimiré romhuri petse'wa norī nhim're na --

¹E marī wa, höiwa ãma Danhim'ihö'a nhipai'wa te ro hā aiwamhā damama ne, datsiwatébré ubumroi'wa mono tsine hā, mararé uptabi ūwatobro hā, te te 'mai'ori wē da romhuri petse'wa norī hā, ūte rob 're na, te te ūromhuri dza'ra da hā.²Te te ãma arowairébē parimhā, romhuri petse'wa norī ãma hā mitsi na rom'uipradzém na böto nhidöpötsi da hā, ma tāma arob'ru rob 're na, te te ãma romhuri dza'ra da.³Duré apö para'ötöwe böto na apö watobromhā, ma atsā aimawi norī hā, warādzém

āma ūhōimana dza'ra hā, marī te te 'manharī waihu'u āna hā. ⁴Da bö te duré ñ norī ma hā anha: A norī aba dzéma, rob 're 'manharīdzém u hā ai'aba'reí wa'aba, duré wa hā wa dza te aima tsōmri 'wa ūbö dzarina mono hā. ⁵Ó norī hā, te tō ai'aba're. Apō duré abdzuma wa'wa duré bödö tsī'umdatō āma hōiwahō na watobro dzahu wamhā, aiwaptsi ma tō ñone hā 'manha. ⁶Ūmrotō bötō āma hōiwahō watobromhā, ma duré ñwa aimawi hā anhopētē duré tāma anha: E marī wa, te bötō bö hā marī 'manharī ñ petse na hā aihōimana dza'ra wa'wa. ⁷Ó norī hā, ma atsa tsada'öbö dza'ra: Marī āna, niwa hā, te te wawaibui ñ wa wapawa'öbö da hā. Te duré tō tāma anha: A norī aba dzéma, ai'aba'reí wa'aba rob 're 'manharīdzém u hā. ⁸Hōiwahō hā oto witsimhā, 'ru' rāirewede tede'wa hā rob 're na, tite romhuri dzaprōni'wai ma hā, te tinhā: Tsō aihörö dza'ra na romhuri petse'wa norī dzō hā duré rom'upradzém na apawa'öbö da'rātsutu'wa norī na āma tsāna'rata tsina ñwa dama ūmorī'rata norī u hā. ⁹We ūtsi'aba're hā ūmrotō bötō na hōiwahō na, ma aiwaptsi rom'upradzé hā mitsi na, te te waibu. ¹⁰Duré oto ūmorī'rata na tsō ūda'ätsi hā tsī'aba'reí wamhā, te aré rots'a'rata dza'ra tsa'ëtē na, te te waibu newa, tadza hā ma aiwaptsi mitsi na hā rom'upradzé hā ñ norī dzéma hā waibu. ¹¹Te te waibui wamhā, te ti'awimhā aiwapttsari dza'ra damama na, datsiwatébré ubumroi'wa na, dama ūhōimana dzadawa wa'rāmimhā, nharī tsina, tō nharī dza'ra: ¹²Ānorī hā dadza'u ūtsihudu hā, mitsi bötō wa'ötö 'remhā, te romhuri dza'ra duré, e niha ma wame hā aiwaptsi na hā, tāma ūanho, wa norī hā bötō pire hā bötō wa'ro hā, wa te ūtsépata dza'ra me hā. ¹³Tawamhā, te ñ hā ūhōiba mono bö, mitsi tsi mono ma ñ norī ma hā, te te anharī: ūdzawi'wa, ai'āma hā ūhōimana watséte ñ di. Oro wa te āma watsima rowairébé dza'ra ñm ne, mitsi na rom'upradzé mono na hā. ¹⁴Öri ate tsi duré oto aimorī. Wa hā wa ūtsima hā wē da'rātsutu'wai ma, te tsōmri da, aiwaptsi aima te ūtsōmri ne hā. ¹⁵E ūma hōimana ñ di, ūmanharī da hā, wa hā te ūtsima ūwē dzarina hā, marī hā ūte na bö, te ūmanharī da hā. Niwamhā ato hā äté ūwatsédé, marī āna, wa hā ūwē 'ru-te hā. ¹⁶Āne dza, te te 're ūda'rātsutu dza'ra mono hā 're tsimorī 'rata dza'ra, duré 're ūtsimorī'rata dza'ra mono hā, dza te te 're da'rātsutu dza'ra.

Tsī'umdatō na oto robdzépatadzé watsu'u -- ¹⁷Niwa oto hōimana dza'ra wamhā, te te tsai'uri dza'ra da Jerusalém u, ñ hā ma mitsito maparane tsi hā waibu, ñ norī tsi, te duré tāma anha, bödödi na tsī'aba'reí ré hā: ¹⁸Āhā ta, wa Jerusalém u hā tsai'uri dza'ra ni duré Aibö 'Ra hā, te dza tsōmri ni

ītsa'rata'wa na danhim'īhö'a norī ma hā duré ītsihötö'wa norī ma hā. Ō norī hā, te dza īdö'ö na tāma ro'manhari watsété dza'ra, ¹⁹te dza duré tsiwi titsō ītsimizadze waihu'u'ö norī ma hā, āma to dza'ra da, īahöri na duré 'wamarī na, te te tsiwi tété da dzéma. Tadza hā tsi'umdatö bötö na hā, te dza apö tsihöiba".

Zebedeu 'ra norī īna, te te īrowaptērēdzé -- ²⁰Tawamhā, Zebedeu 'ra norī hā īna me hā, te ti'ra norī tsiré hā mo ūhō u hā, ti'ai u waptā'ā tsina hā, te mitsi na hā rowaptērē 'manha. ²¹Da bö te ö hā tsadanha: "E marī te atsima īwē". Ō hā ma atsa timreme na hā āma wa'rā: "Atsibrom āma da hā, āhā īra norī ma hā, tāma nhari dzahuré na, dza tsimatsitsi dzahuré da, mitsi atsimire niwī duré mitsi atsimi'e niwī". ²²Danho'reptui'wa hā, ma mreme tsina hā, timreme na hā āma wa'rā: "Aima waihu'u dza'ra aba ö di, marī hā īwaptērē dza'ra wa'wa hā. U'awi wamhā, e hötsi waihu'u petse aba di, wa hā dza oto, te īhö'rēne hā". Ō norī hā, ma atsa tsada'öbö dzahuré: "Wa te 'manharī waihu'u petse di". ²³Tawamhā, te ö hā tinhā ö norī ma: "Īhe, īte u'awi wa, te dza hötsi wa'wa. Āne u'ötsi na, te dza 're ai'ubumroi aba mo īnhimire niwīmhā duré īnhimi'e niwīmhā, īma waihu'u ö di, wa hā āhā te īmanharī da hā, tadza hā ānorī dzō tsi īmama hā, te tsō īaropetse mono". Danhim'īhö'a mono norī hā, te dama te romhuri dza'ra. ²⁴Āhā te te wapari dza'ra wamhā, mitsitom'āi'ātsi na īhöiba norī hā, ma tsada ab'ru dza'ra tsitsēmem norī dza da. ²⁵Tadza hā, Danho'reptui'wa hā tsō hörö dza'ra wamhā, te tinhā: "Waihu'u petse dza'ra aba di, ti'a tede'wa norī hā, ti'ai wa'ötö mono bö hā, a'uwe ma īhöimana dza'ra mono hā, te te 're īdawati'i dza'ra mono hā duré ītsa'ëtē norī hā, te te dama 're īro'manhari watsété dza'ra mono hā. ²⁶Ai'āma wa'wa hā āne hā, mare di dza. īwa'rāmi, tanorī hā 're tsitsa'ëtē dza'ra mono da, te te tsima 're wē dza'ra monomhā, ai're wa'wa hā, te dza niwamhā, te dama te 're romhuri dza'ra, ²⁷duré ni'wa hā, te te tsima wē wamhā, tsii'īmorīrata da hā, ai're wa'wa hā, te dza niwamhā aima wa'wa hā, te te 're romhuri. ²⁸Āne wa, Aibö 'Ra hā wei morī ö di, da te tāma īromhuri dza'ra mono da hā, tadza hā, te te dama romhuri mono da, duré tihöiba hā, te te dama tsōmri da, te āma īahö hā anho'reptu da".

Jericó wamhā, maparane hā ītom'ö dzahuré -- ²⁹Oto wairébé wamhā Jericó hawimhā, īahö nho'u hā, te ītsarina hā tipra. ³⁰Duré tō āme, te maparane ītom'ö hā, bödödi dzada 'remhā aimatsitsi. Tsimipari dzahuré wamhā, Danho'reptui'wa, te īro'radzöri na hā, ma tsinomri wē dzahuré,

tsadari dzahuré da. "Wanhim'īhō'a, Davihi 'ra, wa'āma aiwamri hā aima höimana!" ³¹Ītsō'uma norī hā, ma tāma apari dza'ra ari'awi höimana dzahuré da. Tadza hā, ma oto ò norī hā tidzadari 'rālhō uptabi dzahuré: "Da'rānhipai'wa, Davihi 'ra, wa'āma aiwamri hā aima höimana!" ³²Da bö, ma Danho'reptui'wa hā 'madzadzö, te ò norī dzō hā tihörö dzahuré duré tinhā: "E marī, te atsima īwē wa'wa, te aima īmanharī aba da hā". Ó norī hā, ma atsa tsada'öbö dzahuré: ³³"Da'rānhipai'wa, wato hā wama tsitsitowa dzahuré!" ³⁴Āma ītsiwamri dzahuré hā, te te 'retsi wamhā, Danho'reptui'wa hā, ma īto hā upi dzahuré, duré awa'awi petse, ma ò norī hā roptsāmri dzahuré. Duré te tō ītsarina hā tinem dzahuré.

21 **Tsō 're īdanhimipari dza'ra mono Jerusalém u ītsébrédzé --**
¹Jerusalém u, te te tsina rotété dza'ra wamhā, ma duré aihutu Betfagé u, tsa'a u abahi wederom u, Danho'reptui'wa hā, ma tidzamarī'wa norī ma maparane ma rob'ru, ²ò norī ma, te tāma nharī dzahuré: "Ane aba darom nhipti wanho'rem u duré awa'awi dza ī'matsamarī'wa po'repo hā āma īwede watsitsi ré hā duré īme hā, mitsi po'repo 'rare hā, watsihui aba duré we īma āwitsi aba. ³Tadza hā ni'wa hā, te te atsadanhari' abamhā āne: E marī da, ma īwatsihui wa'wa. Āne dza atsa tāma īnharī 'wa: Da'rānhipai'wa, te tsima wē, tadza hā tsa'ētē hā, te dza apō hā aima tsōmri dzahuré wa'wa. ⁴Ro'mahörö'wai mreme, te te āma tsamarī da, ma āhā watobro:

⁵Siāo 'ra tsipi'ō ma hā nharī dza'ra na:
 āhā ta ate da'rānho'ōmo wa'wa te we atēme timorī wa'wa,
 ītsatsi'ō duré we tō mitsi po'repo nhitsiwim na hā nhamra,
 mitsi po'repo 'rare wamhā, po'repo tsipi'ōi 'ra.

⁶Ītsamarī'wa norī hā, te ne duré te tō 'manharī dzahuré, Danho'reptui'wa hā, te te tāma īru dzahi dzahuré dzarina: ⁷ma āwitsi dzahuré po'repo pi'ō hā duré tō po'repo 'rare hā duré ība norī nhitsiwimhā, ma ī'udza hā tāma hiri dza'ra. Ó hā, ma ītsitsiwimhā nhamra. ⁸A'uwe hā ahö uptabi na hā, te ti'udza, te te tsarōtō dza'ra bödödi na hā, aimawi norī hā, te wetsuirā hā, te te panhihöri duré bödödi na hā, te te āma ropé dza'ra. ⁹A'uwe nho'uma hā īhöimana dza'ra hā duré ītsarina īpra hā te hātsi:

"Ó hā Davihi 'ra hā ītsawi pe!

Rowē ma, we Da'rānhipai'wa nhitsi na hā wi!

Höiwa nhipai u petse hā, wama ītsawi petse uptabi!

¹⁰Duré Jerusalém u tsébrémhā, 'ri'ahö wahuré hā, ma tsirétsi duré da te nharī dza'ra: "E 'wa hā õ hā". ¹¹Āhā te a'uwē ītsō'uma ma hā natsi tsada'öbö dza'ra: "Õ hā Danho'reptui'wa, ro'mahörö'wa, Nazaré ãma hā Galiléia wamhā.

Rowa'öbö'wa norī 'Ri īpetse hawi, da te ītsani-dza'ra-dzé --
¹²Tawamhā, ma Danho'reptui'wa hā 'ri īpetse u hā ãdzé, ma duré uburé adzani rowa'öbö'wa norī hā duré rom'uipra'wa norī hā, īwa īhöimana dza'ra hā. Wededza hā, ma apidza marī na ãma dawi ītsapri'wa norī wi hā duré danhamradzéb dzéma utu'u norī, te te dama īwa'öbö dza'ra tsimatsitsidzé hā. ¹³Duré tinha õ norī ma hā: "Ītsihödö hā, te tihöiba: īnhorōwa nhitsidzé hā, dza 'ri danho'redzé. Tadza hā, te a norī wa'wa hā ãma īmanharī dza'ra wa'wa, ītsiptsaihuri marī na dawi 're ītsiptsaihuri dza'ra mono tsima'uri petse höimanadzém na!" ¹⁴Ma ītēme hā tsina rotété dza'ra 'ri īpetse ãma hā, ītom'õ norī hā duré īmorī watsété norī hā, duré õ hā, te te apetse. ¹⁵Ītsa'rata'wa na danhim'īhö'a norī hā duré romhuri nhitötö'wa norī hā, te te 'madö'ö dza'ra wamhā, ītsa'retse'õ wē hā, te te ī'a'manharī na hā, duré ai'uté norī hā ītsadari dza'ra mono hā, 'ri īpe wa "Rowē uptabi Davihi'ra ma hā", te tsib'ru na hā, te tihöimana dza'ra ¹⁶duré tō, te õ norī hā õhō ma hā nharī dza'ra: "E te īwapa, õ norī hā, te te īnharī dza'ra hā". Da bö ma Danho'reptui'wa hā dadzada'ö: "Īhe. E niwa tsöré dza'ra aba ãbö:

*"Ītsyry uptabi dzadawa hawim na
duré ai'uté ītsyry uptabi dahöi waptsōmri'wa norī,
te te aima īropetse na hā ai'ãma īda'maiwata da hā".*

¹⁷Tō awa'awi, te te arëmemhā, ma watobro 'ri'ahö nhiti hā, te duré tō tsitsaprō Betânia u hā. Duré tō tame, ma nhono tiwi mara wa.

Wede tsitébré'õ duré tō īré. Danhimidzadze duré danho're -- ¹⁸Mararé 'ri'ahö u hā apö witsimhā, te mra hā tāma tihöiba. ¹⁹Duré wede hā mitsi, te te 'madö'ömhā, bödödi dzada're na hā, te õwa ītēme hā mo, tadza hā marī hā, te te ãma 'matsāmri õ di, tadza hā tō ītsu tsi. Te duré tō wede ma hā tāma tinha: "Niwa oto 're ai'rāi mono tō!" Duré awa'awi, ma te tō wede hā ti'ré. ²⁰Ītsamari'wa norī hā ãhā, te te 'madö'ö dza'ra wamhā, tsí'rāmi tsina höimana dza'ra, haré te nharī dza'ra: "E niha hā ãne hā, ma wede hā tsí'aba'reí waré na hā ti'ré". ²¹Danho'reptui'wa hā, ma tidzadawa na hā tāma wa'rā: "Tō tsena na hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa: aré atsimidzadze hā

aima höimana dza'ra aba 'wa'ö hā, atsimiwawāi āna, te aré ū'manhari dza'ra aba mo wede ma, marī hā, te ūma nharī tsine tsi ū di aré, tadza hā tō aiwapsi te aré 're ūnhari dza'ra aba mono, āhā ūtē'rāirā ma hā: "Atsitsarōtō duré tō atsime na öporé u hā, āhā te dza watobro. ²²Duré uburé marī hā 're waptērē dza'ra aba monomhā, atsimidzadze tsina hā, atsō're tsina hā, te dza aima da te 're tsōmri dza'ra wa'wa".

Fariseu norī nhimidzadanharīdzé Danho'reptui'wa nhimiroti dzahi na -- ²³Ō hā wei morīmhā 'ri ūpetse u hā, te höimana te dama rowaihu'u tsina, niwa oto ūtsa'rata'wa na danhim'ūhō'a norī hā duré tō a'uwē te ūhi norī hā, ma ūtēme hā tsina rotété dza'ra duré tsiwi tsadanha: "E marī nhimiroti dzahi na, te āhā marī hā ū'a'manhari mo. Duré e 'wa hā, ma aima hā ūtiru roti dzahi hā." ²⁴Danho'reptui'wa hā, ma timreme na hā āma wa'rā: "Wa hā wa dza aima hiri 'wa mitsi dadzadanharīdzé hā. Niha ūdzada'öbō dza'ra aba wamhā, ūdzéma hā wa dza aima nharī dza'ra wa'wa, marī na roti dzahi hā, te ū'a'manhari mono na hā: ²⁵João nhim'rāti hā, e ma hawimhā. E höiwa hawimhā e niwamhā a'uwē norī hawimhā". Ō norī hā, te 'rōwimhā tsi'remhā aima pa dza'ra, mreme tsina: "Wa te tsada'öbō dza'ra wamhā höiwa na, ū hā te dza wama nharī dza'ra: E marī wa bétē āma atsimidzadze dza'ra aba ū di. ²⁶Wa te tsada'öbō dza'ra da hā aibō höiba na, wapahi dza'ra di, e marī wa, a'uwē ūtsō'uma norī hā. Aihini hā, te João hā, te te tsiwi 're 'madö'ö, ro'mahörö'wa tsine mono na hā". ²⁷Āne wamhā, ma Danho'reptui'wa hā ū norī hā tsiwi tsada'ö: "Wama hā waihu'u ū di". Ma tō ū hā dzéma hā dadzada'ö: "Wa hā ūdzéma na hā, te aima nharī dza'ra aba waihu'u ū di, marī hawim na roti dzahi hā, te ū'manhari mono na hā".

Maparane da'ra dzahuré na rowatsu'u nhimiré -- ²⁸E marī aima wa'wa hā. Mitsu aibō ma, te ūra hā maparane tāma ti'maihöiba. ūmorī'rata u hā, te ūtēme hā mo, tāma tinhā: "ūra, āhāna hā rob 're na romhuridzém u hā aimorī, romhuri da". ²⁹Ō hā ma tidzadawa na hā āma wa'rā: "Te ūtsima wē ū di; tadza hā tihöimanadzé hā niha, te te 'madö'ö petse parimhā, te mo. ³⁰ūtsāna'rem u morīmhā, āne te tō tāma tinhā. Āhā ma tidzadawa na āma wa'rā: "Wa hā wa dza ama mo", tadza hā morī ū di. ³¹Maparane hā, e 'wa hā, ma 'manha ūmama hā, te te tsima ūwē dzarina hā." Ō norī hā, ma ū hā tsada'öbō dza'ra: "ūmorī'rada". Tawamhā Danho'reptui'wa hā te ū norī ma hā tinhā: "Tō tsena na hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa, rom'uipradzé dzani'wa norī hā duré pi'ö norī rom'uipradzéb dzō tihöiba, te 're ūtsōmri dza'ra mono hā, te aiwana hā ai'aba're wa'wa Da'rānhipai'wa te rom u hā".

³²Tôta João hã, ma tô we atême hã timorí wa'wa, bödödi wẽ te na hã, duré ãma atsimidzadze dza'ra aba õ di. Rom'upradzé dzani'wa norí hã, duré pi'õ norí rom'upradzéb dzô tihöiba, te 're ïtsõmri dza'ra mono hã, ma ãma tinhimidzadze dza'ra. Tadza hã, a norí wa'wa hã, 'madö'ö dza'ra aba nheré hã, niha aima 'madö'ö dza'ra aba waihu'u õ di, õ hã tsadze dza'ra aba da hã".

Rowatsu'u nhimiré 'ru'räire dzuri'wa norí nhipärídzém na -- ³³lhöiba amo rowatsu'u na ïtsimiré hã, wapari dza'ra wa'aba. Te 're 'maiöhöimana rob 're tede'wa hã, te ïrob 're hã 'ru'räire 're ro ïwa da te ïhiridzé ãma hã, ma ïtsawi-te hã wa'ra wede panhipti 'ré mono na hã, tame ma 'manhitowa 'ru'räire 'räiwa'u 'manharídzém da hã, ma duré 'manha mitsi 'ri 'räihö hã. Ähã parimhã, niha dza 'ru 'räire dzuri'wa norí na ïromhöimana na hã, ïwa'öbödzém na hã, te te rowairébé parimhã. te duré oto daro amoi u hã mo. ³⁴Amnho ubumrodzé hã oto bödö hã witsimhã, tite tãma ïromhuri'wa norí ma, ma tãma arob'ru, 'ru 'räire dzuri'wa norí ïtede'wai u hã, ïte rob'rã hã te te oto waibu da hã. ³⁵Tadza hã, 'ru 'räire dzuri'wa norí hã, ma waibu tãma ïromhuri'wa norí hã, mitsi hã, te te tsiwi 're waptsitsi, ïtsiré hã, ma tsiwi tsimro duré tsi'umdatõ hã, ma ëtë na hã nomro. ³⁶Ma duré apö tãma arob'ru ïtsiré romhuri'wa norí ma, ahö na ïmorí'rata norí nhipai u hã, tadza hã tô õne aiwa, ma tãma ro'manharí dza'ra. ³⁷Da'rätsu'tu'wa hã ti'ra ma, ma tãma rob'ru, te te rotsa'rata tsina hã: ï'ra hã, te dza tsiwi wadzé. ³⁸Tadza hã, 'ru 'räire dzuri'wa norí hã, te te 'madö'ö dza'ra wamhã ï'ra hã, te ãma robdzanhämri dza'ra: Ähã timama nhimroi ubumroi'wa; oto, wa te watsiwi wîrî aba duré wa te tiwi öri aba ïtsimroi rême hã, ³⁹Te te tsiwi örimhã, ma tsiwi time rom u, 'ru 'räire 're ïwa da te ïhiridzé hawi, ma duré tsiwi tiwî. ⁴⁰Tôta niwa oto 'ru 'räire ro tede'wa hã wei morîmhã, e marî, te dza 'manha ähã 'ru 'räire dzuri'wa norí na hã". ⁴¹Da bö, ma õ norí hã, õ hã tsiwi tsada'ö: "Tô tsena na hã, te dza pru, marî ïwatsété uptabi na hã, ähã datsiwë'ö 'manharídzé hã, marî na wa te dza duré titsö 'ru 'räire ro hã aimawi 'ru 'räire dzuri'wa norí ma hã, dza te te ïtsõmri dza'ra norí ma, ï'râ hã bödö ïwawa". ⁴²Taha wa, te Danho'reptui'wa hã õ norí ma hã tinha: "E niwa ïtsihödö hã tsöré dza'ra aba äbö:

Êne hã ro'manharí'wa norí hã, te te tsiwi ïwë'ö hã, ma robdzada're dzatsi na u hã ëtë na hã ts'i'manha; Da'íñhipai'wa hã, ma ãne hã 'manha, ï'madö'ö na hã watõmo ma hã ïrowë uptabi.

⁴³Taha wa, wa aima ïnharí na hã ãma ropti, Da'rãnhipai'wa te ro hã, te

dza aima da te 're tsōmri dza'ra wa'wa duré a'uwe norī ūmnhatsi dzarina mitsi na, te te 're tébré dza'ra mono da, ūte rob'rā hā". [44]

⁴⁵Itsā'rata'wa na danhim'ihō'a norī hā duré fariseu norī hā, ma tsina rowaihu'u dza'ra ū norī āma, te te ūharī mono na hā. ⁴⁶Te oto tsō ūtī dza'ra, te te tsiwi öri da, tadza hā a'uwe ūtsō'uma höiba, ma te tipahi dza'ra. Tō āhā wab dzéma ū norī hā, te te tsiwi 're 'madö'ö ro'mahörö'wa na hā.

22 **Datsina damro wa datsa na datsima rowē uptabi 'manharī na rowatsu'u na ūtsimiré** -- ¹Danho'reptui'wa hā, ma rowatsu'u nhimiré'ē na hā apō āma tsāna'rata duré tinhā: ²"Da ūrānhipai'wa te ro hā, höiwa āma hā aiwapti da'rānho'u hā, te te ūmadza'rata ne hā, ti'ra tsī'aibö mrodzé hā. ³Ma tāma arob'ru, tite romhuri'wa norī ma hā, dadzō hā hātsi da, tsō ūdahätsi norī hā, datsina damro u hā tsī'aba're da, tadza hā ū norī hā, te te tsima wē dza'ra ū di, we tsī'aba're da hā. ⁴Ma duré apō aimawi ma hā, tite romhuri'wa norī ma hā arob'ru, te te ū norī ma 'ru tsina hā: Tāma nharī dza'ra wa'aba tsō ūdahätsi norī ma hā: āhā ta, wa tsō ropetse dza'ra ūtsa dza'ra na hā wē uptabi na hā, ūte hā podzéwatsétē norī hā duré uhöbö norī dzari hā, ma tō tihöimana dza'ra ūrā nihöri tsirōmo na duré ma tō a'i'utōrī pa. We a'i'aba'rei wa'aba datsina damro u hā. ⁵Tadza hā, te ū norī hā, tsyry na āma tsapa'a ū petse na hā tihöimana dza'ra, te natsi a'i'aba're mitsi tsi na, tite mono bö apetse mono u hā. Aimawi hā te duré a'i'aba're, marī tite na te āma rowairébē dza'ra mono da, ⁶duré oto ūtsi'atarēme hā, ma tsiwi waibu tāma ūromhuri'wa norī hā, te āma tihöimana watsétē dza'ra ma duré tsiwi tsimro. ⁷Āne wa, te tō da'rānho'u hā, tsib'ru uptabi na hā tihöiba, ma duré tāma arob'ru, tite datsi'ahöridzé ma hā, ma uprotsi petse ūtsipärī dze norī hā, ma duré 'ri'ahö na hā āma ro'o. ⁸Tō awa'awi, te tite romhuri'wa norī ma hā tinhā: Datsina damro na, ma tō āma ūromhöimana pa, tadza hā tsō ūdahätsi norī hā ūbō na höimana dza'ra ū di. ⁹Tōta a'i'aba'rei wa'aba, bödödi tsī'rahöri petse na hā duré aihätsi aba mono dadzō tsī'aba're da, datsina damro u hā aihini ūtsōpētē dza'ra aba mono hā. ¹⁰Duré āhā romhuri'wa norī hā bödödi na wairébémhā, ma uburé te te da'ubumro, te te ūtsōpētē dza'ra mono hā, ūwatsétē norī hā duré ūwē norī hā, niha hā, te 'ri wa'ōno hā datsina damrodzé hā 'matsitsi uptabi na hā tihöiba, tsō ūdahätsi mono hā, ma tihöiba na hā tsiwi tsito. ¹¹Niwa oto da'rānho'u hā ūsébrémhā, tsō ūdahätsi norī höiba hā, te te awaimrami da hā, ma 'matsā mitsi aibö hā, datsina damro udza ūré hā, ¹²te duré tāma tinhā: ūdzawi'wa, e niha, ma we atsé datsina damro udza ūré hā. Tadza hā

te õ hā ari'iwi na hā tihöiba. ¹³Tawamhā, te da'rānho'u hā tinha, te te ūromhuri dza'ra ma hā: watsitsi aba mono ūpara hā duré ūtsib'rata dzéma hā duré mei aba õ hā rom u, robra dzada're u hā. Tamemhā dawawa, te dza tihöiba duré da'wa hāihätsi dzéma hā. ¹⁴Āne dza romhöimana 'manharī hā 're höimana, da'ahö na dzô, te dadzô dahörö hā 're höimana, tadza hā da'umro na, te da te 're dawaibu".

César ma, marī wa'ö -- ¹⁵Niwa oto õ norī hā ts'i'aba'rei wamhā, fariseu hā, te roti hā tsiwi 'mai'manha, pé niha te te tsiwi tsanhamri da, niha te te tsiwi öri da, timreme tsi'udzutsi ahö na hā. ¹⁶Duré öhō u hā ma tidzamarī'wa norī ma hā rob'ru dza'ra, Herodes nhim'a'uwe norī me hā, te te öhō ma hā nharī dza'ra da: "Dama rowaihu ū'wa, wa aiwaihu'u dza'ra ni, a hā tō tsena uptabi, te duré marī hā, Da'rānhipai'wa te hā bödödi hā dama 're ū'awaihu'u mo. Dama 're anhomri mono õ di marī hā, ni'wa hā, te te tsima ūwēdzém u hā, e marī wa, 're 'madö'ö mono õ di, aibö hā ū'maihöimana tsi'ai'uréwi na hā. ¹⁷Wama nharī dza'ra na, e marī ne, te ū'l'madö: e ūbore César ma hā, rom'uipradzé hā, da te tsōmri dza'ra mono da hā, niwamhā e mare di". ¹⁸Tadza hā Danho'reuptui'wa hā ūtsipetse watsédé hā, te te tiwi a'madö'ömhā, te tinha: "Ūtsima'uri petse watsétē norī! E marī da, ma atsiwi ū'manharī 'wa ūpibudzé hā. ¹⁹We ūma wē aba rom'uipradzé toptede hā, marī wa'öbödzé hā". Te tāma wē dza'ra mitsi rom'uipradzé hā. ²⁰Ö hā te tinha: "Ahā, e 'wai podo duré ūtsihödö hā". ²¹Ö norī hā, ma tsada'öbö dza'ra: "César te hā!" Tawamhā, te õ hā õ norī ma hā anha: "Apö tsōmri aba, César te hā tō César te hā, duré Da'rānhipai'wa te hā, tō Da'rānhipai'wa te hā". ²²Ahā te wapari dza'ra wamhā, rowē uptabi na hā, te tihöimana dza'ra duré te tō tsiwi rēmemhā, te õ norī hā tō ai'aba're.

Adö'ö norī tsihöibadzé -- ²³Tō taha böto na, ma apö datsihöiba na ūtsimidzadzei'ö norī hā ūtēme hā tsina rotété dza'ra, te te ūnharī dza'ra mono hā, apö datsihöiba hā 're ūhöimana mono õ na hā, te duré āma te tsiwi tsadanharī: ²⁴"Dama Rowaihu ū'wa, Moisés hā te tinha: Ni'wa hā 'ra öré dö'ömhā, ūtsitsēmemhā te dza tō pi'ö ūmro dö'ö āma hā ūtimro, duré te dza 'maiporto āma hö'ö da ūtsitsēme ma. ²⁵Tadza hā, te 're höimana wawa'wamhā, wawinhi'umdatō na ūtsitsēme mono hā. ūmorī'rada hā mro wamhā 'madörö duré niha tō te te 'maiporto õ ré, ma tiré pi'ö hā ūtsitsēme ma hā. ²⁶One, ma tō tāma ūromhöiba, maparane āma ma hā, tsi'umdatō āma ma hā, ūwa wawinhi'umdatō u ma dzéma hā. ²⁷Oto da'rātsutu'wa hā, uburé õ norī parimhā, pi'ö dzéma 'madörö. ²⁸Tōta apö datsihöiba wamhā,

e 'wa hā wawinhi'umdatō 'remhā, pi'ō ūte hā dza, uburé ma tō tāma tihōimana pari dza'ra." ²⁹Danho'reptui'wa hā, ma ū norī hā adzada'ō: "Atsi'āma aiwa'ē na, te aihōimana dza'ra wa'wa, waihu'u ū petse na hā, ūtsihödö hā ūtōimana hā duré Da'rānhipaiwa nhiptede hā. ³⁰Taha wa, apō datsihöibadzém āma hā, ū norī aibö wamhā, mro waihu'u ū di, duré pi'ōi wamhā, tihöiba hā, te te tsōmri ū di dza datsina damro u hā, tadza hā uburé ūnorī hā rowatsu'u'wa hōiwa āma norī tsine hā. ³¹E uburé na apō dadö'ō hawi datsihöibadzé tsöré dza'ra aba ābö, Da'rānhipai'wa hā, te aima ūmahörö wa'wa hā. ³²Wa hā Da'rānhipai'wa Abraão te hā, Da'rānhipai'wa Isaac te hā duré Da'rānhipai'wa Jacó te hā. Tadza hā, ū hā Da'rānhipai'wa hā adö'ō norī te ū di, tadza hā ūtē ūtōiba ré norī te hā". ³³Āhā te te wapari dza'ra wamhā, a'uwe ūtsō'uma norī hā, te pē'ewara uptabi na hā tihōimana dza'ra ūtsimirowaihu'u ma hā.

Ūrudzahi te hā ūtsa'ēne -- ³⁴Fariseu norī hā ūsimipari dza'ra wamhā, apō datsihöibadzém na ūtsimidzadzei'ō norī, te te ū hā ūtadzadawa nhitom na hā, ma ts'i'uptsātā na hā tsina ubumro ³⁵duré mitsi ū norī āma hā, ūrudzahi na rowaihu'u dza'ētē'wa hā, ma tāma 'mai'manha ūpibudzé hā. Ū hā te tsadanha: ³⁶"Dama Rowaihu'u'wa, e ma hā ūtsihötö 'rudzahi na hā dama ūtsa'ēne". ³⁷Ū hā, ma atsa tsada'ō: "Ate Da'rānhipai'wa hā AtsimDapoto'wa hā, dza 're tsawi petse mono uburé atsiri na hā, uburé aihöiba warō na hā duré uburé 're ūtsadaihu'u mono na dzéma hā. ³⁸Āhā dama ūtsa'ēne duré dama ūmorūrada ūrudzahi na hā. ³⁹Itsāna'remhā āhā ne hā aiwamhā: A'i'rata ūtōimana hā, dza 're tsawi petse mono, a hā 're ūtsitsawi petse mono ne hā. ⁴⁰Āhā maparane hā tō ūrudzahi bö, te uburé hā ūrudzahi 're, tō 're hōimana dzahuré duré tō ro'mahörö'wa norī ma hā wa.

Ūma'wamarī ré hā, Da'ra duré Davihi te hā Da'rānhipai'wa -- ⁴¹Fariseu norī, te tsina ubumro tsina hōimana dza'ra wamhā, te Danho'reptui'wa hā adzadanha: ⁴²"E niha te ūrotsa'rata dza'ra wa'wa ūma'wamarī ré hōiba na hā. Ū hā, e 'wai 'ra". Ma ū norī hā ū hā ūtsada'öbö dza'ra: "Davihi 'ra!" ⁴³Da bö te Danho'reptui'wa hā ū norī ma hā tinhā: "E niha te Davi hā tawamhā, mreme tsina hā, tinhā rowa'u'u dzatsiwē hawim na hā, ū hā ma wamri Danhim'ūtō'a na mreme tsina hā:

⁴⁴Da'rānhipai'wa hā, te tinhā da'rānhipai'wa ma hā:
Atsāmra ūtōimire niwī,
wa hā atsitob'ru hā, te adza'ra ū ré hā

aipara norī 'rowimhā.

⁴⁵Tadza hā, Davi hā, te te 're wamri monomhā da'rānhipai'wa na, e niha dza bété öhō īra". ⁴⁶Duré ni'wa hā õ hā oto, te te tsada'öbö waihu'u õ di. Duré taha bödö morī parimhā, ni'wa hā tsahi na hā, te oto tsadanharī dzahi õ di.

23 Datsi'ma'uri nhipe duré ītsihötö'wa norī nhitai 'manharīdzé duré tō fariseu norī dzéma na hā -- ¹Tawamhā, Danho'reptui'wa hā, te a'uwē ītsō'uma u hā mo duré tō tidzamarī'wa norī u dzéma hā: ²ītsihötö'wa norī hā duré fariseu norī hā, te ai'ubumro datsimatsitsidzé īwē uptabi wa, Moisés 're ītsimatsitsidzé mono wa. ³Taha wa, 'manharī dza'ra wa'aba duré 'madö'ö petse dza'ra wa'aba uburé āhā, te aima īnharī dza'ra wa'wa hā. Tadza hā tsidzutsi aba tō īhöimanadzé hā; te te nharī dza'ra, tadza hā te te 'manharī dza'ra mono õ di. ⁴Te te watsitsi dza'ra tsa'ui wa'ötö pire hā duré aibö norī nhitsé, te te tsa'ra, tadza hā õ norī dzéma hā, mitsi tinhiptōmo hi hā, te te 'mairétsi waihu'u dza'ra õ di, da'āma ītsime da hā. ⁵Te te 're 'manharī dza'ra tihöimanadzé rétsi hā, taré aibö norī hā, te te 're 'madö'ö dza'ra mono da hā. Taha wa, ī'manharīdzé hā tsa'ëtē na, te te tsima 're 'manharī dza'ra tiwamnarīdzé hā, duré ti'uwa u hā tidzéré nhamri hā, te te 're tsidzari dza'ra. ⁶Ro hā īwē hā tāma īwē datsadzé datsima rowēdzé āma hā, īmorī'rada datsimatsitsidzém u hā, te 're ts'i'ubumro 'ri danho'redzém āma hā, ⁷da te tsawi dza'ra mono da warā aihini, āma duré aibö norī hā, te te 're 'mahörö dza'ra mono da hā, Dama Rowaihu'u'wa na.

⁸Tō niha na tō a norī wa'wa hā, atsima 're wē dza'ra aba mono tō, Dama Rowaihu'u'wa na, da te 're aima hörö dza'ra aba mono da hā; mitsi ate wa'wa hā Dama Rowaihu'u'wa hā duré uburé a norī wa'wa hā atsitsëme aba mono hā. ⁹Ni'wa hā ti'amhā, te te 'mahörö tō Timama na hā; mitsi Aimama 'wa hā, õ hā īwē u'ö hā. ¹⁰Atsima 're wē dza'ra aba mono tō, da te 're ai'mahörö dza'ra aba mono da hā rowaihu'u dza'ëtē'wa na hā; e marī wa; mitsi rowaihu'u dza'ëtē'wa hā, ī'mawamarī ré tsi. ¹¹īwana hā atsi're wa'wa hā dama ītsa'ëne hā, taha ta te dza te te dama romhuri. ¹²Tahā 'röwi 're ītsitsaröto mono hā, te dza ts'i're ni, duré tahā 're ītsitsi're mono hā, te dza tsaröto ni.

Wawinhi'umdatō na īwatsétē 'manharīdzé ītsihötö'wa norī duré fariseu norī dza da hā -- ¹³ītsihötö'wa norī duré fariseu norī, atsi're

aima'uri nhipetse'wa hā, ni'āpé aima wa'wa hā; te 're ūtsōwada dza'ra aba mo, hōiwa āma Da'rānhipai'wa te ro hā, aibō norī nho'remhā! E marī wa. A norī wa'aba dzéma hā, dza 're atsitsi aba mono ū di, 're tsa'rē dza'ra aba mono ū di, tō te te tsima 're ūwē dza'ra mono ma hā, marī hā te te 're ūmanharī dza'ra mono da hā. ^[14]

¹⁵Itsihötö'wa norī duré fariseu norī atsi're aima'uri nhipetse'wa hā, ni'āpé aima wa'wa hā, 're ūatsa'rēi wa'aba mono hā, öporé na hā duré ti'a na dzéma hā, te 're ūmai'manharī dza'ra aba mo dahöiba hā tihöimanadzém na, te te tsapří dza'ra mono da hā, tadza hā, niwa 're waibui petse aba monomhā, a norī wa'wa hā, te maparane na hā āma ūtsahu na ūbō na hā, unhamā ro'o u'ötsi na hā te nare aihöimana dza'ra aba mo, ū norī nhipai u hā!

¹⁶Itom'ō norī tsitsaprōni tsi'uwa, ni'āpé aima wa'wa hā, nharī dza'ra aba monomhā: Ni'wa hā, te te tsina ropitsutu 'manharī wamhā, ro ūwadzé petse ma hā, dza te te tsina ūropitsutu 'manharī hā, dza te te tāma 'rudzahi ū di, tadza hā ro ūtēwaipo na ma, te te tsina ūropitsutu 'manharīmhā, te te tsina ūropitsudu hā, te dza tāma 'rudzahi. ¹⁷Itsimidza'retse uwaimrami ū norī duré ūtom'ō norī. E marī ūtsa'ēne, e ūtēwaipo hā niwamhā e ro ūwadzé pe hā, e marī na hā ūtēwaipo hā. ¹⁸Te ūnharī dza'ra aba mo duré: Ni'wa hā ropitsudu hā, te te tsina 'manharīmhā, wededza ūtsa'ratadzé āma hā, marī dai ū di, tadza hā niwamhā ropitsudu hā, te te tsina 'manharīmhā, marī da te 're ūtsōmri dza'ra mono hā, wededza ūtsa'ratadzém nhitsiwi hā, tāma ūrudzahi na, te dza tihöiba. ¹⁹Itom'ō norī! E marī ūtsa'ēne, e da te 're ūtsōmri dza'ra mono niwamhā, e wededza ūtsa'ratadzé, dza da'āma ūpe hā 'manha, da te ūtsōmri āma hā. ²⁰E marī wa, tahā ropitsudu hā ūmanharī hā, wededza ūtsa'ratadzém na, te dza tsina tāma ropitsutu duré uburé ūwa ūtsimi'wara na dzéma hā. ²¹Duré tahā ropitsudu hā, te te tsina 'manharīmhā, ro ūwadzé petse ma, ropitsudu hā, te dza tāma tsina 'manha duré ūwa 're ūhömana mono ma dzéma hā. ²²Duré da'rātsutu'wa hā, tahā ropitsudu hā, te te tsina 'manharīmhā hōiwa na, ropitsudu hā, te dza tāma tsina 'manha Da'rānhipai'wa ūtsimatsitsidzé ma duré ūwa 're ūtsi'matsitsi mono ma dzéma hā.

²³Itsihötö'wa norī duré fariseu norī, atsi're aima'uri nhipetse'wa hā, ni'āpé aima wa'wa hā, dama 're ūwa'öbō dza'ra aba mono hā, mitsi tom'āi'ātsi tsipo'o mono na hā, rom na ro'wanhipré hā, tō rom na hā ro'wanhipré tsuihöpo duré tō bödödi na dzéma 're ūhöimana dza'ra mono, tadza hā, te marī hā ūru dza'ra aba mo, tsa'ētē na ūtsihötö na ūrudzahi hā: datsima

dahöimana haré, datsi'āma datsiwamri hā duré marī na dahöimana prédu hā. Ăhā tō īwē marī 'manharī da hā, tadza hā tahā dama 'rui āna. ²⁴Itom'ō norī tsitsaprōni ts'iuiwa marī wa'udzém na, ubu hā wa'ui ō di, we duré awaru batī hā, ma ītsōmri dza'ra wa'wa.

²⁵Itsihötö'wa norī duré fariseu norī, atsi're aima'uri nhipetse'wa hā, ni'āpé aima wa'wa hā, hötsidzé hā rowiptsi 're īuptsō dza'ra aba mono hā duré tō pidza'a nhomo'a hā, tadza hā īremhā īmatsi danhiptsaihuri 'manharī dza'ēne hā duré tō īwadzaridzé hā tāma īhöimana ō hā! ²⁶Fariseu tom'ō, īmorī'rada hā hötsidzéb 're uimre u'ō na, āne rowib dzéma u'ō na höimana da!

²⁷Itsihötö'wa norī duré fariseu norī, atsiré aima'uri nhipetse'wa hā! Ni'āpé aima wa'wa hā, a norī wa'wa hā aiwaptsi ab're ne hā, marī adzum na īwamnarī ne hā, rowimhā īwē tsine hā, tadza hā īremhā īmatsitsi upabi mono adö'öhi mono hā duré uburé īwahu dza'ëtē mono. ²⁸Āne aiwaptsi duré a norī aba dzéma hā: rowimhā aibö norī ma hā aiwē aba ne hā, tadza hā aihöiba 're mono hā, aihöimana tsima'uri nhipetse watsétē aba di duré aihöimana waimai wa'wa.

²⁹Itsihötö'wa norī duré fariseu norī, atsi're aima'uri nhipetse'wa hā! Ni'āpé aima wa'wa hā, ab're hā 're īmanharī 'rāihö dza'ra aba mono hā, ro'mahörö'wa norī 'ru hā duré te 're īwamnarī dza'ra aba mo, ab're hā 'madö'ö dze da, īwē norī te hā, ³⁰duré te īnharī dza'ra aba mo: Aré wahöiba ré wahöimana dza'ra 'wa'ö hā, wamama norī nhihötö'wa, aré wama höimana ō di ro'manharī watsétē pipa hā, ō norī höiba hawimhā, ro'mahörö'wa norī wapru na hā. ³¹Āhāna da te datōmo na īai'madö'ö dza'ra aba mono hawi na, te aiwa'rāmi hā atsada dahöimana dza'ra wa'wa, a norī wa'wa hā, ro'mahörö'wa norī, te te tsiwi ītsimroi mono norī 'ra. ³²Āma waptob dza'ra wa'aba; e marī wa; aimama höimanadzéb dzarina wa'aba hā!"

Ro'manharī watsétē pipa duré dama ro'manharī dza hadu dza īwi --

³³Wahi norī! Itsé uptabi norī höiba! E niha, ma aimani dza'ra wa'wa, da'āma rowairébédzé unhamra ro'o u'ötsi hawi hā. ³⁴Taha wa, wa āma atēme hā tāma arob'rui wa'wa ro'mahörö'wa norī ma hā, ītsimidza'retse norī ma duré ītsihötö'wa norī ma. Mitsi tsi te dza natsi ītsimroi aba mo duré te dza 'wamarī na hā ītétē dza'ra aba mo, aimawi norī ma hā, te dza īro'manharī dza'ra aba mo datsi'rā'ötödzém āma hā, duré te dza ītsarina hā 're anomro aba mo, 'ri'ahö na duré tō 'ri'ahö nhidöpötsi. ³⁵Duré āne te dza uburé īwē

norī wapru hā atsitsiwi hā atsa'wari 'wa, tsitsa'wari tsina hā, ti'a nhitsiwi hā. Abel īwē hā tiwapru, te ītsa'wari hawimhā, ūwa Zacarias hā, tiwapru te ītsa'waridzém u hā, Baraquias 'ra hā, atsiwa'wa ro īwadzé wa, atsiwi īwirī 'wa hā, duré tō wededza ītsa'ratadzé āma hā.³⁶ Tō tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa, uburé petse āhā datsitébré me hā, te dza höimana!

Jerusalém nhitsiwi damreme 'manharī -- ³⁷Jerusalém, Jerusalém, ro'mahörö'wa norī, te te 're īmapärī mono duré atēme, da te 're ītsatōrī dza'ra mono hā, ētē na te 're īmapärī mo, e niha wa aré uburé hā ītsima wē, wa hā ai'ra norī aba na ītsitom da hā, tsī'a pi'ō hā ti'ra hiridum norī tidzaripi 'rowi dza tsitēme, te te ī'a'ubumro hā, duré āhā aima wē'ō aba di!³⁸ Āhā ta, te dza atsōrōwa wa'wa hā rēme tsina hā tihöiba; ³⁹taha wa, wa hā wa aima nharī dza'ra wa'wa: dza atsiwi īmadö'ö aba õ di, awa'awi na hā oto, niwa böötö na, te aima īnharī dza'ra aba dzém u; *tahā Da'ránhipai'wa nhitsi na, we īmorī ma hā, tāma īrowē!*

2. DAMREME 'MANHARĪ DAHÖIMANADZÉ AMO U DA HĀ

24 *Īdzatsidzé* -- ¹Ri īpetse hawi watobromhā, te Danho'reptui'wa hā morī ré hā ma duré tō ītsamarī'wa norī hā ītēme hā tsina rotété dza'ra, 'ri īpetse 'manharīdzém na, te te āma tāma rowatsu'u dza'ra da. ²Ö hā, te õ norī ma hā tinhā: "E āhā ta, te uburé īmadö'ö dza'ra wa'wa. Tō tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa: āme dza 're höimana mono õ di, ēne hā tō ētē nhitsiwimhā, tō da te uprotsi āna hā". ³Ö hā tsāmra tsina tsāmramhā tsa'a na abahi wedero wa, ma ītsamarī'wa norī hā ītēme hā tsina rotété dza'ra, tō tsihöiba tsī, mreme tsina: "Wama nharī dza'ra na, e niwa te dza āhā tihöiba, duré e marī na, dza āma ī'ai'madö'ödzé hā, we īaimorī na hā, dza duré bödö hā dza ītsi'utōrīdzé hā".

Robdzépata morī'rada -- ⁴Danho'reptui'wa hā, ma atsa dadzada'ö: "Atsimidza'retse, ni'wa hā ai'āma wa'ē dza'ra aba tō da hā. ⁵E marī wa; da'ahö na te dza īnhitsi na hā, we 're danomro, mreme tsina: Wa hā ī'ma'wamarī ré hā, duré ai'ahö na hā, te dza ai'āma wa'ē dza'ra wa'wa. ⁶Te dza datsi'ahöri na damreme hā īwapari dza'ra wa'aba mo duré datsi'ahöri na robruru'u dzapo hā. Atsimidza'retse da te aipahi dza'ra aba õ'umnhatsite. ⁷Tō āhā wairébé da hā wē di tō, tadza hā dza hadu āhā rob'rätsutu õ di. ⁸E marī wa, a'uwē norī hā, te dza tsiwa'rāmi na tsitsada hā, tsiwahutu

dza'ra tidza'rui mono bö, tō duré tidza'rui wa'rāmi mono bö hā. Duré mra hā, te dza tihöiba duré tō ti'a tsätsā hā uburé ro mono bö ma hā. ⁸Uburé ãhā dza robdzé morí'rada.

⁹Taha bötö na hā, te dza robdzé ma hā atsōmri dza'ra aba ni, te dza duré atsimroi wa'aba ni, duré aihini a'uwe norí ma hā dza īai'rui uptabi dza'ra wa'wa, īnhitsi na hā. ¹⁰Duré tawamhā, da'ahö na hā, te dza tahöimana dza'ra ni, dahöimana na datsitsi'rē na hā, duré tsitsōmri tsina hā tihöiba na hā, te dza tsi'āma hā tsitsaprī u'ötsi dza'ra duré titsiré nherē hā ni'wam norí hā dza 'röwi tsi'ruiwapari dza'ra. ¹¹Duré te dza wairébé höiba ahö na hā ro'mahörö'wa dzadawanhipe hā duré īahö ãma hā, te dza wa'ē dza'ra. ¹²Duré dahöimanadzé ībö'ō tsina höö wamhā, te dza danhimidzawi hā da'ahö wi hā tiwahödzé dza'ra. ¹³Tôta, taha höimana, te te na höimanamhā, rom'rätsu u hā, ãhā te dza tsō'reptu ni.

¹⁴Duré ãhā Rowatsu'u té hā Da'ránhipai'wa' te ro hā dza, da te 'mahörö roporé ma, datōmo na, da te īmadö'ō dza'ra mono dzarina uburé a'uwe norí ma hā. Duré tawamhā, te dza oto wi rom'rätsudu hā.

Jerusalém te hā robdzépata dza'ene -- ¹⁵Taha wa, niwa wei witsimhā, marí īpipa hā, marí wamnarídzé hā, nima hā te ro'mahörö'wa hā Daniel hā ãma mreme, da te ītsärī hā ro īpetse wa - tō ītsöré'wa te te ītsadaihu'u da hā! - ¹⁶Taha wa, Judéia ãma 're īhöimana dza'ra mono hā, dza aimani dza'ra aba tsa'a u hā, ¹⁷tahā ëtē nhitsi īhöimana dza'ra hā, tsi'ra dza'ra aba tō marí hā atsöröwa wa īwaibui aba da hā, ¹⁸duré tahā amhu na īhöimana dza'ra hā, atsiwa'rämi wa'wa hā apö aihutu aba tō ai'udza dzö hā! ¹⁹Ni'äpé ni'wam norí pi'ō hā tsé 're tā na īhöimana dza'ra hā, duré te te waptsōmri tsina hā, taha bötö na īhöimana dza'ra hā! ²⁰Waptērē dza'ra wa'aba, aimani wa'wa hā wahu wa watobro ãna da niwamhā romhuri 'rätsu u ãna da. ²¹E marí wa, taha bötö na hā, te dza tihöiba tsa'ëtē na dahöimana ībö'ō hā, ãhā īhöimana õ ne hā, romnho'uma na'ratadzé hawimhā, awa'awi na hā, niwa dza oto apö watobro õ di dza. ²²Duré taha bötö na hā tsimtsaré mono õ 'wa'ö hā, ni'wa hā aré höiba ré hā tsitsö'reptu õ di. Tadza hā, īmrämi norí ré wa, te dza tsimtsaré hā watobro, tahā bötö na hā.

²³Taha wa, ni'wa hā, te aimi nharí dza'ra aba wamhā: "Ãme 'madö'ō ī'ma'wamarí ré hā!" niwamhā "Öme!" Atsimidzadze dza'ra aba tō! ²⁴E marí wa; te dza wairébé ī'ma'wamarí ré norí dzadawanhipe hā, duré ro'mahörö'wa norí hā, te dza te te dama watsu'u dza'ra ahö na, marí hā ī'madö'ō dzarina hā, duré marí ītsa'retse õ hā, te dza te te 'manharí dza'ra,

da'āma wa'ē tsina hā, waihu'u petse wamhā, īwaibu norī u dzéma hā dza höimana dza'ra. ²⁵Āhā ta, wa hā wa āma aima nharī tsirōmo dza'ra wa'wa.

Aibö 'Ra hā we īmorīdzé hā, dza ītsihöi're dze -- ²⁶Aré tawamhā, te te aima nharī dza'ra aba 'wa'ö hā: Āhā ta roptsi īnomro wa, ītēme hā ai'aba'rei aba tō; āhā ta ro hā, da te 're ītsa're dza'ra mono, 're atsimidzadze dza'ra aba mono tō. ²⁷Āne aiwaptsi tā tsi'ubudzi hā böötö putsidzém hawi 're ītsi'ubudzi dza'ra mono hā ōwa böötö dzatsidzém u hā, āne dza Aibö 'Ra hā wei morīmhā. ²⁸Nima me dahöiba dō hā 'maihoimanamhā, tame te dza tsina ubumro tsipahutu norī hā.

Āhā marī putsidzé rowahuré te hā -- ²⁹Dahöimana ībö'ö töibö parimhā, tō awa'awi tahā böötö na da hā, bödö hā, te dza titob'ra, a'amo hā, te te dama rowa'a õ di dza, watsi norī hā, te dza ti'a'a höiwa hawimhā duré höiwa nhiptede hā, te dza tiwi tinhim'uwa. ³⁰Tawamhā, te dza watobro Aibö 'Ra waihu'udzé hā duré uburé a'uwe norī hā ti'amhā tinho'utu wi hā dza tsihö dza'ra duré te dza 'madö'ö dza'ra Aibö 'Ra hā, we īmorī na hā höiwa nhirötö na hā, tinhiptete me hā duré rowē dza'ëtē uptabi ré hā. ³¹Ō hā, te dza we adzatō tite rowatsu'u'wa hā ību hörö petse, höröwawē na te tinhimimrami hā ubumroi mono da, rowa'u maparane-tsi'uiwana na'u īmai'rätsutu u petse u hā, ōwa īhöiba amo hā höiwa hā īrätsutu u petse u hā.

Rowede wa'ui wede na rowatsu'u nhimiré -- ³²Āhā rowede wa'ui wede na rowatsu'u nhimiré hā tiwi waihu'u dza'ra wa'aba: niwa oto īpanhipti hā tāma, te udze monomhā duré ītsu hā oto tāma 'wanhipré monomhā, te dza īwaihu'u dza'ra wa'wa, tā nhī'a amo hā, te te we tsina īrotété na hā. ³³Āne duré a norī wa'wa hā aiwaptsi, niwa oto uburé ānorī hā 'madö'ö dza'ra abamhā, te dza īwaihu'u dza'ra wa'wa, õ hā 'röwi īhöimana na hā, oto 'ridawa mono na. ³⁴Tō tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa, āhā datsitébré hā, te te ro'radzöri õ di dza, uburé āhā watobro õ ré hā. ³⁵Höiwa hā, te dza ro'radzö duré ti'a hā. Tadza hā īmreme norī hā, dza te te ro'radzöri dza'ra õ di. ³⁶Taha bödö hā duré taha wa'ono hā, ni'wa hā, te te waihu'u õ di, rowatsu'u'wa norī höiwa āma dzéma hā, īra dzéma hā, tadza hā īmama ma tsi.

Ro'madö'ö petse marī tsa'retse āna atsō watobro õ'umnhatsi-te -- ³⁷Noé nhimbötö āma ne, dza Aibö 'Ra witsidzé hā. ³⁸Taha wa, tō taha böötö āma ne hā öpu we īwitsi wana ne hā, õ norī hā, te tsaihuri duré te te öhuri,

te tsina mro dza'ra duré tō pi'ō da te tsōmri dza'ra aibö na mro dza'ra mono da hā, *Noé hā oto bötö na uba're 're ītsébrédzém u hā*, ³⁹duré te te tsa'retse dza'ra ō di, ö 'matsi hā we īwitsidzé hā duré uburé hā, te ō norī hā, te te adzate. Āne te dza watobro Aibö 'Ra witsidzé hā. ⁴⁰Duré apetse wamhā, maparane na, te dza tihöimana dzahuré, mitsi te dza öri ni duré īhöiba amo hā, te dza rēme ni. ⁴¹Maparane na, te dza pi'ō norī hā amnho'a hā adzub dzahuré: mitsi te dza öri ni duré īhöiba amo hā, te dza rēme ni.

⁴²Taha wa, ro'madö'ö petse dza'ra aba, aima waihu'u dza'ra aba ō di bödö hā AtsimDa'rānhipai'wa wa'wa hā we īmorīdzém da hā. ⁴³Tsadaihu'u dza'ra aba āhā: 'Ri tede'wa hā, te te waihu'u 'wa'ö hā, te te īro'madö'ö dzō hā, niwa dza ītsiptsahuri hā we īwitsidzé hā, te aré tsô ro'madö'ö petse duré te te aré tāma tsa're ō di ītsöröwa hā, da te tiwi prub da hā. ⁴⁴Taha wa, a norī wa'aba dzéma, ropetse tsina na aihöimana dza'ra wa'aba; Aibö 'Ra hā, te dza wei mo, bödö hā āma īmairotsa'rata dza'ra aba ō na.

'Ri 'madö'ö-wē'-wa na rowatsu'u nhimiré -- ⁴⁵E 'wa hā, tawamhā, romhuri'wa īwē hā duré rotsa'rata uwaimrami wē'-wa ītsim'īhö'a, te te tāma īroti wē hā, tite romhuri'wa norī na, ītsa hā natsi, te te tāma anhomri da, bödö hā ībō dzarina tsi. ⁴⁶Tahā romhuri'wai ma hā īrowē ītsim'īhö'a witsimhā, dza romhuri ré, te te ītsöpētē hā. ⁴⁷Tō tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa, ō hā te dza marī hā uburé īte hā adza'ra wē. ⁴⁸Tahā romhuri'wa hā īwatsédé hā titsiri 're, te te nharimhā: īnhim'īhö'a a'ö īma atsimahudu ō na, ⁴⁹duré titsiré ahöri na, te te āma tsāna'ratamhā, titsa na dzéma, duré te te hötsi monomhā, titsiré norī hötsi wawē'wai me hā, ⁵⁰tahā romhuri'wa nhim'īhö'a hā, te dza wei mo bödö hā tsô īdanhimipari'ō āma hā duré bödö hā īwaihu'u'ō āma hā. ⁵¹Ö hā, te dza īwa'wam na hā āma aipo'o duré tsi'uihöna īpu hā, te dza āma wadze a'uwē höimana nhipetse watsétē norī āma hā. Tamemhā, te dza dawawa hā tihöiba duré da'wa hāihā hā tsi dzéma.

25 Pi'oi ubuni na mitsitom'āi'ātsi na īhöiba na rowatsu'u nhimiré -- ¹Tawamhā, Da'rānhipai'wa te ro hōiwa āma hā dza aiwaptsi, mitsitom'āi'ātsi na pi'ō īubuni ne, tite ö ro'ore hā, te te īwaihu ne hā, te tō a'i'aba're titsiwē hā, te te tsiwi tsöpētē da. ²īmrotō na ītsimidza're hā tāma īhöimana ō hā duré īmrotō na, ītsimidza'retse dza'rata waihu'u pe hā. ³ītsimidza're hā tāma īhöimana dza'ra ō hā, ö ro'ore hā, te te waibui wamhā, tsi're hā datsai waipodzé hā, te te 'watsari ō di, ⁴ö ro'o hā ītsimidza'retse dza'rata waihu'u pe hā, te te 'watsari nherē hā datsai

waipodzé hā pidza'a 're wa'ōtō wa. ⁵Datsiwē hā tsô rowaptāmhā, õ norī hā aihini hā, te natsi titomhöi ma ādza'ra, te duré tō tinhoto dza'ra. ⁶Mara wa'wamhā oto, ma dadzadari hā 'maiwapari ni: Āhā ta we datsiwē hā mo! aiwairébé aba atsiwi tsöpētē wa'aba da! ⁷Tawamhā aihini na pi'ō ūubuni hā ti'utu dza'ra duré oto ö ro'ore ma marī hā 'manharī pari dza'ra. ⁸Itsimidza're tāma īhöimana dza'ra õ hā, te nharī dza'ra ūtsimidza're tāma īhöimana dza'ra ma hā: Wama tsōmri dza'ra wa'aba datsaiwaipodzé hā, wate hā ö ro'ore hā wawi dö'ö dza'ra õ ré. ⁹Itsimidza're tāma īhöimana dza'ra hā, atsa ma tsada'öbö dza'ra: Wa te aima tsōmri waihu'u dza'ra aba õ di, datsai waipodzé hā wa'āma hā duré ai'āma wa'wa hā tsi'utōrī õ'umnhatsi-te hā. Ai'aba'rei wa'aba dza hadu ré dama ūwa'öbö'wai u hā duré atsima uipra dza'ra wa'aba da. ¹⁰Datsai waipodzé, te uipra dza'ra da tsi'aba'rei ré hā, ma datsiwē hā wi duré ūtsi'wamarī pari dza'ra, tsi ma 'ri para u hā ūme atsitsi datsadzé ūtē uptabi u hā. Ma duré 'ridawa hā tsito. ¹¹Da'rātsutu'wa hā, ma oto aihutu ūtsiré dza'ra hā pi'ō ūubuni hā, mreme tsina: Danhim'īhö'a, danhim'īhö'a, wama tsitowa dza'ra na! ¹²Tadza hā ma õ hā adzada'ö: Tō tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa: ūma aiwaihu'u dza'ra aba õ di! ¹³Taha wa, ro'madö'ö petse dza'ra aba, e marī wa;; aima waihu'u aba õ di bödö hā duré böötö wa'ōno hā.

Rom'uipradzém na dahöimana waihu'u petse na rowatsu'u nhimiré --

¹⁴Tōta mitsi aibö hā dza ūwara tsine hā, daro amoi u hā wara da wa, te tite romhuri'wa norī dzō hā, hö duré tinhicro hā, te te tāma tsōmri mono da. ¹⁵Mitsi ma hā ma titsō ūmrotō na rom'uipradzé hā, ūhöiba amoi ma hā maparane na, ma titsō rom'uipradzé hā, ūhöiba amoi ma hā mitsi na, ma titsō rom'uipradzé hā. ūhöiba mono bö ūtsimidza're hā tāma īhöimana dza'ra mono dzarina. Duré oto tō mo awa'awi, ¹⁶ūmrotō na rom'uipradzé, te te ūtōri hā, ma ūré watobro, te te romhuri da, ma duré tō waibu tō rom'uipradzé ūmrotō na. ¹⁷Tō ūne aiwaptsi, maparane na rom'uipradzé, te te ūmrami hā, ma duré tō maparane na tō rom'uipradzé hā timra. ¹⁸Tadza hā, tahā mitsi na rom'uipradzé hā, te te ūtōri hā, te ti'ö duré ti'a hā, te tsada 'maiwapé. Ma duré tsuwa tinhim'īhö'a te hā rom'uipradzé hā. ¹⁹Bötö na āma ronomro petse parimhā, romhuri'wa nhim'īhö'a hā, ma apö wi duré te tāma marī hā adza'ra petse mono da, te tsō tihörö dza'ra. ²⁰Tahā ūmrotō na rom'uipradzé, te te ūtōri hā witsimhā, ma tāma titsō tō duré ūmrotō na rom'uipradzé hā, te te āma ūwaptom na dzéma, mreme tsina: Darānhipai'wa, a hā te ūumnha, ūmrotō rom'uipradzém na hā. Āhā ta duré

tō ūtsiré hā te ū'awaibu hā! ²¹Ūtsim'īhō'a hā, te tāma tinhā: ūwē uptabi, romhuri'wa ūwē duré ū'aihōimana wē! ūtsyry na hā, te aihōimana wē hā ū'manha, ū'ahō norī nhitsi u hā, wa dza atsā. We aimorī, atsima rowē na, atsim'īhō'a na hā! ²²Rom'uipradzé maparane dzéma ré hā witsimhā, te tāma tinhā: Wanhim'īhō'a, a hā te ū'umnhā rom'uipradzé maparane na hā. ūhā ta duré ūtsiré hā maparane rom'uipradzé, te ūmrami hā. ²³Ūtsim'īhō'a hā, te ūhō ma hā tāma tinhā: ūwē uptabi, romhuri'wa ūwē duré ū'aihōimana wē! ūtsyry na hā, te aihōimana wē hā ū'manha, ū'ahō norī nhitsi u hā, wa dza atsā, we aimorī, atsima rowē na, atsim'īhō'a na hā! ²⁴Da'rātsutu'wa hā witsimhā, mitsi rom'uipradzé, te te ū'ori hā, tahā te tāma tinhā: ūnhim'īhō'a, wa hā ū'ima aiwaihu'u petse nherē, aibō hōimana toi'ō na hā, marī 're ū'a'ubumroi mono na hā, marī hā ū're waihu'u'ō ū'ama hā duré tō marī hā ū're ū'a'ubumroi mono, nimomo aptō ū'ama ū'ropéi waihu'u ū na hā. ²⁵Āne ūpahi na ūhōimana wa, wa ti'a hā tsada 'maiwapé rom'uipradzé ate da hā. ūhā ta marī ate hā. ²⁶ūhā ma tsada'ō ūtsim'īhō'a hā: Romhuri'wai watsédé duré wa'aro, aima waihu'u petse nherē hā, wa hā te 're ū'a'ubumro mono na hā, nimomo te ūrob're'ō u hā, duré te 're ū'a'ubumroi mono, nimomo te ū'ama ū'aropéi mono ū u hā. ²⁷Tōta tawamhā, aré tsērē waihu'u petse di ūte rom'uipradzé hā wedehöpō norī na romhuri'wa norī u hā, duré apō ūwitsimhā, wa hā wa aré tsina hō'ō tsirōmo hā ū'ō ūte wamhā. ²⁸Ate rom'uipradzé aima ūhōimana hā wadzere duré tsōmri mitsitom'āi'ātsi na tsi tāma ūhōimana dza'ra ma hā; ²⁹e marī wa, uburé tahā tāma ūhōimana dza'ra mono hā, te dza tāma da te 're tsōmri dza'ra duré te dza tsa'ētē na hā ūhōimanadzé hā tāma tihōiba, tadza hā tanorī ma tāma ūhōimana hā, tāma hōimanamhā, te dza tiwi ūri ni. ³⁰Romhuri'wa hōimana watsétē bö, me wa'aba rom u, robra u. Tamemhā dawawa hā, te dza tihōiba duré da'wa hāihā tsi dzéma hā!"

Da'āma rowairébé 'rātsudu -- ³¹Niwa oto Aibō 'Ra hā wei morīmhā, tite rowē dza'ētē ré hā, duré uburé rowatsu'u'wa norī hā, dza ūme hā, tawamhā, te dza nhamra datsimatsitsidzé, tite na hā, tāma rowē uptabi tsina hā. ³²Duré a'uwē norī hā uburé te dza ubumro ni, ūtsō're u hā duré ū hā te dza aibō norī na hā aipo'o aimawi ūtsiré norī nhiti mono na hā, te dza te te da'adzani pone'ēnhimidzawi ubumroi'wa ū'ama 're ūtsipo'o mono ne, pone'ēnhimidzawipetse na tō pone'ēbōire me hā ³³duré te dza anhoré pone'ēnhimidzawi hā tinhimire niwī duré pone'ēbōire hā tinhimi'e niwī hā. ³⁴Tawamhā, da'rānho'u hā, te dza tinhimire niwī ūhōimana dza'ra ma:

We ai'aba'rei wa'aba, ūmama u rowē uptabi u, waibui wa'aba da, da te aima ūtsōmri dza'ra wa'wa hā Da'ráñhipai'wa te ro hā, da te atsō ūropetse dza'ra wa'wa romnho'u hā, da te tsārī wi hā.³⁵ Mram na ūhōimanamhā ma duré ūtsa hā, ūma ūtsōmri dza'ra wa'wa. 'Rubu na ūhōimanamhā, ma duré ūma ūtsōmri dza'ra wa'wa, te hö'rēne da. Aré wa hā daro amoi hawimhā, ma duré atsiwi ū'ori'wa.³⁶ A'uréiwi, wa aré ūhōiba ma duré atsiwi ū'udza wa'wa, ūdzépu'umhā, ma duré atsiwi ūdzabui wa'wa, da te ūnhito wamhā duré atsiwi ū'madö'ö aba da, ma ūtēme aihutu 'wa.³⁷ Tawamhā ūwē norī hā, te dza tsada'öbo dza'ra: Wanhim'ūhō'a, e niwa wa watsiwi aima 'madö'ö ni, mram na aihōimana ré hā duré wa atsa hā aima tsōmri dza'ra ni, 'rubu na aihōimana ré hā duré ö hā aima tsōmri dza'ra ni hö'rēne da hā.³⁸ E niwa wa watsiwi ai'madö'ö ni, daro amoi hawim na hā duré wa te watsiwi ū'ai'ori na hā niwamhā a'uréiwi aihōimana wa duré wa te watsiwi ū'a'udza na hā.³⁹ E niwa wa watsiwi ai'madö'ö ni atsépu'u na hā, niwamhā danhitobdzéb 're atsab ré hā duré atēme ūwatsi'aba're hā, wa te watsiwi ū'atsabu da hā.⁴⁰ Anorī hā, te dza adzada'ö da'rānho'u hā: Tō tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa: 're 'manharī dza'ra aba nhidöpötsi ūtsyry petse norī ūtsitsēmem norī ma hā, 're ū'manharī dza'ra aba mono hā, ūma te 're ū'manharī dza'ra aba mo!'.⁴¹ Tō awa'awi, te dza tāma anha ūtsimi'e niwī ūhōimanamhā dza'ra ma hā: ūma ai're dza'ra aba, ūwatséte norī, unhamma tsi'utōrī'ö u, da'āma ropéi'wa norī dzō, da te tsō ūropetse dza'ra u hā duré ūte rowatsu'u'wa norī dzō dzéma hā.⁴² E marī wa, mram na ūhōimanamhā, duré a norī wa'wa hā ūtsa hā ūma tsōmri dza'ra aba ö di, 'rubu na ūhōimanamhā, duré ūma tsōmri dza'ra aba ö di, te hö'rēne da hā.⁴³ Wa hā tō darom amoi hawimhā duré atsiwi ū'ori aba ö di. A'uréiwi ūhōimanamhā duré atsiwi ū'udza aba ö di, ūdzépu'u na ūhōimanamhā duré danhitobdzéb 're ūhōimanamhā duré atsiwi ūdzabui aba ö di.⁴⁴ Tawamhā, ö norī dzéma hā, te dza tsada'öbo dza'ra: Wanhim'ūhō'a, e niwa wa watsiwi ai'madö'ö ni, mram na aihōimana ré hā niwamhā 'rubu na, daro amoi hawim na niwamhā a'uréiwi aihōimana ré hā, atsépu'u ré aihōimana ré hā niwamhā danhitobdzéb 're aihōimana ré hā duré wa te aima marī hā ū'manharī dza'ra ö hā.⁴⁵ Duré ö hā, te dza adzada'ö ãhā damreme na hā: Tō tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa: Uburé ãhā 're ū'manharī rēme dza'ra aba mono hā, ūtsyry uptabi norī ma hā, ūma te marī hā 're ū'manharī rēme dza'ra aba mo.⁴⁶ Duré ãhā te dza ai'aba're ro'manharī ūtsi'utōrī'ö u hā, ūwē norī hā dza dahōimanamhā tsi'utōrī'ö u tsi'aba're nherē hā".

VII. Marī datsima īwē duré datsihöibadzé

26

Danho'reptui'wai wa'rāmi marī na rom'uptsāna -- ¹Niwa oto Danho'reptui'wa hā uburé āhā damreme hā te te tsadzörimhā, te tidzamarī'wa norī ma hā tinhā: ²"E aima waihu'u dza'ra aba di, maparane bötö na hā, dza Ro'rahöridzé hā īhöimana na hā, duré Aibö 'Ra hā te dza tsōmri ni, da te 'wamarī na tété da hā". ³Tawamhā ītsa'rata'wa norī na danhim'īhö'a norī hā duré īhi norī a'uwe te mono hā, īma tō ubumro 'rinho're ītsa'rata'wa na danhim'īhö'a nhipai'wa nhib'ri 'remhā, da te 're ītsitsi mono Caifás na ⁴duré tsimitsutu na, ma āma tsima rowairébé dza'ra Danho'reptui'wa, te te tsiwi öri da, tsipetse na mitsi di na duré dza te te tsiwi wīrī da. ⁵Tadza hā, te nharī dza'ra, "datsima rowē tsi'wa'ro'o hā, te te tsiwi öri tō da, 're īdatsitsāmra mono hā watobro tō da a'uwe norī wa'wamhā".

Betânia āma da'uré īhöimanadzé -- ⁶Danho'reptui'wa hā Betânia āma höimanamhā, Simão nhorōwa āma hā, tahā danhi'a'a'wa hā, ⁷pi'ō hā, ma ītēme hā tsina rotétē tsimhi dzadadzöri, te te wei öri tsina ītsadadzei wē uptabi ré hā duré oto āma tsa'wa Danho'reptui'wa 'rā nhitsi, ë hā wededza ītsabdzém āma tsāmra ré hā. ⁸Ītsamarī'wa norī hā, āhā te te tsiwi 'madö'ömhā, ībō na höimana dza'ra ë di, te tō duré nharī dza'ra: "E marī wa'rāmi te ë hā tsa'wa. ⁹Āhā wa'öbō dza'ëtē na, da te 're ītsōmri dza'ra mono da hā duré ītsamarī'ö norī ma, da te āma īropéi mono da hā". ¹⁰Tadza hā Danho'reptui'wa hā, āhā damreme na, te te rowaihu'umhā, te ë norī ma hā anha: "E marī wa, ma pi'ō na aiwa'a hā īmanharī dza'ra wa'wa. Ë hā, tō ībō, te īwē hā īāma hā 'manha. ¹¹Tō tsena bö, īane u'ö, te dza ītsamarī'ö norī hā aima höimana dza'ra wa'wa, tadza hā īhöiba u hā ëne u'ötsi ë di dza. ¹²Āhā ītsadadze hā, te te tsa'warimhā īhöiba nhitsi hā, ë hā te 'manha īāma ti'a da hā. ¹³Tō tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa, nimomo atsima 're wē dza'ra aba monomhā Rowatsu'u Té 'mahörö da hā, aihini ma hā öhö, te te īmanharī dzéma hā, te dza da te 're watsu'u duré öhö āma, te dza 're dapo'repu'u hā".

Judas īwa'ëdzé -- ¹⁴Tawamhā, mitsito maparane 'remhā mitsi īhöimana hā, ītsitsi hā Judas Iscariotes na, ëwa īmorī hā ītsa'rata'wa na danhim'īhö'a norī u hā ¹⁵duré tinhā: "E marī, te dza īma ītsōmri dza'ra wa'wa, wa hā te aima tsōmri dza'ra aba wamhā". Tawamhā, titōmo na, ma āma tsiwi rowa're uburé īhöimana na *rom'uipradzé toptetere tsi'umdatō*

tom'āi'ātsi na ī'manhari tete na. ¹⁶Duré āne parimhā, õ hā te rītī romnhi'ridi ī'maihöimana āma hā, te te dama tsōmri da.

Ro'rahöridzéb dzô īrēme ma barana datsa na ropetse 'manhari --
¹⁷Tsada're dupto'õ bödö īmorī'rata na höimanamhā, ma ītsamarī'wa norī hā Danho'reptui'wai u hā tsina rotété dza'ra mreme tsina: "E momo te atsima īwē, wa te ropetse dza'ra da Ro'rahöridzé ī'rēne da hā". ¹⁸Õ hā, ma tidzadawa na hā āma wa'rā: "Ri'ahö u ai'aba'rēi wa'aba ni'wa nhorōwa u duré tāma nharī aba: "Dama Rowaihu'u'wa hā, te tinhā: īnhimbödö hā, ma tō we tsina rotété. Atsōrōwa āma, wa dza tsa'rata Ro'rahöridzé hā īdzamarī'wa norī tsiré hā". ¹⁹Danho'reptui'wa hā, te te īnharī dzarina, ma ītsamarī'wa norī hā ītsimirob'ru hā 'manhari dza'ra duré te tō tsō ropetse dza'ra Ro'rahöridzé 'manhari'dzéb dzô hā.

Judas nhimidza'rēdzé watsu'u -- ²⁰Oto höiwahö wamhā, ma õ hā wededzai u hā nhamra mitsito-maparane norī me hā ²¹duré titsa te te huri ré hā, te tāma anha: "Tō tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa, ai're wa'wa hā, mitsi na te dza dama īnho". ²²Õ norī hā robdzei'õ petse na hā, mitsi tsi na, te natsi ītsadanharīdzé hā 'manhari dza'ra: "Da'rānhipai'wa, e wa hā ma ī'āma watobro". ²³Õ hā ma timreme na āma wa'rā: "Ni'wa hā īme tinhim'rada pidza'a nho'a, wa te te īhiri, tahā te dza dama īnho. ²⁴Taha wa, Aibö 'Ra hā, te dza mo, āhā tō ītsihödö hā īhöiba na īhöimana dzarina, tadza hā ni'āpē tahā aibö hā, Aibö 'Ra hā, te te dama ītsōmri hā! Aré īwē hā, tahā aibö hā dame poto āna da hā!" ²⁵Tawamhā Judas ītsa'rēi'wa hā, te tsadanha: "Niwamhā, e wa hā, Wama Rowaihu'u'wa", Danho'reptui'wa hā ma atsa tsada'ö: "A hā te īnha".

īhöiba nhomri na ītsa'rada, da te ītsarīdzé -- ²⁶Titsa, te te huri ré hā, Danho'reptui'wa hā ma mitsi tsada'rē'uti hā ti'õ duré ītsiptete wē hā, te te tāma tsōmri parimhā, ma āma aipo'o duré, te te tsōmri monomhā tidzamarī'wa norī ma, te tinhā: "Ā öri aba duré atsiwi 'rēne aba, āhā īhöiba hā". ²⁷Taha parimhā, ma ti'õ u'awi hā duré, īwēdzé hā, te te tāma tsōmri parimhā, te mreme: "Ā, āma öhuri aba aihini, ²⁸E marī wa, āhā īwapru, datsiré dahöimana 'manhari'dzé, īahö norī ma ītsitsa'wari dawatsété na da'ruiwapari'ōdzém da hā. ²⁹Wa hā wa aima nharī dza'ra wa'wa: awa'awi na hā, 're öhuri aba mono õ di, dza oto rowede 'rāiwa'u hā, tahā böötö u hā 'ru'rāire 'rāiwa'u té hā, dza aime te īhö'rēne-aba-dzéb u hā, īmama Da'rānhipai'wa te rom āma hā".

Pedro ts'i'udödzém na īwana īnharīdzé -- ³⁰Tsō're dza'ra parimhā, danho're na ma oto wairé tsa'a u hā abahi rowede u hā. ³¹Tawamhā, te Danho'reptui'wa hā tāma anha: "Āhā barana hā aihini hā, te dza aihöimana nhi'rē na hā aihöimana dza'ra wa'wa īhöiba ma ropibu ma hā, e marī wa, ītsihödö hā, te tihöiba, *wa dza u'a da'ubumroi-wē-'wa hā duré pone'ēnhimidzawipetse norī hā, te dza ropé.* ³²Tadza hā, wa hā apö īwatobro pariptsi, wa hā wa dza ītsiwana hā Galiléia u atsatōrī dza'ra wa'wa. ³³Pedro hā, mreme monomhā, te ōhō ma hā tinha: "Aihini hā tihöimana nhi'rē na höimana dzar'a wamhā, aihöiba ma ropibu ma hā, wa hā dza niwa īhöimana nhi'rē hā, te ītsina 'manharī õ di dza". ³⁴Danho'reptui'wa hā ma waihu'u: "Tô tsena na, wa aima tinha, āhā mara na ts'i'a ts'i'umdatō na hörö wana, te dza īhöiba hā aima ītsa'retse'ō na hā īnha!" ³⁵Pedro hā, te atsa tāma tinha: "Aime īdö'ö da wamhā, aihöiba na, te nharī õ di, dza īma īatsa'retse õ na hā". Öne aiwaptsi, te ītsamarī'wa norī hā aihini nharī dza'ra.

Romnhirārā rom āma hā -- ³⁶Tawamhā, te Danho'reptui'wa hā īme timorī dza'ra mitsi ro hā īmaiöimana u hā, ītsitsi hā Romnhirārā rob 're na, duré tinhā tidzamarī'wa norī ma: "A'i'ubumroi wa'aba, tame a'ö wa hā ōwa īhō're da īmorī ré". ³⁷Pedro hā, te tsiré tsaprō duré tō Zebedeu 'ra norī maparane hā, te oto tō robdzei'ö hā tāma ts'i're, te duré oto tō robdzépata. ³⁸Tawamhā, te oto õ norī ma hā tinhā: "*İhöiba ma hā tāma robdzei'ö di dö'ödzém u hā.* Āme aihöimana u'ötsi dza'ra wa'aba duré īme atsöpré u'ötsi aba". ³⁹Duré tsyry na ōwa morimhā, ti'ai u waptā'ä tsina ti'ubu na, te roptob haré te duré tō tinhō're: "*İmama, aima waihu'u petsemhā, āma īdza're na āhā u'awi na; uburé tō, āhā te ītsima īwē dzarina õ di, tadza hā a hā atsima īwē dzarina hā.*" ⁴⁰Duré tidzamarī'wa norī me apö höimana da witsimhā, ma anhopëtë tsötö dza'ra ré. Duré Pedro ma hā tinhā: "E niha āne hā. E waihu'u õ di īme atsöpré aba da hā, mitsi böötö 'remhā!" ⁴¹Atsöpré aba duré atsō're dza'ra aba, e marī da, ai'wapéi wa'wa hā höimana tō da rowau'u höiba tsāmri õ hā, te tsō tihöimana tsiro, tadza hā danhi hā uware di". ⁴²Duré apö maparane āma ts'i'rei wamhā, te tinhō're: "*İmama, aima waihu'u õ wamhā, āhā te īdza're da hā, wa hā te hö'rēne õ nā da hā, aima īwē dzarina 'manharī!*" ⁴³Duré apö witsimhā, ma tsöpëtë dza'ra tsötö dza'ra ré, e marī wa, aptö'ö te hā, ma tō titomhö pire dza'ra. ⁴⁴Te te rēme dza'ra wamhā, ma ai're te duré tinhō're oto āhā ts'i'umdatō āma hā, te duré tinhā tō ōhō damreme na ⁴⁵Tawamhā, te wei mo tidzamarī'wa norī me höimana

da duré õ norí ma, te tinha: "Atsōtō dza'ra aba oto duré atsima īwē dzarina aba hā: Āhā ta te oto bödö hā ītēme ts'i'utōrī duré Aibö 'Ra hā, te oto tō da te tsōmri īwatsétē norí nhim'ratamhā. ⁴⁶Aiwhantu dza'ra aba! Oto watsi'aba're da! Āhā ta te dza we oto īdza'rei'wa hā wi".

Danho'reptui'wa hā, da te ītōridzé -- ⁴⁷Duré dza hadu mreme ré hā, āhā ta āme ma Judas hā wi. Ó hā mitsito-maparane āma dame hā aré a'uwe ītsō'uma hā, ahö uptabi na hā, ma we īme hā aihutu, tsim'ēdzé 'wapadzéb ré hā duré wede wa'ōtō mono ré hā, ītsa'rata'wa nhim'īhö'a norí hā duré a'uwe norí, te īhi dzéma hā. ⁴⁸Its'a'rei'wa hā īwaihu'udzé, te dza dama 'mai'manha, mreme tsina: "Tahā wa hā te ī'uptsōmri hā, öri aba". ⁴⁹Duré awa'awi, Danho'reptui'wai u, te te tsina rotétmhā, te tinha: "Aima īrowē, Wama Rowaihu 'u'wa!" ma duré ubu uptsō. ⁵⁰Danho'reptui'wa hā, ma atsa tsada'ö: īdzawi'wa, e marī da, te āme aihöiba". Tawamhā, te te tsina tsapari dza'ra wamhā, ma tsiwi tsidza ītsim'rada hā, oto duré tsiwi ti'ö Danho'reptui'wa hā. ⁵¹Duré āme ma mitsi hā tō Danho'reptui'wai me hā ītsiré hā tipa hā, te te 'madzarōtōmhā, tsim'ēdzé 'wapa ītsēmedzé hawi hā, ma wadze duré, romhuri'wa ītsa'rata'wa nhim'īhö'a nhipai'wa te hā, ma u'a īpo're hā, ma tiwi tsidzö. ⁵²Tadza hā, te Danho'reptui'wa hā tāma tinha: "Hiri ate tsim'ēdzé 'wapa hā īnomrodzé āma, e marī wa, uburé tsim'ēdzé 'wapa hā, te te 're īwaibui mono hā, tō tsim'ēdzé 'wapa na, te dza 're dō'ö dza'ra. ⁵³Niwamhā a hā āté īrotsa'ra īmama hā, te ī'wapé dzahi da hā, e marī da, õ hā īma hā höimana da, te ī'wapé dzarina hā, ī'ahö uptabi rowatsu'u'wa norí ītsito maparane īhöiba tsipo'o mono nhipai u hā. ⁵⁴Duré, e niha dza tawamhā, ītsihötö dzamarīdzé hā, āhā dza īromhöimana na hā". ⁵⁵Duré tō taha böötö na, te Danho'reptui'wa hā a'uwe ītsō'uma ma hā tinha: "ī'mainhiptsaihuri dzō ne hā, ma we īdzō aiwairébé 'wa, atsiwi ī'ori aba da hā, tsim'ēdzé 'wapa ré hā duré wede wa'ōtō ré hā! Wa hā wa 're ītsimatsitsi 'ri īpetse āma hā, marī wa te dama awaihu'u böötö nhidöpötsi hā duré atsiwi ī'ori aba õ di tō". ⁵⁶Āhā uburé īwairébé hā ro'mahörö'wa nhiminhihödö hā, te te āma ītsamarī da hā. Tawamhā, aihini ītsamarī'wa norí hā, ma tsiwi tirē, ma tō duré aimani dza'ra.

Danho'reptui'wa īhöimanadzé da'āma rowairébédzém nho're -- ⁵⁷Danho'reptui'wa hā, te te tsiwi örimhā, te tsiwi tsaprō danhim'īhö'a nhipai'wa ītsa'rata'wa na Caifás u hā, ītsihötö'wā norí duré īhi norí, te te tsina ī'ubumrodzém u hā. ⁵⁸Pedro hā, te tō romhö na hā, te te 're pibu, õwa danhim'īhö'a nhipai'wa ītsa'rata'wa nhimnho're u hā duré oto dawa'wa u

tsébrémhā, romhuri'wa norī tsiré hā, ma nhamra īrātsudu, te te 'madö'ö da.

⁵⁹Tadza hā, ītsa'rata'wa nhim'ihö'a norī hā duré uburé tō da'āma rowairébédzém na īhöimana dza'ra norī hā, te tsô rītī dza'ra, marī hā taré dzadawa nhipe hā, te te tsada 'mai'ōri dza'rada, taha pari, te te tsiwi wīrī da. ⁶⁰Tadza hā marī hā, te te tsiwi 'matsāmri õ di, ahö na taré īwatsu'u na āma tsadawa ahö nherē. Oto īrātsutu u hā, te ⁶¹maparane hā a'uwe höiba hā 'maiwatsu'u dzahuré timreme na, te āma rowa'rē dzahuré tsina: "Āhā aibö hā, te tinhā: wa hā, te pru waihu'u petse di 'ri īpe hā, Da'rānhipai'wa te hā, duré apö hā, wa dza tō titsā bödö ts'i'umdatō āma hā". ⁶²Ītsa'rata'wa na danhim'ihö'a nhipai'wa hā wahutumhā, te tāma tinhā: "E atsa hā nharī õ di dza. Ānorī hā a'i'madö'ö dzarina, aihöiba wa'rāmi, te te īaiwatsu'u dzahuré na hā. ⁶³Tadza hā te Danho'reptui'wa hā, ari'wi na hā tihöiba. duré ītsa'rata'wa na danhim'ihö'a nhipai'wa hā, te tāma tinhā: "Wa hā wa aiwi waptē Da'rānhipai'wa īhöiba ré nho'remhā nharī da, wama watsu'u dza'ra da, a hā īma'wamarī ré õ'umnhatsi-te, Da'rānhipai'wa Da'ra hā". ⁶⁴Danho'reptui'wa hā, ma tsada'ö: "A hā te inha. Oto aimawi na, wa hā wa aima tinhā, āhā awa'awi na hā, te dza īmadö Aibö 'Ra hā ītsiptete uptabi nhimire niwī ītsāmra na hā, duré we höiwa nhirötō nhitsiwi īmorī na hā". ⁶⁵Tawamhā, ītsa'rata'wa nhim'ihö'a nhipai'wa hā, ma īudza hā tiwi wadzu, mreme tsina: "Ma āma timreme nhitsém'ö! E marī wa, dza hadu watsima wē dza'ra ni, āhā īmadö'ödzé watsu'u na hā. 'Madö'ö dza'ra aba: Ma tō awa'awi hā īwapari dza'ra wa'wa, damreme nhitsém'ö hā. ⁶⁶E niha, te īrotsa'rata dza'ra wa'wa": Õ norī hā, ma atsa tsada'öbö dza'ra: "Ma upa dö'ö". ⁶⁷Ma duré īubu wi hā tidzadaipro na hā tsiwi upto duré natsi tsiwi ahö, ⁶⁸mreme tsina: "Marī hā ro'mahörö'wa dzarina hā, wama 'manharī dza'ra na, īma'wamarī ré: E 'wa hā ma ai'adzö".

Pedro nhimiwaihu'u'ödzé -- ⁶⁹Pedro hā, te 'rinho're u hā nhamra rowi. Dama romhuri'wa hā, ma ītēme hā tsina 'mairoté mreme tsina: Oro adzéma Danho'reptui'wai me hā aihöimana mono dza, Galileu na īwamri me hā!" ⁷⁰Tadza hā, te õ hā aihini nho'a hā ītsa'retse'õ na hā, mreme tsina hā tinhā: "Waihu'u õ di, marī na īharī hā". ⁷¹Ri dzahöpö u watobromhā, īhöiba amo hā, ma duré tō titsā duré tinhā õme īhöimana dza'ra ma: "Õ hā te Danho'reptui'wai me hā tihöiba, Nazareu na īwamri me hā". ⁷²Apö te duré tō tinhā, tāma ītsa'retse õ na hā, tō tsena upto na, tāma ītsa'retse ãna hā, õ hā aibö hā. ⁷³Āma ronomro präi wamhā, õwa īhöimana dza'ra hā,

te Pedro ma hā nharī dza'ra: "Tô tsena bö, adzéma a hā ūhō me hā, e marī wa, aimreme hā, te aiwatsu'u". ⁷⁴Tawamhā, ma õ hā āma mreme watsétē na hā āma tsāna'rata duré tāma tinhā, mreme tete na hā: "Õ hā aibö hā ūma tsa'retse õ di!" Duré tō ãne ré, ma awa'awi petse tsi'a hā hö. ⁷⁵Duré Pedro hā oto tsi'āma po'repu Danho'reptui'wa hā, te te tāma ūnharī na hā: "Tsi'a hörö wana hā, tsi'umdatō haré, te dza ūdza'retse'õ na hā ūma ūnha". Ōhawi watobromhā, õ hā te tsé uptabi wa tiwawa.

27 Danho'reptui'wa, da te ūtsaprōnidzé Pilatos wai're u -- ¹Oto awē wamhā, aihini ūtsa'rata'wa nhim'ūhō'a norī duré ūhi norī a'uwe te mono hā, ma tsi'rā'ōtō roti da, Danho'reptui'wa höiba wa'rāmi, marī hā, te te tsiwi 'manharī da, niha ūdö'ō u, te te tsiwi tsaprōni da. ²Āne ma tsiwi pawatsitsi, te tō tsiwi tsaprō, ma duré tsiwi titsō Pilatos ma, ro'madö'ō'wa hā.

Judas dö'ödzé -- ³Tawamhā, Judas ūtsōmri'wa hā, te te 'madö'ömhā Danho'reptui'wai ma, da te ūro'manharī na hā, ma tsitsa õ hā, te te ūupa na hā duré ma apö wi, te te tsōmri dza'ra da ūtsa'rata'wa nhim'ūhō'a norī ma, duré ūhi norī ma dzéma, rom'uipradzé toptetere hā, ⁴mreme tsina: "Wa ūwatsétē, te ūtsōmri āma hā, aibö ūwē wapru na hā". Tadza hā, ma õ norī hā tsada'öbō dza'ra: "Ahā wama hā, e marī. Rowa'rudu hā ate hā". ⁵Õ hā rom'uipradzé toptetere, te te tsāmramhā 'ri ūpetse āma, ma tsiwadze te duré oto mo tsitsō'reti da hā. ⁶Utsa'rata'wa nhim'ūhō'a norī hā, rom'uipradzé toptetere hā, te te waibui wamhā, te nharī dza'ra: "Dama ūrui õ di 'ri ūpetse u, da te tsērē da hā, e marī wa, te āma ūrowairé aimreme na dawapru wa'öbō na hā". ⁷Āne töibö, te tsima rowairébé dza'ra pari roti na hā, ma āma tsiwi 'mai'uipra amhu hā, ti'ai wai'o 'manharī'wa te hā, daro amoi hawimhā, ūwa da te āma 're ūtsēme mono da hā. ⁸E marī wa; āhā awa'awi dzéma hā, te taha amhu hā, da te 're tsitsi Amhu na Dawapru. ⁹Āhā na, ma ro'mahörö'wa Jeremias mreme pire hā āma tsiwi tsama: *Duré ma tsiwi waibu tsi'umdatō tom'āi'ātsi na rom'uipradzé toptetere hā, ūwa'öbō wē hā, taha ta te Israel 'ra norī, te te tsiwi 're 'madö'ō ūwa'ö hā* ¹⁰*duré ma ūtsōmri dza'za amhu hā ti'ai wai'odzé ma, wanhim'ūhō'a, te te ūma ūru dzarina.*

Danho'reptui'wa ūhōimanadzé Pilatos nho're -- ¹¹Danho'reptui'wa hā, ma tsārī ni, ro'madö'ō'wa nho'remhā, te duré ro'madö'ō'wa hā tsadanha: "E a hā judeu norī te da'rānho'u". Danho'reptui'wa hā te tsiwatsu'u: "A hā te ūnha!" ¹²Duré ūtsa'rata'wa nhim'ūhō'a norī hā duré ūhi norī āma mreme

dzutsi watsété dza'ra nherē atsa hā mreme õ di. ¹³Taha wa, te Pilatos tāma tinhā: "E atsimipari õ di, e niha, te ai'āma damreme watsédé hā tihöiba".

¹⁴Tadza hā õ hā romreme mitsi hā, te te 'madzada'öbö õ di, ãne dipö, ma ro'madö'ö'wa hā tāma a'rāmi petse.

¹⁵Rowē 'manharī dzô dahöimana ts'i'wa'ro'o, tō õ norī höimanadzé te ro'madö'ö'wa hā, da te 're ïtsitob dza'ra mono hā, mitsi tsi te te 're adzani a'uwe ïtsō'uma hā, te te tsima 're ïwē dza'ra mono dzém u. ¹⁶Ãne romhöimana ts'i'wa'ro'o, te ti'mahöiba, ïtsitsi hā Barrabás na. ¹⁷Ãne tsimitsutu höimana dza'ra ré, te Pilatos tāma anha: "E 'wa hā, te atsima ïwē dza'ra wa'wa, te aima wadzere aba da hā, e Barrabás e Danho'reptui'wa, da te 're ïwamri mono ï'ma'wamarī ré na". ¹⁸Öhō ma hā waihu'u petse nherē, taha wa tō õ norī hā ïtsō'ru dzarina, te te tsiwi ïtsōmri na hā.

¹⁹Da'āma rowairébédzém na tsāmra ré hā, te ïmro hā ïtēme mo, te te tāma nharī da: "Dawadzari tsada aihöimana tō, ãhā aibö ïwē dzada hā, e marī wa, tsa'etē na wa robdzépata rotsawére na hā, õhō höiba na hā".

²⁰Tadza hā. ïtsä'rata'wa nhim'ihö'a norī hā duré ïhi norī hā, te dawi waptērē dza'ra, Barrabás na a'uwe ïtsō'uma hā tsitsadze dza'ra da duré Danho'reptui'wa hā ïdö'ö na tsi, da te tāma ïro'manharī da tsi.

²¹Ro'madö'ö'wa, ma tsa adzada'ö: "E 'wa hā maparane hā, te atsima ïwē dza'ra wa'wa, te wadzere da hā". Ma tsada'öbö dza'ra: "Barrabás hā".

²²Pilatos, ma tō da'adzadanha: "Danho'reptui'wai ãma hā, e marī, wa dza 'manha, da te datsiwi 're ïwamri mono hā ï'ma'wamarī ré na". Aihini ma tsada'öbö dza'ra: "Wamarī na, da te tété!" ²³Ro'madö'ö'wa apö te duré ãma tāma nharī dzahu dza'ra: "Tadza hā, e marī, ma õ hā ïwatsédé hā 'manha". Tadza hā, ma õ norī hā tidzadari dza'ra: "Wamarī na, da te tété!"

²⁴Pilatos hā, te te 'madö'ömhā, marī hā dza te te ï'manharī õ na hā, tadza ïwa'rāmi hā, marī ïwatsété tsi, te oto putsi, õ ma ti'ö tinhim'rada hā, te te uptsöi wamhā, a'uwe ïtsō'uma nho'remhā, te tinhā: ïwē di, ãhā dawapru na hā. Ate wa'wa hā ïru dzahi". ²⁵Ãhā ma a'uwe hā aihini tsada'öbö dza'ra: "ïwapru hā wanhitsiwi tsitsa'wari duré wa'ra norī nhitsiwimhā". ²⁶Taha wa, ma õ norī ma hā wadze Barrabás hā. Danho'reptui'wa bétē, da te 're pré'é mono parimhā, ma oto titsö 'wamarī na, da te tété da.

'Wabdzéré na danhoprédzé -- ²⁷Tō awa'awi, ma damrami'wa norī hā, ro'madö'ö'wa te hā, te te tsiwi tsaprōnimhā, Danho'reptui'wa hā, tō duré da'āma rowairébédzé ï'ahö norī te hā u, te tō tsiwi tsaprō, ïtsa'etē norī hā,

ma tō tsada ubumro. ²⁸Ai'uréiwi na, ma tsiwi höimana duré ūudza pa ūhöpré hā, ma tāma tsērē dza'ra. ²⁹Taha parimhā, mitsi ma tsiwi ts'i'ätsi 'wabdzérē na danhopré hā, ūrā nhitsiwi da hā, ma tāma tsērē dza'ra duré mitsi wedehu waré hā ūtsim'rata nhimire niwī hā. Te duré natsi hi'rätitō ūtsō're ai'ubumro, te natsi tāma nharī dza'ra, āma to tsina: "Aima ūrowē, Judeu norī te hā da'rānho'u!" ³⁰Te duré natsi tidzadaiprom na tsiwi upto, wedehu waré hā, ma tiwi öri dza'ra, te duré natsi ūrāi wi hā tsiwi ahö. ³¹Āma to dza'ra parimhā, ūudza pa höpré hā, ma tiwi wadzere dza'ra ai'uréiwi höimana da, ma duré tō apō ūudza na hā tsiwi udza, te duré oto tsiwi tsaprō 'wamarī na, da te tété da.

'Wamarī na, da te ūtétedzé -- ³²Oto wairébémhā, aibö hā Cirene hawimhā, Simão na ūtsitsi hā, ma tsiwi tsōpētē. Te duré tiwi waptērē dza'ra 'wamarī hā, te te duri da. ³³Oto tsihutumhā romnhitsi u hā, Gólgota na, e marī na hā, te da te 're tsitsi dza'ra, adöö 'rāihī rom na. ³⁴Ma tāma tsōmri dza'ra te te hö'rēne da, 'ru 'rāire 'rāi wahu hā, marī na, ūwadzaridzé na hā. Ō hā ma pibu, tadza hā te te tsima wē ū di, te te hö'rēne da hā. ³⁵Ma duré tō awa'awi hā tsiwi tété 'wamarī na, ūudza na, ma āma tsima tsipo'o, ma āma tsima me dza'ra ts'i'uihöna ūpu hā. ³⁶Duré ts'i'ubumroi wamhā, ma tō dapibui'wa na tsina ubumro. ³⁷Duré ūrā nhitsiwi hā, ma tsiwi titsā, ūtsihötö na, marī wa, da te tāma ūro'manharī na hā: "Āhā Danho'reptui'wa, Judeu te da'rānho'u". ³⁸Maparane ūtsiptsaihuri dzahuré, ma īme hā 'wamarī na tété dzahuré ni, mitsi ūtsimire niwī hā, ūhöiba amo hā ūtsimi'e niwīmhā.

Danho'reptui'wa 'wamarī na tsa'o ré, āma ūdatodzé duré da te ū'u'a watsétedzé -- ³⁹A'uwe norī hā, te natsi ūro'rahöri dza'ra hā, te natsi tāma 'rāihai wamnarī dza'ra ⁴⁰duré mreme tsina: "A hā dza 'ri ūpe hā ūpru hā duré ts'i'umdatō böötö āma, dza apō ūtsārī hā, 'rōwi atsitsō'reptu na, Da'rānhipai'wai 'ra wamhā, duré ts'i'ra na 'wamarī hawi!" ⁴¹Aiwaptsi te to, ūtsa'rata'wa na danhim'ūhö'a norī hā, natsi tāma nharī dza'ra, ūtsihötö'wa norī hā duré ūhi norī tsiré hā, te āma tito dza'ra: ⁴²"Aimawi hā, ma anho'reptu, e 'rōwimhā atsitsō'reptui ū di dza! Oro Israel 'rānho'ōmo dza, ma'äpē 'wamarī hawi oto ts'i'ra na duré oto aihöiba hā, wa te tsadze dza'ra da! ⁴³Dapoto'wa hā, te ūumna; ma'äpē, oto atsima ūwē na atsiwadzere awa'awi, a hā ūhö ma tsi aihöimana mono wamhā! Ō hā te nharī di: Wa hā Da'rānhipai'wai 'Ra". ⁴⁴Duré ūtsiptsaihuri dzahuré īme ūtsa'o dzahuré dzéma hā, te āma timreme watsété dzahuré.

Danho'reptui'wa Ídö'ödzé -- ⁴⁵Bödö hā abdzuma wa'wa õwa ts'i'umdatō böötö u hā, ma tirob'ra ti'ai mono bö. ⁴⁶Tsi'umdatō böötö āma hā, Danho'reptui'wa hā, ma tsa'ëtē hā hö: "Eli, Eli, lemá sabachtani!" Æhā, e marī na hā: "Íte Dapoto'wa, Íte Dapoto'wa, e marī wa, ma ïrē". ⁴⁷Ni'wam norī hā tame ïhöimana dza'ra, te te wapari dza'ra wamhā, te nharī dza'ra: "Elias dzô te hö!" ⁴⁸Tô awa'awi petse, tame mitsi ïda ma höimana, ma tō tsô 'maiwatobro wara tsina, tsa'uihö dza'ë mitsi, ma ti'ö, ma 'maiwaihi ödzédzé na duré wede waré 'rätsutu na, ma tsima watsitsi, *ma tāma titsō, te te hö'rene da.* ⁴⁹Tadza hā, te aimawi hā nharī dza'ra: "Tô'ä, a'ö wa te 'madö'ö dza'ra na, Elias we tsô witsi dzô, te te tsõ'reptu da!" ⁵⁰Tadza hā, ma Danho'reptui'wa hā, apö hörö 'räihö na hā hö, tame ma tihöiba tsämri'ö hā titsō.

⁵¹Tawamhā, ma ro ïwadzé petse āma hā, dzadzahö hā ïwa'wamhā aiwadzu maparane ïwa'ötö na, höimo hawi pi'reba hā, ti'a hā, te popo duré ēne hā, ma tsipo'o. ⁵²Ab're hā, ma tsitsitowa duré ïpetse norī höiba hā ahö na 're Ídö'ö dza'ra mono, ma tsihöiba dza'ra. ⁵³Duré wairébémhā ab're hawi, Danho'reptui'wa tsihöiba parimhā, 'Ri'ahö ïpetse u hā, ma atsitsi duré da'ahö na, te 'madö'ö dza'ra ni. ⁵⁴Tsi'ahöri'wa nhim'ïhö'a duré tō ïme Danho'reptui'wa, te te ïtsapari dza'ra hā, ti'ai popo hā, te te 'madö'ö dza'ra wamhā duré uburé marī hā, ïwairébé mono hā, taha ma hā pahi uptabi na hā, te tihöimana dza'ra te duré nharī dza'ra: "Tô tsena, te romhöimana, ãhā aré Dapoto'wa Da'ral!"

⁵⁵Pi'ö norī hā, te tamemhā ahö na tihöimana dza'ra, romhö na te ïro'madö'ö dza'ra hā. Õ norī hā Danho'reptui'wa Galiléia hawi, te te tsiwi ïpibui mono, tāma ïfromhuri na. ⁵⁶Íwa'wab dza'ra hā, Maria Madalena, Maria, Tiago na duré tō José na, duré Zebedeu 'ra norī na.

Da te ïtsérëdzé -- ⁵⁷Höiwahö hā witsimhā, te mitsi aibö hā wei mo, ïtsimari'ahö, Arimatéia hawimhā, ïtsitsi hā José na, õ hā ma tō tihöimana pa Danho'reptui'wa dzamarīwa na. ⁵⁸Duré morimhā Pilatos u, te waptē Danho'reptui'wa höiba hā. Taha wa, te Pilatos ti'ru, da te tāma tsömri da. ⁵⁹José hā, ïhöiba te te örimhā, ma ubu dzadzahöi waré wa'ötö wē na ⁶⁰duré ma tihī, tite ab're té wa, ãhā ēne hā, te te ï'manharī ëtē na. Tô awa'awi, te te pidzari ēne hā, 'ridawawawë hā, ab're u dadzatsidzé hā, tō apö duré mo. ⁶¹Tadza hā, Maria Madalena hā duré ïhöiba amo, tō Maria hā tame, te tō ab're nho're aimatsitsi dzahuré.

Ab're ãma 'ridawa pibui'wa -- ⁶²Duré böötö amo na hā, Ropetsedzé hā

tsi'utōrī pari, ūtsa'rata'wa na danhim'ihö'a norī hā duré fariseu norī hā, ma Pilatos me hā tsina ubumro. ⁶³Te nharī dza'ra: "Wanhim'ihö'a, wa wapo'repu'u dza'ra ni, tahā te wama ūromrami mono hā, te te nharī wa dzahadu höiba ré höimana ré hā: Ts'i'umdatō bödö hā ne pari, wa dza apö ūtsihöiba! ⁶⁴Tāma rob'ru na, e marī da, ab're hā pibu na höimana da wahötö'ö ãna da, ts'i'umdatō bödö hā ūnemdzém u, ūtsamarī'wa norī hā, we tsô ts'i'aba're tō da, te te tsowi tsimi'uri da duré taha pari a'uwe norī ma, te te waihau'u dza'ra mono ū'umnhatsi-te: Ō hā tidö'ö hawi, ma tsihöiba! Duré da'rātsutu'wa hā ūromrami dza'ene, te dza tihöiba ūmorī'rada ūromhöimana mono ne hā". ⁶⁵Pilatos hā, ma tidzadawa na ãma wa'rā: "Dapibui'wa hā ūré hā; ai'aba'rei aba, pibu dza'ra aba ab're hā, aima ūwaihu'u petse dza'ra aba dzarina!" ⁶⁶Duré wairébémhā, ū norī hā te tihöimana dza'ra ab're pibu na hā, ãne hā, tō ūbö höimana dzô pibu tete na, duré ūpibui'wa na, ma ãma tihö'ö dza'ra.

28 **Ab're baba na ūhöimanadzé Rowatsu'u'wa, te te ūwatsu'udzé**
 -- ¹Romhuri 'rātsutu parimhā, romhuri tsiwapto, da te datsiwi öri da, oto awē wa, te Maria Madalena duré tō ūhöiba amo Maria, te we tinem dzahuré, ab're te te tsabu dzahuré da. ²Duré ãme ma ti'a ūtsatsā hā tsa'ëtē hā watobro: e marī wa; Da ūrānhipai'wa te hā ūrowatsu'u'wa, te te höiwa hawi ts'i'rai wa duré te te tsina rotétémhā, ãne hā ma pi'rā ma duré ūtsitsiwi hā nhamra. ³Marī ūte hā aiwaptsi tā ts'i'ubudzi ne hā duré ūudza hā ūudza höpa hā aiwaptsi ūwahödzé wapu ne hā. ⁴Ropibui'wa norī hā pahi-te, te tāma tirere'e dza'ra, te duré ūdö'ö ne hā tihöimana dza'ra. ⁵Tadza hā ūrowatsu'u'wa hā, pi'ö norī u morimhā, ū norī ma hā, te nharī dzahuré: "Aipahi aba tō! Aiwaihu'u petse aba di, Danho'reptui'wa dzô 're ūairitī aba mono na hā, da te 'wamarī na ūtédé hā. ⁶Ō hā ãme höimana ū di, e marī wa; apö ma tō tsihöiba, te te ūnharī dzarina. We ro hā 'madö'ö aba da, ū hā ūnomrodzé hā. ⁷Mo oto ūtsamarī'wa norī ma ūrowatsu'u aba, ū hā apö tidö'ö hawi ūtsihöiba nā hā, duré ū hā te aiwi waptērē 'wa, Galiléia u ai'aba'rei wa'aba da. Tame te dza, u, ai'madö'ö dza'ra wa'wa. 'Madö'ö petse aba, wa hā, te aima ūnharī 'wa hā!" ⁸Ō norī hā tsa'ëtē, te tinem dzahuré ab're hawi, pahi na hā duré ūrowē dza'ëtē na hā, te atsamro dzahuré, te te ūrowatsu'u dzahuré da, ūtsamarī'wa norī ma.

Ūtsihöi'redzé pi'ö ūpetse norī ma -- ⁹Duré ãhā ta, te we Danho'reptui'wa hā, te te tsöpētē dzahuré da hā mo, te duré tō ū norī ma tinhā: "Atsimo ūrowē wa'aba!" Ō norī hā, te ūtēme tsina rotétē dzahuré wamhā, ūpara hā,

ma öri dzahuré, ti'a ūtsō're tsiwārī tsina. ¹⁰Tawāmhā, te Danho'reptui'wa hā tinhā: "Aipahi wa'aba tō! Mo oto rowatsu'u wa'aba ūtsitsēme norī ma Galiléia u tsī'aba'rē da; tame te dza tsiwi ū'madō".

Judeu norī nhim'īhō'a tsi'abaré nhipe -- ¹¹Ō norī hā neb ré hā, āme te ni'wam norī hā 'ridawa 'madō ö'wa hā, 'ri'ahō u ai'aba'rē, te duré rowatsu'u dza'ra ūtsa'rata'wa na danhim'īhō'a norī ma, uburé marī hā ūwairébē na hā. ¹²Taha pari, ma ū norī hā tsina ubumro, ūhi norī me hā duré te te tsima rowairébē dza'ra wamhā, ma tsī'ahōri'wa norī ma rom'uipradzé hā tsa'ētē na hā tāma tsōmri dza'ra, ¹³roti tsina: "Te dza ūnharī dza'ra wa'wa, ūtsamarī'wa norī hā barana we ūtsi'aba'rē na hā, danhotō ré, duré ūtsiptsaihuri dza'ra na hā. ¹⁴Āhā ro'madō ö'wa po're u witsimhā, wa norī hā, te dza wadzadawa dzama duré wa te rowa'rudu hā atsō wa'wa hā wadzere aba ū di dza". ¹⁵Ō norī hā, ma tsiwi tiō rom'uipradzé hā tō duré roti, te te tsima ū'manhari' dza'ra dzarina, te āma tsiwi 'manha. Duré āhā rowatsu'u hā, te te ūropé judeu norī 'remhā, awa'awi na dzéma hā.

Galiléia āma Danho'reptui'wa ūtsihō'i'rédzé duré ropöré na romhuri -- ¹⁶Ūtsamarī'wa norī hā mitsito-mitsi na ūhōiba hā, te Galiléia u hā ai'aba'rē, tsā'a u Danho'reptui'wa, te te tāma ūpitsutu dza'ra dzarina. ¹⁷Te te tsiwi 'madō'ömhā, ti'a ma ūtsō'remhā tāma rere. Tadza hā, ni'wam norī hā tsimidzadze dza'ra ū di. ¹⁸Danho'reptui'wa hā ūtēme, te te tsina rotéte dza'ra wamhā, te tinhā: "Uburé rob'ru dzahi hā hōiwa nhitsiwimhā duré ti'a nhitsiwimhā, ma ūma tsōmri ni. ¹⁹Taha wa, mo oto, duré 'manhari' dza'ra wa'aba aihini a'uwe norī hā ūdzamarī'wa na hōimana dza'ra mono da, 'rāti'i dza'ra aba mono da, ūmama nhitsi na, duré ūra duré ūhōiba Tsamri'ō ūpetse na dzéma ²⁰duré dama waihu'u dza'ra aba mono, wa hā te aima ūrui wa'wa hā. Duré āhā ta, wa aime 're ūhōimana dza'ra wa'wa, bōtō nhidöpötsi hā, roptsi'utōrī mono dzém u hā!"

ROWATSU'U TÉ JESUS CRISTO TE NA MARCOS ÍPE, TE ÍROWATSU'U NE (EVANGELHO SEGUNDO SÃO MARCOS)

I. Danho'reptui'wa nhimiromhuridzém na ropetsedzé

1 João Batista te ūro'mahörö-mono-dzé ---- ¹Rowatsu'u tém na'rada Jesus Cristo hawimhā, Dapoto'wa Da'ra hā. ²Ro'mahörö'wa Isaias nhiminhöhödö Íhöimana dzarina:

*Ãhā ta, wa wa hā ãma tsatō ūte rowatsu'ú wa hā, ūtsōwamhā,
marī ãna, petse aba mono da ūtsibödödi hā;*

³ *Damreme hā natsi Íhöörö mono roptsi ūnomro wa:
Da'ránhipai'wa te bödödi hā petse wa'aba mono,
'manharī dza'ra wa'aba wahu na ūtsibödödi hā.*

⁴ João Batisa, te höimana roptsi ūnomro ãma hā, te 'mahörö tsina da'rāti hā, datsi'ruiwaparidzém na hā dawatsétē na da'ruiwapari õ u hā. ⁵Te natsi ūtēme ai'aba're ni, uburé Judéia rowa 're Íhöimana dza'ra mono hawimhā, duré uburé Jerusalém 'reb dzéma hā, õ norī hā, te tō te te 're a'rāti'i Jordão pa ãma hā, tiwatsédé, te te watsu'ú dza'ra mono parimhā.

⁶ João, te 're tsí'udza awaru batihö na, te duré tsa 'riti na, duré tō ropini na dzéma hā. ⁷Te te natsi 'mahörö: "Idza'u hā, te wei mo ūnhiptete nhipai u hā. Nima ma hā, wa hā ïböi õ di ūnhihöpö da hā ūpara'udza watsitsitédzé hā, te tāma watsihu da hā. ⁸Wa hā wa te ai'rāti'i dza'ra wa'wa õ na hā, tadza hā õ hā, te dza ai'a'rāti'i 'wa Íhöiba Tsamri'õ ūpetse na hā".

Danho'reptui'wa 'rāti'idzé --- ⁹Ma tiromhöiba tō taha böötö na hā Danho'reptui'wa we witsimhā Nazaré 'ri'ahö u Galiléia 'remhā, duré te João hā ma Danho'reptui'wa 'rāti'i Jordão ãma hā. ¹⁰Tō õ hawi watobromhā, ma titsā höiwa tsiwadzui ré mono duré Íhöiba Tsamri'õ, aiwa utu'u ne hā, ma ūtēme hā tsí'ra. ¹¹Duré damreme hā watobro höiwa hawimhā: "A hā Íra ūma atsawipe, ai'ãma wa dza te ūtsima rowē".

Danho'reptui'wa 'wapédzé --- ¹²Duré tō wa'awi ma Íhöiba Tsamri'õ hā tsatō roptsi ūnomro u hā. ¹³Duré õhö, te höimana roptsi ūnomro ãma hā maparane-tsi'uiwana tom'äi'ätsi böötö na hā, tō dahöiba wamnarí'wa, te te 'wapé tsina hā; ropoto dzahi wa'wamhā, te höimana duré rowatsu'u'wa norī hā, te tō tāma te romhuri dza'ra.

II. Danho'reptui'wa nhimiromhuri Galiléia āma hā

Danho'reptui'wa te ītsāna'ratadzé ro'mahöröna'ratadzémna ---¹⁴ João da te tsito parimhā, Danho'reptui'wa, ma wi Galiléia u hā, te te 'mahörö tsina, Rowatsu'u té hā, Dapoto'wa te hā; ¹⁵oto tinha: "Ro hā, ma tō tsitēme titā āma ītsāmarī da hā duré Dapoto'wa nhimirob'rudzé hā, te ai'rata tihöimana 'wa, atsi'ruiwapari dza'ra wa'aba mono, duré 're atsimidzadze dza'ra wa'aba mono Rowatsu'u tém na hā".

Ītsamarī'wa norī maparane-tsi'uiwana hā īmorī'rata na tsô īdahātsidzé — ¹⁶Morimhā, Galiléia öporé pa na hā, ma Danho'reptui'wa 'madö'ö dzahuré Simão duré André. Tô titsitsānawāi me hā, abadzi paradzu, te te natsi wabdzuri dzahuré ré öporé na hā, õ norī hā tō aré tepe mrami'wa dzahuré hā. ¹⁷Danho'reptui'wa, te tāma nharī dzahuré: "We īdzarina ane wa'aba, wa hā wa dza aima nharī 'wa, aibö tepe mrami'wa norī na". ¹⁸Awa'awi ma 'marēme dzahuré abadzi paradzu ma hā, õ norī hā, te ītsarina hā tinem dzahuré.

¹⁹Tsry na tsina pahö dza'ra wimhā, ma titsā Tiago, Zebedeu 'ra hā, duré João tō titsitsānawāi me hā, õ norī dzéma uba're wamhā, te te tsiwi petse ré hā abadzi paradzu hā. ²⁰Tô awa'awi, te tsô tihörö dzahuré. Duré õ norī hā, te te rēme dzahuré tsina timama hā Zebedeu hā uba're wa, tāma īromhuri'wa norī me hā, oto Danho'reptui'wa dzarina hā tinem dzahuré.

Danho'reptui'wa ītsitsanhodzé Cafarnaum āma hā duré aibö, te īpe wa'uburé ré hā -- ²¹Tsitsitsimhā Cafarnum u, tō awa'awi romhuri 'rātsutu āma hā, te ai'aba're danho'redzéb u hā. Tamemhā te te dama rowaihu'u.

²²Ma tāma a'rāmi dza'ra ni ītsimirowaihu'u ma hā, marī wa, tsitsanho mono wa, ni'wa ītsimi'rudzahi tāma īhöimana ne hā duré tō ītsihötö'wa nei'ō wa.

²³Tahawimhā, te danho'redzém āma hā īte dza'ra āma mitsi aibö hā ti'maihöiba īhöiba tsāmri'ō ī'rāna ré hā, natsi ītsadari hā mreme tsina: ²⁴"E marī, te wa'āma atsimā īwē, Danho'reptui'wa Nazaré hawimhā. E ma we aiwi wa'awamnari da hā. īma aiwaihu'u petse di: Dapoto'wa īpetse na hā!".

²⁵Tadza hā, te Danho'reptui'wa mreme tete na tāma tinha: "Ari'iwi, aiwatobro aibö hawimhā". ²⁶Tawamhā īhöiba tsamri'ō ī'rāna hā, te tsa'ētē tsātsā'ā tsadari 'rāihö petsemhā, ma tirē. ²⁷Ma tawimhā aihini āma titob'udzu dza'ra, tō 'rōwi āma tsitsadanharī tsina: "E marī īhā. Nare datsitsanho tém na rob'rudzahi hā. īhöiba tsamri'ō ī'rāna ré norī ma dzéma hā, te te arob'ru duré õ norī hā, te tāma po'repetse dza'ra". ²⁸Taha wi, tō

awa'awi te ūhōiba hā, te te tsima watsu'u dzuri ti'ai mono böre hā, tō Galiléia 're ro ūtsati na dzéma hā.

Pedro maprebaba dzéptö'ödzé --- ²⁹Duré awa'awi watobromhā danho'redzém hawimhā, te mo Simão nhorōwa u hā duré tō André hā, Tiago duré João me hā. ³⁰Simão maprewa hā, te waptö nomro, wa'ro na hā, dabö te awa'awi tāma watsu'u dza'ra, Danho'reptui'wa ma hā. ³¹Te te tsina rotétémhā, ūhō, ma ti'ō ūtsib'rathamhā, ma wahutu. ūwa'ro, ma tsadzö duré ū hā awa'awi, te tsima te wē romhuri hā.

Te te ūda'apetsedzé --- ³²Tō hōiwahö wamhā, bödö tsébrédzéb u hā, ma ūwitsi dza'ra ni ūtsépu hā ahö na duré wa'uburé ūhōiba 're, tāma 're ūtsitsi mono hā. ³³Duré ū'ahö pōre hā, ma te te tsô ubumro, 'ridawa nho'remhā. ³⁴Duré ū hā, ma da'adzéptö'ö ahö na hā, tsiwa'ru ūtsépu hā, duré ahö na te wa'uburé, te te dama adzani. Te te tāma a'rui ū di wa'uburé ūmreme dzutsi da hā; e marī wa; te te tsiwi waihu'u wa tō ni'wa na hā.

Danho'reptui'wa, ma pi'uriwi tiré Cafarnaum hā duré oto mo Galiléia u hā --- ³⁵Awē u hā, dza hadu robdza'rā ré hā, ma ū hā wahudu, ma watobro roptsi ūnomro u hā, tsō're da hā. ³⁶Simão duré ūtsiré norī hā, te tsô ūtī dza'ra hōtö na hā. ³⁷Duré te te tsiwi ūtōtēmhā, te tāma nharī dza'ra: "Aihini, te atsô danhopré". Te tāma anha: "Oto rom amoi u, wa tsi'aba're ré wa'aba, duré darom nhipti amoi u tsi wapto ma ūhōimana dza'ra u hā, ūmēb dzéma, wa dza te tāma ro'mahörö dza'ra, ūhā da hā, wa wei mo". ³⁹Duré tō uburé Galileia rom na mono hā ūte datsi'rā'ötödzém ūma mono hā, duré tō, te te 're adzani wa'uburé hā.

Danho'reptui'wa aibö te ūtséptö'ödzé tsimihö're ré hā --- ⁴⁰Mitsi tsimihö're ré hā te ūtēme hā mo, te tiwi rowaptērē tsina, hi'rātitō tsāmra na: "Atsima wē wamhā, atsiptede aima ūhōimana na ūpetse". ⁴¹Ūma ūtsiwamri hā, te rétsi wa ma tinhib'rada tsarōtō, te upi tsina, tinhia: "Wa ūtsima wē, aihōimana aipetse na". ⁴²Tsimitsaré, ma tsimihö're tāma ai'utō duré ū hā ūhōiba petse na. ⁴³Te tsimidza'retse tsina prédu uptabi na, te tō tsatō awa'awi, ⁴⁴mreme tsina: "Nharī tō dza dama hā, tadza hā te dza atsiwatsu'u ūtsa'rata'wai ma tsi duré ūtōmri, da te atséptö'ödzé hā, Moisés nhiminhihötö'rudzahi dzarina hā, marī ūna, aipibudzé aima ūhōimana da hā. ⁴⁵Tadza hā, ū hā ūne morimhā, ma ūma tsāna'rata ūmahörö na tsa'etē petse, duré ūma ūropé hā rowatsu'u na. Taha wa, Danho'reptui'wa dza oto tsébré ū di tsō'awi u hā ū'ahö na hā, te ūhōimana rowi roptsi ūnomro wa. Duré uburé nima hawimhā, te tsô danhopré.

2 **Danho'reptui'wa ̄imor̄i'ō te ̄ipetsedzé** ---¹Apō tsébrémhā, Cafarnaum na hā, bödö töibö pari mono hā, ma waihu' u dza'ra ni, ūhō 'ri ̄höimana na hā ²Duré tō ̄itēme ̄idatsi'rā'önō hā, a'uwe ahö uptabi na hā, tō 'ridawa 'rata ̄dahöimana dza'ra hā, tō aihini höiba böi'ō di oto. Danho'reptui'wa, te te watsu' u romreme hā. ³Ma ̄itēme tsiwi ̄awitsi mitsi ̄höiba prā hā, maparane-tsi'uiwana aibö nori hā. ⁴Duré te ̄itēme tsiwi 'madzébré waihu' u ū wa, da'ahö uptabi wa, te 'ri pidzaiba ̄itsō'ōmo tsiwi tsa'ré dza'ra, 're petse da, te te tsiwi 'madzébrémhā, ̄itsa'waridzéb ré pi'reba ̄höiba prā höiba ré. ⁵Danho'reptui'wa, te te 'madö'ömhā ̄itsimizadze, te tinhā ̄höiba prāi ma: "Ira, aiwatsétē mono na, te āma tiromhöimana dza'ra ai'ruiwapari āna!" ⁶Ni'wam nori ̄itsihötö'wa ̄itsi'ubumro hā, te rotsa'rata dza'ra titsiri mono na: ⁷"E marī wa, te āne tinhā. E te nharī watsétē Da' rānhipai' wā na! Ni'wai ma tāma ̄waihu' u pe hā dawatsétē na da'ruiwapari'ō'wā hā, oro Dapoto'wa tsidza". ⁸Danho'reptui'wa awa'awi uptabi, ma waihu' u Tihöiba Tsāmri'ō na marī na, te ̄rotsa'rata dza'ra tihöiba 'rem hā, duré tinhā: ⁹"E marī wa, te āne ̄rotsa'rata dza'ra wa'wa atsiri 're wa'aba hā. E marī hā ̄wapu uptabi, ̄nharī da hā ̄höiba prā ma hā: E aiwatsétē mono na hā oto höimana ū di a'ruiwapari hā, e niwamhā nharī na: 'Aiwhahutu, öri atsa'waridzé hā duré aimorī'. ¹⁰Wē di tō, marī āna waihu' u dza'ra aba da hā, Da'ra Ts'i'aibö ti'amhā, te ̄tsiptede hā tāma tihöiba dawatsétē na hā, da'ruiwapari ū da hā. ¹¹"Wa hā, wa aimā tī'ru: Ō hā ̄höiba prā ma: Aiwhahutu, öri atsa'waridzé hā duré aimorī atsōrōwa u". ¹²̄höiba prā hā, ma wahudu, duré awa'wi tō, ma ti'ö dadza'waridzé hā, tō duri tsina, ma watobro aihini nho'remhā, te tō tahöimana dza'ra ni datob'udzu tsina, duré tāma nharī wē dza'etē dza'ra, Dapoto'wai ma, te nharī tsina "niwa wa te ̄imadö'ö dza'ra ū, marī hā aiwamhā".

Danho'reptu'wa Levi dzō ̄hōrōdzé ---¹³Danho'reptui'wa, ma apō watobro öporé dzaihō u hā. Aihini a'uwe ̄ahö hā, te ̄itēme hā ai'aba're, te te tsiwi tsōpētē mono da hā duré Danho'reptui'wa tō āma tsitsanho. ¹⁴Tō morī ré hā, ma titsā Levi hā, Alfeu 'ra hā, tō wedehöpö na tsāmra ré hā, ̄wa'öbö 'rudzahi āma hā, tame te tāma tinhā: "We ̄itsarina aimorī". Tame ma Levi hā wahudu oto ̄idzarina hā mo.

̄watsétē nori tsiré ̄tsadzé ---¹⁵Āhā parimhā Danho'reptui'wa, te Levihi nhorōwa āma hā titsa. ̄wa'öbö 'rudzahi wa'öbö'wa nori hā, duré tō ̄watsétē ré hā, wadi na hā Danho'reptui'wa tsiré duré tō ̄tsāmari'wa nori

hā tihöimana dza'ra wededzai wamhā. Tô da'ahö na hā, te ūtsarina hā datsi'aba're. ¹⁶Itsihötö'wa norī Fariseu norī te hā, te te tsiwi 'madö'ömhā, dame ūtsa na, ūwatsété norī me hā, duré robdzadzaridzé ubumroi'wai me hā. Taha wa, te ūnorī hā ūtsamarī'wa hā āma tsadanharī dza'ra: "E marī bö, te ū hā ūtsa, duré dzö're rowa'öbö 'rudzahi wa'öbö'wa norī me hā, duré ūwatsété norī me hā". ¹⁷Te te wapari wamhā, te Danho'reptui'wa atsa tāma anha: "Höiba petse na ūhöimana, te te tsima ūwē dza'ra da hā dawede'wa hā, mare di. Tadza hā, ūtsépu'u ré norī tsi. ūwē norī dzö ūhörö mono da we ūmorī ū di, tadza hā ūwatsété norī dzö hā".

Mra dzépata na datsima rowaihu --- ¹⁸João dzamarī'wa norī hā, duré tō fariseu norī dzéma hā, te höimana dza'ra datsai petse'manharī na. Te ūtēme ai'aba're, te tsiwi tsadanharī da: "E marī bö, te João dzamarī'wa norī duré tō fariseu norī hā tsai petse na hā höimana dza'ra, duré, e atsāmarī'wa norī dza tsai petse dza'ra ū di". ¹⁹Danho'reptui'wa, ma atsa adzada'ö: "E waihu'u petse di datsiwē dzawi'wa norī tsai petse na höimana dza'ra da hā datsiwē ūme höimana dza'ra nherē. Datsiwē ūme höimana dza'ra nherē hā, ū norī tsai petse na höimana waihu'u ū dza'ra di. ²⁰Tadza hā bödö hā, te dza wi datsiwē da te tiwi ūwadzere dza'ra da hā duré tawamhā taha böto na hā, te dza ūtsai pe hā 'manharī dza'ra. ²¹Ni'wa hā dzadzahöi wa ūtō tém na hā, te te babarī waihu'u ū di, ūhörata u hā; ūwa'rāmi da te ūhöi wa'aba hā, ūté hā te dza 'wa ni dzadzahö 'manharī tsiro ūhörada hā, ūhö ūtsitari hā, dza oto ūtzapu'u dza'etē petse. ²²Niwa u'mre udza ūrata u hā, 'ru'rāire wa' u da, te hui ū di dza. Tadza hā, ūwa'rāmi u'mre udza, te dza tsina po'o duré tō 'ru'rāire wa' u hā u'mre udza me hā, te dza ūhöimana dzahuré, marī dai'ö na. Tadza hā, 'ru'rāire ūté hā, te da te 're ūtēme u'mre udza ūtém u hā".

Amnho'a nhimidzu'ēdzé --- ²³Tô taha böto na, romhuri 'rātsutu na, Danho'reptui'wa morī wa, rob 're wadzaramhā, ūtsamarī'wa norī hā, te amho'a 'rā hā te te tsano dza'ra bödö di da. ²⁴Fariseu norī hā, te ūhō ma nharī dza'ra: "'Madö'ö! E niha te ū norī hā ro'manharī dza'ra romhuri 'rātsudu hā āma ūrō'ma'wamarī da hā ūrui'ö nherē hā. ²⁵Danho'reptui'wa atsa dadzada'ö: "Niwa ūtsoré dza'ra aba ūbō marī Davi, te ū'manharī na hā duré ūtsiré norī hā, te te tsima ūwē dza'ra hā, duré mra hā tō tāma ūhöimana dza'ra hā. ²⁶E niha ma bétē Dapoto'wa nhorōwa u hā ūdzé, dza hadu ūtsa'rata'wa Abiatar höimana mono ré hā, oto ūtsa ū'etēwapu āma ūdanhimdzari ré na hā ūtsa'rata'wa tsi, te ūtsiwaihu'u pe hā ma duré anho

titsiré norí ma dzéma".

²⁷Tawamhã, te duré õ hã na, te nharí: Romhuri 'rätsudu hã, aibö ma, ma 'manharí ni, tadza hã duré aibö hã romhuri 'rätsutu ma, da te 'manharí õ di. ²⁸Taha wa, Da'ra Tsi'aibö hã da'rãnhipai'u, te dza 're höimana romhuri 'rätsutu nhipai'u hã".

3 Aibö date īpetsedzé ītsib'rata prédu watsédé hã --- ¹Duré tsébrémhã apó danho'redzéb u hã, duré tamemhã, te aibö hã ti'maihöiba ītsimi'wa're hã. ²Duré tõ, te tsiwi 'madö, pé te te īpetse dzô hã, romhuri 'rätsutu ãma hã, te te tsiwi pitsutu da hã. ³Danho'reptui'wa te tinhá aibö ītsimi'wa're ma: "Aiwhatu we aimorí dawa'wa u". ⁴Duré da'adzadanha: "E ī'rui ré hã, marí wẽ 'manharí da hã, niwamhã mare īwatsété da hã romhuri 'rätsutu na hã. E īhöimanadzém nho'reptu, e niwamhã pãrí da". Tadza hã, õ norí hã te ari'awi tihöimana dza'ra. ⁵Danho'reptui'wa, te īhöiba a'madö'ömhã 'ru na duré tõ robdzeei'õ petse na tsiri tete na īhöimana dza'ra na". Aibö ma, te tinhá: "Atsib'rada wẽ na". Õ hã ma tsarõtõ tinhib'rada hã, duré ītsib'rada tãma tihöiba petse na. ⁶Tsitsani dza'ra wamhã fariseu norí hã Herodianos norí me hã, te tsimtsaré na hã tihöimana dza'ra tsada niha, te te ãma rowatseté dza'ra da.

ītsō'uma hã Danho'reptui'wa dzarina ītsi'aba'rédzé --- ⁷Danho'reptui'wa, ma tsiwadze tidzamarí'wa norí me öporé u hã, duré a'uwe īahö uptabi hã Galiléia hawi īpra hã, te tsina tsamarí dza'ra. ⁸Duré Judéia hawimhã, tõ Jerusalém hawimhã, duré tõ Idumeia hawimhã, duré Transjordânia hawimhã, tõ duré 'ri'ahö te īda'uirí mono hawimhã, Tiro duré Sidônia hawib dzéma hã. ⁹Duré õ hã tinhá tidzamarí'wa norí ma hã, uba're tsyry, te te tsiwi tãma 'mairëme a'uwe hã, te te tsiwi wati õ'umnhatsi-te hã. ¹⁰Da'ahö na hã, ma da'apetse, duré uburé, te īrobdzépata dza'ra mono, nima tihödzé mono na hã, te ītëme hã tsitsämra īpara nhitsi, te te upi dza'ra mono da. ¹¹İhöiba tsamri'õ norí īrana ré hã, ãne te te tsiwi 'madö'ömhã, ma ti'ai u natsi ītëme rere tsadari tsina hã: "A hã Dapoto'wa 'Ra". ¹²Duré õ hã, te te tsiwi adzawi dzahi prédu uptabi na hã, te tsiwi 'manharí tõ da īhöi'rédzé hã.

īmrami na'rada mitsito-maparane hã --- ¹³Tô töibö pari, ma tsö'a nhitsi u hã tsai'u duré a'mahö tsitëme hã, te te tsima īwë hã duré tõ õ norí hã ītëme ai'aba're. ¹⁴Duré ma 'manha mitsito-maparane norí īme höimana

dza'ra mono da hā, te te adzatōrī, te te dama ro'mahörö dza'ra mono da hā.¹⁵ Duré ëtsiptede hā tāma höimana dza'ra da wa'uburé dzani na hā.¹⁶ Ó hā, ma 'manha tō mitsito-maparane hā duré ma ti'ru: Simão tsitsi da hā Pedro na;¹⁷ Tiago hā Zebedeu 'ra hā, duré tō João ëtsitsinawā, Tiago hā, ma tāma ti'ru, Boanerges na tsitsi da hā; e marī na hā, Tāiwapta'a 'ra na hā;¹⁸ Taha parimhā André, Felipe, Bartolomeu, Mateus, Tomé, Tiago hā, Alfeu 'ra, Tadeu, Simão Zelota hā,¹⁹ duré Judas Iscariotes, nima hā, ma dama tsa're.

Danho'reptui'wa ëtsitsänawā norī, te tsiwi ëmadö'ödzé ---²⁰ Ma duré apō wi tinhorōwa u hā. Duré apō, ma a'uwē tēme tsina ubumro. Tawamhā õ norī hā datsa na tsada'ro pari dza'ra õ di. Niwa ëtsitsänawā norī, te te tsiwi tsa'retsemhā. Æne hā, ma tō wairé, te te tsiwi tété da hā. Marī wa, te te nharī dza'ra mono wa: "Ma 'rāihaiwam na".

Ëtsihötö'wa norī dzadawanipe ---²² Ëtsihötö'wa norī hā, we te ëtsi'ra dza'ra hā Jerusalém hawimhā, te nharī dza'ra: "Öhō, te tihöiba wa'uburé ëhiré hā", duré "õ hā dzéma wa'uburé tsi danhim ëhö'a wē-te, õ hā, te te dama 're adzani tō wa'uburé hā".²³ Te te tsitēme a'mahörömhā, te tāma anha ãma ëtsimiré' na: "E niha te dza dahöiba wamnarī'wa hā, tsitsamarī tsi'uiwa, tō dahöiba wamnarī'wa na hā".²⁴ Niwamhā danhim ëhö'a te ro hā tsima tsiwanhidzarmhā, tsi'rem nherē hā, marī hā dza höimana waihu'u õ di.²⁵ Duré niwamhā datsi'watébré ubumro tsima tsipo'omhā tsi'uptsätā na 'rōwī nherē datsi'watébré ubumro dza höimana hö õ di.²⁶ Oto, tō dahöiba wamnarī'wa dadzô tsimei wamhā rōwib dzô nherē, tihöiba na tsipo'omhā dza höimana õ di. Tadza hā, te dza ai'utō.²⁷ Ni'wa tsébré waihu'u õ di, aibö ëtsiptete nhorōwa u hā, marī na tiwi tsiptsaihuri da hā, niwamhā ëwana hā, da te watsitsi õ ré hā; aibö ëtsiptede hā, tawaptsi, te dza ëtsöröwa 'remhā tiwi aptsaihuri ni.

²⁸ Tō tsena na, wa aimá nharī dza'ra wa'wa: Uburé dza da 'ruiwapari'õ hā a'uwē 'ra norī ma tihöiba dawatsédé hā, tō uburé da'mahörö watsédé hā, tō marī na da te ënharī dza'ra mono hā.²⁹ Tadza hā, tanorī hā, te te tsiwi 'mahörö watsétē monomhā're ëwapéi mono dzarina wa, ëhöiba Tsamri'õ ëpetse na hā, te dza tāma 're höimana u'ötsi dza'ra ëruiwapari hā, ëtsada hā, ãhā ëwatsétē tsi'utöri õ, te dza're höimana u'ötsi ë'u'öbö hā".³⁰ Marī wa, õ norī hā, te te nharī dza'ra mono wa: "Öhā ãma, te ëhöiba tsämri'õ ërāna ré hā tihöiba".

Danho'reptui'wa tsitsānawā uptabi --- ³¹Tawamhā ma ūtēme aihutu ūna duré ūtsitsānawā norī hā, duré tsimatsa wamhā röwi, te ūru dza'ra tsō 'maihörö da. ³²Da'ahö na hā, te ūrata hā ai'ubumro ni, õ norī te tāma nhari dza'ra: "Ahā ta ana duré atsitsānawā norī hā, duré aihidiba norī hā, te röwi aimatsa, te we duré atsō ūtī dza'ra". ³³Ó hā, te anha: "E 'wa hā ūna duré, e 'wam norī hā ūtsitsānawā". ³⁴Duré te te a'madö'ö parimhā ūtata ūtsi'ubumro hā, te te tsiwi ūuirī hā, te tinhā: "Ahā ūna duré õ norī hā ūtsitsānawā. ³⁵Ni'wa, te 'manharīmhā Dapoto'wa ma ūwē hā, āhā ūtsitsānawā, ūhidiba duré ūna".

4 Rob're'wa na romnhimiré --- ¹Danho'reptui'wa, duré apö āma tsitsanho monomhā, Galileia na öporé dzada'ré na hā. Ma we ūtēme ubumro ni da'ahö uptabi na hā, tawamhā ma tsai'u duré uba're nhitsimhā nhamra ūhöimana na hā öporé na duré aihini te a'uwē ti'a tihöimana dza'ra. ²Duré te te āma dama ro'mahörö romnhimiré'ē na hā. Duré dama mre tinhimirowaihu'u na hā: ³Ūwapari dza'ra wa'aba: Āne ma watobro rob're'wa hā, te rob're da hā. ⁴Te te anhamra monomhā, romnhama hā, ni'wam norī ūnhama hā, mararé bödödi dzababa hā. Tadza hā ma tsi hā tsō aihutu Ma tsiwi uproti. ⁵Ūwa'ōtō amo hā, ma rere ti'a ētē'rāire wamhā, ti'a õ wamhā, tsa 'ētē awa'awi, ma tipoto dza'ra, marī āna, āne tō ti'a ūhödza'ōtō āma õ wa. ⁶Tadza hā, bödö tsihöi'ré wi hā, ma tildzata dza'ra, tō ūtsari hā tāma höimana õ wamhā, ma ti're dza'ra. ⁷Ūwa'ōtō amo hā, ma rere 'e ro'wawa dzarimhā, ro'wa hā, ma tiprédu dza'ra, ma tsina wati dza'ra duré tō'rā dza'ra õ di. ⁸Duré oto ūwa'ōtō amo hā da'rātsutu'wa hā, ma rere 'e ti'a ūwē wa, tahā ma tiprédu dza'ra, ma duré atébré wē, ma duré ūrā dza'ra; ⁹Tārā hā ma tiwatobro wē upta, tsil'umdatō tom'āi'ātsi na hā, ūamo hā ūmropöto duré tō mitsi dzahuto nhipai u hā". ¹⁰Danho'reptui'wa te tinhā: "Ni'wam norī ma ūpo're 're tāma höimana dza'ra wamhā ūwapari da hā, te te wapari dza'ra".

E marī wa, te Danho'reptui'wa rowatsu'u nhimiré'ē na tsi hā mreme ---

¹⁰Niwa oto höimana dza'ra wamhā tsiwaproti ūme ūhöimana dza'ra hā, mitsito-maparane me hā te te tsiwi tsadanharī, marī nhimiré'ē na ¹¹te tāma anha: "Aima wa'aba hā, ma tsōmri dza'ra wa'aba ni, ūwaihu'u'ō dza'retsedzé Dapoto'wa te rom na hā, aime ūhöimana dza'ra aba õ hā, tadza hā uburé te dza putsi āma ūtsimiré'ē natsi hā. ¹²E marī da.

'Madö'ö tsina ī'madö' ö da hā duré
 te 're tsāmri dza'ra mono āna;
 duré wapari tsina īwapari na da
 duré te 're tsadaihu'u dza'ra mono āna;
 marī da tihöimana na, te tsaprī dza'ra mono tō da,
 duré höimana dza'ra mono da 'ruiwapari ö na".

Rowatsu'udzé romnhimiré'é na hā rob're'wa na --- ¹³Duré tāma anha: "Tsadaihu'u dza'ra aba ö wamhā āhā romnhimiré hā, e niha dza ītsadaihu'u dza'ra wa 'wa uburé romnhimiré hā. ¹⁴Rob're'wa hā damreme dzuri'wa. ¹⁵Tahā īhöimana dza'ra hā, bödödi dzada're na hā, nima me hā, ma īmreme 're ni, tahā, te te īwapawi dza'ra; marī watsédé te te waparimhā, dahöiba wamnarī'wa dza tsō wi īmreme hā, te te tiwi adzani da, īwa da te ī're hā. ¹⁶Aiwaptsi, romnhama ī'a'a hā, ītē'rāire wamhā, tanorī hā īmreme hā, te te wapari dza'ra, tō awa'awi, te te 're īwaibu mono, rowē tsina hā; ¹⁷tadza hā tāma īhöimana ö ītsari hā, tsī'āma tsi hā, a'uwē norī hā 're īhöimana dza'ra awa'awi natsi hā, we 'maiwatobromhā marī dzé hā dadzari hā damreme 'ru-te hā, awa'awi ītsib'uwa dza'ra mono. ¹⁸Duré aimawi norī hā, da te, ro'wawa dzari ī're dza'ra hā, ö norī hā īmreme te te 're īwapari dza'ra mono; ¹⁹tadza hā dahötö'ö 'mānharī āhā romnho'uma āma danhimroi petse nhimimrami duré aimawi marī norī datsima īwē, tanorī hā, te dza damreme hā tsiwi wati, dza tsiwi höimana ī'rā tsitébré āna.. ²⁰Tadza hā, romnhama hā, ti'ai wē wa da te ī're dza'ra hā, tahā īmreme, te te īwapari dza'ra, te tsima īwaibu duré ī'rā dza'ra, tsī'umdatōto nhipai u hā, īamo hā īmropöto duré mitsidzahu nhipai u hā".

E niha īmrami hā duré rowaihu hā Danho'reptui'wa te na hā --- ²¹Duré ö hā dama anha: "E ni'wa īro hā, te te tsārī da ti'a na īmro dzahöpö hā, niwamhā danomrodzé dzahöpö hā. Da te ītsārīdzé hā, oro dza te tsārī dza aptōmri ro'o tsima'waradzé wa. ²²Tawamhā marī hā īhöimana ö di oto 'madö'ö na hā, īhöi're da hā, duré pi'uriwi īhöimana na hā, īro'o u hā höimana ö di dza.. ²³Ni'wa hā po're 'ré wamhā, te te wapari da hā, te wapa!"

²⁴Duré ö hā, te te tāma anharī: "Atsimidza'retse marī hā īwapari dza'ra aba mono na hā: āma 're īpibui petse dza'ra aba mono na hā, pibui petse dza'ra aba monomhā, te dza āma da te aimawaptob dza'ra wa'wa, ītsipai u hā. ²⁵Tama īhöimana ma hā, te dza tsōmri ni, duré marī tāma īhöimana ö hā, marī hā tāma höimana nherē, te dza tiwi wadzere ni.

Ítsi'wanhiprédzém na romnhimiré'édzé --- ²⁶Duré te te nharí: "Dapoto'wa nhimirob'rudzé hā, a'uwē te ū anhamra tsine hā, romnhama hā t'i'ai warnhā: ²⁷Ó hā dza nhono duré udu barana hā duré rowa'a na hā, tadza hā romnhama hā, te dza tipoto dza'ra, dza duré tiprédu dza'ra, tō õhō ma hā niha ūwaihu'u ū na hā. ²⁸Ti'a hā tō röwi, te dza tébré ūrā hā ūmorí'rada ūwanhipré, taha parimhā, te dza titsu ūwede na hā, duré da'rätsutu'wa hā ūwede hā ūrā uptabi na hā dza tihöiba. ²⁹Niwa oto ūrā wamhā ūbö na höimanamhā, awa'awi petse dza tsib'édzé hā ãma tsa'ra ni, marí wa, ūtehöridzé witsi wa.

Romnhama ëtsyry na romnhimiré --- ³⁰Duré te te nharí: "E niha wa dza ãma pibu dza'ra ni Dapoto'wa nhimirob'rudzé. Niwamhā, e marí na, wa dza rowatsu'u nhimiré hā watsu'u dza'ra ni. ³¹Romnhama 'rare ne hā, dza t'i'ai wa da te 're wam ne hā. Uburé ū'amhā dama dzöp tsyry nherē hā; ³²niwa, da te 're wamhā, dza tiprédu duré dza ūwede dza'ëtē uburé, rowede ūwanhipré norí nhipai u petse hā, duré tipanhipti nemo dza tsina tihī, marí da tsi hā, höiwa hawimhā, ūwahöimana dza'ra mono da hā, ūawā na hā".

Rowahutu 'rätsutudzé romnhimiré'é na hā --- ³³Te natsi te 'mahörö damreme hā ahö na, romnhimiré'é na hā, ãne na hā, ūtsarina natsi, te te ūtsadaihu'u dza'ra mono na hā; ³⁴duré marí na, te te 're nharí mono ū di, tadza hā, romnhimiré'é na tsi, Tadza hā, tidzamarí'wa norí ma hā, te dza ãma tāma arowatsu'u uburé romnhiwatsi hā.

Rob'ru dzarina rowa'u ūtudzé --- ³⁵Te duré tāma anha, tō taha böto na, höiwahö witsi wa,: "Wa dza tsaprí dza'ra ni pa uiwada u hā". ³⁶Taha wa, ma ūtsimi'ubumro hā, a'uwē ū ahö uptabi rēme dza'ra oto tsiwi mapra, õhō uba're na hā; tō uba're amo ūrata ūhöimana dza'ra ma hā. ³⁷Ma te rowapō, tawamhā rowa'u tsa'ëtē hā, duré ū tsitsatsi, te tsitsämra uba're u hā, duré uba're hā te oto 'matsitsi. ³⁸Danho'reptui'wa te ūrare ūrätsutu u hā nomro, te nhono ūrā dzapari tsina hā. Ma ūtsamarí'wa norí hā tsiwi utu duré nharí dza'ra: "Wama Rowaihu'u'wa, e niha wa'ãma atsapa'a ū di, wa dza aï'utöri ni". ³⁹Tō Danho'reptui'wa wahutumhā, ma tsi're rowa'u hā, duré tinhä öpöré ma hā: "Ari'awi! Atéma!" Awa'awi rowa'u ma tsadzö, ma duré tsi're atéma hā. ⁴⁰Taha parimhā, Danho'reptui'wa, te tidzamarí'wa norí adzadanha: "E marí wa, te aipahi dza'ra wa'wa. E dza hadu atsimidzadze dza'ra aba ū di". ⁴¹Tawamhā ūtsamarí'wa norí hā, te pahi na tihöimana dza'ra, duré ūröwi te natsi tsima nharí dza'ra : "E 'wa hā ū hā aibö, e niha bö, ma rowa'u duré öporé hā tsiwi tsadawa dzama".

5 Geraseno 're wa'uburé Íhöimanadzé --- ¹Tsihutumhā öporé dzara niwī, ro Geraseno u hā. ²Awa'awi Danho'reptui'wa, te tsí'rai wamhā uba're hawimhā, te mo te te tsöpëtē da, aibö, te wei mo adö'ö'ry hawi Íhöiba tsamri'ō da te tiwi Íwamnarī hā. ³Te 're höimana adö'ö'ry wa, duré niwa da ñe Íöri ñ tsí'u wadzi wari na hā. ⁴Ma tō da te mrami ahö, tsí'u wadzi wari na hā, duré natsi tsimidzu ubumro ni, da te watsitsi da hā, tadza hā ñ hā dza tsina te tsinari tsí'u wadzi wari hā, dza duré te te tsina tsörö nhinari, niwamhā te dza oto taré tsiwi 'madö, ni'wa, te ãma ai'uté ñ na. ⁵Rowa'a na duré barana dza wa'utu ñ petse na, tsö'a nhitsimhā tsadari duré natsi tsí'u a'ëtē na. ⁶Oto Danho'reptui'wa te te tsamrimhā, romhö na nherē, te Ítème wara duré Í'rata aime Ítsö'remhā, ⁷tsadari 'räihö tsina te 'mahö: "E marī te atsimá Íwë Íhöiba na hā, Danho'reptui'wa, Dapoto'wa 'ra, danhipai u petse hā. Wa hā, wa aiwi waptē Dapoto'wa na Íma ro'manharī tō da hā". ⁸Áne te aibö tinhā Danho'reptui'wa, te nharī wa: "Aiwatobro tahā aibö hawi, Íhöiba tsamri'ō Íuptsöi ñ". ⁹Danho'reptui'wa, te tsadanha: "E niha atsitsi hā". ¹⁰Re Ídatsiwairötō mono na Ínhitsi hā, e marī wa, wa'ahö uptabi wa". ¹¹Duré te tiwi rowaptérē, te te me tō da, rob u hā. ¹²Tamemhā, te tihöimana dza'ra du na 're Ítsaihuri mono, tsö'a nhitsimhā uhöbö Íte ahö uptabi hā. ¹³Tawamhā Íhöiba tsämri'ō Írāna ré hā, te tiwi waptē Danho'reptui'wa wi: "Wama rob'ru na uhöböi u, taha höiba 're wanhitsitsi da hā". ¹⁴Danho'reptui'wa tame ma tsa're. Tame ma Íhöiba tsämri'ō Írāna ré hā aibö hawi wairé, ma atsitsi uhöbö höiba 'remhā; Ítsa'ëtē 'reb dzéma hā, Íhöiba wa'öno maparane wapto, ma tsitsämra öporé na hā, ro danhiti pi'reba, duré ñ norī hā, ma öporé na ai'utö. ¹⁵Uhöbö ubumroi'wa, ma aimani dza'ra, duré dama watsu'u dza'ra 'ri'ahö 'remhā, duré Ítehutu na hā. Duré datsitsa're marī, da te 'madö'ö dza'ra da, marī Íwatobro hā. ¹⁶Ma tsina rotété dza'ra Danho'reptui'wa u hā, duré tsiwi titsā wa'uburé Íhöiba 're Íhöimana hā tsämra na, udza ré duré tihöimana na rotsa'rata uwaimrami na, ñ hā, te Íwana aré tihöiba 're Ídatsiwairötō mono ré hā. Duré tāma tipahi dza'ra. ¹⁷Datömomawapto'wa norī, te watsu'u dza'ra, marī Íwatobro na hā, wa'uburé Íre Ítsébré na hā, duré tō uhöbö dzö, marī Íwatobro na hā. ¹⁸Ma oto ãma tsiwi na'rata, rowaptérē na hā, tāma tsarötō dza'ra da, Ítsipti'a nhiti hā.

¹⁸Niwa oto tsébrémhā uba're u, tahā wa'uburé Íre Ítsébré hā, te rowaptē, te te tāma tsa're da, oto Ítsiré höimana mono da hā. ¹⁹Danho'reptui'wa, te te tāma tsa're ñ di, duré tāma tinhā: "Oto aimorī atsöröwa u, dza duré dama rowatsu'u mono uburé marī, Da'ränhipai'wa, te aimá Íanhomri na

hā, atsawi-te hā". ²⁰Taha pari te oto mo, duré āma na'rata ro'mahörö na hā, romnhitsi Decápole 're ma hā, Danho'reptui'wa marī, te te tāma ī'a'manharī na hā ūhō ma hā, duré aihini hā, tāma a'rāmi dza'ra.

Pi'ō da te ītséptö'ödzé duré Jairo 'ra tsipi'ō da te īhöiwa'utudzé ---

²¹Danho'reptui'wa, te te apō tsaprīmhā, uba're na dzara niwī, tame ma a'uwē ī'ahö tsiwi uirī. Ö hā, te dama tihöiba ödzaihö na. ²²Danho'redzé nhim'īhö'a hā, ma ītēme 'maiwi, taha nhitsi hā, Jairo na, te te 'madö'ömhā, ma ītsahöpömhā aime. ²³Te tiwi rowaptērē na tsé tsina mreme: "ī'ra hā, ma te dza tāma tirob 'rātsutu. E aimorī āna atsib'rada ītsitsiwi hiri da hā, apō tsō'reptu da, duré apō tsihöiba da hā". ²⁴Danho'reptui'wa datsiré te mo, a'uwē ī'ahö tsiré hā, aihini petse te ītsarina hā tibödö, te te tsiwi tsitēme wati dza'ra mono tsina.

²⁵Tadza hā, te pi'ō tī'maihöiba, mitsito maparane āma īwahu hā īwapru, te te 're ī'manharī u'ötsi mono hā, ²⁶ōne u'ö, te te 're tsépata dawede'wa nhib'rata nherē, tiwede hā, te te tsina 're a'uproti, niwa tāma tsī'utōrī āna hā; ōne u'ö, te tiwi 're tsiwamnarī 'rātsutu āna hā; ²⁷ Dabö ma Danho'reptui'wa höiba na mapa, ma ītēme tsina rotétē ībabarāi hawi, da'ahö wa'wam nherē, ma tī'udza hā tiwi upi. ²⁸E niha wa, dza tinhā: "Wa hā, ī'udza na tsyry na, te upi nherē hā, te dza īhō'reptu". ²⁹Tō awa'awi, ma te īwapru hā tāma tséptörö. Tame ma duré titsā, īhöiba tāma ītséptö'ö na hā. ³⁰Danho'reptui'wa āne tō tsitsāmrimhā, ītsiptetedzé tāma īwatobro na hā, taha wamhā ma apō wi, a'uwē ī'ahö u hā, tame te adzadanha: "E 'wa, ma ī'udza hā īwi upi". ³¹Itsamarī'wa norī hā tsiwi tsada'ö atsa: "A'madö'ö a'uwē hā, atēme 're ītsitsāmra mono hā, duré adzadanha: "E 'wa ma te ī'upi". ³²Danho'reptui'wa te adzama titōmo na, e 'wa ma te āne tāma 'manha. ³³Tsiwaihu'u tsina, marī īwatobro na hā, ma pi'ō hā, pahi nherē rērē'ē tsina, ītēme tsina rotétē, āma wata tsina, duré tō tsō're tsina hā aime, tō tsena natsi te uburé petse hā tāma tsiwaihu'u. ³⁴Danho'reptui'wa te tinhā: "ī'ra, atsimidzadze ma atsō'reptu. Aimorī romharé na hā, wa tō duré aipetse īrobdzépata mono na hā, marī aima īhöimana hawimhā".

³⁵Tawamhā te nharī dza'ra, danho'redzém nhim'īhö'a nhorōwa hawimhā, nharī dza'ra: "Ai'ra 'madörö; e marī da, te bétē danhim'īhö'a hā ītsi'wa'rutu mo aiwatsétē na hā". ³⁶Ma te dawapa, da te datsima īrowatsu'u dza'ra na hā, Danho'reptui'wa te tinhā danho'redzé nhim'īhö'a ma hā: "Mare di, apahi tō! Atsimidzadze mono! ³⁷Duré ni'wa te ītsimawē ö di ītsiré morī da h,ā, tō ītsamarī'wa tsi, te īme ai'aba'rē, Pedro, Tiago duré João, tō Tiago

tsitsēmemhā. ³⁸Danho'redzé nhim'ihö'a nhorōwa u tsihutumhā, Danho'reptui'wa, ma titsā da'ahö na īda'ry'ry na hā, duré wawa 'rāihö na 'ry'ry wab dzéma. ³⁹Ri para u tsébrémhā, te duré tāma anha: "E marī, wa te datsiwa'ō hā tihöiba duré atsadari na atsiwi īroptsātsā'ā wa. Ba'ōno hā dö'ö õ di, taré te nhono". ⁴⁰Duré āma tito dza'ra. Tadza hā, te tāma arob'ru aihini wairébé da rom'u, tane nherē īmama duré īna, tō īme ītsi'aba'reí me hā, ma ādzé nimomo ba'ōno hā īnomrodzém u hā. ⁴¹Te te tsib'rata örimhā, te duré tinhā: "Talitá Cum", e marī na hā damreme: Ba'ōno, wa ti'ru, Ai'utu!" ⁴²Tsyry na ronomromhā, õne haré ma ba'ōno hā udu, oto awa'awi 're mo; āma īwahu hā mitsito maparane na. Duré tamemhā, ma tāma a'rāmi dza'ra, õ norī ma hā. ⁴³Danho'reptui'wa, ma da'apo're wadza, te āma tsé tsina, te te waihu'u dza'ra tō da, marī te te ī'madö'ö dza'ra na hā. Duré dama ti'ru ba'ōtō ma ītsa, da te tāma tsōmri da.

6 Nazaré Danho'reptui'wa, te ītsabudzé --- ¹Ōhawi watobromhā tirob u, te mo; duré tō ītsamarī'wa, te īme ai'aba're. ²Witsimhā Romhuri 'Rātsudu hā, ma õhö ãma na'rata ro'mahörö na hā, danho'redzém ãma hā. Da'ahö na te wapari dza'ra ni, ma duré tāma a'rāmi dza'ra ni, duré nharī dza'ra ni: "E mahawi da te tāma ītsōmri. E niha īwē putsi dza'retse'ō, te tinhib'rata na, te te a'manharī. ³Oro õ hā wede'ē'wa dza, oro Maria 'ra dza, ītsitsānawā norī hā, Tiago, José, Judas duré Simāo. E īhidiba norī hā, ãme wame höimana dza'ra õ di". Duré īhöiba na romhöimana nhi're hā tihöiba. ⁴Danho'reptui'wa te tame tāma anha: "Ro'mahörö'wa hā, te da te 're wē'ō dza'ra īrob 'reptsi, ītsitsānawā 'reptsi, duré ītsōrōwa 'reptsi". Duré tame hā marī, te te 'manharī waihu'u õ di, īwē dza'retse'ō hā. Tō ītsépu'u watsétē tsi, te te apetse, ītsitsiwi tinhib'rata na hā. ⁶Duré ma titob'udzu õ norī nhimidzadzei õ na hā.

Mitsito maparane norī nhimiromhuri -- Duré te ne a'uwē norī īwapto, ma darom nhipti norī u hā ãma tsitsanho mono da. ⁷Ma tsô hā, mitsito maparane dzô duré tō te tāma arob'ru maparane tsi höimana dza'ra mono da. Duré tāma tsōmri dza'ra tsiptetedzé hā, īhöiba tsāmri'ō īrāna ré īhöimana dza'ra mono da hā. ⁸Ma apö 're wadza bödödi na da marī, te te 'watsari tō da, taré wede waré natsi tsiwaptom dza'ra da, īu'ētēwapu ãna, tsa'ui ãna, robdzadzardzém ãna ti'utsitsi tétédzé wamhā. ⁹Tadza hā tsi'aba're da, te īpara'udza höpöre ré tsi, duré té 'watsari ãna ti'udza höpa hā maparane tsi hā. ¹⁰Duré te tāma anharī: Nimomo 'ri para u atsébrémhā, a'ö aihöimana, īaimorīdzéb u hā. ¹¹Duré nimomo ro īhöimana wamhā, da

te ai'öri õ wamhā duré da te aiwé' õ wamhā, aiwapari da hā aiwatobromhā õhawimhā, aiparadzapru wamirī tata'a datōmowapto norī dzada, dza īhöimana na hā'. ¹²Tsi'aba'rei wamhā, õ norī hā, te te ro'mahörö dza'ra, aihini hā ts'i'ruiwapari dza'ra da hā. ¹³Duré ahö na te wa'uburé te tsani dza'ra duré ahö na, te te petse dza'ra īhödzé ré hā, uihö u're tsina õ wam na hā.

Herodes duré Danho'reptui'wa --- ¹⁴Duré danhim īhö'a nhipai'wa Herodes, ma āma wapa, niha ītsitsi hā tsa'retse poré na höimana wa. Duré te te nharī dza'ra: "João Batista ma höiba ni adö'ö hawi, duré ãne wa, te ītsiptede hā õhō na ī'manharī tihöiba". ¹⁵Tô aimawi norī hā, te te nharī dza'ra: "Elias hā". Duré tō ni'wam norī hā, dza hadu, te te nharī dza'ra: "Ro'mahörö'wa, ro'mahörö'wa tsine hā". ¹⁶Herodes, te te waparimhā, āhā marī hā, te te nharī: "João, wa hā, te ītsa're, da te 'rā nhidzöri da hā, ma höiba ni".

João Batista hiridzé --- ¹⁷Ta Herodes hā, te dama 'rui bö, da te öri da hā, João hā, duré da te pawatsitsi da hā, danhitobdzéb 're, Herodíades höimana na hā, pi'ö hā ītsitsänawā te hā Felipe mro, taha na hā õ hā mro bö. ¹⁸Duré João Batista hā, taha ré hā, te Herodes ma hā tinhā: "Da te aima 'rui õ di pi'ö atsitsänawā te na hā aimro da hā". ¹⁹Herodíades, taha wa, ma apö tsada tihöiba, duré te aré tsima wē, te te wīrī da hā, tadza hā waihu'u õ di. ²⁰Marī wa, Herodes hā, João ma hā pahi wa duré tāma waihu'u wa, õ hā aibö īwē na hā duré īpetse na hā, duré tō te te pibu. Duré niwa te 're wapari monomhā, te tāma 're höimana wa'rutu na hā, duré waparidzé na hā, te te 're wapari.

²¹Oto bödö īwa witsi wa: Herodes hā, ītsimara īhöimana na hā, ma datsai wē ahö 'manha tite ītsa'ētē norī ma hā, duré ts'i'ahöri'wa nhim'īhö'a norī hā duré tō Galileia āma dahöiba dama ītsa'ētē norī dzéma. ²²Duré Herodíades 'ra hā īdzé duré ai'rē. Duré ma tāma rowē Herodes ma hā, duré tsô īhöörö dza'ra ma dzéma. Tawamhā danhim īhö'a nhipai'wa, te tinhā adza'rutu ma: "Iwi waptērē marī atsimā īwē hā duré wa dza aima titsō". ²³Duré 'manha tsina ropitsudu hā: "Tsiwa'ru marī iwi īwaptērē hā, wa hā, wa dza aima titsō, īte rom na ītsipo 'o dzéma". ²⁴Õ hā ma watobro duré tina tsadanha: "E tiha wa hā, wa dza tiwi waptē". Duré õ hā atsa tsada'ö: "João Batista 'rā". ²⁵Apö awa'awi ts'i'aba're na danhim īhö'a nhipai'wa nhoré u hā, te tiwi waptē. "Wa ītsima wē, awa'awi īma tsōmri da, pidza'a nho'a wa, João Batista 'rā hā". ²⁶Danhim īhö'a nhipai'wa wi, ma tiwi

tirobdzei'ō petse. Tadza hā, te te tsina ūropitsudu, te te 'manharī wa, duré tō tsō ūhōrō dza'ra nho're wa, te tiwi wē'ō waihu'u ū di, te ūrēme da hā. ²⁷Duré tō awa'awi ma danhim ūhō'ā nhipai'wa hā rob'ru dawatséte dzarina, marī 'manharī'wai ma, ūru ūhōimana wa, we João Batista 'rā hā, te te ūwitsi da hā. ²⁸Duré watobromhā, ū hā, ma 'rā nhidzō danhitobdzé 'remhā. Duré we ūwitsi ūrā hā, pidza'a nho'a wa, ma tāma titsō adza'rutu ma hā, duré ū hā, ma tāma titsō tina ma hā. ²⁹João dzamarī'wa norī hā, te te tsiwi waihu'umhā ūhā, te ūtēme ai'aba're, ma tsiwi ūl'ō ūhōiba hā, duré tsiwi titsē adō'ō'ry ūma hā.

Ūmorī'rata na ū'u'ētēwapu tébrédzé --- ³⁰Tō rotiwē 'mahörö'wa norī hā, ma Danho'reptui'wai u hā tsina ubumro duré te tāma rowatsu'u dza'ra, uburé marī, te te ū'manharī dza'ra mono na hā, duré te te dama ūrowaihu'u dza'ra mono na hā. ³¹Ō hā te tinhā: "We ai'aba'rei wa 'aba atsiwaprotsi aba roptsi ūnomro u hā, duré tsyry na awa'utu dza'ra aba da hā". Tamemhā natsi ūtsihudu hā duré natsi ūtsi'aba're hā da'ahö uptabi di, bödö tāma höimana dza'ra ūna titsa natsi, te ūhuri da hā. ³²Duré uba're na hā tsitsa're roptsi ūnomro u hā, danhiti höimana u hā. ³³Tadza hā, danho'uma ma tsāmri dza'ra ni, tsitsa'rei mono na hā duré te te waihu'u dza'ra, ūhā tō aihini te 'ri'ahö hawimhā tsitsa're ūwa para na, tadza hā, ma ūwa aihutu ū norī hā. ³⁴Āne uba're hawi, te tsi'ra wamhā, Danho'reptui'wa, ma a'uwe'atsā ahö na hā, duré ūma aiba petse dza'ra, marī wa, ū norī hā, pone'ēnhimidzawi ne höimana dza'ra wa, ubumroi ūna hā, duré ūma tsāna'rata titsitsanho na hā, marī ahö na hā. ³⁵Bödö tsina tsi'rei petse wa, ma ūtsamarī'wa norī hā ūtēme tsina rotété dza'ra, Danho'reptui'wai u hā, duré tāma nharī dza'ra. "Ro roptsi di duré bödö, ma tō tsina tipahö. ³⁶Tsatōrī dza'ra na, marī ūna, tō tsi'aba're da hā apetse na, 'ri nhipti mono u hā duré tō darob nhipti tsi'rata ūhōimana dza'ra norī u hā, titsadzéb da marī, te te tsima uipra dza'ra da hā". ³⁷Danho'reptui'wa, ma adzada 'ō: "A norī wa'wa hā, tō te dza ūtsa tāma ūtsōmri dza'ra wa'wa". Ō norī hā, te nharī dza'ra: "E wa dza wa norī hā ai'aba're ni duré e wa dza uipra dza'ra ni, maparane dzahu ūtērewaipo na hā, ū'u'ētēwapu hā, ū norī, ma, wa te ūtsōmri dza'ra da hā". ³⁸Ō hā, te adzadanha: "E niha te ūhōiba ū'u'ētēwapu hā. Ai'aba'rei wa 'aba 'madö'ō dza'ra aba da, te te tsiwi waihu'u parimhā, ma tsiwi tsada 'ō: "Ūmrotō na, duré maparane pe'a hā". ³⁹Tawamhā ma ūl'ru tsi'uptsātā mono da hā, duré tsi'ubumro da hā, dui udzei wamhā. ⁴⁰Duré ai'ubumro ūl'amhā tsi'uptsātā tsina duré ūmrotō tom'āi'ātsi na hā. ⁴¹Te te mramimhā

ĩ'u'ẽtewapu ĩmrotō na hā, duré maparane pe'a hā, te tsarōtō tsina hā, höiwa u ma dzawē, te āma nhari wē, duré oto āma aipo'o ĩ'u'ẽtewapu na hā, oto tāma tsōmri dza'ra tidzamarī'wa norī ma hā, te te dama tsōmri mono da; duré tō maparane pe'a hā, ma te te dama wē'ē aihini a'uwē norī ma hā. ⁴²Aihini petse, te datsa hā huri ni, ma da te 'mahöpärī, rowē na hā. ⁴³Duré dza hadu, ma te te ubumro, mitsi maparaneto ĩ'matsi tsi'ōno hā ĩ'u'ẽtewapu wē'ēi ré hā, duré tō tepe wē'ēi ré hā. ⁴⁴Ni'wam norī hā, ĩ'u'ẽtewapu na ̄tsaihuri hā, ̄mrotō waptom na a'uwē hā.

Danho'reptui'wa ö nhitsi ̄moridzé --- ⁴⁵Tō awa'awi, ma tāma arob'ru dzahi, tidzamarī'wa norī ma hā, ̄wana te te tsai'uri dza'ra da, uba're nhitsimhā ödzaihō amoi u tsihitu da, tō Betsaida u hā, a'ö ö hā tsitsa'u danho'uma hā, te adzawi da hā. ⁴⁶Duré te te arēmemhā danho'uma hā, te tsa'a u hā mo tsō're da hā. ⁴⁷Mara wamhā, te uba're hā, ö poré wa'wa u hā Danho'reptui'wa tsiwaprotsi tihöiba ti'amhā dadza'u hā. ⁴⁸Te te a'madö'ömhā watsutu dza'ra na hā, tsiré te te ̄tsari dza'ra hā, marī wa rowa'u'wa'wāmi wa, ̄tēme morī dza'ra ré hā, ö norī u hā bödö ts'i'umdatō āma awē u hā, tō morī ré hā ö nhitsimhā. Duré te aré tsimawē, te tsa're waré dza'ra da. ⁴⁹Te te tsiwi 'madö'ömhā ö nhitsiwi morī ré hā, te āma rotsa'rata dza'ra da'awā ne wamhā, ma tidzadari na tsāna'rata dza'ra. ⁵⁰Tawamhā, te aihini 'madö'ö dza'ra, ma duré tāma a'rāmi dza'ra: Tadza hā, Danho'reptui'wa awa'awi, te ö norī ma anha, duré te tō nhari tsina: "Aihöimana nhib'rui wa'wa hā, aima höimana dza'ra wa'aba! Tō wa hā; ̄ma aipahi dza'ra wa'aba tō!" ⁵¹Duré tsai'u ̄tēme dza'ra, uba're u hā, duré rowa'u hā titu. Tadza hā ö norī hā ts'i'reptsi mono hā, ma tāma a'rāmi petse uptabi dza'ra. ⁵²Marī wa, tadza hā, dza hadu te te tsiwi waihu'u ö di, ̄u'ẽtewapu na, te te ̄da'atsaihuri na hā; tadza hā ̄tsiri mono hā, tete na höimana dza'ra wa.

Genesaré rob 're dapetsedzé --- ⁵³Te te tsaprī dza'ra parimhā, ma aihutu Genesaré u hā, ma uba're na āma watsitsi dza'ra. ⁵⁴Tō uba're hawi tobro dza'ra wi hā, awa'awi, ma danho'uma hā waihu'u dza'ra. ⁵⁵Uburé te taha rom na 're nomro duré te tō natsi watsa ̄wapédzé wamhā, ̄tsépu'u norī hā, ̄tēme hā nimomo ̄höimanadzém u hā, āma tsōpētē da hā, Danho'reptui'wa hā. ⁵⁶Nima hawi ̄tsébrédzém na'rata āma hā, darom nhipti norī u hā, tō duré 'ri'ahö norī u hā, duré roburu norī u hā, te natsi ̄tsépu'u norī, te te tsō tsa'ra warā duré, te te rowaptērē dza'ra tsina, te te tāma tsa're dza'ra dzō, te te upi dza'ra mono da, ̄udza dzada ré na. Duré aihini te te ̄upi dza'ra mono hā, ma tō te te tsō'reptu dza'ra.

7 **Datsitsada** ó fariseu norí höimanadzém na --- ¹Tô tawamhã fariseu norí hã, duré tô ni'wam norí hã ūtsihötö'wa norí hã, ma ūtēme tsina ubumro, õhõ nho'remhã we ūtsi'aba're hã, Jerusalém hawimhã. Te te 'madö'ö dza'ra wamhã, ãne tô ni'wam norí hã, ūtsamarí'wa norí tsaihuri ré hã, ²U'ëtëwapu na hã, ūtsib'rata uptob ré hã, ãne tô tsib'rata uptsõ õ wab dzéma hã. ³Fariseu norí hã, tamemhã tô duré judeu norí hã aihini duré tihí'rata höimanadzém dzarina, tsai õ di tipaihi hã tinhimidza'õtõ u hã, uptsõ dzahuré õ nherë hã. ⁴Duré apõ tsimitsutu warã dahöimana hawimhã tsi'aba'rei monomhã, tsai õ di ūwana hã, tsiwaihi baihö dza'ra mono õ nherë hã, duré tô aimawi mono na hã, te tihöimana na hã ãma höimana u'ötsi dza'ra; hötsidzé uptsõ hã, umre hã, duré pidza dzadadzöri õ ti'a na hã. ⁵Fariseu norí, duré ūtsihötö'wa norí hã, te tsiwi tsadanha: "E marí wa, atsamarí'wa norí hã ãma höimana dza'ra õ di, duréi dahöimanadzém na hã, tadza hã, te tsaihuri ū'ëtëwapu na hã ūtsib'rata uptob ré hã. ⁶Tawamhã Danho'reptui'wa hã, te tãma anha: "Tô ūbõ, te te 'mahörö Isaias hã aihöiba na wa'wa hã, tsí'ma'uripetse norí, e niha, te ūtsihödö hã tihöiba.

*Āhã ūnhim'a'uwe hã, te tidzaihö na tsi, te te ūudze dza'ra,
tadza hã ūtsö'utu'ru hã, te romhö na ūnhiti hã höimana dza'ra.
7Marí dai'õ, te ãma ūma ūrowë dza'ra mono hã;
te te dama ūrowaihu'u dza'ra mono hã ūtsitsanho na,
uburé a'uwe' nhimirob'rudzahi.*

⁸Ma atsimirëme aba mo, Dapoto'wa te ūrudzahi ma hã, duré ãma 're aihöiba ana u'ötsi dza'ra wa'aba mono tsina, a'uwe' norí 're ūhöimana dza'ra mono na hã". ⁹Duré te te nharí õ norí ma hã: "Aima waihu'u petse uptabi aba di Dapoto'wa nhimi'rudzahi hã ūrëme dza'ra aba da hã aihöimana wa'aba da hã. ¹⁰Madö'ö dza'ra aba tinhä: 'Re wadzé mono aimama hã duré ana hã; duré: Tahã, te nharí watsétemhã, timama ma niwamhã, tina ma ūuptabi na hã, te dza dörö. ¹¹A norí wa'wa hã, tadza hã, te ūnharí dza'ra wa'wa: Ni'wa hã, te te nharimhã timama ma, niwamhã tina ma hã: datsí'uparidzé hã aré wa hã, te ūmanharí hã a'ãma 're ūtsiwarí aba mono da hã uburé hã danhimdzari wë, ãhã tô danhimdzari wë nhomri. ¹²A norí wa'wa hã dza rëme dza'ra aba õ di oto, ūmanharí hã aimama na aba hã, niwamhã ana aba na hã. ¹³Åne te dza Dapoto'wa damreme hã taré dza ãma ūtromhöimana dza'ra aba mono duréi dahöimanadzé ūwatsu'u dza'ra aba mono na. Duré ahö na, te ūmanharí dza'ra aba mo aimawi hã, marí mono hã ãhã tsine mono hã".

Dama rowaihu marī wē na duré īwatsétē na --- ¹⁴Duré apö dadzô hörömhā tsitême da'ahö dzô hā, te tāma anha: "Iwapari dza'ra wa'aba, aihini te dza duré atsiwi īdzadaihu'u 'wa. ¹⁵Höimana õ di 'rowimhā a'uwē höiba na hā tséb'remhā īhō na, dza te 'manharī õ di īrāna hā; tadza hā a'uwē hawi 're īwairébé mono, tahā, te te 're 'manharī dza'ra īrāna hā. ¹⁶Ni'wa hā po're ré wamhā, te īwapari da hā, te wapari!" ¹⁷Duré oto niwa da'ahö tsitsa'u, te te arëmemhā, ma 'ri para u ādzé, ma te ītsamarī'wa norī hā tsiwi tsadanha, te te īaromnhimiré'ē mono na hā. ¹⁸Duré Danho'reptui'wa hā tāma anha: "E aima wa'aba dzéma hā, atsimidza're hā höimana wa'aba õ di. Tsadaihu'u dza'ra wa'aba õ di uburé marī hā, we īhöimana dza'ra mono hā 'rowi a'uwē, wa tsitsi monomhā, dza te te 'manharī õ di īrāna hā; ¹⁹e marī wa, āhā õ di dza datsiri u ītsébré hā, tadza hā, dadi'i utsi duré tamemhā, ö 'ra wadzari dza oto tsa'wari ni". (Āne, te te 'mahörö īrāna 'õ na hā, uburé datsa hā.) ²⁰Ōhō, te te nharī: "Marī īwairébé mono hā a'uwē hawimhā, tahā, te te 'manharī dza'ra īrāna na hā. ²¹Marī wa, 'ri para hawi a'uwē norī tsiri hawi, te 're wairébé rotsa'rata tsiwamnharī hā: dahöiba na da'āma dahöimana, danhiptsaihuri, duré tō dapāri hā, ²²damro nhiti dahöimana watsétē na hā, marī watsétē 'manharī hā, danhipetse watsétē 'manharī, dahöimana 'manharī watsédé hā, datsitsō'ru watsédé hā, dahöiba 'mahörö watsédé, datsitsarōtō watsédé, danhimidza'retse tsí'utōrī. ²³Uburé āhā marī watsédé hā, te a'uwē hawimhā wairébé 'ri para hawimhā duré, te te 're wamnharī dza'ra īrāna hā".

III. Galiléia nhiti Danho'reptui'wa īmorīdzé

Siro-fenícia 're pi'õi 'ra petsedzé --- ²⁴Tô taha wi watobromhā, te mo ti'a nhidzöri Tiro te u hā duré Sidônia. Ma ādzé 'ri īmai Höimana 'remhā aré, te tsima wē õ di, ni'wa te īwaihu'u da hā, tadza hā, te te uwei õ di tsá'retse ãna dawi īhöimana da hā. ²⁵Marī wa tō awa'awi uptabi te ti'mai Höiba tamemhā pi'õ hā, īra ãma īhöimana hā īhöiba tsämri'õ īrāna ré, te te waparimhā, te wei mo duré ma tsime īpara u hā. ²⁶Pi'õ hā tō grego īpotodzé hā, tō Siro-Fenícia wa, duré te te tiwi waptérē pé wa'uburé, te te īra, ma wadzere da hā. ²⁷Danho'reptui'wa, te te nharī: "A'õ īmorī'rada hā, da'ra norī hā titsa, te te 'mahöpärī mono, e marī wa, wē õ di īu'ëtëwapu hā da'ra norī wi, da te tiwi īwaibu da hā duré da te īwabdzuri da hā waptsäre norī ma". ²⁸Tadza hā õ hā atsa tsada'ö: "Tô ībore,

Da'ráñhipai'wa, tadza hā waptsāre norī dzéma, te tsaihuri wededzai 'rowimhā, ai'uté norī tsai'a'a na hā".²⁹ Duré te Danho'reptui'wa hā ōhō ma tinhā: "Āhā īnharī na hā mo oto aimorī, wa'uburé hā, ma tō ai'rā hawi watobro ".³⁰ Ō hā, ma apō tinhorōwa u hā wi, duré ma tsōpētē ba'ōno hā nomro ré hā, tinhimiwaptō wamhā. Duré wa'uburé hā tō īhawi watobro bö.

īpo'reptō mreme tétéhō petsedzé --- ³¹Watobro dzahu wamhā apō, te Tiro ti'a dzada're na hā mo, te öporé Galileia uwaibaba Sidônia, te tsa're tsina, te te tsa're tsina rowa'ōno Decápole hā.³² Ma tsiwi āwitsi ītēme īpo'reptō mreme ō hā, duré te tiwi rowaptērē dza'ra tinhib'rada hā, te te ītsitsiwi nomri da hā.³³ Te te tsaprōnimhā höiba tsi a'uwe ūhō nhiti, ma tinhipto tihi īpo're wamhā duré tidzadaipro hā ame duré tō tidzada'u na upi ītsoto hā.³⁴ Tahā parimhā, ma dzawē höiwa u hā, ma wam'ēne duré tinhā: *Effatha*, e marī na hā te tinhā: "Atsitsitowa na".³⁵ Tō awa'awi petse, ma tsitsitowa dzahuré ītsimiparidzé hā duré tō ītsoto dzéma hā tāma tiwairo, duré ō hā mreme wē na hā mreme.³⁶ Danho'reptui'wa, te tiwi tsawi dza'ra ni'wai ma, te te watsu'u dza'ra tō da marī hā īwatobro hā. Tadza hā, āne tō te te tiwi tsawi dza'ra mono nherē hā, te ō norī hā, te te tsiwi 'mahörö.³⁷ Te āma datob'udzu dza'ra āhā nhitsiwi nharī tsina: "Ō hā tō, te a'manharī ahō īwē hā; ma tō 'manha īpo'reptō norī hā, te te oto dawapari dza'ra mono da hā, duré tō īmreme ō norī hā mreme dzutsi mono da hā".

8 Itsāna're ū'ētēwāpu tébrédzé --- ¹Tō taha böto na hā, ma āma tsitéb dza'ra apō a'uwe ūhō tsina ubumro na duré marī hā höimana ō di, āma ītsaihuri da hā, taha wa, te Danho'reptui'wa tidzamarī'wa norī dzō hā hö, duré tāma anha:² "Wa āma aiwamri dza'ra a'uwe ūhō āma, marī wa: Bödö tsi'umdatō na, te oto tō īme hā tihöimana dza'ra, duré tō marī te te huri āna hā.³ Wa hā, te adzatorī wamhā tsaihuri ō petse na hā ītsöröwa u mono hā, bödödi na, te dza tiwi tirobra dza'ra, marī wa, ahō na hāma we romhö na hā aihutu!"⁴ Itsamarī'wa norī hā, ma tsiwi tsada'ō: "E niha dza aré ni'wa hā, ūmemhā roptsi īnomro āmahā, datsaihuri mono da hā ū'ētēwāpu na hā, āhā a'uwe ūhō uptabi hā".⁵ Danho'reptui'wa hā, te anha: "E niha te ū'ētēwāpu hā aima tihöimana 'wa". Ma tsiwi tsada'ō "Wawinhi'umdatō na".⁶ Ma ti'ru ūhō a'uwe hā tsi'ubumro da ti'amhā duré, te te ū'ētēwāpu hā wawinhi'umdatō hā waibui wamhā, ma titsō īwēdzé hā, ma te te awē'ē, duré ma tsōmri dza'ra tidzamarī'wa norī ma hā, marī āna, ō norī hā, te te dama tsōmri dza'ra mono da hā. Duré ō norī ma te te tsōmri a'uwe ūhō norī ma hā.⁷ Te tihöimana dza'ra pe'are dzéma hā. Te

te āma nharī parimhā: ma duré ti'ru ō norī dzéma, te te dama tsōmri mono da hā. ⁸Ō norī hā, te te tsaihuri, ma duré te te 'mahöpārī petse. Īwa'ōtō mono ītsi'atarēme mono hā, ma te te ubumro dza'ra, wawinhi'umdatō na īré hā tsi'ōno hā. ⁹Duré uburé hā īdahöimana dza'ra hā maparane-tsi'uiwana waptom na hā. Duré tawamhā Danho'reptui'wa hā tō tsitsa'u hā da'adzawi. ¹⁰Oto tsi'aba'rei waré na, te tsai'urimhā uba're na hā tidzamarī'wa norī tsiré hā, oto tsitsa're Dalmanuta na ro īhöimana u hā.

Fariseu norī hā, te te īmaiwaptērē-dza'ra-dzé īwaihu'udzé hōiwa u hā
 --- ¹¹Ma wairébé fariseu norī hā duré, te āma tsāna'rata dza'ra. Pé tiwaihu'udzé, te te tāma 'manharī dza'ra da hā, te tiwi waptērē dza'ra, hōiwa hawi marī ītsāmri pe hā, ītēme witsi dza'ra da hā. ¹²Tihöiba tsāmri'ō na tipē'ēdzani ahō hā, te 'manharīmhā, te tinhā: "E marī wa, te āhā 're ī'atébré 'wa hā, marī atsiwi tsāmri aba da hā atsōpré wa'aba mo. Tō tsena īmreme na hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa, āhā 're ī'atébré 'wa ahō ma hā, ī'madō'ō waihu'u pe hā, da te tāma tsōmri ō di dza". ¹³Duré, te te arēmemhā, ma tiwara na hā, āma udzutsi, duré oto pa amo niwī hā tsapri.

Ī'u'ētēwapu wapudzé fariseu norī te duré Herodes te --- ¹⁴Ō norī, ma āma po'reha'ōri dza'ra ī'u'ētēwapu, te te 'watsari da hā, ī'u'ētēwapu mitsi hā, te uba're 'remhā tihöiba. ¹⁵Ō hā tamemhā, ma apo'repu'u: "Ni'ā pé! Atsipibui wē dza'ra wa'aba, fariseu norī nhimitsaiwapudzé wi duré tō Herodes nhimitsaiwapudzé wi hā". ¹⁶Tō āne wa, te ō norī hā tsi'reptsi hā rotsa'rata petse dza'ra, marī wa, ī'u'ētēwapu hā robaba wa. ¹⁷Tadza hā, te rowaihu'umhā, te ō hā tinhā: "E marī wa, te īrotsa'rata dza'ra wa'wa ī'u'ētēwapu aima īhöimana dza'ra wa'aba mono na hā. E dza hadu waihu'u dza'ra wa'aba ō di, duré e aima tsadaihu'u aba ō di. E te aima tihöimana dza'ra wa'wa atsiri tete 'wa hā. ¹⁸E atōmo ré aba nherē duré īro'madō'ō dza'ra wa'aba ō di, aipo're 're hōrō ré tsi aba duré atsimipari aba ō di. E ma āma aipo'retsi mrami dza'ra wa'wa. ¹⁹Nima hā wa wa hā, te wē'ē ī'u'ētēwapu īmrotōtom na hā īmrotō wapto a'uwē norī ma hā; e niha, ma tsi'ōno hā īré hā atsiwi īmatsitsi aba mo". Ō norī hā, te nharī dza'ra: "Mitsito maparane norī na". ²⁰Duré bétē ī'u'ētēwapu wawinhi'umdatō hā, maparane-tsi'uiwana wapto norī ma hā, e niha, ma tsi'ōtō wamhā atsiwi ītsēme aba mo". Ō norī hā, te nharī dza'ra: "Wawinhi'umdatō na hā". ²¹Tawamhā, te tāma anha: "E āne nherē tsadaihu'u dza'ra aba ō di".

Betsaida āma ītob'a da te īpetsedzé --- ²²Duré tsihutumhā, Betsaida u

hã. Ma ïtëme hã tsiwi ãwitsi tawamhã ïtob'a hã, te tiwi rowaptë, õ hã, te te upi da hã.²³ Te te örimhã ïtob'a hã tinhib'rata na hã, darom nhipti nhiti hã, te te wadzere da hã, duré te tidzadaipro na tobdi'imbhã, ïtômo dzahuré ãma hã, duré tinhib'rada, te te ãma nomrimhã, te tsadanha: "E marí tsämri waihu'u petse di".²⁴ Duré õ hã, te oto ro'madö'ömhã tsitsõ'awi, te tinhá: "A'uvê, wa a'madö wede ne 're ïtsi'aba're ne wamhã".²⁵ Tô õne haré, ma tinhib'rada hã tãma tihi apô ïtob'a tômo ãma hã, ma õne haré tãma tiro'madö'ö waihu'u petse upta, duré uburé petse urobo ãnaïtsimiro'madö hã, romhö na dzéma hã.²⁶ Duré ma tãma rob'ru ïtsôrôwa u hã, te tãma nharí tsina: "Darom nhipti u hã atsébré tõ!"

Pedro nhimidzadzedzé ---²⁷ Danho'reptui'wa, te mo tidzamarí'wa me hã, darom nhippti norí, Cesaréia na romnhitsi u Felipe ro hã, duré ma te bödödi wa tidzamarí'wa norí hã adzadanha: "E niha te a'uvê norí hã, te te 're nharí dza'ra ïhöiba na hã".²⁸ Ma ãma tsada'öbö dza'ra: "A hã, u, João Batista, duré ni'wam norí ma hã Elias, duré dza hadu ni'wam norí ma hã, a hã, u, ro'mahörö'wa".²⁹ Duré, e bétê a norí wa'wa hã, te anha õ hã: "E niha te dza ïnharí dza'ra wa'wa, wa hã ïhöiba na hã". Pedro hã, ma atsa tsada'ö: "A hã Danho'reptui'wa ï'ma'wamarí ré hã".³⁰ Tawamhã, te tiwi tsawi petse dza'ra, ni'wai ma te te rowatsu'u dza'ra tõ da hã, ïhöiba na hã.

Robdzépata morí'rata 'mahörödzé ---³¹ Duré tõ ãma na'rata dama titsitsanho na hã: "Da'ra ts'i'abö hã, te dza robdzépata dza'ëtë, te dza duré ïhi norí hã, te te tsiwi tsitsitsi, ïtsa'rata'wa nhim'ïhö'a norí hã, duré romhuri nihöhö 'manharí'wa norí hã, te dza dörö, duré böötö nhí'umdatö parimhã tsihöiba da".³² Ähã tsö'awi te te nharí, Pedro hã, tsô hörömhã danhiti, te te tãma nharí, marí na, te pitsutu tsina.³³ Tadza hã, õ hã tsipi'rai wamhã, duré tidzamarí'wa norí, te a'madö'ö hã, te tãma te nharí pitsutu tsina: "Ílma atsarötö, dahöiba wamnaríwa, e marí wa, Dapoto'wa nhimirotsa'rata õ wa, tadza hã, marí a'uvê norí, te natsi!"

Danho'reptui'wa apô tsitsarina da te te ïropitsutudzé ---³⁴ A'uvê ï'ahö norí dzô hã hörö dza'rã wamhã, ïtsamarí'wa me hã, te tãma anha: "Ni'wa hã te te tsima wẽ wamhã, we ïdzarina morí da wamhã, marí, te te tsiwi awẽ õ petse, te öri tite 'wamarí hã, we duré ïdzarina morí".³⁵ Marí wa, tahã ni'wam norí te te tsima ïwẽ dza'ra mono hã, tihöimanadzé, te te ïtsö'reptu dza'ra mono da nherë hã, te dza te tsimini dza'ra; tadza hã tahã marí, te te ïtsimini dza'ra mono hã tihöiba hã, ïhöiba dzarina hã, duré rowatsu'u téb

dzarina hā, te dza 're tsitsō'reptu dza'ra.³⁶ Tôta, e marī, te dza aibö hā āma 'manha dahu nho'ú ̄wahuré na hā, dza röwi tihöimanadzé, te tsiwi wamnharī nherē.³⁷ E marī, te aré aibö hā titsō tihöimanadzé wa' rāmimhā.³⁸ Tôta, te te āmemhā dapoto tsitsa' marīdzé datsiwi dahöimana upa duré 're toptō monomhā, īma duré īmreme ma dzéma, Da'ra tsi'aibö dzéma, te dza 're toptō ̄hō ma hā, niwa wei morīmhā, Timama, te rowē dza 'etē wamhā, īpetse norī rowatsu'u'wa norī me hā!".

9 ¹Duré dza hadu, te te nharī: "Tô tsena wa aima īmreme 'wa, ame awa'awi na ̄taihöimana dza'ra wa'wa hā, ã ni'wam norī hā, dza te pibu dza'ra õ di tidö hā, Dapoto'wa nhimirob'rudzé hā, te te 'madö'ö dza'ra õ nherē hā, tsiptete tsina we ̄twitsi na hā".

Itsitsaprīdzé --- ² īmropö bödö tsi'utōrī parimhā, Danho'reptui'wa, te tsiré da'mahö, Pedro, Tiago duré Joāo, te te anhimro tsiwaprotsi hā, ro ī'maihöimana u hā romnhiwatsi hā, tsō'a' rāihö nhitsi u hā. Tame, ma te õ norī nho'a hā ̄höiba na hā āma tsaprī ni.³ I'udza hā, ma tihöiba hōiwaipo na, rā petse na wa'ru ãna, īrā 'manharī hā, ni'wa hā, dzadzahö uptoisōi'wa ti'amhā aré, te īrā waihu'u õ.⁴ Duré tsihöi'ré dzahuré Elias Moisés me hā, te tāma robdzanhamri dzahuré Danho'reptui'wa ma hā.⁵ Tawamhā, ma te Pedro hā timreme hā wadze, oto tinhā Danho'reptui'wa ma hā: "Wama rowaihu'u'wa, aré wē di āme wahöimana dza'ra da hā. Wa dza watsiwi 'manharī ni, tawamhā tsi'umdatō dzadzahö na 'ri hā: Mitsi aima hā, ̄amo hā Moisés ma hā, duré ̄amo hā Elias ma hā".⁶ Tane nherē hā, marī na hā te te nharī waihu'u õ di, e marī wa, ma tāma tipahi petse dza'ra.⁷ Duré hōiwa nhirōnō hā tsi'rai wa, te uptoisibi dza'ra tsina ti'awā na hā, Duré hōiwa nhirōtō hawimhā damreme hā watobro: "Ahā ̄Ira īma ītsawi petse uptabi; atsiwi 're wapari petse aba mono".⁸ Duré tamemhā te õne haré hā, 're 'rā tsipidzari dza'ra, marī te tsiwi tsāmri õ petse na hā: Danho'reptui'wa te tsiwaprotsi hā īme tihöimana dza'ra.

Dadzada nharīdzé Elias na hā --- ⁹Oto te te tsi'ra dza'ra wamhā tsō'a ītsa'á hawimhā, te te tāma a'rui õ di, ni'wa hā te te rowatsu'u da hā, marī titōmo na te te ī'madö'ö dza'ra na hā, dza hadu nimameptsi Da'ra Tsi'aibö hā, tsihöiba waptsi adö'ö hawimhā.¹⁰ Ó norī hā, te te āma rotsa'rata petse dza'ra, da te āma īpo'rewari dza'ra na hā tsitsadanharī tsina, é marī na hā bö. "Adö'ö hawi dza ītsihöiba na hā".¹¹ Duré āma tsiwi tsadanha: "E marī da, te ītsihötö'wa norī hā, te te nharī dza'ra, Elias dza we īmorī'rada

īmorī na". ¹²Ō hā, ma adzada'ö: "Elias hā, tō ībö, te dza īmorī'rada hā wi, uburé marī, te te apetse da hā. Tadza hā, tō ītsihödö īhöimana dzarina hā, Da'ra Ts'i'aibö höiba na hā, dza te īrobdzépata dza ēne hā, dza duré da te datsiwi īwē'ō hā.

¹³Wa hā, tadza hā, wa aimā nharī dza'ra wa'wa: Elias hā, ma tō we timorī pa, duré öhō na, ma tō āma romhöimana pari dza'ra uburé marī, te te āma tsima īwē dza'ra dzarina hā, tō ö hā na, ītsihödö īhöimana dzarina hā".

Wa'uburé īhöiba popo 're īhöimanadzé --- ¹⁴Duré tsihutumhā āne īamo norī ītsamarī'wa norī tsiré u hā, ma 'madö'ö dza'ra a'uwe hā ī'ahö uptabi hā, te tsiwi uirī na hā duré te ītsihötö'wa norī hā āma tsada'öbö dza'ra. ¹⁵Duré tō awa'awi a'uwe ī'ahö, te te tsiwi tsāmrimhā, ma āma titob'udzu dza'ra, duré tō awa'awi ītēme hā tsitsa're, te tsiwi tsawi da. ¹⁶Ō hā, te adzadanha: "E marī na, ma ö norī hā ītsada'öbö dza'ra". ¹⁷Tō ni'wa hā a'uwe ī'ahö hawimhā tsada'ö: "Dama Rowaihu'u'wa, wa hā wa we ī'ra hā aimā āwitsi, īhöiba tsāmri'ö mreme'ö ré hā. ¹⁸Niwa īhöiba hā, te te tiwi örimhā, te dza morōwī ti'amhā. Dza duré ö hā, tsapro watobro dza duré 're 'wahāihätsi, dza duré öne haré hā ti're. Taha wa, wa aré tiwi waptērē dza'ra atsamarī'wa norī wi hā, te te tāma wadzere dza'ra da hā, tadza hā, te te tāma wadzere dza'ra ö di". ¹⁹Tadza hā, ma ö hā atsa tsada'ö: "Dapoto nhimidzadzei'ö uptabi! E niwa wa dza atsiré hā 're īhöimana 'wa. E niwa wa dza atsépata dzapari nhimi'ë dza'ra wa'wa, we ītēme atsiwi āwitsi aba". ²⁰Ma ītēme hā tsiwi āwitsi. īhöiba tsāmri ö, te te 'madö'ömhā, Danho'reptui'wa, ma tsimitsaré hā tsa'etē uptabi petse hā 'watébrémi hā waptā'ä tsina ti'ai wa, 're tsipidzari tsapro putsi tsina. ²¹Danho'reptui'wa hā, te te 're īwabdzuri mono na hā, te anha: "E niha bötö na hā, te īré hā āhā höimana". "Ai'uté hawimhā te īré 're höimana atsa tsada'ö, ²²öne u'ötsi hā, te unhamu u hā, te te 're wabdzuri, duré niwamhā öi ba hā, te te 'manharī da īdö'ö na. Tadza hā, aimā waihu'u petse wamhā, wa āma aime dza'ra na, duré wa'āma aiba dza'ra na". ²³Tawamhā te Danho'reptui'wa hā tāma tinhā: "Aima wē wamhā!... Uburé īwaihu'u pe hā, ni'wa hā 're tsimidzadze monomhā!" ²⁴Ma tsimitsaré hā tidzadari ai'uté mama hā: "Wa hā, wa īnhimidzadze! ī'āma aime na, īnhimidzadzei uptabi'ö na hā!" ²⁵Danho'reptui'wa a'uwe ī'ahö, te te a'madö'ömhā, ītēme ītsitsa'rei mono na hā, toi ö petse na hā tāma rob'ru, īhöiba tsāmri ö rāna ré ma hā, tāma mreme tsina hā: "İhöiba tsāmri'ö mreme'ö, duré tsimipari waihu'u ö, wa hā wa aimā rob'ru: "Tāma atsimirēme, duré niwa ö hā tēme

hā atsébré dzahu tō!" ²⁶Duré tsadari tsina, duré te te tsātsā'ā tsina hā tsa'ētē uptabi hā oto watobro. Duré 'watébrémi hā, te īdö'ö ne hā tihöiba. A'uwe īahö norī hā, te natsi nharī dza'ra, õ hā tō dö'ö ne wamhā. ²⁷Tadza hā, Danho'reptui'wa te te tsib'rata örimhā, ma tsarōtō, oto õ hā ts'iuihöna hā wahudu. ²⁸Ri para u tsébrémhā, te ītsamarī'wa norī hā höiba ts'i hā tsiwi tsadanha: "E marī wa bétē, wa te watsiwi wadzere õ di tāma hā". ²⁹Õ hā, ma tidzadawa na wa'rā: "Âhā dahöiba tsine mono hā, putsi waihu'u õ di, tadza hā danho're natsi".

Ītsāna'rem na robdzépata watsu'udzé --- ³⁰Tô õhawi watobromhā, te Galiléia waibaba hā 're mo, aré, te te tsima wē õ di, ni'wa hā, te īwaihu'u da hā. ³¹Marī wa te tidzamarī'wa norī ma, te te arowaihu'u wa, duré te te tāma anharī: "Da'ra Tsi'aibö hā, te dza a'uwe norī nhib'ratamhā tāma tsōmri dza'ra ni, duré õ norī hā, te dza tō tsiwi tiwī, dza dörö, dza oto böötö nhi'umdatō parimhā õ hā tsihöiba". ³²Tadza hā, õ norī hā, te te tsiwi tsadaihu'u õ di, õ hā damreme hā, duré tāma pahi dza'ra di, te te tsiwi ītsadanharī da hā.

E 'wa hā ītsa'ēne --- ³³Duré Cafarnaum u hā aihutu. 'Rimhā õ hā, te anha: "Bödödi na hā, e marī na, te atsima īnharī dza'ra aba mo". ³⁴Ari'iwi hā, te tihöimana dza'ra, e marī wa; bödödi na tsi'aba'rei ré hā, te te tsima nharī dza'ra mono wa, ni'wa hā, dama ītsa'ētēte dzō hā. ³⁵Tawamhā õhō tsāmramhā, te tsô tihörö dza'ra mitsito maparane dzō hā, duré tāma anha: "Ni'wa hā, te te tsima wē wamhā höimana da hā, īmorī'rata na, te dza höimana, aihini 'rātsutu u hā, duré aihini ma romhuri'wa na". ³⁶Töibö parimhā, ma mitsi a'i'uté hā 'ma'ö, oto īwa'wab dza'ra hā, tāma tsārī dza'ra, duré te te pa'örimhā īpaihi na hā, te tāma anha: ³⁷"Ta ni'wam norī hā, ãne a'i'uté mitsi tsi, te te 're waibui monomhā, īnhitsi na wa, wa hā te dza īö; ta duré, te te īöri hā, wa hā dza, te te īöri õ di, īhe, tadza hā taha ta, ma we īma rob'ru".

Danho'reptui'wa da te 're īwamri-mono-dzé --- ³⁸João, te tāma tinhā: "Wama Rowaihu'u'wa, wa 'madö'ö dza'ra ni, ni'wa hā wadzarina īhöimana mono õ hā, atsitsi na wa'uburé, te te dama īadzani mono hā, duré wa tiwi tsawi dza'ra ni, marī wa, watsiré hā höimana mono õ wa". ³⁹Tadza hā, te Danho'reptui'wa hā tinhā: "Tiwi tsawi dza'ra aba tō, e marī wa, ni'wai ma hā tāma höimana õ di, ītsa'retse'ö wē hā, te te dama ī'a'manharī mono da hā, īnhitsi na hā, duré e marī wa, töibö pari, õne haré hā īāma mreme

watsétē waihu'u petse di. ⁴⁰E marī wa, ni'wa hā wadzada ū wamhā, waniwimhā, te īwadzawi na hā.

Tidzamarī'wa norī dzawi na īhōimanadzé --- ⁴¹Tadza hā, ni'wa hā, te aima tsōmri dza'ra abamhā dzōtsidzé da wamhā, ū dzōtsidzé wamhā, Danho'reptui'wa me wa, tō tsena, wa aima nharī dza'ra wa'wa, dza te te tsimini ū di tipawa'ö hā.

Danhōimana na danhi'rē --- ⁴²Ni'wa hā, dahōimana danhi'rē, te 'manharīmhā ītsyry norī ma hā ītsimidzadze norī ma hā,, aré wē di, da te butu watsitsi dza'ra mono da hā, ītētōmo dzapoto na, para pitsutu dzapo da te 're butu watsitsi dza'ra mono ne hā, dza oto taha parimhā, öporé u hā me ni. ⁴³Duré niwamhā atsib'rada hā, te te aihōimana n̄hi'rē wamhā, tsidzöri: Wē di atsébré da hā atsibra tō ré hā dahōimanadzém u hā, aihōiba hā, atsib'rata dzahuré dza īhā nhipai u hā īaimorī hā udzö īdö'ö waihu'u ū u hā. ⁴⁴Duré niwamhā aipara hā, te aihōimana n̄hi'rē wamhā tsidzöri: Wē di, mitsi aipara ré hā, atsébré da hā dahōimanadzém u hā. ⁴⁵Maparane aipara aima īhōimana nhipai u hā, dza tsahuré nherē unhama tsī'utōrī'ō u, da te īré ī'aime hā. ⁴⁶Duré niwamhā, ato hā, te te aihōinana n̄hi'rē wamhā, mitsi tsa'o'o: Wē di, atsébré da hā, mitsi atōmo ré hā ⁴⁷Da'ránhipai'wa te rob u hā, maparane ato aima īhōimana nhipai u hā, dza tsahuré atōmo nherē, unhama tsī'utōrī'ō u, da te īré ī'aime hā, ⁴⁸nimomo, ai'uté nhanarāpré īdö'ö waihu'u ū u hā, duré nimomo udzö īdö'ö waihu'u ū u hā. ⁴⁹Tadza hā, aihini hā, te dza udzö hā höiba warīrī dza'ra. ⁵⁰Datsa hā īwarīridzé wē. Tadza hā, oto datsa hā warīridzé hā īwarīrī tāma höimana ū wamhā, e marī na dza datsa hā, da te 're warīrī dza'ra. Datsaiwarīridzé hā rōwi aima höimana dza'ra aba, duré aihōimana dza'ra wa'aba mono, romharé na atsiré norī wa'aba ma hā".

10 Datsirēme na dadzada'öbödzé --- ¹Tō taha wi morīmhā, Danho'reptui'wa, te Judéia ti'a nhidzöri u hā mo, Jordão pa dza'ra u hā. Tō tame, ma duré a'uwe īahö hā tsi ubumro, te tsiwi uirī na. Tō 're höimana-mono-dzéb dzarina, te duré apō āma tāma tsitsanho dza'ra. ²Tō ni'wam norī fariseu norī hā, ma ītēme hā tsina roteté dza'ra, pé te te tsiwi pibu da hā, duré tsiwi tsadanha: "E ībōre damro aibö norī hā, timro, te te 're wē'ö dza'ra mono da hā". ³Ö hā, ma atsa adzada'ö: "E niha, ma Moisés hā aima 'rui wa'wa". ⁴Ö norī hā, te nharī dza'ra: "Moisés, ma īhōiwarobo na tinhiminhihötö na hā ti'ru, datsirēme hā duré

taha pari, da te 're wē'ō dza'ra mono da hā".⁵ Tawamhā, te Danho'reptui'wa hā tāma anha: "Tahā atsiri tete aba 'ru-te hā, ma tinhiminhötö na hā aima 'ru dza'ra wa'wa, āhā ī'Rudzahi hā".⁶ Tadza hā, ropoto na'rata hawimhā, ma õ hā 'manharī dzahuré aibö duré tō pi'ō hā".⁷ Taha wa te dza aibö hā timama hā tirē, duré tō tina hā dzéma hā, dza oto mitsi haré īnhi na hā 're höimana dzahuré tsiré hā".⁸ Taha na dö'ötsina hā, dza oto höimana dzahuré õ di maparane īhöiba na hā, mitsi haré īnhi hā, dza 're höimana dzahuré.⁹ Tahwa, Dapoto'wa hā, marī hāte īhöiba tob dzahuré, aibö hā datsiwanhidzari, te 'manharī õ di".¹⁰ Duré 'rimhā, te ītsamarī'wa norī hā apö tsiwi tsadanha, tō āhā romrēme na hā.¹¹ Duré õ hā tinhā: "Ta, timro te te īwē'ō dza'ra mono hā, dza oto aimawi na hā timro, tahā ībō tihöimana õ, te 'manha timro morī'rata na hā".¹² Duré pi'ō hā, timro te te 're īwē'ō dza'ra mono hā, dza oto aibö ī'amoi u hā timro, tahā te dza ībō tihöimana õ hā, te dza te 're 'manharī".

Danho'reptui'wa duré ai'uté norī hā ---¹³ Ai'uté norī hā, te natsi āwitsi dza'ra ni, te te natsi a'upi da hā, tadza hā, te ītsamari'wa norī hā tsa' ītēme hā natsi tāma nharī.¹⁴ Āne hā, te te 'madö'ömhā, ma Danho'reptui'wa hā ab'ru, duré tāma anha: "Tāma atsimirēme dza'ra wa'aba, ai'uté ma hā, we ītēme ts'i'aba're da hā. Tiwi tsawi dza'ra wa'aba tō, e marī wa, õ norī te hā Dapoto'wa te ro hā".¹⁵ Tsena hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa: "Ni'wam norī hā, Dapoto'wa te ro hā, te te 're waibui mono õ wamhā ai'uté ne hā, īwamhā tsébré õ di dza".¹⁶ Tawamhā tinhō'utu, te awaibui wamhā, te natsi tāma anharīmhā tinhib'rada hā ītsitsimhā, te natsi adza'ra tsina hā.

Aibö nhimroi pe ---¹⁷ Oto apö duré bödödi na morīmhā, te ni'wa hā ītēme hā wara, duré tame hi'rātitō tāma nhamra ītsō'remhā tsadanharī tsina: "Dama Rowaihu'u'wai wē, e marī, wa dza 'manha dahöimana ts'i'utōrī'õ na hā, romreme hā, te öri da hā".¹⁸ Danho'reptui'wa hā atsa tsada'ö: "E marī wa, te īwē na hā ī'mahö. Ni'wa hā īwē 're höimana mono õ di, tadza hā Dapoto'wa tsi īwē hā".¹⁹ E aima tsa' retse di, ī'rudzahi mono hā: *Atsipārī tō; ībō aihöimana õ hā 'manharī tō; atsiptsaihuri tō; atsiré norī hā taré 'watsu'u tō; ni'wa ma marī putsi watsétē da aihöimana tō; aimama ana me hā tsawi petse dzahuré mono*".²⁰ Tawamhā, ma duré õ hā āma tsahu: "Dama Rowaihu'u'wa, tahā te uburé petse hā īma tihöiba īhöibatém hawimhā".²¹ Tamemhā, te Danho'reptui'wa hā tsawi na hā 'madö, duré tāma tinhā: "Mitsi te dza hadu marī hā aiwi tsô tirobaba: Mo oto aimorī, uburé marī aima īhöimana hā awa'öbö rob'uipradzé hā, ītsimari'õ norī ma

hā anhomri, duré, te dza aima tihöiba höiwa ãma hā ëtëtsi'ubudzi hā. Töibö parimhā dza we ūdzarina hā aimori". ²²Tadza hā ãhā, te te mreme waparimhā, ma õhöwi hā tiwi tirobdzei'õ petse, taha wi te oto mo tāma tsé na hā, e marī wa, õ hā, ma te aré höimana dza'ra marī ahö na hā.

Danhimroi petse na romnhimimhā --- ²³Tawamhā Danho'reptui'wa hā, te a'madö'ömhā, te te tsiwi ūluri hā, te tidzamarī'wa norī ma hā anha: "E niha ūpire ūtsimroi petse ma hā Dapoto'wa te rom u hā 're ūtsitsitsi mono da hā!" ²⁴Itsamari'wa norī hā, ma ãma titom'udzu dza'ra ëmreme na hā. Tadza hā, ma Danho'reptui'wa hā timreme na hā ãma udzutsi: "Ira norī, e niha ūpire Dapoto'wa te rom u hā dadzatsi da hā!" ²⁵Tadza hā, ūwapu hā mitsi parapitsutu bati ma hā romhöi babařdzé para'otō dzapu'u na, te te ūro'radzöri da hā ūtsimroi petse nhipai u hā tsébré da hā, Dapoto'wa te rob u hā!" ²⁶Ö norī hā, ma tāma a'rāmi petse dza'ra, duré 'röwi petse hā tsima nharī dza'ra: "Tawamhā, e 'wa hā, te dza tsö'reptu ni". ²⁷Ane Danho'reptui'wa hā, te te a'madö'ömhā te tāma anha: "Ähā a'uwē norī ma hā ūwaihu'u'õ, tadza hā Dapoto'wai ma hā mare di, marī wa, *Dapoto'wai ma hā uburé waihu'u petse di*".

Danhimroi õ wa'rāmi dapawa'öbödzém na ropitsutudzé --- ²⁸Pedro hā, ma timreme na hā ãma tsāna'rata tāma: "Ähā ta, wa wa norī hā, uburé marī hā rëme dza'ra ni duré atsarina hā ai'aba're ni". ²⁹Danho'reptui'wa hā, te tāma ro'mahörö dza'ra: "Tô tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa, ni'wa hā tinhoröwa hā, te te rëmemhā, ūtsitsänawā ts'i'aibö hā, duré tô ūtsitsänawā tsipi'õ hā, duré tô tina hā, duré tô ti'ra norī hā, niwamhā ti'a hā ūhöiba dzarina hā, duré tô Rowatsu'u Tém dzarina hā, ³⁰dza mitsi dzahu ãma ūtsahu nhipai u hā tāma höimana õ di, awa'awi hā, ähā romhöimana na hā, 'ri, ūtsitänawā norī ts'i'aibö, duré tô ūtsitsänawā tsipi'õ hā, duré tina hā, duré tô ti'ra norī hā, duré ti'a hā, dadzarina amhödzépa ma wamhā, duré dza apto'ó ré hā dahu nho'ú hā, dahöimana tsí'utöri'õ tihöiba. ³¹Ahö na, te dza ūmorí'rata norī hā, dadza'u hā 're höimana dza'ra, duré dadza'u'wa norī hā, dza danhowa hā 're höimana dza'ra".

Tsí'umdatö ãma robdzépata watsu'u --- ³²Bödödi na tsí'aba'rei ré, Jerusalém u hā tsai'uri dza'ra wamhā, Danho'reptui'wa hā, te aré ūtsowa, timorí dza'ra. ūtsamarí'wa norī hā, te tihöimana dza'ra tsí'rāmi dza'ra na hā, te ūme tsí'aba're, õhö ma pahi dza'ra na hā. Tsô hörö dza'ra wimhā apö mitsito maparane norī hā ūme tsí'aba're da hā, timreme na hā, ma ãma

tsāna'rata, marī hā, dza ūwatobro na hā ūhöiba dzō: ³³"Āhā ta, wa Jerusalém u hā tsai'uri dza'ra ni, Da'ra Tsi'aibö hā, te dza ūtsa'rata'wa norī nhim ūhö'a nhib'ratamhā, duré rowatsu'u nhib'ratamhā dza tsōmri ni; õ norī hā, te dza ūdö'ö na tāma ro'manharī dza'ra, dza duré tsiwi ūtso ūrāti'i'lõ norī ma hā, ³⁴dza duré ūma ūtwa'ë dza'ra, dza duré ūtidaipro na hā, te te tsiwi upto, dza te te tsiwi 're pré'ë, dza duré tsiwi tiwī, dza duré böto nhib'umdatō parimhā õ hā tsihöiba".

Zebedeu 'ra norī, te te ūrowaptērē-dzahuré-dzé --- ³⁵Tiago duré João, Zebedeu 'ra norī, te ūtēme tinem dzahuré, duré õ norī hā tāma nharī dzahuré: "Wama Rowaihu'u'wa, wa watsima wē ni, marī wa te aiwi ūwaptērē hā, wama 'manharī da". ³⁶Õ hā, te anha: "E marī, te atsima ūwē wa'wa, wa hā te aima ūmanharī aba da hā". ³⁷Te nharī dzahuré: "Wama tsa'ré na dza ate ūrowē dza'ëtē ūma hā aihöimanamhā watsimatsitsi da hā, mitsi atsimire niwī hā, duré ūamo hā, atsimi'e niwīmhā". ³⁸Danho'reptui'wa hā atsa tsada'öbō dzahuré: "Aima waihu'u aba õ di, marī ūwaptērē 'wa hā. E ūdzötsi aba da hā u'awi nho'a wa, dza wa hā, te ūdzö'rēne hā, duré dza, da te ūai'rāti'i 'wa hā, da'rāti'i na, wa hā dza da te ūrāti'i ne hā". ³⁹Õ norī hā atsa nharī dzahuré: "Pibui petse di". Danho'reptui'wa hā duré apō ūma tāma tsahu dzahuré: "U'awi nho'a wa, dza wa hā, te ūdzö'rēne hā, a norī wa'wa hā, te dza ūdzötsi wa'wa. Wa hā, da te ūrāti'ihmā, te dza duré a norī wa'wa hā ai'rāti'i aba ni. ⁴⁰Tadza hā, datsimatsi hā ūnhimire niwī hā, duré tō ūnhimi'e niwī hā, wa hā ūwa ūhöimana õ di, te ūtsa'ré da hā, tadza hā, ni'wam norī ma tsi, taha ta, ma tsô ropetse dza'ra ni".

Danhim'ūhö'a norī hā, te dza te dama romhuri dza'ra --- ⁴¹Te wapari dza'ra wamhā ëhā mitsito maparane hā, ma Tiago duré João norī da hā ab'ru dza'ra. ⁴²Tsô hörö dza'ra wamhā, te Danho'reptui'wa hā tāma anha: "Atsima waihu'u dza'ra wa'aba, ta ni'wam norī, wa te 're ūmadö'ö dza'ra mono hā, a'uwe ūahö norī ma ti'ai'madö'ö'wa na hā, tanorī hā, dza te dawati'i dza'ra, dza duré ūtsa'ëtē mono hā ūtsitsiwi 're höimana dza'ra. ⁴³Ai're wa'wa hā dza höimana tō ãne hā: Tadza hā, ūwa'rāmi, ni'wa hā ai're wa'aba hā, te te tsima wē wamhā, danhipai u da hā, höimana aima romhuri'wai aba na. ⁴⁴Ta duré ni'wam norī ai're wa'aba hā, te te tsima 're ūwē dza'ra mono hā, ūmorī'rada 're höimana dza'ra mono da hā, tanorī hā, te dza tāma ūwē dzarina hā, aihini ma romhuri'wa na hā 're höimana dza'ra. ⁴⁵Tadza hā, Da'ra Tsi'aibö hā we morī õ di, da te tāma romhuri dza'ra mono da hā, tadza hā, te wei mo, te te romhuri mono da hā, duré ūtihöiba, te te

dama tsömri da hā, danho'reptudzéb da hā aihini nho'uma u hā".

Jericó 'ridawa daputsidzém āma ītom'a īhöimanadzé --- ⁴⁶Oto Jericó u hā aihutu. Āne oto Jericó hawi watobromhā, tidzamari'wa norī tsiré hā, duré tō a'uwē īahö norī hā, te bödödi dzababa hā nhamra, te rowaptérē tsina ītom'a hā Bartimeu hā, Timeu 'ra hā. ⁴⁷Āne niwa te te waihu'umhā, Danho'reptui'wa Nazareno, te te īro'radzöri na hā, taha wa, ma tidzadari na hā āma na'rata: "Davi 'ra, Danho'reptui'wa, we īāma aiba na!" ⁴⁸Duré īahö norī hā, ma tāma apari dza'ra ari'iwi höimana da hā. Tadza hā, ū hā, ma tidzadari 'rāihö petse: "Davi 'Ra, we īāma aiba na!" ⁴⁹Tsimidzadzöri tsina, te Danho'reptui'wa hā tinhā: "Tsô aihörö aba!" Taha wi te ītom'a dzô hā tihörö dza'ra, mreme tsina hā: "Atsiptede aima höimana! Ū hā te atsô hö. Aiwhahutu". ⁵⁰Titsitsuwadzé, te te rēme tsina, wahudu, duré oto mo Danho'reptui'wai u hā. ⁵¹Tawamhā, te Danho'reptui'wa hā tāma tinhā: "E marī, te atsima īwē, wa hā te aima īmanharī da hā". ītom'a hā tsada'ö: "Dama Rowaihu'u'wa, wa hā wa ītsima wē apö te 're ro'madö'ö mono da hā!" ⁵²Danho'reptui'wa hā, te tāma tinhā: "Ma oto aimorī, atsimidzadze hā, ma atsō'reptu". Tō awa'awi uptabi, ma ūne haré īto hā tāma tipetse, duré bödödi na hā oto ītsarina hā mo.

IV. Danho'reptui'wa nhimiromhuri Jerusalém āma hā.

11 **Íma'wamarī ré hā ītsébrédzé Jerusalém u hā ---** ¹Jerusalém u te te tsina rotétmhā, Betfagé nho'remhā, duré tō Betânia nho'remhā, tsō'a 'röwi rowede 'rata īhöimana hawimhā, ma maparane tidzamari'wa norī ma hā, tāma rob'ru dzahuré, ²mreme tsina ū norī ma hā: "Mo oto ane aba, ta darob nhipti atsō're īhöimana aba u hā. Tamomo adzatsi abamhā, te dza tsimitsaré ītsöpétē'wa, mitsi awaru po'repo īwatsitsi ré hā, dza hadu ni'wa hā, te te tsina īupi ū hā. Watsihui aba dza, we īwitsi aba da hā īwa". ³Duré ni'wa, te te aima nharī abamhā: 'E marī wa, te īne hā īmanharī 'wa', īne dza atsa tāma nharī aba: 'Da'ráñhipai'wa, te te tsima wē wa, tō awa'awi, te dza we apö tāma rob'ru". ⁴Oto ne wamhā, ma tsöpétē dzahuré mitsi parapitsutu dzapo hā, watsitsi ré hā, 'ri nhr'iti, 'ridawa nho're ītsa hā, duré oto watsihu dzahuré. ⁵Tame ni'wam norī īhöimana dza'ra hā, te nharī dza'ra: "E marī da, m īwatsihui wa'wa parapitsutu dzapore hā". ⁶Timreme na hā, ma āma wa'rāmi dzahuré, Danho'reptui'wa, te te tāma īnharī dzahuré dzarina hā, tō duré te

õ norī hā tāma 'ru dza'ra, te te tsaprōni dzahuré da. ⁷Danho'reptui'wai ma hā, te parapitsutu dzapo hā tsaprōni dzahuré, ma ūba nhitsimhā ti'udza höpa na tsiwi ba dzadö. Duré õ hā ūba nhitsimhā nhamra. ⁸Da'ahö uptabi na hā, te da'udza hā da te tāma waiwērē dza'ra, bödödi dzababa hā, ni'wam norī hā, te norōre waipo hā, te te tāma waiwērē dza'ra, ūtehutu na, te te 're ūduri mono hā. ⁹Tô ni'wam norī hā, ūtsōwa ūtsi'aba're hā, duré tō ni'wam norī, ūtsarina ūtsi'aba're hā, te āma tsadawa'a'a:

*"Rowē uptabi! Da te ūai'ōri Da ūrānhipai'wa nhitsi na
we ūaimorī wē-te hā!"*

¹⁰Da te ūai'ōri Ro hā watēme we ūmorī hā, Wamama Davi te hā!
Rowē uptabi romhipai u hā, rowē āma hā!"

¹¹Tame ma 'ri ūpetse u hā ūdzé Jerusalém āma hā. Te te a'mödömhā uburé petse marī ūhöimana dza'ra hā, duré tamemhā tō oto höiwahö ne wamhā, ma Betânia u hā watobro mitsito maparane ré hā.

Rowede 'rāi õ --- ¹²Tô tawa 'awi böötö āma na Betânia hawi wairébémhā, ma mra tāma watobro. ¹³Rowede hā romhö na, te te 'madö'ömhā, uburé petse ūtsu, te te ūwede uptsibi hā, tawa te 'röwi tsō mo ū'rā hā, te te 'matsāmri da hā aré. Tadza hā, te te 'matsāmri õ di, ūtsu tsi te a'madö, marī wa, a'amo hā ū'rā'udzédzé mare di. ¹⁴Morīmhā ūwede u hā, oto tāma tinhā: "Niwa, ni'wa hā dza, te te ū'mairēne da hā, mare di, ū'rā hā," duré ūtsamari'wa norī hā, ma wapari dza'ra, te te ūnharī na hā.

Da ūrānhipai'wa nhorōwa hawi rowa'öbö'wa norī, da te ūtsani-dza'ra-dzé --- ¹⁵Jerusalém u, ma aihutu duré tsébrémhā 'ri ūpetse u hā, õ hā, ma āma tsāna'rata rob' uipra wa 'öbö'wa norī na duré rob' uipra 'wa norī dzani na hā, tame dama ūhöimana dza'ra hā. Wededza norī hā, ma apidza, marī na, te te āma dawi ūtsaprī dza'ra wi hā, duré datsimatsitsidzé dzéma hā, ma apidza utu'u wa'öbö'wa norī wi hā. ¹⁶Duré te te 'rui õ di ni'wa hā, marī na hā 'ri ūpetse wamhā, te te āma 're ūro'rahöri dza'ra mono da hā. ¹⁷Te āma dama tsitsanho mreme tsina: "E ūtsihödö hā ūhöimana õ di: ūnhorōwa hā, te dza da te 're 'mahörö dza'ra, 'ri hā danho'redzém da na hā, aihini a'uwe norī ma hā. Tadza hā, te a norī wa'wa hā, ūtsiptsaihuri tsimariidzém na āma aihöimana dza'ra wa'wa!" ¹⁸Utsa'rata'wa norī nhim'ihö'a norī hā, duré tō rowatsu'u nnihötö'wa norī hā, ma āhā wapari dza'ra duré te tsō ūtī dza'ra niha, te te tsiwi wîrī da hā; tadza hā õ norī hā, te tāma pahi dza'ra, marī wa, aihini a'uwe norī hā, te āma tsima rowē uptabi dza 'ra dama

ĩtsitsanho-mono-dzém na hã. ¹⁹Höiwahödzém u hã, ma õhõ 'ri'ahö nhiti hã watobro.

Rowede 'ré. Danhimidzadzedzé duré danho'redzé --- ²⁰Tô taha na tsí'aba réi ré hã, mamaré, ma rowede hã 'madö dza'ra ĩré na hã ĩtsari u hã. ²¹Pedro po'repu'umhã, te tãma tinha: "Wama Rowaihu'u'wa, 'mado'ö rowede hã, õ hã tãma ĩro'manhã watsédé hã: Ma ti're". ²²Danho'reptui'wa hã atsa, ma adzada'ö: "Dapoto'wa ãma hã atsimidzadze hã aima höimana dza'ra aba hã. ²³Tô tsena hã, wa aima nharí dza'ra wa'wa, ni'wa hã ã ëtë'räirã, ma te nharímhã: atsitsarõtõ duré öporé u hã atsime na, duré atsiri aba na hã ãma atsi'wapéi wa'aba tõ, tadza hã atsimidzadze dza'ra wa'aba mono, niha damreme na hã, ãne, te dza 're rowairébé. ²⁴Taha wa, wa aima nharí dza'ra wa'wa: "Uburé marí 're waptérë dza'ra aba monomhã, duré 're atsiwarí dza'ra aba monomhã, atsimidzadze na, dza 're ĩwaibui aba mono na hã, duré ãne, te dza aima wa'aba hã 're höimana dza'ra wa'wa. ²⁵Duré niwamhã 're atsõ're dza'ra wa'aba monomhã, marí hã 're höimana dza'ra monomhã, atsiré norí aba u hã, 'ruiwapari aba tõ, marí ãna, Aimama aba dzéma rowë ãma 're ĩdahöimana mono hã, te ai'ruiwapari'ö aba ãna da, marí ĩupa dza'ra aba mono na". ²⁶Tadza hã, a norí wa'wa da' ruiwapari'ö aima höimana dza'ra aba õ wamhã, Wamama hã, rowë ãma 're ĩdahöimana mono hã, dza aiwatsédé, te te aima pari dza'ra wa'aba mono õ di.

Danho'reptui'wa nhiptete na judeu norí, te tsiwi ĩtsadanharídzé ---

²⁷Duré apõ Jerusalém u tsí'aba réi wamhã, duré ãne te te 're uirí mono ré hã, 'ri ĩpe, ma ĩtsa'rata'wa nhim'ihö'a norí hã, duré rowatsu'u nihihötö'wa norí hã, duré tõ ĩhi norí hã ĩtëme hã tsina rotété dza'ra, ²⁸duré natsi tsiwi tsadanha: "E mahawi marí ma rob'rudzahi na, te marí hã, 're ĩ'manhã mo. Niwamhã, e 'wa hã, ma aima ti'ru, ãhã marí ma rob'rudzahi hã 're ĩ'a'manhã mono da hã. ²⁹Danho'reptui'wa hã atsa tsada'öbö dza'ra: "Wa hã, wa dza mitsi na hã ãma atsadanharí hiri dza'ra wa'wa. Ĩdzada'öbö dza'ra wa'aba, duré wa hã, wa dza aima nharí dza'ra wa'wa, niha marí ma rob'rudzahi hã, te ĩ'a'manhã mono na hã, ãhã marí norí hã. ³⁰João Batista nhimi'räti hã, e Rowë hawimhã, e a'uwë norí hawimhã. Atsiwi ĩdzada'öbö aba". ³¹Ô norí hã, te röwi petse hã tsima ãma nharí dza'ra, mreme tsina: "Aré wa te watsiwi tsada'öbö 'wa'ö hã, 'Rowë hawim na', õhõ, te dza tinha: 'Tawamhã, e marí wa bété õhõ ãma hã atsimidzadze dza'ra wa'aba õ di'. Tadza hã, e bété aré, wa te watsiwi tsada'öbö 'wa'ö

hā, 'A'uwe norī hawimhā', ³²a'uwe ̄ahö uptabi ma hā, ma tāma tipahi dza'ra, marī wa, aihini, te āma rotsa'rata dza'ra ni, João hā, tō tsena ro'mahörö'wa 're ̄hōimana mono na hā. ³³Tawamhā Danho'reptui'wa hā, ma tsiwi tsada'ö: "Wama waihu'u dza'ra ö di". Danho'reptui'wa hā tawamhā atsa, te tāma anha: "Idzéma hā wa hā, te aima waihu'u dza'ra aba ö di, marī ma rob'rudzahi hā, āhā, te 're ̄a'manharī mono na hā".

12 Dapāri'wa norī 'ru'rāire 'madö'ö'wa norī na hā rowatsu'u nhimiré --- ¹Rowatsu'u nhimiré é na duré timreme na, tāma āma na'rata dza'ra: "Aibö ma rob 're 'ru'rāire na ti 'a ̄nomro na hā, ma wa'ra na, ma āma uirī, rowede na, mitsi ma ab're nihöri hā 'manha, 'ru'rāire 'rā wati ̄idzéb da hā, ma 'ri na'rata 'rāihö upta. Āhā pariptsi, ma ti'a wa'ono ti'ru a ö, nima norī ma, 'ru'rāire na romhuri'wa norī ma, duré oto wara. ²Ubumrodzéb da oto āma romhōimanamhā, ma mitsi ma tāma 'mairob'ru, tāma ̄romhuri'wai ma 'ru'rāire 'madö'ö'wa norī u, e marī da, rob'rāi apo'o ahöri mono hā, te te 'mai'öri da 'ru'rāire hā. ³Tadza hā, ma ö norī hā tsiwi ti'ö, duré tsiwi te 're pré'é, duré apö tāma rob'ru dza'ra, marī ãna hā. ⁴Ma duré apö 'madzatö ̄té ̄amo hā romhuri'wa hā. Tadza hā, ma ̄rāi wi hā tsiwi adzö, duré tsiwi wa'ë. ⁵Dza hadu ma duré apö mitsi tāma 'mairob'ru, tahā ma tsiwi tiwī. Töibö parimhā, ma ahö na ̄amo norī ma hā tāma rob'ru dza'ra. Höiba bö, te hö dza'ra, ̄amo mono hā, ma tsiwi tsimro. ⁶Dza hadu ma ni'wa hā rēme ni: "̄Ira tāma ̄tsawi pe, mreme tsina hā tāma rob'ru, da'rātsutu'wa dö'ötsina hā. ̄Ite ̄ra hā, ö norī hā, te dza tsiwi wadzé". ⁷Tanorī hā, 'ru'rāire 'madö'ö'wa norī hā, tadza hā, te tsi 're tsima nharī dza'ra: "Āhāta timama nhimro ubumroi'wada hā. Oto wa te watsiwi wîrī aba, duré danhimroi rēme hā wate hā dza oto". ⁸Duré te tsiwi örimhā, ma tsiwi tiwī, duré tsiwi time 'ru'rāire rom nhiti hā. ⁹E marī dza oto 'manha 'ru'rāire robtede'wa hā. Te dza wei mo, dza duré uprotsi 'ru'rāire 'madö'ö'wa norī hā, dza duré tsito 'ru'rāire ro hā, ̄amo norī ma hā, te dza titsö 'ru'rāire ro hā. ¹⁰Āhā ̄tsihödö hā, e tsöré dza'ra aba ö di:

'Etē 'manharī'wa norī, te tsiwi ̄wē'ö hā,
ma tsi'manha etē'rā'wa nihöri petse na hā;
'¹¹āhā Da ̄rānhipai'wa nhimiromhuri,
duré ̄wē dza'ëne watōmo ma hā "".

¹²Te te tsiwi öri da, te natsi tsô tsöpré, tadza hā a'uwe ahö, ma te pahi dza'ra, marī wa, ma tsiwi waihu'u, rowatsu'u nhimiré hā, te te ̄watsu'u hā,

īhöiba na dza'ra na. Duré te te tsivi rēmemhā, te oto ai'aba're.

César ma ī'ahöri --- ¹³Tawa, ma tsatōri dza'ra ni, ni'wam norī fariseu norī hā, duré Herodes te hā, nima hā īmreme na, te te tsivi 'mai'ōri dza'ra da hā. ¹⁴Ō norī hā we ts'i'aba'rei wamhā, te öhō ma nharī dza'ra: "Dama Rowaihu'ú'wa, wa watsiwi aiwahu'u ni, a hā tō tsena uptabi ré na hā, duré ni'wa, röiba utsi da hā aima ī'madö'ō da hā höimana ö di, tadza hā te āma atsanho mo ro'manhari na hā, Dapoto'wa nhibödödi na hā. E ī'rui ré hā, César ma, ī'ahöri na īwa'öbö da hā, niwamhā, e mare di, e wa dza, wa te wa'öbö dza'ra, niwamhā, e wa te wa'öbö dza'ra mono ö di dza". ¹⁵Tawa ö hā, te te tiwi 're waihu'umhā, īte ītsipetse watsédé hā, te tinhā: "E marī wa, ma īma ī'manhari dza'ra wa'wa, īwaihu'udzéb da hā. Mitsi we īma 'mai'ōri aba ētēre hā, e marī da, wa hā te 'madö'ö da hā". ¹⁶Ō norī hā, ma tsivi 'ma'āwitsi. Duré ö hā tinhā: "E āhā 'wai höibari, duré e 'wa nhitsi nomri". Atsa tsada'öbö dza'ra: "César te hā". ¹⁷Tawa te Danho'reptui'wa hā, tāma anha: "César te marī hā, apö tāma tsōmri dza'ra wa'aba; marī hā Dapoto'wa ma hā, tō Dapoto'wa te hā". Duré ī'ahö norī hā, ma āma titob'udzu dza'ra.

īdö'ö norī tsihöibadzé --- ¹⁸Tawa te ni'wam norī hā, saduceu norī ītēme ai'aba're, nima norī hā, te te nharī dza'ra datsihöibadzé īhöimana āna hā, duré tsivi tsadanha: ¹⁹"Dama Rowaihu'ú'wa, Moisés, ma ītsihötö na hā wama tirē: *Ni'wa ītsitsānawā tāma höimanamhā dö'ömhā, pi'ö dza tirē 'ra āna hā, īmrotö dza öhō tsima ti'ö, duré dza tāma 'maipoto ītsitsānawāi ma hā.*" ²⁰Wawinhi'umdatö na, te aré ītsitsānawā hā tihöimana dza'ra. īmorī'rada, ma pi'ö hā tsima 'ma'ö, duré dörö, titsiwapté te 'mairēme āna hā. ²¹Itsāna'remhā, ma tsima ti'ö pi'ö hā, duré dörö, titsiwapté te te 'mairēme āna hā. Duré tō āne, ma āma udzutsi tsiwabdzuri āna ts'i'umdatö hā. ²²Duré wawinhi'umdatö norī hā, titsiwapté hā, te te tsivi 'mairēme ö di. Uburé hā āhā parimhā, pi'ö dzéma hā, ma dörö. ²³Datsihöibadzém āma hā, niwa tsihöiba dza'ra wamhā, e nima hā, te dza wawinhi'umdatö norī ma hā pi'ö hā, dza tāma 're 'maiħöimana, marī wa, wawinhi'umdatö hā, ma tō tihöimana dza'ra p'öi wamhā". ²⁴Danho'reptui'wa, te tāma anha: "Āne wam ö di, ī'upa dza'ra wa'wa hā, waihu'u dza'ra aba ö tsina ītsihödö, niha Dapoto'wa nhiptete na hā. ²⁵Tawamhā tō niwa adö'ö hawi tsihöiba dza'ra wamhā, ö norī hā aibö hā, oto niwa mro dza'ra ö di dza, ö norī pi'ö dzéma tsitsōmri dza'ra ö di dza datsina damro da hā, tadza hā, rowatsu'u'wa norī tsine hā dza höiwa āma hā. ²⁶Oto adö'ö norī hā, dza ītsihöiba dza'ra hā,

Moisés te ūtepāiwatsi tsina hā, e tsōré dza'ra aba õ di, bödödi wa wede hā ūro'ó 'wanhipré na hā, ã niha Dapoto'wa, te te tāma ūnharī na hā: *Wa hā Abraão te hā, Dapoto'wa Isaac te hā Dapoto'wa, duré Dapoto'wa Jacó te hā.*²⁷ Tadza hā ūhō Dapoto'wa hā ūdö'ö norī te õ di, tadza hā, ūhe, ūhöiba ré norī te hā. Ma ūupa dza'etē dza'ra wa'wa!"

Ūmorūrada ūrudzahi ---²⁸ ūtsihötö'wa hā, te te 'maiwaparimhā, datsiwatsu hā, te te tsa'retsemhā, te te ūtsada'öbö wē uptabi na hā, te tsadantha: "E nima hā, te ūmorūrata na hā aihini ma hā ūhöiba ūrudzahi hā".²⁹ Danho'reptui'wa hā tsada'ö: "Ūmorūrada ãhā ta pé: *Israel, wapari, Da'ráñhipai'wa, wanhimDapoto'wa, mitsi petse na Da'ráñhipai'wa,*³⁰ duré dza're tsawi petse mono *Da'ráñhipai'wa hā, ate Dapoto'wa hā, uburé atsiri na hā, uburé ate aihöiba warō na hā, uburé ate atsimidzadaihu'udzém na hā, uburé petse atsiptete na hā.*³¹ ūtsāna'remhā ãhāta duré: *Atsiré ate hā dza're tsawi petse mono, 'röwi petse 're ūatsitsawi petse mono ne hā.* 'Maihöimana õ di ūamo ūrudzahi hā, ãhā nhipai u hā ūtsa'ëne hā".³² ūtsihötö'wa hā, te tāma tinhā: "Wē uptabi di, Dama Rowaihu'u'wa, atsimidza're ūwaibaba hā, te aima ūhöiba ūnharī na hā, ūhō tō mitsi petse duré ūhō nhipai u hā, ūamo hā 'maihöimana õ di,³³ duré tsawi mono uburé atsiri na hā, uburé atsimidza'retse na hā, duré uburé atsiptete na dzéma hā, duré atsiré ate hā 're tsawi petse mono 'röwi petse, 're ūatsitsawi mono ne hā, uburé danhimidzari nhipai u hā, da te ūmanharī dza'ra mono hā, duré tō uburé petse, da te ūrobzépata dza'ra mono hā".³⁴ Danho'reptui'wa, te te 'madö'ömhā, ūhō, te ūtsada'öbö na tinhimidza'retse na, te tāma tinhā: "A hā, romhö na aihöimana õ di, Dapoto'wa te ro wi hā". Duré ni'wa hā tsada höimana õ di tsahi na, te te ūtsadanharī da hā.

Danho'reptui'wa hā Da'ra duré Davi te Da'ráñhipai'wa ---³⁵ Duré ãma udzutsi Danho'reptui'wa hā, titsitsanho na hā, ūtsa'ratadzém ãma hā, mreme tsina: "E niha dza ūtsihötö'wa norī hā, te nharī dza'ra, da te ãma ūma'wamarī hā, õ hā Davi 'ra na hā".³⁶ Davi hā, te ts'i'uihöna hā ãma tinhā, ūhöiba tsamri'ö ūpetse na hā:

*'Da'ráñhipai'wa hā, te tinhā, ūte Da'ráñhipai'wai ma hā:
Atsāmra ūte ūnhimire niwī,
wa hā te ūtsörédzéb u ate atsitob 'ru hā,
ate aipara dzahöpömhā'.*

³⁷ Davi te ts'i'uihöna ma hö, Da'ráñhipai'wa na; e niha dza tawamhā ūhöiba

ōhō ū'ra na hā". Duré a'uwe āma īmro dza'ēne hā, wapari dze na, te wapari dza'ra!"

Danho'reptui'wa ītsihötö'wa norī höimanadzém na te te īrowairébédzé
 --- ³⁸Duré te te nharī, titsitsanho mono na hā: "Atsimidza'retse aihöimana dza'ra wa'aba mono, ītsihötö'wa norī wi hā, tāma wē di, te tsa oto dza'ra mono da hā, da'udza pa romhō ré hā, da te ītsawi dza'ra mono da hā warā tsimitsutu te āma hā, ³⁹duré höimana dza'ra mono da, datsimatsitsidzé īmori'rata āma hā ītsa'ratadzéb 'remhā, duré ro hā da'āma dahöimana prédubdzé datsadzém āma hā; ⁴⁰tadza hā, ma 'ri, te te tsiwi uprotsi, pi'ō īmrotō norī te hā, duré tinhipe hā, te te 'manharī dza'ra, rowaptērē hö na hā, ã norī hā, te dza waibu tāma īro'manharī hā, datsima datoī ū'uptabi na hā".

Pi'ō mrotō nhimdzari --- ⁴¹Duré tsāmra ré hā danhimdzari nho're 'ri īpetse āma hā, a'uwe ū'ahö hā, te a'madö'ö petse, niha te te ītsāmra mono na hā, robdzadzaridzém tetere hā, ītsyry hā 'Ri īpetse āma hā, duré ū'ahö ītsimro īpetse norī, te te tsāmra ahö uptabi na hā, robdzadzaridzém tetere hā. ⁴²We morīmhā pi'ō mrotō ītsimari'ō hā, ma wabdzu maparane robdzaridzém tete 'rare hā, ū'wā ū'obö tsyry na, nima hā, ū'madö ū'odzé hā. ⁴³Duré tsitēme tidzamarī'wa norī dza hörömhā, te tāma anha: "Tsena na, wa wa hā aima nharī dza'ra wa'wa, ãhā īmrotō hā, tsimari'ō nherē hā, ma 'maime aihini norī nhipai u hā ahö na robdzaridzém tetere, te ītsāmra mono nhipai u hā 'ri īpetse ma hā. ⁴⁴Tô aihini ū'amo norī hā, te te ītsomri dza'ra hā, tāma ītsi'atarēme dza'ra mono. Tadza hā ã hā ū'ite hā marī'ō nherē hā, uburé, ma titsō tāma ū'köimana hā, uburé aré āma ū'köimana mono da hā".

13 Rob'rātsutu na damreme 'manharī na'ratadzé --- ¹Ri īpetse hawi watobromhā, te mitsi ītsamarī'wa tāma 'manha: "Wama Rowaihu'ú'wa, 'madö'ö, e niha ēne hā, duré e niha ū'manharī hā". ²Danho'reptui'wa te tāma tinhā: "Madö'ö, ãhā ro'manharī ītsa'ēne hā. ū'ene hā dza tsitsitsimhā höimana ã di, uburé, te dza da te pru".

³Abahi, wederop te tsatsätā na, 'ri īpetse nho're tsāmramhā, te Pedro, Tiago, João duré André norī hā tsima tsi tsiwi tsadanha: ⁴"Wama nharī dza'ra na: E niwa dza ãhā, duré e niha dza ū'madö ū'odzé hā, marī ãna, ãhā uburé marī ū'watobro da hā, marī hā ū'köimana dza'ra hā".

Marī dzé na na'ratadzé --- ⁵Tawamhā ma Danho'reptui'wa hā timreme na

tāma na'rata dza'ra: "Atsimidza'retse aba ni'wa, te te aima tsu'u aba tō da hā. ⁶Ahö na hā, te dza we īnhitsi na hā mreme tsina hā ts'i'aba'rē: 'Āhāta Wa hā', dza da'ahö na hā, te te da'rāmi dza'ra. ⁷Niwa datsi'ahöri na romreme wapari dza'ra aba monomhā, duré datsi'ahöri na ropupu'u ma hā, 're a'rāmi dza'ra wa'aba mono tō: *Wē di watobro da hā, tadza hā dza hadu rob'rātsutu mono õ di.* ⁸Tadza hā, a'uwe nho'uma, te dza tipa te tsitsada tsarōtō, a'uwe nho'uma höiba amo da hā, duré rotidzé hā, tō rotidzé tihöiba amo da hā. Ropupu hā ti'a pōre, uburé ro mono bö, te dza 're höimana, duré tō mra hā dza 're höimana. Āhā dapotodzém te hā ītsé mori'rada.

⁹Aihöimana dapo'repu'u nhitsimhā. Te dza atsōmri dza'ra wa'aba ni, da'āma rowairébédzéb u danho'redzéb u hā, te dza da te aihö dza'ra wa'wa, duré te dza ai'ubumroi wa'wa ti'a tede'wa nori nho're, duré tō danhim īhö'ā nhipai'wa nori nho're u hā, dza da te aima ro'manhāri dza'ra wa'wa, īte marī hawim na, īme aihöimana 'wa hā, ītsō're tāma tsōmri dza'ra aba mono da hā. ¹⁰Imorī'rada ībō hā, Rowatsu'u Té hā aihini a'uwe nori ma, da te īmahörö mono da hā.

¹¹Tadza hā natsi, da te atsimroi aba monomhā, natsi da te tsōmri dza'ra aba mono da hā, aihötö'ö aba tō, dza marī na aimreme dzani aima īhöimana dza'ra aba mono na hā; tadza hā, taha bötö na hā, da te aima īwatsu'u dza'ra aba mono hā. Āhāna, dza īnharidza'ra aba mo; tadza hā, a nori wa'wa hā nharī dza'ra aba mono õ di dza, īhöiba tsamri'ö, dza te te nharī. ¹²Datsitsānawā, te dza adö'ö ma hā titsō titsitsānawā hā, duré īmama, te dza ti'ra titsō. *Da'ra nori, te dza tipa tsarōtō dza 'ra, timama nori dzada hā, dza te tsiwi tsimro.* ¹³Te dza duré aihini hawimhā, īnhitsi na hā, da te ai'ru 'manharī dza'rawa'wa. Tadza hā, tahā tsiptete na īrātsutu u īhöimana hā, tahā te dza tsō'reptu ni.

Jerusalém āma datsiwa'rāmi tsi hā tsa'ētē di --- ¹⁴Madö'ö dza'ra abamhā, ropipa uptabi hā rope, aré nimomo īhöimana'ö āma hā - ītsōrē'wa hā, te ītsadaihu'u da hā - tawamhā Judéia āma aré īhöimana dza'ra hā, tsatsātā u tsimani dza'ra, ¹⁵ri dzahöpö 'manharī nhitsi hawimhā, te tsi'ra tō, duré tinhorōwa u hā tsébré tō, marī te te 'mai'öri da hā, ¹⁶tahā rom na īhöimana hā, apö tsi'ätsi tō marī da ti'udza, te te 'maiwadzere da hā. ¹⁷Ni'āpé, tahā watsā ré īhöimana dza'ra na hā, duré taha bötö na hā, duré te te īdawaptsōmri dza'ra īhöimana dza'ra na hā. ¹⁸Waptērē dza'ra wa'aba watobro tō da tsa'u'umhā. ¹⁹Tadza hā, taha bötö na hā, te dza ti'mahöiba datsiwa'rāmi tsi hā, romna'rata nho'uma hawi īhöimana õ hā, Dapoto'wa, awa'awi u, te te īapodo hā, dza duré niwa höimana õ di. ²⁰Duré

Da'ráñhipai'wa hā, āhā bödö, te te awa'õtõ mono õ 'wa'ö hā, dahöimana hā aré mitsi tsitsõ'reptui waihu'u õ di; tadza hā, ïmrami norí, te te tsima ï'ati dzarina, ma õ hā mara hā, te te awa'õtõ. ²¹Tawamhā ni'wa, te te aima nharí abamhā, 'Āhāta āme ï'ma'wamarí ré hā', niwamhā, 'Öhō ta õwa, atsimidzadze dza 'ra aba mono tõ. ²²Te dza wairébé ï'ma'wamarí ré taré hā, duré ro'mahörö'wa taré hā, nima hā dza titsiwatsu'udzé, duré ïtsa'retse'õ wē, te te höi're ré dza'ra, da'rāmi da hā, waihu'u petse wamhā, ïmrami norí hā. ²³Tadza hā, niha a norí wa'abamhā, atsimidza'retse aihöimana dza'ra aba. Wa hā, wa ïwana uburé aima nharí dza'ra wa'wa.

Da'ra ts'i'aibö te hā tsö'awi rowë dza'ëtë na datsinomridzé --- ²⁴Tadza hā, taha bötö na hā, tsipa'rāmi tsi höimana parimhā, bödö hā, te dza ti'u'rā, a'amo hā, te te rowa'a õ di dza, ²⁵watsi hā, te dza höiwa hawi rere'e, duré höiwa āma danhiptede ïhöimana mono hā, te dza te tsina rotsanho ï'ma'ã u, ²⁶te dza duré Da'ra Ts'i'aibö hā höiwa nhrötö wa'wa danhiptede ïtsa'ëtë ré hā, duré rowë ré hā we ïmorí na hā 'madö'ö dza'ra ni. ²⁷Tawamhā, õ hā, te dza we rowatsu'u'wa norí adzatõ, dza duré ubumro ïte ïmrami norí hā, maparane-tsi'uiwana rowa'u'u te hā, ti'a 'rätsutu te hā, höiwa 'rätsutu te u.

Rom'rä'udzé wede na romnhimiré --- ²⁸Tadza hā waihu'u aba rom'rä'udzé wede na tsimiré hā. Niwa ï'wanhipré'udzé ts'i'manhärímhā, duré ïtsu ïwairébé na, te tsäna'ratamhā, te dza ïwaihu'u dza'ra wa'wa, tā we, te te tsina ïrotété na hā. ²⁹Tô öhō ne romhöimana hā, a norí aba dzéma, niwa āhā marí ïwairébé na 'madö'ö dza'ra abamhā, te dza ïwaihu'u 'wa, õ hā we te te tsina ïrotété na hā, 'ridawa u hā. ³⁰Tô tsena, wa aima nharí dza'ra wa'wa, āhā datsitébré hā, dza te tsaprí dza'ra õ di, uburé dza āhā ïwairébédzéb u hā. ³¹Höiwa hā duré ti'a hā, te dza ai'utörí dzahuré. Tadza hā, ïte ïmreme hā tsí'utörí õ di dza. ³²Taha bödö hā, duré bötö watsu'u hā, ni'wa te te waihu'u õ di, höiwa āma rowatsu'u'wa norí dzéma, duré l'ra dzéma, ïmama tsi.

Ro'madö'ö da te āma atsödzörí tõ da. --- ³³Atsimidza'retse, duré ro'madö'ö petse na, tadza hā aima waihu'u aba õ di, niwa dza ïromhöimana na hā. ³⁴Dza aibö 're ï'maiwara ne hā: tinhöröwa hā, ma tirë, tāma ïromhuri'wa norí ma hā, ma marí ma rob'rudzahi hā titsö ïhöiba mono bö hā, ma āma tāma aropé tsi'uihöna ïhöimanadzé hā, duré 'ridawa 'madö'ö'wai ma, ma tāma rob'ru, te te ro'madö'ö petse mono da hā. ³⁵Ro'madö'ö petse dza'ra aba, tawamhā waihu'u dza'ra aba õ di, niwa dza

da'ranhipai'wa 'ri tede'wa apö īwitsi da hā: E höiwahö, e mara wa'wa, e ts'i'a hörödzém u, e niwamhā mararé,³⁶ marī da tsimitsaré witsi ū'umnhatsite, atsōtō dza'ra aba ré, te atsōpētē dza'ra aba tō da. ³⁷ Marī na aimā īmreme aba na hā, aihini ma hā wamre: "Ro'madö'ö petse dza'ra aba"

V. Danho'reptui'wa te īrobdzépatadzé duré apö ītsihöibadzé

14 **Danho'reptui'wa na datsima dadzadawa 'ra** --- ¹Ro'rahöridzé duré ī'u'ētēwapu wadzari'ō, tahā aré maparane böötö parimhā, duré ītsa'rata'wa nhim'ihö'a norī, duré ītsihöötö'wa norī hā, te tsōpré, niha Danho'reptui'wa, te te tsiwi īöridzéb da hā, tinhipetse watséte na, te te tsiwi īwīrī da hā. ²Tawa te nharī dza'ra: "Mara dza'ētē ré hā mare di a'uwē tsitsatsi hā höimana tō da!"

Betânia āma da'u'rédzé --- ³Betânia āma hā, niwa Danho'reptui'wa höimanamhā wededza Simāo tsimihö're ré nhorōwa āma hā, ma mitsi pi'ō ītēme tsina rotétē, mitsi ma tsiré āwitsi tsimhi ētē'a tete na hā, rob 're uptabi dzadadzei tete ré hā, 'matsitsi ré īwa'öbö dza'ētē uptabi, duré te te pru wamhā tsimhi hā, ma ī'rā nhitsimhā tsa'wa. ⁴Nima norī īhöimana dza'ra wa'wamhā, ma tihöiba mono bö ts'i'reptsi tsada ab'ru dza'ra: "E marī da, āhā taré datsitsadadzedzém upro. ⁵Te te tō aré īwa'öbö da hā, āhā datsitsadadzedzé hā, ts'i'umdatō dzahu nhipai u hā, aré īwa'ö hā, duré aré te te po'o ītsimari'ō norī ma hā". Duré tsa'ētē hā, te te tāma nharī dza'ra pi'ōi ma. ⁶Tadza hā, te Danho'reptui'wa hā tinhā: "Rēme aba. E marī wa, te atsiwi ī'rui wapari 'wa. Ō hā, ma 'manha mitsi tinhī'manharī wē hā īma hā. ⁷Tō tsena na hā, ūne u'ötsi, te dza aime 're höimana dza'ra wa'wa ītsimroi'ō hā, duré niwa atsimawē dza'ra abamhā, te dza īwē atsimā ī'manharī dza'ra aba mo, tadza hā īma hā, ūne u'ötsi 're höimana dza'ra mono ū di dza. ⁸Ō hā, te te ī'manharī hā, aré marī tāma īhöimana ū, ma 'manha īhöiba u'rē hā, da te īnherē wana adö'ö'ry u. ⁹Tsena na, wa aimā nharī dza'ra wa'wa, marī nimomo īwē hā, marī we īhöiba hā, da te āma īro'mahörö mono da hā, rowatsu'u té hā, aihini na danho'uma ma, ū hā marī, te ī'manharī dzéma, dza da te watsu'u ūte āma īdapo'repu'udzém na hā".

Judas nhimidza'rédzé --- ¹⁰Judas Iscariot mitsi, mitsito maparane me hā, ītsa'rata'wa na danhim'ihö'a norī u hā te mo, te te tāma tsōmri dza'ra da ū hā. ¹¹Te te tsiwi waparimhā, te tsima rowē dza'ra, duré tāma ropitsutu

dza'ra, robdzadzaridzé, te te tāma tsōmri dza'ra da. Duré õ hā tsô rītī, mitsi tsada īwē putsi dzô, te te tāma tsōmri dza'ra da.

Ropetsedzé Ro'rahöridzém āma datsa da hā --- ¹²Bödö īmorī'rada, ī'u'ētēwapu norī wadzari āna hā, niwa Ro'rahöridzé 'manharīdzém na, te te tsimroi monomhā, te tsōmri dza'ra mono da hā, te ītsamari'wa norī hā tāma nharī dza'ra: "E momo te atsima īwē, rope wa te 'manharī dza'ra da hā, Ro'rahöridzé wa, watsaihuri da hā". ¹³Tawa ma maparane tidzamari'wa norī ma hā rob'ru dzahuré, duré tāma nharī dzahuré: "'Ri'ahö u ane aba. Mitsu aibö te ī'ori hā, mitsu u'mredzé'a 'manharī hā, ö ré hā, te dza we atsō'ōmo öri 'wa. Ma oto ītsarina ane aba. ¹⁴Nimomo öhō tsébrémhā, 'ri tede'wai ma hā nharī aba dza: 'Wama rowaihu'u'wa hā, te atsadantha: E mame, te tihöiba īte 'ri 're hā, marī na īwa dza ītsa hā Ro'rahöridzém na hā, īdzamari'wa norī tsiré hā'. ¹⁵Duré õ hā, te dza aima watsu'u wa'wa danemdzé hā höimo hā, mitsu 'ri 're wa'ōno ītsa'ēne hā, īrob dza'ra pe hā, dzadzahöi wa'ōtō mapu na waptö na hā. Ropetse āme wama da hā. ¹⁶Itsamarī'wa norī hā, te tinem dzahuré ri'ahö u hā. Uburé ma anhopētē dzahuré āma tāma īmreme mono dzahuré dzarina hā, duré ropetse dza'ra Ro'rahöridzéb dzô hā.

Judas nhimidza'rei watsu'u --- ¹⁷Oto höiwahö u wamhā, õ hā, te datēme mo mitsu-to maparane norī me hā. ¹⁸Duré niwa oto höimana dza'ra wamhā, wededzai āma tsaihurimhā, te Danho'reptui'wa hā tinhia: "Tō tsena na, wa aima nharī dza'ra wa'wa: mitsu a norī wa'wa hā, īme ī'ai'matsai wa'wa hā, te dza ī'manhomri'wa". ¹⁹Tō robdzei āna hā, oto tihöimana na hā āma tsāna'rata dza'ra, duré mitsu tsi, te nharī dza'ra, tō tsidöpötsi hā: "Taré tō, e tawamhā wa hā tō". ²⁰Tadza hā, te õ hā tāma anha: "Mitsu mitsu-to maparane 'remhā, te tinhib'radá īme te te īhiri hā, tō datsadzém nho'a wamhā. ²¹E marī wa, tsena na te dza Aibö 'Ra hā mo, ītsihödö āma īhöiba na īhöimana dzarina hā. Tadza hā ni'āpē, tahā aibö hā, nima norī, ma dza Da'ra tsi'Aibö, te te ītsōmri hā! Aré īwē tahā aibö hā īpoto õ na da hā!"

İhöiba nhomri te ī'manhari na'rata dzé --- ²²Tsaihuri ré hā, öhō ma ti'ō mitsu ī'u'ētēwapu hā, te āma nharī wē, ma ī'u'ētēwapu na aipo'o, duré taha parimhā, te te tāma tsōmri mreme tsina: "Öri aba, āhā īhöiba". ²³Töibö parimhā, mitsu ma duré ti'ō u'awi hā 'ru'rāire wa'ui ré hā, duré tinhimdzari wē, te te tsōmrimhā, oto tāma tsōmri dza'ra, duré aihini õ norī hā āma öhu. ²⁴Duré tāma anha: "Āhāta, āhā īwapru, āhā īwapru hā datsipamrami ītē, dza te ītsa'wari hā, aihini dzawi na hā. ²⁵Tsena na, wa aima nharī dza'ra

wa'wa: oto 're öhuri aba mono õ di dza 'ru'räire rom hawi rob'rä hää, ïte ödzédze, dza te ïhörënedzém hawi hää, taha böto tême hää, Dapoto'wa te rom ãma hää".

Pedro tsi'udödzé wana ãma damreme --- ²⁶Tinho' re na tsadawa 'a'a parimhää, ma wairé wede robe tsö' a u hää. ²⁷Danho'reptui'wa hää, te tâma anha: "Aihini te dza a norí wa'wa hää, dama aihöimana na atsitsi'ré dza'ra wa'wa, e marí wa, ïtsihödö höimana wa: *Pone'ënhimidzawi ubumroi'wa hää wa dza tsiptö' ö, dza duré pone'ënhimidzawi hää ropé.*" ²⁸Tadza hää, wa hää apö ïhöiwa'utu parimhää, wa hää, wa dza ïwana ïwitsi dza'ra Galiléia u hää". ²⁹Pedro, te tâma tinhia: "Aihini hää da ãma tsi höimana nhi'ré dza'ra nherë, wa hää te 'manharí õ di dza!" ³⁰Danho'reptui'wa, te tâma tinhia: "Tsena na, wa dza aima tinhia, ãhääna hää, ãhää mara na, tsi'a maparane hörö wana ré hää, tsi'umdatö, te dza aimreme na hää ãma ïtsahu, aima ïdza'retse'ö na hää!" ³¹Tadza hää, ma õ hää apö duré ãma tâma ropti tsa'ëtë na hää: Tô aime ïdö'ö da hää nherë, aré te nharí õ di ïma ï'atsa'retse'ö na hää". Duré tô aihini hää õne aiwaptsi, te nharí dza'ra.

Getsêmani ãma hää --- ³²Duré ai'aba're, nima hää ro ãne ïtsitsi Getsêmani tême hää. Duré õ hää tinhia tidzamarí'wa norí ma hää: "Âme aihöimana dza'ra wa'aba a'ö ïnho' re ré hää!" ³³Duré tsiré, te te tsimro monomhää, Pedro, Tiago, duré João, ma ãma na'rata titsi'rämi na hää, duré ãma, te tsima tsé petse robdzépata na hää, tihöiba ma hää. ³⁴Duré tâma anha: "ïte ïhöiba tsamri'ö robdzi'ana, te tihöiba ïdö'ödzéb u hää. Âme aihöimana u'ötsi dza'ra wa'aba, duré atsöpré wa'aba dza". ³⁵Duré tsyry na tsina pahö wamhää, ti'a, ma waptärä, duré rowaptë marí da waihu'u petsemhää, ïte bödö hää, da te tsa're da. ³⁶Duré te nharí: "Abba! ïmama! Uburé aima ïwaihu'u pe hää: ãhää u'awi waipo ïma tsa're na, tadza hää, wa hää ïma ïwë dzarinai õ di, tadza hää A te atsima ïwë dzarina hää". ³⁷Apö witsimhää, ma anhopëtë tsötö dza'ra ré hää, duré Pedro ma tinhia: "Simão, e te atsö. E ïwaihu'u pe hää aima höimana õ di, ro'madö'ö da hää, mitsi böto na hää. ³⁸Ro'madö'ö duré atsö're na, marí da atsébré tõ da hää, ï'upada da'wapéi watséte u hää: Tô ïhöiba tsamri'ö, te tihöimana tsiro, tadza hää danhi hää tsim'uwa di". ³⁹Duré apö tiwi tsi're dza'ra wamhää, te tsö're mreme tsina ïwana, te te ïmanharí tsine. ⁴⁰Duré apö witsimhää, ma anhopëtë, tsötö dza'ra tsina, ïte norí hää oto tõ tomhö pire dza'ra wa, aptö'ö na hää. Duré te te waihu'u dza'ra õ di, marí na, te te ïnharí dza'ra da hää. ⁴¹Duré, tsi'umdatö ãma tinem na, we te te tsahu wamhää, te tâma anha: "Awa'awi hää, oto

atsōtō dza'ra wa'aba, duré aiwa'utu dza'ra wa'aba. Tô ã oto! Bödö hā ma tō wi! Āhā ta te tihöiba Aibö 'Ra hā, da te tsōmri na hā, īwatsétē norí nhib'rathamhā. ⁴²Aiwhahutu dza'ra wa'aba! Oto watsi'aba'reí wa'aba! Āhā ta īte īdza'reí'wa hā, te dza we oto wi".

Danho'reptui'wa nhitobdzé --- ⁴³Duré tsimitsaré petse, a'ö dza hadu mreme ré hā, ma Judas wi, īhöimana mono, mitsito maparane me hā, a'uwē ãma īmro dza'ëtē tsiré hā, te we ãwitsi dza'ra tsina, tsib'ëdzé wapa hā, duré wede wa'ötö waré hā, ma we ãwitsi dza'ra, tsime hā danhim'īhö'a norí hawimhā, ītsa'rata'wa norí hawimhā, rowatsu'u nñihötö'wa norí hawimhā, duré tō īhi norí hawimhā. ⁴⁴İtsa'reí'wa da hā, ma dama waihu'ú õ norí ma hā īwaihu'udzém da, mreme tsina hā: "Taha ta, wa dza wa hā ubu upto. Atsiwi öri aba dza, dza duré atsiwi tsapröni aba dza, 'madö'ö wē uptabi na hā". ⁴⁵Awa'awi petse, ma ītème wi, ītème, te te tsina rotétémhā, te tāma tinhah: "Wama Rowaihu'ú'wa!" Duré ubu upto. ⁴⁶Ö norí hā tipa hā, ma ãma tsa'ra, duré tsiwi ti'ö. ⁴⁷Mitsi īme īhöimana dza'ra hā tsib'ëdzé wapa hā, te te 'ma'örimhā, ma ītsa'rata'wa dama ītsa'retse, ma romhuri'wa hā 'mai'u'a, ma po're nhidzö õ hā.

⁴⁸Danho'reptui'wa hā timreme, te te ī'örimhā, te tinhah: "İtsiptsaihuri dzö ne hā, ma we aiwairébé 'wa, īdzö atsiwi öri aba da hā, tsib'ëdzé wapa ré hā, duré tō wedehu wa'ötö ré hā! ⁴⁹Wa hā, wa aime 're īhöimana u'ötsi 'wa, 'Ri īpetse ãma hā, wa ītsitsanho böötö nhidöpötsi, duré atsiwi ī'öri aba õ di. Tadza hā, tō ītsihödö, te te ãma tsamarí da hā". ⁵⁰Tawamhā, te tsiwi nememhā aihini hā, ma aimani dza'ra. ⁵¹Mitsi īhöiba té hā, te aré tsarë, duré ī'udza hā, mitsi waptö ubudzém na tsi, ma tihöiba hā ãma wapre. Duré tsiwi ti'ö. ⁵²Tadza hā, õ hā, te te rëmemhā, waptö ubudzé hā ai'uréi wi, ma aimani.

Danho'reptui'wa īhi norí nho're tsōprotsi u īhöimanadzé --- ⁵³İtsa'rata'wa dama ītsa'ëtē u, te Danho'reptui'wa hā tsiwi tsaprö, duré aihini hā, ītsa'rata'wa nhim'īhö'a norí hā, duré tō īhi norí hā, duré tō rowatsu'u nñihötö'wa norí hā, te te tsina ī'ubumro na hā, te tihöimana dza'ra. ⁵⁴Pedro hā, romhö na te te tsarë, ītsa'rata'wa dama ītsa'ëtē, te 'rinho're wa'wa u hā, duré nhamra dama romhuri'wa norí tsiré hā, te tihöi'ro, tsiwa'ro da hā.

⁵⁵Tadza hā, ītsa'rata'wa nhim'īhö'a norí hā, duré tō aihini dahöiba na, rowairébé'wa norí hā, te tsô tsöpré, mitsi tō tsena ī'madö'ö watsu'u dzö hā, Danho'reptui'wa dzada hā, te te ãma tsiwi wîrî da hā, tadza hā, te te tsiwi

'manhopētē õ di. ⁵⁶Tô da'ahö na hā, te te tsōmri dza'ra, ī'madö'ö watsu'u hā, īhöimana uptabi õ hā, öhō dzada hā, tadza hā ī'madö'ö watsu'u hā, ītsarina höimana dza'ra õ di. ⁵⁷Nima norī hā wahutu dza'ra wamhā, ī'madö'ö watsu'u hā, taré hā ma tsōmri dza'ra öhō dzada hā: ⁵⁸"Wa norī hā, watsi'uihöna petse wa wapari dza'ra ni, te te īnharī na hā: Wa hā, wa dza pru ähā 'Ri īpe hā, a'uwē tinhib'rata na, te tsiwi ī'manharī hā, duré tō böötö nhi'umdatō parimhā, wa hā, wa dza apö wahutu ī'amo hā, a'uwē tinhib'rata na, te tsiwi ī'manharī õ hā". ⁵⁹Tadza hā, ähā īpitsutu nherē, ī'madö'ö watsu'u na hā, ītsarina, te te tsiwi watsu'u õ di.

⁶⁰Tawa ma ītsa'rata'wa dama ītsa'ēne hā īwa'wa tidzab dza'ra, Danho'reptui'wa hā tsadanha mreme tsina hā: "E dadzada'öbö õ di, nima hā, te te ī'ai'madö'ö watsu'u dza'ra na hā, änorī atsada hā". ⁶¹Tadza hā, te õ hā ari'wi petse hā tihöiba, duré te te dadzada'öbö õ petse na hā. ītsa'rata'wa dama ītsa'ēne hā apö, te tsadanha: "E a hā tō ī'ma'wamarī ré hā Dapoto'wa äma īdawata dza'ra mono 'Ra". ⁶²Danho'reptui'wa hā atsa tsada'ö: "Tô, Wa hā. Te dza duré ī'madö'ö dza'ra wa'wa, Da'ra Tsi'aibö hā, ītsiptete uptabi nhimire niwi tsāmra ré hā, duré wei morī ré hā, höiwa nhirōtō na". ⁶³ītsa'rata'wa dama ītsa'ēne hā, tawamhā ti'udza höpa, te te höiwadzu wamhā, te tinhā: "E marī, te dza hadu wama tihöiba wanhibitōmo wapto, te watsiwi īwatsu'u da hā. ⁶⁴ītsimi'mahörö watsédé, e ma tō īwapari dza'ra wa'wa, e marī aimā wa'aba hā". Duré aihini hā äma rowairébé dza'ra, ī'upai'wai bö īdö'ö da hā.

⁶⁵Nima norī hā, ma äma na'rata dza'ra ītsitsiwi hā, tidzadaipro wabdzuri na hā, ma äma te te tsiwi ubu upto, duré natsi tsiwi ubu pré'é, duré natsi tāma nharī dza'ra: "Pé, 'manharī mitsi īwana īwatsu'u hā!" Duré dama romhuri'wa norī hā natsi tsiwi ubu pré'é.

Pedro tsi'udödzé --- ⁶⁶Oto Pedro pi'reba höimanamhā, 'rinho're äma, ma wi mitsi dama romhuri'wa tsipi'ö hā, ītsa'rata'wa nhipai'wa te hā. ⁶⁷Duré Pedro, te te 'madö'ömhā tsiwa'ro ré hā, titōmo na, ma äma ropti duré tinhā: "Danho'reptui'wa Nazaré hawi me hā, e adzéma te dame aihöiba". ⁶⁸Tadza hā, te õ hā tamemhā mreme tsina hā ai'udö: "İma waihu'u õ di, duré te atsadaihu'u õ di, marī na īnharī na hā". Te duré tamemhā rob u hā mo, 'rinho're īwana īhöimana u hā. Duré tamemhā oto tsi'a hā hö. ⁶⁹Duré dama romhuri'wa tsipi'ö hā, te te 'madö'ömhā, te tāma īnharī na, ma äma upa na wapté, dame īhöimana dza'ra ma: "Ähāta mitsi dame hā". ⁷⁰Öhō titsi'udö na hā, ma äma wapté! Tsry na äma ronomro parimhā, dame īhöimana dza'ra hā, ma Pedro ma hā īnharī na hā, tsitéb dza'ra: "Tô tsena bö, ähā

tô ūme hā, marī wa; a hā tô Galileu". ⁷Tadza hā, ma ūhō timreme watsété na hā āma tsāna'rata, duré timreme na hā āma ropti: "Ima tsa'retse õ di āhā aibö hā, nima hā na hā, āma ūaimreme dzutsi'wa hā!" ⁷²Duré tsimitsaré petse hā, ūtsāna'rem na āma ūtsahu āma, ma ts'i'a hā hö. Tamemhā Pedro hā oto āma po'repuru Danho'reptui'wai mreme na hā, ūhō te te āma tāma ūnharī na hā: "Tsi'a hā maparane tihörö na, te te āma tsahu wana hā, ts'i'umdatō, te dza āma ūtsahu, te dza ūhöiba ūwē'ō. Duré titsiwa'ō na hā āma na'rata.

15 **Danho'reptui'wa Pilatos nho're ūhöimanadzé ---** ¹Awē wimhā ūtsa'rata'wa nhim'ūhö'a norī hā, te ūhöiba préдум norī ma hā roti 'manharī dza'ra, duré rowatsu'u nihöötö'wa norī ma hā, duré tō aihini dahöimana na rowairébē'wa norī ma hā. Duré Danho'reptui'wa hā, te tsiwi pawatsitsimhā, te tsiwi tsaprō, duré tsiwi titsō Pilatos ma hā.

²Pilatos hā, te tsadanha: "E a hā Judeu norī nhim'ūhö'a nhipai'wa". Te te tsada'obö hā, õ hā te tinhā: "A hā te ūnha". ³Duré ūtsa'rata'wa norī nhim'ūhö'a hā, marī ahö na, te te tsiwi watsu'u ūpitsutu na. ⁴Pilatos hā ūtsadanharī na hā āma wapté: "E marī'ō na, ūdzada'obö õ di. A'madö'ö, marī ahö na, te te tsiwi ūaipitsudu hā!" ⁵Tadza hā, Danho'reptui'wa hā, te te oto tsada'obö dzahu õ di, Pilatos hā, te āma höimo tsina, te tihöiba tob'udzu na hā.

⁶Mara dza'ēne 're höimana mono nhidöpötsi hā, te õ hā mitsi danhitobdzéb 're ūhöimana dza'ra mono hā, te te 're adzani, te te ūwaptérē dza'ra mono hā. ⁷Tadza hā, mitsi ūhöimana hā, Barrabás na ūtsitsi hā, ūtsitob ré ūamo norī me hā ūtsapséti dza'ra wa, te te tsiwi ūda'maiwirī. ⁸A'uwe āma ūmro dza'ēne hā, te te tsai'uri dza'ra wamhā, ma ūwaptérē na hā āma tsiwi na'rata, marī te te ūa'manharī u'ötsi mono ne, te te tāma 'manharī dza'ra da hā. ⁹Tawa te Pilatos hā adzadanha: "E te atsima ūwē dza'ra wa'wa, Judeu norī nhim'ūhö'a nhipai'wa hā, te wadzere da hā". ¹⁰E marī wa, õ hā te te waihu'u petse di, ūtsa'rata'wa norī nhim'ūhö'a, te te tsiwi ūtsomri na hā, ūtsōru dzarina hā. ¹¹Tadza hā ūtsa'rata'wa nhim'ūhö'a norī hā, te natsi a'uwe hā wada'uri dza'ra, e marī da, te te waptérē dza'ra da, duré ūwana, te te tāma wadzere da Barrabás hā. ¹²Pilatos hā ūtsadanharī na hā waptéb dza'ra: "E marī, wa dza 'manha Danho'reptui'wa na hā, āma ūnharī dza'ra wa'wa hā, ūhō Judeu norī nhim'ūhö'a nhipai'wa na hā". ¹³Ó norī hā, ma timreme na hā robdza'ra: "'Wamarī na tété!" ¹⁴Pilatos hā, te tāma anha õ norī ma: "Tadza hā õ hā, e marī, ma 'manharī watsété". Tadza hā, õ norī hā hörö nhiptete uptabi na hā tidzadari dza'ra: "'Wamarī

na tété!" ¹⁵Pilatos hā tawa, te tsima wē tsina hā, a'uwē āma īmro dza'ētē ma, te te arowē da hā, ma Barrabás hā tāma wadzere dza'ra. Duré Danho'reptui'wa āma hā īpré hā, te te tsiwi 'manharī parimhā, ma tāma tsōmri dza'ra, te te tsiwi tété da hā.

Wabdzéré 'wapré na, da te ītsōpredzé --- ¹⁶Tsi'ahöri'wa norī hā, te tsiwi tsaprō 'ri ītsa'ētē wa'wa u hā, āhāta pé, roti uwaimrami'wa norī u, duré tsô hā tsi'ahöri'wai ubumro norī dzô hā. ¹⁷Awa'awi tsi'utōrī pari, ma tsiwi udza dzadzahö pré na hā, duré tsiwi 'manhi'ātsi wabdzéré 'wapré na danhopre hā, te te tāma tsērē dza'ra da. ¹⁸Duré āma na'rata dza'ra ītsawi na hā: "Atsawi di, Judeu norī nhim'ihö'a nhipai'wa!" ¹⁹Duré ī'rāi wi natsi tsiwi ahö wedehu waré na hā. Duré tidzadaipro natsi ītsitsiwi tsāmra, duré hi'rātitō na tsi āma tiwata dza'ra. ²⁰Āma wa'ei pari dza'ra wamhā, ma apō dzadzahö pré hā tiwi wadzere dza'ra, duré apō ī'udza hā tāma tsērē dza'ra, īte ī'udza uptabi hā.

'Wamarī u hā bödödi na danemdzé --- Duré oto rob u hā tsiwi tsaprō, te te tsiwi tété da hā, 'wamarī na hā. ²¹Te tiwi waptērē dza'ra, Simão Cireneu wi, tō taha na, te te īro'radzöri hā, tō apetse hawi we īmorī hā, 'wamarī, te te öri da. Tahā, Alexandre mama aré, duré Rufo. ²²Tō taha wi, te Danho'reptui'wa hā ro Gólgota na ītsitsi tēme hā, āma ītsaprī na hā datsima wē na īnharī hā, ro da'rāhi te na.

'Wamarī na datétédzé --- ²³Tāma tsōmri dza'ra 'ru'rāire wa'u hā, īwadzari hā mirra na, tadza hā, öhō te te dzö'rēne ö di. ²⁴Tawamhā, ma tsiwi tété. Duré īte ī'udza tsima te te wa'ōtō, ma ītsitsiwi tsima me dza'ra, tsi'uihöna īpu hā tsiwaihu'u dza'ra da hā, īhöiba mono bö, niha mitsi tsi tāma īhöimana dza'ra dzô hā. ²⁵Bödö aré para 'ōtōwe āma, ma tsiwi tété. ²⁶Duré ītsitsimhā, te ītsihödö hā tihöiba, te te ī'upa na hā: "Danho'reptui'wa, Judeu norī nhimi'ihö'a nhipai'wa". ²⁷Öhō me hā maparane, ma ītsiptsaihuri hā, īme tété dzahuré ni, mitsi ītsimire niwī hā, duré tō ī'amo hā ītsimi'e niwī hā.

Danho'reptui'wai āma datsité'rādzé duré āma īdawa'ēdzé 'wamarī na --- ²⁹Te te natsi īro'rahöri dza'ra hā, natsi āma tiwa'ē dza'ra, mreme tsina, natsi tāma 'rāihai wanarī dza'ra: "Pra, oro a hā 'ri prub da dza, duré bötö nhi'umdatō na apō wahutu da dza, ³⁰röwi atsitsō'reptu na, 'wamarī hawi tsi'ra na!" ³¹Tō aiwapsi mono, te ītsa'rata'wa nhim'ihö'a norī dzéma hā āma tiwa'ē dza'ra, duré rowatsu'u nnihötö'wa norī dzéma hā āma tiwa'ē dza'ra, duré tāma natsi nharī dza'ra: "I'amo norī hā, te te 're anho'reptu, e

marī wa bétē 'röwi hā, duré e niha wa atsitsō'reptui õ di! ³²Í'ma'wamarī ré hā Israël norī nhim'ihö'a nhipai'wa, awa'awi petse oto 'wamarī hawi tsi 'ra na, e marī da, wa te ai'madö'ö dza'ra da hā, duré ai'āma wanhimidzadze dza'ra da hā!" Duré da te ūme ūtété dzahuré dzéma, ma āma timreme watsété dzahuré.

Danho'reptui'wa dö'ödzé --- ³³Bödö abdzuma āma, uburé ti'a nhitsiwi, te rob'ra hā tihöiba, tsi'umdatō bötö u hā. ³⁴Duré tsi'umdatō bötö āma hā, ma Danho'reptui'wa hā tsa'êtē uptabi hā, mitsi haré hā tidzadari, mreme tsina: "Eloi Eloi, Iemá Sabachtání", da te āma tsaprī wamhā, marī na wamhā:

"*Îte Dapoto'wa, îte Dapoto'wa, e marī wa, ma ūrē*". ³⁵Nima norī hā ūtsimatsa hā, te te wapari dza'ra wamhā āhā, te nharī dza'ra: "Āhāta, te ūhō Elias dzô hā hō!" ³⁶Duré mitsi õ norī hā, 'maiwaramhā, ma mitsi ūmapu'uwa hā rob'räiwa'udzé hā ūdi' i na, duré āma 'matsitsi, nima hā wede waré na hā, āma ropti mreme tsina, ūhō ma titsō, te te dzö'rēne da hā: "Rēme aba! Wa te 'madö'ö dza'ra da, pé Elias hā we tsô witsi da, te te tsi'ra da hā!" ³⁷Danho'reptui'wa hā tawa ma mitsi tsa'êtē uptabi hā tidzadari, taha pari ma ūne haré hā ai'utō. ³⁸Duré 'ridawa ubudzé hā 'Ri ūpetse āma hā, maparane-tsi'uiwana ūpo'o tsi'uiwana aiwanhidza, höimo hawi pi'reba hā. ³⁹Rob'rui'wa tāma ūtsō're ūhöimana hā, te 'madö'ömhā, ūdö'ö na hā, āhā wa, te tinhā: "Tô tsena uptabi hā, nare āhā aibö hā Dapoto'wai 'ra!"

Pi'ō ūpetse norī hā ūhöimana-dza'ra-dzé-hā Da'räihi rom āma --- ⁴⁰Duré nima pi'ō norī dzéma hā, te tame hā, dame tihöimana dza'ra, romhö na, te ro'madö'ö dza'ra. Tahā ānorī hā, Maria Madalena, Maria Tiago na hā, ūtsyry hā, duré Joset hā, duré Salomé. ⁴¹Ó norī hā, te te āma ūdadzarē dza'ra, õ norī hā, te te tāma 're romhuri dza'ra mono, Galiléia āma 're höimana mono ré hā. Duré dza hadu ahö uptabi di, ūwadi norī hā, te te ūtsa ūuirī dza'ra hā, Jerusalém u hā ūtsiré hā.

Ab're 're da te ūtsérédzé --- ⁴²Duré oto höiwahö hā witsimhā, bödö ropetsedzép-te wamhā, āhā ta pé romhuri 'rätsutu wana petse ré hā, ⁴³José te wei mo, Arimatéia hawimhā, dama ūwadzé pe, ūwa'otō 'remhā, rotidzéb 're, duré dame 're ūhöimana mono hā, Dapoto'wa te rob dzô hā, te aré dame 're tsimipari. Tsahi wamhā ūsébré da hā, nima me Pilatos ūhöimanadzéb u hā. Ūhō te waptē Danho'reptui'wa höiba hā. ⁴⁴Pilatos hā, ma āma titob'udzui petse, ūhō awa'awi ūdö'ö na, duré rob'rui'wa dzô, tsô hörömhā. Ūhō tsadanha āma ūronomro petse dzô ūdö'ödzém na hā. ⁴⁵Rob'rui'wa hā, te te tāma ūrowatsu'u na hā, ūhöiba hā, ma tāma ti'ru José

ma hā, ⁴⁶nima hā, te 'mai'upra wamhā dzadzahöi waré, ma ts'i'ra, dzadzahöi waré na hā, ma wapre, duré nima hā ma titsē dadzadzé ëtë're 're, te te tsiwi ë'mai'ori hā. Õne haré, te ëne hā, te te 'maipidzari, te te tsitop tsina hā, dadzatsidzé ab're u hā. ⁴⁷Maria Madalena, duré Maria Joset na hā, te 'madö'ö petse dzahuré nima me, õhō da te datsiwi ëhiridzé hā.

16 **Ab're baba. Rowatsu'u'wa nhimirowatsu'u ---** ¹Romhuri 'rätsudu, te te tsa'rei wamhā, Maria Madalena, duré Maria, Tiago na hā, duré Salomé, ma 'mai'upra dza'ra robdzadadzeidzé hā, ëtsadadze tete uptabi hā, te te tsiwi õri da hā, duré te te tsiwi ãma höiba u're da hā. ²Robdza'räré, tô ëmorï'rada bötö na, romhuri tsiwaptop-te na, õ norí, te ai'aba're adö'ö'ry u, bødö 'räiwatobro wi.

³Duré natsi tsi'reptsi hā tsima nharí dza'ra: "E 'wa hā, dza wama pi'ra dza'ra ëne hā, dadzadzéb u da, dadzatsidzé hā". ⁴Duré 'räiwahutu dza'ra wamhā, ma 'madö'ö dza'ra ëne hā, ëtsa'rédzém na hā. Tadza hā, ëne hā, aré tsa'ëtë uptabi nherë. ⁵Âne dadzadzéb u tsitsimhā, õ norí hā, ma 'madö'ö dza'ra, mitsi ëhöiba té hā, ëtsimire niwí ëtsämra na hā, ë'udza pa hā, ëhöirä uptabi ré hā, duré ma a'rämi dza'ëtë uptabi dza'ra. ⁶Tadza hā, te õ hā tāma anha: "A'rämi dza'ra wa'aba tō! E Danho'reptui'wa Nazaré hawib dzô, te we atsôpré wa'aba mo, duré da te ëtétë dzô hā. Ma tō apö tsihöiba, duré ãmemhā oto höimana õ di. 'Madö'ö dza'ra wa'aba, ro hā nima me, te te tsiwi ëhiridzé hā. ⁷Tadza hā, ma oto ai'aba'rei wa'aba, ëtsamarí'wa norí ma, tāma rowatsu'u dza'ra wa'aba da hā, duré tō Pedro ma hā aiwana, te dza timorí 'wa Galiléia u hā. Tame te dza ë'madö'ö dza'ra wa'wa, te te aimi ënharí aba dzarina hā". ⁸Ô norí hā, ma wai're, duré aimani dza'ra adö'ö'ry hawimhā, marí wa, tō rërë'ë uptabi na hā duré tsi'rämi dza'ra uptabi na hā, höimana dza'ra wa. Duré marí hā, te te watsu'u dza'ra õ di, ni'wai ma hā, tō pahi dza'ëtë uptabi na höimana dza'ra wa.

Danho'reptui'wa ëtsihöi're-mono-dzé, tsihöiba parimhā --- ⁹Tadza hā, tsihöiba parimhā, robdza'rä ré, romhuri tsiwaptop-te bötö morí'rata na hā, õhō ma ëmorí'rata na hā tsihöi're Maria Madalena ma, nima hā, ma wawinhi'umdatö na wa'uburé hā tāma tsämra. ¹⁰Ô hā te mo, te te 'mahörö mono da, nima, te tāma höimana dza'ra, õhō tsiré hā, duré 're höimana dza'ra robdzépata dza'ëtë uptabi na hā, duré 're 'ry'ry. ¹¹Ô norí, te te wapari dza'ra wamhā, õhō höiba ré ëhöimana na hā, duré õ hā, te te ë'madö'ö na hā, ãma tsimizdadze dza'ra õ di.

¹²Âhā parimhā, õhō ma tsa'retse ni ë'amo romhöimanadzém na hā ëtsiré

dza'ra, maparane hawib dzahuré hā, ūtehutu u a'ö neb dzahuré ré hā. ¹³Ö norī hā, te te 'mahörö dzahuré, ūtsi'atarēme ma hā, tadza hā, ãnorī dzéma, da te datsiwi tsadze dzahuré õ di.

¹⁴Irātsutu u petse hā, ōhō ma tsihöi ré, mitsito mitsi norī ma hā, niwa wededzai ãma höimana dza'ra wamhā, te duré tāma anha, ūtsimizadzei'ö na hā, duré tsiri tete na, e marī wa, tāma höimana dza'ra õ wa, ūtsōmri hā, ūtumnhatsi da hā, te te tsiwi ūmadö õ norī ma hā, ūtsihöiba na hā.

¹⁵ Duré tāma anha: "Ai'aba'rei wa'aba aihini romnho'uma mono bö hā, dama ro'mahörö dza'ra wa'aba mono da hā rowatsu'u tém na hā, aihini dapoto mono ma hā. ¹⁶Öhō te te tsadzemhā, duré da te 'rāti'limhā, te dza tsitsö'reptu; ūtsadzei'ö wa, te dza tāma ro'manharī ni. ¹⁷Ãnorī hā, ūwaihu'udzé hā, tsiptete na dza ãma 're tsipra dza'ra, nima norī hā, te ūtsadze dza'ra hā: ūte ūnhitsi na hā, dza wa'uburé hā dama 're ūtsāmra aba mo damreme tém na hā, dza aimreme dzutsi aba mo, ¹⁸te dza wahi 're ūwaiuibui aba mo, duré nima hā 're öhuri aba monomhā ūtsim'ö hā, dadö'ödzé hā ūtepata dza'ra wa'aba mono õ di dza; dza duré ūtsépu'u norī nhitsimhā dza atsib'rada hā, 're ūtsa'ra dza'ra wa'aba mo, dza duré õ norī hā, 're ūtéptö'ö dza'ra.

¹⁹Tadza hā Da'ráñhipai'wa, Danho'reptui'wa hā tāma mreme pari dza'ra wamhā, te rowē u hā 'mapraba ni duré nhamra Da'ráñhipai'wa nhimire niwī hā. ²⁰Duré õ norī hā wairé, te te dama ro'mahörö dza'ra mono da hā, uburé daro wa'ötö mono bö hā, duré tō Da'ráñhipai'wa hā, õ norī tsiré, te te romhuri, duré tsena watsu'u tsina hā, damreme hā ūwaihu'udzém na, te ūme hā höimana õne u'ötsi dza'ra.

ROWATSU'U TÉ JESUS CRISTO TE NA, LUCAS ÍPE, TE ÍROWATSU'U NE

1 Datsima damreme 'manharí --- ¹Ro'madö'ö hawi, ma tō a'uwe ahö na āma tipabdzuri dza'ra, rowatsu'u watsu'u na wawa'wa oto īhöimana dza'ra na hā, -- ²te te wa'āma we ītsaprí dza'ra dzarina, uburé duréi romna'rata hawi, õ norí hā datsina datōmo wapto'wa duré ītsimiromhuri hā damreme na - ³āne, ma tō īma dzéma hā ītsine hā tihöiba, wē na marí īwē dzô darītī mono pari, uburé petse na duréi romna'rata hawi, wa aimá tsihötö īhöimana u'ötsi na tsa'ra wē na, wa atsarötö, Teófilo, ⁴marí āna tsô airītī da atsiptete na datsitsanho āhā īöri hā.

I. Dapotodzé duré dahöimana tsima'uri pe João Batista duré Danho'reptui'wa me na hā.

João Batista īpotodzém na rowatsu'u --- ⁵Herodes 're höimana mono ré hā Judéia nhim'īhö'a na, te ītsa'rata'wa hā 're 'maihiöimana Zacarias na ītsitsi hā, õ hā ī'utsu hā Abias 'remhā; pi'õ īte hā Aarão nihudu, da te natsi ītsitsi mono hā Isabel na. ⁶Õ norí tsahuré hā, te wē uptabi na hā 're höimana dzahuré Da'ráñhipai'wa nho'remhā, duré niha tāma nharí õ petse na, te uburé, te te adzamarí dzahuré īru hā, duré Da'ráñhipai'wa te na ībö dahöimana hā. ⁷Ra dzahuré õ di; e marí wa; Isabel 'radzéb 'ré na 're höimana mono wa, duré oto õ norí hā āma wahub dza'ētē u īhöimana dzahuré mono.

⁸Awa'awi na hā āne ma watobro, niwa õ hā tinhimiromhuri, te 'manharímhā ītsa'rada hā Da'ráñhipai'wa nho'remhā, dawa'rāmi oto böötö na īhöimana na hā ti'utsu 'remhā, ⁹õ hā ma ībö na öri ni tsí'uihöna īputsi na, ītsa'rata'wa norí höimanadzéb dzarina hā, tsébré da hā Da'ráñhipaiwa te 'Ri īpetse u hā duré te te tsömri da a'õi watidzub dzadadze hā. ¹⁰Aihini datsi'rā'ötödzé hā a'uwe hā, 'rowi hā, te tihöimana dza'ra, tsõ're tsina hā a'õi watidzub dzadadzei 'manharí ré hā.

¹¹Tawa, ma Da'ráñhipai'wa te rowatsu'u'wa hā tsihöi're höiwi tsap tsina, ītsa'ratadzém nhimire niwī, a'õi watidzub dzadadzei 'manharídzém niwī.

¹²Āne, Zacarias te te 'madö'ömhā, ma tiwi tiro'madö'ö waihu'u õ, duré īpahi hā, ma ti'õ. ¹³Tadza hā, te rowatsu'u'wa hā õhō ma tinhá: "Aipahi tō, Zacarias; e marí wa; atsimirowaptērē hā, ma wapari ni, duré aimro Isabel

hā, ai'uté hā te dza aima 'manho, nima hā, te dza ūtsitsi wa'wa Joāo na.
¹⁴Aima hā ūrowē dza, duré ūrobdzei uptabi, dza duré da'ahö na aime, datsima rowē dza'ētē dza'ra ni ūpotodzém na hā. ¹⁵E marī wa, ū hā dza dama ūtsa'ēne Da'ránhipai'wa nho'remhā; ū hā dza te te dzö'rēne ū di 'ru'rāire wa'u hā, duré hötsi nhimi'rāi wamnarī hā, ū hā dza höimana tsal'ētē na ūhöiba tsamri'ō ūpetse ré hā, dza hadu tina dzéb 're höimana ré hā, ¹⁶dza duré ū hā Israel norī 'ra wi hā ūhöimana na hā, te te āma adzapri Da'ránhipai'wai u hā, tinhimDapoto'wa hā. ¹⁷Ō hā, dza ūtsōwa mo, ūhöiba tsamri'ō tsiré hā, duré Elias nhiptete ré dzéma, marī āna, *datsiri hā, te āma adzapri da hā damama norī wi hā da'ra norī u da hā*, duré roti dzahi wa'rāmi 're ūhöimana dza'ra mono hā, oto höimana dza'ra mono da dahöimana wē u hā, te te apetse mono da, Da'ránhipai'wai ma hā, a'uwe norī hā höimana dza'ra petse na, höimana dza'ra mono da". ¹⁸Zacarias hā, te rowatsu'u'wa hā tsadanha: "E niha wā dza waihu'u. E marī wa. Wa hā ūhi, duré ūmro hā oto āma wahub dza'ētē di". ¹⁹Rowatsu'u'wa hā atsa tsada'ō: "Wa hā Gabriel, Da'ránhipai'wa tsiré ūhöimana mono, tahā ma we ūma rob'ru, te aima rowatsu'u mono da hā, āhā rowatsu'u tém na hā. ²⁰Āhā ta, te dza aimreme ū, duré atsiptede hā aima höimana āna, ūaimreme da hā ū wa, āhā ūwatobrodzéb u hā, e a'ō ūāma atsimidzadzei ū di ūmreme nā hā, te dza āma tsama bödö ūwaibaba na". ²¹A'uwe norī hā Zacarias dzō, te mapari dza'ra, tob'udzu tsina watobro tsu'u ū wa, 'Ri ūpetse hawiṁhā. ²²Oto watobromhā, tāma mreme dza'ra ū di; tame ma te tsadaihu'u dza'ra 'Ri ūpetse wa, ūtsōwē tāma ūhöimana na hā. Te tō tāma anha tinhib'rata na rowatsu'u natsi, duré tō te mreme āna hā höimana.

²³Tinhimiromhuri na bödö, te te tsito parimhā, te oto 'ri tēme hā mo. ²⁴Niwa bötö pari hā, ma te ūmro hā Isabel oto tiwatsā, te duré tō tsamri āna höimana, ūmrotō a'amo na hā, ²⁵mreme tsina: "Āhā, ma te Da'ránhipai'wa hā ūma 'manha, niwa ūbö dzarina, te te ūwi ūwadzere hā, ūte rowadzé hā aibö norī nho'remhā!"

Ūwatsu'udzé --- ²⁶Ūmropö na a'amo höimana wa, ma te Da'ránhipai'wa hā, rowatsu'u'wai ma hā tāma rob'ru, 'ri'ahö Galiléia u ūtsitsi Nazaré na, ²⁷adza'rudu dza hadu ūubuni ūmro ré, aibö José na ūtsitsi āma hā, Davihi nhorōwa āma hā; duré adza'rudu ūubuni u'ötsi nhitsi hā Maria na. ²⁸Tsébrémhā nimomo ū hā ūhöimanadzéb u hā, te tāma tinhā: "Atsima rowē na, ūwadzé aima ūtsa'ēne, te aima tihöiba, Da'ránhipai'wa hā, te duré aime tihöiba!" ²⁹Ō hā hötö'ō na te tihöiba, āhā damreme āma hā, ma duré

tô tsihī, te āma rotsa'rata da, e marī na hā āhā dadzawidzé hā. ³⁰Tadza hā, ma duré rowatsu'u'wa hā timreme na hā, te te āma tāma wapto: "Maria, aipahi tō! Te dza ūtsōpē rowē ūtsa'ēne hā Da'rānhipai'wa tsiré hā. ³¹Āhā ta, te dza atséb 're aima tihōimana, duré ai'ra mitsi aima podo, duré a hā, te dza ūtsitsi Danho'reptui'wa na. ³²Ō hā dza dama ūtsa'ēne, ū hā dza duré da te 're wamri dza'ra Da'rānhipai'wa 'ra na hā; duré Da'rānhipai'wa Dapoto'wa hā, te dza datsimatsitsidzé hā tāma ūtsō, Davihi te hā īmama hā; ³³ō hā, te dza Jacóhó nhorōwa āma hā, te te roti ūne u'ōtsi hā, duré ūtsimiroti hā tsī'utōrī waihu'u ū di". ³⁴Tadza hā, te Maria hā atsa rowatsu'u'wai ma hā tinhā: "E niha dza tawamhā āhā wa hā, aibō, te 'maiwaihu'u ū nherē hā". ³⁵Rowatsu'u'wa hā, ma atsa tsada'ō: "Īhōiba tsamri'ō īpe hā, te dza we atsitsiwi hā dza, te dza duré Da'rānhipai'wa nhiptede hā, we ai'uptsi ti'awā na hā; tawa dza ā īpe īpodo hā, Da'rānhipai'wai 'ra na dza ūtsitsi hā. ³⁶Isabel dzéma, atsitsānawā hā, ai'uté hā, ma tāma 'manomro, tsī'īhi nherē hā; āhā oto a'amo hā īmropō na, tahā, da te īwamri mono hā, īra dzéb 'ré na. ³⁷Tadza hā, Da'rānhipai'wai ma hā, īwaihu'u ū hā, tāma waihu'u petse di". ³⁸Tawa, te Maria hā tinhā: "Wa hā, Da'rānhipai'wai ma hā romhuri'wa; tsī'manharī ī'remhā aimreme dzarina!" Duré tō rowatsu'u'wa hā oto tirē.

Dadzabudzé --- ³⁹Tō taha böto na, te Maria hā oto mo ētē'rāirā nnihöri nhitsi u hā, morīmhā tsā'ētē uptabi te mo, 'ri'ahö Judá na rowamri tēme hā. ⁴⁰Tame, ma ādzé Zacarias nhorōwa u hā, oto Isabel tinhitsānawāi me hā ūtsitsawi dzahuré! ⁴¹Tadza hā Isabel Maria, te te ūtsawi na hā, te waparimhā, ma te ai'uté hā tsirétsi Isabel dzéb 'remhā, duré Isabel ma hā īhōiba tsamri'ō īpe hā tāma tidza'ētē. ⁴²Tsa'ētē uptabi hörö tsina hā, te 'mahö: "Ai'āma hā, īdawata pe pi'ō norī wa'wamhā, duré āma īdawata pe taha ta te atséb 'remhā tihōiba. ⁴³E mahawi, we īma mo ūte Da'rānhipai'wa na hā, we te īdzabu da hā. ⁴⁴Marī wa, atsimidzawi hā īpo're 're witsimhā, ai'uté hā īdzéb 'remhā, ma rowē te hā tsirétsi. ⁴⁵Tāma īrowē, tahā te ūtsadzei ma hā, marī wa, marī na ūhō ma, da te īnharī na hā, Da'rānhipai'wa hawimhā, te dza tō āma tsamarī ni".

Da'rānhipai'wa dzarōtōdzé --- ⁴⁶Taha wa, te Maria hā tinhā:

"Īhōiba tsamri'ō hā, ma tidza'ētē ūte Da'rānhipai'wai āma hā, ⁴⁷īhōiba tsamri'ō hā, ma tsime, Da'rānhipai'wa tsiré hā, īnho'reptu'wa hā, ⁴⁸e tiha'wa, te te 'madö'ō wa tāma īromhuri'wa ūtsyry na hā. īhe! Awa'awi hā duré

āhawimhā aihini danho'uma hā, rowē dza'ētē na hā, dza te te tsiwi 're ī'mahörö.

⁴⁹marī wa, ã ītsiptete uptabi hā, marī tsa'ētē na hā,
ma 'manha īdzawi na hā.

Ītsitsi hā īpe,

⁵⁰*duré da'āma ītsiwamri hā, te höimana u'ötsi,
dapoto nhidöpö hā, tō dapoto nhidöpötsi norī ma hā,
ōhō ma īpahi norī ma hā.*

⁵¹Ma atsapētē tinhiptete na hā tipaihi na.

Ma āma ropé aibö norī āma titsiri na ītsitsarōnō hā.

⁵²*Ma anhidza ītsiptete norī hā*

Ītsimatsitsidzém hawimhā, duré ītsyry norī hā, ma īwa'rāmi adzarōtō.

⁵³*Ahō na, marī īwē hā tāma anho, mram na īhöimana dza'ra mono ma hā
duré adzani ītsimari ahö norī hā tsib'rata uba na hā.*

⁵⁴*Ma āma aime Israel norī āma, tāma īromhuri'wa hā,
tsi'āma īrotsa'rata na, da'āma ītsiwamri na hā,*

⁵⁵--- wamama norī ma, īropitsutu dzarina hā, ---

*duré tō Abraão dzawi na hā,
duré ītsihudu norī āma dzéma, 're īhöimana u'ötsi dza'ra mono da hā!"*

⁵⁶Maria hā, te a'ö Isabel 'ratamhā tihöiba, niwamhā a'amo tsi'umdatō na hā, taha pari, te oto apö tinhorōwa u hā mo.

João Batista potodzé duré īwapto ma 're īhöimana-dza'ra-mono, te te tsiwi ītsabudzé --- ⁵⁷Isabel te hā bödö hā, ītsiwapto hā, āma tsi'utōrīmhā, ītsé 're hawi rob u īwatobro da hā, duré õ hā, ma tō oto ti'ra. ⁵⁸īwapto ma, 're īhöimana dza'ra mono hā, duré tō ītsiwadi norī hā, ma te wapari dza'ra, Da'řānhipai'wa ahö na marī īwē, te te tāma ītsōmri na hā, titsiwamri na duré õhō me hā, te tsima rowē dza'ra.

João Batista wi, datsitébrédzém nho're, da te tiwi ītsidzöridzé ---

⁵⁹Bödö hā īrādzahu āma, ma datsitébré nho're hā, 'watébrémi wi hā tiwi tsidzöri dza'ra. Te aré tsimawē dza'ra, Zacarias na tsitsi da hā, timama nhitsi na hā, ⁶⁰tadza hā, ma te ītsépata'wa hā timreme hā wadze, te tinhā: "Madze di, õ hā te dza tinhitsi JOÃO na". ⁶¹Te apö tāma nharī dza'ra: "Atsiwadi norī 'remhā ni'wa ma, ãhā danhitsi hā höimana õ di!"

⁶²Danhib'rata na datsima rowatsu'u na, te īmama hā natsi tsiwi tsadanha, niha te īwē dzō dza ītsitsi hā. ⁶³Te 'maiwaptē wedepo'o waré hā, õ hā, te

tsihötö, "ītsitsi hā JOĀO na"; duré aihini hā ãma tob'udzu na hā tihöimana dza'ra. ⁶⁴Duré ītsadawa hā, ma ts'i'aba'reí waré na tāma atsödzi, duré ītsöto hā tāma aiwatsihu, duré tō ò hā mreme, Da'ráñhipai'wa na mreme wē tsina hā. ⁶⁵Dapahi hā, te da'apo, taha wa, uburé īwapto ma īhöimana dza'ra mono hā, uburé ti'ai wa'ōno Judéia nhim'ētē'rāirā ãma dzéma, te te tsima watsu'u dza'ra, ãhā marī īwairébé hā. ⁶⁶Aihini īwapari'wa norī hā, te te tsima téte dza'ra marī, titsiri 'remhā, nharī tsina: "E marī dza ãhā 'watébrémi prédu wamhā." Duré tō ī'waibaba bö, Da'ráñhipai'wa nhib'rada, hā te īme hā höimana.

Da'āma damreme wē --- ⁶⁷Zacarias, īmama ma hā, īhöiba tsamri'ō īpe hā tāma tsa'ētēmhā, te te ro'mahörö:

⁶⁸*Aima damreme wē, ma aima wē ni,
Israel nhimDa'ráñhipai'wa Dapoto'wa;*
marī ãna, ma tsabu duré *ma tsō'reptu tinhim'a'u wē hā*,
⁶⁹*duré 'maiwadze wama hā ītsiptede hā danho'reptudzé hā*,
Davihi norōwa ãma hā, tāma īromhuri'wa hā,
⁷⁰*niha, te ãma īropitsudu duréi bötö mono hawi,*
īte ro'mahörö'wa īpetse norī dzadawa na ī'mahörö na,
⁷¹*danho'reptudzé, te īwa'adzani
wanhitob'ru norī hawimhā,*
duré aihini nhib'rata hawimhā, da te īwa'ruiwapari dza'ra mono hā;
⁷²*te te 'manharī da hā da'āma datsiwamri hā wamama norī ma hā,*
tipo'repu'u 'manharī duré tō tite datsitsawi ts'i'uiwa,
da'āma dahöimana prédu na hā,
⁷³*tsena na hawi, te Abraão wamama ma hā īropitsu na hā,*
duré te wama tsōmri da,
⁷⁴*- wapahi ãna, wanhitob'ru norī nhib'rata nhiti -
watsima wē na, wa norī hā, wa te robdzuri dza'ra mono,*
⁷⁵*wē uptabi na hā duré wahöimana wē na hā,*
ītsō'remhā, bötö nhidöpötsi hā.

⁷⁶Duré a hā 'watébrémi, te dza da te aiwamri dza'ra
ro'mahörö'wa Dapoto'wa danhipai'u petse te na hā;
marī wa, dza *Da'ráñhipai'wa nhowa aimorī na dö'ötsina,*
bödödi hā tāma apetse mono da hā,
⁷⁷*ītsim'a'u wē norī ma, 're ro'mahörö mono da,*
danho'reptudzéb dza'retsedzé hā,

dawatsétē na da'ruiwapari ãna da hã.

⁷⁸Danhimdzari wẽ da'ãma datsiwamri 'manharĩ wẽ waima hã
Dapoto'wa wate tsiri hã,

nima hã, ma we tõ wadzabu, watsi hã romnhipai hawimhã,

⁷⁹robra na ti'ab 're ïhöimana dza'ra mono ma, te rowa'a mono da hã,
duré tõ robra nhipãrĩ na 're ïhöimana dza'ra mono ma hã,
wanemdzém na hã, te te 're wa'anhimroi mono da hã,
bödödi romharé na hã".

João Batista höimana dza'retse'ôdzé --- ⁸⁰Watébrémi te prédu, te duré
tsiptete ïhöiba tsamri'õ na hã. Te duré roptsi ïnomro wa 're höimana, Israel
norã 'ra ma, tsõ'awi ïtsihiridzéb u hã.

**2 Danho'reptui'wa potodzé duré pone'ênhimidzawi ubumroi'wa, te
te tsiwi ïtsabudzé ---** ¹Tô taha böto na mono hã, ma ts'i'maihöi're
Cesar Augusto nhimi'ru hã danhitsu nihöötö da hã aihini ma hã, a'uwe
norã hã 're ïhöimana dza'ra mono ma hã. ²Ãhã danhitsu 'manharĩ hã
morã'rada, dza hadu Quirino ti'ai'madö'ö'wa na 're höimana mono ré Síria
ãma hã. ³Duré tõ aihini, te natsi ai'aba're ni datsitsihöötö dza'ra da hã ⁴te
'ri'ahö mono bö hã. ⁴Joséhé dzéma, ma tsai'u, Nazaré 'ri'ahö hawimhã
Galiléia wamhã, te dame mo, Judéia u hã, Davi nhim'ri'ahö wamhã, Belém
na, da te 're ïrowamri dza'ra mono u hã, tõ 'ritede'wai wa, duré tõ Davihi
tsi'watébré ubumro na dö'ötsina, ⁵duré tõ, dame tsitsihöötö da hã Maria
timro me hã, watsã ré ïhöimana hã. ⁶Tamomo höimana dzahuré ré hã,
bödö hã, ma tõ oto aiwapto pa, ïtsé 're hawi ïwátabro da hã, ⁷oto duré tõ
õ hã ti'ra morã'rada, ma ubu dzadzahöiwaré wa'ötö norã na hã, duré tihi,
wede nhonhipata wa, e marã wa, höimana õ wa ro hã 'ri 're wa'õno hã õ
norã ma hã.

⁸Tô taha ti'ai wa'ötö 'remhã, te tihöimana dza'ra apetse na hã,
tinhimidzama pone'ênhimidzawi, te te ïpibu dza'ra hã barana.

⁹Rowatsu'u'wa Da'rãnhipai'wa te hã, ma ïtëme tiwatabro dza'ra duré
Da'rãnhipai'wa te hã rowë uptabi hã, ma õ norã hã uirã tiro'o na hã; te duré
tõ tihöimana dza'ra pahi uptabi na hã. ¹⁰Tadza hã, te rowatsu'u'wa hã õ
norã ma anha: "Aipahi dza'ra wa'aba tõ! Ãhã ta, wa wa hã we aima
rowatsu'u dza'ra wa'wa rowë dza'ëne ï'maihöimana na hã, tõ aihini a'uwe
norã ma hã: ¹¹Ãhãna, ma te Danho'reptui'wa ï'ma'wamarã hã
Da'rãnhipai'wa hã podo, Davihi nhib'ri'ahö ãma hã. ¹²Ãhãna, te dza atsiwi
ïwaihu'u'wa: Te dza atsiwi ïtsöpëtë 'wa ai'uté ïpoto té hã, taha ta, te wede

nhonhipata wa nomro, dzadzahöi waré wa'ötö na ubu ré hā". ¹³Duré tsa'retse ãna, ma rowatsu'u'wai u hā tsina ubumro, 're ūtsiwairötö mono hā dapibuiwē'wa hā, te tsadawa'a'a Da'ráñhipai'wai ãma hā mreme tsina:

¹⁴"Rowē dza'ëne romnhipai u petse hā rowē ãma hā,
duré romharé ti'amhā a'uwē norī,
te te 're ūtadzawi mono ma hā!"

¹⁵Rowatsu'u'wa norī hā oto apö rowē u tāma pö dza'ra wamhā, te pone'ënhimidzawi ubumroi'wa norī hā röwi tsima nharī dza'ra: "Oto, watsi'aba'rei wa'aba Belém u, wa te watsiwi 'madö'ö aba da, marī ūwatobro hā, duré Da'ráñhipai'wa, te te wama ūtsömri hā, wa te watsiwi waihu'u da hā". ¹⁶Ta wa, te ts'i'aba're na ai'aba're, duré ma te tsivi tsöpëtē Maria hā, José hā, duré tō ai'uté ūpoto té hā wede nhonhipata wa ūnomro hā. ¹⁷Te te 'madö'ö dza'ra wamhā, te tō rowatsu'u dza'ra, da te tāma ūrowatsu'u dza'ra na hā 'watébrémi höiba na hā; ¹⁸duré aihini hā, te ūwapari dza'ra mono hā, te tob'udzu na hā höimana dza'ra pone'ënhimidzawi ubumroi'wa norī mreme ma hā. ¹⁹Tadza hā, Maria hā, te te pibui wē ãhā uburé ūwairébé hā, te duré natsi ãma te rotsa'rata u'ötsi titsiri 'remhā. ²⁰Duré oto apö pone'ënhimidzawi ubumroi'wa norī hā tāma pö dza'ra wamhā, te rowē dza'ëtë uptabi na hā Da'ráñhipai'wa ãma hā wata dza'ra, uburé marī, te te ūmadö'ö dza'ra na hā, duré tō te te ūwapari dza'ra hā, da te tāma ūwatsu'u dza'ra dzarina hā.

Danho'reptui'wa nnihöiwata nhidzöridzé --- ²¹Bödö hā ūrādzahu na oto höimana wa, 'watébrémi, da te ūtsihöiwata nhidzöri da hā, ma tāma tsömri ni Danho'reptui'wa na tsitsi da hā, tō rowatsu'u'wa, te te ãma ūmahörö dzarina, dza hadu nomro õ ré hā.

Danho'reptui'wa, tsö'awi da te ūhiridzé 'Ri ūpetse wa --- ²²Bödö hā, tsiwaptom na oto ãma höimana wa, da te õ norī ūuptsö dza'ra da hā, Moisés te ūru dzarina hā, te tsubdzari ni Jerusalém u hā, marī ãna, tsö'awi da te hiri da, Da'ráñhipai'wai ma, ²³tō ūtsihötö 'ru Da'ráñhipai'wa te hā ūhöimana dzarina hā: *uburé aibö hā rotsöwada'wa ūhöimana dza'ra mono hā, te dza da te tsömri dza'ra Da'ráñhipai'wai ma hā,* ²⁴duré danhimdzari hā, te tsömri dza'ra da, robdzépata bö, ūtsihötö 'ru hā we Da'ráñhipai'wa te hā ūhöimana dzarina hā, *mitsi hā uiwada na naire hā, duré niwamhā mitsi uiwada na utu'ure hā.* ²⁵Duré Jerusalém ãma hā, te aibö hā 're 'maiöhöimana, ūtsitsi hā Simeão, tahā ūwé uptabi, duré da'ãma ūtsiwamri

dze, õ hā, te tō tsô 're tsimipari rowē nomri dzô hā, Israel ma hā, duré īhöiba tsamri'ō īpe hā, te õhō na hā tihöiba. ²⁶Ma tāma höi're ni īhöiba tsamri'ō īpetse na, dza adö hā a'ö, te te īmadö'ö õ na, īma'wamarī ré Da'rānhipai'wa te hā, te te 'madö'ö õ ré hā. ²⁷İhöiba tsamri'ō na, da te rétsimhā, 'Ri īpetse u hā, te wei mo, īmama norī hā, te te we āwitsi dzahuré wamhā, 'watébrémi Danho'reptui'wa hā, da te āma tsamarī da hā ītsihötö nomri wē na, īru hā õhō höiba na hā ²⁸ö hā ma te tipap tihī, nharī wē na hā, te Da'rānhipai'wai ma hā tinha, mreme tsina:

Ma'āpē, oto rob'ru na

²⁹"Awa'awi hā danhipai u dama ītsa'ēne,
Da'rānhipai'wa, ma oto atsitsa'u tsawi na romharé na ate romhuri'wa hā,
aimreme dzarina;

³⁰e marī wa, īto hā, ma 'madö'ö dzahuré atsiminho'reptudzé hā,

³¹te te īrope hā aihini a'uwe norī nho'remhā,

³²īro, te rom'uiwē da hā, aihini danho'uma ma hā,
duré īrowē dza'ēne ītsim'a'uwe Israel ma hā".

Simeāo īwana, te te īwatsu'u-mono-dzé --- ³³İmama hā duré īna hā tob'udzu na hā, te tihöimana dzahuré, natsi da te õhō ma īnharī na hā. ³⁴Simeāo, te õ norī ma nharī wē, duré tinha Maria ma, īna ma hā: "Āhāta, ma 'watébrémi hā hiri ni marī nhidzari'wa da hā duré īahö dżarōtō'wa da hā, Israel 'remhā duré īwatsu'u'wa tsine na dza īwa'rāmim na na, ³⁵--- duré a hā mitsi tsib'ēdzé wapa hā, te dza aihöiba warō hā aiwi tsaro! --- marī āna tsihöi're dza'ra da, rotsa'rata 're rotsa'rada hā datsiri mono hawimhā.

Ana, īwana, te te īwatsu'u-mono-dzé --- ³⁶Te 'maiöhöimana tamemhā pi'ö hā ro'mahörö'wa hā ītsitsi hā Ana, āma īwahub dza'ēne, Fanuel 'ra hā, a'uwe ubumro Aser 'remhā. Ubuni pari, te wawinhi'umdatō wahum na hā timro me hā tihöimana, ³⁷ma timrotō, ma duré tō wi, āma īwahu hā ī'rādzahu-to maparane-tsi'uiwana na u hā.. 'Ri īpe hā, te te rēme mono õ di, te te romhuri tō Da'rānhipai'wai ma hā, bötö na hā, duré mara na hā, te tsai petse tō, duré tō tsö're u'ötsi. ³⁸Tō taha bötö na witsimhā, te Da'rānhipai'wai āma wata, duré ai'uté höiba na hā mreme, aihini tsō ītsimipari dza'ra mono ma hā, Jerusalém hawi dadzanidzéb dzô.

Danho'reptui'wa höimana dza'retse'ōdzé, Nazaré āma hā --- ³⁹Te te a'uprotsimhā uburé marī 'manharī hā, īru Da'rānhipai'wa te dzarina hā, apö te ai'aba're Galiléja u hā, Nazaré tinhib'ri'ahö u hā. ⁴⁰Duré 'watébrémi

hā te prédu, duré tsiptete na höimana, te tō ūtsimidza're hā tāma ts'i'matsitsi; duré tō Da'rānhipai'wa nhimdzari wē hā ūtsiré hā höimana.

Danho'reptui'wa ūtħöimanadzé rowaihu'u petse'wa norī wa'wa ---
⁴¹Imama norī hā, te wahum nhidöpötsi hā 're nem u'ötsi dzahuré Jerusalém u hā, Ro'rahöridzém na datsiwa'uburé u hā.

⁴²Niwa oto 'watébremi hā āma ūtawahu, mitsi-to maparane wahu, te te 'manharī wamhā, tihöimanadzéb dzarina, te dame tsai'uri dza'ra datsiwa'uburé u hā.

⁴³Tsi'utōrī parimhā bödö hā ū norī hā apö, te ai'aba'rē, tadza hā 'watébrémi hā Danho'reptui'wa hā, te tihöiba Jerusalém 'remhā, ūmama norī hā, te te waihu'u dzahuré āna hā. ⁴⁴Rotsa'rata tsina, ū hā dame wara ne wamhā da'maprabadzém na, bödödi na, te tinem u'ötsi dzahuré, böötö mitsi na, ma duré tsinomri dzahuré, tsô ūtī dzahuré da, ūtsiwadi norī mono u hā, duré tō ūtsiwaihu'u norī hā. ⁴⁵Duré, te te tsāmri dzahuré ū wa, ma apö aimatsitsi Jerusalém u hā, tsô ūtī dzahuré da.

⁴⁶Bödö hā, tsi'umdatō pariptsi, ma te tsöpëtē dzahuré 'Ri ūpetse āma, rowaihu'u dza'ëtē'wa norī wa'wa tsamra ré hā, te te awapari tsina, duré te natsi adzadadanharī tsina; ⁴⁷duré aihini, te te ūwapari dza'ra hā, ma te tāma a'rāmi petse dza'ra ūtsimidza'retse ma hā, duré ūtsimidzada'öbö ma hā.

⁴⁸Te te tsāmri dzahuré wamhā, ma te tāma a'rāmi dzahuré, te ūna hā tāma tinhā: "Ira, e tiha da, ma te āne hā wama ūmanha, 'madö'ö, aimama hā duré wa hā, wahötö'ö na, wa atsô wa ūtī". ⁴⁹Ū hā ma atsa tsada'ö: "E marī da, te ūdzō ūtī 'wa. E waihu'u aba ūbö, ūmama nhoröwa āma ūnhamra na hā. ⁵⁰Tadza hā, ū norī hā, te tsadaihu'u dzahuré ū di ūmreme hā, ū hā, te te tāma ūnharī dzahuré na hā.

Nazaré āma dza hadu ūtħöimana dza'retse'ödzé --- ⁵¹Taha wa, ma ūme ts'i'ra dzahuré Nazaré u hā. Te duré ū norī ma hā po'repetse na höimana. Tadza hā, te ūna hā uburé marī ūwairébé mono na hā, te te āma arotsa'rata u'ötsi ūtsiri 'remhā. ⁵²Duré Danho'reptui'wa hā, te prédu ūtsimidza'retse ré hā, prédu na hā ūwédzéb ré hā, Da'rānhipai'wa nho'remhā duré tō a'uwe norī nho'remhā.

II. Ropetsedzé Danho'reptui'wa nhimiromhuridzéb dzô

3 João Batista, te te ūro'mahörö-mono-dzé --- ¹Wahum mitsito ūmrotô wa, roti nhipete na, 're mori ré, Tibério César hā, Pôncio Pilatos ūhöimana mono Judéia 're ro'madö'ö'wa na, Herodes hā, maparane ts'i'uiwana āma ti'ai'madö'ö'wa hā Galiléia 'remhā, duré ūtsitsānawā Felipe hā maparane ts'i'uiwana hā āma ti'ai'madö'ö'wa Ituréia āma hā, duré Traconítides āma hā, Lisâncias hā duré maparane ts'i'uiwana āma ti'ai'madö'ö'wa Abilene 'ri'ahö 'remhā, ²Itsa'rata'wa nhim'ūhö'a nhipai'wa na hōimana dzahuré ré, Anás hā duré tō Caifas hā, Da ūrānhipai'wai mreme hā, ma João u hā ūwitsi ni, Zacarias 'ra hā, roptsi ūnomro wamhā. ³Duré õ hā, te 're mo ti'a nnihöri 'remhā, uburé na Jordão na hā, te te 'mahörö tsina da'rāti'i hā da'rui-õ-dzé hā, dawatsétē na da'ruiwapari-õ-dzéb u hā, ⁴tō ūtepāi watsitsi na ūtsihötö dzarina, ro'mahörö'wa Isaias mreme hā:

Ūmreme hā, te hörö, roptsi ūnomro wa:

*Petse aba bödödi hā Da ūrānhipai'wa te hā,
wahu na atsiwi hiri wa'aba ūte bödödi hā;
⁵uburé dza ab're hā ūtsitob dza'ra aba mo,
uburé ūtē'ráirā hā niwamhā tsa'a hā, te dza ūhöpö aba mo;
bödödi nhipai'wa te dza ūtsitob dza'ra aba mo,
duré tō bödödi 'rätö nhidzaba hā ūtsimi'u ape hā,
te dza ūhöpö aba mo.*

⁶*Duré tō uburé ūnhi ré hā, te dza 'madö'ö dza'ra,
Da ūrānhipai'wa te hā danho'reptudzé hā.*

⁷Ó hā, te natsi, te te nharí datsiwairötō ma hā, we natsi ūtsi'aba'rei ma hā ūhöhō āma na, da te 'rāti'i dza'ra da hā: "Wahi wawa'udzé uptabi höiba! E 'wa hā, ma te aima waihu'u dza'ra wa'wa, aimani dza'ra wa'aba mono da hā, danhiti'ru, we oto tō ūmorí wi hā. ⁸Taha wa, tébré aba mono, rom'rā ūwē hā, datsi'ruiwapari hā, duré āma tsâna'rata aba tō aimreme aba na hā, atsi're wa'aba mono hā: 'Te wama tihöiba Abraão hā, wamama na, tadza hā, wa aima nharí dza'ra wa'wa, ūhā ūtēprum nherē, Da ūrānhipai'wa hā, te poto waihu'u petse di Abraão 'ra da hā'! ⁹Hötöra hā, ma tō āma tsâri ni, wede tsari nori da; duré uburé wede hā 're ūrāi watsétē dza'ra mono hā, te dza da te 're tsihöri dza'ra, duré da te 're tsâmra mono da unhama u".

¹⁰A'uwe ūtahö nori hā, te natsi tsiwi tsadanha: "E marí, wa dza 'manharí dza'ra ni". ¹¹Te natsi adzada'ö: "Ni'wai ma hā, ūudza maparane tâma

höimanamhā, āma tsipo'o, ni'wam norī tāma tsô ūrobaba ma hā, duré ni'wai ma, ūtsa tāma höimana dza'ētēmhā, a'manharī tō ūne". ¹²Ni'wam norī hā rob'uipradzé dzani'wa norī dzéma hā, te we ūtēme hā ai'aba're, da te 'rāti'i dza'ra da hā, te duré ūhō ma nharī dza'ra: "Dama rowaihu'u'wa, e marī, wa dza ūwa norī hā 'manharī dza'ra ni". ¹³Ō hā, te tinhā: "Dama 're rob'ru dza'ra wa'aba mono tō, ūtsihödö, da te aima ūmanharī aba nhipai u hā". ¹⁴Damrami'wa norī hā, tihöiba na, te tsiwi tsadanha: "E bétē wa norī hā, e marī, te wama tihöiba, wa te ūmanharī dza'ra da hā". Te tāma anha: "Da'āma 're aihöimana watsétē dza'ra wa'aba mono tō, atsipetse nhipetse na hā rom'uipradzém dzō hā; dawatsu'u dza'ra wa'aba mono tō atsadawanhipetse na hā, duré atsimā rowē dza'ra wa'aba mono aipawa'öbö na hā".

¹⁵A'uwe ūhöimana dza'ra ne, tsimipari tsina hā, duré aihini, te da te rotsa'rata dza'ra datsiri 're mono, João hā tōta ūma'wamarī ré ūumnhatsi-te, ¹⁶João hā, ma timreme hā wadze, duré tinhā aihini ma hā: "Wa hā, wa ū na hā, te ai'a'rāti'i 'wa, tadza hā tahā te wei mo, ūnhipai u hā ūtsiptete uptabi, nimahā ma, wa hā tsada ūhöimana ū di dapara'udza höpöre watsitsidzé hā, te tiwi ūwatsihu da hā; ū hā, te dza te te ai'a'rāti'i 'wa ūhöiba tsāmri'ō ūpetse na hā, duré unhama ro'o na hā. ¹⁷Ti'a dza ūdzé ūwaré hā, te ūtsim'ratamhā tihöiba; dza ūnhipti'adzu wa'ōno wamro, te dza duré amnho'a ubumro, ūbumrodzéb u, te tsēme da; tadza hā, ūtsu hā, te dza unhama tsī'utōrī'ō u hā tsāmra". ¹⁸Duré te roti ahō na hā, ūamoi mono na hā, te tō ūne u'ötsi, te rowatsu'u a'uwe ma ūwē tém na hā.

João Batista nhitobdzé --- ¹⁹Herodes maparane-tsi'uiwana ti'ai wa'ōtō norī 're ti'ai'madö'ō'wa hā, da te tāma ūpe, titsitsānawāi mro na Herodiades na mro 'ru-te; duré marī tō ūwana, te te ū'a'manharī mono na dzéma, ²⁰uburé petse, ma tinhī'manharī na hā āma wapto: ma João hā danhitobdzé 'remhā titsē.

Danho'reptui'wa 'rāti --- ²¹Tō awa'awi a'uwe hā aihini, ti'rāti hā, te te waibui mono parimhā, duré tō awa'awi, Danho'reptui'wa dzéma hā dame 'rāti'i ni; te tō tamemhā tinhō're, höiwa hā ma tsitsitowa, ²²duré ūhöiba tsamri'ō ūpe hā tsī'ra ūhō nhitsimhā ūhöiba na tsī'manharī na utu'u ne hā. Rowē hawimhā, ma te we damreme hā 'maiwi: 'A hā ūra; wa hā wa āhāna hā aihöimana dzé hā aima titsō!"

Danho'reptui'wa hi'rata nhoré --- ²³Te te āma tsāna'ratamhā romhuri na, Danho'reptui'wa hā, ūté tsi'umdatō-to āma ūwahu hā, duré ūhöimana mono

hā, tō da te āma īromnomri mono dzarina, José 'ra, José hā Eli 'ra, ²⁴Matat 'ra, Levi 'ra, Melqui 'ra, Janai 'ra, José 'ra, ²⁵José hā Matatias 'ra, Amos 'ra, Naum 'ra, Eslí 'ra, Nagai 'ra, ²⁶Nagai hā Maar 'ra, Matatias 'ra, Semeim 'ra, José 'ra, Joda 'ra, ²⁷Joda hā Joanā 'ra, Ressa 'ra, Zorobabel 'ra, Salatiel 'ra, Salatiel hā Neri 'ra, ²⁸Melqui 'ra, Adi 'ra, Cosā 'ra, Elmadā 'ra, Her 'ra, ²⁹Her hā Jesus 'ra, Eliezer 'ra, Jorim 'ra, Matat 'ra, Levi 'ra, ³⁰Levi hā Simeão 'ra, Judá 'ra, José 'ra, Jonā 'ra, Eliacim 'ra, ³¹Eliacim hā Meléia 'ra, Mená 'ra, Matatá 'ra, Natā 'ra, Davihi 'ra,

³²Davi hā Jessé 'ra, Obed 'ra, Booz 'ra, Salá 'ra, Naasson 'ra, ³³Naasson hā Aminadab 'ra, Admin 'ra, Arni 'ra, Esron 'ra, Farés 'ra, Judá 'ra, ³⁴Jacó 'ra, Isaac 'ra, Abraão 'ra,

Abraão hā Taré 'ra, Nacor 'ra, ³⁵Seruc 'ra, Ragau 'ra, Faleg 'ra, Eber 'ra, Salá 'ra, ³⁶Salá hā Cainā 'ra, Arfaxad 'ra, Sem 'ra, Noé 'ra, Lamec 'ra, ³⁷Lamec hā Matusalém 'ra, Henoc 'ra, Jared 'ra, Malaleel 'ra, Cainā 'ra, ³⁸Cainā hā Enós 'ra, Set 'ra, Adão 'ra, Da'rānhipai'wai 'ra.

4 Roptsi īnomro wa da'wapédzé --- ¹Danho'reptui'wa hā, īhöiba tsamri'ō īpetse 'matsitsi petse ré, ma Jordão u hā apö wi; īhöiba tsamri'ō hā, te roptsi īnomro u hā tsaprō, ²maparane-tsi'uiwana-to böto 'remhā, te duré da'āma ropéi'wa 'wapé. Tahā böto mono na hā tsai õ di, duré taha pari mono na hā, ma mra hā tāma wi. ³Tawamhā, te da'āma ropéi'wa hā tāma tinhā: "Tsena a hā Da'rānhipai'wai 'ra di pō, ma'āpé ëtē ma 'ru na tsada'ré'upti na tsi'manharī da". ⁴Danho'reptui'wa hā, te atsa tāma tinhā: "Ītsihödö hā, te tihöiba: Aibö hā tsada'ré'upti na tsi 're höimana mono õ di".

⁵Da'āma ropéi'wa, te te tsaprōnimhā, tsa'a 'rāihö u hā höimo, tō awa'awi, te tāma awatsu'u, uburé ti'a hā, īwa 're īdahöimana dza'ra mono hā, ⁶duré tāma tinhā: "Wa hā, wa dza uburé ãhā atsiptede hā rowē dza'ëtē na hā aima titsō, 're īdatsi'rā'ōtō-mono-dzé hā; e marī wa, ãhā ma uburé īnhib'ratamhā īma tsōmri ni, wa hā, wa dza ni'wai mā hā titsō, te ītsima īwē dzarina hā. ⁷Tawa a hā īma aiwaptā'āmhā īhō'remhā, uburé õ hā ate hā dza". ⁸Danho'reptui'wa hā, te atsa tāma tinhā: "Ītsihödö hā, te tihöiba ãne: Da'rānhipai'wa atsimDapoto 'wa āma tsi dza 're aiwata mo, duré õhō āma tsi hā, dza īromhuri mo atob'udzu wē tsina hā".

⁹Töibö pari, te da'āma ropéi'wa hā duré Jerusalém u hā tsaprō, ma titsā 'Ri īpetse 'rāihö nhitsimhā; te tāma tinhā: A hā Da'rānhipai'wai 'ra di pō, atsime na pi'reba, ¹⁰e marī wa, ītsihödö hā höimana wa:

Õ hã, te dza tãma rob'ru tite rowatsu'u'wa norã ma hã
aihöiba dzô hã, marã ãna, te te tsiwi ai'madõ'ö da hã.

¹¹Dza hadu duré:

Duré õ norã hã dza tinhib'ratamhã tsiwi atsapa,
marã ãna, ëne hã atsina 'maime tõ da hã".

¹²Tadza hã, te Danho'reptui'wa hã atsa tãma tinhá:

"Ma tõ nharã ni:

Dza 'wapé tõ Da 'rãnhipai'wa atsimDapoto'wa hã.

¹³Te te uburé na 'wapéi parimhã, da'ãma ropéi'wa hã, ma da'mairã, niwa
bötö na duré watobro wabda.

III. Danho'reptui'wa nhimiromhuridzé Galiléia 're

Danho'reptui'wa ro'mahörö na, te te ãma ïtsãna'ratadzé ---

¹⁴Danho'reptui'wa hã, ma taha wi apö wi Galiléia u hã, ïhöiba tsamri'ö
ïpetse nhiptete ré hã, ma duré ïwatsu'u hã ropo'o, ti'ai wa'õtõ mono bö hã,
tsitsababa ïhöimana dza'ra mono 'remhã. ¹⁵Te te dama awaihu'u
danho'redzé ïte dza'ra mono ãma hã, te duré ãma, da te datsima rowé
dza'ra aihini.

Danho'reptui'wa Nazaré ãma ïhöimanadzé --- ¹⁶Õ hã, te mo Nazara u
hã, nimomo, ma prédu mni, duré ma tihöimanadzéb dza'ra dzarina hã,
romhuri 'rätsutu wa ãdzé danho'redzéb u hã, duré ma wahudu, te te ïtsõré
hã dama 'manharã da hã. ¹⁷Ma tãma tsomri ni ro'mahörö'wa Isaias
nhiminhihödö hã; te tsödzimhã, ma te tsöpëtë ïhöimanadzé hã, nimomo,
te ïtsihödö tihöiba:

¹⁸Da 'rãnhipai'wa te hã ïhöiba tsamri'ö hã, te ïnhitsimhã tihöiba,
e marã wa, õ hã, te te ïma'wamarã, te ro'mahörö mono da hã ïtsimari'ö
norã ma,

ma we ïma rob'ru ni, te ro'mahörö mono da hã da'ruiwapari-õ-dzéb na
da te 're ïtsitob dza'ra mono norã ma;

duré tõ ïtob'a norã hã apö ïto hã, te tãma apetse mono da hã;
apö te tãma anhomri mono da hã, datsima wë na dahöimana hã,
da te 're ïwati'i dza'ra mono norã ma hã,

¹⁹Duré te dama ro'mahörö mono da hã, mitsi wahum na hã,
Da 'rãnhipai'wa te rowé hã.

²⁰Itsihötö nhorédzé hā, ma tsinha, ma da'āma ūtsiwārī'wai ma hā tāma titsō, duré tō taha pari nhamra. Danho'redzéb 'remhā, aihini, te tsiwi 'madö'ö petse. ²¹Tawa, ma te timreme na hā āma na'rata: "Āhāna hā, āma ūwaptobdzé, ma āma tsamarī ni, aipo're 're, u, wa'aba hā, āhā romnhihötö na ūhöimana na hā". ²²Aihini, te datsitōmo waptobdzé 'manharī dza'ra ni ūhō hōiba na hā duré tō āma tob'udzu dza'ra ūmreme na hā, tsa'ētē na ūwē hā ūwairébē mono na hā, ūtsadawa hawi.

Te duré natsi nharī dza'ra: "E ō hā José 'ra ō di". ²³Tadza hā, te ō hā tinha: "Ibōre, te dza ūma ūmahörö dza'ra wa'wa: Dawede'wa, rōwi atsitséptö'ö. Uburé wa tō wapari dza'ra ni Cafarnaum 're, marī ū'a'manharī mono hā; āmemi dzéma ai'rob 're a'manharī mono". ²⁴Tadza hā, ma tō awa'awi timreme na hā āma wapto: "Tō tsena na, wa dza aima nharī dza'ra wa'wa, ni'wai ō di ūrob 'remhā ro'mahörö'wa hā, da te 're ūwaibui wē mono da hā.

²⁵Tō marī ūwairébē mono dzarina hā, wa dza aima nharī dza'ra wa'wa, Israel ti'ai 'remhā, te'ahö na hā pi'ō ūmrotō hā 're hōimana dza'ra, dza hadu Elias 're hōimana mono ré hā, niwa oto tsi'umdatō wahu wamhā, duré a'amo ūmrotō na tsi'utōrī parimhā, te rowē hā tsitom na hā tihöiba, duré mra ūtsa'ēne hā, ma ti'ai wa'ōno hā uburé wamna; ²⁶tadza hā Elias ma hā, da te tāma rob'rui ō di, ō norī u hā, tadza hā ūmrotō u tsi, Sarepta āma ma, ti'ai wa'ōno Sidōnia 'remhā. ²⁷Awaptsi ahö na, Israel 'remhā danhi'a'a ré hā 're ūhōimana dza'ra mono hā, dza hadu ro'mahörö'wa Eliseu 're hōimana mono ré hā; tadza hā ni'wam norī hā, da te 'maipetse ō di, Naamā tsi, ma petse ni Síria hawimhā.

²⁸Āhā damreme, te te wapari dza'ra wamhā, ma te aihini hā danho'redzém āma hā tsada ab'ru dza'ra. ²⁹Oto wahutu dza'ra wamhā, ma te rom'u tsiwi wadze 'ri'ahö nhiti hā, te duré tsiwi tsaprō tsa'a 'rāihö nhitsi u hā, nima hā te 'ri'ahö ūtsitsimhā 're hōimana, te te tsima ūwe dza'ra tsina hā pi'reba', te te tsiwi me da hōimo hawimhā. ³⁰Tadza hā, ma ō hā rowē na hā, ūwa'wa hawimhā tiwatobro dza'ra, duré tahawimhā timorī na hā āma udzutsi.

Danho'reptui'wa Cafarnaum āma dama ūtsitsanho-mono-dzé duré da'āma ropéi'wai ré hā, te te ūmaipetsedzé --- ³¹Taha wa, ma Cafarnaum u tsi'ra, Galiléia te 'ri'ahö hā, te romhuri 'rātsutu wa natsi āma dama ūtsitsanho. ³²Ō norī hā, te natsi tāma tsi'rāmi dza'ra, dama ūtsitsanho mono na hā, e marī wa, te te nharī mono wa, dama' rob'rui'wa na.

³³Ma te aibö hā danho'redzém ãma hā tsöpëtē, T'rätsi wamnarī hā ūtsitsimhā ūhöiba tsamri'ō, te tiwi ūwamnarī hā, dza tsadari 'räihö na 're ūtsadari mono hā: ³⁴"E marī, te wahöiba na hā atsima ūwē, Danho'reptui'wa Nazaré hawi hā. E te we aimo, wa'awamnarī da hā. A hā ni'wa na hā ūma aiwaihu'u petse di: A hā ūpe, Da'ränhipai'wa te hā". ³⁵Tadza hā, te Danho'reptui'wa prédu uptabi na hā ūhöiba u hā tinhia: "Ari'iwi aihöimana, tahawimhā aiwatobro!" Tame ma te da'ãma ropéi'wa hā tsitsa'u time, watobro õne haré, marī te te 'manharī watsété ãna. ³⁶Aihini, ma te tāma a'rāmi petse dza'ra ni, taha wa, te natsi röwi petse hā tsima nharī dza'ra: "E niha ãhā ãma ūrotsa'rada hā. Õ hā, te dza rob'ru, rob'ru tete na hā duré tō tinhiptete na dzéma hā, ūhöiba tsamri'ō uptom norī ma hā, duré tō õ norī hā wairé!" ³⁷Duré ūwaihu'u dza'ene hā, ma ãma tsiwi ropé tihöimanadzé mono bö hā.

Simão u'öbö'wa petsedzé --- ³⁸Danho'redzém hawi watobromhā, ma te Simão nhoröwa u hā ãdzé. Simão u'öbö'wa hā, te hödzé dza'ëtē na hā tihöiba, te duré ãma rowaptérē dza'ra. ³⁹Öhö ma ti'räpo, prédu uptabi na, te ūhöiba u hā ūhödzé ma hā tinhia: aiwatobro; tō tame, ma te ūhödzé hā tirë; tame, ma te tsi'aba're na wahudu, tō awa'awi, te tāma romhuri dza'ra.

Tsiwa'ru, te te ūda'apetsedzé --- ⁴⁰Oto höiwahö petse wa, aihini ūhödzé, te te ūtsépata dza'ra mono ãma hā, ãma atsamarī ni tsiwa'ru, duré õ hā ūhöiba mono bö tinhib'rada hā, te te ãma adza'ra monomhā, te natsi tidséptö'ō dza'ra. ⁴¹Öhö dzéma, ma te duré da'ãma ropéi'wa hā wairé, tsadari tsina hā: "A hā T'aihöimana Da'ränhipai'wai 'ra na!" Te amhödzépa 'räihö, tadza hā õ norī wi hā, te tiwi tsawi dza'ra mreme ãna da hā, e marī wa, tane nherë hā, õ norī hā, te te tsiwi waihu'u petse di, õ hā ūma'wamarī ré na hā.

Danho'reptui'wa tsamri ãna Cafarnaum, te te ūrëmedzé duré Judéia na ūmoridzé --- ⁴²Awē wi watobromhā, te duré oto tō mo roptsi ūnomro u hā. A'uwē ūahö hā, te tsô tsöpré, te te tsiwi tsöpëtëmhā, te te tsiwi tsowada da, te te arëme tō da. ⁴³Tadza hā, te õ hā tāma anha: "Ima ūru te rowatsu'u mono da hā, 'ri'ahö aimawi ūamoi u hā, ūwē tém na hā, Da'ränhipai'wa te rom na hā, e marī wa, ãhā da hā, ma we ūma rob'ru ni". ⁴⁴Duré te te ro'mahörö danho'redzé mono bö hā, Judéia 'remhā.

5 Ímorí'rata na maparane ts'i'uiwana tidzamarí'wa norí dzô
Íhördzé --- ¹ Niwa bötö na hā, a'uwe ī'ahö norí hā, ma te tsiwati'i, te te tsiwi uirí wamhā, Da'ráñhipai'wai mreme hā, te te wapari dza'ra da hā, ö dzaihö pu Genezaré ãma hā, ² ma te 'madö'ö dzahuré uba're ītsyry hā, taré ītsa'wari hā pu'u dzaihö na hā; tepe mrami'wa norí hā, ma tō rême dza'ra, abadzi paradzu hā, ma tō te te uptsō. ³ Uba're na, te te 'madzai'urimhā, Simão te na hā, te tiwi waptē tsyry na, te tsa're da hā ti'a nhiti hā; taha parimhā, tsãmramhā, te tsitsanho uba're hawimhā a'uwe ī'ahö ma hā.

⁴ Te te uprotsi parimhā timreme hā, te Simão ma tinhā: "'Manharí rob're dza'ëtē u, mei aba ate wa'wa hā abadzi paradzu hā tepe dzô hā". ⁵ Simão, ma te tsada'ö: "Wama rowaihu'u'wa, mara böre, wa romhuri dza'ra ni, marí, wa te 'ma'öri ãna hā; tadza hā, marí wa, wama 'rui wa, wa dza time abadzi paradzu hā". ⁶ Ähā, ma tsiwi 'manha, ma tō waibu ahö uptabi na tebe hā, te abadzi paradzu īte dza'ra hā, te te tsina tsinarí. ⁷ Tawamhā, ma tsiwi 'manha tihörö hā titsiré dzô uba're amoi u dzô, we ītëme ts'i'aba're da hā, ãma tsina da. Ö norí hā, ma ītëme aihutu, duré tsiwi 'matsitsi dzahuré uba're hā, tadza hā te aré tidzatsi dzahuré.

⁸ Äne te te 'madö'ömhā, Simão Pedro hā, ma te tsime Danho'reptui'wa para u hā, mreme tsina: "Da'ráñhipai'wa, īma ai're na, e marí wa, wa hā īwatséte 'manharí'wa!" ⁹ Taha wamhā, datsi'rämi, te öhö ma hā 'tihöiba, duré tō aihini hā īme īhöimana dza'ra hā, tāma a'rämi dza'ra, tepe mrami dzô wa, te te tō tsiwi ī'manharí pari hā; ¹⁰ Te duré Tiago dzéma hā duré João hā, Zebedeu 'ra dzahuré hā, Simão tsiré hā īhöimana dzahuré hā. Tadza hā, te Danho'reptui'wa hā Simão ma tinhā: "Aipahi tō! Ähawimhā, a hā, te dza aibö norí mrami'wa na aihöiba." ¹¹ Tawa, te apö uba're hā tsari dza'ra ti'ai u hā, duré uburé, te te rême dza'ra wamhā, ö norí hā, te ītsarina hā ai'aba're.

Danh'i'a'a'wai ré hā mitsi, da te ī'maipe --- ¹² Te höimana ö hā 'ri'ahö wa, niwa, ma mitsi aibö hā danhi'a'a'wai ré hā watobro. Danho'reptui'wai u, te te ro'madö'ömhā, ma ti'ai u 'räiwaptärä, duré tiwi rowaptē: "Da'ráñhipai'wa, atsima wě wamhā, atsiptede aima höimana wamhā, wa ītsima īpetse da hā". ¹³ Ö hā, ma te tinhib'rada hā tsödzi, duré te te upi wamhā, te tinhā: "Wa ītsimawě, aipetse na aihöimana da hā!" Tame, ma te tsimitsaré danhi'a'a'wa hā tirë. ¹⁴ Te duré tāma nharí dzahi, ni'wai ma tsiwatsu'u tō da: "Ma oto aimorí, tadza hā ītsa'rata'wai ma atsihiri, duré tsömri ī'aipetsedzé

hā, Moisés, te te ītsihötö dzarina hā, marī āna, aiwaihu'udzé hā aima höimana da hā".

¹⁵Rowatsu'u hā ūhō höiba na hā, tadza hā, te te ropo'o, ūne u'ötsi hā duré we ts'i'aba're na hā tsa'ëtē, te natsi a'uwe ūahö hā, te te wapari dza'ra mono da hā aihutu, duré da te petse dza'ra mono da hā, ūhödzé mono na hā. ¹⁶Tadza hā, ū hā, te tihöimana u'ötsi danhiti, roptsi ūnomro āma hā, duré tsō're.

Mitsi ūhöiba prā, da te īpe --- ¹⁷Bödö ūbö höimanamhā, dama āma tsitsanho mono ré hā, te fariseu norī hā, duré ūrudzahi na rowaihu'u dza'ëtē'wa norī hā we ūtsi'aba're hā, aihini hā Galiléia āma 'ri'ahö nhiti mono na hā Judéia hawimhā, duré tō Jerusalém hawimhā; duré tō ūhō ma hā Da'ránhipai'wa nhiptede hā tāma tihöiba, te te da'apetse mono da hā. ¹⁸Taha wa, te we ni'wam norī hā aibö norī hā ai'aba're tsubdzari tsina hā, mitsi ūhöiba prā hā da'wapédzém na hā, te tsiwi 'wapé, te te tsiwi wadzere da hā duré, te tsiwi hiri da hā ūtsō're. ¹⁹Te te tsiwi 'manhopëtē waihu'u'ō wa, ūmadzébrédzéb da hā, a'uwe ahö uptabi wa, ma te pidzaiba nhitsi u hā, āma tsiwi tsai'u pidzaiba hawi, ma te da'wapédzém na hā āma tsiwi ts'i'ra, ūmadö'lö'wa norī wa'wamhā, Danho'reptui'wa nho're u hā. ²⁰Ūtsimizadze na, te te 'madö'lö dza'ra wamhā, te tinhā: "Aibö, aiwatsétē norī hā, wa tō aima tipa".

²¹Rowatsu'u nihötö'wa norī hā, duré fariseu norī hā, ma te rotsa'rata uwaimrami na hā, āma tsāna'rata dza'ra: "E 'wa hā, te āhā mreme watsétē. Oro Da'ránhipai'wa tsi dawatsétē pari'wa dza". ²²Danho'reptui'wa hā, tadza hā ūtsimirotsa'rada hā, te tiwi atsāmrinhā, te atsa tāma anha: "E marī wa, te atsiri na hā ūrotsa'rata dza'ra wa'wā. ²³E ma hā ūwapu pe, āma ūnharī da hā: Aiwatsédé hā, ma tō pari ni, niwamhā: Aiwhahutu, duré ma oto aimorī. ²⁴Tadza hā wē di tō! Marī āna, atsiwi waihu'u aba da hā, Aibö 'Ra hā, ūtsiptede, tāma ūhöimana na hā ti'amhā, wa hā, wa aima ti'ru: - āne te ūhöiba prāi ma tinhā - Aiwhahutu, ai'wapédzé hā öri, ma oto atsōrōwa u aimorī". ²⁵Tō awa'awi, ma te ūtsō're hawib dza'ra hā wahudu, ti'wapédzé hā ti'ö nimomo natsi ūtsitsiwi ūtsa'waridzé hā, duré taha pari, te oto 'ri tēme hā mo, rowē dza'ëtē na hā, te wata Da'ránhipai'wai āma hā.

²⁶Aihini hā, ma tāma a'rāmi dza'ra, duré tō Da'ránhipai'wa, te te natsi tsawi dza'ra. Ma tahoimana dza'ra ni tsa'ëtē uptabi na hā, dapahi na hā, duré natsi tsima nharī dza'ra: "Awa'awi hā, wa 'madö'lö dza'ra ni marī ūtsa'retse'ō hā!"

Levihi dzô ïdahörödzé --- ²⁷Ähää töibö pari, ma watobro, ma te 'matsä rom'upradzé dzani'wa hää ïtsitsi hää Levihi na, rom'upradzé ubumrodzém äma tsämra ré, duré tâma tinhā: "We ïdzarina aimorï!" ²⁸Duré wahutumhää, ö hää ma uburé marï hää arë, oto ïtsarina hää mo.

Levihi nhoröwa äma ïwatsété norï me ïtsadzé --- ²⁹Levi hää, tawamhää datsi'wa'uburé hää dama ti'ru tinhoröwa 'remhää, tamemhää te a'uwe norï hää ahö uptabi na hää ïme tihöimana dza'ra wededzai wamhää, rom'upradzé dzani'wa norï hää, duré tô aimawi a'uwe norï hää. ³⁰Fariseu norï hää, duré tô ïte romnihibötö'wa norï hää aiwapsari dza'ra duré natsi nharï dza'ra, öhö dzamarï'wa norï ma: "E marï wa, te atsaihuri aba mo duré ïöhuri aba mo rom'upradzé dzani'wa norï me hää, duré tô ïhöimana watsété norï me hää. ³¹Tadza hää Danho'reptui'wa hää timreme hää, te örimhää, ö norï ma hää, te tinhā: "ïhöiba petse norï hää dawede'wa, te tsima wë dza'ra mono ö di, ïhe, ïhödzé norï tsi; ³²we ïwitsi ö di ïwë norï dzô hää ïhöro da hää, ïhe, tadza hää ïwatsété norï tihöimana na, tsi'ruiwapari dza'ra mono da hää".

Datsai nhitsiwi 'marë da datsitsada'ö --- ³³Tawamhää, öhö ma, te nharï dza'ra: "João dzamarï'wa norï hää, te tsai äna hää höimana u'ötsi dza'ra, duré tsö're dza'ra, ïtsö're na hää fariseu norï dzamarï'wa norï dzéma hää, tadza hää, te atsamarï'wa norï hää tsaihuri duré te te öhuri". ³⁴Danho'reptui'wa atsa tsada'öbö dza'ra: "Niwamhää, e 'manharï di, dadzawi'wa norï datsiwë tsiwaihu hää, tsai äna höimana dza'ra da hää, datsiwë ïme höimana dza'ra ré hää. ³⁵Bödö, te dza wi, tadza hää, te dza datsiwë hää tiwi wadzere dza'ra ni; tô taha böötö na mono hää, te dza tsai äna tihöimana dza'ra".

³⁶Te te nharï ö norï ma hää, dza hadu äma ïtsimiré' na: "Ni'wa hää te te wadzui ö di dzadzahöi wa'öno hää dzadzahö ïhö té hää, te te äma hiri da hää, dzadzahö ïhö 'rata wamhää; ïwa'rämi, te dza aiwadzu ïté hää duré ïhöibabarï hää ïté hawi, da te ïtsidzöri hää, te dza tihöiba ïbö nomro äna, da'udza ïhö 'rata wamhää.

³⁷Ni'wa hää 'ru'räire wa'u hää ïté hää, u'mre udza ï'rata norï wamhää, te te tsëmë waihu'u ö di, ïwa'rämi, 'ru'räire wa'u hää ïté hää, dza tsina po'o dza'ra, dza atsa'wa duré u'mre udza norï hää, dza tihöimana dza'ra, oto marï dai ö na. ³⁸Tsëme 'ru'räire wa'u hää ïté hää, u'mre udza norï ïté wamhää. ³⁹Ni'wai ö di, taha pari 'ru'räire wa'u 'rada hää, te te ïdzö'rëne da hää, ïtép tsi te dza tsimawë, tadza hää, te tinhā: " ï'rata tsi, tô wë di!"

6 Romnhama dzano --- ¹Romhuri 'rātsutu bö wa, tsii'aba'rei wamhā rob're na, te ūtsamarī'wa norī hā, amnho'a nhama hā, te te tsima tsano dza'ra, duré tō āma hā tsada'ro pari dza'ra, oto tinhib'rata na tsima höiwadzu dza'ra. ²Ni'wam norī hā fariseu hā nharī dza'ra: "E marī wa, te ū'manhari dza'ra wa'wa, marī dama ū'rui'ō ū'hōimana na hā, romhuri 'rātsutu wamhā. ³Danho'reptui'wa hā atsa tāma anha: "E tsōré dza'ra aba ū bö, Davi marī, te ū'manhari hā, ū hā duré ūtsiré norī hā mra tāma höimana dza'ra wamhā. ⁴Da ū'rānhipai'wa nhorōwa u hā, ma ādzé, ma waibu tsada're upti hā, āma rotsa'rata tsina, 're ūtsimi'wara mono hā, te 'matsi, duré tō ūtsiré norī ma hā anho. - Āhā tsada're upti hā, nima hā te ūtsa'rata'wa norī tsi, te te 're huri. - ⁵Duré natsi tinha, ū norī ma hā: Aibō 'Ra hā Da ū'rānhipai'wa romhuri 'rātsudu hā ūte hā".

Aibō ūtsimidzu 'rā 're, da te ūpe --- ⁶Romhuri 'rātsutu amo na, ma te ū hā danho'redzém u hā ādzé, duré āma na'rata, dama marī waihu'u na hā. Tamemhā, te aibō hā dame tihöiba, ūtsib'rata nhimire niwīmhā ūtsimidzu 'rā 're hā. ⁷Utsihötö'wa norī hā duré fariseu norī hā, te tsiwi 'madö'ö petse, pé te tsiwi 'madö'ö da, romhuri 'rātsutu wa, te te ūpetse dzō, āne te tsiwi 'manhopētē da, marī na ūpitsutudzé hā. ⁸Tadza hā, ū hā ūtsimirotsa'rada hā, ma tiwi 'madö'ö dza'ra, duré tinha aibō ūtsimidzu 'rā 're ma: "Aiwhantu, duré atsa na aihini wa'wamhā". Ū hā, ma wahudu, duré tihöiba tsap tsina hā. ⁹Danho'reptui'wa hā, te tāma anha: "Wa dza atsadanhari dza'ra wa'wa, e romhuri 'rātsutu wamhā dama ū'rui ū di, marī 'manhari wē da hā, niwamhā, e marī 'manhari watsété da hā, dahöiba tsō'reptu da hā, e niwamhā dawamnari". ¹⁰Titōmo wara na ū norī hā, uburé te a'madö'ömhā, te aibō ma hā tinha: "Atsib'rada hā ūsödzi na". Ū hā, ma te 'manha, duré ūtsib'rada hā, ma apö wē na hā tāma tihöiba. ¹¹Tadza hā, ma te ū norī hā tsada ab'ru dza'ra, duré tsima nharī dza'ra, niha marī hā, te te āma tsiwi 'manhari da Danho'reptui'wai āma hā.

Mitsito maparane waibu --- ¹²Tō taha böötö mono na, te tsa'a nhitsi'u hā mo, tsō're da hā, duré mara bö hā, te tinho're Da ū'rānhipai'wai u hā. ¹³Awē parimhā, te hö ūtzamarī'wa norī dzō hā, duré ū norī 'remhā, ma te mitsi-to maparane hā waibu, nima hā, ma te tsitsi dza'ra rotiwē 'mahörö'wa da hā. ¹⁴Simão, nima hā, ma te tsitsi Pedro na, ūtsitsānawā hā André, Tiago, João, Felipe, Bartolomeu, ¹⁵Mateus, Tomé, Tiago Alfeu 'ra, Simão ūtsitsi hā Zelota; ¹⁶Judas Tiago 'ra, duré Judas Iscariot, ūtsipi'ra mitsi ūtsa'rei'wa da hā.

Da'ahö uptabi Danho'reptui'wa dzarina īpra --- ¹⁷Íme, te te ts'i'ra dza'ra wamhä, ma te romhöpö wa 'madzadzö, nimomo ahö na ītsamarī'wa norī uptsāna īhöimana āma hää, duré a'uwe höiba ahö na uburé Judéia hawiptsi īhöimana dza'ra ma hää, Jerusalém hawimhää, duré tō Tiro duré Sidônia dzaihö na 're īhöimana dza'ra mono hää. ¹⁸We ītsi'aba're hää, te te wapari dza'ra da hää, duré tō da te petse dza'ra da hää ītsépu'u hawim na hää. īhöiba tsamri'ō watsédé, te te ī'iti dza'ra mono dzéma, te da te petse dza'ra. ¹⁹A'uwe ahö uptabi na, te tsô 're tsiwairötö, te te natsi tsiwi upi da hää, e marī wa, öhö höiba hawimhää, te ītsiptede hää tāma putsi, aihini hää, te te da'apetse mono da hää.

Ro'mahörö na'rada duré īpetse na dahöimana --- ²⁰Taha wi tsimidzawērēmhää tidzamarī'wa norī u hää, te natsi tinha:

"²¹Ipetse na aihöimana dza'ra wa'aba mono hää,
a norī wa'wa hää ītsimari'ō norī, marī wa,
ate wa'wa hää Da'rānhipai'wa te ro hää.

²²Ipetse na aihöimana dza'ra aba mono hää, a norī wa'wa,
awa'awi hää, mra aima īhöimana dza'ra wa'wa hää, marī wa,
te dza ī'mahöpärī dza'ētē aba mo.

²³Ipetse na aihöimana dza'ra aba mono hää, a norī wa'wa hää,
awa'awi hää, ī'ai'ry'ry wa'wa hää, marī wa,
te dza atsitsiri dza'ra wa'wa.

²⁴Ipetse na aihöimana dza'ra aba mono hää, dza a norī wa'wa hää,
niwa aibö norī, te a'ru 'manharī dza'ra wa'wa,
niwa dza te aiwē'ō dza'ra wa'wa, ai'āma damreme watsétémhää,
duré da te atsadarotimhää, atsitsi hää, da te 're watsu'u watsété mono da hää,
marī wam āna, Aibö 'Ra nhitsi na hää.

²⁵Atsima robdze dza'ra wa'aba, taha bötö na hää, duré atsima rowē dza'ētē uptabi dza'ra wa'aba, rowē āma hää dza tsa'ētē di, da te aima īwa'öbō dza'ra wa'aba da hää; marī wa, aiwaptsi te aimama wa'aba norī hää, ro'mahörö'wa norī hää, te te pibui petse dza'ra.

īwatsété 'manharīdzé --- ²⁶Tadza hää, ni'āpē a norī wa'wa hää ītsimari'ahö, e marī wa, te aima tihöimana dza'ra wa'wa robdzé nhiti dahöiba hää.

²⁷Ni'āpē a norī wa'wa hää, awa'awi hää ī'aihöimana dza'ra wa'wa hää,
atsai 'mahöpärī na,
marī wa, mra hää dza aima tihöimana 'wa.

Ni'āpē a norī wa'wa hā, awa'awi hā atsitsiri na tsi
 aihöimana dza'ra wa'wa hā,
 marī wa, te dza īwaihu'u dza'ra wa'wa robdzei'ō uptabi hā,
 duré da'upini hā.

²⁶Ni'āpē a norī wa'wa hā, niwa aihini hā ai'āma mremedzutsi wē wamhā,
 marī wa, aiwaptsi, te aimama norī wa'wa hā,
 ro'mahörö'wa norī dzadawanhipe hā, te te pibui petse dza'ra.

Danhitob'ru dzawi --- ²⁷Wa hā, tadza hā, wa aima īmreme 'wa, aima
 wa'aba atsiwi īwapari wa'aba: Tsawi dza'ra wa'aba mono atsitob'ru wa'wa
 hā, 'manharī wē dza'ra aba mono īwē hā, te te ī'ai'ruiwapari dza'ra aba
 mono ma hā, ²⁸tāma 're nharī wē dza'ra aba mono, te te aima īro'manharī
 watsété dza'ra aba mono ma hā, āma atsō're dza'ra aba mono, ò norī hā,
 te te ī'atsitsi watsété dza'ra wa'aba mono ma hā, dawi aiwē'ō da hā.
²⁹Ai'ubu wi, te te ai'u'a wamhā, ī'amo niwī hā duré tāma 'ru na; ni'wa hā
 atsi'ubudzé, te te aiwi örimhā, ai'udza 'rowi īhō pa hā ītsawi da hā, mare
 di. ³⁰Ni'wai ma marī tsōmri, te te aiwi īwaptērē ma, duré aiwaptsari tō,
 ni'wai ma hā, marī, te te aiwi ī'ōri ma hā. ³¹Niha aimawi norī hā, marī te te
 tsimawē dza'ra monomhā, ī'manharī da hā aima wa'wa hā, a norī wa'aba
 dzéma dza ī'manharī dza'ra aba mo, ò norī ma hā. ³²Te 're ī'atsawi dza'ra
 mono tsi, e mahā danhimdzari wē hā, dza ī'uwe dza'ra aba mo. Tadza hā
 aiwaptsi īwatseté norī hā, te ītsawi dza'ra monomhā, te te 're tsawi dza'ra.
³³Duré 're rom'manharī wē dza'ra aba monomhā, te aima 're īrom'manharī
 wē dza'ra aba mono ma hā, e mahā danhimdzari wē hā, dza ī'uwe dza'ra
 aba mo. Āne hā, īwatsété norī dzéma, te te 're 'manharī dza'ra. ³⁴Duré
 marī ate hā taré a'ö dama tsōmrimhā, taha ta, te ni'wa te dzō atsimipa, ī'ōri
 da tsi da, e mahā danhimdzari wē hā, dza ī'uwe dza'ra aba mo. Ò norī
 dzéma īwatsété norī hā, marī tite titsiré īwatsété norī ma, te te a'ö 're
 tsōmri dza'ra, te te 're waibui mono da, aiwamhā. ³⁵Tadza hā, īwa'rāmi
 tsawi dza'ra wa'aba mono atsitob'ru norī wa'wa hā, tāma 're ro'manharī wē
 dza'ra wa'aba mono, duré marī hā taré a'ö tāma 're tsōmri dza'ra aba
 mono, tsō atsimipari āna. Marī dzō hā, āma ītsaprī na da, dza ītsa'ētē
 uptabi, da te aima īwal'öbö da hā, dza duré a hā Da'rānhipai'wai 'ra na 're
 aihöimana mo, e marī wa, öhō wē di ītsimidzawi'ō norī ma hā, duré
 īwatsété norī ma hā.

Da'āma datsiba duré atsa dadzawi --- ³⁶Da'āma 're aiba dza'ra wa'aba
 mo, Aimama 'wa da'āma 're ītsiba mono ne hā. ³⁷Da'āma rowairébē tō, da

te ai'āma rowairébé tō da; da'maime tō, da te aimei ō'umnhatsi-te hā; da'ruiwapari tō, duré dza da te ai'ruiwapari ō di. ³⁸Dama tsōmri, duré aima te dza tsōmri ni; te dza aima atsa'wa tsī'ōtō 'remhā, ūpibui wē na watī'i na duré tsātsā'ā ūna ūpibui na, tadza hā ūpibui na pibui wamhā, te dza aipibu ni adzéma".

Danhöimana nhimidzawipetse waihu --- ³⁹Te tāma anha dza hadu ūtsimiré'ē na: "E waihu'u petse di, te tsaproni da ūtom'a hā ūtsiré ūtom'a hā. E waptā'ā dzahuré ō di dza ab're wamhā. ⁴⁰Höimana ō di ūtsāmarī'wa hā, dama rowaihu'u'wa nhipai u hā; aihini ūtsāmarī'wa hā, ūwē hā dza höimana, dama rowaihu'u'wa ne hā. ⁴¹E marī wa, te ūmadö marī dzapru hā atsitsānawā tōmo na, duré e tsāmri ō di ūtsi'ā hā ate na hā. ⁴²E niha te dza atsitsānawāi ma hā ūnha: ūtsitsānawā, mare te aima wadzere, marī dzapru hā atōmo hawimhā, niwamhā atsiwi 'madö'ō ūna 'rōwi atōmo na hā ūtsi'ātsi hā. Höiba na tsima'uri nhipe, ūmorī'rada hā wadzere atōmo hawimhā ūtsi'ā hā, duré tawamhā, te dza ūro'madö'ō wē, ūwadzere da hā, marī dzapru hā atsitsānawā tōmo hawimhā.

⁴³Höimana ō di wede ūwē hā, 'rāi watsétē da hā, duré ūwede watsédé hā 'rāi wē da hā, ⁴⁴taha wa, wede hā waihu'u di, tō 'rōwi tō ūte ūrā na hā; ubumroi waihu'u ō di rob'rāi udzé ro'wawede me hā, duré ni'wa hā, te te ubumroi waihu'u ō di, 'ru'rāire hā wedehu'wa me hā. ⁴⁵Aibō ūwē hā, ūtsiri hawimhā, te tsiwi tsani waihu'u petse di, marī ūwē hā, tadza hā ūwatsédé hā, ūtsiri hawimhā, te tsani waihu'u petse di, marī ūwatsétē hā, e marī wa, dadzadawa hā, te dza mre, datsiri 're, marī hā ahō na ūhöimana na hā.

Ūrēme'ō na romhuri --- ⁴⁶E marī wa, te atsiwi 're ūwamri aba mo 'Da'ránhipai'wa! Da'ránhipai'wa!', tadza hā, 'manharī wa'aba ō di marī na ūmreme hā.

⁴⁷Wa dza aima watsu'u dza'ra wa'wa, ni'wai ūma ūmadö hā, uburé marī hā, we ūtēme ūnomro mono hā, te te ūwapari, dza oto ūma 're höimana.

⁴⁸Ane dza ūtsine aibō hā 'ri, te 'manharīmhā, ma ab're 'rehö uptabi na hā, duré tsima ūtsā ūparidzé hā, ūtē nhitsiwi. Te we tipraba öpré hā, ō ūtsiptede hā, te ūwa'rāmi tsada tihöiba ūhā 'ri da hā, tadza hā ō hā, te te rétsi waihu'u ō di dza, e marī wa, ūmanharī wē uptabi wa. ⁴⁹Tahā tadza hā, ma ūwapa, tadza hā ūma höimana ō di, aibō ūtsine, te te tsima ūmanharī hā tinhorōwa hā, ūtai mana wawi, upari ūna hā. Ō ūtsiptede, te ūhō wa'rāmi hā tihöiba, duré ma tsimtsaré hā aime, duré tsa'ētē na, ma aiwamna.

7 Romhuri'wai pe ts'i'ahöri'wa nhim'ihö'a te --- ¹Niwa te 'rātsutumhā dapo're 're, u, ītsōmri hā a'uwe te u hā, uburé āhā damreme hā, ma te Cafarnaum u hā ādzé. ²Tadza hā, ts'i'ahöri'wa nhim'ihö'a ma hā, te tāma ti'maihöiba romhuri'wa hā, nima hā, te te udzei petse, te duré tō hödzé na hā tihöiba, īdö'ö u hā; ³Āne Danho'reptui'wa na tsimiparimhā, ma te judeu ts'i'ihni'wami norī ma hā 'mairob'ru, te te tsowi waptērē da hā, tiwi tāma īromhuri'wa hā, te te tsō'reptu da hā.

⁴Ānorī hā tsihutumhā Danho'reptui'wai u hā, te tiwi waptērē tsitsérē dzahi dza'ra: "Āhā wē di, tāma ītsōmri da hā; ⁵tadza hā tāma ītsawi wanhim'a'uwe hā, duré tō danho'redzé, ma te wama 'manha". ⁶Danho'reptui'wa, te īme hā timorī dza'ra. Romhö na höimana ë di 'ri wi hā, ts'i'ahöri'wa nhim'ihö'a hā, te te tāma arob'rui wamhā, ni'wam norī tidzawi'wa norī ma, te te tāma nharī dza'ra da hā: "Da'rānhipai'wa, aiwi īro'wa'rē hā höimana tō, e marī wa, wa hā īwē ë di, īhorōwa u īatsébré da hā, ⁷duré wa hā īwē na ītsāmri ë di, āma atēme īmorī wamhā, te īatsōpētē da hā. Ma'āpē, tadza hā, mitsi aimreme na nharī, marī āna, īma romhuri'wa hā petse na höimana da hā. ⁸Tadza hā īdzéma wa hā, wa duré dama danhim'ihö'a na īhöimana, duré īte damrami'wa norī hā, te īhimirob'ru dzarina hā höimana dza'ra; duré mitsi ma, wa te tāma arob'ru 'Aimorī!' duré ë hā dza mo; duré īamo dzō hā 'We aimorī!' dza wei mo; duré tō īma romhuri'wa hā 'Āhā 'manharī!' duré ë hā dza 'manha'. ⁹Āne īmreme hā, te te waparimhā, Danho'reptui'wa hā, ma āma titom'udzu, oto apō a'uwe īahö uptabi u hā ītsarina īpra u tsipi'rai wamhā, te tinhā: "Wa hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa, Israel 'rem nherē ītsimidzadze dza'ēne hā, te 'matsamri ë di". ¹⁰Duré oto apō 'ri tēme tsihutumhā, da te ītsatōrī dza'ra hā, ma te dama romhuri'wa tsowi tsōpētē höiba wē uptabi na hā.

Naim īmrotō 'ra apō da te īhöiba --- ¹¹Ö hā, te mo taha parimhā, 'ri'ahö īmai Höimana u hā, ītsitsi hā Naim. ītsamarī'wa norī hā duré tō a'uwe īahö uptabi hā, te ītsiré hā tipra. ¹²Ö hā 'ri'ahö 'ridawa u, te te tsina rotétémhā, ma uwaimrami dza'ra, te te tsowi öri ré hā adö hā, te te āma tsowi ti'a da hā, dza'ra mitsi hā pi'ö īmrotō 'ra hā; duré a'uwe ahö uptabi na, te 'ri'ahö 'remhā īme tihöiba. ¹³Danho'reptui'wa, te te 'madö'ömhā, ma tsirétsi duré tāma tinhā: "Aiwa'ö tō!" ¹⁴Töibö pari, te te tsina rotétémhā, ma te adö'ö nhemedzé hā upi, tame ma te tsowi ī'öri'wa norī hā 'madzahöri dza'ra. Tawamhā te ë hā tinhā: "İhöibaté, wa hā wa aima ti'ru, atsa na!" ¹⁵Duré adö hā 'rewi nhamra, duré timreme na na'rata. Duré Danho'reptui'wa hā īna ma

hā titsō. ¹⁶Aihini hā, ma tāma tipahi dza'ra, duré Da'rānhipai'wai āma hā tsima rowē dza'ētē dza'ra, mreme tsina hā: "Ro'mahörö'wa ītsa'ēne hā, ma 'maiwatobro wa'remhā, duré Da'rānhipai'wa hā, ma tinhim'a'uwe hā tsabu". ¹⁷Duré āhā, ma te rowatsu'u hā ropé, uburé Judéia 're ma hā, duré tō robdzapodo īwapto ma na hā, 're īhöimana dza'ra mono ma dzéma hā.

João Batista nhimidzadanharī, duré Danho'reptui'wa āma īmremedzé

--- ¹⁸João dzamarī'wa norī hā, te uburé na ūhō na tāma rowatsu'u dza'ra. João hā, te maparane dzô hā hö, ¹⁹ma tāma rob'ru dzahuré Danho'reptui'wai u, te te tsadanharī dzahuré tsina: "E tō a hā tahā we īaimorī hā, e niwamhā, wa dza īamo dzô wanhimipari dza'ra ni". ²⁰Aibō norī hā, ītēme tsimatsitsimhā, te nharī dzahuré: "João Batista hā, ma we wama rob'ru, wa te atsadanhari' da hā: 'E tō tahā we īaimorī, e dza hadu wa dza īamo dzô wanhimipari dza'ra ni'". ²¹Tō taha awa'awi hā, te ahō uptabi na hā īhödzé ré hā apetse, tsépu'u na tsi īhöimana dza'ra mono hā, īhöiba tsamri'ō watsété ré hā, duré tō ītom'a norī ma hā apō ro'madō hā, te tāma anhomri. ²²Taha wa, te ū norī ma nharī dzahuré: Ma oto tāma rowatsu'u aba João ma, marī hā īmadō'ō aba na hā, duré marī hā īwapari aba na hā: *ītom'a norī hā apō, te te ro'madō'ō dza'ra, īmorī'ō norī hā, te tsi'aba're, duré danhi'a'a ré norī hā, da te petse dza'ra wē na da, īpo'reptō norī hā tsimipari dza'ra, duré tō īdō'ō dza'ra mono hā apō tsihöiba dza'ra, duré ītsimari'ō norī ma hā, te rowatsu'u té hā, da te watsu'u;* ²³duré īwē tahā, ni'wa hā niha höimana ū wamhā, īnhim'manharī ma hā, marī āna, īāma wa!"

²⁴Oto apō nem dzahuré wamhā, João te te tāma īrob'ru dzahuré hā, Danho'reptui'wa hā, ma te timreme na hā āma na'rata a'uwe ahō ma hā, João höiba na hā: "E marī, atsiwi 'madō'ō wa'aba da, te ai'aba'rei wa'wa roptsi īnomro na hā. E ību ne hā rowa'u, te te īrétsi dza'ra mono hā.

²⁵Tadza hā, te marī īmadō'ō dza'ra wa'wa. E aibō hā īudza hā īwē uptabi hā. Tadza hā, ni'wam norī hā, ti'udza wē uptabi hā, te te tsima ītsēme mono hā, duré tō höimana dzei uptabi na hā, te 're höimana dza'ra, ta norī hā, te danhim'īhö'a nhorōwa āma hā 're höimana dza'ra. ²⁶Tawamhā īai'aba're hā, e marī te atsiwi īmadō'ō 'wa. E ro'mahörö'wa. Wa hā wa aima nharī dza'ra wa'wa, īhe na, ū hā ro'mahörö'wa norī nhipai u hā. ²⁷Ōhō na hā, te ītsihödō hā tihöiba:

Āhā ta, wa hā īte ro'mahörö'wai ma hā, tāma rob'ru atsōwamhā, ū hā dza petse atsibödödi hā.

²⁸Wa aima nharī dza'ra wa'wa, aiwa'wa aba hā pi'ōi wa ūpodo hā, Joāo nhipai u hā höimana ū di; tadza hā, ūtsyry hā Da'ráñhipai'wa te rom āma hā ūtsipai u hā, te tihöiba". ²⁹Aihini a'uwē marī, te tsiwi ūwapari hā, duré tō 'röwi rom'uipradzé dzani'wa norī hā, te tsiwi 'mahö dahöimana wē hā Da'ráñhipai'wa te hā, te te waibu tsina da'rāti hā Joāo te hā; ³⁰fariseu norī hā, duré tō ūrudzahi na rowaihu'u dza'ētē'wa norī hā, tadza hā, te te tsima wē dza'ra ū di, ū hā, te te a'rāti'i da hā, ma āma 'röwi tsima marī dai'ō dza'ra Da'ráñhipai'wa nhimirob'uptsātā na hā.

Danho'reptui'wa tipotodzém āma, te dama ūropibui-mono-dzé --- ³¹E mahā na tadza hā, dza āma 'madö'ö, aibö norī āhā dapoto na hā. E ma norī me hā, aiwamhā. ³²E ai'uté ne hā ūtsi'ubumro hā warā, natsi tsitsô tsitsada ūhā hā tsitsé'reptsi:

'Wa norī hā, wa aima wanhimhātsi aba ni ūbu hörö na,
tadza hā aiwapttsitsi aba ū di!

Wa norī hā, wa na'rata dza'ra ni watsiwa'ō na hā,
tadza hā, ai'ry'ry aba ū di!

³³Tawamhā, Joāo Batista hā, te wei mo, tsada'rē wapu na ūtsai ū hā, duré tō 'ru'rāi're wa'u hā, te ūdzötsi ū hā, duré tāma ūnharī dza'ra aba mo: 'Wa'uburé hā, te ūwamhā tihöiba!' ³⁴Aibö 'Ra hā, te wei mo, ūtsai ré hā duré te ūdzötsi ré hā, duré tāma ūnharī dza'ra aba mo: 'Taha ta tahā duré te ūdzötsiwā, rom'uipradzé dzani'wa norī dzawi'wa hā, duré ūwatséte norī hā. ³⁵Tadza hā, rowaihu'u dza'ēne hā, ma waihu'u wē ni uburé ūra norī na hā.

Pi'ōi watséte 'ruiwapari'ō --- ³⁶Niwa, ma te mitsi fariseu hā tsō hö, ūme tsa da hā. Ma te Danho'reptui'wa hā ūdzé, tsa da hā fariseu nhorōwa āma hā, duré tsina ropto wededzai u hā. ³⁷Tawamhā, ma te pi'ō hā 'maiwatobro, 'ri'ahö 'remhā ūwatsédé hā. Te te waihu'u wa, wededza na ūtsāmra na hā, fariseu nhorōwa āma hā, te we ti'ō dzé'a na tsimhi ūwaipo na ūtsadadze tete ré hā.

³⁸Duré ūbabarāi hawi, tsa wamhā, ūpara u hā, te aiwa'ō; duré āma tsāna'rata ti'upini na upte ūpara hā, tidzéré na para u'ō, te ūptsōmri u'ötsi, duré u're ūtsadadze tete na hā.

³⁹Āhā te 'madö'ömhā, fariseu tsō ūhörö hā, te āma rotsa'rata petse: "Āhā aibö hā, tō tsena ro'mahörö'wai 'wa'ō hā, te aré ni'wa pi'ō hā waihu'u wē, te te ūupi hā, e marī wa, ū hā ūwatsédé!" ⁴⁰Danho'reptui'wa, tadza hā, te

te örimhā timreme hā, te tāma tinhā: "Simāo, marī te tihöiba, te āma aima īnharī da hā". - "Nharī, wama rowaihu'u'wa", ma tsada'ō ū hā. ⁴¹"Romdzadzaridzé hā, da te tāma ūtsōmri ū, te maparane tihöimana dzahuré, te te tāma ūtsōmri dzahuré da hā; mitsi hā, te te ūtsōmri da hā īmrotō dzahuto na robdzadzaridzé hā, duré īhöiba amo hā, te te ūtsōmri da hā apō īmrotōto na robdzadzaridzé hā. ⁴²Niha tō, te te tāma wa'öbö dzahuré waihu'u ū wa, ma te tsahuré hā tihöimana dzahuré 'ruiwapari āna. E ma hā, maparane hā tāma ūtsawi pe." ⁴³Simāo hā atsa tsada'ō: "Wa rotsa'rata nima hā, ma te tāma pari ni ūtsipai'u petse". Danho'reptui'wa, te tāma tinhā: "A hā, ma te aimreme, ma ūropibui wē".

⁴⁴Duré apō pi'ōi u tsipi'rai wamhā, te Simāo ma tinhā: "E āhā pi'ō te ī'madö. Wa hā wa ādzé atsōrōwa 'remhā, ū tsa'wari ū di ūpara nhitsimhā; īwa'rāmi, ma te ti'upini na ūpara waihi, tidzéré na hā ūpara u'ō. ⁴⁵Tadza hā duré, īma 'manharī ū di ī'ubu uptsōmri hā; tadza hā ū hā, we tsébré hawi hā, te ūpara uptsōmri dzadzöri ū di. ⁴⁶Duré ū wa hā ī'rā nhitsiwi hā īma tsa'wari ū di, ū hā, ma te marī da nherē āma ūpara u're. ⁴⁷Āhā rotsa'rata bö wa, wa aima tinhā, īwatsétē ahö hā, ma tāma pari dza'ra ni, e marī wa, te īdzawi uptabi hā, te watsu'u wa." Tadza hā, tahā ni'wai ma ūtsyry na, da te parimhā, te dza tsyry na te watsu'u dadzawi hā". ⁴⁸Tō awa'awi, te pi'ōi ma hā tinhā: "Aiwatsétē norī hā, wa tō aima tipa". ⁴⁹Tō awa'awi, ūtsiré īhöimana dza'ra hā, āma rotsa'rata petse dza'ra: "E 'wa hā āhā, te dawatsétē dzéma, te te 're apari". ⁵⁰Tadza hā, te ū hā pi'ōi ma hā tinhā: "Atsimidzadze hā, ma atsō'reptu; ma oto, romharé na aimorī".

8 **Danho'reptui'wa dzarina, pi'ō norī ūtsi'aba'rē ---** ¹Āne pari, ū hā, te 'ri'ahö na hā duré 'ri'ahö nhipti na hā ne, te te dama ro'mahörö tsina, duré te dama watsu'u tsina, Da'ránhipai'wa te ro hā. Duré mitsi-to maparane hā, te īme ūtsi'aba'rē, ²āne ni'wam norī hā pi'ō īme ūtsi'aba'rē hā, īhöiba tsāmri'ō watsétē ré hā, duré īhödzé ré hā, te te ūpetse dza'ra hā: Maria ūtsitsi Madalena na, nima hā, ma te ūtsimnha hā wawinhi'umdatō na īhawi hā wairé, ³Joana, Cuza mro hā, Herodes ma romhuri'wa, Susana duré tō ūtsiré ī'ahö hā, te ūromhuri dza'ra hā, marī tite ūwē na hā.

Rob're'wa na rowatsu'u --- ⁴Ītēme tsito mono wa, a'uwe ū'ahö uptabi hā, 'ri'ahö mono bö hā, we natsi ītēme ūtsi'aba'rē hā, te Danho'reptui'wa mreme āma ūtsimiré'ē na:

⁵"Rob're'wa hā, ma watobro, te rob're da hā tite romnhama na hā. Oto te te anhamra monomhā, te ni'wam norī hā romnhama hā bödödi dzababa

hā ti'a'a, ma wat'i'i dza'ra ni, duré ma te tsi hā höiwi hawimhā tsiwi uprotsi. ⁶lwa'ōtō amo hā, ma te ētē nhitsiwi hā ti'a'a, ma te tipoto dza'ra, ma te ōne haré ti'rē dza'ra, rowaihi ō wamhā. ⁷lwa'ōtō amo hā, ma te wede'ōmo'wa wadzari hā ti'a'a, duré wede'ōmo'wa norī hā poto dza'ra wamhā īme, ma tsiwi tsō'rebdzö. ⁸lwa'ōtō amo hā, ma oto ti'a īwa īrowanhipré petse wa, ti'a'a, ma te tipoto dza'ra, tanorī hā, ma te duré mitsi dzahu-to nhipai u hā ti'rā dza'ra". Duré te nharīmhā, āhā na te mreme: "Ni'wai ma rowaparidzé hā höimanamhā, tsimipari!"

E marī wa, te Danho'reptui'wa romnhimiré'é --- ⁹Isamarī'wa norī hā, te natsi te tsiwi tsadanharī, marī na, āhā īromnhimiré'é na hā. ¹⁰Ö hā, ma te atsa adzada'ö: "Aima wa'aba hā, ma tsōmri ni, waihu'u dza'ra wa'aba da, marī īwaihu'u prā hā, Da'rānhipai'wa te rom na hā; ā atsiré aba ma hā, tadza hā romnhimiré'é na tsi, marī āna:

*Te te 'madō'ō dza'ra da, te te 'madō'ō dza'ra ō nherē hā,
duré te te wapari dza'ra da, marī āna, tsadaihu'u ō nherē hā.*

Te te āma īrowatsu'udzé, rob're'wa na romnhimiré'é na hā --- ¹¹Āhā ta, awa'awi hā marī na hā tō āhā damreme na tsimiré hā romnhama hā Da'rānhipai'wai mreme. ¹²Ta bödödi dzababa Thōimana dza'ra hā, ītsimipari pe, tadza hā, töibö pari, te dza da'āma ropéi'wa wei mo, duré dza tiwi te adza'o'o damreme hā ītsiri hawi hā, tsimizadzei mono āna da hā, duré tsitsō'reptui mono āna da hā. ¹³Ta ētē nhitsiwi īrere hā, ītsimipari pe, te te wapari dza'ra wamhā, te dza waibu Damreme hā rowē na hā, tadza hā ītsari norī robaba di, awa'awi tsi waptu na tsi ītsimizadzei dza'ra mono, duré bödö īwapé hā tsō witsimhā, dza ōne haré hā ai'rē. ¹⁴Ta duré wede'ōmo'wa wadzari īrere hā, ītsimipari dza'ra, tadza hā, datsipibui wē 'röwi morīmhā, marī pire na hā, danhimarī ahö, duré dahöimana dze na tsi dahöimana na hā, te dza tihöimana dza'ra tsitsō'reti na hā, duré dza tihöimana prédub u hā dame tsitsimroi mono ō di. ¹⁵Ta ti'a īwē wa Thōimana dza'ra hā, tahā Damreme, te te īwapari petse dza'ra titsiri na hā, waihu'u petse uptabi na hā, duré tsōpru uptabi na hā, te te 're īpibui wē dza'ra mono, duré te te ītébré mono tsa'ētē na, īrā hā marī ma tsimirēme ō petse na hā.

Danho'reptui'wa nhimirowaihu hā, e niha wa dza wa te watsiwi tsāmri, e niha wa dza duré wa te dama watsu'u dza'ra --- ¹⁶Ni'wa hā, te ro'o ō di, īro hā pidza'a 'remhā duré dadza'waridzém 'rowi ti'a wi, te te ītsāri da

hā, ūwa'rāmi, te dza titsā ūtsima'waradzém na hā, marī ūna, ta ni'wam norī ūtsitsitsi hā ūro hā, te te 'madö'ö dza'ra da hā. ¹⁷Tadza hā dza marī hā tsima'uri tsina hā, 're höimana mono ū di, da te ūtsa'retse mono da hā, duré marī pi'uriwi 're höimana dza'ra mono ū di, da te ūtsa'retse ūna da hā duré we tō ūro'o u rowa'a u. ¹⁸Pibu na awa'awi hā, ūwapari ne! E marī wa, tāma ūhöimana ma hā, te dza tsomri ni, duré tāma ūhöimana ū ma hā, te te marī na rotsa'rata nherē hā, tāma ūhöimana da hā, te dza tiwi wadzere ni."

Danho'reptui'wa tsiwadi norī tsena uptabi hā --- ¹⁹Ūna hā duré tō ūtsitsānawā norī hā, ma te ūtēme aihutu, tadza hā, röwi ūtēme tsihutu ū di, da'ahö uptabi wa. ²⁰Taha wimhā, ma ū hā tsiwi po'repu'u: "Ana duré tō atsitsānawā norī hā, te rowi ūhō ta tihöimana dza'ra, te duré tsimawē dza'ra, te tsiwi ai'madö'ö da hā". ²¹Tadza hā, ma te ū hā adzada'ö: "Ūna hā duré tō ūtsitsānawā norī hā, tahā Da'ránhipai'wai mreme, te te ūwapari dza'ra, duré tō ūma 're ūhöimana dza'ra mono, höimana waihu'u petse na hā".

Rowa'u atéma, da te ūhöimana --- ²²Niwa bötö na höimana wa, ma te uba're na tsai'u tidzamarī'wa norī tsiré hā, duré tāma anha: "Wa te tsaprī dza'ra na, pu'u dzara u". Duré tō oto tsina tipahö dza'ra. ²³Āne tsitsa'rei mono ré hā, ma ū hā nhono. Tame, ma te rowa'u hā tsa'êtē na rowapō pu'u nhitsiwi hā; uba're 'remhā ū hā, te te 'matsitsi, duré tō ū norī hā ropipa na, te tihöimana dza'ra. ²⁴Ūtēme, te te tsina rotétē dza'ra wamhā, ma tsiwi utu, mreme tsina hā: "Wama rowaihu'u'wa, wama rowaihu'u'wa, wa dza wadö'ö dza'ra ni!" Tadza hā, ū hā wahutumhā, rowa'u'u ma hā tsi're da hā tsa'êtē hā, tāma tinhā, duré tō ū tsitsatsitsi ma hā; romharé na hā, te tihöimana dzahuré, duré tihöiba rom ūötsi hā. ²⁵Tawamhā, te tāma anha: "E mahā ta atsimidzadzei wa'wa hā". Pahi uptabi na höimana dza'ra wa, duré tsirāmi dza'ra wab dzéma, te röwi natsi tsima nharī dza'ra: "E 'wa hā ū hā, te rowa'u'u ma rob'ru duré ū tsitsatsitsi ma dzéma, duré ū norī hā tāma tipo're petse dzahuré".

Da'āma ropéi'wai ré hā Geraseno --- ²⁶Uba're na, te tsitsa're Geraseno ti'a nnihöri nho'ōmo, Galiléia wa'rāmi 're ūhöimana mono hā. ²⁷Āne ti'a tede hā, te te wati'i dza'ra wamhā, te mitsi aibö hā 'ri'ahö hawimhā ūtēme mo, te te tsöpëtē da, da'āma ropéi'wa ré hā. Ahö na hā, te 're nomro udza ūna hā, duré nimomo hā, ni'wa nhoröwa u hā höimana waihu'u ū petse na hā, tadza hā, ūhöimanadzé hā addö'ö 'ru ūma tsi.

²⁸Tô awa'awi Danho'reptui'wa, te te tsāmrimhā, ma te tidzadari na hā āma tsāna'rata, tame, ma te īpara u hā waptārā, duré tame mreme 'rāihö uptabi na hā tinhā: "E marī te īhöiba na hā atsima īwē, Danho'reptui'wa, Da'rānhipai'wa danhipai u petse 're īhöimana u'ötsi mono 'ra. Wa hā, wa aiwi waptē īhöiba na īma ro'manharī tō da ītsé na hā". ²⁹Taha wa, ma Danho'reptui'wa hā, te tāma rob'ru īhöiba tsāmri'ō watsétē ma hā watobro da hā aibö höiba hawimhā, e marī wa, īhöiba na tsite dza'ra mono wa. Natsi höimana da hā, te natsi tsiwi pawatsitsi tsi'uwadzi wari na hā duré danhimidzu tétédzém na tsi'uiwana hā, tadza hā, te ë hā natsi tsina 'mairī tsi'uwadzi wari tede hā, duré īrudzahu da'āma ropéi'wa hā, te tsiwi ītsaprōni mono da hā roptsi īnomro u hā. ³⁰Danho'reptui'wa hā tsadanha: "E niha atsitsi hā". - "Tsi'ahöri'wa nho'uma na", āne ma te tsada'ö, e marī wa, ahö uptabi na hā, da'āma ropéiwa hā īhöiba 're hā tsitsitsi wa. ³¹Te duré natsi tiwi waptērē dza'ra, te te tsāmra tō da ab're na urébé u hā.

³²Tô āhāna, te höimana dza'ra du 'wanhipré na tsa'a nhitsimhā. Īahö uptabi hā ītsitébré hā uhöbö hā. Da'āma ropéi'wa, te natsi tiwi waptērē dza'ra, Danho'reptui'wa hā, te te tāma 'ru dza'ra da, uhöböi wa tsitsitsi da hā. Duré tō ë hā, ma tāma 'ru dza'ra. ³³Tawamhā, da'āma ropéi'wa hā, ma wairé aibö höiba hawimhā, ma atsitsi uhöbö höiba 'remhā, duré ītsitébré hā, ma tsime roptisprawawē na hā ë tō wamhā, duré pē'ë hai'utō.

³⁴Te tsiwi 'madö'ömhā romhöimana pu hā, uhöbö ītsadzéb dzō, te 're ītsimroi mono hā, ma aimani dza'ra, oto te te dama rowatsu'u dza'ra, marī īwatobro hā, 'ri'ahö āma ma hā duré tō apetse na ma hā. ³⁵A'uwe ahö uptabi na hā, ma taha wa ītēme wairé, te te 'madö'ö dza'ra da hā, marī īwatobro hā. Danho'reptui'wai u, te ai'aba're, ma duré aibö hā tsiwi tsöpētē, nima hā, ma te da'āma ropéi'wahā īhawi hā wairé, udza ré hā, duré tō dahöimana na rowairébē'wa na hā, Danho'reptui'wa īpara dzahöpö tsāmra ré hā. Ma duré pahi na tāma tihöimana dza'ra. ³⁶Tô taha wa, īmadö'ö watsu'u'wa norī hā, te te dama watsu'u dza'ra, niha da te ītsö'reptu na hā da'āma ropéi'wai ré hā. ³⁷Duré tō a'uwe ubumro hā rowa'ōno Geraseno norī 'remhā, Danho'reptui'wai wi tsiwi waptē, oto tsiwadzere da, e marī wa, pahi uptabi na höimana dza'ra wa. Duré ë hā uba're hā, te te örimhā, apö te wara.

³⁸Aibö nima hā, ma te da'āma ropéi'wa īhawi wairé, te tiwi waptē īme höimana da hā; tadza hā te Danho'reptui'wa hā tsitsa'u tsawi, mreme tsina: ³⁹"Ma oto apö aimorī atsōrōwa u hā, duré rowatsu'u petse, uburé marī Da'rānhipai'wa, te te aima īmanharī na hā". Duré ë hā mo, te ro'mahörö

tsina hā, wahuré 'ri'ahö na hā, uburé Danho'reptui'wa hā ūtsäwi na marī, te te tāma ī'manharī na hā.

Ro'wahöri'ō'wai petsedzé duré Jairo 'ra hödza'rudu, da te īhöiwa'utudzé ... ⁴⁰Oto apö witsimhā, Danho'reptui'wa, a'uwe ī'ahö uptabi hā, ma tsiwi öri wē, e marī wa, tsô tsimipari dza'ra wa. ⁴¹Tawamhā, ma te wi aibö, Jairo na ūtsitsi hā, danho'redzé nhim'īhö'a hā. Waptā'āmhā Danho'reptui'wa para u hā, te te tiwi rowaptērē, ūtsöröwa u tsébré da hā, ⁴²e marī wa, ī'ra ts'i'adzarudu mitsi hā, mitsi-to maparane āma īwahu hā, addö'ö u höimana wa. Ō hā, ūwa morī ré hā, ma te a'uwe ī'ahö uptabi hā tsina ubumro, te aré tsiwi pē'ē utō.

⁴³Tadza hā, te pi'ō hā ro'wahöri'ō'wa, te te 're ūtsépata mono hā, te 're 'maihoimana, te te 're 'manharī mitsi-to maparane wahu oto, ni'wa te te tāma ī'uprotsi waihu'u ū hā. ⁴⁴Ibabarāi hawi, ma tsina tété, duré ma te upi tipa 'rātsutu na hā, ī'udza wi hā; tame öne haré, ma ro'wahöri'ō'wa hā tāma ai'utō. ⁴⁵Duré Danho'reptui'wa hā anha: "E 'wa, ma ī'upi". Aihini hā, tiwi ūtsi'udö dza'ra ne hā, Pedro hā tinhā: "Wama rowaihu'u'wa, a'uwe ī'ahö uptabi hā, ma te tsiwi aiwati duré tsiwi aihöpö". ⁴⁶Danho'reptui'wa hā, ma āma tsé: "E 'wa hā, ma ī'upi; wa hā wa ūtsina titsā tsä'ētē uptabi na hā tsiptete na ī'hawi ī'watobro hā". ⁴⁷Pi'ō hā, āne te te 'madö'ö wamhā, marī hā, te te tiwi tsimi'uri da hā, mare di, rērē'ē tsina hā, we ī'teme mo, ī'para u hā, ma aime, tame aihini nho'uma wa'wamhā, te tāma tinhā, marī wa, īhöimana nhimidza're hā, te te ī'upi na hā, duré niha öne haré tsimitsaré hā ūpetse na hā. ⁴⁸Ō hā, te tinhā: "ī'ra, atsimidzadze hā, ma te atsö'reptu; ma oto, romharé na hā aimorī".

⁴⁹Ō hā dza hadu, te mreme, ni'wa hā witsimhā 'ri danho'redzé nhim'īhö'a hawimhā, duré tāma tinhā: "Ai'ra hā, 'madörö; tiwi ro'wa're dzahu aba tō dama rowaihu'u'wa wi hā". ⁵⁰Tadza hā, āne Danho'reptui'wa, te te ī'wapari hā, te tāma tinhā: "Aipahi tō; atsimidzadze na tsi aihöimana, ū hā te dza duré apö tsö'reptu ni". ⁵¹Oto 'ri tēme witsimhā, te te dama 'rui ū di, ni'wa hā ī'me tsébré da hā, tadza hā, ī'hā tsi Pedro, João duré Tiago, āne tō ūtsine ī'mama hā duré tō adza'rutu na hā. ⁵²Aihini hā, te ti'ry'ry, duré tinhō'utu āma hā natsi röwi petse hā ūhö na wa tsihö dza'ra. Ō hā, te tinhā: "Ai'ry'ry wa'aba tō! Ō hā dö'ö ū di, te nhono". ⁵³Te duré āma tito hā 'manharī dza'ra, tadza hā, ū norī ma hā waihu'u petse di ūdö'ö na hā. ⁵⁴Tadza hā ū hā, ūtsib'rata na, te te örimhā, te 'mahö mreme tsina: "Ai'uté, aiwahutu". ⁵⁵Ihöiba tsämri'ō ūtē hā, ma apö tāma wi, duré tō awa'awi uptabi, ma te ū

hā höiwi dza. Duré õ hā, te dama ti'ru ūtsa, da te tāma a da. ⁵⁶Imama norī hā, ma te a'rāmi dzahuré. Õ hā, tadza hā, te tāma anha, ni'wai ma, te rowatsu'u dza'ra tō da, marī ūwatobro na hā.

9 Mitsi-to maparane norī nhimiromhuri --- ¹Mitsito maparane, da te waibui wamhā, ma te ūtsiptetedzé hā tāma tsōmri dza'ra, duré tō rob'rudzé hā aihini wa'uburé norī ma, te te rob'ru dza'ra mono da, duré tō dahödzé wa, te te 're dapetse dza'ra mono da hā, ²duré adzatō, te te 'mahörö dza'ra mono da hā, Da'rānhipai'wa te ro hā, duré dape hā. ³Duré tāma anha: "Marī hā atsiré 'watsari aba tō, atsa'rei wa'aba mono wamhā, umhudu hā, ro'wapédzé hā, tsada're wapu hā, duré rom'uipradzé hā; duré ai'udza höpa dzéma maparane atsiré 'wapéi aba āna. ⁴Tsiwa'ru 'ri para u hā atsitsi aba monomhā, ūwa te dza 're aihöimana dza'ra wa'aba mo, nimame ūhawi aiwairébé aba mono dzém u. ⁵Duré tanorī hā, te te 're aiwaibui dza'ra aba mono õ wamhā, ūwamhā 'ri'ahö hawi 're aiwairébé aba monomhā, aipara dzapru hā 're wamirī dza'ra aba mono atsitsa'u hā, ūmadö'ö watsu'u'wa na atsa'u 're höimana dza'ra aba mono da hā, ūwa'rāmi õ norī ma hā". ⁶Tawamhā, ma te õ norī hā 'wairé, tsi'aba'rei monomhā, darom nhipti u hā, te tsihutu, tō darom nhipti mono u hā, tame te rowatsu'u tém na hā, te te dama ro'mahörö dza'ra, duré te te dapetse dza'ra, daro mono bö hā.

Danho'reptui'wa duré Herodes --- ⁷Herodes maparane tsi'uiwana āma danhim'ihö'a hā, tadza hā, ma te rowatsu'u hā uburé wapa, da te tāma ūwatsu'u dza'ra mono hā, duré 'rātsi wamnari petse na hā tihöiba, da te tāma ūnhari dza'ra mono na hā: "João, ma te apö höiba ni ūdö'ö hawimhā"; ⁸duré ni'wam norī ma hā: "Elias hā, apö ūtsihöi're dzahu"; dza hadu duré ūamoi mono hā: "Duréi ro'mahörö'wa apö ūmatsihöiba". ⁹Tadza hā, te Herodes hā tinhā: "Wa hā, wa João hā dama ti'ru, da te 'rātari da hā. E 'wa hā tahā sawamhā, te ūwapari hā uburé marī na hā". Te aré tsima wē, te 'madö'ö da hā, õ hā.

Rotiwē 'madörö'wa norī apö ūtsihudu duré tsada'reupti tsitébrédzé --- ¹⁰Tsihutumhā apö rotiwē 'mahörö'wa norī hā, te uburé te 'mahörö petse dza'ra, te te ūmanharī dza'ra hā. Tawamhā, ma te tsima awaibu tsime da hā, duré wairé danhiti 'ri'ahö nho'ōmo Betsaida na ūtsitsi u hā. ¹¹Tadza hā, a'uwē ūahö uptabi hā, āhā, te te ūsāmri dza'ra wamhā, te ūtsarina ai'aba're. Duré oto uburé, te te a'ubumroi wa, te tinhā, Da'rānhipai'wa te rom na hā, duré da te datsima ūwē dza'ra mono hā dape hā, ma te apö ūtsō dahöiba

haré hā.

¹²Te oto āma tsāna'rata höiwahö. Ma te ūtēme tsina rotétē dza'ra, mitsito maparane hā, duré tāma nharī dza'ra: "Rob'ru na, a'uwe ūtahö ma tsil'aba're da oto, darom nhipti u hā, duré apetse ro tiwaptoma u hā, tsô ūtihö dza'ra da hā tiwa'utudzéb dzô hā duré titsa dzô dzéma hā, e marī wa, wahöimana dza'ra wa roptsi ūnomro wa". ¹³Tadza hā, te ūtahā tāma anha: "A norī wa'wa hā, röwi ūtsa hā tāma tsōmri dza'ra wa'aba." Ō norī hā, ma apö tsada'öbō dza'ra: "Wama ūhöimana hā āhā mare di, tsada're ūmrotō tsi duré tebe maparane hā; aré watsi'aba're da, datsa hā, wa te dama uipra dza'ra da, aihini a'uwe ma hā". ¹⁴Taha wa, ma te tsina rotétē aibö norī hā höiba ūmrotō-waptob u hā. Tadza hā, te ūtahā tāma anha tidzamarī'wa norī ma hā: "'Manharī dza'ra aba ūtsi'matsitsi na wē na uptsātā mono bö, ūmrotōtō na tsi ūhöiba na". ¹⁵Āne, ma te tsiwi 'manha, duré tō aihini hā ūtsi'matsitsi wē na hā ūtsi'uptsātā. ¹⁶Duré te te örimhā tsada're upti hā ūmrotō hā, duré tō tebe hā maparane hā, ūtahā, te 'madzawē rowē u hā, duré tiwata āma tsawi tsina, oto āma tsipo'o, duré ma te tidzamarī'wa norī ma hā tsōmri dza'ra, marī āna, te te āma dama ropéi mono da a'uwe ūtahö norī ma. ¹⁷Ma te aihini hā ai'upari dza'ra, duré tihöimana dza'ra ūtsa 'mahöpärī na hā, duré tō ūtsi'atarēme hā ubumro ni, ūwē'ei mono hā. Tsi'ono hā ūré hā mitsi-to maparane.

Pedro tinhimidzadze, te ūmahörö --- ¹⁸Niwa bötö na, ūtahā, te 're tsō're tsiwaprotci, ūtsamarī'wa norī hā, ma tsiwi uirī, nima hā, te adzadanha: "E 'wa hā wa hā, a'uwe ūtahö norī mreme hawimhā". ¹⁹Ō norī hā, ma te tsiwi tsada'ö: "João Batista, u; duré ūtamo mono ma hā, Elias, u; tadza hā ni'wam norī ma hā, u, duréi ro'mahörö'wa ūmatsihöiba". ²⁰Ō hā, ma ūmahörö na hā adzahu; "E bété a norī wa'wa hā, e niha te dza ūnharī dza'ra wa'wa, wa hā e 'wa hā". Tawamhā Pedro, ma atsa tsada'ö: "Ūma'wamarī ré hā Da ūrānhipai'wa hawirnhā". ²¹Tadza hā, te ūtahā ūtihöiba dza'ra mreme tete na, te te dama rowatsu'u dza'ra tō da ni'wai ma hā.

Ūmorī'rada robdzépata na ro'mahörö --- ²²Duré tāma anha: ūwē dzarina, te dza Aibö 'Ra hā tsa'ētē uptabi na hā tsépata, ūhi norī hā, te te tsiwi ūwē'ō na hā, ūtsa'rata'wa norī nhim'ūhö'a norī hā duré tō rowatsu'u nihihötö'wa norī nhim'ūhö'a dzéma hā, ūtahā te dza dörö, te dza duré apö tsihöiba bötö nihim'umdatō āma hā.

Danho'reptui'wa dzarina dahöimana da, datsima rowairébé --- ²³Te

mreme õ hā aihini ma hā: "Ni'wa hā, we ūdzarina morī da wamhā, röwi marī hā, te tsiwi wē'ō, 'wamarī hā tite te öri, bötö bö hā, te 'wapé mono, duré we ūdzarina morī.²⁴ Tadza hā, tahā, te te tsimawē wamhā, tihöiba, te te ūtsō'reptu da hā, te dza tsimini tihöiba hā. Tadza hā marī tihöiba na, te te ūtsimini hā, ūtihöiba dzawi-te hā, tahā, te dza tsō'reptu.²⁵ Taha wa, e marī da bö dza aibö ma hā, da te tāma tsōmri dza'ra, romnho'u dahöimanadzé hā, uburé õ hā tsitsiminimhā, duré niwamhā dza röwi, te tsiwi rowamnarīmhā.²⁶ Tadza hā, ni'wa 're tsitsé monomhā ūtihöiba na hā, duré ūtmreme na hā, Aibö 'Ra hā, te dza 're tsitsé ūhō höiba na hā, niwa dza we tite rowē dza'ēne, te 'manharīmhā, duré Timama na hā, duré tō rowatsu'u'wa ūpetse norī te na hā.

We oto röwi ro hā ---²⁷ Wa aima nharī dza'ra wa'wa, tō tsena uptabi na hā, ni'wam norī hā awa'awi hā ãme ūtihöimana dza'ra hā, dadö hā dza pibu dza'ra aba õ di, Da'ránhipai'wa te ro 'madö'ö wana hā.

Itsitsaprīdzé ---²⁸ Até niwamhā ūtrādzahu bödö ts'i'utōrī parimhā, ãhā na mreme mono pari, te tsiré tsatōrī dza'ra Pedro, João duré Tiago, õ hā, ma tsai'u ëtē'ráirā nhitsi'u hā, tsō're da hā.²⁹ Åne tsō're ré hā, ma te ūtubu hā tsitsaprī ūtwaipo na hā, duré ūtudza pa hā tiwi tsitsaprī ūtihöirā uptabi na hā.³⁰ Duré ãhā ta ãme, te aibö maparane hā, tāma robdzanhamri dzahuré: Å norī hā, Moisés duré Elias,³¹ tsihöi're dzahuré tsina hā rowē dza'ëtē 'rowimhā, duré te te tāma nharī ts'i'uiwa ūwatobrodzé 'rätsutu na Jerusalém hawimhā.³² Pedro duré tō ūtsiré hā, te aptö'ö uptabi na hā ūtihöimana dza'ra. Åne oto utu dza'ra wamhā, te rowē dza'ēne hā Danho'reptui'wa te hā 'madö dza'ra, duré tō aibö maparane ëme ūtihöimana dzahuré hā.³³ Åne oto tāma ts'i're dzahuré monomhā, te Pedro hā Danho'reptui'wai ma hā tinhia: "Wama rowaihu'u'wa, wē di ãme wahöimana dza'ra da hā; wa dza watsiwi 'manharī ni ts'i'umdatō 'ri hā, mitsi aima hā, duré ūtamo hā Moisés ma hā, duré ūtamo hā Elias ma hā", tadza hā, te te tsadaihu'u õ na, te te nharī.³⁴ Åne dza hadu mreme mono ré hā, ma te höiwa nhirōno hā ts'i'ra duré ti'awā na hā tsuwa dza'ra; åne höiwa nhirōtō 'rowi tsitsitsi wamhā, ma te ūtsamarī'wa norī hā tāma tipahi dza'ra.³⁵ Tadza hā, ma te höiwa nhirōtō hawimhā, mitsi damreme hā watobro, mreme tsina: "Åhā ūt'ra hā, te ūtsima ūt'ori, 're wapari petse dza'ra wa'aba mono".³⁶ Åhā damreme wawā hā höimana ré hā, te Danho'reptui'wa hā tsiwaprotsi hā ūtihöiba. ūtsamarī'wa norī hā ari'wi petse hā, te ūtihöimana dza'ra, duré taha böötö na hā ni'wai ma hā, te te rowatsu'u dza'ra õ di, marī, te te ūtmadö'ö pari dza'ra na hā.

Da'āma ropéi'wai ré, 're īpopo'o mono --- ³⁷Tô taha bötö pari, te te ts'i'ra dza'ra wamhā ētē'rāirā hawi, te a'uwe īahö uptabi hā we tsô rītī dza'ra, te te ts'iwi tsō'pētē da hā. ³⁸Tô duré tame, ma te mitsi ni'wa hā a'uwe wa'wa hawimhā tidzadari: "Dama rowaihu'u'wa, wa āma aiwi waptē, we aimorī da, īra hā īma 'madö'ö da hā, e marī wa, tō āhā īra hā mitsi hā. ³⁹Āhā ta, īmaiħöimana īħöiba tsāmri'ō hā, ma ti'ö, duré öne u'ötsi natsi tidzadari tsa'ētē uptabi hā, tsātsā'ā, duré ītsaiproj mapu hā 'manha ītsadawa hawi hā; īpire uptabi hā nherē, ma tirē, ö hā, te te me tsina hā u'a ré hā. ⁴⁰Wa tō tiwi waptērē dza'ra atsamarī'wa norī wi hā, te te tāma wadzere dza'ra da hā, tadza hā, ö norī hā, te te wadzere waihu'u dza'ra ö di". ⁴¹Danho'reptui'wa hā, ma te atsa tsada'ö: "A'uwe poto norī atsimidzadze'ö aba di duré aiwatsédé, e niwa, wa dza nimomo atsiré īħöimana 'wa, duré dza atsada īħimi'ēi wa'wa. Ai'ra hā, we āwa tsubdzari". ⁴²Āne röwi ītēme, te te tsina rotétē monomhā, ma te da'āma ropéi'wa hā ti'ai u hā time, duré tsātsā'ā tsa'ētē hā. Danho'reptui'wa hā tsa'ētē uptabi hā ts'i're da hā timrēme na hā, te tāma tinhā, īħöiba tsāmri'ō watsétē ma hā, oto ai'uté hā tipetse, duré apō titsō īmama ma hā. ⁴³Duré aihini hā, te datsima rowē dza'ra ni Da'rānhipai'wa dza'ētē uptabi na hā.

Ītsāna'remhā robdzépata na ro'mahörö --- Āne aihini hā āma tob'udzu dza'ra monomhā, uburé marī, ö hā, te te ī'a'manharī mono na hā, te tinhā tidzamarī'wa norī ma hā: ⁴⁴"A norī wa'wa hā, tsitowai wē dza'ra wa'aba aipo're 're hā āhā damrēme da hā: Aibö 'Ra hā, te dza tsōmri ni aibö norī nhib'rata ma hā". ⁴⁵Tadza hā, ö norī hā, te te ts'iwi tsadaihu'u ö di, tahā damrēme hā; ö norī wi hā, te tihöiba ītsimi'uri hā, te te ts'iwi tsadaihu'u āna da hā; te duré tāma tihöimana dza'ra īpahi hā, te te āma ts'iwi ītsadanharī da hā.

E 'wa hā ītsa'ēne --- ⁴⁶Te tihöiba ö norī 'remhā, datsitsada'öbö hā: e nima hā aré ö norī 'remhā dama ītsa'ēne. ⁴⁷Tadza hā Danho'reptui'wa ītsimi'rotsa'rada hā, te te tiwi waihu'u dza'ra wamhā ītsiri 're mono hā, ma te ai'uté hā ti'a 're u hā titsā, ⁴⁸te duré tāma anha: "Ta ni'wa hā ai'uté, āhā tsine, te te örimhā, īnhitsi na wa, tahā te dza īö; duré tahā, te te īörimhā, te dza ti'ö, tahā we īma īrob'rui'wa hā; taha wa, tahā aiwa'wa abamhā, tsyry na höimanamhā, āhā dza ītsa'ēne".

Danho'reptui'wa nhitsi na dahöimana --- ⁴⁹João timrēme, te te örimhā, te duré tinhā: "Wama rowaihu'i'wa, wa 'madö'ö dza'ra ni ni'wa hā, da'āma ropéi'wa hā, te te īadzani na hā atsitsi na hā, wa duré watsima wē dza'ra

ni, wa te tiwi tsawi dza'ra da hā, e marī wa, ō hā, atsarina hā morī ō wa wame hā".⁵⁰Tadza hā, Danho'reptui'wa hā, te tāma tinhā: "Tiwi tsawi dza'ra aba tō; tadza hā, ni'wa hā aiwa'rāmi atsada höimana aba ō wamhā, te dza marī 'manharī wē da, atsawi na hā, dza aime tihöimana 'wa".

V. Tsai'uri Jerusalém u

Samaria āma a'uwe pitsudu nhimimrami watsédé ---⁵¹Oto bödö hā tsiwaptom na tsī'utōrī parimhā, da te ūtsarōtōdzéb da hā, ma te ō hā tsima rowairébé dzahi, bödödi na Jerusalém u da hā,⁵²ma duré tāma rob'ru rowatsu'u'wa norī ma tsitsōwa. Ā norī hā, te bödödi na hā ai'aba're, ma te atsitsi Samaritano norī rom nhipi u hā, marī āna, uburé, te te ūhō ma rom'uptsātā dza'ra da.⁵³Tadza hā, ō norī hā, te te waibui wē ō di, Jerusalém u tsī'aba'rei wa.⁵⁴Āne wamhā, te ūtsamarī'wa norī hā João Tiago me tāma nharī dzahuré: "Da'ránhipai'wa, e te atsima ūwē, wa te tāma rob'ru dza'ra da hā, āhā *udzö rowē hawimhā*, we te tsī'ra da hā, te te *uprotsi da hā*".⁵⁵Tadza hā, ō hā tō, ūtēme tsipi'rai wamhā, ma te tāma petse dzahuré.⁵⁶Duré oto ai'aba're aimawi darom nhipi u hā.

Ūrudzahi na dadzō dahörö, rotiwē 'mahörö'wa ma hā ---⁵⁷Āne danem na tsī'aba'rei ré hā, te ni 'wa hā tāma tinhā bödödi wamhā: "Wa hā, wa dza atsarina hā mo, nimomo atsima rowē u ūtēne mono dzém u hā".⁵⁸Āhā, ma Danho'reptui'wa hā tsada'ö: "Waptsāwawē ma hā, te ūtsöröwa hā tāma höimana dza'ra, duré tsī norī hā rowē āma hā, te ūdzatsi hā tāma höimana dza'ra; tadza hā Aibö 'Ra ma hā ūtsöröwa hā, tāma höimana ō di, a'ö "re ūtā dza'wari mono dzéb da hā".⁵⁹Ūamoi ma hā, te tinhā: "We ūdzarina aimorī". Tahā, ma te tsada'ö: "Ma'āpē, ūmorī'rada hā ūma 'ru na, ūmorī da hā ūmama na, te āma ti'a da hā".⁶⁰Ō hā, ma ūmreme hā apö tiwi adzö: "Rēme ūdö'ö norī hā, röwi te tsina 're ti'a dza'ra mono da; tadza hā a hā Da'ránhipai'wa te ro hā dama 'mahörö mono".⁶¹Ūhöiba amo hā dza hadu duré tāma tinhā: Wa hā, wa dza atsarina mo, Da'ránhipai'wa, tadza hā ūma 'ru na ūmorī'rada hā, ūnhorōwa 're ūhöimana dza'ra hā ūtsitsa'u, te adzawi da hā".⁶²Tadza hā, ma te Danho'reptui'wa hā atsa tsada'ö: "Ni'wa hā, ti'a dzum na tinhib'rada hā, te te hirimhā, duré tsiwa'rāmi te te ro'madö'ömhā, Da'ránhipai'wa te rom da ō di.

10 Dadzatōrīdzé wawinhi'umdatōto maparane hā ūtsamarī'wa norī hā --- ¹Āne parimhā, ma Danho'reptui'wa hā ati ūamo wawinhi'umdatōto maparane hā, duré tāma arob'ru, ūhōiba maparane tsı tsitsōwa uburé 'ri'ahö na hā, duré tō daro ūamoi mono u hā, nimomo aré ūmorīdzém u hā. ²Duré te nharī ū norī ma:

"Danho ubumro hā tsa'ēlē di, āne wa, buru tede'wai wi waptērē dza'ra wa'aba romhuri'wa norī na, we te te rob'ru da, amnho ūte hā, te te ubumro da. ³Ai'aba'rei wa'aba! Āhā ta, wa hā, wa aima rob'ru dza'ra wa'wa pone'ēnhimidzawi ne hā waptsā'uwa norī wa'wamhā. ⁴Watsari aba tō atsimroi wa'wa hā, duré tsı'rādzatsé dupa hā, dapara'udza höbö hā, duré ni'wa hā tsawi wa'aba tō bödödi na hā. ⁵Tsiwa'ru 'ri para u atsitsitsi aba monomhā, ūmorī'rada, dama nharī dza'ra wa'aba mono: "Romharé āhā 'ri ma hā". ⁶Duré ūmemhā mitsi da'ra romharé nomri'wa hā ūimanañmā, tamemhā te dza ate wa'wa hā romharé hā ūimana ūhō ūhitsimhā; mare wamhā apö dza aima tsihutu 'wa. ⁷Āhā 'ri 'remhā aihōimana dza'ra aba mono, atsaihuri aba mono, öhuri aba mono, tō ūhōimana dza'ra mono hā, e marī wa, tō romhuri'wa hā ūbō tipawa'öbō na ūhōimana da hā. Ane aba tō, 'ri mono bö hā. ⁸Tsiwa'ru 'ri'ahö 're atsitsitsi aba monomhā, duré da te aiwaibui wa'aba monomhā, atsaihuri aba mono, marī, da te aima ūmanharī dza'ra wa'aba monomhā; ⁹petse dza'ra wa'aba mono, ūhōdzé ré hā, āma ūhōimana dza'ra mono wamhā, duré a'uwe ma nharī dza'ra wa'aba mono: 'Da ūrānhipai'wa te ro hā, te ūhōiba röwi ai'rata wa'wa hā'. ¹⁰Tadza hā tsiwa'ru 'ri'ahö 're atsitsitsi aba monomhā, duré da te aiwaibui wa'aba mono ū wamhā, dza 're aiwairébé aba mo 'rinho're u hā, dza duré dama ūnharī dza'ra wa'aba mo: ¹¹"Atsib'ri'ahö 're robdzapru ūhōimana dza'ra mono dzéma hā, te te ūwapara waibu hā, wa norī hā, wa dza aima tata'a dza'ra aba ni, wa te aima ūême dza'ra aba da hā. Tadza hā waihu'u dza'ra wa'aba, Da ūrānhipai'wa te ropté hā, te ūwimhā ūhōiba". ¹²Wa aima nharī 'wa, tō taha böötö na hā, te dza tsyry na rom'manharī hā ūhōiba Sodoma ma hā, tahā 'ri'ahö ma nei ū di.

¹³Ni'āpē, Corazim! Ni'āpē, Betsaida! Tadza hā Tiro duré Sidōnia āma hā ūtsa'retse'ō wē 'manharī hā ūhōimana 'wa'ö hā, da te aima ūmanharī dza'ra wa'aba ne hā, da'ahö na, te aré dahōimana na tsaprī dza'ra ni, datsi'udza tsina pohöi waré na duré tsı'matsitsi tsina 'ru'a ūhitsiwi hā. ¹⁴Āne da'āma rowairébédzém āma hā, te dza ūhōiba tsyry na rom'manharī hā Tiro ma duré Sidōnia ma hā, aima wa'aba ne āna hā. ¹⁵E bété a hā Cafarnaum, e rowē u, te dza atsarōtō ni. ūwana hā unhama u hā, te dza ūtsi'ra.

¹⁶Ni'wa hā, te te aiwaparimhā, tō wa hā, te īwapa, ni'wa hā, te te aiwē'ō wamhā, tō wa hā, te īwē'ō, duré ni'wa hā, te īwē'ō hā, te wē'ō tahā we īma īrob'rui'wa hā".

E ma hā rowē 'rétsi'wa hā, rotiwē 'mahörö'wa norī ma da hā ---

¹⁷Wawinhi'umdatō-to maparane hā, ma aihutu apō rowē na mreme tsina: "Danho'reptui'wa, da'āma ropéi'wa dzéma, te wama hā tsitsyry dza'ra atsitsi na hā". ¹⁸Ō hā, te tāma anha: "Wa hā, wa te 'madō dahöiba wamnari'wa hā īwaptā'ā na hā rowē hawi, tā ts'i'ubudzi ne hā". ¹⁹Āhā ta, wa wa hā, aima tsōmri dza'ra wa'wa atsiptede hā, wahi hā wati'i dza'ra wa'aba mono da hā, apa'apa hā, duré tō aihini atsitob'ru norī nhiptede hā, duré marī ū di dza, te te ī'aiwamnarī dza'ra wa'aba mono da hā. ²⁰Tadza hā, atsima rowē dza'ra wa'aba tō, īhöiba tsamri'ō aima tsitsyry wa'aba wē-te hā, atsima rowē dza'ra wa'aba, īwa'rāmi hā, e marī wa, atsitsi wa'wa hā, ītsihötö ré hā rowē āma hā".

Rowatsu'u té, da te īhöi're a'uwe dzatsi'ō norī ma. īmama duré ī'ra ---

²¹Tō tamemhā, ū hā, te tsima rowē upta rowē na hā, īhöiba tsamri'ō īpetse nhib'manharī na hā, te duré tinhā: "Wa hā, wa atsarōtō īmama, Da'rānhipai'wa rowē āma hā duré ti'amhā, e marīwa, a te anhimi'uri mono wa, āhā marī hā rowaihu'u dza'ētē'wa norī wi hā duré dadzadaihu'u'wa norī wi hā, duré a te ahöi're mono wa ītsyryre norī ma hā. īhe, īmama, e marī wa, āne, te ate hā robdze hā ama 're höimana. ²²Uburé, ma īma tsōmri ni īmama hā, duré ni'wa hā, te te waihu'u ū di, ni'wa hā ī'ra na hā, īmama tsi, duré ni'wa hā, te te waihu'u ū di Timama hā, ī'ra tsi, duré ta ni'wa ī'ra, te tsima wē wamhā, te dza höi're".

Da'āma datsima rowē ītsamarī'wa norī na --- ²³Duré ītēme tsipi'ra dza'ra wamhā tidzamarī'wa norī u hā, te tāma anha: "Ō norī ma tsi, rowē atōmo aba ma hā, te te ro'madō'ō dza'ra mono wē te, marī a norī wa'wa hā ī'madō'ō dza'ra aba mono na hā". ²⁴E marī wa, wa hā wa dza aima nharī dza'ra wa'wa, ahö na, te ro'mahörö'wa norī hā, duré danhim'īhö'a norī hā, te tsimawē dza'ra marī a norī wa'wa hā ī'madō'ō dza'ra aba mono hā, tadza hā, te te 'madō'ō dza'ra ū di, īwapari hā, īwapari dza'ra wa'wa hā, tadza hā, te te wapari dza'ra ū di".

īrudzahi dza'ēne hā --- ²⁵Duré āhā ta, ma īrudzahi na rowaihu'u dza'ētē'wa hā wahudu, duré tinhā, te te pibu da hā: "Dama Rowaihu'u'wa, e marī, wa dza 'manha, te öri da hā, dahöimana ts'i'utöri ū hā". ²⁶Ō hā te

tinha: "E marī ūtsihödö ūrudzahi na hā. E niha te ūtsöré mo". ²⁷Ō hā, ma tawamhā tsada'ö: "Dža 're tsawi mono Da'ráñhipai'wa hā, ate Atsimdapoto'wa hā, uburé atsiri na hā, tō uburé aihöiba tsamri'ö na hā, tō uburé atsiptete na hā, duré tō atsimidzadaihu'udzém na hā; duré tō atsiré hā 're tsawi mono, 're ūatsitsawi mono ne hā". ²⁸Danho'reptui'wa, te tinha: "Ibore, ma ūtsada'ö, 'manharī ãhā, duré te dza 're aihöimana mo.

Samaritano ūwē na tsimiré --- ²⁹Ō hā tadza hā, te tsimawē tsina, te te watsu'u da hā tihöimana wē hā, Danho'reptui'wai ma hā, te tinha: "Duré e 'wa hā ūtsiré hā". ³⁰Danho'reptui'wa hā apö tsada'ö: "Ni'wa aibö hā, te te ts'i'ra Jerusalém hawimhā Jerico u hā, duré waptärā ūtsiptsaihuri norī nhib'ratamhā, höimana parimhā, uburé petse, ūudza nhamra hā duré ūahöri hā, te oto ai'aba're, te tsowi rême tsina, dö'ö prā na hā". ³¹Tsimawē ö na hā, ma te ni'wa hā ūhö'a hā ãhā bödödi na hā ts'i'ra, te 'madö, duré ma tsa'rei waré. ³²Aiwaptsi Levita hā, morī wamhā, ãhā romhā, te 'madö, duré timorī waré. ³³Tsiwa'ru Samaritano ūwara hā, tadza hā, ma te ūtēme wi, te 'madö, duré ãma aiba petse. ³⁴Ma ūtēme tsina rotété, te ūwa're hā tāma awede, te tāma adza'wari tsina öwa hā, duré tō 'ru'rāire wa'u hā, taha parimhā, ma te tinhimidzama nhitsimhā tihi, te 'mapra dadza'waridzém u hā, te ti'ru, da te pibui petse da hā. ³⁵Bötö amo na hā, ma te maparane tsani rom'uipradzé hā, oto taha pari tāma titsö dadza'waridzé 'madö'ö'wai ma hā, mreme tsina: "Ãhā pibu na, marī hā ū'a'uproti hā, ãhā nhipai u hā, wa dza uburé aima wa'ö, we apö, te ropi'rai wamhā". ³⁶E 'wa hā ts'i'umdatö norī hā, atsimirotsa'rata na hā, ma te tsina rotété, aibö ūtsiptsaihuri norī nhib'rata ūwaptā'ä u hā". ³⁷Ō hā, ma tsada'ö: "Tahā, ãma ūtsiba pe". Taha wa, te Danho'reptui'wa hā tāma tinha: "Ma oto aimorī, duré adzéma a hā ūtsine 'manharī'.

Marta duré Maria --- ³⁸Morī na höimanamhā, ma te ãdzé darom nhipti u hā, duré tō tame, te pi'ö hā 're 'maiöhöimana ūtsitsi hā Marta, tahā, ma te ti'ö ūtsöröwa 're höimana da hā. ³⁹Itsitsänawā hā ūtsitsi hā Maria, tahā, te Danho'reptui'wai para 'ratamhā nhamra, ūmreme, te te wapari tsina hā. ⁴⁰Tamemhā, Marta hā tsiwa'rutu di, ūtsimiromhuri ahö na hā. Æne oto ūrātsutu ãma tsimidzadzöri wamhā, te tinha: "Da'ráñhipai'wa, e aima hā marī ö di, ūtsitsänawā hā, te te ūrême da hā Æne ūtsiwaproti hā, te romhuri da hā. Tāma nharī pé, tiha da, ūama tsime da hā". ⁴¹Da'ráñhipai'wa hā tadza hā atsa, te tāma tinha: "Marta, Marta, a hā aiwarötö'ö waihu'u ö, duré atsiré tsi'u'ö, marī dzarina hā; ⁴²tadza hā, marī tsyry na tsi ūwē mono hā,

āté mitsi ītsipai u dzô robaba āna hā. Maria hā, taha wa, ma te marī īwē wa'ōno hā, tsima ti'ö, da te tiwi wadzere waihu'u õ di dza".

11 Wamama hā --- ¹Nimame rom āma höimanamhā, tsō're wamhā, te te 'rātsutumhā, te mitsi ītsamari'wa hā tiwi waptē: "Da'rānhipai'wa, ma'āpē, danho're na wama atsanho na, Joāo hā tidzamarī'wa norī ma ītsitsanho ne hā". ²Atsa, ma adzada'ö: "Atsō're dza'ra wa'aba monomhā, 're nharī dza'ra wa'aba mono: Wamama, īpetse na 're höimana u'ötsi mono anhitsi hā; wei morī ate hā rob'rudzé hā;

³Tsada're upti wate, bötö nhidöpötsi hā a te wama anhomri mono, bötö amo nhidöpötsi hā;

^{4b}wa'ruiwapari tō watsétē na hā; tadza hā wa norī hā, wa te 'ruiwapari dza'ra mono õ di, marī apō te wama 're ītsomri dza'ra mono õ hā; duré wama anhimirēme tō, 're warere'e mono da hā wa'wapéi watsétē na hā".

Dadzawi'wa tsimatsitsidzé bötö nhitī --- ⁵Dza hadu te duré tāma anha: "Ni'wa hā ai're wa'wa hā, 'mai Höimanamhā mitsi ītsawi'wa hā, duré tsō'rītīmhā mara wa'wamhā, mreme tsina: "Idzawi'wa, tsada're upti hā tsī'umdatō a'ö taré īma tsōmri, ⁶marī wa, idzawi'wa we ītēme 'mai witsi wa, duré marī õ di wa hā, te tāma ītsōmri da hā, ⁷duré õ hā, te te atsada'öbö wamhā 'ri para hawi: 'We īwatsutu tō; 'ridawa hā, ma tō tsitom ni, duré īra norī hā duré wa hā, wa oto wanhimilwara ni dadza'waridzém na hā; wa hā oto īwahutu da hā, mare di, te aima ītsōmri dza'ra da hā'; ⁸wa aima nharī dza'ra wa'wa, tō wahutu dai õ nherē, te tsōmri dza'ra da hā, ītsawi'wa na bö, āhā te dza wahudu, marī āna, te te watsutu wa, duré õhō ma, te dza uburé tāma anho, te te tsima īawē hā.

Danho're na roptébré wē --- ⁹Idzéma wa hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa: rowaptērē dza'ra wa'aba mono, duré dza da te aima 're tsōmri dza'ra wa'wa; tsō're anomro aba mono, duré dza 're ītsāmri dza'ra wa'aba mo; ropta'a dza'ra wa'aba mono, duré dza aima da te tsitowa dza'ra wa'wa. ¹⁰Tadza hā, marī hā, da te īwaptērē hā īmrami; marī dzō dane hā ītsāmri; duré ni'wa, te īropta hā, dza tāma tsitsitowa. ¹¹Ni'wa hā a norī wa'wa hā damama na höimanamhā, īra hā tebe, te tiwi waptērēmhā; tepe da nherē, e wahi hā, te dza tāma titsō. ¹²Niwamhā dza hadu tsī'a're hā, te te tiwi

'maiwapteremhā, e apapa hā, dza tāma titsō. ¹³Tadza hā, a norī wa'wa hā ū'iawatséte wa hā, aima waihu'u petse aba di, ni'ā, marī ūwē a'i'ra norī ma tsōmri aba mono da hā, ahō uptabi na, ma te Aimama 'wa hā rowē hawimhā dza aima tsōmri 'wa ūhöiba tsāmri'ō ūpe hā, te te ūwaptērē dza'ra mono ma hā".

Danho'reptui'wa duré da'āma ropéi'wa --- ¹⁴Ó hā, te natsi te adzani da'āma ropéi'wa mreme'ō hā. Tadzahā niwa böto na tsimitsaré da'āma ropéi'wa hā watobromhā, ma te ūmreme'ō hā mre duré a'uwe ūahö hā āma titom'udzu dza'ra. ¹⁵Tadza hā, te ni'wam norī hā 'rōwi ts'i'remhā tsima nharī dza'ra: "Te ūhöiba da'āma ropéi'wa na, da'āma ropéi'wa norī nhim'ūhö'a wa, te ū hā da'āma ropéi'wa, te te adzani". ¹⁶Ūamo norī hā, te te āma pibu dza'ra da, te natsi tiwi waptērē dza'ra ūwaihu'udzé hā rowē hawimhā. ¹⁷Ó hā, tadza hā, te te tiwi awaihu'u wa ūtsimirotsa'rada hā, te tinhā: "Ubure rob'rudzahi hā, tsima ūtsipo'o mono hā, tsiba'rāmi 'rōwi petse nherē, te dza ai'utō ūwatséte na hā, duré 'ri hā mitsi titsiré nhitsiwi hā waptā'ā da tsi. ¹⁸Tadza hā Dahöiba wamnarī'wa hā, tsima tsipo'o na höimanamhā, tsiba'rāmi 'rōwi petse nherē, e niha dza tawamhā ūhöiba ūtsimirob'rudzé mono hā ... A norī wa'wa hā, te ūnharī dza'ra wa'wa, da'āma ropéi'wa na, danhim'ūhö'a nhipai'wana, te ūawadzere na hā, ūtsimnhatsi norī hā; ¹⁹Tadza hā, te adzani bö da'āma ropéi'wa na danhim'ūhö'a nhipai'wa na ūtsimnhatsi norī hā, e 'wai höiba na, te ai'ra norī, te te tsani dza'ra. Āne dza ū norī hā aihöimanadzé wa'aba na, te te rowairébē dza'ra wa'wa. ²⁰Tadza hā, Da'ránhipai'wa nhiptōmo na da'āma ropéi'wa hā, te ūadzani hā ūtsimnhatsi norī hā, e 'wai höiba na, te ai'ra norī, te te tsani dza'ra. ²¹Niwa aibö ūtsiptede hā duré ūtsimnhī'ātsi wē ré hā dza tinhōrōwa hā pibu, dza uburé marī ūte hā, wē uptabi na hā, tāma ūhöimana dza'ra; ²²tadza hā, aibö ūtsiptete nhipai u hā tiwi tsébrémhā, duré te āma ai'uté wamhā, dza oto uburé ūtsimnhī'ā hā tiwi ubumro, nima hā te te natsi ūtumnhā hā, duré ūte ūtsimro norī na, te te āma dama ūropé da hā.

Danho'reptui'wa ūtsarina marī ūmanharī da hā --- ²³Ni'wa hā ūniwī ūhöimana ū hā ūdzawi na hā, ū hā ūwa'rāmi hā, duré ni'wa hā ūme te ūrob'ubumroi ū hā, te dza te te āma ropé.

Ūhöiba tsāmri'ō watsédé apö ūwitsidzé, tsa'ētē darétsi da --- ²⁴Niwa ūhöiba tsāmri'ō watsédé hā aibö höiba hawi watobromhā, te dza 're mo roptsi ūnomro wamhā, dza tinhā: "Wa dza apö mo ūhōrōwa u hā, we

īwatobrodzém u hā." ²⁵Witsimhā ūwa, te dza tsōpētē wamroi ropetse na, duré robdfa'ra petse na hā. ²⁶Āne te oto mo, ma duré īamo norī wawinhi'umdatō na īhōiba tsāmri'ō hā, ūhō nhipai u īwatsétē uptabi hā, tsima waibu, nima norī hā, dza we īwa tirob dza'ra. Tō āhāna īhōimanadzé īrātsudu, tahā aibō hā, te dza watsétē na hā, te tihōiba īwana nhipai u petse hā.

Tsena uptabi dahōimana īpetse na --- ²⁷Āne ū hā mreme mono parimhā, ma ni'wa pi'ō hā timreme wadze a'uwe nho'uma wa'wamhā duré ūhō ma tinhā: "Robdze dza'ēne aiwaihō ma hā, we te te tsiwi īai'āwi hā, duré dahōiwa'u hā, te te aima īrūbu pārī mono hā!" ²⁸Tadza hā, ma te ū hā tsada'ō: "Robdze dza'ēne īwana ma hā, Da' rānhipai'wa mreme, te te 're īwapari dza'ra mono ma hā duré te 're īmadō'ō petse dza'ra mono hā!"

Jonas waihu'udzé --- ²⁹Āne a'uwe nho'uma hā tsina hō'ō wamhā, ma te āma tsāna'rata timreme na: "Āhā dapodo hā poto watsétē di: te tsō tsōpré īwaihu'udzéb dzō hā, tadza hā īwaihu'udzé hā, da te tāma 'manhomri ū di dza, Jonas waihu'udzéb tsi dza. ³⁰Marī wa, āne Jonas, ma īwaihu'udzé hā tāma īhōimana tsine Ninivitas norī ma hā, āne dza Aibō 'Ra hā īwaihu'udzé hā tāma tihōiba, āhā datsitébré ma hā. ³¹Pl'ō tsīlō'a nhipai'wa, ropi'reba hawimhā, te dza wahudu da'āma rowairébédzém na hā a'uwe norī me hā, āhā aibō norī datsitébré me hā, dza duré tāma ro'manhari dza'ra ni, e marī wa, dahōimana 'rātsutu hawi wei morī wa, Salomāo nhimirowaihu'u hā, te te wapari da, tadza hā, āme te ni'wa hā tihōiba Salomāo nhipai u hā! ³²Ninive nhim'a'uwe hā 're īhōimana dza'ra mono hā, a'uwe, te dza tiwahutu dza'ra, da'āma rowairébédzém na hā āhā aibō norī datsitébré me hā, duré dza ū norī ma tāma ro'manhari dza'ra ni, e marī wa, ū norī hā, ma apidzari dza'ra Jonas nhimiro'mähörö ma hā, tadza hā, āme āhā ta ni'wa hā Jonas nhipai u hā.

Maparane īro'o na, te te dama īrobdzanhamri --- ³³Ni'wa hā īro'ore hā, te te ro'o waihu'u ū di, te te tsāri da hā ro ītsima'uri petse wamhā, duré pidza'awawē 'rowimhā, tadza hā, ītsa'odzé īpaihi ré na hā, e marī da, natsi ītsitsitsi hā īro hā, te tsiwi 'madō da. ³⁴īro'ore höiba hā ato. Ato wē na aima höimanamhā, uburé aihöiba hā, te dza te rowa'a; ato hā watsétémhā, aihöiba dzéma hā, te dza robra na hā tihöiba. ³⁵Taha wa, 'madō'ō wē na, ate īro hā robra āna aima īhōimana dzō. ³⁶Taha wa, uburé aihöiba hā uiwē na höimanamhā, marī hā robra āna höimana āna, te dza tihöiba uburé

ĩ'uiwẽ na ĩro'ore ne, te te ai'uiwẽ na, tite ĩro'o waipo na."

Fariseu norī duré dahöimana 'rudzahi 'manharī'wa norī höimana wa'rāmi hā ---³⁷ Āne dama mreme mono ré hā, ma te mitsi fariseu hā po're wa, ĩme tsa da ̄tsōrōwa āma hā. Tsébrémhā, ma te nhamra wededza āma. ³⁸ Āne fariseu hā, te te 'madö'ömhā, ma te āma titob'udzu, öne haré tsai wa, ts'i'uptsō ãna abdzuma datsai wana. ³⁹ Danho'reptui'wa hā, te tāma tinhā: "Awa'awi hā, a norī wa'wa fariseu hā, te ̄l'uptsō dza'ra wa'aba mo hötsidzé hā duré ate wa'wa datsadzé hā ̄imanawawi tsi hā, duré aihöiba 're wa'wa hā, te atsiptsaihuri uptabi aba na hā aihöimana dza'ra wa'aba mo, duré aiwatsété uptabi aba na hā. ⁴⁰ Tsima'uripetse norī! Ni'wa hā, ̄imanawawi, te te 'manharīmhā, e dza duré te te 'manharī õ di ̄remhā. ⁴¹ Iwana hā dama tsōmri dza'ra aba danhiwari ma, marī ate wa'wa hā, duré uburé te dza aimā höimana dza'ra wa'wa wē na! ⁴² Tadza hā ni'äpé, fariseu a norī wa'wa hā, te ̄wa'öbö dza'ra wa'aba mo, mitsi ̄po'o mono bö wetsuirā datsai udzé ̄höimana dza'ra mono na, ̄l'udzé pire hā, duré uburé wetsuirā 'redzé hā, tadza hā, te ̄rēme dza'ra wa'aba mo, atsitsiti dahöimana wē manharī hā, duré tō Da'rānhipai'wa nhimidzawi hā. ⁴³ Ni'äpé, fariseu norī, a norī wa'wa hā, te ̄morī'rata uptabi na hā, da te aiwē tsāmri dza'ra wa'wa datsi'rā'ötödzéb 'remhā, duré da te 're atsawi dza'ra wa'wa, warā dahöimanadzém āma hā! ⁴⁴ Ni'äpé, a norī wa'wa hā, marī wa, a norī wa'wa hā adö'ö 'ru ne hā ̄tsitsuwaipe, nima hā dza dama 're ̄bödödi dza'ra wa'aba mo, marī hā waihu'u õ nherē hā!"

⁴⁵ I'rudzahi na rowaihu'u dza'ëtē'wa hā, te tinhā: "Dama rowaihu'u'wa, tane aimreme wamhā, a hā, e wama dzéma, te ̄anha!" ⁴⁶ Ó hā, ma tsada'ö: "Aiwaptsi, ni'äpé, a norī wa'wa hā, ̄rudzahi na rowaihu'u dza'ëtē'wa norī hā, e marī da, te dama ̄rudzahi dza'ra aba mo, a'uwe norī hā, ts'i'ötö pire hā, te 'watsari mono da hā, duré tō aimā wa'wa hā wē aba õ di ̄pire hā, atsiptömo na upi dza'ra wa'aba mono da hā!"

⁴⁷ Ni'äpé, a norī wa'wa hā, ̄manharī dzarötö dza'ra wa'aba mono hā, ro'mahörö'wa norī 'ru hā, wē di aimama wa'wa hā, te te 're tsimroi mono nherē hā! ⁴⁸ Āne a norī wa'wa hā, datömowapto 'manharī 'wa duré aimama norī aba höimanadzém na hā, te āma 're ̄tsadze dza'ra aba mo: Ó norī hā, ma tō tsimro, dza duré a norī wa'wa hā ̄romhuri dzarötö dza'ra aba mo!

⁴⁹ Āne te, marī wa, Da'rānhipai'wa nhimirowaihu hā tinhā: Wa hā, wa dza āma tāma arob'ru ro'mahörö'wai ma hā duré rotiwē 'mahörö'wai ma hā; õ norī hā, dza da te tsimro, dza duré ni'wam norī hā, da te tsarē dza'ra;

⁵⁰marī ãna; te tsiwi tiwi ūwaptērē höimana da ūwa'ö hā datsitébré wi hā, aihini ro'mahörö'wa norī wapru na hā, te te ūtsa'wari dza'ra hā, ūtsō'uma potodzém hawi, ⁵¹Abel wapru hawi Zacarias wapru tēme, ūdō hā ūtsa'ratadzé wa'wa duré ūtsörédzém ãma hā. ūhe, wa aima nharī 'wa, dza aiwi waptērē dza'ra aba ni ūwa'ö hā ãhā datsitébré wi hā!

⁵²Ni'ápé, a norī wa'wa hā, ūrudzahi na rowaihu'u dza'ëtë'wa, ma atsiwi ūöri 'wa ūtsitom'édzé hā, ro'manharī waihu'udzéb te hā! A norī wa'wa hā, tō ãma atsitsi aba õ di, duré a norī wa'wa hā, te tiwi ūtsawi dza'ra wa'wa ūtsōwada na tsitsitsi da, aré te te tsima ūwē dza'ra hā.

⁵³Niwa õ hā ãhawi watobromhā, ūtsihötö'wa norī hā, duré tō fariseu norī hā, ma te ãma tsāna'rata dza'ra ūtsarē na hā, pipa uptabi na hā, duré tō tsiwi uirī, te te tsiwi tsadanharī mono da, ⁵⁴marī ūahö mono na hā, romhuri nhipetse 'manharī, te tsada tsiwi 'manha, ūtsa'retse'ö u, te tāma wadzere dza'ra da, ūmreme hā ūtsadawa hawi 'maiwatobro dzô hā.

12 Nharī Aimreme ūtsitsō'awi na duré aipahi ãna --- ¹Āhā rowa'ötō 'remhā, a'uwe hā ahö uptabi na hā tsihutumhā, nemo ma tō aré ūtsiati'i tihöiba amoi mono me hā. Õ hā, ma ãma tsāna'rata timreme ūmorī'rata uptabi na hā ūtzamarī'wa norī ma hā: "Ni'ápé fariseu norī nhim'amnho'a wapudzém na hā, - ãhā na hā ūtsima'uripetse norī wi hā - ²Marī hā 're höimana mono õ di dza, we ūhöimana da hā, da te ūtsa'retse da hā, duré marī ūtsämri õ hā dza we höimana õ di, da te ūtsa'retse da hā. ³Taha wa, uburé ãma 're ūaimreme dzutsi aba mono hā robra na hā, dza da te wapari dza'ra rowa'a na hā, duré nima hā dapo're 'rata ãma aimreme dzutsi aba mono hā, 'ri 'remhā, dza da te 'mahörö dza'ra 'ri nhitsimhā.

⁴Ūdzawi'wa norī, wa hā wa aima nharī dza'ra wa'wa: 'Re aipahi dza'ra wa'aba mono tō, dahöiba te te 're ūtsimroi mono ma hā, duré ãhā parimhā, oto marī hā, te te 're ūmanharī mono da hā, mare di. ⁵Wa hā, wa aima watsu'u dza'ra wa'wa, ni'wai ma, 're ūaipahi dza'ra wa'aba mono da hā: 'Re aipahi dza'ra wa'aba mono, tahā dapärī pari, ūtsiptede tāma 're ūhöimana mono ma tsi, dawabdzuri'wai ma hā unhamu u hā; ūhe, wa hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa, ãhā ma tsi 're aipahi dza'ra wa'aba mono. ⁶E wa'öbō õ di, ūmrotō na paihidi hā, maparane rom'uipradzé höiprum na hā. Duré tadza hā, ni'wa hā höimana õ di Da'ránhipai'wa no'remhā mitsi ãma ūdapo'retsi'öri da hā! ⁷Āne atséré 'wa hā, ai'rā na 're ūhöimana dza'ra aba mono hā, te höimana dza'ra uburé ãma mro petse na hā. 'Re aipahi dza'ra wa'aba mono tō: marī wa, paihiti norī ūahö nhipai u hā, te a norī wa'wa hā

're īaihōimana dza'ra wa'aba mono.

⁸Wa hā, wa dza aima nharī dza'ra wa'wa: Uburé tahā, 're ītsi'mahörö mono hā, īhöiba dzarina hā, aihini a'uwe norī nho'remhā, Aibö 'Ra dzéma, dza ëhō na tsī'mahörö, rowatsu'u'wa norī Dapoto'wa te nho'remhā; ⁹tadza hā, tahā, te te īwē'ō mono hā aihini a'uwe norī nho'remhā, te dza wē'ō ni rowatsu'u'wa norī Dapoto'wa te nho'remhā.

¹⁰Duré tō uburé tahā, te nharīmhā mitsi timreme na, Aibö 'Ra höiba wa'rāmi hā, taha ma hā, te dza īwatsédé tāma pari ni; tadza hā tahā, mreme watsété monomhā, īhöiba tsāmri'ō īpetse höiba na hā, taha ma hā, īwatsédé hā, da te tāma īpari da hā, mare di.

¹¹Da te 're atsimroi aba monomhā danho'redzéb u, dama īmorī'rata norī nho'remhā, duré dama rob'rui'wa norī nho'remhā, āma aihötö'ō dza'ra wa'aba tō, niha niwamhā dza īaimapa dza'ra wa'aba da hā, duré niha dza īnharī dza'ra wa'aba da hā: ¹²tadza īhöiba tsāmri'ō īpe hā, te dza aima 're tsitsanho dza'ra wa'wa, tamemhā marī na dama 're īnharī dza'ra wa'aba mono da hā."

Rom'uipradzé ubumroi aba tō --- ¹³Ni'wa hā, te a'uwe nho'uma nho'remhā tāma tinhā: "Dama rowaihu'u'wā, tāma nharī ītsitsānawāi ma, danhimroi rēme hā, te te'īma apo'o da." ¹⁴Ö hā, ma te tsada'ō: "Aibö, e 'wa, ma te īti rowairébē'wa da hā, niwamhā da te tsada īpitsudu hā, āma aima ītsipo'o aba da hā." ¹⁵Töibö pari, te tāma anha: "Pibui petse dza'ra wa'aba mono marī wana tsiwa'ru marī datsima īrudzahidzahi hā, marī wa, dahöimanadzé hā a'uwe te hā danhimroipe nherē hā, āma īhöimana da hā, mare di."

¹⁶Duré, ma tāma watsu'u dza'ra rowatsu'u nhimiré hā: "Ti'a hā, ītsimari ahö te hā, ma te ahö uptabi na hā marī atébré. ¹⁷Ö hā, tawamhā, te natsi rotsa'rata petse: "E marī wa dza 'manha. īma höimana õ di, nimomo īte amnho'a, te ītsa'radzém da hā. ¹⁸Töibö pari, ma oto rotsa'rata pa: 'Āhā ta, marī te īmanharī da hā: wa dza tsāmra īte amnho'a ubumrodzé hā, ītsa'ēne, te a'manharī da, duré õwa wa dza oto ubumro īte amnho'a hā, duré marī īte īwē īma 're īhöimana dza'ra mono hā. ¹⁹Duré, wa dza oto tinhā īte īhöiba tsāmri'ō ma hā: īte īhöiba tsamri'ō, marī īwē hā tsa'ētē uptabi na hā, te aima tihöiba, atsitsaparidzé hā wahub ahö na da hā; aiwa'utu, atsa na duré dzö'rēne, atsima rowē mono! ²⁰Tadza hā te Da'rānhipai'wa hā tāma tinhā: 'Ai'rā tsiwamnarī āhā mara na hā, te dza aihöiba tsamri'ō dzō hā tahörö ni. Dza marī ī'a'ubumro hā, e 'wa te hā dza.'

²¹Āne īputsidzé hā, taha wamhā rom'upradzé tsima tsi, te a'ubumroi mono ma hā, duré ītsimarī ahō ō di Dapoto'wa ma hā.

Atsirēme aima ītsōmri'wai ma da --- ²²Töibö pari, te tidzamarī'wa norī ma anha: "Taha wa, wa aima nharī dza'ra wa'wa: aihöimanadzém na hā, 're aihötö'ö dza'ra wa'aba mono tō, uburé na dza atsa na aba hā, duré aihöiba na aba hā, duré uburé 're īatsi'udza dza'ra aba mono na hā. ²³Tadza hā aihöimanadzé wa'wa hā, te datsa nhipai u hā tihöiba, duré aihöiba wa'wa hā, da'udza nhipai u, te tihöiba. ²⁴Madö'ö dza'ra wa'aba tsipahudu hā, ō norī hā, te rob're ō di, duré te ubumro ō di, duré amnho ubumrodzé tāma höimana ō di, duré robdza'radzé hā. Tadza hā Da'ránhipai'wa hā, te ītsa hā, te tāma tsōmri dza'ra. Uburé ītsipai u hā a norī wa'wa hā, tsi norī nhipai u hā, te 're aihöimana dza'ra aba mol! ²⁵Ni'wa hā ai're wa'wa hā hötö'ö na höimanamhā, e te dza tsina tipahö tsyry na a'ö tihöimana na hā. ²⁶Taha wa, marī ītsyryre norī hā īhöimana dza'ra mono hā, atsiptete 'wa hā, te te aiwi 're tsa're dza'ra wa'wa, e marī da, te aihötö'ö aba dzé hā īmanharī dza'ra aba mo īhöiba amoi mono na hā. ²⁷Āma rotsa'rata dza'ra wa'aba ītsirārā na hā, niha da te ītsidi dza'ra waihu'u ō hā duré ītsanhamri ō hā. Tadza hā, wa hā wa ītsima ati dza'ra wa'wa, duré tō Salomāo tsa'ētē nherē, uburé na hā tsi'udza ō di ō norī ne hā. ²⁸Tōta, Da'ránhipai'wa āne, te te ā'udza monomhā du rom na hā, āhā na īhöimana dza'ra mono hā duré dza awēmhā, da te ītsāmra hā unhama u hā, āhā nhipai u hā a norī wa'wa hā, aibö norī ītsimidzadze na ītsim'uwa! ²⁹Tsō 're ai'aba'rei wa'aba mono tō, atsa dzō aba hā, duré 're öhuri aba mono da hā; duré tsadzöri aba tō aiwarötö'ö 'wa hā! ³⁰Tadza hā, aibö norī rom na hā īhöimana dza'ra mono, te tsō tsōpré āhā 'remhā uburé marī dzō hā: aimama 'wa hā, te te waihu'u petse aba di, āhā atsima īwē dza'ra aba mono hā. ³¹Īwa'rāmi na, tsō ai'aba'rei wa'aba mono Da'ránhipai'wa rop tēb dzō hā, duré āhā uburé marī na hā, te dza da te āma aima waptob dza'ra wa'wa.

³²Aipahi dza'ra wa'aba tō, ītsyryre ubumro, e marī wa, te te tsima wē wa Aimama 'wa hā, te te aima tsōmri aba da hā rob'rudzé hā!

Marī īwē hā dama wa'öbö aba, duré tāma āma aipéi wa'aba ītsimarī'ō ma --- ³³Wa'öbö dza'ra wa'aba mono, marī aima īwē wa'wa hā, duré tsōmri dza'ra wa'aba mono danhiwārī ma. Ro'wapédzé hā atsima 'manharī dza'ra wa'aba, ī'rada tō'ā, ētēpré waipo ītsi'utōrī'ō hā rowē āma hā, nima hā ītsiptsaihuri hā ītēme īwitsi waihu'u'ō, duré marī na, te āma tsima īropibu waihu'u ō hā. ³⁴Tadza hā, nimomo höimanamhā atsi'ētēpré waipo hā, tame

te dza duré tihöiba atsiri 'wa hā.

Danhimidza'retse dahöiba, dama rowaihu'u'wa apö witsi wam da hā ---

³⁵Höimanamhā aiwatö nhitsiwi aba ai'utsitsi tété-aba-dzé hā 'rā'ōtō ré, duré ūro'ore hā ro'o dza'ra tsina. ³⁶Aihöimana dza'ra wa'aba aiwa aibö norī tinhim'ihö'a dzô ūtsimipari dza'ra ne, datsina damro hawi witsi wab da ne, ūhō ma te 'manhitowa da hā, awa'awi, ū hā wei witsi wa, duré te te ropta'a wa. ³⁷Tāma ūrobdze dza'ra romhuri'wa norī ma hā, ūtsim'ihö'a dza'ra witsimhā, te te tsöpētē dza'ra wamhā, tsöpré ré hā. Tô tsena, wa aima nharī dza'ra wa'wa, ū hā, te dza tsil'utsitsi tété, duré dza tsöré wededzai wa, duré te te tsömri mono da mitsi tsi tō ihöiba amo u mono, dza tāma aromhu. ³⁸Duré niwamhā wei morimhā ūtsāna'rem na hā, duré niwamhā tsil'umdatö ūma na ūtsöprédzém ūma hā, rowē uptabi dza ūne hā, te te anhopētēmhā. ³⁹Waihu'u dza'ra wa'aba ūhā: 'Ri tede'wai ma waihu'u 'wa'ö hā, niwa böötö na aré ūtsiptsaihuri hā ūtēme ūwitsi na hā, te te tāma tsa'rei ū di aré ūtsöröwa hā, da te prub da hā. ⁴⁰A norī wa'aba dzéma hā, ropetse dza'ra wa'aba mono, marī wa, Aibö 'Ra hā, te dza wei wi böötö na, ūma ūmairotsa'rata dza'ra aba ū na hā."

⁴¹Taha wa, te Pedro hā tinhā: "Danho'reptui'wa, e ūhā wama tsi, te ūrowatsu'u ūhā ūrowatsu'u na ūma ūtsimiré hā, niwamhā, e aihini ma hā."

⁴²Danho'reptui'wa, ma atsa tsada'ö: "E 'wa hā, tawamhā, te ro'madö'ö'wa hā ūwē uptabi hā 're höiba, duré ūtsinomri wē hā, dza Da'ránhipai'wa, te te ūmanharī hā, tinhim'a'uwē nhitsimhā, te te tāma tsömri mono da böötö ūbō na datsa ūahö hā amnho'a hawimhā. ⁴³Tāma ūrowē tahā romhuri'wai ma hā, Da'ránhipai'wa hā dza witsimhā, te te ūne hā ūma tsöpētēmhā! ⁴⁴Tô tsena uptabi na hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa, ū hā, te dza 'manha uburé marī ūwē, tite nhitsimhā. ⁴⁵Dama romhuri'wa hā, tadza hā, te te tsima nharimhā ūtsiri 'remhā: ūnhim'ihö'a hā wei ūwitsi tsu'u da hā, mare di", duré dza ūma ūtsāna'rata, romhuri'wa norī ahöri na hā, aibö norī pi'öi me hā ūtsina, duré hötsi na duré dza ödzé hötsi na tsi tihöiba, ⁴⁶ūtsim'ihö'a tahā romhuri'wa te hā, te dza wi, böötö ūti ūmaiöhöimana ū ūma hā duré böötö ūwaihu'u'ö 'remhā; ū hā dza ūwa'wa ūma aipo'o, duré dza ti'ru ūputsi wē hā ūhöimana ūtsipai ahö norī ma hā.

⁴⁷Tahā dama romhuri'wa hā, te te ūwaihu hā tinhim'ihö'a ma ūwē hā, tadza hā, tite na bö, te te ropetse ū di, duré ūtsitsapētē ū di ūhō ma ūwē dzarina hā, te dza tāma dati pré'é ahö ni ūsidöpötsi. ⁴⁸Tadza hā, tahā, te te ūwaihu'u'ö hā, te te tsima ūwē na hā, duré te te 'manharimhā marī hā ūwē

hā, podzéhönhorō na dapré hā dza tsyry na hā āma adzöri ni tsidöpötsi na hā. Tahā ni'wa ahö na, te te waibui wamhā ahö na, dza da te tiwi waptērē dza'ra, duré ni'wa hā ahö na īumnhatsi hā höimanamhā tāma, tsa'ētē na hā dza tāma datsiwaptsari dza'ra.

Danho'reptui'wa robdzépata nhowa īhöimana --- ⁴⁹Wa hā, wa we āwitsi udzö ti'ai u hā, duré, e niha aré īwē hā, wa hā tō te ītsima īwē, aré tō ro'o da hā! ⁵⁰Wa hā te dza īrāti'i ni, duré niha wa īpahi na īhöiba āhā īwatobrodzém u hā!

Danho'reptui'wa da'uptsātā wa na īhöimana --- ⁵¹E te īrotsa'rata dza'ra wa'wa, we īmorī na hā, romharé, te tsārī da hā ti'am hā. Mare di, wa hā wa aima nharī dza'ra wa'wa, tadza hā da'uptsāna. ⁵²Tadza hā tō āhawimhā, nima hā 'ri īhöimana āma hā īmrotō dahöiba ré hā, te dza tsima tsipo'o dza'ra, tsī'umdatō hā maparane wa'rāmim da hā, duré maparane hā tsī'umdatō wa'rāmim da hā; ⁵³te dza tsima tsipo'o dza'ra: damama hā ti'ra wa'rāmim da hā, duré ī'ra hā timama wa'rāmim da hā; dana hā tō duré ti'ra tsipi'ō wa'rāmim da hā, duré tō ī'ra tsipi'ō hā tina wa'rāmim da hā, damaprebaba tsipi'ō hā titsani'aba wa'rāmim da hā, duré tō ītsani'wa hā timaprebaba tsipi'ō wa'rāmim da hā.

Ītsa'retse waihu'u pu bötö na --- ⁵⁴Dza hadu, te tāma anha a'uwe ī'ahö norī ma: "Niwa 'madö'ō dza'ra wa'aba monomhā, höiwa nhirōno 're ītsimatsa mono na hā bötö dzatsidzém niwī hā, õne haré te īnharī dza'ra wa'aba mo: 'Tā, te dza tit'a, āne īputsidzé hā. ⁵⁵Duré niwa bötö na rowa'u hā we te rowapörīmhā, ropi'reba hawimhā, te dza īnharī dza'ra wa'wa: 'Rowa'ro te dza 'manha', duré āhā tō tsidöpötsi. ⁵⁶Tsima'uripetse norī hā, tsa'retse waihu'u petse dza'ra wa'aba di, marī īwairébé mono hā ti'a āma hā duré tō höiwa na hā, duré, e marī wa bétē, marī dza'retse wědzé hā awa'awi bötö na hā 'manharī dza'ra wa'aba õ di. ⁵⁷E marī wa bétē āma rowairébé dza'ra wa'aba õ di, röwi a norī wa'wa hā marī īwē na hā. ⁵⁸Taha wa aimorī ré hā atsada me hā, dahöimana uwaimrami 'rātsutu'wai u hā ītēme ane aba tsina, atsiptete atsébré da atsitsadze aba na hā õhō me hā bödödi na hā, marī da õ hā, te te ai'āma robödö tō da dahöimana uwaimrami'wa nho'a hā, dahöimana uwaimrami'wa 'rātsutu'wa hā, te dza dama atsa're rowairébé'wai u hā, duré rowairébé'wa watsédé hā dza atsē danhitobdzéb u hā. ⁵⁹Wa hā, wa tinha, dza aiwatobro õ di õhawimhā, wa'öbö wana hā da'rātsutu'wa rom'uipradzé prum na hā."

13 Danhimdzari hā dadzô dahörö wē datsi'ruiwaparidzém u hā

--- ¹Āne tsyry na höimana ré, te ni'wam norī hā we ai'aba're, te tāma rowatsu'u dza'ra, marī ūwatobro hā, niwamhā Pilatos hā ma, u, ūwapru wadzari dza'ra tinhipārī wapru me hā. ²Timreme apō, te 'manharīmhā, te tinhia: "E te atsimidzadze dza'ra wa'wa, ūrobdzépata dza'ra aba na hā, āhā ūputsi wē na hā āhā Galileu norī hā, e ūhöimana dza'ra ūwatsétē uptabi aihini ūamo norī Galileu nhipai u hā. ³Mare di, wa hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa; tadza hā, atsi'ruiwapari dza'ra wa'aba mono ū wamhā, te dza uburé aiwaptsi atö'ö dza'ra wa'wa. ⁴Niwamhā, ma te mitsito ūrādzahu 'ri'rāihö Siloé tsimro tsimei wamhā, e te āma ūrotsa'rata wairébé dza'ra wa'wa, te te ūupa dza'ra na tsa'ëtē na aihini 're ūrobdza'ra mono Jerusalém āma norī nhipai u na. ⁵Mare di, wa hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa; tadza hā atsi'ruiwapari dza'ra wa'aba mono ū wamhā, te dza 're atö'ö dza'ra wa'aba mo, aihini petse aiwaptsi āhā tsine hā.

Romnhimiré wede'rā'ō na --- ⁶Te watsu'u dza hadu āhā rowatsu'u nhimiré hā: "Aibö te hā, te 're 'maiħöimana, wede hā ūre na ūburu āma hā. Te we oto tsô mo, te te tsabu da hā ūrā dzô, tadza hā, te te 'manhopëtē ū di. ⁷Taha wa, ma te 'ru'rāire na romhuri'wai ma hā tinhia: 'Wahum nħi'umdatō na hā, wa wei ūne ūrā dzô hā, āhā wede u hā, duré niwa, te 'manhopëtē ū di. Tsidzöri; e marī wa, te dza wamna ti'a hā, 'rāi āna da hā. ⁸Tadza hā, ū hā tsada'ō: 'Inhim'ūhö'a, a'ö āhā wahum na hā wede höimana, marī āna, wa hā ab're wa dza āma tāma uirī, duré te ahiri da, ti'ai wadzardzé hā. ⁹Taha pariptsi, āté dza ūrā ... ūwa'rāmi wamhā, a hā, te dza ūtsidzö!

Pi'ō nhi'odo, da te ūpe romhuri 'rātsutu wa --- ¹⁰Āne tō ū hā höimana ré tsitsanho tsina danho'redzé ūmaiħöimana āma hā, romhuri 'rātsutu wa. ¹¹Duré tame, te mitsi pi'ō hā tihöiba, danhimimrami hā oto āma ūhöimana hā wahu mitsito ūrādzahu na, ūhöiba tsāmri'ō, te natsi ūmanharī hā ūtsépu'u na; uburé ūhöiba ts'ioto di duré niwa niha wahui waihu'u ū di. ¹²Te 'madö'ō wamhā Danho'reptui'wa, te tsô hö, duré tāma tinhia: "Pi'ō, te aihöiba aihödzé ū petse na!" ¹³duré tinhib'rada hā āma tino. Tō awa'awi uptabi, ma te ū hā ūne haré tihöiba wahu, duré Da'rānhipai'wa na hā, te te tsima rowē dza'ëtē.

¹⁴Danhim'ūhö'a hā danho'redzém āma hā, tadza hā te tihöiba tsib'ru na hā, Danho'reptui'wa, te te ūmanharī na dape hā romhuri 'rātsutu wa, duré apō timreme, te te 'manharīmhā, te tinhia aihini a'uwe ma hā: "Ūmropö

bödö, te tihöiba romhuridzém da hā; taha wa, we ai'aba'rei wa'aba mono, āhā böötö mono na hā, da te aipetse dza'ra wa'aba mono da hā, duré bödö hā romhuri 'rätsutu mono wam ō di!" ¹⁵Tadza hā, ma Danho'reptui'wa hā apö adzada'ö: "Itsima'uripetse norī! Aihöiba mono bö aba hā, a norī wa'wa hā, romhuri 'rätsutumhā, e ate podzé ts'i'abö wa'wa hā, 're tsani dza'ra aba mono ō di, duré niwamhā ate po'repo hā, wa'ra hawimhā tsaprōni da hā, te te hö'rēne da hā. ¹⁶Duré āhā Abraão 'ra pi'ö hā, īhöiba tsämri'ö watsédé hā, te ī'öri hā, ma te mitsito ī'rādzahu wahu hā āma ai'utö, e datsitsawi wē höimana āna, da te wadzere da hā, romhuri 'rätsutu böötö na hā." ¹⁷Mreme monomhā āne, aihini a'uwē norī hā ī'rui'wa īwa'rāmi ītsimatsa norī wi hā, ma tirowadzéb dza'ra, te tsima rowē dza'ra nherē a'uwē ītsö'uma hā, uburé marī īwē, te te ī'a'manhari mono na hā.

Romnhama prum na romnhimiré --- ¹⁸Te tō te nharī awa'awi: "E nima hā, Da'rānhipai'wa, te rom ne hā te 're höiba, e marī āma wa dza tsimiré'ē. ¹⁹Āhāta romnhama pru tsine hā, aibö hā, te ī'öri duré 're tite wede 'ru rob āma hā; ō hā tiprédu, oto tsiwede, duré oto tsi norī rowē hawimhā āma höimana dza'ra, īpa nhipti na hā."

Ītsimiré amnho wapudzém na --- ²⁰Dza hadu te tinhā: "E maha na, wa dza Da'rānhipai'wa te rom na hā āma tsimiré'ē. ²¹Āta ta aiwamhā amnho wapudzé, ta mitsi pi'ö hā, te te ī'öri hā, duré te te ītsimī'uri hā ts'i'umdatö na āma ītsipo upadzum na hā, ōwa uburé petse, te te īwadzaridzéb u hā.

'Ridawa ts'i'ahi na, Judeu ībō īhöimana'ö norī hā, da te ītsämradzé, duré ī'räti'ö norī dzö īdahätsidzé --- ²²Danho'reptui'wa, te ro'rahöri monomhā 'ri'ahö na duré danho'uma waibaba hā, te dama āma tsitsanho tsi na hā, duré tsitsaproni tsina hā Jerusalém u hā. ²³Duré te ni'wa hā tsadanha: "Danho'reptui'wa, e āma īmro tsyry na, te dza tatsitsö'reptu dza'ra ni." Ō hā atsa tsada'ö: ²⁴"Re atsiptete dza'ra wa'aba mono, 'ridawa ts'i'ahi na 're atsitsi aba mono da hā, tadza hā wa hā, wa dza aimarī dza'ra wa'wa, da'ahö uptabi na hā, te dza tsö danhopré 're danhitsitsi mono da hā, duré da te uwe dza'ra mono ō di dza. ²⁵ Niwa 'ri tede'wa höimanamhā dza wahudu, duré höimanamhā tsitom na hā, duré a norī wa'wa hā 'röwi īaihöimana dza'ra wa'wa hā, dza āma ītsäna'rata dza'ra wa'wa 'ridawa ta'a na, aimreme tsina wa'aba hā: 'Wanhim'īhö'a, wama tsitowa na!' Ō hā dza ai'adzada'öbö 'wa: 'Wa hā īma waihu'u ō di a norī wa'wa hā, nima hawim na hā'. ²⁶Taha wa, te dza aimreme na hā āma tāma

īna'rata 'wa: "Wa norī hā, wa wa tsaihuri, duré wa wa te öhuri atsō'remhā, duré a hā te wama atsanho mo wanhibimiwarāmhā! ²⁷Ö hā tadza hā dza ai'adzada'öbö 'wa: 'Wa hā, īma waihu'u õ di, a norī wa'wa hā, nima hawim na hā; āma īma ai're dza'ra wa'aba aihini, a norī wa'wa hā, īma īrowairébé upa dza'ra wa'wa hā!"

²⁸Öwa dza 're da'ry'ry, duré dza 're da'wa hāihātsi dza'ra, niwa 'madö'ö dza'ra wa'abamhā Abraão, Isaac, Jacó duré tō aihini ro'mahörö'wa norī hā, Da'rānhipai'wa te rom āma hā, duré a norī wa'wa hā, tadza hā da te atsāmra aba nherē hā rom'u. ²⁹Ö norī hā, te dza we ai'aba're böötö putsidzé hawimhā, duré tō böötö dzatsidzém hawimhā, romhöimo hawimhā, duré tō ropi'reba hawimhā, duré rowa dza 're höimana dza'ra danhamradzém na Da'rānhipai'wa te rom āma hā.

³⁰Āhā ta da'rātsutu'wa norī hā īmorī'rata u hā dza 're höimana dza'ra, dza īmorī'rata norī hā da'rātsutu u hā 're höimana dza'ra."

Herodes, waptsāwawē hā --- ³¹Tō taha böötö na, ma te nima norī hā fariseu hā ītēme tsina ropto dza'ra, te õ ma nharī dza'ra: "Mo oto duré aimorī āhawimhā, e marī wa, Herodes te tsima wē, te te aiwīrī da." ³²Ö hā ma te tsada'ö: "Ma oto ītēme ai'aba'rei wa'aba tāma nharī dza'ra wa'aba da, āhā waptsāwawē ma hā: Āhā ta wa hā, da'āma ropéi'wa te adzani, duré wa hā, wa te 'manharī dape hā āhāna hā, duré awēmhā, duré böötö n̄hi'umdatō āma hā, dza te ī'uproti da hā! ³³Tadza āhāna hā awēmhā, duré tō awē amo na hā, wa dza āma udzutsi īte bödödi na hā, tadza hā ībōi õ di mitsi ḥo'mahörö'wa hā, Jerusalém nhiti īdö'ö da hā.

Jerusalém nhitsiwi damreme --- ³⁴Jerusalém, Jerusalém, ro'mahörö'wa norī pārī 'wa hā, duré te ī'mapārī mo ētē na, we atēme da te tāma īrob'ru dza'ra aba mono hā; ahö na, wa aré ītsima te 're wē ai'ra norī wa'wa hā, te a'ubumro mono da hā, tsī'a ne hā ti'ra hā, dza te te ī'a'ubumro ne, tipaihi dzaripi 'rowimhā; tadza hā, atsima 're wē mono õ di! ³⁵Āhā ta, atsōrōwa wa'wa hā, dza 'ri rēme na hā tihöiba. īhe, wa hā wa dza aima nharī dza'ra wa'wa, atsiwi ī'madö'ö aba õ di dza, bödö nimame dza īnharīdzém dza'ra wa'aba u hā:

Tāma īrowē, tahā ni'wa hā Da'rānhipai'wa nhitsi na hā we īmorī hā!

14 **Da te īpe ö nhimidupto Romhuri 'rātsutu böötö wa ---** ¹Niwa romhuri 'rātsutu wa, ma te õ hā ādzé fariseu norī nhim'īhō'a ī'maihöimana nhorōwa u hā, īme tsa da hā, te duré õ norī hā tō

tsiwi pibu. ²Tame te ö nhimidupto hā tihöiba ītsō'remhā. ³Āne mrememhā, Danho'reptui'wa te tinhā, īrudzahi na rowaihu'u dza'ētē'wa norī ma hā duré tō fariseu norī ma hā: "E ībö, niwamhā, e mare di dape hā romhuri 'rātsutu na hā." ⁴Tadza hā ö norī hā te ari'iwi tihöimana dza'ra. Ma ti'ö tawamhā, ma petse, duré oto tsitsa'u tsawi. ⁵Töibö parimhā, te oto adzadanha: "E ma hā a norī wa'wa hā, ni'wai wi īra hā, niwamhā ītsimidzama podzé'ōmo nhi'odo aibö hā wawai 're tiwi waptā'āmhā, e dza waptu na, apö te te wadzere ö di romhuri 'rātsutu na hā." ⁶Āne parimhā marī na hā, apö te te tsiwi tsada'öbö waihu'u ö di.

Dahöimanadzé pitsudu --- ⁷Tō awa'awi, ma te āma dama tsimiré'é, tsō īdahätsi norī ma, te awaihu'u wa, niha ö norī da höimanadzé morī'rada, te te tsima īpitsutu dza'ra mono na hā. Te tāma anha: ⁸"Niwa ni'wa hā atsō hörömhā datsina damro u hā, īmorī'rata u aihöimana tō; watobro tō da, ni'wa atsipai u īwē uptabi hā tsō īdahörö hā, ⁹duré ni'wa hā atsō īhörö hā duré öhō na, te dza aima tinhā: 'tāma rēme dahöimanadzé hā.' Te dza aihöiba tawamhā, aima rowadzé uptabi na hā dahöimanadzé da'rātsutu'wai u īaihöimana na hā. ¹⁰Iwa'rāmi, niwa atsō dahörömhā, da'rātsutu u dahöimanadzém na hā aihöimana, niwa witsi wa ni'wa atsō īhörö hā, te aima nharī da: 'īdzawi'wa, we āwa īmorī'rata u aihöimana.' Duré āne hā dza aima īrowē, aihini tsō īdahätsi norī ntho'remhā. ¹¹Tadza hā uburé tahā ītsitsarötō mono hā, te dza da te āma 're ti'awi, duré ni'wa 're tsitsyry monomhā, te dza tsarötō ni."

Tsō īdahätsi norī mrami --- ¹²Tō awa'awi te duré dadzō īhörö ma hā tinhā: "Datsa hā abdzuma hā dama tsōmri monomhā, niwamhā barana hā atsiwaihu'u norī dzō hā aihörö tō, duré atsitsānawā norī dzō hā, duré tō atsiwadi norī dzō hā, duré tō aī'rata ītsöröwa ītsimari ahö norī dzō hā, atsō hörö dza'ra tō da; atsō hörö dza'ra twa, te te aima wa'öbö dza'ra da, tsō īaihörö dza'ra ne. ¹³Iwa'rāmi, niwa datsi'wa'uburé 'manharī monomhā, ītsimari'ö norī dzō, duré īwaima norī dzō, duré ī'rata 'ré norī dzō, duré tō ītob'a norī dzō aihörö; ¹⁴dza aima īrowē, tawamhā marī wa, ö norī hā, marī na hā dza te te aima wa'öbö dza'ra ö wa. Tadza hā te dza aima wa'öbö ni īwē norī tsihöibadzém āma hā."

Tsō īdahätsi norī hā, te te tsiwi īwē'ö datsai wē hā --- ¹⁵Te te waparimhā, īma tsa hā, te tāma tinhā: "Rowē taha ma, Da'rānhipai'wa te rom āma datsa na ītsa hā!" ¹⁶Tadza hā, ma te ö hā tsada'ö: "Ni'wa aibö hā,

te mara na datsa ūtsa'ēne hā, te natsi te dama anhomri, duré da'ahö na, te dadzö hö. ¹⁷Bödö mara na datsa da höimanamhā, ma te tinhimi'ubumroi ma rob'ru, tsô ūhöörö dza'ra norī ma, te te nharī dza'ra da hā: we ai'aba'rei aba uburé töibö rope hā. ¹⁸Tadza hā aihini tsimitsutu haré, te te 'ruiwapari dza'ra tō da hā, tiwi waptērē dza'ra. ūmorī'rada hā, te tāma tinhia: "Ti'ai wa'ōno hā wa 'mai'upra, wa ūtsimawē, te 'madö'ö da; taha wa, wa aiwi waptē, ūdzatōrī da hā." ¹⁹Ūamo hā te tinhia: 'Wa hā wa ūtsima upra ūmrotō na powawē ts'i'aibö nhoré ūuiwada ts'i hā, duré te pibu da; wa aiwi waptē, ūdzatōrī da hā.' ²⁰Duré ūamo hā tinhia: 'Wa hā, wa tō ūmro, duré dza ūbō āma ūmorī ū di.'

²¹Apō morīmhā, romhuri'wa hā, te uburé tinhim'ūhö'a ma hā rowatsu'u petse. Tsib'rui wamhā 'ri tede'wa hā, te tinhimi'ubumroi ma tinhia: 'Tsa'ētē aimorī warāi ba dza duré 'ri ahö nhiriti na, duré we ūwitsi dza'ra na ūtsimari'ō norī hā, ūwaima norī hā, ūtom'a norī hā, duré tō ūhi're norī hā.' ²²Ūtsimi'ubumro hā te tāma tinhia: ūnhim'ūhö'a, marī ūma ūru hā, wa tō 'manha, duré dahöimanadzé hā dza hadu te ūihöiba.' ²³Danhim'ūhö'a hā te tinhia tawamhā tinhimi'ubumroi ma: 'Aimorī bödödi mono na, duré bödödi waré mono na, duré 'ru dzahi na, a'uwē norī ma, we tsitsitsi da, marī ūna, ūhorōwa hā, 'matsitsi na höimana da hā.' ²⁴Tadza hā, wa hā, wa aimarī nharī 'wa, ni'wa hā höimana ū di tsô ūdahätsi norī hā, ūte mara na datsa hā, dza te pibu dza'ra ū di.'"

Wē'ō na marī wama ūhöimana dza'ra mono hā ūwa'öbö dza'ēne hā ---

²⁵A'uwē ūtsō'uma hā, te ūme ts'i'aba're. Danho'reptui'wa apō ūtēme tsipi'ra dza'ra wamhā, te tāma anha: ²⁶Ni'wa hā we ūtēme morī wamhā, duré timama hā, tina hā, te te 'ru'manharī ū di wamhā, ūimro hā, ūi'ra hā, ūtsitsānawā aibö norī hā, duré tō ūtsitsānawā pi'ō norī hā, duré tō 'röwi ūtihöiba hā, tahā dza ūdzamarī'wai ū di. ²⁷Ni'wa hā 'wamarī, ūte te duri ū wamhā, duré we ūdzarina tō morī ū di ūdzamarī'wa na hā.

Wē'ō na uburé danhimroi wē hā --- ²⁸Ni'wa hā taha wa, te tsima wē wamhā, te te 'manharī da, 'ri 'rāihö hā, ūmorī'rada hā, e dza a'ö tsima ūsāmra ū di, ūma ūmro, te te 'manharī da hā, ūma ūrob'uprotsidzéb da hā, te te rotsa'rata petse da, waihu'u petse dzō, niha te te ūma ūrātsutu da hā.

²⁹E dza watobro ū di, te te ūsārimhā ūuparidzé hā, duré tāma höimana ū wamhā ūtsimidza're hā, te te ūuprotsi da hā, aihini te te tsiwi ūmadö hā, dza oto ūma tito dza'ra, mreme tsina hā: ³⁰Ū hā aibö hā, ma te ūmanharī na

hā, āma tsāna'rata, duré, e te te uprotsi āna! ³¹Duré ī'amo hā, ni'wa hā da'rānho'u hā morīmhā datsi'ahōri da hā, ī'amo da'rānhōmo me ts'iwapé da hā, ī'mori'rada hā, e dza a'ö tsada tsāmra õ di, tinhim'a'uwe mitsito wapto aibö norī höiba hā, te te a'madö'ö da hā, pé te te ī'wapéi waihu'u petse dzō, dza te te tsina ītsö'ötö dza'ra hā, maparaneto wapto aibö norī höiba na hā! ³²ī'wa'rāmi, āne dza hadu ītsada hā romhō na höimana dza'ra ré hā, dza rowairébē'wai ma hā tāma rob'ru, romharé hā waihu'u petse wamhā, te te waptērē da hā. ³³Aiwaptsi taha wa, tsiwa'ru a norī wa'wa hā ni'wa marī, te wē'ö wamhā, uburé āma 're īhöimana mono da hā, mare di tahā īdzamarī'wa da hā.

Aihöimana tō īwadzari õ na hā --- ³⁴Datsai warīrīdzé hā tō höimana bö īwē uptabi na hā. Tadza hā, e bété oto datsai warīrīdzé hā ītse robaba wamhā, e marī na, dza datsa hā warīrī ni. ³⁵Ti'a da hā wē'ö di duré ti'ai wadzardzéb da hā höimana õ di: rom'u da te ītsāmra da tsi. Ni'wai ma ītsimiparidzé hā tāma höimanamhā, te wapari!"

15 Tsi'umdatō danhimidzawi petse na ītsimiré --- ¹Aihini, te rom'uipradzé dzani'wa norī hā, duré tō īwatsétē ré hā, ma 'röwi petse hā tsina rotéte dza'ra, te te wapari dza'ra da hā. ²Fariseu norī hā, duré tō ītsihötö'wa norī hā, tadza hā te natsi āma timreme watsétē dza'ra, tsadawa'ratsi tsina hā: "Āhā aibö hā, te īwatsétē ré norī hā, te te 're awaibu, duré īme te tsa dza'ra!" ³Te watsu'u õ norī ma, taha wa, āhā rowatsu'u na ītsimiré hā.

Pone'ēnhimidzawi ītsimani --- ⁴"Ni'wai ma, mitsito' dzahu tāma höimanamhā pone'ēnhimidzawi hā, duré mitsi tiwi tsimani wamhā, e dza a'ö para'ötōweto para'ötōwe hā, te te rēme õ di ti'ai 'ré wa, duré e dza tsō rītī mono õ di mitsi ītsimani dzō hā, te te ītsāmridzéb u hā. ⁵Duré te te tsāmrimhā, rowē uptabi na hā dza tinhohi na tsima tihi, ⁶duré oto apö 'ri tēme hā morīmhā, dza tidzawi'wa norī dzō hā hö, duré tō ī'rata 'röwi 're īhöimana dza'ra mono dzō hā, mreme tsina hā õ norī ma: "Atsima rowē dza'ra wa'aba īme, e marī wa, wa tō titsā īte pone'ēnhimidzawi īwi ītsimani hā!" ⁷Wa hā, wa aimā nharī dza'ra wa'wa, aiwaptsi āne dza rowē uptabi hā dza 're höimana rowē āma hā, mitsi īwatsétē ré hā ītsitsāmri na hā, para'ötōweto para'ötōwe īwē īhöimana dza'ra norī nhipai u hā, te te tsima 're wē dza'ra mono õ di, 're tsi'ruiwapari dza'ra mono da hā.

Rob'uipradzép tede ītsimani --- ⁸Niwamhā ni'wa pi'öi ma mitsito

rob'uipradzép tede hā dza tāma tihöiba, duré dza mitsi tiwi aimani, e dza ūro'ore hā, te te ro'o ū di, e 'ri dza wamro, e duré hötö'ö uptabi na hā dza tsō ūni, te te ūtsāmridzéb u hā.⁹ Duré te te tsāmrimhā, dza tidzawi'wa norī pi'ō dzō hā hö, duré tō 'rōwi ūrata ūhöimana dza'ra mono dzō hā, dza tinhā: 'Atsima rowē dza'ra wa'aba ūme, e tihai wa, wa tō titsā rob'uipradzép tede ūte ūwi ūtsimani hā!'¹⁰ Wa hā wa dza aimā nharī dza'ra wa'wa, aiwaptsi ūne dza rowē hā Da'ránhipai'wa te rowatsu'u'wa norī nho'remhā, mitsi ūwatséte ré hā, ūtsitsāmri na hā".

Da'ra ūtsimani duré ūhöimana wē - Da'ra te ūmarī upro ---¹¹ Te tinhā dza hadu: "Mitsi aibō hā, te maparane ūra hā tāma tihöiba.¹² Ūhöiba té hā, te timama ma tinhā: 'Ūmama, a te ūma ba'ā ūtsōmri na ūnhimroi rēme hā ūma ūhöimana da.' Duré tō ūmama hā, marī tite na hā, ma ūma tāma aipo'o dzahuré.¹³ Bödö umro na tsi'utōrī parimhā, te ūra ūhöiba té hā uburé marī tāma ūhöimana dza'ra hā a'ubumro, oto romhö uptabi na romnhidzöri u hā mo, duré tame ma te tite uburé marī tāma ūhöimana na hā dama aipé, ūhöimana watséte na hā.

¹⁴ Duré ma te uburé marī tite hā uprotsi petse. Ma we ūtsitsiwimhā tamemhā tiromhöiba romnhidzöri 'remhā, ma mra tsa'ētē uptabi hā tāma watobro, duré ū hā ūma tsāna'rata romnhiwatsi ūhöimana na hā.¹⁵ Te oto mo taha wa, aibō ma, te te tāma romhuri mono da hā, ta romnhidzöri 'remhā; taha wi, ma tāma rob'rū tite ūtehutu mono u hā, uhöbö, te te tāma 're apibui mono da.¹⁶ Ū hā, te aré tsimawē tsa da hā, mra, te te tsima wīrī da, uhöbö tsa ūpru, te te ūhuri mono na, tadza hā ni'wa, te tāma tsōmri ū di.¹⁷ Duré oto tsīwa tsimei wa, te tinhā: 'E niha, te ūmama ma romhuri'wa hā 're ūhöimana dza'ra, duré tsada're wapu hā, te te 're 'mahöpärī dza'ra datsai ahö na hā, duré oto wa hā ūmemhā, wa ūdö'ö mrap-te hā.¹⁸ Wa dza oto mo, ūmama dzō ūrītī da, duré te tāma nharī da: ūmama, wa hā, wa ūwatséte rowē ūma hā, duré a'āma hā;¹⁹ Oto wa hā ūbōi ū di, a'ra na hā, a te 're ūmahörö mono da hā. ūori wē na, aimā romhuri'wa norī tsine hā.²⁰ Te mo tahawimhā duré te oto mo timama hā, te te tsōpētē da.

Ū hā dza hadu romhö na ūhöimana ré, ūmama hā, te te tsāmrimhā, ma te tsa'ētē uptabi hā ūma aiba, te wara duré tsime ūtēme, ūbutu u uburé petse, te te ubu uptsōmri.²¹ ūra hā tawamhā, te tāma tinhā: ūmama, wa hā, wa ūwatséte rowē ūma hā, duré a'āma hā; oto wa hā ūbōi ū di a'ra na, a te 're ūmahörö mono da hā.²² ūmama hā ūtinhimi'ubumroi ma, te anha: 'Ma oto ai'aba'rei wa'aba tsa'ētē, we 'mai'ori aba da'udza ūhönhinhāwē pa uptabi

hā, duré apö āma udza dzahu aba da hā, duré tāma 'manherē aba danhiptōmohi tétédzé hā, ītsiptōmohi āma hā, duré dapara'udza höbö hā īpara āma hā tāma manherē wa'aba.²³ We 'mai'ōri aba podzéwatsétē'udzé aibö īhöi petse uptabi hā, duré wīrī aba, wa te watsiwi rēne da, duré watsiwa'uburé wa'aba,²⁴ āhā wa āhā īra hā, ma tō īwi dörö, duré apö, te īma tihöiba; te tihöiba tsimani na hā, duré apö, ma tsōpētē ni!" Duré datsiwa'uburé na hā āma tsivi tsāna'rata.

²⁵ īra höiba 'rada hā, te tihöiba apetse na hā. Apö witsimhā, oto 'ri tēme romhutu wa, ma te romhörö hā wapa duré datsi'rēne hā.²⁶ Romhuri'wa dzō 'maiħörömhā, te tsadanha, marī īwatobro dzō hā.²⁷ Āhā te tāma tinhā: 'Ano, ma te apö wi, duré aimama hā podzéwatsétē'udzé aibö īhöi petse uptabi hā, ma 'maiwī, marī wa, apö te te öri wa höiba ré.'²⁸ Taha wa, ma te ö hā tsa'ētē uptabi hā ab'rui petse, duré te te tsimawē ö di tsébré da hā. īmama hā, ma ītēme watobro, te te tiwi rowaptērē mono da hā.²⁹ Ö hā tadza hā, ma timama hā atsa tsada'ö: 'Wahum ahö na hā, wa ama te romhuri, duré niwa, te tsa'rei ö di anhimirob'rū hā, duré niwa a te īma 'manhomri ö di, mitsi pone'ere hā īdzawi'wa norī tsiré hā datsiwa'uburé, te 'manharī da hā.³⁰ Tadza hā, we āhā a'ra īwitsi ma tsi, uburé marī ate īwē ama īhöimana hā, te awi ītsōmri hā, pi'ö tsiwa'ru dahöimanadzé ma, duré öhō ma, ma 'maiwīrī ni, podzéwatsétē'udzé aibö īhöi petse uptabi hā!'

³¹ Tadza hā, te īmama hā tāma tinhā: 'īra, a hā te ītsiré öne u'ötsi hā 're aihöimana mo, duré āhā marī īma 're īhöimana dza'ra mono hā, uburé ate hā.³² Tadza hā wē na tō datsiwa'uburé, wa te watsiwi 'manharī da tsi tō, duré wa te watsima rowē dza'ra da tsi tō, e marī wa, āhā ano hā ma tō dörö, tō duré, ma te apö höiba ré hā wi; ö hā ma tō aimani, tō duré apö 'matsāmri ni!'

16 Robdza'rata'wa ībō wē na īhöimana'ö --- ¹Te nharī dza hadu tidzamarī'wa norī ma hā: "Aibö ītsimari ahö ma hā, te tī'maiħöiba robdza'rata'wa hā; te tāma watsu'u ni īhöimana mono na marī, īte te dama āma 're īropéi mono na hā, īte īwē na. ²Ma ti'ru tsō dahörö da hā, duré tāma tinhā: 'E marī āhā te īwapari hā damreme hā ai'āma hā. Tsa'rata ate robdza'rata höimanadzé hā, oto a hā awa'awi hā robdza'rata'wa na hā āma 're aihöimana mono ö di! ³Robdza'rata'wa hā tawamhā, te rotsa'rata petse: 'E marī wa dza 'manha īnhim'īhö'a hā, robdza'rata'wai hawi, te te īwadzeremhā. E wa dza ab're, īma wē ö di. E īnhīwarī mono da, īma rowadzéb di... ⁴Wa tō waihu'u, marī dza te 're

ĩ'manharĩ mono da hã, da te ĩdza'rei wamhã robdza'rata'wai hawimhã, te tihöiba ni'wa hã, te te ĩ'ori da hã tinhorõwa u hã.

⁵Ma dadzô hö tawamhã, ̄tsim'ihö'a ma marĩ apõ, te tãma ̄tsõmri dza'ra dzô hã, ̄höiba mono bö hã mitsi tsi, duré tinhã ̄morõ'rata ma hã: 'Uburé hã e niha, te aima tihöiba apõ ̄nhim'ihö'a ma ̄tsõmri da hã.' ⁶Mitsi dzahuto na umre dzadadzöri hã datsai waipodzé ré hã.' Ma te õ hã tsada'ö: 'Te tinhã tawamhã, ã ate hã ̄ruiwa'öbödzé hã öri, tãma atsamra, duré tsihötö tsa'ëtë: ̄mrotõto hã!' ⁷Töibö pari, te ̄'amoi ma hã tinhã: 'Duré bété a hã, e niha te dza apõ tãma ̄tsõ. 'Mitsi dzahuto amnho'a ̄pibudzé hã', te tinhã. Õ hã, te tinhã: 'Ã ate hã ̄ruiwa'öbödzé hã öri duré tsihötö ̄rädzahuto na.'

⁸Duré ̄tsim'ihö'a hã, te ãma tiwata, tite robdza'rata'wa ̄watsétã ãma hã, romhuri hã, te te rétsi wa höimana wẽ na. ãne ̄'ra norõ hã ãhã wahu wa'õtõ paramhã ̄höimana wẽ tsi hã ãte dapoto tsitsérã hã, da'ra ̄ro'o na 're ̄höimana dza'ra mono norõ nhipai u hã."

̄wẽ romhuri hã rom'upradzém na hã --- ⁹Duré wa hã wa dza aima nharĩ dza'ra wa'wa: "Te ̄'manharĩ dza'ra aba mo datsitsawi hã rom'upradzé me, ̄bö dzarina dahöimana õ nherẽ, marĩ ãna, niwa böti na, tsô robaba wamhã, õ norõ hã, dza te 're aiwaibui wa'wa 'ri ̄tsi'utõri'õ u hã. ¹⁰Ni'wa ̄höimana wẽ hã, marĩ ̄tsyry na nherẽ hã ̄wẽ uptabi, marĩ ̄tsa'ëtë uptabi na hã; duré ni'wa hã ̄bö höimana õ nherẽ, marĩ ̄tsyry na hã ̄bö dza höimana õ di, marĩ ̄tsa'ëtë uptabi na dzéma hã. ¹¹Tô awa'awi aihöimana dza'ra aba wamhã ̄bö õ na uburé rom'upradzé ̄bö õ dzarina, ãma ̄idahöimana hã, e 'wa hã, te dza ai'umnhatsi dza'ra wa'wa, tô tsena uptabi ate wa'wa marĩ ̄wẽ na hã. ¹²Aihöimana dza'ra wa'aba 'wa'ö hã ̄bö õ na ãma ̄idahöimana 'remhã, marĩ ̄wẽ aihini te u hã, e 'wa hã dza marĩ ate hã, te te aima tsõmri dza'ra wa'wa."

¹³Ni'wa hã, te romhuri tõ maparane ̄tsim'ihö'a, tãma ̄höimana ma hã: Taha wa, niwamhã mitsi hã, dza te te 'rui'manharĩ, duré ̄'amo hã, dza te te tsawi, duré niwamhã mitsi, dza ̄tsawi na hã ãma rom'õ, duré ̄'amo hã, dza wẽ'õ. 'Manharĩ dza'ra aba õ di dza romhuri hã Dapoto'wa ma hã duré rom'upradzé ma hã.'

Fariseu norõ wa'rãmi, rom'upradzéb dzawi'wa norõ --- ¹⁴Fariseu norõ hã, rom'upradzém norõ dzawi'wa, te wapari dza'ra natsi uburé ãhã, duré te natsi ãma tito dza'ra. ¹⁵Danho'reptui'wa hã, te tãma anha: "A norõ wa'wa hã atsima 're ̄wẽ dza'ra aba mono, ro'rahöri dza'ra wa'aba mono da hã, rowẽ aba na, aibö norõ nho'remhã, tadza hã, Da'rãnhipai'wai ma hã atsiri wa'wa

hā tāma waihu'u petse di; marī dama ītsa'ēne hā aibö norī ma, Da'rānhipai'wa nho'remhā wē ō di.

Da'rānhipai'wa te rom na ---¹⁶ Dahöimana 'rudzahi hā, duré ro'mahörö'wa norī hā, Joāo tēme hā! Taha wi, tō da te watsu'u īwē īté Da'rānhipai'wa te ro hā, duré aihini hā, te tsada tsiptete dza'ra īwa tsitsitsi da hā.

Īhōimana u'ōtsi ī'rudzahi hā ---¹⁷ Wapu uptabi di, te ro'radzöri da hā rowē hā duré ti'a hā mitsi wawire hā waptā'ā ãna da hā ī'rudzahi 'remhā.

Īdatsiwanhidzari waihu'u'ō datsina damro na hā ---¹⁸ Uburé tanorī hā, te rēme dza'ra monomhā timro hā, duré mro wamhā, aimawi na, te dza 'manha īböl'ō hā, ni'wa hā mro wamhā, īmro, tsi'aibö, te te īrēme na hā, te dza 'manha īböl'ō hā.

Ītsimroi petse watsédé duré ītsimari'ō Lázaro ---¹⁹ Te 'maiħöimana aibö hā ītsimari ahö, 're ītsi'udza mono hā dzadzahö īhö pré petse na hā, duré abadzi ītsidi tsyry höiwane udzé petse na hā, duré böötö nhidöpötsi hā, te tsai wē uptabi na hā 're höimana.²⁰ Ni'wa ītsimari'ō, Lázaro na ītsitsi hā, te natsi ītsib'ri dawamhā tsa'wari, uburé īpē'ē wa're na uptsibi petse ré hā.²¹ Te aré natsi tsima wē tsa da hā ī'a mono na wededza ītsimari ahö te hawim na. Duré waptsā norī, te we ītēme tsi'aba're, te te tiwi uptsōmri dza'ra īpē'ē wa're hā.²² Ma te tiromhöiba. ītsimari'ō hā 'madörö, duré rowatsu'u'wa norī hā, te tsiwi 'mapra, Abraão dzé 're u. Duré 'madörö ītsimroi petse dzéma hā, duré ma ab're 're tō tsērē ni.

²³ Adö'ō norī nhorōwa wē 'remhā, robdzépata wa'wamhā, höimo, te te ro'madö'ömhā titōmo na, duré ma titsā romhö na hā, Abraão duré tō Lázaro īpamhā.²⁴ Tawamhā, te hö: īmama Abraão, we īāma atsiba na, duré a te tāma 'ru na Lázaro ma hā, tinhiptōmohi 'rātsudu hā, te te di'i da hā, īnhoto, te te īma wahö da hā; marī wa, wa īhöiba robdzépata na hā unhama ro'o na hā.²⁵ Abraão hā, ma atsa tsada'ō: īra, īma aipo'repu'u, ma tō īöri pa ate īwē hā, aihöimana böre hā, duré Lázaro hā, öhö tō rowatsétē na hā, te 're höimana; awa'awi hā tadza hā, ma õ hā tsōpētē īmemhā dama rowē hā duré a hā te aihöiba robdzépata na hā.²⁶ Duré oto īhā me hā, wa'remhā duré ai'remhā, te urébawawē hā tihöiba, marī ãna, tanorī, te tsima wē dza'ra wamhā, te te īma ro'rahöri dza'ra mono da wamhā, īhawimhā atsiré höimana dza'ra aba mono da hā, mare uptabi di, duré tsyry na nherē, te tsapri' waihu'u õ di, tawamhā watēme da hā'.

²⁷ Ó hā, ma īma tāma wa'rā: īmama, wa hā wa awi waptē, tsatōrī Lázaro

hā, īmama nhorōwa u hā, ²⁸itsitsānawā hā īmrotō na höimana dza'ra wa, te tāma öri dza'ra da, ë norī ma hā, marī īwatobro 'madö'ö'wa dö'ötsina hā, marī ãna, we ãwamhā ë norī dzéma hā, dahöimanadzéb u hā höimana dza'ra tō da robdzépatadzéb u hā.'

²⁹Tadza hā, ma te Abraão hā tsada'ö: 'Ö norī hā, te Moisés hā tāma tihöimana dza'ra duré tō ro'mahörö'wa norī hā, te te 're īwapari dza'ra mono da hā.' ³⁰Te tinhā ë hā: "Mare di, īmama Abraão, tadza hā ni'wa hā, adö'ö 'remhā tsō'rītī dza'ra wamhā, ë norī hā dza tsi'ruiwapari dza'ra.'

³¹Tadza hā, te Abraão hā tāma tinhā: 'Te te tsiwi wapari ë wamhā Moisés dzéma hā, ro'mahörö'wa norī u dzéma hā, ãne ni'wa hā adö'ö norī hawi tsihöiba nherē, dza te tsi'āma ai'uté dza'ra ë di.'"

17 **īwē wa'rāmi dawaptā** --- ¹Töibö parimhā, te tidzamarī'wa norī ma hā tāma anha: "Tiwi datsimani waihu'u ë di, īwē wa'rāmi dawaptā'ā mono hā, tadza hā ni'āpé tanorī hā, te te dama ī'manharī dza'ra mono hā!" ²Wē di ë hā aré, rom'u da te me da hā öporé u hā, ëtē me marī dzubdzé ībutu, da te tāma tsērē da hā, īwē wa'rāmi dawaptā'ā 'manharī, te te 'mai'manharī tō da, ëtsyry norī nhipai u hā. ³īwana atsōpré aba!

Datsitsānawā pe --- Atsitsānawā hā watsétémhā, tāma petse, ë hā tsi'ruiwaparimhā, 'ruiwapari tō. ⁴Duré ë hā tsiwatsétémhā, aiwa'rāmi ai'āma, wawinhi'umdatō na ãma ëtsahu na böötö nhidöpötsi hā, duré wawinhi'umdatō na hā apö atēme tsimatsitsi monomhā, mreme tsina hā, 'wa hā wa tō ëtsi'ruiwapari pa', a hā dza 'ruiwapari ë di'.

Danhimidzadze nhiptetedzé --- ⁵Rotiwē 'mahörö'wa norī hā, te nharī dza'ra Danho'reptui'wai ma: "Wama tsa'ëtē dza'ra na wanhimidzadze hā!" ⁶Danho'reptui'wa hā, ma adzada'ö: "Aima höimana dza'ra wa'aba 'wa'ö hā romnhamaprum ne atsimidzadze hā, te aré īharī dza'ra wa'wa rowede 're īhöimana dza'ra mono ma: 'Āhawimhā atsitsa'o'o, duré atsi're dzahu na öporé wamhā, ë hā te aré aima po'repetse dza'ra wa'wa."

Dahöimana wadzém na dama romhuri --- ⁷Ni'wa ai're wa'aba hā, romhuri'wa hā tāma 'maiħöimanamhā ti'a na hā, niwamhā abadze norī, te te 're ī'madö'ö mono hā, ë hā, te dza aima tinhā witsimhā apö apetse hawimhā: 'E awa'awi petse ma aiwi, we õne haré hā aimorī wedehöpö u hā'. ⁸Niwamhā īwa'rāmi hā, e dza tāma nharī ë di: 'Ma oto īma 'manharī mara na datsa hā, atsi'utsitsi duré īma romhuri, wa hā ëtsadzéb u hā, duré

te ūdzö'renedzéb u hā; töibö pariptsi, te dza atsa duré dza ūdzö're, a hā da oto'. ⁹Niwamhā e ūrudzahi te dza tāma tihöiba, ō hā romhuri'wai ma hā, te te ūmanharī na hā, da te tāma ūru hā. ¹⁰Āne a norī aba dzéma hā, niwa aima 're ūhöimana dza'ra aba mono hā, uburé rob'ru dzarina, āma 're aihöimana dza'ra aba monomhā, dza 're ūnharī dza'ra aba mo: Wa norī hā romhuri'wai uptabi ō di, wa 'manharī dza'ra ni tō, wa te ūmanharī dza'ra da tsi."

Mitsi tom'āi'ā danhi'a'a ré hā --- ¹¹Āne ō hā Jerusalém u aré tō morī wa, ma te ro'radzö Samaria na hā, duré tō Galiléia na hā. ¹²Darom nhipti u tsébrémhā, mitsito danhi'a'a ré hā, te we ūhō u hā aī'aba're, te te tsiwi tsöpētē da. Romhō na, ma 'madzahöri dza'ra. ¹³Duré ma hā: "Danho'reptui'wa, dama rowaihu'u'wa, höimana wa'āma aiba hā!" ¹⁴Te te a'madö'ömhā, ō hā, ūnorī ma hā, te tinhā: 'Aī'aba'rei wa'aba ūtsa'rata'wai u hā, te te aī'madö'ö dza'ra wa'aba da". Duré ma te tiromhöimana pa, tō ō norī hā tsi'aba'rei ré hā, ma ō norī hā tihöimana dza'ra petse na. ¹⁵Ō norī 'remhā mitsi tsi'madö'ömhā ūpetse na hā, te apö mo, wata tsina Da'ránhipai'wai āma, mreme 'rāihö na hā, ¹⁶duré ma Danho'reptui'wa para u hā tsime 'rāiwaptā'ā na, ti'ai u ubu tsina hā, te tsawi mono tsina hā. Tōta, tahā tō Samaritano. ¹⁷Mreme wamhā, Danho'reptui'wa, te tāma tinhā: "E mitsito hā petse na höimana dza'ra ābō. E momo te tihöimana dza'ra para'ōtōwe atsiré hā. ¹⁸E höimana ābō niwamhā ni'wa hā, apö ūwitsi da hā, Da'ránhipai'wai ma te rowē da hā, tadza hā āhā darom amoi hawim tsi bö wi." ¹⁹Tō awa'awi te tāma tinhā: "Aiwhantu, duré aimorī; atsimidzadze hā, ma te atsō'reptu".

Da'ránhipai'wa nhimirob'ru dza ūwitsidzé --- ²⁰Fariseu norī hā, te tsiwi tsadanharī wa, niwa dza ūwitsi dzō hā Da'ránhipai'wa te ro hā, ma adzada'ö: "Da'ránhipai'wa te ro ūmadö'ö da hā, mare di. ²¹Āma ūdamreme da hā, dza mare di: "Āme te tihöiba! Tame te tihöiba!" Tadza hā Da'ránhipai'wa te ro hā, āhā ta te aiwa'wa aba hā tihöiba!"

Aibö 'Ra nhimbödö --- ²²Dza hadu, apö te tidzamarī'wa norī ma mre: "Bödö hā te dza we aihutu, niwa dza atsima ūwē dzarina wa'aba hā, ūmadö'ö dza'ra wa'aba da hā, ūhō tsi mitsi bödö hā Aibö 'Ra te hā, tadza a norī wa'wa hā, ūhō 'madö'ö dza'ra wa'aba ō di dza. ²³Duré te dza aimarī dza'ra aba ni: 'Āhā ta ūme! Taha ta, tame!' --- aiwairébé aba mono tō, ūtsarina anomro aba mono tō. ²⁴Tō tsena bö, tā tsi'ubudzi, te ūrowa'a

waipo ne, mitsi hā ūrātsudu hā tāma ūhöimana ne rowē ūma hā, duré tiwaipo tihöiba amoi u, ūne te dza watobro, Aibö 'Ra ma hā ūte böötö ūma hā.²⁵ Tadza hā, te dza ūbö hā robdzépata dza'ëtē, duré dza tihöiba ūhöiba wē'ō hā, tahā datsitébré hawim na hā.

²⁶ Iwatobro tsine böötö hā Noé ūma hā, tō ūne dzéma dza watobro, Aibö 'Ra nhimbötö mono ūma hā.²⁷ Ūne te tsaihuri, te te öhuri, te mro dza'ra, duré tō datsina damro hā, te tsima te te tsōmri dza'ra, böötö u Noé uba're na ūtsébrédzéb u; tawamhā, ma we utsu hā tsa'ëtē uptabi na hā watobro, ma 'manha aihini hā da'uprotci na.²⁸ Tō aiwaptci ūwatobro tsine Ló nhimbötö mono ūma tsine hā: te tsaihuri, te te öhuri, te te rob'uipra dza'ra, te te wa'öbö dza'ra, te te rob're dza'ra, te te 'ri dza'ra,²⁹ tadza hā niwa böötö na, Ló hā watobromhā Sodoma hawi, ma te waptärä udzö hā rowē hawimhā duré tō ëtē ro'ope hā, te te uprotci tsina uburé.³⁰ Ūne dza aiwaptci böötö hā Aibö 'Ra hā, da te hōi're wamhā.

³¹ Tō taha böötö na hā, ni'wa hā höimanamhā 'ri nhitsi tihöimanadzém ūma, duré tāma 'mai Höimanamhā romhuridzéb da hā ūtsöröwa 'remhā, te te tsi'ra tō, te te waibu da hā; aiwaptci ni'wa hā apetse na höimanamhā, apö witsi tō.³² Ūma rotsa'rata dza'ra wa'aba pé, Ló mro na hā.³³ Ni'wa hā 'riti monomhā tihöimanadzé, te te 'mai'öri da hā, te dza tsimini, duré ni'wa hā, te te tsiminimhā, te dza te 're pibui wē.³⁴ Wa aima nharī dza'ra wa'wa, tō taha mara na hā, maparane, te dza dadza'waridzé wa tidza'wari dzahuré, mitsi hā, te dza tsapröni ni, duré ūamo hā, te dza rëme ni.³⁵ Maparane pi'ō, te dza tihöimana dzahuré, 'ru'u tsina hā tsi'u hā; mitsi hā, te dza tsapröni ni, duré ūamo hā, te dza rëme ni."³⁶³⁷ Timreme, te te 'mai'manharimhā, te tsiwi tsadantha tawamhā: "E momo, Da'ráñhipai'wa hā". Danho'reptui'wa hā, atsa ma tsada'öbö dza'ra: "Nimomo dahöiba ūhöimanadzéb u hā, tamem dzéma dza tsina ubumro tsipahutu norī hā!"

18 Rowairébé'wa ūtsarina'ō, duré pi'ōi mrotō nhimirowa'rē ---

¹ Te a'ö tāma ūma rowatsu'u nhimiré'é dza'ra, te te tsa'retse dza'ra da, ūrudzahi hā, öne u'ötsi tsö're dza'ra mono da hā, niwa ni'wa tsim'uwa tō da hā.² Te 'mai Höimana nimame 'ri'ahö 'remhā rowairébé'wa hā, Da'ráñhipai'wai ma ūpahi ö hā, duré tāma ūhöimana ö hā, aibö norī ūma ūhöimana prédub da hā.³ Tō taha 'ri'ahö 'remhā, te pi'ō ūmro'ō hā 're 'mai Höimana, tahā te we ūtëme hā mo, mreme tsina hā: ūma 'manharī tō tsena dahöimana na rowairébé hā ūwapéi'wa norī wa'rämim da hā!"⁴ Böötö ahö uptabi na hā, ö hā, te te wē'ō. Töibö pari, ma rotsa'rata

pa tsima tsí: 'Niha wa hā Da'ránhipai'wai ma hā ūpahi waihu'u õ di, duré ūma höimana õ di aibö norí wadzé hā, ⁵tadza hā āhā tō pi'öi mrotō hā, te te ūmanharí hā, te ūma tsõmri robdzei'õ hā õne u'ötsi hā, wa dza wa hā tāma 'manha tō tsena dahöimana na rowairébé wē hā, marí ãna wei morí tō da ūrātsutu u hā, te ūtubu pré'é da hā."

⁶Duré Da'ránhipai'wa hā ãma waptom: "Wapari dza'ra wa'aba, niha te te ūnharí na hā, da'ãma rowairébé'wa ūtsarina õ hā. ⁷Duré, e Da'ránhipai'wa hā, te te aré 'manharí õ di, da'ãma ropibui wē hā tinhimiwaibui ma hā, böö bö duré mara bö, te te 'manharí dza'ra mono nherë ūtsapari hā, ãne tsô 're tsimipari dza'ra mono nherë hā. ⁸Wa hā wa aima nharí dza'ra wa'wa, te dza aima 'manharí 'wa da'ãma ropibui wē uptabi hā tsimitsaré. Tadza hā, niwa Aibö 'Ra hā apö witsimhā, e te dza tsöpëtë danhimidzadze hā ti'a nhitsiwi hā."

Fariseu, duré tō rom'upradzé dzani'wa --- ⁹Te watsu'u dza hadu ãhā rowatsu'u nhimiré hā, ni'wam norí ma ūtsiwaihu'u dza'ra, wē uptabi na hā höimana dza'ra mono na, titsiré norí hā, te natsi te ūwé'õ dza'ra: ¹⁰"Maparane ma aibö hā tsai'uri dzahuré 'ri ūpetse u hā, tsö're dzahuré da hā; mitsi hā fariseu, ūhöiba amo hā rom'upradzé dzani'wa. ¹¹Fariseu hā, tsap tsina, te tinhore' ãne: "Da'ránhipai'wa, wa hā wa ãma aima titsö, marí ãna, wa hā ūhöimana õ di aibö norí ts'i'atarëme ne ūhöimana mono õ di; ūtsiptsaihuri norí ūbö ūhöimana dza'ra mono õ, duré aibö timro wi 're ūnomro watséte mono ne hā, mare di, duré ãhā ta rom'upradzé dzani'wa tsinei õ di. ¹²Wa te robdzépata maparane na romhuri ūswaptom na hā, wa te wa'öbö mitsito ūwa'õno hā aiwa ãma ūtsipo'o mono hā, ūte norí te ūatébré mono na hā." ¹³Rom'upradzé dzani'wa hā romhö na hā, te tō tihöiba, tāma höimana õ wa ūtsib'ru hā, höimo hā rowë u hā, te te rom'madö'õ da hā, tadza hā, te natsi ts'i'ahö tinhore'utu, mreme tsina hā: ūte Dapoto'wa, we ūtama atsiba na, wa hā ūwatsédé!" ¹⁴Wa hā wa aima nharí dza'ra wa'wa, ãhā da'rátsutu'wa, te te ūtsi'ra hā tinhoröwa u, wē na, te tihöiba, ūhöiba amo hā, mare di. Taha wa, uburé 're ūtsitsaröto mono hā, te dza da te 're tsyry, duré ni'wa hā tsitsyry monomhā, te dza tsaröto ni."

Danho'reptui'wa duré ai'utére norí --- ¹⁵Te natsi ūhö ma 'watsa ai'uté norí dzéma hā, te te natsi tsiwi upi da hā, te te 'madö'õ dza'ra wamhā ãhā ūtsamari'wa norí hā, te natsi ãma 'mahörö dza'ra ūpo'repu'u na. ¹⁶Danho'reptui'wa hā, tadza hā, te tsô hā, mreme tsina: "Ai'utére norí ma tsa'rei wa'aba, we ūtëme ts'i'aba're da, duré ūtawü dza'ra wa'aba tō, marí

wa, õ norĩ te hã Da'rãnhipai'wa te ro hã. ¹⁷Tô tsena na hã, wa aimar nharĩ dza'ra wa'wa, tahã Da'rãnhipai'wa te ro hã, te te öri õ wamhã ai'utére tsine hã, mare di dza, ïtsébré da hã õhõ na hã."

~ Itsimroipe ï'madö'ö waihu ïhöimanadzém na hã --- ¹⁸Ni'wa aibö ï'waihu'upe ïhöimana na hã, te Danho'reptui'wa hã tsadanha: "Iwẽ dama rowaihu'u'wa, e marĩ, wa dza 'manha danhimro mreme ïhöimana hã dahöimanadzé hã ïtsi'utõrõ, te öri da hã." ¹⁹Danho'reptui'wa hã, ma tsada'ö: "E marĩ wa, te ï'mahö ïwẽ na hã. Ni'wa hã wẽ õ di, tadza hã Da'rãnhipaiwa tsil! ²⁰Aima waihu'u petse di, rob'ru dzahi norĩ hã: 'Manharĩ tõ damro wi dahöimana tsipa hã, atsipärí tõ, atsiptsaihuri tõ, 'rãihö tõ, da'madö'ö dzadawanhipe hã; aimama hã tsawi petse duré ana hã.' ²¹Õ hã te tinha: "Uburé petse, wa ãhãna hã ïhöimana, ïhöiba tém hawimhã." ²²Danho'reptui'wa, te te waparimhã, te tãma tinha: "Mitsi marĩ hã dza hadu, te aiwi tsô tiro'wanhí'rití; wa'öbö uburé marĩ hã aimar ïhöimana dza'ra hã, ãma aropé na ïtsimariõ norĩ ma hã, duré te dza aimar tihöiba ëtëpré waipo höiwa ãma hã. Taha pariptsi, we aimorõ duré we ïdzarina aimorõ." ²³Õ hã tadza hã, te te awaparimhã ãhã, ma tiwi tirobdzei'ö petse, marĩ wa, õ hã tsimroi petse uptabi wa.

~ Itsimnha danhimarí ahö hã --- ²⁴Danho'reptui'wa hã, ãne te te 'madö'ömhã, te tinha: "E niha ïpire na tsimroi petse na ïhöimana dza'ra mono ma hã, tsitsitsi mono da hã Da'rãnhipai'wa te rom u hã! ²⁵Taha wa, ïwamu uptabi ïpara pitsutu bati ma hã ïtsébré da hã, romhöibabarídzé para'õtõ dzapu'u 're, Da'rãnhipai'wa te rom u hã ïtsimari ahö ïtsébré waihu'u õ nhipai u petse hã! ²⁶Te te ïwapari dza'ra hã, te nharĩ dza'ra: "Tawamhã, e ni'wa hã, te dza tsitso'reptu." ²⁷Danho'reptui'wa hã tsada'öbö dza'ra: "Uburé marĩ hã ïwaihu'u õ hã aibö norĩ ma, waihu'u petse di Da'rãnhipai'wai ma hã."

~ ïwa'öbö na ropitsudu marĩ rẽme'wai ma --- ²⁸Te tinha tawamhã Pedro hã: "Ãhã ta wa wanhibro hã ïwẽ hã rẽme dza'ra ni, wa duré atsarina hã ai'aba're ni!" ²⁹Danho'reptui'wa hã tãma anha: "Tô tsena na, wa aimar nharĩ dza'ra wa'wa, ni'wa hã tinhorõwa, te rẽmemhã, timro hã, titsitsãnavã norĩ hã, timama norĩ hã, duré niwamhã ti'ra norĩ hã, Da'rãnhipai'wa te rob dzô wa, ³⁰te te 'mai'öri ãna ïwa'rãmimhã ãhãna hã tsa'ëtë uptabi na hã ãhã böötö mono na hã, duré dahöimanadzé apto'oré hã dza dahöimana tsi'utõrõ tãma tihöiba."

Robdzépatadzém na ts'i'umdatō āma ro'mahörö --- ³¹Te te awaibui wamhā tsime da hā mitsito maparane hā, te tāma anha: "Āhā ta wa Jerusalém u hā tsai'uri dza'ra ni, duré te dza āma uwaimra uburé, da te ītsihötö dza'ra mono hā, ro'mahörö'wa norī nhiminhihötö hawi mono na hā Aibö 'Ra na hā. ³²Tô romhöimana dzarina, õ hā te dza tsōmri ni a'uwe norī īahö nib'ratamhā, te dza āma tito dza'ra, dza datsiwi wa'ē dza'ētē ni, dza duré dadzadaiprom na, da te upto; ³³te te tsiwi adzöri parimhā, õ norī hā, te dza tsiwi tiwī. Duré bötö nhi'umdatö pari apö dza tsihöiba." ³⁴Tadza hā õ norī hā, te te tsadaihu'u dza'ra õ di. Āhā damreme hā robra ne hā õ norī ma hā, duré te te natsi tsiwi tsadaihu'u õ di, te te õ hā īnharī mono na hā.

Ītom'a Jericó āma hā --- ³⁵Te te tsina rotété monomhā, õ hā Jericó tēme, te ti'maihöiba ītom'a hā, natsi te te īda'awari mono hā, tsāmra tsina hā bödödi dzababa hā. ³⁶Te te waparimhā a'uwe īahö parahö 'ra hā, we īdatsi'aba're na hā, te anha, marī dzō hā. ³⁷Te tāma waihu'u dza'ra Danho'reptui'wa, Nazaré hawi hā, te īro'radzöri na hā. ³⁸Duré õ hā tsima waprotsi hörö watobro da hā: "Danho'reptui'wa, Davihi 'ra, we ī'āma aiwamri na!" ³⁹Itsōwa īhöimana dza'ra hā, te āma tsiwi 'mahö, ari'awi höimana da hā; õ hā tadza hā, te tsadari oto 'rāihö uptabi na hā: "Davihi 'ra, we ī'āma aiwamri na!" ⁴⁰Danho'reptui'wa hā, ma 'madzadzö, duré te ti'ru, te te tsiwi īwitsi da ītēme. ītēme witsimhā, 'röwi te tsadanha: ⁴¹"E marī te atsima īwē, wa hā te aima īmanharī da hā". Ó hā, ma tsada'ö: "Da'ráñhipai'wa, wa hā, te ro'madö'ö da hā apö!" ⁴²Danho'reptui'wa hā, te tāma tinhā: "Apö 're ro'madö'ö mono; atsimidzadze, ma atsö'reptu!" ⁴³Tô awa'awi uptabi, õ hā, ma tito petse, duré Danho'reptui'wa dzarina hā natsi ne, te rowē dza'ētē uptabi tsina hā Da'ráñhipai'wai āma hā. Duré te te tsiwi 'madö'ömhā īwatobro hā, aihini a'uwe norī hā Da'ráñhipai'wai āma hā, te tiwata dza'ētē dza'ra.

19 Zaqueu hā --- ¹Duré tsébrémhā Jericó na, õ hā, te te ro'rahöri 'ri'ahö na. ²Te 'maihiöimana tamemhā aibö hā, ītsitsi hā Zaqueu, īhöimana mono aré tsimari ahö na duré rom'uipradzé dzani'wa norī nhim'ihö'a na. ³Ó hā, te 're rītī, te te 'madö'ö da hā ni'wa hā īhöimana hā Danho'reptui'wa hā, tadza hā õ hā, te te uwe õ di, a'uwe ahö uptabi wa, īhöimana a'uwe dzapo nhimidza're. ⁴Te wara taha wa ītsōwa, duré tsai'u rom'rādzéto wede na hā, te te 'madö'ö da Danho'reptui'wa hā, dza te te īro'radzöridzém na hā õhö na. ⁵Danho'reptui'wa hā witsimhā īhöimanadzéb u hā, te höimo ro'madö duré tāma tinhā: "Zaqueu, tsa'ētē tsi'ra na, marī

wa, āhāna hā awa'awi hā, īru īhöimana da hā atsōrōwa āma hā." ⁶Ô hā, ma tsi'ra awa'awi petse hā duré ti'ö rowē uptabi na hā. ⁷Datōmo nho'a u hā īwatobro pari na hā, aihini hā, te timreme watsétē dzapo dza'ra, mreme tsina: "Te mo höimana da hā īwatsétē nhorōwa 're!" ⁸Zaqueu höiwi tsaptsi na hā, te tinha Da'rānhipai'wai ma hā: "Da'rānhipai'wa, āhā ta wa titsō aiwa, īte marī hā ītsimarī'ō norī ma hā, duré te rowamnarīmhā ni'wai wi, wa dza titsō öhō ma maparane tsi'uiwana na āma īwaptom na." ⁹Danho'reptui'wa hā, te tāma tinha: "Awa'awi hā, danho'reptudzé hā ma ādzé āhā 'ri 'remhā, marī wa, öhō dzéma hā, tô Abraão 'ra wa. ¹⁰Taha wa Albö 'Ra hā, te wei mo rītī da hā, duré te te tsō'reptu da hā natsi īhöimana mono hā tsitsimini na!"

Itsimiré'édzé étēdzapo'o norī āma --- ¹¹Te te wapari dza'ra wa āhā, Danho'reptui'wa hā, ma te āma 'maiwapto, rowatsu'u nhimiré'é na. Marī wa höimana wa 'röwi Jerusalém 'rata duré õ norī hā, te te rotsa'rata dza'ra wa, dza Da'rānhipai'wa te ro hā, dza te te tsiwi ūtsa'retse na tsimitsaré. ¹²Te tinha tawamhā: "Aibö hā, dama ūtsa'retse dza'ētē hawimhā, te 're 'maiöhimana, te mo romhö uptabi na hā ti'ai wa'ōtō u hā, marī āna, da te 'manharī da danhim'īhö'a nhipai'wa na duré taha pari apö. witsi da hā. ¹³Hörömhā mitsito tāma ūromhuri'wa dzō hā, ma tāma anho étēdzapo'odzé, mitsito uburé ma, duré tāma anha: Āma aihö'ö dza'ra wa'aba, apö we ūwitsidzém u hā.¹⁴Tadza hā, te ūtsim'a'uwe norī hā, te tsiwi 'rui'manharī. Duré ma tāma rob'ru dza'ra, ūtsarina rowairébé'wai ma hā, te te tāma nharī da hā: 'Wa norī hā, wa te watsimawē dza'ra õ di, õ hā höimana mono da hā wanhitsimhā'.

¹⁵Niwa oto õ hā apö witsimhā, danhim'ihö'a na dahöimanadzé, te te öri parimhā, ma te dama ti'ru tsô dahätsi da, tāma ūromhuri'wa norī dzô, nima norī hā, ma a'umnhatsi rom'upradzém na hā; te te waihu'u da hā, mare na hā höiba mono bö, te te ūtébré dza'ra dzô hā. ¹⁶Ma tāma tsihöi're ūmorirada hā duré tāma tinhā: 'Inhim'ihö'a, ate ūtēdzapo'odzé hā, ma atébré, mitsito na ēne hā ūtsitébré hā.' ¹⁷Wē uptabi di, romhuri'wa ūwē, ' õ hā te tinhā: 'Atsihöi're bö ūaihöimana tsipai ãna hā, marī ūtsyry na hā, öri rob'rudzé hā mitsito 'ri'ahö norī nhitsiwimhā.' ¹⁸Itsāna'remhā wei wi, duré tinhā: 'Inhim'ihö'a, ate ūtēdzapo'odzé hā, ma roptébré ūmrotō na.' ¹⁹Āhā ma dzéma, te õ hā tāma tinhā: 'Adzéma aihöimana ūtsōwam u ūmrotō 'ri'ahö norī ma hā.'

²⁰ 'lamo hā, ma wei wi duré tinhā: 'Inhim'ihö'a, āhā ta ate hā

êtèdzapo'odzé, te ïhiri hā ubu na danhitsi're u'ôdzém na hā,²¹marī wa, wa ïhöiba ïpahi na aima. E marī wa, a hā aibö höimana prédu uptabi. Åma öri marī ïhiri õ hā, duré te ï'ubumroi mo marī a hā ï're õ hā.²²Tawamhā õ hā, te tinha: 'Romhuri'wa waima, wa hā wa dza ai'ama rowairébé tō atsadawa dzarina hā. Aima waihu'u petse di, wa hā aibö höimana prédub uptabi na hā, te ïmrami mono hā marī, te ï'adza'ra mono õ hā duré wa te ubumro marī, te ï're õ hā.²³E marī wa tawamhā umnhatsi õ di ïte rom'uipradzé hā, wedehöpö u hā. Wa hā apö ïwitsimhā, wa hā wa aré äma waptom tsina ïhö'ö na hā.²⁴Duré tinha tame ïhöimana dza'ra ma hā: 'Wadzere aba êtèdzapo'odzé hā, duré tāma tsōmri aba ni'wai ma mitsito tāma ïhöimana ma hā êtèdzapo'odzé hā.²⁵Ma tsiwi tsada'ö: 'Wanhim'ïhö'a, öhö ma hā, ma tō tāma tihöiba mitsito uburé hā êtèdzapo'odzé hā...'²⁶Wa aima nharī dza'ra wa'wa, ni'wai ma marī tāma ïhöimana ma hā, te dza tāma tsōmri ni; tadza hā taha wa, marī hā tāma höimana õ wamhā, te dza tiwi wadzere ni, marī hā tāma ïhöimana dzéma hā.

²⁷Âhā ïnhitob'ru norī hā, te te tsiwi ïwē'ö hā, danhim'ïhö'a na ïhöimana da hā önorī nhitsiwimhā, äwitsi dza'ra wa'aba we äwa, duré tsimroi wa'aba ïnho'remhā."

V. Jerusalém äma Danho'reptui'wa nhimiromhuri

Ma ädzé ï'ma'wamarī ré hā Jerusalém 'remhā ---²⁸Duré mreme tsina tō marī ï'ahö na, Danho'reptui'wa hā, te tō danhowamhā mo, te tsai'uri tsina Jerusalém u.²⁹Te ïtēme tsina rotété wa, Betfagé u hā duré Betânia u hā 'röwi tsa'a romnhitsi u hā abahi wede rom na, ma 'madzatō maparane tidzamarī'wa norī hā, mreme tsina:³⁰"Ma oto ane aba daromnhiti wanho're ïhöimana u hā, duré adzatsi abamhā, te dza ïtsöpëtë 'wa po'repo para pitsutu dzapore hā, ïwatsitsi ré hā, dza hadu ni'wa äma ïtsarötö õ hā: watsihui abamhā, we äwitsi aba.³¹Duré ni'wa hā, te atsadanhari abamhā: 'E marī da, ma ïwatsihui wa'wa.' Te dza ïtsada'öbö 'wa: 'Wanhim'ïhö'a hā, te öhö tsima wē.'³²Nem dzahuré wamhā, da te ïtsatöri dzahuré hā, ma anhopëtë ts'i'uiwa, marī hā, te te äma tāma ïrowatsu'u dzahuré dzarina.³³Te te watsihu dzahuré ré hā, po'repo para pitsutu dzapore hā, ïtede'wa norī hā, te tsiwi tsadanharī dzahuré: "E marī da, te po'repo para pitsutu dzapore hā ïwatsihui wa'wa."³⁴Atsa dadzada'öbö dzahuré: "Da'rāñhipai'wa hā, te öhö tsima wē."

³⁵Te tsapröni dzahuré tō tawamhā Danho'reptui'wai ma hā, duré oto te

te tsiwi ba ubu wamhā dzadahö na po'repo para pitsutu dzapore hā, ma tō tsiwi 'manha Danho'reptui'wa hā ūtsitsi tsāmra da. ³⁶Āne ū hā morī ré hā, a'uwe hā, te te tāma waiwērē dza'ra, ti'udza hā bödö di na hā. ³⁷Te oto tihöiba 'röwi tsi'radzém na tsa'a u abahi wede rom na, uburé ūtsamarī'wa norī hā, te te āma tsāna'rata dza'ra wamhā, rowē uptabi na hā, te Da'rānhipai'wa na hā wata dza'ra, mreme 'rāihö uptabi na hā, uburé marī ūtsa'retse ū wē, te te ūmadö'ö dza'ra mono na hā. ³⁸Te te nhari dza'ra:

*"Da te tāma ūrope, tahā we ūmorī,
Da rānho ū hā Da rānhipai'wa nhitsi na hā!
Romharé hōiwa āma hā,
duré rowē dza'ene romnhipai u petse hā hōiwa āma hā!"*

Danho'reptui'wa, ma adzadze ūtsamarī'wa norī āma ūtsadawa'a'a mono hā --- ³⁹Ni'wam norī hā fariseu hā danho'uma āma hā, te tāma nhari dza'ra: "Dama Rowaihu'u'wa, tāma petse dza'ra na tsa'ētē atsamarī'wa norī ma." ⁴⁰Ō hā tadza hā, ma te adzada'ö: "Wa hā wa aima nhari dza'ra wa'wa, ū norī hā ari'iwi hōimana dza'ra wamhā, ēne hā, te dza tidzadari dza'ra."

Datsiwa'ō Jerusalém nhitsi --- ⁴¹Duré oto 'röwi hōimana wa, 'ri'ahö hā te 'madö, te duré aiwa'ō ūtsitsimhā ūhō na hā, ⁴²mreme tsina: "Pra! Āhā böötö na aré adzéma a hā waihu'u 'wa'ö hā, romharé na rowatsu'u wē hā! Awa'awi hā, tadza hā, āhā te tihöiba tsima'uri na hā atōmo wi hā. ⁴³Tadza hā, böötö norī hā, te dza aihutu atsitsiwimhā, duré dza atsitob'ru norī hā tsiwi ai'uirī ab're na, 'rā dzapari na dza duré aiwi ato, dza uburé te te tsiwi aiwati. ⁴⁴Te dza tsiwi aihit i'am duré ai'ra norī hā aiwa'wa ūhōimana dza'ra dzéma hā, duré te te tsiwi rēme ū di dza, aima hā ēne hā ūtsitsi hōimana da hā, e marī wa, waihu'u ū ūru-te, bödö hā, da te ūatsabudzé hā!"

Rowa'öbō'wa norī, da te ūtsani-dza'ra-dzé 'ri ūpetse hawi --- ⁴⁵Duré oto tsébrémhā 'ri ūpetse na hā, ma tō āma tsāna'rata rowa'öbō'wa norī dzani na, ⁴⁶tāma mreme dza'ra tsina: "Te ūtsihödö hā tihöiba: ūhorōwa hā dza 'ri danho'redzé. A norī wa'wa hā, tadza hā, ma te atsiwi ūmanharī 'wa āma ūtsiptsaihuri tsima'uridzém na!"

'Ri ūpetse āma ūtsitsanho --- ⁴⁷Duré te tsitsanho böötö bö 'ri ūpetse āma hā. ūtsa'rata'wa norī nhim'ihö'a hā duré tō ūtsihötö'wa norī hā, te tsō rītī dza'ra, te te tsiwi wīrī da hā, duré tō a'uwe norī nhim'ihö'a hā. ⁴⁸Tadza hā, te te

tsiwi tsōpētē õ di marī te tsiwi 'manharī da hā, marī wa, aihini a'uwē hā, te te tsiwi wapari mono wa īmreme wē mono na, īwaparidzé uptabi na hā.

20 Judeu norī nhimidzadanharī roti dzahi nhitsimhā
Danho'reptui'wa te na --- ¹Ma te tiromhöiba niwa bötö na, õ hā tsitsanho mono ré hā a'uwē norī ma hā, 'ri īpetse āma, te te 'mahörö mono tsina rowatsu'u té hā, ītsa'rata'wa norī nhim'īhö'a hā, tō ītsihötö'wa norī hā, duré tō īhi norī hā, ma tāma tsihöi're dza'ra, ²mreme tsina õhō ma: "Wama nharī dza'ra na, e ma hā āma roti dzahi na, te ī'manharī mo āhā marī norī hā, e 'wa hā niwamhā, ma te aima titsō āhā roti dzahi hā." ³Ö hā ma adzada'ö: "Idzéma wa dza marī na aima nharī dza'ra wa'wa dadzadanharīdzém na. We īma nharī dza'ra wa'aba: ⁴João nhimi'rāti hā, e īhöimana rowē hawimhā, e niwamhā a'uwē hawimhā." ⁵Ö norī hā tadza hā, te rotsa'rata petse dza'ra tsi're mreme tsina hā: "Wa te watsiwi tsada'öbömhā 'rowē hawim na hā', õ hā, te dza tinhā: 'E marī wa bété õhō āma hā atsimidzadze dza'ra wa'aba õ di,' ⁶wa te tsada'öbö dza'ra wamhā, 'a'uwē norī hawim na hā', a'uwē aihini hā, te dza ētē na hā tsiwi wanhimro, e marī wa, höimana wa tsena hā João hā ro'mahörö'wa na hā." ⁷Ma tsiwi tsada'ö, tāma īwaihu'u õ dza'ra na hā, nima hawimhā īhöimana na hā. ⁸Danho'reptui'wa hā, te tāma anha: "Idzéma te aima nharī aba õ di, nima hawi rob'ru dzahi na āhā marī, te ī'a'manharī mono na hā."

Āma ītsimiré 'ru'rāire 'ru 'madö'ö'wa norī nhiparī na --- ⁹Duré āma tsāna'rata rowatsu'u na a'uwē norī ma hā: "Aibö hā, ma te a're 'ru'rāire hā, töibö parimhā, ma titsō 'ru'rāi're 'ru 'madö'ö'wa norī ma, duré mo darom amoi u hā bötö ahö na hā, te höimana.

¹⁰Bödö ībö höimanamhā, ma tinhimi'ubumroi ma 'mairob'ru 'ru'rāi're 'ru 'madö'ö'wai u hā, marī āna īwa'ötö höiba amo hā, te te tāma tsōmri dza'ra da 'ru'rāire 'ru hā īrā 'rada hā; 'ru'rāi'ru 'ru na romhuri'wa norī hā, marī āna hā, tadza hā, te tsiwi tsatō, marī āna hā, te te tsiwi adzöri pari. ¹¹Ma 'madzatō apö īhöiba amo hā tāma īromhuri'wa hā, duré õhō dzéma hā ma tsiwi adzö, ma tāma timreme watsétē dza'ra, duré tsiwi tsatō marī āna hā. ¹²Ma 'madzatō dza hadu tsi'umdatō āma hā, aiwa ma duré āhā tsiwi u'a, duré tō tsiwi time rom u. ¹³Taha wa, te 'ru'rāi're 'ru tede'wa hā tinhā: 'E marī, wa dza 'manha. Wa dza rob'ru īra īma ītsawi uptabi ma hā. E 'wa te waihu'u, āté dza tsiwi wadzé. ¹⁴Da te 'madö'ömhā, tadza hā, te 'ru'rāi'ru 'ru 'madö'ö'wa norī hā rotsa'rata dza'ra: 'Āhā timama nhimro ubumroi'wa; wa te watsiwi wīrī aba, marī āna, danhimro rēme hā wama höimana dza'ra da

hā.¹ ¹⁵Duré ma tsiwi time 'ru'rāi're 'ru nhiti, ma tsiwi tiwī.

Āhā parimhā, e marī te dza ñonorī ma hā 'manharī dza'ra 'ru'rāi're 'ru tede'wa hā. ¹⁶Te dza wei mo dza duré uprotsi āhā 'ru'rāi're 'ru 'madö'ö'wa norī hā, dza duré titsō 'ru'rāi're 'ru hā dahöiba amoi u hā." Te te wapari dza'ra wamhā āhā, te nharī dza'ra: "Āne hā watobro tō da!" ¹⁷Tadza hā Danho'reptui'wa, te õ norī hā a'madö'ö petsemhā, te tinhā: "E marī na hā, tawamhā, ītsihödö īhöimana na hā:

*'Ri'wa norī ēne, te te tsiwi īwē'ö hā,
ma tsi'manha ēne hā tsada'rata wē 'rā'wa na hā.*

¹⁸Ni'wa hā, āhā ētē nhitsi waptā'āmhā, te dza uburé petse höiba tsi'ē, duré tahā ni'wai nhitsi õhō waptā'āmhā, õ hā, te dza tsu petse."

¹⁹Itsihötö'wa norī hā, duré ītsa'rata'wa nhim'īhö'a norī hā, te tsô rītī dza'ra, te te tsiwi öri da hā īwabdzuri da, taha bötö na hā, te te tsina waihu'u dza'ra wa, õ hā, te te āhā rowatsu'u nhimiré hā īwatsu'u na hā īhöiba dza'ra na hā. Tadza hā, ma tipahi dza'ra a'uwe' ī'ahö ma.

César ma īwa'ö --- ²⁰Duré te tihöimana dza'ra īpibu ma tsi, te tsatōrī dza'ra waptsā'i a hā, tsima ītsadawanhipetse dza'ra hā, tiwē na hā, da te rétsi da tsa'retse ãna īmreme na, marī ãna, da te tsōmri da ītsiptete u duré roti dzahi u ro'madö'ö'wa ma hā. ²¹Duré te tsiwi tsadanha: "Dama rowaihu'u'wa, wa waihu'u dza'ra ni, aimreme hā duré atsitsanho mono hā, ībō dzarina hā, duré niha ãna a'uwe' āma īhöimana na ī'a'oto'ō ãna hā, te tō atsanho mo īhöimana bö bödödi Da'rānhipai'wa te na." ²²E wē di wama hā, wa te īwa'öbö dza'ra da hā César ma, e niwamhā mare di." ²³Õ hā tadza hā tsébré petsemhā ītsimidza're dama rommrami na hā, te tinhā: ²⁴Ima höi're aba rom'upradzé hā. E 'wai podo we atsiwi 're ī'ori 'wa, duré e 'wa nhitsi hā. "Ma tsiwi tsada'ö: "César te hā". ²⁵Õ hā, te tinhā tawamhā: "Tsōmri dza'ra wa'aba César te wamhā César ma, duré tō marī Da'rānhipai'wa te wamhā, Da'rānhipai'wai ma hā tsōmri dza'ra wa'aba."

²⁶Duré tō tāma höimana dza'ra õ di ītsimidza're hā, tsa'retse ãna īrétsi da hā tsiwa'ru damreme na hā a'uwe' nho'remhā, duré tō a'rāmi dza'ra ītsimidzada'öbö ma, te tō tihöimana dza'ra ari'iwi hā.

Datsihöibadzé adö'ö norī hā --- ²⁷Te te tsina rotété dza'ra wamhā, ni'wam norī hā Saduceu hā, te te 're īwē'ö dza'ra mono hā, īhöimana hā datsihöibadzé hā, ²⁸te tsiwi tsadanha: "Dama rowaihu'u'wa, Moisés ma te wama tirē ītsihödö hā: Ni'wa hā, tāma höimanamhā ītsitsānawā hā īmro

ré hā duré ãhā tiwi dō'ömhā, 'ra õ ré hā, ïtsitsänawā, te dza tsima ti'ö, ïtsa'u te te 'maiporto da hā ti'ra hā, titsitsänawāi ma hā. ²⁹Tadza hā, te tihöiba wawinhi'umdatō na ïtsitsänawā hā. ïmorí'rada hā, ma te timro pi'ö na hā, tadza hā ma te 'ra ãna hā dörö. ³⁰Duré ïtsäna'remhā, ³¹duré töibö parimhā ts'i'umdatō hā, ma tsima ti'ö; tō ãne ma te wawinhi'umdatō hā tidö'ö dza'ra, ti'ra hā, te tsiwi 'mairëme õ na. ³²Äne rom'rätsutu monomhā, pi'ö dzéma, ma te dörö. ³³Ähā pi'ö hā datsihöibadzém ãma hā, e 'wai ma hā, te dza tihöiba pi'ö hā. Aihini wawinhi'umdatō hā, ma tō tihöimana dza'ra pi'ö na."

³⁴Danho'reptui'wa hā atsa, ma adzada'ö: "Da'ra norí hā ãme ti'a, te tsina mro dza'ra, duré te tsima te 're tsömri dza'ra datsimrodzé hā; ³⁵tadza hā, ni'wam norí na, da te ãma ïrowairébé wē dza'ra hā, dame höimana dza'ra da, dahöimana amoi u hā duré adö'ö norí tsihöibadzém u hā, ònorí dzéma hā, tsina mro dza'ra mono õ di dza, duré datsina damrodzé hā, da te tāma 're tsömri dza'ra mono õ di dza; ³⁶tadza hā duré õ norí hā dö'ö dza'ra mono õ di dza: õ norí hā, aiwa rowatsu'u'wa ne hā, dza duré õ norí hā Da'ränhipai'wai'ra, dza duré tihöimana dza'ra datsihöibadzéb'ra na. ³⁷Tóta ïdö'ö norí hā, te dza tsihöiba dza'ra, Moisés dzéma, ma tō dama watsu'u pa, te te ro'radzöri wamhā wede ro'ó nhiptsata waibaba hā, te te nharímhā: Wanhim'ihö'a Da'ränhipai'wa Abraão te hā, Isaac te hā, duré Jacó te hā. ³⁸Tóta, õ hā tō Da'ränhipai'wa hā ïdö'ö norí te õ di, tadza hā, ïhe, ïhöiba ré norí te hā; aihini, taha wa, te höimana dza'ra õhö u hā."

³⁹Te 'mai'örimhā tawamhā timreme hā, ni'wam norí ïtsihötö'wa norí hā, te tāma nharí dza'ra: "Dama rowaihu'u'wa, te ïnharí wē." ⁴⁰Duré oto ni'wa hā tsada tsahi õ di, te te ïtsadanharí da hā, marí nhitsiwi mono na hā.

Íma'wamarí ré hā, Davi 'ra duré Davi te Da'ränhipai'wa --- ⁴¹Te tinha õ norí ma tawamha: "E niha dza, da te nharí dza'ra, ï'ma'wamarí ré hā Davi 'ra na hā. ⁴²Tsi'uihöna, Davi hā, te te ãma ïnharí wa, ïtepäiwatsi Salmos 'rem na hā:

*Da'ränhipai'wa te tinha, ïte Da'ränhipai'wai ma hā:
atsämra ïnhimire niwī hā,*

*⁴³wa hā, te ïtsäriidzém u hā atsitob'ru norí hā, wedehöbö ïtsyry ne,
aipara wa'utudzém da hā.*

⁴⁴Tadza hā, te Davi hā Da'ränhipai'wa na hā 'mahö; tawamhā e niha tawamhā dza õ hā ïte hā ïra.

Danho'reptui'wa, ma ãma rowairébé ïtsihötö'wa norí na hã --- ⁴⁵Niha a'uwẽ ïahö norí hã, te te tsiwi wapari mono wa, õ hã, te tinhia tidzamarí'wa norí ma hã: ⁴⁶"Ni'äpé, rowatsu'u nñihötö'wa norí wi hã, tãma ïwẽ dza'ra ïtsa'oto u'ötsi na udza pa ré hã tãma wẽ dza'ra di, dadzawidzé hã, warã da'ahö ãma hã, ïmorí'rata u dahöimanadzé hã, danho'redzém norí na hã, duré ïmorí'rada datsimatsitsidzém norí hã ïtsa'ëtë norí tsadzém ãma hã, ⁴⁷õ norí hã te ïmrotõ norí wi hã ïtsõrõwa ãma hã ïtsa, te te tiwi uprotsi dza'ra, duré te te tsidzutsi dza'ra ï'manharí hö hã danho're hã. Ähã, dza te te waibu da'ãma rowairébé hã tete uptabi na hã."

21 ïmrotõ nhimdzari wẽ nhomri --- ¹Höimo, te te ro'madö'ömhã, ma te atsã ïtsimari ahö norí hã tinhimdzari wẽ, te te tsa'ra ré hã ëtëprédzub'a hã 'ri ïpetse ãma hã. ²Ma 'mai'madö pi'õi mrotõ dzéma ïtsimariõ hã, maparane rom'upradzébre hã, te te nomri ré hã, ³duré tinhia: "Tô tsena, wa aima nharí dza'ra wa'wa, ãhã pi'õi mrotõ ïtsimariõ hã, ma aihini nhipai u hã tino, ⁴marí wa, aihini tanorí hã, ma te tsõmri dza'ra tãma ïtsi'atarëme dza'ra hã tinhimdzari wẽ da hã; õ hã, tadza hã, tsimariõ nherë hã, ma te tsõmri dza'ra uburé aré tãma ïhöimana dza'ra hã, ãma ïhöimana da hã."

Damreme 'manharí rowamnarí nhitsiwi Jerusalém ma hã - ïtsäna'ratadzé --- ⁵Niha te ni'wam norí hã, te natsi te nharí dza'ra, 'ri ïpetse na hã ïhöimana na hã upté na, ëne ïwẽ uptabi na, duré tô danhimdzari wẽ nhomri hã, ropitsutu wẽ dzarina hã, õ hã te tinhia: ⁶"Ähã ta, te ï'madö'ö petse dza'ra aba mo ãhã marí norí hã, böötö mono hã, te dza aihutu, dza ëtë tsi'uiwa niwa tsitsiwi tsa'wari õ di, höimana tõ da, da te ïtsum na hã!" ⁷Te tsiwi tsadanha tawamhã: "Dama rowaihu'u'wa, e niwa dza ãhã tihöiba, duré e niha dza ïwaihu'udzé hã ãhã marí norí hã ïhöimana dza'ra hã dza, ïwairébédzém u hã."

Danhowa 're ïhöimana dza'ra mono waihu'udzé --- ⁸Ma dadzada'ö: "Ni'äpé, da te ai'rämi dza'ra wa'aba ãna da hã, ahö uptabi na hã, te dza we aihutu ïnhitsi na hã, mreme tsina: 'Ähã ta wa hã!' duré dza hadu: 'Ro hã 'rözib di oto!' ïtsarina ai'aba'reí wa'aba tõ! ⁹Niwa 're wapari dza'ra aba monomhã romreme datsi'ahöri na, duré ãma ïtsaprí mono hã, tãma aipahi dza'ra wa'aba mono tõ; tadza hã, ïbore ïmorí'rada watobro da hã ãhã, tadza hã dza õne haré hã höimana õ di ïrätsudu hã." ¹⁰Te tinhia õ norí ma hã tawamhã: "A'uwẽ ubumro hã 'röwi dza tsi'wa'rämi tsitsada te 're tsarõtõ

dza'ra, duré tō danhimirob'rudzé hā 'rōwi dza tsi'wa'rāmi tsitsada 're höimana dza'ra. ¹¹Duré te dza tihöiba tsa'ëtē na hā ti'ai popo hā, duré dadzépu'u nhimiwamnarī pire hā, duré mra hā uburé petse ro mono bö hā dza tsihöi're dza'ra; ūtsihöi're dza'ra mono hā ūtsimipahi uptabi hā, duré ūtsa'ëne ūwaihu'udzéb dza'ra hā, dza we oto ai'aba're rowē hawimhā.

¹²Ūwana hā, āhā te dza tsiwi aiwaibui wa'wa, dza duré atsarina 're nomro 'wa, dza duré tsiwi atsōmri 'wa danho'redzéb u hā, duré tō danhitobdzéb u hā, dza duré te tsiwi atsimroi wa'wa danhim'ihö'a norī u hā, duré tō ti'ai'madö'ö'wa norī u hā, ūnhitsi u'öbö hā, ¹³duré āhā aima wa'aba hā dza ūmadö'ö watsu'u dza'ra wa'wa ūnhitsi hā. ¹⁴Aima höimana dza'ra wa'aba awa'awi hā atsiri 'remhā, āma rotsa'rata petse dza'ra wa'aba, tō rowairébé tsirōmo na hā atsina aimapadzé wa'wa hā; ¹⁵Wa hā tadza hā, wa dza aima tsōmri dza'ra wa'wa aimreme waihu'u petse 'wa hā duré atsimidza'retse 'wa hā, nimahā na dza ai'wapéi aba 'wa norī hā höimana õ di tsitsa'pētē na hā, duré aiwa'rāmi mreme waihu'u ãna. ¹⁶A norī wa'wa hā, dza da te atsa're dza'ra wa'wa, ā aimama norī aba hawimhā, duré ana, atsitsānawā, atsiwadi, atsawi'wa norī, dza duré aiwa'wa aba hā a'uwē norī hā tsiwi 'maiwī; ¹⁷dza duré aihini petse hā, te te ai'rui 'manharī dza'ra wa'wa, ūnhitsi u'öbö hā. ¹⁸Tadza hā, mitsi atséré 'wa hā, ai'rā nhitsi abamhā, aiwi 'matsimani aba õ di dza. ¹⁹Tō atsiptete u'ötsi aba na tsi, te dza aihöimana u'ötsi dza'ra wa'wa aihöimanadzé wa'aba na hā!"

Wa'ra hā --- ²⁰Niwa 'madö'ö dza'ra aba wamhā, Jerusalém hā, te te tsiwi uirī ré hā tsī'ahöri'wa norī hā, waihu'u dza'ra wa'aba, te te we tsina ūrotéte na hā, da te ūuprotsidzém da hā. ²¹Taha wa, Judéia 're aihöimana dza'ra aba mono hā, tsimani dza'ra ëtē'rairā u hā, 'ri'ahö 're ūhöimana dza'ra mono hā, wairébé, duré apetse wa ūhöimana dza'ra mono hā, ūremhā tsitsitsi tō, ²²E marī wa, dza höimana wa bödö hā, dama rom'manharīdzé hā, nima hā, te dza uburé petse hā, te te āma a'uwaaimrami ūtsihötö dzarina hā. ²³Ni'āpē tanorī hā pi'ö norī hā ūwatsā ré hā ūhöimana dza'ra hā, duré höimana dza'ra wamhā waptsōmri tsina tō taha böötö na hā!

Marī putsi watsétwawē duré bödö apetse wa ūhöimana dza'ra mono te hā --- Taha wa, te dza tihöiba dapahi dza'ëne hā ti'amhā, duré danhib'rū uptabi hā āhā a'uwē dzada ūwa'rāmi hā. ²⁴Duré te dza rere tsim'édzé wapa na hā, dza da te tsimro pawatsitsi ré hā a'uwē ūamo norī ma hā, duré Jerusalém hā, te dza watili ni a'uwē norī hawimhā, te te āma ūwaaimramidzém u bödö hā a'uwē norī te hā.

Rowatsétē putsidzé romnho'uma ãma hā duré da te ūtsa'retsedzé rowē uptabi hā Aibö 'Ra te hā --- ²⁵Te dza watobro ūwaihu'udzé hā bötö wa, a'amoi wamhā, duré tō watsi norī wamhā; duré tō ti'amhā a'uwe norī hā, te dza tihöimana dza'ra hötö'ö uptabi na hā, te dza watsutu dza'ra ni, öporé pupu'u na duré ö tsitsatsitsi norī na hā; ²⁶Aibö norī hā, te dza tiwi tirob'ra dza'ra pahi-te hā, tsimipari dza'ra tsina dza amhödzépa dzō hā ūtsō'uma höimanadzé ãma hā, marī wa, ūtsiptete norī hā rowē ãma hā, te dza roptsätsā'ä dza'ra. ²⁷Duré taha wa, te dza tsiwi 'madö Aibö 'Ra hā we morī ré hā höiwa nhrötō na, tsiptete uptabi na hā duré rowē dza'ëtē ré hā. ²⁸Niwa te te ãma tsäna'rata dza'ra wamhā, uburé marī ūwairébé moño na hā, aimatsa wa'aba, duré ai'rāi wahutu dza'ra wa'aba, marī wa, te tihöiba 'röwi atsō'reptudzé wa'wa hā."

Rowede na tsimiré --- ²⁹Tō ūtsäna're, te tāma watsu'u dza'ra rowatsu'u nhimiré hā: "'Madö'ö dza'ra wa'aba ãhā rowede hā, duré tō wede ūahö hā. ³⁰Niwa 'wanhipré dza'ra wamhā, 'madö'ö dza'ra abamhā ö norī hā, waihu'u dza'ra wa'aba mono, tā 'röwi rowa'ro ré ūhöimana na hā. ³¹Aiwaptsi ãne a norī aba dzéma hā niwa 'madö'ö dza'ra abamhā ö norī hā, marī norī hā wairébé monomhā, waihu'u dza'ra wa'aba, Da'ränhipai'wa nhimirob'rudzé 'röwi ūhöimana na hā. ³²Tō tsena, wa aimi nharī dza'ra wa'wa, ãhā datsitébré hā dza tsi'utöri ö di, ãhā uburé marī wairébé wana hā. ³³Rowē hā duré ti'a hā, te dza ro'rahöri dzahuré; ūmreme norī hā, tadza hā, te ro'rahöri dza'ra ö di dza.

Ro'madö'ö dza'ra aba mono, a'rāmi dza'ra wa'aba mono tō da --- ³⁴Ni'läpē, atsiri wa'wa hā pire ãna hā marī tsō tsitsitsi watsétē mono tō ãna da, hötsi na, datsi'räiwamnarī ãna da, aihötö dza'ra wa'aba ãna da, aihöimanadzém na duré aiwi robdzei'ö dza'ra aba mono tō öne u'ötsi hā, atsitsiwi aba mono hā ãhā bötö na hā, ³⁵wedenhorö podzéwatsétē mramidzém tsine hā, taha wa, öhö te dza wi danhitsu aihini ti'a na da'ubu ūhöimana dza'ra mono, uburé ti'a poré hā. ³⁶Atsöpré aba, taha wa, atsö're tsina öne u'ötsi, atsiptede aimi höimana dza'ra wa'aba da hā, aimanidzém aba da hā uburé marī wi hā marī hā ūwaihu'udzé da hā, duré aihöimana dza'ra aba da hā, duré höiwi aihöimana dza'ra aba da hā Aibö 'Ra nho'remhā.

Da'rätsutu'wai mono hā bödö hā Danho'reptui'wa te hā --- ³⁷Bötö ré hā, te dama tsitsanho 'ri ūpetse ãma hā, tadza hā, te barana hā atébré 'rowimhā tsa'a na tihöiba, ūtsitsi hā abahi wedero rom norī na hā. ³⁸Duré

aihini a'uwe hā, te ts'i'a hörö wana ré hā ōhō tsiré höimana dza'ra 'ri īpetse āma hā, te te wapari dza'ra da.

VI. Robdzépatadzé

22 **Da te īwa'rāmi tsada īromhöimanadzé Danho'reptui'wa da duré Judas, te te dama ītsa'rédzé** --- ¹Tô te oto te tsina rotsahutu datsa īwarīrī'ō da hā, datsi'wa'uburé hā īwamri hā Ro'rahöridzém na. ²Duré ītsa'rata'wa nhim'īhö'a norī hā, duré tō ītsihötö'wa norī hā tsô rītī dza'ra, niha te te tsiwi wīrī da hā, tadza hā pahi dza'ra di aihini a'uwe norī ma hā.

³Ma te dahöiba wamnarī'wa ādzé Judas höiba 'remhā, ītsitsi hā Iscariotes, mitsito maparane me 're īhöimana mono hā. ⁴Ö hā te mo datsina rotidzém u hā ītsa'rata'wa norī nhim'īhö'a u hā, duré tsil'ahöri'wa nhim'īhö'a norī u hā, niha te te tāma ītsōmri dza'ra dzô hā. ⁵Te āma tsima rowē dza'ra, duré tsima rowairébé dza'ra rom'lupradzé, te te tāma tsōmri dza'ra da hā. ⁶Ö hā te tō tsimawē duré tsô rītī, bödö īwē dzô, te te tāma ītsōmri-dza'ra-dzéb da hā, ö norī ma tsima'uri na, a'uwe īahö wi.

Ropetsedzé Datsa na Ro'rahöridzéb dzô --- ⁷Ma oto wi bödö hā datsa īwarīrī'ō da hā, niwa dza īhöimana hā robdzépada hā Ro'rahöridzém na. ⁸Danho'reptui'wa hā, te tsatō, tawamhā, Pedro duré Joāo, mreme tsina hā: "Ma oto ane aba, ro petse aba da hā wama Ro'rahöridzém na watsaihuri da hā." ⁹Te tsadanharī dzahuré: "E mame te atsima īwē, wa te īro petse da hā." ¹⁰Ma ö hā tsada'öbö dzahuré: "Awa'awi adzatsi abamhā 'ri'ahö na, te dza īmanhopētē 'wa aibö hā, u'mre te te öri ré hā. Āma aipra aba mono ītsōrōwa u, ōhō ītsébrédzém u. ¹¹Dza īnharī 'wa 'ri tede'wai ma hā: 'Wama rowaihu'u'wa hā, te atsadantha: E mahäta 'ri 're wa'ōno hā, īre īwatsaihuri da hā, Ro'rahöridzém na hā, īdzamarī'wa norī tsiré hā. ¹²Duré ö hā te dza aima watsu'u wa'wa, 'ri 'rāihö āma 'ri 're wa'ōno ītsa'ēne hā āma īhöimana ahö, waptö uwa hā; ro petse aba tame." ¹³Ö norī hā, te tinem dzahuré, ma te tsāmri dzahuré, te te īnharī ne Danho'reptui'wa hā, duré ro petse dzahuré Ro'rahöridzém da hā.

Datsa hā Ro'rahöridzé --- ¹⁴Witsimhā bödö hā oto niwa ö hā, ma te wedehöpö na nhamra, rotiwe 'mahörö'wa norī tsiré hā, ¹⁵duré tinhā ö norī ma: "Wa īsimawē tsa'ētē uptabi na hā āhāna hā, Ro'rahöridzém na hā ītsa da hā aime aba hā, te robdzépata wana hā; ¹⁶tadza hā, wa hā wa aima

nharī dza'ra wa'wa, dza oto öhō na dza ūtsai ū di, da te öhō āma ūtsamarīdzém u hā Da'rānhipai'wa nhimirob'rudzém āma hā."

¹⁷Tawa te örimhā u'awi hā, Da'rānhipai'wa, te ū norī na hā tsawi duré tinhā: "Öri aba āhā, atsima tsōmri aba mono, ¹⁸tadza hā wa aima nharī dza'ra wa'wa, oto āhawi hā, dza öhuri aba mono ū di 'ru'rāire wa'u hā, Da'rānhipai'wa nhimirob'rudzé hā we ūwitsidzém u hā."

Ūhöiba nhomri nharī --- ¹⁹Duré ūtö tsada're upti hā, Da'rānhipai'wa, te ū norī na hā tsawi, āma aipo'o, duré ū norī ma hā, te te tsōmri, mreme tsina: Āhā ta ūhöiba, te aima ūtsōmri dza'ra wa'wa hā. 'Manharī dza'ra aba mono, āhā ūlāma rotsa'rata tsina hā.' ²⁰Duré tsaihuri parimhā, ma te 'manha aiwa u'awi na hā, mreme tsina: "Āhā u'awi hā datsipamramidzé ūté ūwapru na hā, da te ūtsa'wari atsawi aba na hā."

Ūwatsu'u, te te ūtsa'rēdzém na hā Judas hā --- ²¹Āhā ta āme, tadza hā, te te ūdza're hā ūtsib'rada hā, te ūtsiré hā ūhöiba wededzaihö nhitsimhā. ²²Aibö 'Ra hā, te dza mo, da te tāma ūroti dzarina hā, ni'āpē tahā aibö hā, ni'wa na, āhā da te tsōmri wamhā!" ²³Ma te āma tsāna'rata dza'ra, tawamhā, tsitsandanharī na 'rōwi petse, ni'wa hā dza ū norī hā ūaimorī na hā, te 'mai'manharī da āhā marī hā.

E 'wa hā ūtsa'ēne --- ²⁴Te ūhöiba datsitsada'öbö dzéma ū norī 'remhā: e 'wa hā, aré dama ūtsa'ēne. ²⁵Danho'reptui'wa hā, te ū norī ma hā tinhā: "A'uwe ū norī nhim'ūhö'a nhipai'wa hā, te te dapo dza'ra, duré tō ūhöimana dza'ra mono hā danhitsi ūhöimana tete na hā, te da te wamri dza'ra, dama ro'manharī-wē-'wa na hā. ²⁶A ū norī wa'abamhā mare di dza āne hā, ūwa'rāmi na ūtsa'ēne hā ai're aba hā, te 'manharī ūhöiba té uptabi tsine, duré ni'wa hā danhim'ūhö'a höimana monomhā, aiwa tō tahā, te te romhuri dama. ²⁷Tadza hā, e 'wa hā ūtsa'ēne: E wedehöpö dza na ūhöimana dza'ra mono, e niwamhā tahā dama te ūromhuri dza'ra mono. E ūtē wedehöpö dza na ūhöimana dza'ra mono ū di. Wa hā, tadza hā, wa aiwa'wamhā ūhöimana 'wa, aima romhuri'wa aba hā.

Ūpawa'öbödzém na ropitsudu rotiwē'mahörö'wa ū norī ma --- ²⁸A ū norī wa'wa hā, ūne u'ōtsi hā te ūdzababa ūme aihöimana dza'ra wa'aba mo, marī ūtē hā, te tsiwi ūwapéi mono ré hā; ²⁹Ūdzéma, wa hā wa dza aima tsōmri dza'ra wa'wa rob'rudzé hā, ūmama, te te ūma ūtsōmri tsine hā ³⁰marī āna, a ū norī aba dzéma atsaihuri aba da hā duré öhuri aba da hā wedehöpödza na ūhimirob'rudzém āma hā, dza duré atsimroi wa'wa

danhamradzém na hā rowairébé da hā mitsito maparane a'uwē ubumro norī Israel te hā.

Ro'mahörö dadza'retse 'ödzém na hā duré tihöimana na, te te ītsaprīdzém na Pedro hā --- ³¹Simāo, Simāo, āhā ta āme dahöiba wamnarī'wa watsédé hā, te waptē natsi ūne u'ötsi hā, te aiwamīrī aba da hā amnho'a dzupetse ne hā; ³²wa hā, tadza hā, wa ai'āma īho're, atsimidzadze aiwi tsim'uwa tō da hā. Niwa, tadza hā aihöimana na āma tsaprīmhā watsu'u na dza atsitsānawā norī ma hā." ³³Te tinhā ū hā: "Danho'reptui'wa, wa hā wa oto īhöiba atsiré īmorī da hā, danhitobdzém u hā duré adö'ö u hā." ³⁴Ō hā, tadza hā, ma apō tsada'ö: "Pedro, wa hā wa aima tinhā: tsi'a aibö hörö ū di dza ts'i'umdatō āma ītsahu na, nharī ū ré hā marī na aima īwaihu' ū āna hā."

Bödö datsi'wapé na hā marī wairébé da hā --- ³⁵Duré tinhā ū norī ma hā: "Niwa wa hā, te aima arob'rui pari wa'abamhā, ro'wapédzém āna hā, duré tō ts'a'u romnhemedzém āna hā, duré tō aipara'udza höpö aba'āna hā, e ma tsô aiwi tirobaba wa'wa tsiwa'ru marī hā." -- "marī ū di", atsa tsiwi tsada'ö. ³⁶Ō hā, ma āma udzutsi: "Awa'awi hā, tadza hā taha ma ro'wapédzé hā tāma höimanamhā, tō te te öri duré aiwa taha ma dzéma romnhemedzé hā tāma höimanamhā; duré ni'wai ma tsim'édzé'wapa hā tāma höimana ū wamhā, te te tsima wa'öbö ti'udza hā, mitsi te te tsima uipra da. ³⁷Taha wa, wa aima nharī dza'ra wa'wa, tō ībore īāma tsi'uwaimrami da hā tō ītsihödö höimana bö: Ō hā, ma tō āma roti ni ībö īhöimana dza'ra mono ūme hā. Tadza hā te te īma īnharī dzéma īhöiba na hā, īhöimana īmai'rātsudu!" ³⁸Te nharī dza'ra ū norī hā: "Da'rānhipai'wa, āhā ta āme maparane tsim'édzé'wapa hā. Ō hā ma adzada'ö: "Tō'ā, ībö oto."

Ētē'rāirā abahi wederom āma --- ³⁹Ō hā, ma te watobro, duré tō tihöimanadzéb dzarina hā, te oto mo ētē'rāirā u abahi wederom u hā. ītsamarī'wa norī hā, te ītsiré ai'aba're. ⁴⁰Oto tsihutumhā dahöimanadzém u, te tinhā ū norī ma: "Atsō're dza'ra wa'aba, atsitsitsi wa'aba tō da da'wapéi 'remhā."

⁴¹Duré oto tiwi ai're dza'ra tsyry na hā, ētē wabdjuridzém ne ro'watsa hā, duré te tsinha dzahuré wamhā, te hi'rātitō hā tinho're: ⁴²īl mama, a te atsima wē wamhā, a te īma ts'a're na āhā u'awi hā! Tadza hā, te ītsima īwē dzarina hā, mare di, tadza hā, ate hā, te dza īmanharī na hā tihöiba!" ⁴³Ma

tsi'maihöi'ré õhõ ma rowatsu'u'wa hã rowë hawimhã, te te tsiptete mono da hã. ⁴⁴Duré tsina hötö'ö uptabi na hã mreme, ãma ïtsé petse na hã, a'ö ma te ïtsu hã tsi'manha aiwa ïhödza'ötö na, ïtsu'u a'a ïwapru hã ï'a'a hã ti'ai u hã.

⁴⁵Wahutumhã tsõ're parimhã, te wei mo tidzamarï'wa norï tème hã, duré te te anhopëtëmhã, te tinhötö dza'ra, robdzei'ö uptabi na hã. ⁴⁶Duré tinhä õ norï ma: "E marï wa, te atsötö dza'ra wa'wa, ai'utu dza'ra wa'aba duré atsö're dza'ra wa'aba, marï ãna, ai'wapéi aba 'remhã atsitsitsi aba ãna da!"

Da te ï'öridzé Danho'reptui'wa hã --- ⁴⁷Dza hadu mreme mono ré hã, ãhã ta ãme, ma te a'uwe ï'ahö uptabi hã aihu. ïtsöwa tãma ïhöimana dza'ra hã, ïtsitsi hã Judas na, mitsito maparane na ïhöiba norï tsiré hã, ma te tsina rotété Danho'reptui'wai u hã, te ubu uptsõmri da hã. ⁴⁸Danho'reptui'wa hã, te tãma tinhä: "Judas, ï'ubu uptsõmri na, e te dza Aibö 'Ra hã dama ïtsö." ⁴⁹Te te 'madö'ö dza'ra wamhã marï hã ïhöimana na hã dza ïwatobro na hã, ïme ïhöimana dza'ra, te nharï dza'ra tãma: "Da 'rãnhipai'wa, e bétë 'wa te 'mai'u'a wamhã tsim'édzé'wapa na." ⁵⁰Duré ma te mitsi 'mai'u'a ni ïtsa'rata'wa nhim'ïhö'a ma romhuri'wa hã, ma tsidzöri ni tiwi ïpo're nhimire niwï hã. ⁵¹Danho'reptui'wa hã tadza hã, timreme, te te 'manharï wamhã duré tinhä: "Hiri aba! Tô'ä!" Duré te upi wamhã, ïpo're hã, ma petse.

⁵²Töibö parimhã, Danho'reptui'wa, ma oto ïtème api'ra dza'ra, tsö ïtsihutu norï u hã, tahä ïtsa'rata'wa nhim'ïhö'a norï hã, duré tsï'ahöri'wa nhim'ïhö'a norï hã 'ri ïpetse ãma hã, duré tô ïhi norï hã: "Ma we ïtsiptsaihuri dzö ne hã a norï wa'wa hã aiwairébé 'wa tsim'édzéb'wapa ré hã, duré wedehu nihöri ré hã. ⁵³Wa hã, wa tô ïhöimana atsiré wa'wa hã, 'ri ïpetse ãma hã böötö nhidöpötsi hã, duré 'maihibi aba õ di atsib'rada hã ïnhitsiwmhã ï'ama hã. Tadza hã atsibötö 'wa, duré tô robra norï nhibtede."

Pedro tsi'udödzéb dza'ra --- ⁵⁴Ma tsiwi ti'ö, duré tsiwi tsaprö, te tsiwi 'madzébré tsina ïtsa'rata'wa nhim'ïhö'a nhoröwa u hã. Pedro hã, te ïtsarina ne romhö na hã. ⁵⁵Te tsima õ norï hã ro'o dza'ra wamhã udzö hã warämhã, ma ai'ubumro te tsiwi uirï na, duré Pedro hã ïwa'wamhã tinhama dza'ra. ⁵⁶Äne pi'ö dama romhuri'wa hã, te te 'madö'ömhã unhamma 'rata tsämra ré hã, duré te te 'madö'ö petsemhã, te tãma tinhä: "Ähã dzéma hã, te tihöiba õhõ tsiré hã!" ⁵⁷Ö hã te ai'udö, tadza hã: "Pi'ö, wa hã õhõ ïma ïtsa'retse õ". ⁵⁸Töibö tsyry na ronomro parimhã, ma te duré ï'amo hã, te te ï'madö hã, tãma tinhä: "A hã adzéma ï'ahöimana õ norï tsiré hã!" Tadza hã te Pedro hã tsi'mahö: "Aibö, wa hã õ di." ⁵⁹Äne bödö mitsi tsi'utöri parimhã, te ïhöiba

amo hā natsi āma tāma tsahu: "Tô tsena bö, āhā dzéma hā, te tihöiba īme hā, Galileu wa!" ⁶⁰Pedro hā te tinhā: "Aibö, īma waihu'u õ di, marī na, īnharī hā." Tsimitsaré, dza hadu ré mreme mono ré hā, ma te ts'i'a aibö hā hö, ⁶¹duré Danho'reptui'wa hā tsipi'rai wamhā, ma rowa're ré ro'madö na hā Pedro u hā. Pedro hā tawamhā, ma te āma po'repuru īmreme na, Danho'reptu'wa, te te tāma īnharī na hā: "Tsi'a aibö hörö wana, awa'awi hā, te dza ī'manha ai'udö hā ts'i'umdatö na hā, te dza āma ītsahu." ⁶²Duré oto rom'u watobromhā, tsé uptabi na hā, te aiwa'ō.

īmorī'rada dawa'ē --- ⁶³Dapawatsitsi'wa norī hā, te Danho'reptui'wai āma hā tito dza'ra, duré te natsi tsiwi ahö, ⁶⁴duré natsi tsiwi ubu ubu, te duré natsi tsiwi tsadanha: "Ma'āpé 'manharī īwatsu'u hā, e 'wa hā, ma te ai'adzö." ⁶⁵Duré te natsi tāma nharī dza'ra õhō ma hā, damreme amo norī ahö na īwatsétē mono na.

Danho'reptui'wa, te tihöiba rotidzém nho're --- ⁶⁶Niwa oto rowa'a monomhā, ma te tsina ubumro dama rowairébé'wa norī ts'i'īhi hā a'uwe te hā, ītsa'rata'wa nhim'īhö'a norī hā, duré tō ītsihötö'wa nhim'īhö'a norī hā, duré tō tsiwi tsaprö rotidzém u hā, ⁶⁷mreme tsina hā: "A hā ai'ma'wamarī ré wamhā, wama anharī!" Õ hā, ma āma wa'rā: "Wa hā, te aima nharī dza'ra abamhā, atsiwi īdzadzei aba õ di dza, ⁶⁸duré wa hā, te atsadanharī dza'ra wa'abamhā, atsiwi īdzada'öbö aba õ di dza. ⁶⁹Tadza hā, āhā awa'awi hā, Aibö 'Ra hā, te dza oto tihöiba tsāmri na hā ītsimire niwīm u ītsiptede Da'rānhipai'wa te u hā!" ⁷⁰Aihini hā tawamhā, te nharī dza'ra: "E a hā, tawamhā, Dapoto'wai 'ra." Õ hā, te õ norī ma hā ts'i'mahö: "A norī wa'wa hā, te īnharī dza'ra wa'wa, wa hā na hā". ⁷¹Atsa apö tsiwi tsada'ö: "E marī wa, wa dza hadu watsima wē dza'ra ni, wa te 'madö'ö waptob dza'ra da hā. Wa wapari dza'ra ni, 'röwi marī hā tō atsadawa hawimhā!"

23 Danho'reptui'wa, te Pilatos nho're tihöiba --- ⁷²Uburé a'uwe ītahö hā, ma tiwahutu dza'ra, duré tō oto tsiwi tsaprö Pilatos u hā. ⁷³Ma āma tsiwi na'rata, tawamhā īpitsutu na hā mreme tsina hā: "Wa watsiwi tsöpëtē ni, āhā aibö hā, te te āma ī'adzaprī na hā wate a'uwe ubumro hā, te te tsawi César ma, da te wa'öbö dza'ra mono tō da hā īwa'öbö ahöri hā, duré õhō te te tsimawē höimana mono da da'rānho'ōmo na". ⁷⁴Pilatos, te tsadanha: "E tō a hā judeu norī 'rānho'u." Atsa te te tsada'öbömhā, te ts'i'mahö: "A hā, te õhō na īnha." ⁷⁵Pilatos, te tinhā, tawamhā, ītsa'rata'wa nhim'īhö'a norī ma hā, duré tō a'uwe nho'uma norī

ma hā: "Wa hā, te āma tsāmri ō di, āhā aibö āma hā marī tsiwa'ru, da te tāma īro'manharī watsétédzéb da hā." ⁵Ō norī hā, tadza hā, te tō āma tsé dza'ra: "Ō hā, te a'uwē hā, te awahutu höimo tsitsanho tsina hā judeu pöré hā, tō Galiléia hawim nimomo ma āma tsāna'rata āme oto." ⁶Āhā damreme na, te Pilatos hā tsadanha, ō hā höimana dzô galileu na hā. ⁷Duré tsena, te waihu'umhā, Herodes nhimirob'rudzéb 're īhöimana na hā, ma āma tsāprī ni rob'ru na Herodes u hā, tō taha bötö na hā, dame höimana wab dzéma Jerusalém āma hā.

Danho'reptui'wa, te Herodes nho're tihöiba --- ⁸Da te 'madö'ömhā, Danho'reptui'wa hā, Herodes te tihöiba rowē uptabi na bödö; duréi hawi nherē ō hā, te te tsima wē, te te 'madö'ö da hā, īhöiba na damreme, te te wapari mono wa; duré ō hā, te tsô mapa, pé ītsō'a hā ītsa'retse'ö wē hā, te te 'manharī hö hā. ⁹Te ītsadanharīdzé hā ahö na hā 'manha; ō hā, tadza hā, te te tsa'öbö ō di. ¹⁰Tadza hā, ma te ītsa'rata'wa nhim'īhö'a norī hā, duré ītsihötö'wa norī hā, ömemhā tihöimana dza'ra, ma duré tame tsiwi pitsutu dza'êtë petse. ¹¹Herodes hā tite tsi'ahöri'wa norī tsiré hā, ma tihöimana tāma wē'ö na duré āma īto dza'ra na; duré udza da'udza höiwaipo uptabi na hā apö, ma tāma rob'ru Pilatos u hā. ¹²Duré taha bötö na hā, ma te Herodes norī hā Pilatos me hā tsitsawi dzahuré īwana ré hā, te höimana dzahuré ītsitob'ru na hā.

Danho'reptui'wa, te apö Pilatos nho're tihöiba --- ¹³Töibö pari dadzô hörö wamhā, ītsa'rata'wa nhim'īhö'a norī dzô, danhim'īhö'a norī duré a'uwē Pilatos, ¹⁴te tāma anha: "A norī wa'wa hā, ma we īma atsiwi ī'āwitsi 'wa, āhā aibö hā, niha wa darétsi'wa hā; awa'awi na hā, wa hā, wa tō tsadanharī pa atsō're aba duré marī, te āma tsöpëtë ō di āhā aibö na hā, marī na tāma īro'manharī watsétédzéb da hā, niha atsiwi īpitsutu aba na hā. ¹⁵Herodes dzéma, te tiwi 'matsāmri ō di, ma we marī āna, ō hā tāma rob'ru apö watëme hā. E niha, te atsiwi ī'madö'ö 'wa, āhā aibö marī, te te 'manharī ō di, īdö'ö na, īböi'ö nherē tāma īrob'manharī da hā. ¹⁶Taha wa, wa hā, wa dza wadze, ō hā, ma da te tāma rom'manharī pari hā." ^[17] ¹⁸Ō norī hā, tadza hā, te aihini tsimitsutu hā āma tidzadawa'a'a: Dö'ö tahā aibö hā! Wama wadzere Barrabás hā!" ¹⁹Āhā da'rätsutu'wa hā, īhöimana, da te ītsitom na, te te dawi 're rowamnarī mono wa 'ri'ahö na duré tō ītsipärī na.

²⁰Pilatos hā, te tsima wē tsina, te te wadzere da, Danho'reptui'wa hā, ma te tsapa ō norī ma hā, apö mreme. ²¹Tadza hā, te ō norī hā natsi tidzadawa'a'a: "'Wamarī na tété! 'Wamarī na tété!'" ²²Tsi'umdatō āma na,

te tinha õ norí ma: "E marí ïwatsédé, ma 'manha ãhã aibö hã. Baba õ di, marí 'ru-te hã, dza ïdö hã, te ãma 'manhopëtë õ di ïhõõ na hã! Taha wa, wa hã, wa dza wadze, ïhõõ, ma da te tãma ro'manharí pari hã." ²³ Õ norí hã, tadza hã, te natsi ãma tsé dza'ra tsa 'ëtë duré waptërë tsina ï'manharí hã, da te tété da hã, duré tidzadari ma hã, te tsé petse dza'ra.

²⁴Tahawa, ma Pilatos hã rowairébé, te te tsadaihu'u dza'ra da hã ïtsimirowaptërë dza'ra na hã. ²⁵Ma wadze, tahã da te ïtsärí hã danhitomdzém 're dawi rowamnarí na duré dapärí na hã, ïhöimana mono hã, tô õ norí hã tsiwaptarsi dza'ra wa. Taha wa, ma Danho'reptui'wa titsõ, õ norí nhimirowairébé u.

Bödödi nhim 'ëtë'räirä --- ²⁶Te te tsiwi tsaprõni ré hã, ma tsiwi ti'ö Simão Cirene hawi hã we ïmorí hã ïtehutu hawi duré te tãma 'ru dzahi dza'ra 'wamarí hã, te te öri da hã Danho'reptui'wa dzarina. ²⁷Ahö uptabi na hã a'uwë hã, te tô ïtsarina hã tipra, niha hã tô pi'õ norí dzéma hã, natsi tô natsi ïtsihö dza'ra hã tinho'utu tô tsiwa'õ tsina hã ïhõõ ãma hã. ²⁸Danho'reptui'wa hã, tadza hã, apö ïtëme tsipi'ra dza'ra wamhã õ norí u duré tinha: "Jerusalém 'ra norí, ï'ama a'i'ry'ry wa'aba tõ; a'ry'ry aba ïwana hã atsi'ãma aba hã duré tô a'i'ra norí na aba hã!" ²⁹Tadza hã ãme ãhã ta, te dza bödö hã wi, dza da te ïnhari-dza'ra da hã: Marí wa, ãhã ta, te dza wi bödö hã dza damreme hã: Tãma rowë dza'ra di ï'ra'õ norí ma hã, ïtséb 're hã a'i'uté, te te ïwaibu õ hã, duré ïhöi mono hã, te te ïwaptësömri dza'ra õ hã. ³⁰Taha wa, dza ãma tsäna'rata dza'ra timreme na: Atsa'wari aba wanhitswi! duré tsõ'a 'räihö norí hã: wadzuwa dza'ra aba! ³¹E marí wa, te bété ãne hã tsi'manharí dza'ra wede ïwapti'i na hã, e niha dza tiromhöiba ïré ma hã". ³²Te tô datsiwi tsaprõni dzahuré ni maparane dzéma, te te 're ïda'awamnarí dzahuré mono hã, da te tãma ro'manharí dzahuré da ïme.

Datétedzé --- ³³Te te tsiwi ãwitsimhã ro ïtsitsi u adö'õ 'räihi na, tame, ma 'wamarí na tsiwi tété, tô niha te te 're ïda'awatsété dzahuré mono dzéma hã, mitsi ïtsimire niwõ hã, duré tô ï'amo hã ïtsimi'e niwõ hã. ³⁴Danho'reptui'wa hö, te te nhari: "Imama, a te 'ruiwapari dza'ra tõ, õ norí hã, tãma waihu'u dza'ra õ di, marí, te te ï'manharí dza'ra hã." Taha parimhã, te tsiwi wa 'ötõ monomhã, ï'udza hã duré tsi'uihöna ïpu hã ãma tsima wadzere dza'ra.

Danho'reptui'wa 'wamarí na tsa'o ré, ïhöiba na ãma ïdato dza'ra duré ãma ïdamreme watsédé --- ³⁵A'uwe ï'ahö hã te tihöimana u'ötsi dza'ra

õme, te te tsivi 'madö'ö da hā. Danhim! īhō'a norī hā, tadza hā, te natsi āma tito dza'ra duré natsi nharī dza'ra: "īhōiba'amo' norī u hā, te te da'anho'reptu, ma'āpē tsitsō'reptu röwi, ī'ma'wamarī ré wamhā Da'rānhipai'wa te hā, te te ī'ori wamhā!"³⁶ Dapawatsitsi'wa norī dzéma, te āma tito dza'ra; te te tsina rotété dza'ra tsina ītēme, te tāma öri dza'ra, öhō ma rob'rāi wa'udzé hā,³⁷ duré te natsi nharī dza'ra: "A hā tō da'rānho'ōmo di pō judeu norī ma hā, atsitsō'reptu na röwi".³⁸ Duré te tihöiba. ītsihödö hā ītsitsimhā: "Āhā da'rānho'ú judeu norī ma hā".

Ītsiptsaihuri wē ---³⁹ Tō te te 're īda'awamnari dzahuré mōno hā, ītsa'ō dzahuré hā 'wamarī na, te natsi 'manha, mreme tsina: "E tō a hā õ di ī'ma'wamarī ré hā. Ma'āpē röwi hā atsitsō'reptu na, duré wa norī dzéma hā".⁴⁰ Tadza hā ma, ī'amo hā mremem tsina tsa'ētē roti tsina tinhā: "E aipahi õ di Da'rānhipai'wai ma hā, aihöimana tsina, tō aiwa ro' manharī na hā".⁴¹ Tō wa norī hā, wa wahöimana ni; ī'bō īwa'öbō mono na; wanhi'manharī hā. Tadza hā õ hā, te 'mai manharī" õ di marī īwatsédé hā.⁴² Duré āma wapto: "Danho'reptui'wa, ī'āma aipo'repu'u, niwa dza we aimorīmhā atsimirob'rudzém ré".⁴³ Ó hā, ma te atsa tsada'ō: "Tō tsena hā, wa hā, wa aima tinhā, āhā awa'awi hā, te dza tō ītsiré hā aihöiba rowē tsi'utōrī'ō āma hā".

Danho'reptui'wa dō'ö ödzé ---⁴⁴ Te oto tihöiba ī'bō prā na abdzuma·wa'wa watobrom hā rob'ra ts'i'umdatō bötö u hā, uburé ti'a'nhitsiwi;⁴⁵ te tihöiba tsima'uri na bödö hā. Dzadzahö ītsa'ratadzé īpetse āma hā īwa'wamhā, ma āma aipo'o,⁴⁶ duré Danho'reptui'wa, ma tsa'ētē uptabi hā hö: "Imama, anhib'ratamhā, wa ama titsō īhöiba tsāmri'ō hā". Āne te te nharī parimhā, ma dörö.

Danho'reptui'wa dō'ö parimhā ---⁴⁷ Tsi'ahöri'wa nhim'īhō'a hā, te te 'madö'ömhā, marī īwairébē hā, te rowē dza'ētē na hā tiwāta, mreme tsina hā Da'rānhipai'wa āma hā: "Tō tsena uptabi, āhā aibö hā īwē uptabi!"⁴⁸ Duré uburé a'uwē ī'ahö uptabi hā we, īme ītsi'aba're hā, marī ī'madö'ö-dzei u, te te 'madö'ö dza'ra wamhā, tō marī īhöimana īwairébē hā, ma apō aihuatu, tsi'ahöri tsina hā tinho'utu.

⁴⁹ Aihini ītsawi'wa norī hā, tō niha pi'ō norī öhō me īhöimana dza'ra tō, Galiléia hawim nherē, te we höimana u'ötsi dza'ra, romhö'na hā te 'madö'ö dza'ra mono na, ã norī hā marī norī hā.

Da te ītsērēdzé ---⁵⁰ Āme āhā ta, te ti'maihöiba aibö hā ītsitsi hā José,

datsima rotidzém na dame 're īhöimana mono hā, tahā aibö īwē duré ībō dzarina tsi īhöimana, dza te āma dadzadzei õ di, duré rowa 'otō na hā, ⁵¹duré tō marī, te te īmanharī dza'ra mono õ na hā. Te höimana Arimatéia hawimhā, judeu norī āma hā, te duré aré tsô 're tsimipari Da'ráñhipai'wa nhimirob'rudzéb dzô hā. ⁵²Morīmhā, 'ri'ahö na rītī da hā Pilatos dzô hā, te waptē Danho'reptui'wa höiba uptabi hā. ⁵³Duré te te ts'i'ra wamhā, ma ubu dzadzahö īhöi baihö na hā, duré tihi ab're nihöri 're, ētēwa dza hadu nimono ī're, ni'wa, da te āma ītsérē õ hā. ⁵⁴Te tihöiba bödö hā ropetsedzé, duré tō romhuri 'rātsudu, te āma te tsāna'rata rowa'a na hā.

⁵⁵Pi'õ norī hā, tadza hā, we ītsi'aba'ré hā Galiléia hawi Danho'reptui'wai me hā, ma te tiromhöiba José āma te tō tsipra dza'ra. Te tsiwi 'madö 'ö petse ab're hā duré niha Danho'reptui'wa höiba hā, da te īhiri dzô hā.

⁵⁶Tō awa'awi, ma aihutu apö duré te tsiwi 'manha dahöiba u'rédzé hā ītsadadze tede hā. Duré, romhuri 'rātsutu wa, te tsiwi 'madö dawa'udu hā ītsihötö dzarina hā.

VII. Tsihöiba parimhā

24 *Adö'ö'ry baba. Rowatsu'u'wa nhimiro'mahörö mono ---*
¹īmorī'rata böötö na romhuri tsiwaptom na, dza hadu rob'ra ré hā, pi'õ norī, te ētē're u hā ai'aba're, te tsiwi öri tsina dahöiba u'rédzé hā, te te tsiwi īmanharī hā. ²Ma tsiwi tsöpëtë ēne hā adö'ö'ry nhitobdzé hā, ni'wa te te ītsa're na hā, ³tadza hā tsitsitsi wamhā, te te tsiwi tsāmri õ di, Danho'reptui'wa höiba hā. ⁴Duré ma tiromhöiba hā, höimana dza'ra wamhā, ma tāma a'rāmi petse dza'ra, taha ma hā, ma te maparane aibö hā ītsö'reb dza'ra hā tāma aima'wara dzahuré, udza höirā uptabi dzahuré ré hā. ⁵Pahi uptabi na hā, ma te 'rāirere ti'ai u hā; õ norī hā, tadza hā, te nharī dzahuré: "E marī bö, te tsô airītī dza'ra wa'wa, ã adö'ö 're īhöimana dzô hā. ⁶Höimana õ di õ hā āmemhā; ma tō tsihöiba. Āma aipo'repu'u dza'ra wa'aba, te te aima īanhari'aba na hā, dza hadu höimana mono ré hā Galiléia āma hā: ⁷ībōre, Aibö 'Ra hā, te dza tsōmri ni īwatsétē norī nhib'ratamhā; te dza tétē ni 'wamarī na, dza duré tsihöiba böötö nhi'umdatō āma hā!" ⁸Duré õ norī hā, ma te āma tipo'repu'u dza'ra īmreme na hā.

Rotiwē 'mahörö'wa norī, te wē'õ dza'ra pi'õ norī nhimitōmowapto hā --- ⁹Tsihutu wamhā apö adö'ö'ry hawi, te tāma watsu'u dza'ra uburé ãhā

mitsito mitsi īhöiba norī ma hā, niha tō aihini ītsiré norī ma dzéma hā. ¹⁰İhöimana dza'ra Maria Madalena, Joana duré tō Maria Tiago na hā. īamo norī pi'ō hā īhöimana dza'ra īme, te nharī dza'ra öhō na dzéma rotiwē 'mahörö'wa norī ma hā. ¹¹Āhā damreme norī hā, tadza hā, aiwa da'rā tsiwamnarī ne hā, duré ò norī ma hā, te tsōmri dza'ra ò di, te ītsadze dza'ra da hā.

Pedro īhöimana adō 'ō'ry me --- ¹²Pedro hā, tadza hā, ma wahudu duré wara adō'ō'ry u hā, tsihöpömhā, tadza hā, ma 'madö dzadzahöirā norī tsi hā. Duré ma apō hā wi 'ri tēme, ma duré a'rāmi petse marī īwatobro ma hā.

Maparane ītsamarī'wa norī Emaús hawimhā --- ¹³Āme īhā ta, te maparane hā ò norī hā tinem dzahuré īhāna böötö na darom nhipi īwamri hā Emaús na, tahā īmropöto ro'watsa Jerusalém hawimhā. ¹⁴Duré tō te te tsima robdzanhāmri dzahuré uburé īhā marī īwairébé na hā. ¹⁵Tadza hā, te te tsima robdzanhāmri dzahuré mono ré hā duré te īma tsima nharī dzahuré 'röwi, tō 'röwi, ma Danho'reptui'wa hā ò norī u hā, ītēme hā 'röwi petse hā tsina rotété, duré tō mo böödi na īme dzahuré hā; ¹⁶ītōmo dzahuré hā, tadza hā, te tiwi tihöimana dzahuré, te te waihu'u dzahuré īma da hā. ¹⁷Ö hā te tāma nharī dzahuré: "E niha hā damreme norī hā īhā īma atsima ītsaprī aba mono hā, ane aba ré hā, īne aba na." Duré ò norī hā, ma 'madzahöri dzahuré ubudzei ò na hā.

¹⁸Cléofas na ītsitsi hā, te tsadanha: "E a hā atsiwaprotsi 'röwi īaihöimana bö Jerusalém wamhā, īwaihu hā, te īwē ò da hā, marī hā īwairébé, öhō na īromhöimana hā, ë böötö norī na hā." -- ¹⁹E ma norī hā." te. tinhā ò norī ma hā ò hā. Ma tsada'öbö dzahuré: "Marī īwatobro hā Danho'reptui'wai dzō hā, Nazaré īhöimana aré ro'mahörö'wa ītsiptete uptabi ītsimiromhuri na hā, duré tō īmreme na hā, Da'rānhipai'wa nho'remhā duré tō aihini a'uwe norī nho'remhā: ²⁰wa te ītsa'rata'wa nhim'ihö'a norī hā, duré tō wanhim'ihö'a norī hā, ma tsiwi titsō, da te tāma ro'manharī da hā, adō 'ö na hā, duré tō ma tsiwi téte 'wamarī na hā. ²¹Wa norī hā, wa aré watsiwi tsapari ni, ò hā newa Israel aré, te te tsō'reptu da hā. Tadza hā, uburé īhā, ma tō böötö nhipi'umdatō hā īhā īma hā ai'utō īwairébé hā!" ²²Tō tsena, ma ni'wam norī hā pi'ō norī hā, ma wa'rāmi dza'ra, tsi'aba'rēi wa duréi robdza'rā ré ëtē're adō'ō'ry u hā, ²³duré te te tsiwi tsāmri ò wa īhöiba hā, ma aihutu mreme tsina, tāma īhöimana dza'ra na hā roptsāmri hā rowatsu'u'wa, te tāma īnharī dza'ra, īhöimana na hā

õ hā höiba ré, ²⁴ni'wam norī tō wame hā ëtē're adö'öry u hā, te ai'aba're, duré ma te tsöpëtē dza'ra uburé, pi'ö norī, te te ïwatsu'u dza'ra dzarina hā; tadza hā te te tsiwi 'madö'ö ñ di!"

²⁵Taha wa, õ hā, te tāma nharī dzahuré: "Í'rā tsiwamnarī norī duré ïwamnha'a norī titsiri na hā, te te ïtsadze da hā uburé ro'mahörö'wa norī hā, te te 're ïro'mahörö dza'ra mono na hā! ²⁶E höimana õ di ïbö hā ï'ma'wamarī ré hā, te te ï'adzépata da hā, uburé ãhā mono, tite rowē u hā tsébré da wamhā". ²⁷Duré te te ãma tsāna'ramhā, duré tō aihini ro'mahörö'wa norī na hā, te te ãma ro'mahörö õ norī na, uburé ïtsihötö norī 'rem na, marī na õhō höiba na, da te ïnharī mono na hā.

²⁸Te te tsina rotété dza'ra wamhā darom nhipti u, nimomo ïneb dzahuré tème hā, Danho'reptui'wa, tsena ne, te tiwi ai'udö dzahuré, dza ïtsipai'u ïmorī dzahuré na hā. ²⁹Ã norī hā, tadza hā, te ãma te tsitsi u'ötsi dzahuré mreme tsina: "Aihöimana u'ötsi wame, ma tō tihöiwahö duré bödö hā ma tō ädzé." Ma ädzé, tawamhā, höimana da ïme dzahuré. ³⁰Duré mitsi haré wededzai ãma ïme höimana dzahuré wamhā, tsada'reupti ma ti'ö, ïtsawi wē hā, ma tāma 'manha, taha pari, ma ãma tāma aipo'o dzahuré duré tāma tsōmri dzahuré. ³¹Tawamhā ïtōmo dzahuré hā ma tāma tsitsitowa dzahuré duré tō waihu'u dzahuré; õ hā, tadza hā, ma tihöiba tsāmri'õ na hā ïtsö'reb dzahuré hā. ³²Duré te nharī dzahuré 'röwi petse tihöiba mono u hā: "E te te dzata mono õ di wawi hā watsiri hā, te te wama nharī monomhā bödödi na hā, te te wama ãma rowatsu'u monomhā, ïtsihötö na hā".

³³Tō taha böötö na hā, ma wahutu dzahuré, duré oto apö tinem dzahuré Jerusalém u hā. Ma te danhopëtē dzahuré mitsito mitsi hā, duré tō ïtsiré norī hā, ³⁴te nharī dza'ra: "Tō tsena! Ma te Da'ráñhipai'wa hā tsihöiba, duré ma ïtsihöi're Simão ma hā!" ³⁵Duré õ norī hā, te 'mahörö dzahuré, uburé marī bödödi na ïwairébë hā, duré niha ïhöiba ïhöimana na hā, te te ïwaihu'u dzahuré na hā, tsada'reupti na ïtsipo'o na.

Danho'reptui'wa ïtsihöi're rotiwë 'mahörö'wa norī ma hā --- ³⁶Mreme dzutsi ré hā, ma te õ hā ts'i'uihöna tāma tsihöi're dza'ra ïwa'wamhā, te tidzab dza'ra duré tinhā: "Romharé hā höimana mono aima wa'wa hā!" ³⁷Itsi'rāmi hā, ma waibu duré ïpahi hā, te natsi tsima 'manharī dza'ra dahöiba hā, te tsiwi ï'madö hā ïma ïhöiba tsāmri'õ hā. ³⁸Tadza hā, te õ hā tinhā: "E marī wa, ma te aiwi tirowaihu'u õ dza'ra wa'wa, duré e marī wa, ma wairé ãhā dawawā norī hā atsiri 're aba hā. ³⁹Madö'ö dza'ra wa'aba

ĩnhib'rata norī hā duré ĩpara norī hā: Tô wa hā! Atsiwi ĩ'upi wa'aba duré tsadaihu'u aba da hā, ĩhöiba tsāmri'õ hā ĩnhi tāma höimana õ di duré ĩhi norī hā, niha āhā ĩhöimana hā ĩ'madö'õ dza'ra wa'wa hā ĩ'maihöimana ne hā!" ⁴⁰Mrememhā, āhā na, te tinhim'rada hā tāma wē dza'ra duré tipara hā. ⁴¹Duré niha rowē na höimana dza'ra wa, āma tsimidzadze dza'ra õ di, dza hadu, te tihöimana u'ötsi dza'ra, tsil'rāmi haré dza'ra, te tinhā õ norī ma: "E te tihöiba marī ĩ'rēne da hā!" ⁴²Ma tāma öri dza'ra, tepe wa'öto dzebre hā. ⁴³Ma ti'ö, tawamhā, duré te ti'rē ĩtsö'reb dza'ra hā.

Rotiwe 'mahörö'wa norī ma ro'mahörödzé 'rātsudu --- ⁴⁴Töibö parimhā, te tinhā õ norī ma: "Āhā ta damreme norī hā, wa hā, te āma aima ĩnharī'wa, dza hadu atsiré ĩhöimana aba ré hā: ĩbore tō, da te āma ĩtsāmarī da hā uburé marī ĩtsihödö ĩhöimana dzarina hā, ĩhöiba na hā, Moisés te ĩ'rudzahi dzarina hā, ro'mahörö'wa norī hā, duré tō Salmos na hā". ⁴⁵Tawamhā, ma ĩtsimirotsa'rada hā tāma tsitsitowa dza'ra, marī ãna, te te tsadaihu'u da'ra da hā ĩtsihödö norī hā, ⁴⁶duré tinhā õ norī ma: "Āne, te tihöiba ĩtsihödö hā, dza ĩ'ma'wamarī ré hā, te te ĩrobdzépata na hā, dza duré ĩtsihöiba na hā adö'õ norī hawimhā, bötö nhi'umdatō na hā, ⁴⁷duré ĩtsitsi na, da te āma 'mahörö mono da wamhā, datsi'ruiwaparidzé hā da'rui'wapari'ödzé dawatsété na hā aihini a'uwē norī ma hā, Jerusalém na hā āma ĩtsāna'rada hā. ⁴⁸A norī wa'wa hā, ĩ'atsitōmo waptob dza'ra aba mono āhā na hā.

⁴⁹Āhā ta wa hā, wa dza we aima tāma rob'rui wa'wa, marī na ĩmama hā, da te āma ĩropitsutu na hā. Taha wa, aihöimana u'ötsi dza'ra wa'aba 'ri'ahö na hā, da te apö ĩ'ai'udza dza'ra aba dzéb u hā, höimo hawi nhiptete na hā."

Höimo tsai'uridzé --- ⁵⁰Töibö pari, te te a'ubumro Betânia u hā duré, te te tsarötömhā tinhib'rada hā, tsawi na, te ĩwē tāma 'manharī dza'ra. ⁵¹Duré ĩtsawi wē hā, te te tāma a'manharī ré hā, ma romhö na hā tiwi a'i're dza'ra. Duré tō oto 'mapraba ni rowē u hā. ⁵²Õ norī hā, ma ai'ubumro hi'rātitō hā ĩtsö'remhā. Duré töibö parimhā, te apö a'i'aba're Jerusalém u hā, rowē uptabi na hā, ⁵³duré, te höimana u'ötsi dza'ra, õne u'ötsi hā 'Ri ĩpetse wa, wata dza'ra tsina Da'rānhipai'wai āma hā.

ROWATSU'U TÉM NA JESUS CRISTO TE NA JOÃO ÍPE, TE ÍROWATSU'U NE (EVANGELHO SEGUNDO SÃO JOÃO)

Rowatsu'u pitsudu

- 1** ¹lhöimana tsiro hã, romna'rata 're lhöimana mono,
duré lhöimana tsiro hã te Dapoto'wa tsiré 're höimana
duré lhöimana tsiro hã Dapoto'wa na lhöimana mono.
- ²Romna'rata hawi, te õ hã Dapoto'wa tsiré hã 're höimana.
- ³Uburé marĩ hã, ma õhõ na 'manharĩ dza'ra ni,
duré õhõ ãna hã, marĩ hã da te 'manharĩ waihu'u õ di.
- ⁴Marĩ hã date õhõ na,
l'manharĩ hã dahöimanadzé lhöimana mono da hã,
duré ïro hã a'uwẽ norĩ höimanadzé;
- ⁵ïro hã, te rob'ra na hã waipo,
tadza hã, rob'ra hã, te te tsadaihu'u dza'ra õ di.
- ⁶Ma tô tihöimana pa aibö hã, Dapoto'wa hawi ïtsatõrĩ hã.
João na ïtsitsi hã.
- ⁷Ãhã te wei mo, te te tõmowapto mono da,
ïro'o nhomri na, te te tõmo wapto mono da,
marĩ ãna aihini õhõ na danhimidzadze dza'ra mono da.
- ⁸Ó hã ïro'o na lhöimana õ di,
tadza hã, te wei mo ïro hã, te te 'mahörö mono da.
- ⁹lhöimana tsiro hã ïro hã tsena uptabi na,
a'uwẽ norĩ aihini, te l'uiwẽ dza'ra mono da hã;
ãhã romhöimanadzéb u hã, te aré wei mo.
- ¹⁰Óhõ, te aré tihöiba romhöimana nho'uma ãma hã,
romhöimana nho'uma 'manharĩ hã, tô õhõ ãma l'manharĩ hã duré,
tadza hã lhöimana nho'uma hã,
te te tsiwi waihu'u õ di.
- ¹¹Tite u hã, te aré wei mo,
tadza hã ïte norĩ hã, te te tsiwi öri õ di.

¹²Tadza hā, aihini hā te te tsiwi ū'ori hā,
ītsiptede, ma tāma anho

Dapoto'wa 'ra na höimana dza'ra da hā:
āma ūtsimizadze dza'ra hā ūtsitsi na,

¹³ō hā, poto ō na dö'ötsina dawapru na,
duré danhi na dama ūwē dzarina,
duré aibö ma ūwē dzarina ō wa,
tadza hā tō Dapoto'wa tsi hā.

¹⁴löhöimana tsiro ma duré tinhí na tsi'manha te
duré wawa'wamhā tihöiba;
wa duré watsiwi 'madö'ö ni ūte rowē hā,
Timama tsiré rowē hā tāma ūhöimana hā tō mitsi da'ra tsine hā,
ūwédzé ūtsa'etē ré hā duré tsena ré hā.

¹⁵João hā ūhō tōmo wapto'wa, te duré āma hörö:
"Āhā nima hā, wa āma te nharī:
nima hā, ūbabarāi hawi we ūmorī hā,
ma ūdza're ūnhowa,
e marī wa, ūwana höimana mono dö'ötsina".

¹⁶Taha pari, wa ūhawimhā tsa'etē na,
aihini, wa te 're waibu danhimdzari wē hā,
tō danhimdzari hā.

¹⁷E marī wa, ūtsihötö dzahi hā,
Moisés āma, ma wama tsōmri ni;
danhimdzari wē hā duré tō tsena hā,
te we tsi'aba're, Danho'reptui'wa ūma'wamarī ré āma.

¹⁸Dapoto'wa hā, ni'wa te 'madö'ö ō di:
'Ira morī'rada hā,
Timama wai're ūhöimana mono hā,
tahā, ma te dama awaihu'u.

DANHO'REPTUI'WA NHIMIROMHURI

1. ROWATSU'U TÉM NA RO'MAHÖRÖ

A. ROMHURI TSIWAPTO MORÍ'RADA

João nhimitōmowapto. --- ¹⁹Āhā João nhimitōmowapto hā, niwa judeu norī hā, te tāma īrob'ru dza'ra hā, Jerusalém hawi, ītsa'rata'wa norī ma duré īhō'a norī, te te tsiwi tsadanharī da hā: "A hā, e 'wa hā a hā". ²⁰Ōhō, te tsiwatsu'u duré te dawi wē'ō õ di, te tō tsiwatsu'u: "Wa hā ī'ma'wamarī ré õ di". ²¹Duré tsiwi tsadanha: "Tawamhā, bétē, e 'wa hā, e a hā Elias". Ōhō, ma te dadzada'ö: wa hāi õ di." "E ro'mahörö'wa". Duré ūhō dadzada'ö: "Mare di". ²²Taha wa, te ūhō ma nhari dza'ra: "E 'wa hā bétē, te we īwadzatōrī dza'ra ma, wa te tāma tsōmri pibui petse dza'ra da, dadzada'öbödzé hā. E niha, te dza atsi'āma īnha". ²³Ōhō te tinhā:

*"Wa hā, damreme roptsi īnomro wa, te īro'mahörö mono:
Wahu na atsiwi hiri aba bödödi hā, Da īrānhipai'wa te hā,*

Isaias ro'mahörö'wa, te īnhari ne". ²⁴Ni'wam norī īhōimana dza'ra hā, da te ītsatōrī dza'ra hā fariseu norī hā. ²⁵Tsadanharī dzahu dza'ra, mreme tsina: "ī'ma'wamarī ré õ wamhā, Elias õ wamhā duré ro'mahörö'wa õ wamhā, e marī da, te bétē īda'a'rāti'i mo". ²⁶João, ma te adzada'ö mreme tsina: "Wa hā, wa te 're da'a'rāti'i õ na, tadza hā aiwa'wa aba hā, te ni'wa tihōiba atsiwi īwaihu'u aba õ hā". ²⁷Ōhō, te we īdza'u mo, nima hā, wa hā, ībō tsada īhōimana õ hā, īpara'udza watsitsidzéb höpö nhorō, te tiwi īwatsihu da hā". ²⁸Ōhō, ma te ro'radzö Betânia ãma, Jordão padzara niwī, nima hā, te João te ãma 're da'a'rāti'i.

²⁹Bötö amo na, te João 'madö Danho'reptui'wa, te ītēme īrotsahutu na hā, duré tinhā: "Āhā ta pone'ēnhimidzawipe, Dapoto'wa date hā, dawatsédé, te te 're īapari mono, danho'uma ma. ³⁰Āhā na, wa te ãma nhari:

*Wa hā īparimhā, te we aibō hā 'maimo,
īwana te īro'radzöri,
e marī wa, īwana 're höimana u'ötsi mono wa."*

³¹Aré wa hā, te waihu'u õ di, tadza hā ūhō Israel ma īwaihu'udzé hā

höimana da hā, wa wa hā wei mo, ö na, te 'rāti'i da". ³²Duré João, te tetōmo wapto mreme tsina: "Wa hā, wa 'madö, Ihöiba Tsämri'ō, te te ts'i'rai ré, rowē hawi, utu'u höiba tsine duré öhō nhitsi're höimana u'ötsi mono da. ³³Wa hā aré, te waihu'u ö di, tadza hā, we te te idzatōrī hā, ö na, te 'rāti'i da, te īma tinha: 'Tahā, da te datsiwi īmadö hā, Ihöiba Tsämri'ō, te ts'i'rai ré hā ītsitsiwi, duré 're höimana u'ötsi mono da hā. Öhō, te te 're da'a'rāti'i Ihöiba Tsämri'ō Ipetsé na'. ³⁴Wa hā, wa 'madö duré wa tetōmo wapto, öhō Dapoto'wa nhimimrami na hā."

Ītsamarī'wa norī na'ratadzé --- ³⁵Bötö amo na, te João hā tō öme rowa apō tihöiba maparane ma tidzamarī'wa ma. ³⁶Titōmo na te 'madö'ö dzahuré, Danho'reptui'wa hā, te te ro'radzöri ré, duré tinha: "Āhā ta pone'ēnhimi-dzawipe, Dapoto'wa te hā". ³⁷Maparane ītsamarī'wa, te te wapari dzahuré wamhā, te Danho'reptui'wa dzarina tinem dzahuré. ³⁸Apō Danho'reptui'wa ö norī u ītēme tsipi'rai dzahuré wamhā, te 'madö'ö dzahuré, we ītsarina īnem na hā, te önorī ma nharī dzahuré: "E marī dzō, te airītī aba mo". Öhō ma, te önorī hā nharī dzahuré: Rabi, āma ītsaprī Ihöimana hā, dama rowaihu'u'wa, e mame aihöimanadzé hā". ³⁹Öhō, te önorī ma tinha: "We aneb aba duré 'madö'ö aba". Ö norī hā, te tinem dzahuré, te 'madö'ö dzahuré, nima me 're Ihöimana-mono-dzé hā, te īme tihöimana u'ötsi dzahuré, taha bötö na hā. Bödö maparane-tsi'uiwana na, tō höiwahö prā na.

⁴⁰André, Simão Pedro tsitsānawā, mitsito maparane tsiré hā ī'maihöimana, te te īwapari dza'ra, João mreme hā, te tō duré Danho'reptui'wa dzarina ai'aba'rē. ⁴¹Öne haré awa'awi, te te tsöpētē wi titsitsānawā, Simão hā duré tāma tinha: "Wa tsämri dza'ra ni Messias hā (e niha āma īdamremedzé hā ī'ma'wamarī ré na). ⁴²Ö hā, te Danho'reptui'wai u tsaprō, te titōmo na āma rooptimhā, te öhō ma tinha: "A hā Simão, João 'ra. Te dza atsitsi Cefas na (āma īdamremedzé hā ētē na)."

⁴³Awē amo na, te tsimawē tsina watobromhā, Galiléia u, ma Filipe tsöpētē. Te Danho'reptui'wa tāma tinha: "We īdzarina aimorī." ⁴⁴Filipe, 'ri'ahö Betsaida wa Jhöimana mono, André duré Pedro norī te hā.

⁴⁵Filipe hā, ma tsöpētē Natanael hā duré tāma tinha: Wa watsiwi tsämri ni, taha ta nima, te te āma romhuri nihötö dza'ra, Moisés hā, ītsihötö dzahi na, duré tō ro'mahörö'wa norī hā, Danho'reptui'wa hā, José 'ra, Nazaré 'remhā". ⁴⁶Natanael te tsadanha, Nazaré hawimhā, e marī īwē

putsi waihu'u petse di? Ma tsada'ö Filipe hā: "We aimorī duré 'madö'ö". ⁴⁷Danho'reptui'wa, ma te 'madö Natanael we ūtē ūmorī na hā, duré ūhō hōiba na tinhā: "Āhā ta israelita tsena uptabi ūmaiħöimana mono, nima hā ūwatsédé tāma ūħöimana ö hā". ⁴⁸Te Natanael ūhō ma tinhā: "E ma hawi, ma te ūwaihu", ma tsada'ö Danho'reptui'wa hā: "Filipe atsô hōrō wana, nimame wede dzahöpö aihöimana ré, wa ai'madö". ⁴⁹Tahawamhā, te Natanael 'mahö: "Rabi, Rowaihu'u'wa, A hā tō Dapoto 'wa 'ra", A hā Israel norī nhim'ūħö'a". ⁵⁰Danho'reptui'wa hā ma tsada'ö: "E te atsimidzadze, te aima nharī wē te tsi, wa hā te ūai'madö'ö na, wede dzahöpö aihöimana ré hā. Te dza marī hā ū'a'madö ūtsa'ēne hā āhā nhipai u hā". ⁵¹Duré ūhō ma tinhā: Tsena na hā, tō tsena na hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa: "Te dza ū'madö'ö dza'ra wa'wa, ūtsitsito wairé rowē hā, duré rowats'u'wa, Dapoto 'wa te hā, te te tsai'uri dza'ra ré, duré te tsi'ra dza'ra ré, Aibö 'Ra nhitsimhā".

2 Datsina damrodzé Caná 'remhā --- ¹Bödö tsi'umdatō āma hā, ma 'maiwatobro datsina damro hā, Caná 'remhā. Judéia āma, duré Danho'reptui'wa na hā, te dame tahöimana ni. ²Danho'reptui'wa dzō matsō tahörö ni datsina damro u, ūtsamarī'wa norīdzō dzéma. ³Taha wamhā, ödzédze hā oto höimana ö di, e marī wa, ödzédze hā datsina damrodzém te hā tsi'utōrī wa. Tahawamhā te Danho'reptui'wa na ūhō ma tinhā: "Ö norī ma oto ödzédze hā höimana ö di." ⁴Danho'reptui'wa ūhō tsada'ö: "Pi'ö, e marī te ūtāma atsima ūwē, dza hadu ūinhibödö ūma witsi ö di". ⁵Romhuri'wa norī ma, te ūna anha: "'Manharī dza'ra wa'aba dza, uburé marī na, ūhō, te te aima nharī dza'ra aba wamhā".

⁶Tame te ūmropö tihöimana dza'ra dzé'a 'manharī hā ūtē na, judeu norī ūptsödzéb da hā. Ībōre ū're mitsi tsi ūdzai mono da hā, maparane niwamhā tsi'umdatō ūpibu na. ⁷Te ūtāma anha, Danho'reptui'wa hā: "'Matsitsi aba mono ö na dzé'a na umre hā". Ö norī hā, ma te te 'matsitsi ūtsadawa u. ⁸Tāma anha Danho'reptui'wa hā: "Tsani dza'ra wa'aba awa'awi hā, duré 'watsari aba 'ri 're nhim'ūħö'a u". Ö norī te 'watsa. ⁹Duré awa'awi 'ri 're nhim'ūħö'a hā, pibu ö na tsapri' hā, ödzédzei u, te waihu'u ö di nima hawi we ūmorī na hā, tadza hā waihu'u nherē romhuri'wa norī ma, ö te te ūtsani dza'ra na hā, te tsô hö, ūtsiwē dzō. ¹⁰Duré ūtāma tinhā: "Uburé te ūmorī'rada hā a'uwe hā ödzédze ūwē hā, te öhuri, duré oto tsô ūdahätsi hā 'rätsi wamnharī monomhā, dza ūtsyry hā, te tsōmri. A hā, ma ūmaihi awa'awi na hā, ödzédze ūwē hā." ¹¹Āhā ūmorī'rada ūwaihu'udzé Danho'reptui'wa, te te ūmanharī Caná 'remhā Galiléia āma, duré Ma da te waihu'u ūte rowē

dza'ēne duré ūtsamarī'wa norī hā, ma āma tinhimidzadze dza'ra. ¹²Töibö parimhā, ma ts'i'ra Cafarnaum u ō hā tina ré, titsitsānawā norī tsiré, duré ūtsamarī'wa norī hā. Tamemhā niha bötö natsi, te tihöimana dza'ra.

B. ūMORĪ'RATA NA RO'RAHÖRIDZÉ

'Ri, da te ūtri 're u'ōdzé --- ¹³Judeu norī ma hā, Ro'rahöridzéb u, te rotsahutumhā, Danho'reptui'wa Jerusalém u, ma tsai'u. ¹⁴Tame 'Ri ūpetse āma, ma podzéwatsétē tsi'aibö wa'öbö'wa norī anhopētē, pone'ēnhimidzawi wa'öbö'wa norī, utu'u wa'öbö'wa norī duré dadzō ūtsitsimro, marī na tsaprī'wa norī hā. ¹⁵Wedenhorō nhorō, te tsima 'manharīmhā, ma 'ri ūpetse hawi aihini da'adzani, pone'ēnhimidzawi ré duré podzéwatsétē tsi'aibö ré duré marī na tsaprī'wai wi, ma rom'uipradzé ti'a tiwi me dza'ra duré wededzam norī hā, ma a'morōpā. ¹⁶Duré te tinhua utu'u, te te ūwa'öbö dza'ra ma: " Tsani dza'ra wa'aba āhawi uburé marī norī hā, duré 'manharī dza'ra wa'aba tō, ūmama nhorōwa 'remhā, 'ri marī 'manharīdzém na hā". ¹⁷Ma tipo'repu'u dza'ra ūtsamarī'wa norī hā, ūtsihödö ūhöimana na hā:

Anhorōwa 're anhimpibui pe hā, dza te 're ūnhomri.

¹⁸Judeu norī te tāma mremedzu, tahawamhā mreme tsina: "E mahā waihu'udzé wama ūmanharī dza'ra hā, āne ūatsapēne hā".

¹⁹Danho'reptui'wa adzada'ö: "Pru aba āhā 'Ri ūpe hā, wa hā, wa dza duré apō wahutu bötö nhi'umdatō na". ²⁰Tahawamhā, te judeu norī hā tāma nharī dza'ra: "Maparane-tsi'uiwanato ūmropō wahu, te tsina ti'ö, da te 'manharī ré hā, āhā 'Ri ūpe hā, a hā e niha, te dza ūwahu bötö nhi'umdatō na". ²¹Tadza hā, ūhō te ūnharī hā tihöiba na 'Ri ūpetse na hā. ²²Āne niwa apō ūtsihöiba pari adö'ö norī hawi, ma ūtsamarī'wa norī hā āma tipo'repu'u dza'ra, ūhō te te āma ūnharī na hā, duré āma tinhimidzadze dza'ra ūtsihötö ubumro na, duré tō Danho'reptui'wai mreme na.

Jerusalém 're ūhöimanadzé --- ²³Taha bötö na höimanamhā Jerusalém 're mara dza'ēne Ro'rahöridzéb dzō wa, ma ūahö hā tsadze dza'ra, ūtsitsi hā, te te 'madö'ö dza'ra mono wa ūwaihu'udzé hā, te te ū'a'manhari mono na hā. ²⁴Tadza hā Danho'reptui'wai ma hā ō norī ūumnhatsi hā tāma höimana ō di, e marī wa, aihini hā te dawaihu'u petse wa. ²⁵Duré tāma höimana ō di, te tsima ūwē hā, aibö nhitsi, te ūdatōmo wapto mono da hā, e marī wa, aibö hā, tō tāma waihu'u petse wa, marī hā āma ūhöimana na hā.

3 Nicodemos Nhopētēdzé--- ¹Fariseu norī wa'wamhā, te 're 'maihoimana aibö hā, ītsitsi hā Nicodemos na, judeu norī wa'wamhā dama īmorī'rada. ²Barana, te wei mo Danho'reptui'wa, te te tsōpētē da duré tāma tinhā: "Dama Rowaihu'u'wa, wama waihu'u di, we īmorī na hā, rowaihu'u'wa tsine, Dapoto'wa hawimhā, e marī wa, ni'wa te waihu'u õ di, te ī'manharī da hā, īwaihu'udzé hā ī'a'manharī mono ne hā, Dapoto'wa ītsiré höimana õ nherē hā." ³Danho'reptui'wa, ma tsada'ö õ hā:

"Tsena na, tsena na, wa aima tinhā:
Ni'wa hā, höimo hawi poto õ wamhā,
te te ī'madö'ö da hā ro Dapoto'wa te hā, mare di".

⁴Nicodemos hā, te õhō ma tinhā: "E niha, te dza aibö hā podo tsī'hi nherē hā. E te dza apō tīdzéb ré dzahu tina dzéb 're, dza duré oto apō tipoto té." ⁵Danho'reptui'wa tsada'ö:

"Tsena na, tsena na, wa aima tinhā:
Ni'wa hā, poto õ wamhā õ na, duré īhöiba tsāmri'ö na,
dame tsébré õ di dza Dapoto'wa te rob u hā.

⁶Marī īpoto dza'ra mono hā, īhi na tō īhi,
ni'wa potomhā īhöiba tsāmri'ö na, tō īhöiba tsāmri'ö.
Atob'udzu tō, te aima nharī na hā:
Höimo hawi aipoto.

⁸Rowa'u, te te rowapari nimomo tsima īwē dzarina
duré õhō te da te wapōrī dza'ra īwamreme hā,
tadza hā waihu'u õ di, nima hawi we īmorī na hā,
duré nimomo dza īmorī na hā.

Āne te wairébé aihini tanorī īpoto dza'ra mono ma hā,
īhöiba tsāmri'ö na hā."

⁹Nicodemos te õhō tsadanha: "E niha dza tawamhā āhā watobro".

¹⁰Danho'reptui'wa, ma tsada'ö õhō: "A hā rowaihu'u'wa Israel norī 'remhā, duré e uburé marī hā āhā awaihu'u da hā aima wē di".

¹¹Tsena na, tsena na, wa aima tinhā:
Wa wa te nharī dza'ra, marī wama īwaihu'u petse na tsi,
duré wa wa tetōmo waptob dza'ra, wa te ī'madö'ö dza'ra mono na tsi,
tadza hā waibui aba mono õ di, wanhimitōmo waptobdzé hā.

¹²Āma atsimidzadze õ monomhā āma aima īmreme mono hā,

- marī ti'am na hā,
 e niha te dza āma atsimidzadze dza'ra wa'wa
 niwa aima āma īmreme dza'ra aba monomhā rowē āma marī na hā.
- ¹³Rowē u ni'wa, te tsai'uri ū di,
 ūhō tsi taha ta, ma rowē hawi tsi'ra
 Aibō 'Ra hā.
- ¹⁴Moisés, te ītsatsōmri tsine
 wahi hā, roptsi īnomro wa,
 āne aiwapsi ībōre dza Aibō 'Ra hā, niwamhā tsarōtō ni,
- ¹⁵marī āna tahā aihini āma ītsimidzadze dza'ra mono hā,
 āma höimana dza'ra mono da dahöimana ts'i'utōrī'ō hā".
- ¹⁶E marī wa, Dapoto'wa, ma te da'adzawi dza'ētē poré,
 ma te Ti'ra poto'rada dama titsō,
 marī āna, tahā aihini te ītsadze dza'ra mono hā, ts'i'utōrī mono tō da,
 tadza hā īhöimana ts'i'utōrī'ō tāma höimana dza'ra mono da.
- ¹⁷E marī wa, Dapoto'wa, ma we ti'ra tsatō danho'uma u,
 da'āma rowairébé dai'ō di,
 tadza hā ītsō'uma hā, te te ts'i'āma tsō'reptu da.
- ¹⁸Ni'wa, te tsadzemhā, āma rowairébé ū di;
 duré ni'wa āma tsimidzadzei'ō wamhā,
 ma tō āma rowairébé ni,
 e marī wa; te te tsadzei ū wa,
 Dapoto'wa 'ra poto'rata nhitsi hā.
- ¹⁹Āhā da'āma rowairébédzé:
 īro danho'uma u, te wei mo,
 tadza hā a'uwe norī hā, te tsima tsawi dza'ētē dza'ra
 rob'ra hā, īro'o nhipai u hā,
 e marī wa, ītsi'manharī mono höimana watsétē wa.
- ²⁰E marī wa, ni'wa īwatsédé, te 'manharī monomhā,
 īro, te te 're 'rui'manharī, īmare īro'o u we īmorī da hā,
 marī āna, ītsib'rata na ītsimirohmuri niwamhā,
 da te tiwi watsu'u tō da, marī 'ru-te wamhā.
- ²¹Tadza hā, ni'wa tsena uptabi na tinhimiromhuri, te hirimhā,
 te dza wei mo īro'o u hā,
 marī āna, ītsihöi'rédzé höimana da,
 tō romhuri 'manharī hā Dapoto'wa hawiptsi ī'manharī wa."

Judéia āma Danho'reptui'wa nhimiromhuri. João īrēme ma, te tōmowaptobdzé. --- ²²Tōibō pari, te Danho'reptui'wa mo, tidzamarī'wai me, ro Judéia u duré tamemhā, te īme tihöimana dza'ra, duré da'a'rāti'i. ²³João dzéma, te da'a'rāti'i, Enon āma, Salim 'rata, nima me ö īhöimana dza'ētē āma hā, duré da'ahö na te datsiwatsu'u dza'ra, da te "rāti'i dza'ra mono da, ²⁴tō dza hadu João, da te tsērē ö ré, danhitobdzéb 'remhā.

²⁵Tawa, ma te tina 'rata datsitsada'öbö hā, João dzamarī'wa wa'wamhā, duré tō judeu me hā da'uptsōdzém nhitsiwi hā. ²⁶ô norī hā, te we João u ai'aba're, te te tsiwi tsōpētē da, duré tāma nharī dza'ra: "Rowaihu'u'wa, tahā atsiré īhöimana hā Jordão padzara uiwada niwi hā, nima, te ītsōmri mo atsimitōmo wapto hā, öhō āma hā awa'awi hā, te oto te da'a'rāti'i duré aihini öhō u tsi, te oto danomro". ²⁷João tsada'ö mreme tsina:

"Aibö marī, te 'maimrami waihu'u ö di,
rowē hawi öhō ma, da te tsōmri ö nherē hā.

²⁸Tō a norī wa'wa hā rōwi petse datōmo wapto'wa,
nima hā na, wa hā, te īnharī na hā:
Wa hā tō Cristo ö di,
tadza hā, wa hā, da te we īma īrob'ru ītsōwa.

²⁹Ni'wa damro tsipi'öi wamhā, tō īmro aibö;
tadza hā, damro tsiwaihu awa'awi höimanamhā,
te dza duré wapa, rowē na,
te dza damro mreme na öri ni.

Āhā īte hā rowē duré uburé ītsi'manharī.

³⁰Tō īböre öhō prédub da hā,
duré wa hā īnhi're da hā."

³¹Tahā höimo hawi we īmorī hā,
aihini nhipai u, te tihöiba;
marī ti'amhā, tō ti'amhā,
te dza duré 're mreme ti'a na tsine.

Ni'wa rowē hawi wei morīmhā,

³²dza te te tsōmri ītōmo waptobdzé hā,
te īmadö'ö mono na hā, duré te īwapari mono hā,
tadza hā ītsimitōmo wapto hā,
ni'wa hā, te öri ö di.

³³Ni'wa te örimhā īte datōmo wapto hā,
tsena hā te dza Dapoto'wa, te te watsu'u.

³⁴Tahawamhā, tahā, te ūtsatōrī hā,
Dapoto'wa mreme na, dza 're mreme,
e marī wa, tō Dapoto'wa, te tsōmri waihu'u petse di
Tihöiba tsāmri'ō hā, ūpibudzém ū na hā.

³⁵Imama hā ti'ra, te tsawi petse di,
duré ūhō ma, ma uburé marī hā ūtsib'rata tāma titsō.

³⁶Ni'wa ūra na tsimidzadzei wamhā,
Tihöimana tsī'utōrī'ō, te tāma tihöiba.
Ni'wa, te wē'ō wamhā, ūra na tsimidzadze da hā
dahöimanadzé ūtsi'utōrī'ō hā, dza te 'madö'ō ū di.
Iwa'rāmi ūhō nhitsiwi hā, te dza Dapoto'wa nhimi'ru hā höimana.

4 **Danho'reptui'wa Samaritano norī wa'wa Tihöimanadzé ---** ¹Niwa
Danho'reptui'wa, te te waihu'umhā, fariseu, te tsīwi ūwapari na hā,
romrēme hā, ūhō te ūmanharī dza'ētē na hā, tidzamarī'wa da hā,
duré te te ūda'a'rātī'i mono na hā, João nhipai u hā, - ²Dza hadu
Danho'reptui'wa tsī'uihōna, te da'a'rātī'i mono ū nherē, tadza hā
ūtsamarī'wa norī tsī - ³Judéia, ma tirē duré apō timorī na wapté Galiléia u.
⁴Tō Tihöimana u'ötsi bö Samaria na, te ro'radzō 'ri da hā. ⁵Taha wa, ma wi
'ri'ahō Samaria te u, ūtsitsi hā Sicar, Jacó ti'ra José ma ti'a, te ūtsōmri wapto
ma, u, ⁶Tame te Jacó te hā ūtsamridzé hā, ū na'rada hā tihöiba.
Watsutumhā bödödi na, Danho'reptui'wa hā, ma nhamra ū na'rata dawa.
Oto abdzuma wa'wa höimana wa.

⁷Pi'ō, ma 'maiwi Samaria hawimhā, ū, te 'maiwadzere da.
Danho'reptui'wa tāma tinhā: "Ima tsōmri, te dzō'rēne da". ⁸Ūtsamarī'wa norī
hā 'ri'ahō u tsī ai'aba'rē, datsa hā, te te uipra dza'ra da. ⁹Tahawamhā
Samaritana ūhō ma, te tinhā: "E niha a hā, judeu nherē, te ūwi ūwaptē ū hā,
hō'rēne da, wa hā Samaritana nherē. (tō judeu norī samaritano norī me hā
tsi'wē ū dzahuré bö.) ¹⁰Danho'reptui'wa, ma ūhō tsada'ō:

"Aré waihu'u 'wa'ō hā, Dapoto'wa nhimdzari hā,
duré ni'wa, te aima ūnharī hā:
Ima tsōmri, te hō'rēne da,
a hā te aré ūhō wi hā ūwaptē
duré ūhō, te aré aima titsō ū Tihöiba ré hā".

¹¹Pi'ō te tāma tinhā: "Da'ránhipai'wa, tiha höimana ū di, pidza'a hā niha ū
dzanidzém da hā, duré wawa hā 'rehō di, e ma hā na, te dza ūmaiwadze,

tô āhā ö höiba ré hā. ¹²Tôta, e a hā Wamama Jacó nhipai u atsa'ētē bö, wawa, te te wama ītsōmri hā, nima hā öhō, te te āma hötsi, āne aiwaptsi īra norī duré ītsimidzama norī." ¹³Danho'reptui'wa, ma tsada'ö:

"Ni'wa, te hötsi monomhā, tahā ö hā 'rubu, dza apö te 're pārī;
¹⁴tadza hā ni'wa, te hötsi monomhā,
 ö, wa hā, te tāma ītsōmri hā,
 niwa dza 'rubu hā apö tāma putsi mono ö di,
 Tadza hā, ö hā, wa hā, te tāma ītsōmri hā,
 öhō na, dza 're höiba ö na'rada hā,
 dza 're tsidototo u'ötsi, dahöimana tsi'utōrī'ö u hā".

¹⁵Pi'ö, te tāma tinhā: "Da'ráñhipai'wa, īma tsōmri tahā ö hā, te oto 'rubu wapti mono tō da duré te ītsima wē mono tō da, ö dzō we īne hā āwa, te adzani mono da hā". ¹⁶Danho'reptui'wa, te tāma tinhā: "Aimorī, aimro dzō aihörö duré we apö aiwitsi āwa". ¹⁷Ma pi'ö tsada'ö: "Ímro ö di". Danho'reptui'wa te tāma tinhā: "Te īnharī wē: Ímro ö di", ¹⁸e marī wa, ma tō aimai tihöimana pa īmrotō na duré awa'awi hā öhō aimai tihöimana hā aimro ö di, āhā na hā tō tsena uptabi na, te īnha." ¹⁹Pi'ö te tāma tinhā: "Da'ráñhipai'wa, wa ai'madö a hā ro'mahörö'wa na hā". ²⁰Wamama norī, te āma 're wata dza'ra, Dapoto'wa āma, āhā tsō'a nhitsi duré a norī wa'wa hā, te īnharī dza'ra aba mo, Jerusalém āma tsi, dza 're īdawata dza'ra mono na hā nimomo ro āma". ²¹Danho'reptui'wa öhō tsada'ö:

"Pi'ö, atsimidzadze na, bödö hā wei mo
 tsō'a nhitsim ö di dza duré Jerusalém 'rem ö di dza oto,
 īmama na dawatadzé hā.

²²A norī wa'wa, te aiwata dza'ra aba mo, marī ītsa'retse ö na;
 wa norī hā, wa wawata dza'ra marī ītsa'retse na tsi,
 e marī wa, datsitsō'reptudzé judeu hawi wei morī wa.

²³Tadza hā, bödö wei mo - duré awa'awi na -
 tō tsena uptabi na 're īwata dza'ra mono hā,
 tō tsena, te dza 're wata dza'ra,
 wata dza'ra tsina īmama höiba tsāmri'ö na duré tō tsena na,
 e marī wa, ānorī 're īwata dza'ra mono dzō, te īmama hā rītī.

²⁴Dapoto'wa hā īhöiba Tsāmri'ö,
 duré tanorī hā āma īwata dza'ra mono hā, tō āma wata dza'ra mono,
 īhöiba Tsāmri'ö na duré tsena uptabi na hā."

²⁵Pi'ō hā, te tāma tinhā: "Íma waihu'u di, we īmorī na hā Messias, (ītsitsi hā ī'ma'wamarī ré na). Niwa wei morīmhā, te dza uburé tiha hā, te wama awatsu'u". ²⁶Danho'reptui'wa, te ūhō ma tinhā: "Tô wa hā, wa aima mre".

²⁷Āne wi, ma ītsāmarī'wa norī aihutu, duré āma titom'udzu dza'ra niwa, te tsiwi 'madö'ö ū wa, pi'ōi ma, te robdzanhāmri ré hā. Tadza hā, ni'wa te te tsadanharī ū di: e marī dzō, te airī, niwamhā, e marī na, te tāma īnha. ²⁸Tahawamhā, pi'ō, ma tirē dzé'a 'manharī hā, 'ri'ahö u, te wara duré a'uwe norī ma anha: ²⁹"We ai'aba'rei wa'aba, atsiwi 'madö'ö aba da, aibö, te īma tinhā uburé tiha hā, te ī'a'manharī mono na. E ūhō ū di ī'ma'wamarī ré hā". ³⁰Ū norī hā, ma wairé 'ri'ahö hawi hā duré te te tsiwi tsōpētē da.

³¹Āne wamhā, ītsāmarī'wa norī hā, te tiwi waptērē dza'ra, mreme tsina: "Rowaihu'u'wa, atsa na." ³²Tadza hā, te ūhō tinhā ū norī ma: "Itsa, te īma tihöiba, aima wa'aba hā īwaihu'u'ō". ³³Itsamarī'wa norī mitsi tsi natsi tsitsadanharī dza'ra, tihöiba amoi u: "Niwamhā āté ni'wa we ītsa tāma āwitsi, te te 'rēne da". ³⁴Danho'reptui'wa, te ū norī ma tinhā:

"Íte ītsa hā ūhō we īdzatōrī'wai ma īwē dzarina,
te 'manharī mono da tsi,
duré ītsi'manharī hā, te a'rātsutu mono da tsi.

³⁵Nharī wa'aba ū di dza, a norī wa'wa hā:
e āhā maparane-tsi'uiwana a'amo na, te dzawi amnho ubumrodzé hā.
Wē di tō, wa dza aima nharī 'wa:
Ato hā tsa'a dza'ra wa'aba duré ītehudu 'madö'ö dza'ra wa'aba:
ma tō ti'a dza'ra ītehöri da hā.

³⁶Awa'awi tō dza ītehöri'wa hā, te te ubumroi wamhā,
te dza tipawa'ō ti'ō,
duré dza ī'rā te ubumro dahöimana tsi'utōrī'ō u da hā.
Marī āna, te tsima rowē dza'ra mono da,
tsi'u petse robdzuri'wa norī tsiré,
duré ītehöri'wa norī me.

³⁷Tadza hā, āme te āma īnharī hā tihöiba:
mitsi ī're'wa hā, duré ī'amo hā ītehöri'wa hā.

³⁸Wa hā, wa tāma āma arob'ru ītehöri'wa da hā
nimomo hā, īromhuri dza'ra aba ū u hā,
ī'amo hā, te romhuri dza'ra,
duré a norī wa'wa hā, ma atsitsi 'wa ītsimiromhuri dza'ra dzéb u hā."

³⁹Ū ahö Samaritano norī hā, tahā 'ri'ahö 'remhā, ma te tsadze dza'ra pi'ō

hā, te te ūtōmowapto mono hawi Danho'reptui'wa hā: "Ōhō te ūma tinhā uburé tiha, te ū'a'manharī mono na hā".⁴⁰Taha wa, te Samaritano norī hā, we ūtēme ai'aba'rē, te tiwi waptērē dza'ra tsina ūtsiré a'ō, ū hā höimana dza'ra da. Duré tō tame te Danho'reptui'wa bödö maparane na tihöiba.⁴¹Da'ahö uptabi norī hā, ma tsadze dza'ra ni, ūmreme wapari hawi wa.⁴²Te pi'ōi ma, te te nharī dza'ra: "Aimreme na tsi wanhimidzadze dza'ra ū di, ū hā watsu'u wē te hā. Wa'uihöna wa wapari dza'ra ni, duré wa watsiwi waihu'u ni, ūhō tō tsena uptabi danho'uma nho'reptui'wa na hā".

Danho'reptui'wa Galiléia āma ---⁴³Tahā bödö maparane, te tsa'rei wamhā, ū hā taha wi te Galiléia u oto mo.⁴⁴Danho'reptui'wa uihöna, ma āma datōmo wapto 'manha, ro'mahörö'wa hā mitsi ūmai Höimana ū na, ūudzei pe hā, ūtsipti'ai 'remhā.⁴⁵Niwa witsimhā oto Galiléia u, galileu norī, ma tsiwi ū'ö. Danho'reptui'wa hā, Jerusalém 're, te te tsiwi 'madö'ö wa, ūwē dza'ēne, te te a'manharī mono ré, mara dza'ētē parawi. Tō ū norī dzéma tsi'aba'rei bö, mara dza'ētē u hā.

Ūtsāna'remhā Caná 're ūwaihu'udzé: Tsi'ahöri'wa nhim'ūthö'a 'ra petsedzé ---⁴⁶Ū hā, ma duré apō tiwi tsi'amo Caná Galiléia u hā, nima me, te tihöiba ū na, te ūtsapridzé hā, 'ru'rāire wa'u na. Cafarnaum āma, te ūmai Höimana romhuri'wa uptabi, ūra tiwi ūtsépu hā.⁴⁷Tsimiparimhā, damreme na hā Danho'reptui'wa hā, we Judéia hawi ūmorī na Galiléia u hā, ma te watobro ūhō ūtī mono da, duré te tiwi waptērē, te tsi'ra da duré te te petse da ūra ūtēmāna hā dö'ödzéb u.⁴⁸Danho'reptui'wa, te tinhā: "Ūwaihu'udzé atsiwi 'madö'ö aba ū wamhā, duré ūtsa'retse ūwē hā dza atsiwi tsadzei aba ū di".⁴⁹Tsena romhuri'wai 'wa hā, te tāma tinhā: "Da ūrānhipai'wa, a'ö tsi'ra na ūra dö'ö wana ré".⁵⁰Danho'reptui'wa, te tāma tinhā: "Aimorī, ai'ra hā, te tihöiba". Aibö hā Danho'reptui'wai mreme, ma tsadze, te te tāma ūnharī na hā, te tō duré mo.⁵¹Ū hā, ma tō tsi'ra, we ūtēme tsi'aba'rei ré, te te tsiwi tsöpētē da, tāma ūromhuri'wa norī hā, te nharī dza'ra mreme tsina: "Ai'ra hā, te tihöiba".⁵²Te anha: Taha wamhā, e niha böötö na te wē na tihöiba. Ū norī hā, te nharī dza'ra: "Ahömhö bödö tsi'etse wi, ma ūwa'ro tirē".⁵³Tawamhā ūmama, ma waihu'u bödö hā, ūtsö'ömo na tō Danho'reptui'wa, te te tāma ūnharidzém āma na hā: "Ai'ra, te tihöiba". Duré tinhimidzadze ū hā duré uburé ūtsöröwa 'rem norī hā.

⁵⁴Ūhā ūwatobro hā, ūtsa'u āma ūwaihu'udzé, Danho'reptui'wa, te te ūmanharī, wei morī wa, apō Judéia hawi Galiléia u hā".

2. JERUSALÉM 'RE ÍTSĀNA'REM NA DATSI'WA'UBURÉ (ÍHÖI'RÉDZÉB DA ÍMORÍ'RATA NA TSADA ÍDAHÖIMANADZÉ)

5 Pu'ure Betesda, te ãma Ítsépu'u ré, da te Í'maipetsedzé --- ¹Töibö pari, datsi'wa'uburé tō Íhöimana para, judeu norí te hā, Danho'reptui'wa, ma tō tsai'u Jerusalém u hā. ²Jerusalém ãma hā, te tihöiba tsimitsutu'ridawa me hā, pone'ënhimidzawipetse me hā, pu'ure hā, Ítsitsi hā hebraico mreme na hā, Betesda, tāma Íhöimana Ímrotō na 'ri dzahöpö wawē hā. ³Ri dzahöpömhā, te 're tsimi'wara Í'ahö norí hā, Ítsépu'u ré hā, Ítōmo'õ hā, Ídzai'õ hā, duré Íhi're norí hā, te hōimana dza'ra tsimipari tsina ö tsidototo dzō hā. ⁴E marí wa, niwamhā rowatsu'u'wa Da'rānhipai'wa te hā, te natsi ts'i'ra, pu'ure hā natsi duré, te te ö 're tsí da hā; taha wamhā, Ímori'rada 'madzébrém hā, ö hā, da te retsi parimhā, te natsi tipetse dza'ra, tsiba'ru Íhödzé ré hā. ⁵Tamemhā, te aibö 'maiöhöimana Ítsépu hā, ts'i'umdatoto Í'rādzahu na ãma Íwahu hā. ⁶Danho'reptui'wa, te te 'madö'ömhä Ínomro na, te duré waihu'umhā, böötö ahö na Íhöimana na hā, te tsadanha ö hā: "E te atsima Íwē, aipetse da hā". ⁷Ítsépu hā tsada'ö: "Da'rānhipai'wa, ni'wa Íma hōimana ö di, pu'ure u, te Íme da hā, niwa ö tsitsatsitsi ré hā. Witsi wi, Í'amo dza Íwana ts'i'ra". ⁸Danho'reptui'wa, te tāma tinhá: "Atsa na, öri atsa'waridzé hā, duré aimorí". ⁹Awa'awi petse, ma aibö hā tipetse, ti'ö tidza'waridzé hā duré oto mo.

Taha böötö na hā, aré romhuri 'rātsudu. ¹⁰Taha wa, te judeu norí hā nhari dza'ra, aibö, da te Ípetse ma: "Ãhāna hā, romhuri 'rātsudu aima Í'rui ö di, duri da hā atsimiwaptö hā. ¹¹Ö hā, ma dadzada'ö: "Ni'wa te Ípe hā, te Íma tinhá: Öri atsa'waridzé hā, duré aimorí". ¹²Ö norí hā, te tsowi tsadanha: "E 'wa hā, tahā aibö, te aima Ínhari hā: Atsimiwaptö öri duré aimorí". ¹³Tadza hā, da te Ípe, te waihu'u ö di, ni'wa na hā, e marí wa, Danho'reptui'wa tsiwadzere wa, da'ahö hawimhā tō tame te Í'ahö rowa tihöimana dza'ra. ¹⁴Töibö pari ptsi, ma Danho'reptui'wa tsöpëtë 'Ri Ípetse ãma duré tāma tinhá: "Ãhāta te aipetse na aihöiba. Aiwartséte dzahu tō, aima watobro dzahu tō da, marí Íwatséte uptabi hā". ¹⁵Aibö ma watobro, te oto wats'u' judeu norí ma, tō Danho'reptui'wa, öhö, te te Ípetse na hā. ¹⁶Taha wa, te judeu norí Danho'reptui'wa hā tsowi, tsaré, marí ahö na, te te a'manhari mono wa, romhuri 'rātsudu wam nherë. ¹⁷Tadza hā, ma Danho'reptui'wa adzada'ö: "Íte Ímama, te te romhuri u'ötsi awa'awi dzéma duré wa hā Ídzéma, wa te romhuri". ¹⁸Taha wa, te judeu norí hā tsa'ëtë tsöpré, te te

tsiwi wīrī da. Tô romhuri 'rātsudu, te te wamnarī mono nherē, Dapoto'wa na dzéma mreme mono wa, ūte ūmama na hā, ãne te te 'manharī monomhā aiwapsi Dapoto'wa ne tsinomri mono ū'umnhatsi-te.

Da'ra ūhimirohuri na damreme --- ¹⁹Timreme na tsapa'amhā, te Danho'reptui'wa tāma nharī dza'ra:

"Tsena na, tsena na, wa aima nharī 'wa:

Da'ra hā tsī'āma tsi hā, marī te 'manharī waihu'u ū di.

Tadza hā, ū hā, te dza 'manha, te ūmadō, ūmama, te 'manharī ré; uburé ūhā ūmanharī'wa,

Ūra aiwa uptabi, te dza 'manha.

²⁰E marī wa, ūmama Ti'ra, te tsawi petse wa, dza tsō'awi tāma adza'ra uburé, te ū'a'manharī mono hā; duré tinhib'rata na, te ū'a'manharī dza'ētē mono hā, marī ūna ūma atob'udzu dza'ra aba mono da.

²¹Ūne ūmama ūdō, te ūahöiwa'utu mono ne, duré te tāma 're ūanhomri mono ne ūhöimanadzé hā, ūra dzéma dahöimanadzé hā, te ūtsōmri, te tsima ūdawē dzarina.

²²Marī wa, tō ūmama hā, ni'wai ūma, te rowairébē ū di, tadza hā, Ti'ra ma, ma ūumnhatsi hā titsō uburé ūtsiptede hā, ū'āma rowairébē da hā,

²³marī ūna, aihini hā ūra, te tsiwi 're tsitsi wē mono da hā, ūmama, te tsiwi 're ūtsitsi wē mono ne.

Ni'wa ūra, te tsitsi wē ū wamhā, ūmama dzéma, te tsitsi wē ū di dza, we ūtsatōrī'wa hā.

²⁴Tsena na, tsena na, wa aima nharī 'wa:

ni'wa ūmreme te waparimhā, duré ūma tsimidzadzemhā, we ūdzatōrī'wa na,

te dza ūhöimana tsī'utōrī'ō tāma tihöiba

duré wei morī ū di dza da'āma rowairébédzém u hā,

e marī wa, ma tō tsa're dadō'ō hawi, oto dahöimanadzém u tsi.

²⁵Tsena na, tsena na, wa aima nharī 'wa:

Bödö wei mo - oto awa'awi -

nima hā dza ūdō'ō norī hā, te wapari dza'ra

Dapoto'wa 'Ra mreme hā,

duré tanorī hā, te ūwapari dza'ra wamhā, te dza 're höimana dza'ra.

²⁶Āne īmama tsina īhöiba dahöimana na hā,
āne, ma Ti'ra ma dzéma titsō, tāma höimana da
'röwi petse īhöimanadzé hā tsī'āma hā,

²⁷duré öhō ma ītsiptede, ma tāma titsō, da'āma rowairébē da hā,
e marī wa, Aibö 'Ra dö'ötsina.

²⁸Atob'udzu aba tō āhā āma hā:
bödö hā wei mo, nima hā na hā,
te dza aihini ti'ru wa ītsimi'wara mono hā,
dza wapari dza'ra īmreme hā,

²⁹dza duré wairébē;
wē na, te īro'ma'wamarī mono hā,
datsihöibadzé dahöimana u hā;
duré te īro'ma'wamarī watsété mono hā,
datsihöibadzé da'āma rowairébédzém u da hā.

³⁰Wa hā marī hā, te 'manharī waihu'u õ di 'röwi ītsī'āma tsi hā:
wa dza te āma arowairébē, te īwapari dzarina
duré īte rowairébédzé hā, ībō tsi,
e marī wa, tō tsō īrītī mono õ di, īma īwē dzarina dzō,
tadza hā we īdzatōrī'wai ma īwē dzarina dzō.

³¹Ītsī'āma datōmowapto hā 'röwi petse te 'manharī wamhā,
īte datōmowapto hā tsena uptabi õ di;

³²īhöiba amo, te dza īāma datōmowapto nhomri hā 'manha,
duré waihu'u di tsena na hā datōmo wapto te īāma īmanharī hā.

³³A norī wa'wa, ma tāma īrob'ru dza'ra wa'wa Joāo,
te te tsiwi tsadanharī da hā,
duré öhō titsō tō tsena datōmo wapto hā.

³⁴Tadza hā, wa hā īhöimana õ di datōmo wapto hā,
tsiwa'ru aibö norī u hā;

 tadza hā, wa aima nharī 'wa, e marī da atsitsō'reptu dza'ra aba da.

³⁵Ö hā īhöimana īro'ore na īwa'ro duré te īrom'uiwē
duré a norī wa'wa, te atsimā īwē dza'ra wa'wa,
rowē hā aima höimana aba da tsyry na īte īro'o na.

³⁶Wa hā tadza hā, mitsi, te īma tihöiba datōmo wapto ītsa'ēne hā,
Joāo te nhipai u hā,
romhuri, te a'manharī mono da hā, īmama, te īma titsōmri hā.
Tahā romhuri hā, wa te 'manharī
duré õ norī hā, te te tsōmri dza'ra,

Ímama we, te te íma írob'ru na.

³⁷Duré Ímama, we te te íma írob'ru hā,
ōhō tō te te tsōmri datōmo wapto hā Íama hā.

A norí wa'wa hā, wapari dza'ra wa'aba õ uptabi di ímreme hā,
duré 'madö'ö dza'ra wa'aba õ di Íubu hā,

³⁸ímreme hā duré ai'ama höimana aba õ di,
e marí wa, tsadze dza'ra wa'aba õ wa,
nima hā ōhō we te Ítsatōrī hā.

³⁹A norí wa'wa hā, te tsō atsōpré wa'aba mo Ítsihötö ubumroi 're,
e marí wa, te ōhō ãma Írowairébé hā Ímanharī dza'ra wa'wa,
dahöimana tsi'utōrī'ö ãma Íhöimana na hā;
tō õ norí hā, Íama, te te tsōmri dza'ra datōmo wapto hā;

⁴⁰tadza hā, atsima wē dza'ra wa'aba õ di,
we Ítēme ai'aba'réi wa'aba da hā,
aima höimana dza'ra wa'aba da hā aihöimanadzé hā.

⁴¹Te mrami mono õ di, aibö norí, te rowē dza'ëne hā.

⁴²Tadza hā wa hā Íma aiwaihu'u aba di:
aima höimana aba õ di, Dapoto'wa nhimidzawi hā.

⁴³Ímama nhitsi na, wa wei mo
duré atsiwi Íöri aba õ di;
ni'wa wei morí 'wa'ö hā, tite uptabi tinhitsi na,
ãhā tsi, te aré atsiwi Íöri wa.

⁴⁴E niha, te dza atsimidzadze dza'ra wa'wa,
a norí wa'wa hā, te atsiwi Íwaibui aba mo rowē dza'ëne hā,
mitsi tsi aihöiba amoi u wa'aba hā,
tawamhā tsō anomro wa'aba mono õ di rowē dza'ëtē dzō hā,
Dapoto'wa mitsi háwib dzō hā.

⁴⁵Rotsa'rata dza'ra aba tō Ímama nho're,
dza te Íaipitsutu dza'ra aba na hā.
Moisés hā aipitsutu'wai wa'wa,
õ hā nima hā, ma atsimiparidzé wa'wa hā tsina aima hiri 'wa.

⁴⁶Aré Moisés ãma atsimidzadze dza'ra aba 'wa'ö hā,
te aré Íama atsimidzadze dza'ra wa'wa,
e marí wa, Íhöiba wadzém na, ma Íama romhuri nnihödö anhihötö.

⁴⁷Tadza hā, Ítsimihihötö na atsimidzadze dza'ra aba õ wamhā,
e niha te dza ímreme na atsimidzadze dza'ra wa'wa".

3. Í'U'ÉTÉWAPU TE RO'RAHÖRIDZÉM NA DAHÖIMANA (DATSIHÖI'RÉDZÉB DA TSADA DATSIMATSABDZÉM TÉ)

6 **Í'u'etewapu tsina ihö'ödzé** --- ¹Danho'reptui'wa, taha pari, te mo öporé Galiléia na ïtsitsi hā, dzara uiwada u, niwamhā Tiberíades na hā. ²A'uwe ubumro hā, tsa'ëtē na, te ïtsarina aï'aba're, e marī wa, tō te te 'madö'ö dza'ra wa ïwaihu'udzé, te a'manharī mono ré, ïtsépu'u ré norī na. ³Danho'reptui'wa, taha wa, ma tsai'u tsō'a nhitsi u, tame, ma nhamra tidzamarī'wa norī ré. ⁴Ma tō rotsahutu Ro'rahöridzém u hā, judeu norī te mara dza'ëtē u hā.

⁵Titōmo te wahutumhā, Danho'reptui'wa hā duré te 'madö'ömhā tsa'ëtē na ï'ahö ubumro hā, we õhō tsiré ïtsi'aba're na hā, Filipe ma te tinhā: "Í'u'etewapu, e mame wa dza uipra dza'ra ni, wa te tāma ïtsōmri dza'ra da hā, te te ïtsi aba da hā". ⁶Ö hā ãne hā, te tinhā taré, te te pibu da, tō tāma waihu'u petse uptabi nherē, dza marī te ï'manharī da hā. ⁷Tsada'ö Filipe hā: "Maparane dzahu ëtēre waipo na nherē hā, ïbō Í'u'etewapu hā éré, da te waibui õ di, mitsitsi, da te waibu da hā, dahöiba mono bö, marī ãna mitsi tsi ïwē'ëire nherē". ⁸Ítsamarī'wa ï'maihöimana hā, ïtsitsi André, Simão Pedro tsitsänawā, te õhō ma tinhā: ⁹"Ahā ta ãme, te 'watébrémi hā ti'maihöiba, ïmrotō na Í'u'etewapu tāma tihöiba hā, amnho'a nhimnhorō na ï'manharī hā, duré maparane pe'are hā, tadza hā, e marī dza ãhā a'uwe ma hā ï'ahö uptabi ma hā". ¹⁰Tinha Danho'reptui'wa hā: "'Manharī dza'ra wa'aba datsitsimro da". Te tihöiba taha rom na hā du 'wanhipré höpö dza'ëne hā. Ma atsimro, tō a'uwe norī hā ãma ïmro hā ïmrotō waptom na tō ï'rata. ¹¹Danho'reptui'wa, taha wa ma Í'u'etewapu ti'ö duré tinhimdzari wē, te tāma tsōmri pari, te te tsōmri. Tame ïtsitsimro norī ma, duré tepere dzéma aiwaptsi, niha tahā tāma ïwē dza'ra dzarina. ¹²Te te 'mahöpäri mono pari, te Danho'reptui'wa tinhā tidzamarī'wa norī ma: "Ubumro wa'aba ïwē'ë hā, ïtsi'atarëme hā, ma tsimani tō da". ¹³Ö norī, ma ubumroi dza'ra, ma te te 'matsitsi mitsito maparane na ts'i'ono hā, ïwē'ë ré hā, ïmrotō Í'u'etewapu amnho'a ts'i'atarëme hā ãma ïtsi'upari dza'ra, te te ïrëme dza'ra hā. ¹⁴Te ï'manharī na, te te tsiwi 'madö'ömhā ïwaihu'udzé hā, te a'uwe norī nharī dza'ra: Tō tsena õ hā ro'mahörö'wa dza we ïmorï ïtsō'uma u". ¹⁵Danho'reptui'wa, te tsāmrimhā, te tsima ïwē dza'ra na hā, te tsiwi tsapröni da, te tsiwi 'manharī da da'rānho'ömo na, tsiwaprotsi na, ma apö tsō'a nhitsi u hā, dawi höimana da hā wi.

Danho'reptui'wa, te öporé nhitsi mo, tidzamarī'wa norī nhopētē da ---
¹⁶Höiwahö wamhā, ūtsamarī'wa norī, ma ts'i'ra dza'ra öporé u ¹⁷duré tō, te te tsai'uri dza'ra wamhā uba're na, te tsitsa're öporé amoi uiwada u, Cafarnaum nho'ōmo. Ma tō ti'u'rā duré Danho'reptui'wa dza hadu, te te anhopētē da hā, we ūtēme witsi dza'ra ū di. ¹⁸Öporé hā tsitsatsitsi di, āhā me hā rowa'u'u dza'ēne, te te towapōrī wamhā, duré tō öporé hā, te te tsai'ēne hā tsitsatsitsi. ¹⁹Ma tō tsiré tsari dza'ra maparane tom'āi'ā ūmrotō duré niwamhā ts'i'umdatō tom'āi'ā ro'watsa na, ma tsiwi titsā Danho'reptui'wa ū nhitsi wei morī ré hā, duré ūtēme, te rom'umhutu dza'ra wamhā uba're u, ma tipahi dza'ra. ²⁰Tadza hā, te Danho'reptui'wa tāma nharī dza'ra: "Wa hā tō, aipahi dza'ra aba tō!" ²¹Te aré tsima wē dza'ra, te tsiwi öri da uba're u, tadza hā tō awa'awi, ma ti'ai u hā wi nimomo ūtēme ūtsitsa'rei mono u.

Danho'redzé Cafarnaum āma robdzanhamri --- ²²Bötö amo na, ūahö öporé dza'ra uiwada niwī ūhöimana dza'ra hā, ma tsiwi titsā ūhöimana na, mitsi uba're hā. Danho'reptui'wa ūwa ūtsébré ū hā, uba're 'remhā tidzamarī'wa me hā, ūtsamarī'wa norī hā, tsiwaprotsi petse tsi te tsitsa're. ²³Tiberíades hawimhā, uba're ūamoi mono, ma aihutu tahā ūrata rom āma hā, nimahā te ūrata ū'u'ētēwapu tihu, ²⁴ūahö hā, te 'madö'ō dza'ra wamhā. Danho'reptui'wa tame ūhöimana āna duré ūtsamarī'wa norī dzéma, ma tsai'uri dza'ra uba're na, duré we tsitsa're Cafarnaum u, Danho'reptui'wa dzō tsōpré tsina. ²⁵Te tsiwi tsōpētēmhā, Danho'reptui'wa öporé dzaihö amo niwī, te tāma nharī dza'ra: "Wama Rowaihu'u'wa, e niwa, ma we aiwi ūwamhā". ²⁶Danho'reptui'wa dadzada'ō:

"Tsena na, tsena na, wa aimā nharī 'wa:
 A norī wa'wa, te ūdzō atsōpré aba mo,
 e marī wa, ūwaihu'udzé atsiwi 'madö'ō wē-te aba ū di,
 tadza hā ū'u'ētēwapu huri aba wē-te duré 'mahöpārī aba mono wē-te.

²⁷Romhuri dza'ra aba datsa hā ūtsi'utōrī petse natsi, mare di,
 tadza hā, datsa hā ūtsi'utōrī waihu'u ū na dahöimana tsi'utōrī ū hā,
 datsa hā Aibö 'Ra, dza te aimā ūtsōmri 'wa hā,
 e marī wa, Dapoto'wa ūmama, ma tsada ti, tite ūrata tomdzém na".

²⁸Taha wa, te tāma nharī dza'ra ū norī hā: "E marī, wa dza 'manharī dza'ra ni, Dapoto'wa tinhib'rata na, te ūromhuri mono dzé, wa te 'manharī dza'ra mono da hā". ²⁹Tsada'öbö dza'ra Danho'reptui'wa hā: "Dapoto'wa,

tinhib'rata na te īromhuri mono hā, tsadze dza'ra aba da hā, tahā ōhō we te ītsatōrī na hā".³⁰ Taha wa, te tsiwi tsadanha: "E marī wa, te īwaihu'udzé hā īmanharī mo, wa te ai'madö'ö dza'ra da hā, duré ai'āma wanhimidzadze dza'ra da hā, e ma hā atsib'rata na atsimiromhuri hā.³¹ Wamama norī roptsi īnomro na hā maná, te tihu, ītsihötö na īhöimana tsine:

"Ma tāma tsōmri dza'ra ni ī'u'ētēwāpu hā āma tsaihuri da."

³²Danho'reptui'wa dadzada'ö:

"Tsena na, tsena na, wa aima nharī 'wa:

"Moisés rowē hawi ī'u'ētēwāpu hā, te aima tsōmri dza'ra aba ū di, tadza hā īmama hā, te aima te tsōmri dza'ra wa'wa, rowē hawi ī'u'ētēwāpu tō tsena hā;

³³e marī wa, tō ī'u'ētēwāpu hā Dapoto 'wa te hā, taha wa, rowē hawi, te te ītsi'ra, dza duré ītsō'uma ma titsō īhöimanadzé hā".

³⁴Te tāma nharī dza'ra:

"Da'rānhipai'wa, wama tsōmri u'ötsi mono tahā ī'u'ētēwāpu hā".

³⁵Danho'reptui'wa hā, te tāma anha:

"Wa hā tō ī'u'ētēwāpu dahöimanadzé.

Ni'wa wei morīmhā ītēme, oto tāma mram ū di dza, duré ni'wa ītāma tsimidzadze wamhā, tāma 'rubu ū uptabi di dza.

³⁶Tadza hā, wa hā, wa aima nharī 'wa:

"A norī wa'wa hā, te atsiwi īmadö'ö 'wa, duré atsiwi īdzadzei aba ū di.

³⁷Uburé ta hā īmama, te īma ītsōmri hā, ītēme dza we tsil'aba'rē duré ni'wa we ītēme morīmhā, rom u, te mei ū di dza,

³⁸e marī wa, rowē hawi wa tsil'ra, īma īwē dzarina, te a'manharī mono dai ū di, tadza hā we īdzatōrī'wai ma īwē dzarina.

³⁹Duré āhā we īdzatōrī'wai ma īwē dzarina hā, wa hā, te īmanhimini da hā, mare di, nima hā, ōhō te īma ītsōmri hā, tadza hā ītsihöibadzé bödö da'rātsutu u da hā.

⁴⁰lhe, āhā ūmama ma ūwē dzarina;
ni'wa hā ūra, te 'madō'ōmhā, duré āma tsimidzadze wamhā,
te tāma tihöiba dahöimana ts'i'utōr'ō hā;
duré wa hā, wa dza ūtsihöiba bödö da'rātsutu'wa na".

⁴¹Tahawamhā, te judeu norī hā ūwa'rāmi ūhō ma ti'awi natsi tsima
tidzadawa 'ratsi dza'ra, e marī wa, te te nharī wa: "Wa hā tō ū'ētēwāpu
rowē hawi, te te ūtsi'ra". ⁴²Duré nharī dza'ra: "E ūhō Danho'reptui'wai ū di,
Joséhē 'ra hā, nima hā, wa tsa'retse dza'ra ni ūmama hā duré ūna hā.
Tawamhā, e niha te awa'awi hā tinhā: Rowē hawi, wa ūtsi'ra". ⁴³Ma tsada'ō
Danho'reptui'wa hā:

"Atsima atsadawa 'ratsi aba tō atsiwa'wa aba hā.

⁴⁴Ni'wa hā we ūtēme morī waihu'u ū di,
ūmama hā, te te tsima wē wadzere ū nherē hā, we te te ūdzatōrī hā;
duré wa dza ūtsihöiba bödö da'rātsutu'wamhā.

⁴⁵Ro'mahöör'wa norī āma hā ūtsihöödö te tihöiba:

Duré aihini hā Dapoto'wa na, te dza da te tāma waihu'u dza'ra.
Ni'wa, te waparimhā, ūmama nhimiwaihu hā,
duré ūhō na, te te waihu'umhā,
te dza we ūtēme mo.

⁴⁶Ni'wa hā, te te 'madō'ō wam'ō ū ūmama hā,
tō taha tsi Dapoto'wa tsiré ūhöimana tsi, we ūhawi ūmorī tsi,
te 'madō ūmama hā.

⁴⁷Tsena na, tsena na, wa aima nharī 'wa:
tahā, te tsadzei wamhā, ūhöimana ts'i'utōr'ō, te dza tāma tihöiba.

⁴⁸Tō wa hā ū'ētēwāpu dahöimanadzé.

⁴⁹Aimama norī wa'wa hā, te maná tihu roptsi ūnomro āma hā,
ma duré tidö'ō dza'ra.

⁵⁰Āhā ū'ētēwāpu, te ūtsi'ra rowē hawi hā,
marī da ni'wa, te 'rēnemhā, dö'ō āna da.

⁵¹Wa hā, ū'ētēwāpu höiba ré hā, rowē hawi, te te ūtsi'ra.

Ni'wa hā, te te 'rēnemhā āhā ū'ētēwāpu hā, ūne u'ötsi dza 're höimana.
Ū'ētēwāpu dza te ūtsōmri hā,
ūnhi, ūtsō'uma höimanadzéb da hā".

⁵²Judeu norī tsi're, ma āma tsitsada'öbö dza'ra, mreme tsina: "E niha dza
āhā aibö hā tinhā wama titsō, wa te huri da hā". ⁵³Taha wa, ma adzada'ō

Danho'reptui'wa hā:

"Tsenā na, tsenā na, wa aimā nharī 'wa:

"Huri aba mono ū wamhā Aibō 'Ra n̄i hā,
duré īwapru hā öhuri aba mono ū wamhā,
aimā höimana aba ū di dza aihöimanadzé wa'wa hā.

⁵⁴Ni'wa īnhi te 'rēnemhā, duré īwapru, te hö'rēnemhā,
īhöimana ts'i'utōrī'ō, dza tāma 're höiba,
duré wa hā wa dza ītsihöiba bödö da'rātsutu'wa na.

⁵⁵E marī wa, īnhi hā tō tsenā uptabi datsadzé duré īwapru hā,
tō tsenā uptabi hötsidzé.

⁵⁶Ni'wa hā īnhi, te 'rēnemhā, duré īwapru, te hö'rēnemhā,
ītsiré dza 're höimana u'ötsi,
duré wa hā īme dza.

⁵⁷Imama āne 're īhöimana mono ne, te we īdzatōrī hā,
duré wa hā Imama na, wa 're īhöimana,
āne adzéma wa'aba, ni'wa īnhi, te 'rēnemhā,
ītāma dza 're höimana.

⁵⁸Āhā ta ī'u'ētēwapu, te ītsi'ra rowē hawi.
Ō hā önei ū di aimama 'wa, te īhuri aba ne hā,
duré dza hadu āne, ma tidö'ö dza'ra;
ni'wa ī'u'ētēwapu āhā, te 'rēnemhā, öne u'ötsi dza 're höimana".

⁵⁹Āne, te ū hā tinhā tsitsanho tsina danho'redzém āma hā, Cafarnaum
'remhā. ⁶⁰Te wapari dza'ra parimhā, ī'ahö, te nharī dza'ra ītsamari'wa norī
hā: "Āhā damreme hā ītete di! E ni'wa hā, te wapari waihu 'u petse di". ⁶¹Te
te waihu'umhā, ītsamari'wa tsima ītsadawa 'ratsi dza'ra na hā,
Danho'reptui'wa, te tāma anha: E āhā, te dza te atsi'rē dza'ra wa'wa.
⁶²Duré bétē, e niwa, 'madö'ö 'aba wamhā, Aibō 'Ra hā tsai'uri ré hā
nimomo īwana 're höimana mono 'rata dzéb u hā.

⁶³İhöiba Tsāmri'ō, te dza titsō dahöimanadzé hā,
romnhi marī da īwē ū di.
Damreme hā, te aimā āma īnharī 'wa hā,
īwa'u'u tsi duré dahöimanadzé.

⁶⁴Tadza hā, ai're wa'aba hā, ni'wam norī ītsadzei'ō'wa". Tadza hā,
romna'rata hawi Danho'reptui'wa hā, te waihu'u petse di, ni'wam norī ma,
ītsimidzadze tāma īhöimana ū na hā, duré ni'wa hā, dza tahā te dama

ītsōmri na hā. ⁶⁵Te duré te nharī: "Taha wa, wa aima nharī 'wa: ni'wa hā we ītēme morī ō di tō, āhā īmama hā we, te te tsōmri ō nherē hā".

⁶⁶Taha wi, ī'ahö ītsamarī'wa norī hā, ma apö unhiniwi aihutu duré ītsiré hā tsi'aba'rei mono ō di.

Pedro tsiwatsu'udzé --- ⁶⁷Taha wa, te Danho'reptui'wa tinhā, mitsito maparane hā: "E a norī aba dzéma atsima wē dza'ra aba ō di, ai'aba'rei aba da hā". ⁶⁸Tsada'ö Simão Pedro hā: "Da īrānhipai'wa, e 'wai u, wa dza ai'aba'rei ni. Aimreme tsi dahöimana tsi'utōrī'ō ré hā". ⁶⁹Wa norī hā, wa wanhimidzadze dza'ra ni, duré wama waihu'u di, a hā īpe Dapoto'wa te na hā". ⁷⁰Danho'reptui'wa, ma adzada'ö: "E wa hā, te ī'awaibui aba ō di mitsito maparane hā. Taha wa, mitsi ai'āma wa'wa hā, mitsi da'āma ropéi'wa hā". ⁷¹Judas āma, te te nharī, Simão Iscariotes 'ra na hā, āhā mitsi hā maparaneto maparane me ī'maihöimana, dza te te dama ītsōmri hā.

4. 'RI TE NA ROWĒ (Ī'MA'WAMARĪ RÉ HÖI'RÉ DZA'ĒNE, ĪWĒ'Ö 'MANHARĪ DZA'ĒTĒDZÉ)

7 **Danho'reptui'wa, te Jerusalém u tsai'u duré te dama rowaihu'u ---**
¹Āhā parimhā, te 're mo Danho'reptui'wa hā Galiléia na: Judéia na 're morī da hā, tāma wē ō dö'ötsina, e marī wa, judeu norī hā, te tsima wē dza'ra wa, te te tsiwi wīrī da.

²Mara dza'ētē u hā, te oto te tsina rom'umhutu, 'ri na datsima rowē judeu norī te hā. ³Taha wa, te ītsitsānawā norī tāma nharī dza'ra: "Āhawi aiwatobro, duré Judéia' u aimorī, marī āna, atsamari'wa norī, te tsiwi ai'madö'ö da, atsib'rata na atsi'manhari' hā". ⁴E marī wa, ni'wa marī, te a'manhari' mono ō di, pi'uriwi hā, atsima wē wamhā a'uwe ubumro, te te tsiwi waihu'u da wamhā. Tō oto 'manhari' mono bö marī hā ītsō'uma ma, atsihöi'rē na". ⁵E marī wa, tō ītsitsānawā norī āma tsimizdadze dza'ra ō di. ⁶Danho'reptui'wa hā, te tāma anha: "Ite ro hā dza hadu witsi ō di, tadza hā, ate wa'wa ro hā ōne u'ötsi ropetse u'ö, te 're höiba. ⁷Itsō'uma hā, te ai'rui'manhari' dza'ra aba ō di dza. Tadza hā, te te tsiwi ī'rui'manhari', e marī wa, wa te datōmo wapto, marī āna ītsi'manhari' dza'ra īwatsétē na hā". ⁸Tsai'uri dza'ra wa'aba datsima rowē dza'ētē u. Wa hā, te tsai'uri ō di dza, āhā datsima rowēdzéb u hā, e marī wa, dza hadu īte ropsitsudu hā tsitēme

tsitom na höimana õ di. ⁹Āne na, te nharī parimhā, te Galiléia āma nhamra. ¹⁰Tadza hā, niwa oto ītsitsānawā norī te tsai'uri dza'ra wamhā, öhō dzéma, te mo datsima rowē dza'ētē u hā, a'uwe tōmo nho'a õ di, tadza hā pi'uriwi petse. ¹¹Judeu norī, te tsô tirītī dza'ra datsima rowē dza'ētē āma duré tō mreme tsina: "E momo te tihöiba õ hā". ¹²l'ahö norī wa'wamhā, te rowatsu'u ahö na, te īhöiba na hā tihöiba, ni'wam norī hā, te te nharī dza'ra: "Ō hā īwē! Tadza hā, te ī'amo hā nharī dza'ra: "Mare di öhō, te ī'ahö, te te a'wani īwatsétē u". ¹³Tadza hā, ni'wa tsō'awi te nharī mono õ di, öhō höiba na hā, tō judeu norī pipa-te.

¹⁴Datsima rowē dza'ēne īwa'wa āma oto höimanamhā, Danho'reptui'wa, ma tsai'u 'Ri īpetse u duré dama rowahutu. ¹⁵Taha wa, judeu norī, ma āma titob'udzu dza'ra mreme tsina: "E niha öhō, te ītsadaihu'u pe ītsihötö mono hā, te te romnhoré õ nherē hā". ¹⁶Danho'reptui'wa dadzada'ö:

"īwaihu'u 'manharīdzé hā, ītei õ di,
tadza hā, we īdzatōrī'wa te hā.

¹⁷Ni'wai ma tāma īwē wamhā, te āma tsamarī da wamhā, tinhimiwē hā,
te dza waihu'u īwaihu'u 'manharīdzé hā,
īte wamhā Dapoto'wa te na hā,
niwamhā 'röwi te ītsi'āma nharī õ'umnhatsi-te.

¹⁸Ni'wa 'röwi, te tsī'āma nharīmhā,
te dza rītī tite rowē dza'ētē dzô hā.
Tadza hā tahā rītīmhā rowē dza'ētē dzô,
we ītsatōrī'wa te dzô hā,
taha ta, tsena uptabi hā, öhō na hā höimana õ di,
da'āma īhöimana to hā.

¹⁹E Moisés, ītsihötö 'rudzahi, te aima tsōmri aba äbö.
Tadza hā, a norī wa'wa hā mitsire 'madzamarī aba mono õ di,
īTrudzahi hā.

E marī wa, te īdzô atsōpré aba mo atsiwi īwīrī aba da hā". ²⁰Itsō'uma hā tsada'öbö dza'ra: "A hā wa'uburé, te aima ti'maihöiba. E 'wa hā, te atsō rītī, te te aiwīrī da hā". ²¹Danho'reptui'wa, ma dadzada'ö: "Mitsi petse īnihī'manharī nherē, īnhib'rata na hā, ma duré a norīwa'wa hā atob'udzu dza'ra wa'wa". ²²Moisés, ma aima tsōmri 'wa datsitébré ubumrodzém nho're nihöri hā, öhō Moisés hawi we īmorī õ di, tadza hā õ hā, damama norī hawi we īmorī - duré a norī wa'wa bödö, romhuri 'rätsutu wa, te ī'manharī dza'ra aba mo. ²³Aibö, da te tiwi tsidzörimhā datsitébré ubumrodzém nho're

hā, romhuri 'rātsutu wa, marī ãna Moisés nhimi'rudzahi hā, da te wadzém õ'umnhatsi-te hā, e marī wa, ma bété atsima īrui wadzere dza'ra wa'wa, wa hā aibö hā uburé petse, te 'maipetse 'ru-te hā, romhuri 'rātsutu wa.²⁴ "Re rowairébé dza'ra aba mono tō a'uréiwi na tsi, tadza hā dahöimana wē, te te īnharī dzarina".

A'uwē tsitsada'öbödzé īma'wamarī ré na'rata na --- ²⁵Ni'wam norī hā, te Jerusalém ãma hā natsi nharī dza'ra: "Oro õhō dzô, tsô danhopré mono om ne, da te datsiwi wîrī da hā.²⁶ Āhā ta, te tsō'awi mreme duré õhō ma, ni'wa hā te nharī õ di. Tawamhā, e tō tsena uptabi, ma tsiwi waihu'u roti dza'etē'wa norī hā, õhō īma'wamarī ré na hā.²⁷ Tadza hā, ãhā wama waihu'u di, nima hawi we īmorī na hā, tadza hā, īma'wamarī ré hā, niwa wei morîmhā, ni'wa te waihu'u õ di dza, nima hawi we īmorī na hā".²⁸ Taha wa, dama tsitsanho monomhā, 'Ri īpetse ãma hā, te Danho'reptui'wa hā, te nharī 'rāihö na mreme tsina:

"A norī wa'wa, ma atsiwi īdza'retse 'wa
duré ma atsiwi īwaihu'u 'wa, nima hawim na hā
wa hā, tō 'röwi te ītsima īwē dzarina wei īmorī õ di,
tadza hā, tsena uptabi, tahā we īdzatōrī'wa hā,
duré atsiwi waihu'u aba õ di.

²⁹Tadza hā, wa hā īma waihu'u di,
e marī wa, õhō hawi we īmorī wa
duré tō õ hā, nima hā we īdzatōrī'wai wa".

³⁰Taha wa, te tō tsô tsōpré, te te tsiwi öri da, tadza hā ni'wa hā tinhib'rada, te te ãma hiri õ di, e marī wa, dza hadu ītsibödö hā witsi õ wa.

Danho'reptui'wa te watsu'u tite īmorīdzé, we īrom'umhutu mono ---
³¹Tadza hā, īahö a'uwē 'remhā īubumro, ma ãma tinhimidzadze dza'ra, duré mremedzutsi tsina: "īma'wamarī ré hā, niwa wei morîmhā, ãté dza õhō nhipai u hā ahö na īwaiu'udzé hā, te a'manharī".³² Fariseu norī hā, te te awapari dza'ra wamhā, ahö na datsima dadzadawa 'ratsi hā, Danho'reptui'wa höiba na duré õ norī hā, ma tāma rob'rudza'ra, dapibui'wa norī ma, te te tsiwi öri da.³³ Taha wa, te Danho'reptui'wa tinhá:

"Bötö tsyry na, wa a'ö aime īhöimana 'wa,
duré wa dza mo we īdzatōrī'wai u.

³⁴A norī wa'wa, te dza īdzô atsōpré aba mo,

tadza hā, atsiwi īnhopētē aba õ di dza;
 duré nimomo īhöimana u hā,
 a norī wa'wa hā we ai'aba'rēi aba õ di dza".

³⁵Judeu norī, te ts'i're tsima nharī dza'ra: "E mono te dza mo, õ hā dza wa te watsiwi ītsōpētē õ hā, e te dza mo āté tsipé na īdahöimana dza'ra mono wa'wa u, āma tsitsanho mono da Grego norī ma. ³⁶Āhā damreme hā, e marī na hā, te te wama ī'anharī hā:

A norī wa'wa, te dza īdzô atsōpré aba mo,
 duré dza atsiwi īnhopētē aba õ di;
 duré nimomo wa hā īhöimanamhā,
 a norī wa'wa hā we ai'aba'rēi aba õ di dza".

Öpraba höiba ré na ropitsudu --- ³⁷Bötö 'rātsutu na, datsima rowēdzé wa īmorī'rata uptabi īhöimana wa, te Danho'reptui'wa höiwi tsabtsina hā dza mreme 'rāihö na hā mre:

"Ni'wa hā, 'rubu tāma höimanamhā, we ītēme morī
 duré te hö'rēne, ³⁸tahā ni'wa ī'āma tsimidzadzei wamhā,
 ītsihödö te īnharī ne:
 īhöiba 'rem hawi öpraba, te dza praba ö höiba ré hā".

³⁹Ō hā te te watsu'u īhöiba Tsāmri'õ hā, te īwaibu da na hā, tanorī, te ītsadze dza'ra hā. E marī wa dza hadu tō īhöiba Tsāmri'õ höimana õ wa, marī wa, tō Danho'reptui'wai ma, dza hadu da te tāma rowē dza'ētē õ wa.

ī'ma'wamarī ré āma datsitsada'öbödzém té īna'rata na --- ⁴⁰Ni'wam norī
 īahö wa'wamhā āhā damreme, te wapari dza'ra wamhā, te nharī dza'ra:
 "Āhā ta tō tsena uptabi ro'mahörö'wa". ⁴¹ī'amo norī hā, te te nharī dza'ra:
 "Ōhō tō ī'ma'wamarī ré hā". Tadza hā te ni'wam norī hā, te te nharī dza'ra:
 "E ī'ma'wamarī ré hā Galiléia hawi, āté dza wei morī waihu'u petse di,
⁴²ītsihödö, te nharī õ di, ī'ma'wamarī ré hā, dza *Davi tsitébrédzém hawim na hā*, duré dza we īmorī na hā *Belém darom hawi*, nimame Davi 'ri'ahö wa
 're īhöimana mono dzém āma hā". ⁴³Duré tina na'rata datsi'āma
 datsiwanhidzari hā a'uwe danho'uma wa'wamhā, õhō u'öbö hā. ⁴⁴Ni'wam
 norī, te tsima wē dza'ra, te tsowi öri da, tadza hā ni'wa tinhib'rada, te āma
 hiri õ di.

⁴⁵Taha wamhā, damrami'wa norī hā, ma apō aihutu ītsa'rata'wa nhib'īhö'a
 norī u, duré fariseu norī u dzéma, tanorī hā, te duré tō tsadanharī dza'ra:

"E marī wa, we atsiwi āwitsi aba õ di". ⁴⁶Damrami'wa norī atsa tsada'öbö dza'ra: "Mare uptabi di, aibö niwa nimomo 'maimreme mono õ di, õhō mreme tsine hā". ⁴⁷Fariseu norī hā apö tsada'öbö dza'ra: "E a norī aba dzéma, ma īwatsétē u aiwamirī aba ni". ⁴⁸Ni'wam norī danhim'īhō'a norī hā niwamhā ni'wam norī fariseu norī hā ãté õhō na tinhimidzadze dza'ra. ⁴⁹Tadza hā ãhā a'uwe hā ītsihötö 'rudzahi hā, te ītsa'retse õ hā, ãnorī īwatsétē dza'ëtē höimana". ⁵⁰Nicodemos hā īmai Höimana ãnorī me hā, nima hā, te īwana ré hā Danho'reptui'wai u hā ītēme mo, tama nharī dza'ra: ⁵¹"E tsa'retse ãna putsi waihu'u petse di wate ītsihötö 'rudzahi, ni'wa aibö ma, te īro'manharī da hā, te wapari uimrehē ne õ nherē hā duré te te waihu'u õ ré hā, marī õ hā te ī'manharī na hā". ⁵²Õ norī hā, ma tsada'öbö dza'ra õ hā: "E adzéma dame hā Galiléia 'remhā. Romnhoré na duré te dza ī'madö Galiléia 'remhā ro'mahörö'wa hā, putsi waihu'u õ di". ⁵³Duré tsidöpötsi tinhorōwa u natsi apö ai'aba're.

8 Pi'õ höimana tsipa --- ¹Danho'reptui'wa, te tsõ'a nhitsi u mo, abahi wede rom u. ²Mara ré, bödö watobro õ ré, ma apö wi 'Ri'lpetse u duré aihini a'uwe norī, te we ītēme ai'aba're, duré tsāmramhā, ãma tāma atsanho dza'ra. ³Taha wa, ma ītsihötö 'manharī'wa norī duré fariseu norī tsiwi 'mai'āwitsi pi'õ īhöimana tsipa hā, da te ītsāmri hā, te 'manharī ré aibö amoi u, duré te tsiwi tsārīmhā rowa'wa, te tāma nharī dza'ra: ⁴"Dama Rowaihu'u'wa, ãhā pi'õ hā, ma öri ni tihöimana tsipa waima, te 'manharī ré. ⁵Moisés, te ītsihötö 'rudzahi na hā, ma wama ti'ru ëtē na, õ norī hā, wa te tsimroi mono da; tadza hā, a hā, e niha dza īnha". ⁶Õ norī hā, ãne, te te nharī dza'ra, te tsiwi 'wapéi pibu da, marī ãna, te te tsiwi ãma pitsutu da. Tadza hā, ma Danho'reptui'wa aiwē'ë, ti'ai wa, te tō te te romhuri nihöötö tinhimtōmo na. ⁷Te te ãma tsiwi waptsé wamhā ītsadanharī na, ma wahudu duré tāma anha: "Aiwa'wa aba hā, ni'wa höimanamhā watsétē ãna, tsimorī'rata ãté, ëtē na, te te tsimrimi da". ⁸Apö tsiwē'ë dzahu wamhā, ti'a na, te tō romhuri nihöötö. ⁹Tadza hā, õ norī hā, õhō te te tsiwi waparimhā, te natsi wairé mitsi tsi tsidöpötsi, īhi uptabi na, ma ãma tsiwi na'rata. Õhō tsi, te tsiwaproti tihöiba, pi'õ, te tō tihöimana u'ötsi õme rowa'wa. ¹⁰Taha wa wahutumhā, te pi'õi ma tinhā: "Pi'õ, e momo, te õ norī hā tihöimana dza'ra. E ni'wa, te aima ro'manharī õ di". ¹¹Õ hā, te tinhā: "Da'rānhipai'wa, ni'wai õ di". Taha wa, te Danho'reptui'wa tinhā: "Idzéma te aima ro'manharī õ di. Aimorī, duré awa'awi hā niwab dzéma aiwatsétē tō".

Danho'reptui'wa, romnho'uma ūro ---

¹²Danho'reptui'wa apō te duré te nharī:

"Wa hā tō ūro ūtsō'uma ma hā.

Ni'wa ūdzarina morīmhā, rob'ra na morī ū di dza,
tadza hā ūro dahöimanadzé, te dza tāma tihöiba".

Datsitsada'öbödzé, Danho'reptui'wa tsī'āma 'rōwi datsitōmo waptobdzé, te te ūmanharī mono na hā --- ¹³Fariseu norī hā, te tāma nharī dza'ra: "A hā, te atsi'āma rōwi datsitōmo waptobdzé hā ūmanha. Atsi'āma datōmo waptobdzé 'manharī monomhā, taré hā".
¹⁴Danho'reptui'wa, ma adzada'ö:

"Tane nherē ūtsi'āma datsitōmo waptobdzé, te 'manharīmhā,
ūtsi'āma datsitōmo waptobdzé, tō tsena hā,
e marī wa, ūtsiwaihu'u di, nima hawi we ūmorī na hā,
duré nimomo ūmorī na hā.

Tadza hā, a norī wa'wa hā atsiwi waihu'u aba ū di,
nima hawi we ūmorī na hā, duré nimomo ūmorī na hā.

¹⁵A norī wa'wa, te ūrowairébé dza'ra aba mo danhi dzarina,
tadza hā, wa hā ni'wa na, te rowairébé ū di.

¹⁶Wa hā, te rowairébémhā,
rowairébé hā tō tsena dzarina hā,
e marī wa, ūtsiwaproti ūhöimana ū wa,
tadza hā ūtsiré hā ūmama, te tihöiba, we ūdzatōrī'wa hā;

¹⁷duré ate wa'wa ūtsihötö tete na hā, ūtsihödö te tihöiba:
maparane na dahöiba datsitōmo wapto hā ūbō na hā.

¹⁸Wa hā, wa datsitōmo waptobdzé ūtsi'āma, te tsōmri
duré ūmama dzéma we ūdzatōrī'wa hā,
te datsitōmo waptobdzé, te ūtāma tsōmri".

¹⁹Taha wa, te ūhō ma, te te nharī dza'ra: "E momo, te Aimama tihöiba".
Danho'reptui'wa dadzada'ö: "Atsiwi ūwaihu'u aba ū di, duré ūmama hā.
Atsiwi ūwaihu'u aba 'wa'ō hā, ūmama dzéma, te aré atsiwi ūwaihu'u 'wa".

²⁰Āhā damreme hā Danho'reptui'wa, te ūma te nharī danhimdzari ubumro
na, tsitsanho tsina 'Ri ūpetse wa. Duré ni'wa, te öri ū di, e marī wa, dza
hadu ūte bödö hā witsi ū wa.

²¹Danho'reptui'wa, te dza hadu mre ū norī ma:

"Wa dza mo duré a norī wa'wa hā, te dza ūdzō atsōpré aba mo

duré aiwatsété na, te dza ai'utõrõ 'wa.
Nimomo dza ïmorõ hã,
a norõ wa'wa ãma ai'aba'réi aba õ di dza".

²²Taha wa, te judeu norõ hã, te te nharõ dza'ra: "E ãté õ hã dza 'röwi tsiwõ.
Tadza hã, te tinha: Nimomo dza ïmorõ hã, we ai'aba'réi aba õ di dza.
²³Tadza hã, te õ hã, te te nharõ:

"A norõ wa'wa ãme ti'a wi hã,
wa hã tõ höimo hã.
A norõ wa'wa ãhã romnho'uma 'remhã,
wa hã tõ ãhã romnho'uma 'rem õ di.

²⁴Wa aima nharõ dza'ra wa'wa, aiwatsété aba na,
te dza atõ'ö dza'ra wa'wa,
e marõ wa, atsimidzadze dza'ra aba õmhã, WA HÃ NA HÃ
te dza atõ'ö dza'ra wa'wa aiwatsété aba na hã.

²⁵Taha wa, te tãma nharõ dza'ra:

"A hã, e 'wa hã".

Danho'reptui'wa hã dadzada'ö:

"Marõ ãna, te aima aima ïnharõ dza'ra wa'wa hã, tõ ïna'rata hawi.
²⁶Ima marõ ahõ di ïmreme da hã,
duré ai'ãma aba, te ïrowairébé aba da hã,
tadza hã tahã, te we ïdzatõrõ hã, tõ tsena uptabi
duré wa ãma tinha ïtsõ'uma norõ ma uburé petse
õhõ hawi, te ïwapari hã".

²⁷Õ norõ hã, te tsiwi tsadaihu'u õ di, õhõ timama na, õ norõ ma, ïmreme
mono na hã. ²⁸Taha wa, te Danho'reptui'wa tãma anha:

"Niwa Aibõ 'Ra hã höimanamhã, da te ïtsarõtõ na hã,
taha waptsi, te dza atsiwi ïwaihu'u 'wa, tõ WA HÃ NA HÃ
marõ, te ï'manharõ waihu'u õ na hã ïtsi'ãma 'röwi petse hã,
tadza hã, wa ïmreme ïmama ïma ãma ïtsitsanho dzarina tsi.

²⁹Duré ni'wa hã, te we ïdzatõrõ hã, ïme te tihõiba.
Te ïrẽme õ di ïtsiwaprotsi hã, e marõ wa,
te 'manharõ u'ötsi mono wa, marõ hã tãma ïwẽ hã".

³⁰~Hā na, õ hā, te nharī parimhā, ī'ahö norī hā, ma āma tinhimidzadze dza'ra.

Danho'reptui'wa duré Abraão --- ³¹Duré Danho'reptui'wa tinha judeu norī āma ītsimidzadze dza'ra norī ma:

"Āma aihöimana dza'ra aba monomhā īmreme na,
tsena uptabi dza īte hā īdzamarī'wa,
³²duré tsena hā, te dza īwaihu'u dza'ra wa'wa,
duré tō tsena hā, te dza atsani dza'ra wa'wa".

³³Ó norī hā, ma tsiwi tsada'ö: "Wa norī hā, Abraão na, wa te āma ītsi'ra dza'ra duré niwam na hā, ni'wai ma hā ītsimidzama na īwahöimana dza'ra õ. E niha te tinha: Atsima īwē na aihöimana dza'ra aba. ³⁴Danho'reptui'wa, ma adzada'ö:

"Tsena na, tsena na, wa aimā nharī 'wa:
Ni'wa tiwatsédé, te 'manharīmhā, tiwatsété ma romhuri'wa.
³⁵Niwamhā danhimidzama hā, 'ri para höimana u'ötsi õ di,
tadza hā, ī'ra tsi, õne u'ö dza tame höimana u'ötsi".

³⁶Niwamhā ī'ra, te ai'adzani abamhā,
tō tsena uptabi, te dza atsima wē na aihöimana dza'ra wa'aba mo.

³⁷Waihu'u di,
a norī wa'wa hā Abraão na āma ītsi'ra dza'ra aba na hā,
tadza hā, te īdzô airītī dza'ra aba mo atsiwi īwīrī aba da hā,
e marī wa, īmreme hā aimatsitsi aba õ wa.

³⁸Wa hā wa tinha īmama tsiré, te ī'madö'ö na hā,
duré a norī wa'wa hā, te ī'manharī dza'ra aba mo,
marī aimama hawi īwapari dza'ra aba mono hā".

³⁹Ma tsiwi tsada'ö:
"Abraão hā wamama". Danho'reptui'wa, te tāma anha:
"Abraão 'ra 'wa'ö hā,
te aré Abraão nhī'manharī ī'manharī dza'ra wa'aba mo.

⁴⁰Tadza hā a norī wa'wa hā, te īdzô airītī dza'ra aba mo,
atsiwi īwīrī aba da hā,
wa hā aimā īmreme aba mono hā, tō tsena na,
Dapoto'wa hawi, te īwapari na hā.

Ãhã Abraão hã, te 'manharĩ õ di.

⁴¹A norĩ wa'wa hã, te aimama nhí'manharĩ ū'manharĩ dza'ra aba mo".

Taha wa, te Danho'reptui'wai ma nharĩ dza'ra: "Wa norĩ hã, wapotó dza'ra õ di, tsiwa'ru dawi pi'õi upi hawi na hã, te wama tihöimana dza'ra wämama mitsi haré petse, Dapoto'wa". ⁴²Danho'reptui'wa, te tãma anha:

"Dapoto'wa aré aimama aba 'wa'ö hã,
a norĩ wa'wa, te aré atsiwi ūdzawi wa'wa,
E marĩ wa, Dapoto'wa hawi, wa watobro, duré ūhawi, wa wei mo;
ūtsi'ama 'röwi petse wei ūmorĩ õ di,
tadza hã, õ hã, ma we ūma rob'ru.

⁴³E marĩ wa, tsa'retse dza'ra aba õ di, ūmreme 'manharĩ hã.

E marĩ wa, tô aimä höimana dza'ra aba õ wa, ūmreme wapari da hã.

⁴⁴A norĩ wa'wa wa'uburé hawimhã,
aimama 'wa duré te atsima ūwé dza'ra wa'wa,
atsiwi 'manharĩ uptabi aba da,
aimama 'wa, te tsima ūwé dzarina hã.
Romna'rata hawi, õ hã da'mapärĩ'wa,
duré 're höimana u'ötsi mono õ di, tô tsena na,
e marĩ wa, tô tsena hã ūhõ ãma höimana õ wa:
niwa ūhõ tsadawanhipetsemhã, te dza tinhá, tite marĩ na hã,
e marĩ wa, tsadawanhipetse uptabi wa
duré dadzadawanhipetse mama.

⁴⁵Tadza hã, e tô tsena na, e marĩ wa, te nharĩ mono wa,
ūma hã atsimidzadzei dza'ra aba õ di.

⁴⁶Aiwa'wa aba hã, e 'wai ma hã, te ūtsiptede tãma tihöiba,
te ūwatsété na ūpitsutu da hã.
Te nharimhã, tô tsena na,
e marĩ wa, ūma atsimidzadze dza'ra aba õ di.

⁴⁷Ni'wa Dapoto'wa hawi warmhã, Dapoto'wa mreme hã, te wapa.
Taha wa, a norĩ wa'wa hã wapari dza'ra aba õ di,
e marĩ wa, a norĩ wa'wa hã Dapoto'wa hawim õ wa".

⁴⁸Judeu norĩ hã, ma tsada'öbö dza'ra: "E wanhimidza'retse uwaibaba na,
wa te nharĩ dza'ra õ di, a hã Samaritano na hã, duré wa'uburé aimä ūmai Höimana na hã". ⁴⁹Danho'reptui'wa hã apö adzada'ö:

"Wa hã wa'uburé ūma höimana õ di,

tadza hā ūmama, wa te wadzé wē

duré a norī wa'wa hā, te atsiwi ūwadzém õ aba mo.

⁵⁰ Íte rowē dza'ētē dzô ūne mono õ di, te höimana ni'wa, tsô ūne mono hā
duré dahöimana na rowairébé'wa da hā.

⁵¹ Tô tsena na, tô tsena na, wa aima nharī 'wa:

"Ni'wa ūmreme, te ubumroi wamhā,
tidö, te 'madö'ö õ uptabi di dza".

⁵² Judeu norī hā tāma nharī dza'ra: "Awa'awi hā, wa oto ai'āma aba'ē
dza'ra ni, wa'uburé aima ūhöimana na hā. Abraão ma dörö, duré
ro'mahörö'wa norī dzéma, tadza hā, te a hā ūnha:

Ni'wa ūmreme, te ubumroi wamhā, tidö, te ūtéiwa da hā, mare uptabi di.

⁵³ Até atsa'ētē waihu'u petse bö, wamama Abraão nhipai u hā, ūdö hā.
Duré ro'mahörö'wa norī dzéma, ma te ts'i'utörī. E 'wa hā, te atsi'āma ūwē
aihöimana da hā". ⁵⁴ Danho'reptui'wa dadzada'ö:

"Röwi petse, te ūtsi'āma rowē monomhā,
rowē dza'ēne Íte hā, marī dai õ di;
Tāma rowē'wa hā ūmama,
nima hā na, te ūnharī dza'ra wa'wa, Dapoto'wa wate na;

⁵⁵ duré a norī wa'wa hā atsiwi waihu'u aba õ di,
tadza hā ūma hā waihu'u di;
aré wa hā, te nharī 'wa'ö hā, te ūwaihu'u õ na hā,
aré ūdzadawanhipetse uptabi, atsine wa'aba hā.
Tadza hā ūma waihu'u di, duré ūmreme, wa te a'ubumro.

⁵⁶ Abraão aimama 'wa, te tsima rowē upta,
e marī wa, ūnhimbödö, te te 'madö'ö wa.
Ó hā, ma te 'madö duré tsima rowē dza'ētē upta".

⁵⁷ Taha wamhā, te judeu norī tāma nharī dza'ra: "Dza hadu ūmrotö
tom'āi'ā wahu ai'āma höimana õ di, e Abraão te duré ūmadö.

⁵⁸ Danho'reptui'wa hā, te õ norī ma tinhá:

"Tsena na, tsena na, wa aima nharī 'wa:

Abraão höimana wana ré, WA HĀ WA ūHÖIMANA".

⁵⁹ Taha wamhā, ma ūne tsada waibu, te te tsiwi tsimrimi da, tadza hā ma
Danho'reptui'wa dawi aima'u duré watobro ūtsa'ratadzém hawi.

9 **Ipoto hawi ūtōmo'ō petsedzé** --- ¹Morī ré, ma aibö 'mai'madö poto hawi ūtom'a hā. ²Itsamarī'wa norī hā, te tsiwi tsadanha: "Wama Rowaihu'u'wa, e 'wa hā, ma tiwatsété, e ūhō e niwamhā ūmama norī, ūhō poto da wamhā tom'a na". ³Danho'reptui'wa dadzada'ö: "Ūhōi ū di duré ūmama norī ū di, watsété dza'ra ū di, tadza hā ūhō na ūwatobro hā, Dapoto'wa nhib'rada, da te tsa'retse dza'ra da hā.

⁴Bödö hōimana ré,
wa te 'manharī dza'ra wa'aba romhuri hā, tahā we ūdzatōrī'wa te hā.
Mara, te wei mo,
niwa ni'wa, te āma ūromhuri ū.

⁵A'ö romnho'uma āma ūhōimana ré hā,
tō wa hā ūro romnho'uma ma hā".

⁶Āne, te te nharī parimhā, ma ti'a tizdadaipro na hā ūwai'o hā 'manha, ma tō tizdada'u na duré u're ūtom'a tōmo hā, ⁷duré ūhō ma tinhā: "Aimorī atsi'ubu uptsō da pu'ure Siloé te āma" - e niha āma ūdamreme hā ūtsatōrī. ūtom'a te mo, ma tsi'ubu uptsō duré apō wi ro'madö'ö ré.

⁸Taha wa, te ūwaptō ma norī hā duré te āma ūromhōtsi mono ūwana na hā ūmadö'ö na hā, e marīna, te dawi rowaptērē mono na, ūhōimana mono na hā, te natsi nharī dza'ra: "Mare di, e ū hā natsi ūtsimatsitsi mono ū di rowaptērē mono da hā". ⁹Ni'wam norī hā, te natsi nharī dza'ra: "Ihe tahā!" ūlamo norī hā, te natsi tō nharī dza'ra: "Mare di, tadza ni'wa ūhō ūtsine aiwamhā". Tadza hā, ūhō, te natsi tinhā: "Ihe tō wa hā!" ¹⁰Taha wa, te ūhō tsiwi tsadanha: "E niha, ma atōmo hā ūtsitsitowa dzahuré". ¹¹Ma dadzada'ö: "Aibö Danho'reptui'wa na ūtsitsi hā, ma ūwai'o 'manha tizdada'u na, ma ūma u're dzahuré ūtōmo hā duré ūma tinhā: Aimorī Siloé u atsi'uptsō da, wa mo, wa ūtsi'ubu uptsō duré apō wa ūtōmo ūtōmo". ¹²Ūhō ma, te nharī dza'ra: "E momo te ūhō tihöiba". Te tinhā: "Ūma waihu'u ū di".

¹³Te tsiwi tsaprō tom'a na, aré ūhōimana hā fariseu norī u. ¹⁴Tadza hā, tō romhuri 'rātsudu, te tihöiba taha böötö na hā, Danho'reptui'wa rowai'o, te ūmanharī hā duré datōmō te ūtsitowa dzahuré dzé hā. ¹⁵Fariseu norī hā, te apō tsadanharī tém dza'ra, niha ūto hā tāma ūpetse dzahuré dzō hā. Ma adzada'ö: "Ūhō, ma ūwai'o ūtōmo āma ahi, wa hā, wa ūtsi'uptsō duré ro'madö". ¹⁶Taha wamhā, te nharī dza'ra fariseu ni'wam norī hā: "Āhā aibö hā Dapoto'wa hawi wei ūmorī ū di, e marī wa, romhuri 'rātsudu, te ubumroi ū wa". ūlamo norī hā, te natsi nharī dza'ra: "E niha, te dza aibö ūwatsédé hā 'mai'manha ahō na ūwaihu'udzé hā". Duré tihöiba datsi'āma datsipo hā,

õ norī 'remhā. ¹⁷Apö te ūtom'a ma nharī dza'ra: "E niha, te dza ūnha ūhō atōmo, te aima ūtsitowai ma hā". Dadzada'ö: "Ro' mahörö'wa".

¹⁸Judeu norī tsimidzadze dza'ra õ di, õ hā tom'a na ūhōimana na hā, ūmama norī dzō hörö dza'ra õ ré hā, ūto petse na, te ūtsiwi waihu'u da hā.

¹⁹Duré tsadanharī dzahuré ni: "Āhā, e ai'ra wa'wa ūwatsu'u wa'wa hā' tom'a na ūpoto na hā. E niha, te oto awa'awi hā ro'madö". ²⁰Taha wamhā, ūmama norī, ma dadzada'öbö dzahuré: Wama waihu'u di, āhā wa'ra na hā, duré tob'a na ūpoto na hā. ²¹Tadza hā awa'awi na ūhō, te ūromadö hā, wama hā waihu'u õ di, duré ūiwamhā ni'wa ūto, te ūtama ūtsitowa dzahuré hā, wama waihu'u õ di. Tsadanharī aba ūhō hā, ūma ūwahub ré hā, ūhō 'rōwi petse, te dza aima ūtsiwsu'u dza'ra wa'wa". ²²Āne, te ūmama norī hā nharī dzahuré judeu norī ma, pahi-te dzahuré, e marī wa, judeu norī hā, ma tō ūma tsima rowairébē pari dza'ra, ni'wa aré, te te waihu'umhā, Danho'reptui'wa hā ūma'wamarī ré na hā, te aré wadzere ni danho'redzém hawi. ²³Taha wa, te ūmama norī hā nharī dzahuré: "Tsadanharī wa'aba; ūhō ūma ūwahub ré hā".

²⁴Taha wamhā, ma apö hā oto maparane ūma tsô tihörö dza'ra, aré aibö hā ūtom'a na hā ūhōimana dzō hā, duré ūhō ma nharī dza'ra ni: "Dapoto'wa ma, rowē dza'ene ūsōmri. Wama waihu'u di, ūhō aibö hā ūwatsétē na hā".

²⁵Ó hā, ma dadzada'ö: "Ūwatsétē wamhā, wa hā ūma waihu'u õ di. Mitsi marī hā, ūma waihu'u di, ūwana hā, wa hā aré ūtōmo õ di, tadza hā awa'awi hā, wa ro'madö". ²⁶Taha wamhā, te duré ūtsiwi tsadanha: "E marī, ma te aima 'manha, e niha, ma te atōmo norī aima ūsōdzi". ²⁷Ó hā, ma dadzada'ö: "Wa hā, wa tō aima nharī pari 'wa, e atsiwi ūwapari aba õ di. E marī wa, te apö atsima ūwē dza'ra wa'wa, wapari dzahu dza'ra aba da hā. E a norī aba dzéma atsima wē dza'ra aba bö, ūtē ūtsamarī'wa na aihōimana dza'ra aba da hā". ²⁸Te ūma titodza'ra duré nharī dza'ra: "Ūhe, a hā, ūhō dzamarī'wa, wa norī hā Moisés dzamarī'wa". ²⁹Wama ūwaihu hā, Dapoto'wa Moisés ma, te ūnharī na tsi. Tadza hā, āhā wama waihu'u õ di, nima hawi we ūmorī na hā". ³⁰Aibö, ma dadzada'ö: Āhā datsi'rāmidzé: aima waihu'u aba õ di, ūhā nima hawim na hā duré tō tane nherē, ma ūto hā ūma ūsōdzi dzahuré!

³¹Wama waihu'u di, Dapoto'wa ūwatsétē ré hā, te ūwapari õ na hā, tadza hā, ni'wa ūtsimidzadzei ré wamhā, duré ūtama ūwē dzarina, marī te a'manharīm hā, āhā ūhō, te wapa. ³²Niwa, te 'maiwapari õ uptabi di damreme hā, ni'wa hā dato, te ūma nhodzi na hā, poto hawi tom'a na ūhōimana mono ma hā. ³³Āhā aibö hā, Dapoto'wa hawi, wa morī õ 'wa'ö hā, aré marī, te 'manharī waihu'u õ di". ³⁴Ma ūtsiwi tsada'ö ūhō: "A hā, ma

aipo uburé aiwatsété na hā, duré e te āma wama atsanho". Duré tsiwi wadze.

³⁵Danho'reptui'wa, ma tō damreme na hā mapa, da te īwadzere na hā, te te tsōpētēmhā, te tāma tinhā: "E te atsimidzadze Aibö 'Ra na hā". ³⁶Ó hā, ma tsada'ō: "E 'wa hā, Da'rānhipai'wa, marī da wa hā ūhō āma īnhimidzadze da hā". ³⁷Danho'reptui'wa, te ūhō ma tinhā: "A hā, te ūhō ī'madö, ni'wa aima īmreme hā". ³⁸Ó hā, te tsa'ētē mreme 'rāihö na hā tinhā: Wa īnhimidzadze, Da'rānhipai'wa", duré hī'rātitō nhamra ūhō nho'remhā. ³⁹Taha wamhā, te Danho'reptui'wa tinhā:

"Marī mrami waihu'u pe hā,
te 'manharī mono da, wa wei mo, āhā romnho'uma u hā:
marī āna, te ī'madö'ō dza'ra mono ū hā, te 'madö'ō dza'ra mono da,
duré te ī'madö'ō dza'ra mono hā, hōimana dza'ra mono da tom'a na".

⁴⁰Fariseu īwadi norī hā, īme īhōimana dza'ra hā, āne te wapari dza'ra duré tāma nharī dza'ra: "E wa norī dzéma āté watom'a hā".

⁴¹Danho'reptui'wa, te tāma anha:

"Atom'a wa'aba ū 'wa'ō hā,
aré aiwatsété aba ū di;
tadza hā, te īnharī dza'ra wa'wa: Wa ro'madö'ō dza'ra ni!
aiwatsété 'wa hā, te tihōimana u'ötsi".

10 **Da'ubumroi'wa īwē** --- ¹Tsena na, tsena na, wa aima nharī 'wa: Ni'wa 'ridawa na tsébré ū wamhā, pone'ēnhimidzawi nhimiwa'ra na hā, tadza hā tsai'urimhā wa'ra na, rom amoi u watobro da hā, tahā ītsiptsaihuri duré dadzahui'wa". ²Ni'wa tsébrémhā 'ridawa na, tahā pone'ēnhimidzawi ubumroi'wa. ³Taha ma hā, tahā 'ridawa 'madö'ō'wa, te dza tsitowa; pone'ēnhimidzawi hā, te dza īmreme tsiwi wapa duré ūhō dza a'mahö pone'ēnhimidzawi hā ītsitsi na īhōiba mono bö, dza te anhimro rom u. ⁴Uburé ītsani hā tite hā, te 'manharī parimhā, dza tāma timorī'rata dza'ra duré ū norī hā dza ītsarina ai'aba're, e marī wa, ū norī hā, te tsiwi waihu'u petse wa". ⁵Ó norī hā, dza īwaihu'u ū dzarina hā tsi'aba'rei ū di, tadza hā te dza ūhō wi aimani dza'ra, e marī wa, tō tāma waihu'u ū wa, īwaihu'u ū mreme hā". ⁶Danho'reptui'wa, te watsu'u āhā romnhimiré hā, tadza hā, ū norī hā, te tsadaihu'u dza'ra ū di, īwapari pibui petse na, te īnharī mono na hā ū norī ma. ⁷Te ū norī ma Danho'reptui'wa hā nharī dzahu:

"Tsena na, tsena na, wa aimā nharī dza'ra wa'wa:

Wa hā pone'ēnhimidzawi te 'ridawa.

⁸Aihini we īwana īnomro mono hā,
tanorī hā ītsiptsaihuri duré ītsimidzahu dze;
tadza hā, pone'ēnhimidzawi norī hā, te wapari dza'ra ō di.

⁹Wa hā tō 'ridawa.

Ni'wa ī'āma tsébrémhā, te dza tsitsō'reptu;
tsébrémhā, te dza watobro dza,
duré te dza tsōpētē roburu hā.

¹⁰ītsiptsaihuri hā, te wei mo tsiptsaihuri da tsi,
dapārī da hā, duré te īrowamnarī da tsi.

Wa hā, wa wei mo, dahöimanadzé dama 're höimana dza'ra mono da,
duré amnho danhimroi petse na 're höimana dza'ra mono da.

¹¹Wa hā tō, da'ubumroi-wē-'wa:

da'ubumro-wē-'wa hā, te dza tihöimanadzé titsō,
tite pone'ēnhimidzawipetse norī na.

¹²īwa'öbö dzō tsi dahöimana hā, da'ubumroi-wē-'wai ō di,
nima hā pone'ēnhimidzawi norī hā tāma īhöimna ō hā,
waptſā'uwa, te te 'madö'ömhā, ītēme, te te tsina rotéte na
te dza tirē pone'ēnhimidzawipetse norī hā, dza duré aimani,
duré waptſā'uwa dza tāma aro'manharī watséte dza
duré āma ītropé pone'ēnhimidzawi na hā,

¹³e marī wa, ō hā īwa'öbö dzō tsi hā īhöimana wa,
tō duré āma tsimirotsa'rata uptabi ō di, pone'ēnhimidzawi norī na hā.

¹⁴Wa hā tō, da'ubumroi-wē-'wa;
īma waihu'u di īte pone'ēnhimidzawi norī hā,
duré īte norī hā, te tsiwi īwaihu'u di,

¹⁵īmama ma hā īwaihu'u ne hā,
duré wa hā īmama hā īma waihu'u di.
Wa hā īhöimanadzé, wa dza titsō īte pone'ēnhimidzawi norī na.

¹⁶Dza hadu te tihöiba ī'amo hā pone'ēnhimidzawi hā,
āhā wa'ra 're īhöimana dza'ra ō hā:
ō norī dzéma, wa dza te anhimro,
ō norī hā, te dza wapari dza'ra īmreme hā,
taha wamhā, te dza tihöiba mitsi haré ī'ubumro hā,
mitsi petse ī'ubumroi'wa hā.

¹⁷Taha wa, Ímama hā, te īdzawi di,
e marī wa, Íhöimanadzé, wa titsō,
apō Ímrami na, te waptém da.

¹⁸Ni'wa hā Íhawi, te wadzere õ di dza,
tadza hā, tō wa hā 'röwi petse wa titsō Íwēdzém u.
Te Íma tihöiba Ínhiptede hā, te Ítsõmri da hā,
duré Ítsiptede apō te Í'öri na waptém da hā.
Áhā ta Írudzahí Ímama hawi, te Í'öri hā".

¹⁹Ma tina'rata té datsi'áma datsipo hā, judeu norí 'remhā, áhā damreme
höimana wa. ²⁰Í'ahö hā, te natsi nharī dza'ra: "Óhō te wa'uburé tāma
tihöiba. Rotsa'rata uwaimrami hawi 'mawaptārā, e marī wa, te Íwapari
dza'ra wa'wa". ²¹Í'amo norí hā, te natsi nharī dza'ra: "Wa'uburé ré
Íhöimana dza'ra mono õ di áhā damreme hā, e wa'uburé hā áté, te
'manhitowa waihu'u petse di Ítom'a tōmo hā".

5. DATSITSÖMRI TE HĀ ROWĒ (ROTI 'RĀTSUTUDZÉ, DANHO'REPTUI'WA WÍRÍ DA)

Danho'reptui'wa, Ítsiwatsu'udzé Dapoto 'wa 'Ra na --- ²²Te tihöiba
taha wamhā, datsima rowē hā datsitsõmridzéb te hā Jerusalém áma.
Wahub ré aré tahā. ²³Danho'reptui'wa hā, te natsi ne 'Ri Ípetse na,
'ridzahöpö nhitsiwi Salomão te na. ²⁴Taha wamhā, judeu norí, ma tsiwi uirī
duré tāma nharī dza'ra: "E niwam na, te dza waré tsi õ hā õne u'ötsi na
wama Í'manha. A hā Í'ma'wamarī ré wamhā, tsō'awi petse wama anharī".
²⁵Danho'reptui'wa hā dadzada'ö:

"Wa tō aima nharī dza'ra wa'wa, tadza hā atsiwi Ídzadzei wa'aba õ di.
Ínhib'rata na romhuri hā te Í'a'manharī mono hā, Ímama nhitsi na hā,
õ norí hā, datsitõmo waptobdzé hā Í'ama, te te tsõmri dza'ra,
²⁶tadza hā, a norí wa'wa atsimidzadzei aba õ di,
e marī wa, a norí wa'wa hā Íte pone'ënhimidzawi norí õ wa.
²⁷Pone'ënhimidzawi Íte hā Ímreme, te te wapari dza'ra,
duré waihu'u di duré õ norí hā Ídzarina dza tsinawa'u,
²⁸wa hā, wa dza Íhöimanadzé tsi'utõrī'õ tāma tsõmri dza'ra
duré õ norí hā tsi'utõrī'õ di dza õne u'ötsi hā,
duré ni'wa Ínhib'rata hawi, tsa'ëtē te Íwi wadzere dza'ra õ di dza.

²⁹Ímama uburé, ma ūma titsō, aihini ma ūtsa'ēne
duré ni'wa tsa'ētē, te wadzere waihu'u õ di, Ímama nhib'rata hawimhā.
³⁰Wa hā duré Ímama hā, wa norī hā mitsi haré".

³¹Judeu norī hā apō, ma duré ēne hā tsada waibu, te te tsiwi wīrī da.
³²Taha wamhā, te Danho'reptui'wa tāma anha: "Ahö uptabi na, wa te aima
ūwatsu'u na awē wa'wa ūnhī'manharī hā, Ímama danhimib'rata hawimhā.
E marī na, wa te atsima ūwē dza'ra wa'wa, ētē na atsiwi ūnhimrimi aba da
hā". ³³Judeu norī hā tsada'öbö dza'ra: "Atsi'manharī ūmai'manharī wē 'ru-
te, wa te aré ētē na watsiwi aiwīrī õ di, ūhe tadza hā, aimreme nhitséb õ na
hā. E marī wa, aibö na aihöimana nherē, a hā Dapoto'wa na atsi'manharī
wa". ³⁴Danho'reptui'wa, ma adzada'ö:

"Tsihötö õ di, a te wa'wa ūtsihötö dzahi na hā:
Wa hā wa tinhā: *E a norī wa'wa hā ūdawata dza'ra mono.*

³⁵Öhō ūma ūdawata dza'ra mono na tsitsi wamhā,
nima hā tanorī hā Dapoto'wa mreme, ma ūtēme tsatōrī dza'ra ni
- duré ūtsihödö da te ūpari da hā, mare di -

³⁶tahā Ímama, te tsitēme ūtsatōrī hā,
duré we te tāma ūrob'rū hā danho'uma u,
te ūnharī dza'ra wa'wa: Aimreme nhitsém'õ na hā!
e wa hā marī wa, te ūnharī 'ru-te hā: 'Wa hā Dapoto'wa 'Ra!'

³⁷Wa hā, te 'manharī õ 'wa'ö hā Ímama nhi'manharīdzé hā,
Ūma atsimidzadze dza'ra aba õ di aré;

³⁸tadza hā, te a'manharī mono wamhā,
Ūma atsimidzadze' õ dza'ra aba nherē,
atsimidzadze dza'ra aba ūnhī'manharī na hā,
marī ūna tsa'retse dza'ra aba da,
tō tsa'retse u'ötsi dza'ra aba mono da,
Ímama ūma ūhöimana na hā, duré wa hā Ímama ūma na hā".

³⁹Duré tsō ūtī téb dza'ra, te te tsiwi öri da, tadza hā öhō, ma tiwi tiwa'a
dza'ra ūtsib'rata wi dza'ra.

Danho'reptui'wa, ma apō tsiwadze ūwa Jordāo dzara uiwada niwī ---

⁴⁰Öhō, te apō mo ūwa Jordāo dza'ra uiwada niwī, nimomo ma Joāo ūwana
hā 'rāti'i, duré tame te oto höimana. ⁴¹Ahö na, te we ūtēme tsihutu, duré te
te tāma nharī dza'ra: "Joāo mitsi petse, te 'mai'manharī õ di ūwaihu'udzé
hā, tadza hā uburé marī na, te ūnharī mono hā öhō na, tō tsena tsi, te
höimana". ⁴²Duré ūahö hā tame, ma öhō na tinhimidzadze dza'ra.

11 Lázaro höiwa'utudzé --- ¹Te ti'maihöiba ūtsépu Lázaro hā, Betânia āma, a'uwē ro ūtsyry, Maria te ūhöimanadzém āma duré tō ūhidiba Marta. ²Maria nima hā, ma te u'ré 'manha Da'ránhipai'wa hā, rom'rāiwa'u dzadadze na, duré para u'ō tidzéré na. ūhitébrē hā Lázaro, ūtsépu'u dza'ētē di. ³Uhidiba norī hā, ma rob'ru dzahuré, taha wamhā Danho'reptui'wa ma, da te nharī da: "Da'ránhipai'wa, tahā aima ūtsawi hā, ma ūtsépu". ⁴Āhā rowatsu'u ma, te Danho'reptui'wa hā tinhā: "Āhā dadzépu hā dadö, dza te te wadzere ū di, tadza hā, Dapoto'wa te rowē dza'ēne, marī da. Ōhō na, da te datsima rowē dza'ētē dza'ra mono da, Dapoto'wa 'Ra na".

⁵Tadza hā Danho'reptui'wa, te tō Marta te tsawi duré ūtsitsānawā hā duré Lázaro hā.

⁶Niwa te te tsa'retsemhā āhā ūtsépu'u na hā, te a'ō tihöiba maparane bötö na, tame rowa ūhöimanadzé āma. ⁷Taha parimhā, te tinhā tidzamarī'wa norī ma: "Oto apō watsi'aba'rē na Judéia u". ⁸Utsamarī'wa norī hā, te ūhō ma nharī dza'ra: "Wama Rowaihu'u'wa", 'rōwib di judeu norī atsō ūtītī dza'ra mono hā, ētē na, te te tsiwi aiwīrī da, e apō te dza a hā ūwa aimo". ⁹Danho'reptui'wa adzada'ō:

"E mitsito maparane bötö ū di, bötö na hā.

Ni'wa bötö na morīmhā, tsi'uwadai ū di dza,

e marī wa, te 'madö ūro hā, āhā romnho'uma hā,

¹⁰tadza hā ni'wa, mara na morīmhā, te dza tsi'uwada,

e marī wa, ūhō ma hā ūro höimana ū wa".

¹¹Āhā na mreme parimhā, ma āma wapto: "Wadzawi'wa Lázaro hā, te nhono, tadza hā, wa dza utu". ¹²Utsamarī'wa norī, ma tsiwi tsada'ō:

"Da'ránhipai'wa, ūhō ūtōmhā, e te dza ūtsitsō'reptu". ¹³Tadza hā Danho'reptui'wa, te tidö'ödzém na mreme, duré ū norī hā rowairébē 'manharī, te 'manharī dza'ra, te āma ūnharī na hā ūtōtō na hā. ¹⁴Taha wamhā, te Danho'reptui'wa ū norī ma hā ūsō'awi tinhā: "Lázaro, ma dörö.

¹⁵Ai'āma aba wa, wa ūtsima rowē ūwa ūhöimana ū na hā, e marī da, atsimidzadze dza'ra aba da hā. Tadza hā, oto ūtēme watsi'aba'rēi aba".

¹⁶Taha wamhā, te Tomé tinhā, Dídimo na ūtsitsi hā, titsiré norī ma: "Oto wanorī dzéma, watsi'aba'rēi aba ūme wadö'ö dza'ra da".

¹⁷Witsimhā, Danho'reptui'wa hā, ma ūsōpētē Lázaro hā, da te āma ti'ai pari bötö maparane-tsi'uiwana, ma tō āma ne. Lázaro, da te āma ūti'a na hā.

¹⁸Betânia höimanadzé hā 'rōwib di, Jerusalém hawi hā, mitsito ūmrotō na

ípibudzé rowatsa hā. ¹⁹Í'ahö judeu norī, ma we ïtēme aihu Marta u, duré Maria u, te tāma robdze dza'ra hö, ïhitébré dö'ö na. ²⁰Niwa Marta te waparimhā Danho'reptui'wa we ïwitsi na hā, ma watobro, te te tsöpētē da. Tadza hā, Maria 'rim hā, te tō nhamra u'ö. ²¹Taha wamhā te Marta Danho'reptui'wai ma tinhā: "Da'rānhipai'wa, aré ãme aihöimana 'wa'ö hā, ïhitébré hā aré dö'ö õ di. ²²Tadza hā awa'awi hā dza hadu ïma waihu'u di, uburé tiha, Dapoto'wa wi waptérēmhā, õhō te dza aima titsō". ²³Danho'reptui'wa, ma tsada'ö: "Aihitébré hā, te dza tsihöiba". ²⁴Marta, te tinhā: "Waihu'u di, dza ïtsihöiba na hā, datsihöibadzé bödö da'rātsutu ãma hā". ²⁵Danho'reptui'wa, te õhō ma tinhā:

"Wa hā tō datsihöibadzé.

Ni'wa ï'ama tsimidzadze wamhā, dö'ö wam nherē, te dza 're höimana.

²⁶Duré ni'wa höimanamhā, duré ï'ama tsimidzadze wamhā,

dö'ö õ uptabi na, dza 're höiba.

E ãhā na, ma atsimidzadze".

²⁷Ó hā, te tinhā: "Da'rānhipai'wa, ïhe wa ïnhimidzadze a hā ai'ma'wamarí ré na hā. Dapoto'wa 'Ra we romnho'uma u ï'aimorí".

²⁸Âhā na, te nharī parimhā, ma ai're titsitsānawā dzô te mo, Maria dzô, duré tāma tinhā ti'awi mreme tsina: "Da'rānhipai'wa, ãme te tihöiba, te duré atsō hö". ²⁹Âhā te te waparimhā, tahā ma tsimitsaré wahudu, te duré mo, te te tsöpētē da. ³⁰Danho'reptui'wa dza hadu duré tsébré õ di, a'uwē ro ïtsry wamhā. Tadza hā, te tō rowa tihöiba, Marta te ïtsöpētēdzém ãma.

³¹Judeu norī, ïtsöröwa 're ïme ïhöimana dza'ra hā, te tāma robdze dza'ra da, te tsiwi 'madö'ömhā, Maria tsi'aba'rei waré na ïwahutu na hā, duré ïwatobro na hā, te ïme ai'aba're, ãma rotsa'rata uwaimrami tsina, morī õ'umnhatsi-te adö'ö 'ru u, tame wawa da". ³²Witsimhā ro, nima me Danho'reptui'wa ïhöimanadzéb u, Maria, te te 'madö'ömhā, õne haré ma ïpara u aime, te duré tāma tinhā: "Da'rānhipai'wa, aré ãme aihöimana 'wa'ö hā, ïhitébré hā aré dö'ö õ di". ³³Danho'reptui'wa, ïwawa na, te te 'madö'ömhā, duré judeu norī dzéma ïme ïtsi'aba're na hā, ma tsi'remhā tsa'ëtē tsi'retsi duré ro'madö'ö waihu'u hā tihöiba, ³⁴duré anha: "E mame, ma atsiwi ïhiri 'wa. Õhō, ma tsiwi tsada'ö: "Da'rānhipai'wa, we aimorí duré 'madö'ö". ³⁵Danho'reptui'wa, te tiwawa. ³⁶Taha wamhā te judeu norī hā natsi tāma nharī dza'ra: "Ãma atsöpré wa'aba, e niha, te ïtsawi pe".

³⁷Ni'wam norī hā, te tō nharī dza'ra: "Õhō, te ïtom'a te atōmo nhodzi, e te 'manharī waihu'u õ di, õhō ma hā ïdö'ö õ na da hā". ³⁸Apö ma duré tsa'ëtē

tsi'retsi Danho'reptui'wa hā, te duré oto adö'ö 'ru u mo. Tahā ētē're ī'maihöimana, nima hā īdzatsidzé ētē na ītsito hā.³⁹ Danho'reptui'wa, te tinhā: "Ēne apö tsa'rei wa'aba!" Marta, te tinhā, īdö'ö hidiba hā: "Da'rānhipai'wa, ma tō ti'ro, maparane-tsi'uiwana bödö oto".⁴⁰ Danho'reptui'wa, te tāma tinhā: "E wa hā, te aima nharī õ di. Tsadzei wamhā, rowē dza'ēne hā, dza ī'maddö'ö na hā, Dapoto'wa te hā".⁴¹ Taha wamhā, ma ēne hā apö tsiwi tsa're. Danho'reptui'wa, höimo tsimidzawērēmhā, te tinhā:

"īmama, wa hā, wa adzawidzé hā āma Ama titsō,
e marī wa, õne u'ötsi, te A te 're īwapari.

⁴² Wa hā, īma waihu'u di, tō õne u'ötsi A te 're īwapari mono na hā;
tadza hā, wa tinhā īhāna hā ī'ahö, te tsiwi īuirī wa,
marī da, tsimidzadze dza'ra da, we A te īdzatōrī na hā".

⁴³ Āhā na mreme parimhā, te mreme 'rāihö na tinhā: "Lázaro, we rom u aiwatobro".⁴⁴ Adö, ma watobro īpara hā, duré ītsib'rata me dzahuré hā watsitsi ré, duré ī'ubu hā, wapre ré dzadzahöiwaré rā na. Danho'reptui'wa, te tāma anha: "Watsihui aba duré rēme aba, morī da".

Judeu nhim'īhö'a norī, te tsima īrowairébé dza'ra dzé, Danho'reptui'wa wīrī da ---⁴⁵ Ahö na judeu norī we ītsihudu hā, Maria nhorōwa u duré te te tsiwi 'madö'ömhā, marī, te 'manharī ré, ma āma tinhimidzadze dza'ra.⁴⁶ Tadza hā, ī'amo norī fariseu norī u, te ai'aba're, te duré tāma rowatsu'u dza'ra Danho'reptui'wa marī, te te ī'manharī na hā.⁴⁷ Taha wamhā, ītsa'rata'wa norī nhim'īhö'a duré fariseu norī hā, ma roti'wa norī hā ubumro, duré nharī dza'ra: "E marī, wa dza 'manharī dza'ra ni, īhā aibö hā, te ahö na īwaihu'udzé, te a'manharī".⁴⁸ Āne wa te watsiwi rēmemhā, aihini, dza da te tsadze dza'ra, duré Romano norī, te dza we aihutu, te te tsiwi pru mono da, wa ro īpe hā duré a'uwe höiba hā".⁴⁹ Tadza hā, mitsi ītsiré dza'ra hā, Caifás, aré ītsa'rata'wa nhim'īhö'a na īhöimana mono hā taha wahum na hā, te tāma nharī dza'ra: "A norī wa'wa hā, marī atsiwi tsadaihu'u aba õ di".⁵⁰ Atsiwi tsadaihu'u aba õ di, aima īwē dzarina aba, mitsi aibö hā a'uwe na īdö'ö da hā, duré a'uwe hā tsi'utōrī mono tō da".⁵¹ Tsī'āma 'rōwi petse tsi, te nharī mono õ di, tadza hā, ītsa'rata'wa nhim'īhö'a na höimana wa tahā wahum na hā, ma Danho'reptui'wa na tinhowē, dza a'uwe na īdö'ö na hā;⁵² duré a'uwe na tsi õ di, tadza hā, te te da'a'ubumro da mitsi haré na, Dapoto'wa 'ra ītsipé hā.⁵³ Taha wamhā, tō

taha bötö na, ma tsiwi rowairébé, te te tsiwi wíří da hā. ⁵⁴Danho'reptui'wa taha wa oto nem u'ötsi mono õ di tsō'awi hā, judeu norí wa'wamhā. Tadza hā, ma tō tsiwadze 'röwi ti'ai wa'ono, roptsi īnomro u, 'ri'ahö nhitsi hā Efraim na, duré tame te höimana tidzamarí'wa norí tsiré.

6. TSŌ'AWI ROMHURI 'MANHARÍDZÉ 'RĀTSUDU DURÉ ĪNA'RATADZÉ RO'RAHÖRIDZÉ 'RĀTSUTU TE DA HĀ

Roptōmo Ro'rahöridzém u wa --- ⁵⁵Awa'awi hā, ma oto tsina rotété Ro'rahöridzéb dzô ropetsedzé hā, judeu norí te hā. Da'ahö na, ma tsai'uri dza'ra ni ītehutu hawimhā Jerusalém u, Ro'rahöridzéb dzô ropetsedzé wana, tsi'u'õi mono da. ⁵⁶Ô norí hā, te Danho'reptui'wa dzô tsöpré duré 'Ri īpetse āma höimana dza'ra wamhā, te natsi tsi're tsi 'manharí dza'ra. E niha te īrotsa'rata dza'ra wa'wa, e datsi'wa'uburé u, te dza wei mo". ⁵⁷Tadza hā, tō ītsa'rata'wa nhim'ihö'a norí duré fariseu norí hā, te te dama 'ru dza'ra bö, ni'wa, te te waihu'umhā Danho'reptui'wa, nimame īhöimana na hā, te watsu'u da, e marí da, te te tsiwi öri da.

12 **Betânia ī'u're na hā ---** īmropö bötö na, Ro'rahöridzéb dzô ropetsedzé wana, te Danho'reptui'wa mo Betânia u, nimomo Lázaro īhöimana mono dzéb u, öhö te te īhöwa'udu hā, adö'ö hawi. ²Tame, ma tāma tsömri dza'ra bara na datsa hā. Marta, te āma romhu duré wededzai wa īme īmai Höimana dza'ra hā tō, te īme nhamra Lázaro hā. ³Taha wamhā, Maria te 'mai'örimhā tsimhi ītsadadze hā, āma īda'ahö hā robre īwa'öbö dza'ëtë uptabi hā, ma āma para u're dzahuré, taha pari ma u'õ tidzéré na. 'Ri hā, ma uburé ti're dzadadze da'u'redzém na. ⁴Taha wamhā, te Judas Iscariotes tinhā, ītsamarí'wa īmai Höimana, nima dza te te ītsa'rë hā: ⁵"E marí wa, da te wa'öbö õ di īhā da'u'redzé hā, tsi'u'mmdatö dzahu ëtëre ëtë'a waipo na, duré ītsimroi õ norí ma, da te tsömri dza'ra da". ⁶Āhā, te te īnharí hā, te te āma rotsa'rata dza'ëtë wam õ di, ītsimroi'õ norí na hā, tadza hā, e marí wa tsiptsaihuri na höimana mono dzém-te. Duré tsa'uire īahö tāma höimana wa, marí, da te īwa ītsëme mono, te te anhimi'uri. ⁷Taha wamhā, te Danho'reptui'wa tinhā: "Tāma atsimirëme. Õ hā, te te hiri petse da ītsadadze tede hā, nima hā bötö na da, ab're 're, da te īnherëwab da. ⁸Tadza hā, ītsimroi'õ norí hā öne u'ötsi, te dza atsiré 're höimana u'ötsi dza'ra wa'wa. Tadza hā, ītāma hā öne u'ötsi

dza ūma 're höimana dza'ra mono ū di".

ĩl'ubumro dza'ene hā, judeu norī, te te waihu'u dza'ra wamhā, Danho'reptui'wa ūme ūhöimana na hā, duré we ai'aba're Danho'reptui'wa u tsi ū di, tadza hā, Lázaro, te te tsiwi 'madö'ö da dzéma, nima hā, ma te höiwa'utu adö'ö hawi. ¹⁰Its'a'rata'wa nhim'ihö'a norī, ma taha wamhā, āma tsiwi rowairébé, Lázaro āma dzéma, te te tsiwi wīrī da, ¹¹Öhö höiba na, te judeu norī ūahö hā natsi tsiwi ai're dza'ra duré oto tsimidzadze dza'ra Danho'reptui'wa na.

Jerusalém wa ūma'wamarī ré Danho'reptui'wa ūtsébrédzé --- ¹²Tō awa'awi böötö amo na, ūahö uptabi hā, datsi'wa'uburé u we ūtsi'aba're hā, te te waihu'u dza'ra wamhā, Danho'reptui'wa we ūwitsi na hā Jerusalém u. ¹³Ma tiritu waipo waibu, ma duré wairé, te te tsiwi tsöpëtë da, tsadari dza'ra tsina:

"Wa wawata dza'ra ni.

'Rowē Da ūrānhipal'wa nhitsi na we ūmorī na hā
duré Israel nhim'ihö'a hā".

¹⁴Danho'reptui'wa, te tsöpëtëmhā, mitsi po'repo tetere hā, ma āma darōno, ūtsihödö āma ūhöimana dzarina:

¹⁵Aipahi tō, Sião 'ra, ūhā ta atsim'ihö'a,
te wei po'repo 'rare nhitsimhā 'maimo.

¹⁶Awa'awi ré hā, ūtsamarī'wa norī hā, te waihu'u dza'ra ū di, tadza hā, niwa oto höimanamhā Danho'reptui'wa udze hā, ma āma tipo'repu'udza'ra, ūhā ūtsihötö na ūhöimana na hā, ūhöiba na hā, taha wa, āne hā oto, te te tsiwi ūmanharī na hā. ¹⁷Itsō'uma ūme ūhöimana dza'ra hā, niwa Lázaro dzö hörö ré, adö'ö 'ru āma hā, duré adö'ö norī wa'wa hawi, te te ūhöiwa'utu na hā, te ūhöiba na te rowatsu'u dza'ra, tsitōmo waptop tsina. ¹⁸Duré a'uwe norī hā, taha wa, ma ūtēme wairé, te tsiwi tsöpëtë da, e marī wa, te te waihu'u dza'ra wa, öhö ūwaihu'udzé hā ahö na, te ū'a'manharī mono na hā. ¹⁹Taha wamhā, te fariseu norī hā nharī dza'ra, mitsi tsi titsiré mono ma: "Āma atsöpré aba, marī hā atsiwi wadzere aba waihu'u ū di. Aihini, te oto ūtsarina hā danomro!"

Danho'reptui'wa, te watsu'u tite rowē dza'ëtë 'manharīdzé adö'ö na ---

²⁰Ma tō tiromhöiba, ni'wam norī, grego norī 'remhā, te te ūtsai'uri dza'ra hā, wata dza'ra da, datsi'wa'uburé, tō höimana ré dzéma. ²¹Ā norī hā, ma Filipe

tsina téte dza'ra, duré tō īhöimanadzé hā Betsaida Galiléia 're wa, te tiwi waptērē dza'ra: "Da'rānhipai'wa, wa watsima wē dza'ra ni, Danho'reptui'wa, wa te watsiwi 'madö'ö da".²² Filipe, te André u mo duré tāma tinha. André duré Filipe, te Danho'reptui'wa ma nharī dzahuré.
²³Tsada'öbö dzahuré, Danho'reptui'wa hā:

"Bötö tsimatsi,
 nima hā dza Aibö 'Ra ãma rowē dza'ëtē ni.

²⁴Tō tsena na, tō tsena na, wa aima nharī 'wa:
 Amnho'a 'rā tsi hā, ti'ai u īwaptā hā, dö'ö õ wamhā,
 ëhō tsi dza tihöiba,
 tadza hā dö'ömhā, ī'rā hā ahö na, dza atébré.

²⁵Ni'wa tihöimanadzém tsi, te tsawi monomhā, te dza tsimini;
 duré ni'wa tihöimanadzé, te 'ruiwaparimhā,
 ãhā dahöimanadzéb 'remhā,
 te dza tsihī dahöimana tsi'utōrī'ö u da hā.

²⁶Ni'wa, te tsima īwē wamhā, te te īma romhuri mono da hā,
 we īdzarina morī;
 nimomo wa hā īhöimanamhā īma romhuri'wa hā,
 tame dza dame tihöiba.

Ni'wa, te īma romhuri monomhā,
 īmama, dza ãma 're dö'ö höimana prédum na hā.

²⁷Awa'awi hā, īhöiba warō hā tsiwa'rutu na, te tihöiba.
 E niha wa dza tinha.
 īmama, ãhā bötö na hā, īnho'reptu na.

Tadza hā, tō ībō uptabi ãhā, u, wa wei mo, ãhā bötö u.
²⁸īmama, anhitsi hā tsarōtō".

Taha wamhā, ma damreme wi rowē hawi hā:

"Wa hā, wa tō atsarōtō, wa dza duré apö atsarōtō dzahu".

²⁹A'uwe ī'ahö hā tame īhöimana dza'ra hā, te īwapari dza'ra hā, te natsi nharī dza'ra: "Tāiwaptsa, te 'mairārā". ī'amo norī natsi nharī dza'ra: "Rowatsu'u'wa, te ëhō ma tinha".³⁰ Danho'reptui'wa, ma dadzada'ö: "Ãhā damreme hā īma wei mreme wawāi õ di, tadza hā aima wa'aba hā.

³¹Awa'awi hā bödö, ma oto wi, ãhā romnho'uma na rowairébédzé hā,
 awa'awi hā, danhim'īhö'a 'ra poto'rada hā,

ãhā robnho'uma nhiti hā, te dza oto me ni;
³²duré wa hā, niwa da te īdzarōtō wamhā, ti'ai hawi,
 wa dza aihini dzô ītsitēme hö.

³³Āne, te mreme, te te watsu'u dadö hā, niha dza dadö'ö na īdö'ö hā.
³⁴Ōhō ma ītsō'uma hā tsiwi tsada'ö: "Wa norī hā, wa watsiwi waihu'u ni
 ītsihötö dzahi na hā, te dza, u, ī'ma'wamarī ré hā 're höimana u'ötsi, ōne
 u'ötsi. E niha, te īnharī dza'ra wa'wa: e tō ītsarina bö Aibō 'Ra hā, dza da
 te ītsarōtō na hā. E 'wa hā, ãhā Aibō 'Ra hā". ³⁵Danho'reptui'wa, te õ norī
 ma anha:

"Bödö hā oto tsyry di, īro hā aiwa'wa īhöimana wa'aba na hā.
 Ai'aba'rei wa'aba, īro hā aima höimana aba ré hā,
 marī da, rob'ra hā, te te aiwaibui aba ö'umnhatsi-te,
 ni'wa hā, rob'ra na morīmhā,
 nimomo īmorī na hā, te īwaihu'u da hā, mare di.

³⁶A'ö īro hā aima höimana aba ré hā,
 āma atsimidzadze dza'ra na, īro'o na,
 īro'o 'ra na aihöimana dza'ra aba da".

Āne te nharī parimhā, Danho'reptui'wa ma tsiwadze õ norī wi, ma duré
 tsitsāmri'õ õnorī wi.

Ī'rātsutudzé: Judeu norī nhimidzadzei'ödzé --- ³⁷Ahō na, te a'manharī
 mono nherē īwaihu'udzé hā, ītsō'reb dza'ra hā, judeu norī hā
 Danho'reptui'wa na tsimidzadze dza'ra õ di. ³⁸Te te tsamarī da wa
 ro'mahörö'wa, Isaias timreme na, te īwatsu'udzé hā:

*Da'rānhipai'wa, e 'wa hā, ma tinhimidzadze
 ãhā wahawi, te te īwapari na hā,
 duré Da'rānhipai'wa paihi hā, e 'wai ma, ma tō höi're ni.*

³⁹Te tsadze dza'ra õ di, e marī wa, Isaias dza hadu, te nharī mono wab
 dzéma:

⁴⁰*Ma titom'a dza'ra, īto hā, duré ma titete dza'ra ītsiri hā,
 marī da, īto hā, te ro'madö'ö dza'ra mono tō da hā,
 ītsiri hā, te robdzadaihu'u dza'ra mono tō da,
 duré tsitsaprī ãna höimana dza'ra mono da,
 duré wa hā, õ norī hā, te petse waihu'u õ na da.*

⁴¹Isaias, te tinha, ãhã damreme norí na, e marí wa, te 'madö'ö petse wa ñte rowé dza'ëne hã, te duré õhõ höiba na hã mre.

⁴²Tadza hã, danhim'ihö'a norí dzéma ñahö hã, ma ãma tinhimidzadze dza'ra. Tadza hã, fariseu norí höimana dza'ra wa, tsihöi're dza'ra õ di, timreme na hã, da te tsani dza'ra õ'umnhatsi-te, danho'redzém hawi, ⁴³aibö norí, te tsi rowé dza'ëne, te te tsawi dza'ëtë dza'ra, Dapoto'wa te rowé dza'ëtë nhipai u hã". ⁴⁴Danho'reptui'wa te mreme 'rãihö na mre:

"Ni'wa ñáma tsimidzadzei wamhã, ñáma tsimidzadzei õ di,
tadza hã we ñdzatörí'wai ãma,

⁴⁵duré ni'wa, te ñmadö'ömhã,
te 'madö tahã we ñma ñrob'rui'wa hã.

⁴⁶Wa hã, ñro, we ñmorí romnho'uma u hã,
e marí da, tahã ñáma ñtsimidzadze dza'ra mono hã,
rob'ra na 're höimana dza'ra mono tõ da.

⁴⁷Ni'wa ñmreme, te waparimhã,
duré te tsima tété õ wamhã,
wa hã, te ãma ñrowairébé da hã,
e marí wa, we ñmorí õ di ñtsö'uma ãma, te rowairébé da hã.

⁴⁸Tadza hã ñtsö'uma hã, te tsö'reptuda,
duré ñmreme te öri õ wamhã,
te tãma tihöiba rowairébé'wa hã: damreme na, te ñiharí hã:
te dza ãma rowairébé bödö da'rätsutu'wa na hã;

⁴⁹e marí wa, 'rowi petse ñtsi'ãma ñmreme mono õ di;
tadza hã, ñmama, te we ñdzatörí hã, ma ñwana ti'ru,
marí na, te nharí mono da, duré marí na, ñmreme mono da,

⁵⁰duré ñma waihu'u di, ñte ñrudzahi hã, dahöimana tsi'utörí ãna hã.
Taha wa, marí na te ñiharí hã, wa hã, wa te nharí
ñmama, te ñma ñiharí mono dzarina".

Danho'reptui'wa nhimbödö
Pone'ēnhimidzawipe Dapoto'wa te, te īro'radzöridzé

1.DANHO'REPTUI'WA, īRĒME MA īTSADZÉ TIDZAMARĪ'WA NORĪ ME

13 **Dapara uptsōdzé ---** ¹Datsi'wa'uburé Ro'rahöridzé wana, Danho'reptui'wa, te te waihu'umhā tite bödö hā, dza apö īmorī na hā ūhō timama u hā. Tite, te ī'adzawi mono hā, romnho'uma 're īhöimana dza'ra mono hā, te tō te adzawi roptsi'utōrī mono dzém u.

²Datsai ré hā, niwa oto wa'uburé hā Judas Iscariotes, Simão 'ra, nho'utu'ru 'remhā, te te hirimhā datsitsōwa marī wabdzuri hā, te te ītsōmri da hā.

³Danho'reptui'wa, te waihu'umhā, uburé marī hā, īmama ītsib'rata, te te tāma ītsōmri na hā, duré Dapoto'wa hawi īmorī na hā, dza duré apö Dapoto'wa u īwitsi na hā, ⁴wedezai hawi, ma wahudu, ti'udza nhitsiwi hā, ma tihi datsi'u'ōdzé, ma ti'ō, duré ūhō na tsi'u tsitsité. ⁵Taha pari, ma pidza'a nhipu'u wa, ö tsima adza'wa, duré īpara uptsō na na'rata tidzamarī'wa norī hā duré te te apara u'ō, datsi'u'ōdzé āma ītsi'u tsitsité na.

⁶Tawamhā, Simão Pedro u witsimhā, ö hā, te tāma tinhā: "Da'ráñhipai'wa, e a hā, te dza īpara īma īuptsō". ⁷Danho'reptui'wa, ma tsada'ō: "Te ī'manharī hā, awa'awi hā tsadaihu'u ö di dza. Apto'oré tsi, te dza ītsadaihu.

⁸Pedro hā, te tāma tinhā: "Mare di niwa, īpara īma īuptsō da hā". Danho'reptui'wa, ma tsada'ō: "Wa hā, te aipara uptsōi ö wamhā, ītsiré aihöimana ö di dza". ⁹Simão Pedro, te tāma tinhā: "Da'ráñhipai'wa, tadza hā īpara tsi hā tō'ā pé, tadza hā īnhib'rata dzéma duré ī'rā hā".

¹⁰Danho'reptui'wa, te tāma tinhā: "Ni'wa hā tsi'upte pari wamhā, tāma īwē hā höimana ö di oto, tsi'uptsō da hā, tō uburé petse uptom āna höimana wa. A norī aba dzéma, ai'uptom aba di, tadza hā aihini ö di". ¹¹Taha wa, ūhō, te waihu'u nherē, dza ni'wa, te te dama ītsōmri na hā. Taha wa, te tinhā: "Aihini ai'uptsō aba ö di".

¹²Te te apara uptsōi pari, ma ti'udza nhitsiwi hā apö ti'ō, apö te wedezai u hā mo duré tāma anha: "E ma tō atsiwi ītsadaihu'u 'wa, marī, te aima ī'manharī 'wa hā. ¹³A norī wa'wa, te atsiwi 're ī'mahörö aba mo, dama rowaihu'u'wa na hā duré tō Da'ráñhipai'wa na hā, duré wē na, te 're īnharī dza'ra wa'aba mo, e marī wa, tō wa hā wa. ¹⁴Tō awa'awi na hā, wa hā dama rowaihu'u'wa hā duré tō Da'ráñhipai'wa hā, wa ai'para uptsōi wa'wa, a norī aba dzéma, te dza atsipara uptsō dza'ra aba mo, mitsi tsi aihöiba

amoi u. ¹⁵Wa ãma aima atsanho dza'ra wa'wa, e marī da, te ī'manharī ne aima aba, a norī aba dzéma 're 'manharī dza'ra aba mono da.

¹⁶Tsena na, tsena na, wa aima nharī 'wa:

romhuri'wa hā, tinhipai'wa nhipai u hā ītsa'ētē õ di,
duré danhimidzatōrī hā, tidzatōrī'wa nhipai u hā ītsa'ētē ó di.

¹⁷Āhā tsadaihu'u dza'ra wa'abamhā, duré 'manharī dza'ra aba monomhā, aima robdzei aba di dza. ¹⁸Aihini na, ai'ãma īmreme aba õ di. Waihu'u di, te ī'awaibu hā. Tadza hā, īwē hā, ītsihötö mreme, te ãma tsamarī da tsi:

*Tahā ī'u'ētēwapu, īte te ī'rēne hā,
ma tipara'ōno īdzada īwa'rāmi tsarōtō.*

¹⁹Awa'awi hā, wa ãhā na hā aima īmreme 'wa,
e marī da, niwa watobromhā,
ãma atsimidzadze dza'ra aba da,
tō WA HĀ NA HĀ.

²⁰Tsena na, tsena na, wa aima nharī 'wa:
ni'wa, te örimhā, tahā wa hā,
te tāma ī'arob'ru hā,
tō wa hā, te dza ī'ö,
duré ni'wa, te ī'örimhā,
ni'wa te dza ti'ö we īdzatōrī'wa hā".

Judas niminhomri 'mahörö --- ²¹Āhā na, te te nharī parimhā, Danho'reptui'wa, te ts'i'remhā ro'madö'ö waihu'u ãna tihöiba duré ai'uréiwi petse mreme:

"Tsena na, tsena na, wa aima nharī 'wa:
Mitsi ai're wa'aba hā, te dza īnho".

²²Itsamarī'wa norī hā mitsi tsi, te ts'i'madö'ö dza'ra, tihöiba amoi u, te waihu'u dza'ra ãna, ni'wa na īmreme na hā. ²³Wededzai wa, te Danho'reptui'wa a're amo niwī, itsamari'wa hā, tahā te te ītsawi petse mono hā. ²⁴Taha wa, te Simão Pedro īwaihu'udzé hā õhō ma 'manha duré õhō ma tinhā: Tsadanharī õ hā, e 'wa na, te tahā ãma mre. ²⁵Taha wamhā, õ hā Danho'reptui'wa nho'utu nho'ōmo 'rāi we tsina, te tāma tinhā: "Da'rānhipai'wa, e 'wa hā". ²⁶Danho'reptui'wa tsada'ö: "Tahā, ni'wai ma tahā, dza te ītsōmri ī'u'ētēwapu hā, dza te wa hā tāma īdi hā īwa'u na".

Duré ū'etēwapu, te di'imbā ūhō, ma ti'ōi, ma duré Judas ma titsō, Simão Iscariotes 'ra ma.²⁷ ū'etēwapu parimhā, ma dahöiba wamnarī'wa hā ūdzé, ūhō höiba 're. Danho'reptui'wa, te ūhō ma tinhā: "Marī höimanamhā, ūmanharī da hā, tsa'etē 'manharī'.²⁸ Ni'wa wededzai āma ūhöimana dza'ra hā, te tsadaihu'u ū di, marī wa ūhō na, te ūnharī na hā.²⁹ Ni'wam norī hā, te rotsa'rata dza'ra, Judas, te 'madö'ō mono wē-te, nima hā ūhō're ūhöimana mono hā ūte dza'ra hā, Danho'reptui'wa ūhō ma, te ūnharī na hā: "A'uipra na, marī, wa te watsima ūwē dza'ra hā, datsi'wa'uburé u da, niwamhā marī, te anhomri mono da ūtsimroi'ō norī ma.³⁰ Taha wamhā, ū'etēwapu wēē, te örimhā, Judas ma awa'awi watobro. Ma tō tihöiba mara hā.

Daputsidzé ---³¹ ūhō watobromhā, te Danho'reptui'wa tinhā:

"Awa'awi hā, Aibō 'Ra āma, ma oto rowē dza'etē ni
duré tō Dapoto'wa hā ūhō na, ma āma rowē dza'etē ni,

³² Dapoto'wa, ūhō na, da te āma rowē dza'etēmhā,
Dapoto'wa 'röwi petse dzéma, te dza tsi'āma rowē dza'etē
dza duré awa'awi rowē dza'etē.

³³ Ira norīre,

tsyry na, wa a'ō aime ūhöimana 'wa.

A norī wa'wa hā, te dza ūdzō airītī dza'ra aba mo,
duré tō judeu norī, ma te ūnharī ne,
wa awa'awi hā aima aba dzéma, oto tinhā:
Wa hā, nimomo ūmorī hā;

a norī wa'wa hā ai'aba'rei aba ū di dza.

³⁴ I'rudzahi té, wa hā wa aima tsōmri 'wa:
're atsitsawi dza'ra wa'aba mono da, aihöiba amoi aba me hā.
Wa hā, te 're ūai'adzawi aba mono ne,
ai'amo norī me dzéma, te dza 're atsitsawi dza'ra aba mo.

³⁵ Ūne wamhā, aihini hā, te dza da te 're atsa'retse dza'ra wa'wa,
a norī wa'wa hā ūdzamarī'wa na hā,
dadzawi hā aima aba höimanamhā, ahöiba amoi u aba mono na hā".

³⁶ Simão Pedro, te tāma tinhā: "Da ūrānhipai'wa, e momo te dza aimo". Danho'reptui'wa, ma ūhō tsada'ō: "Nimomo ūmorī hā, awa'awi hā ūdzarina aimorī ū di dza. Tadza hā a hā apto'oré tsi, dza ūdzarina aimo".³⁷ Pedro ūhō ma, te tinhā: "E marī wa, awa'awi hā bétē, dza atsarina hā ūmorī ū di,

ai'āma, wa dza īhöiba hā titsō. ³⁸Danho'reptui'wa, ma tsada'ö: "E īāma, dza aihöiba hā ītsō. Tsena na, tsena na, wa aima tinhā: Ts'i'a hörö ö di dza, ts'i'umdatō na īhöiba wē'ö ré hā.

14 ¹Atsiri 'wa hā, tsiwa'rutu waihu'u āna höimana dza'ra aba!
Dapoto'wa na atsimidzadze dza'ra wa'aba,
īāma dzéma atsimidzadze dza'ra wa'aba.

²Imama nhorōwa āma hā, darobdzé ahö di.

Āne romhöimana ö 'wa'ö hā, wa hā, wa aré aimā nharī 'wa, tadza hā, wa hā, wa dza mitsi atsō petse 'wa ro hā,

³duré niwa wa hā īmorīmhā, duré tō ro, te atsō 'mapetse aba parimhā aimā aba hā, wa dza we īwitsi na tsahu, duré ītsiré, wa dza te ai'anhimroi wa'wa, e marī da, wa hā nimomo īhöimanamhā, a norī aba dzéma aihöimana dza'ra aba da.

⁴Duré nimomo īmorī hā, bödödi, te dza ītsa'retse dza'ra wa'wa".

⁵Tomé, te öhō ma tinhā: "Da' rānhipai'wa, wa te waihu'u dza'ra ö di, nimomo dza īaimorī hā. E niha wa dza bödödi hā tsa'retse dza'ra ni".

⁶Danho'reptui'wa, te öhō ma tinhā:

"Wa hā tō bödödi, tsena hā, duré dahöimanadzé.

Ni'wa hā, wei morī waihu'u ö di, īmama u hā, īāna hā.

⁷Atsiwi īwaihu'u abamhā, īmama dzéma, te dza atsiwi īwaihu'u 'wa.

Āhawimhā awa'awi hā, ma atsiwi īwaihu'u 'wa, te duré atsiwi īmadö'ö 'wa".

⁸Filipe, te tāma tinhā: "Da' rānhipai'wa, Aimama wama watsu'u na, āhā tsi wama hā īböre duré". ⁹Danho'reptui'wa, te öhō ma tinhā: "Filipe, oro bödö tsa'ëtē na aime īhöimana aba dza, duré e a hā īwaihu'u ö di.

Ni'wa, te we īmadö'ömhā, īmama te 'madö.

E niha, te īnha: Aimama wama watsu'u na.

¹⁰E atsimidzadzei ö di,

īmama āma īhöimana na hā, duré īmama īāma īhöimana na hā.

Damreme na, āma aimā īmreme 'wa hā,

'röwi petse tsi ītsi'āma īmreme ö di,

tadza hā, īmama ī're īhöimana u'ötsi mono hā,

te tinhī'manharī hā, te a'manharī.

¹¹īāma atsimidzadze na:

Wa hā, wa īmama āma īhöiba, duré īmama, te īāma tihöiba.
āma atsimidzadze na, marī te īma 'manharī na romhuri hā.

¹²Tsena na, tsena na, wa aima nharī 'wa:

ni'wa īāma tsimidzadze wamhā,
ōhō dzéma, dza te 'manharī romhuri, te īmanharī mono hā,
duré dza ūnorī nhipai u ītsa'ēne, te a'manharī,
e marī wa, wa hā īmama u, wa dza mo.

¹³Duré marī īnhitsi na waptērē dza'ra aba monomhā,

wa hā, wa dza te 'manharī,
e marī da, īmama āma rowē dza'ēne höimana da ī'ra na.

¹⁴Iwi waptērē dza'ra aba monomhā, marī hā īnhitsi na, wa hā,
wa dza te a'manharī.

¹⁵Atsiwi īdzawi aba monomhā,

īte īrudzahi hā, te dza īmadö'ō dza'ra wa'aba mo,

¹⁶duré wa hā, īmama wi, wa dza waptē

ōhō, te dza duré aima tsōmri 'wa, īamo ītsimapa'wa hā,
marī āna, atsiré 're höimana u'ötsi aba mono da, ūne u'ötsi.

¹⁷Ihöiba Tsāmri'ō, tō tsena hā

ītsō'uma hā, dza te īwaibui da hā, mare di,

e marī wa, te 'madö'ō dza'ra ū wa, tāma tsa'retse dza'ra ū wab dzéma.

A norī wa'wa hā, ma atsiwi ītsa'retse 'wa,

e marī wa, aime höimana u'ötsi wa'aba mono wa.

¹⁸Aimama āna, dza te airēme dza'ra aba ū di.

Wa hā, wa dza we atēme īmorī 'wa.

¹⁹Dza hadu tsyry di oto, duré ītsō'uma hā, dza te tsiwi īmadö'ō ū hā,

tadza hā, a norī wa'wa hā, te dza atsiwi īmadö'ō 'wa,

e marī wa, wa hā īhöimana wa

duré a norī wa'wa hā, te dza aihöimana dza'ra wa'wa.

²⁰Taha böötö na,

te dza atsiwi ītsadaihu'u 'wa, īmama wa īhöimana na hā,

duré a norī wa'wa īhöiba 'remhā duré wa hā aihöiba 're wa'aba hā.

²¹Ni'wai ma höimanamhā, īte īrudzahi hā,

duré te 'madö'ō petse monomhā,

ōhō te īdzawi di,

duré ni'wa, te īdzawi wamhā, īmama na hā, te dza ītsawi hā tihöiba.

Wa hā, wa dza tsawi duré tsō'awi, wa dza tāma ītsihi ūhō ma hā".

²²Judas - Iscariotes ū di - ūhō ma, te tāma tinhā: "Da ūrānhipai'wa, e marī wa, te dza tsō'awi hā wama atsihi duré dza ītsō'uma hā, mare di".

²³Danho'reptui'wa, ma ū hā atsa tsada'ō:

"Ni'wa hā, te īdzawi wamhā,
īmreme hā dza tsima tīhi,
duré īmama, dza te tsawi
duré wa dza we ītēme wanem ni ūhō u
duré ūhō na hā, wa dza wanhorōwa hā watsima 'manharī ni.

²⁴Ni'wa hā, te īdzawi ū hā,
īmreme hā, te tsima hiri ū di;
duré īmreme hā, te īwapari hā, ītei ū di,
tadza hā īmama te hā, te te īdzatōrī hā.

²⁵Āhā marī na hā, wa te aima nhari'wa,
aime īhōimana aba 'wa.

²⁶Tadza hā, ītsimapa'wa, īhōiba Tsāmri'ō īpe hā,
īmama, te dza we īnhitsi na tāma rob'ru,
ūhō uburé dza marī na, aima tsitsanho wa'wa,
duré te dza ai'apo're 'repu'u, wa uburé marī na,
te aima īnhari' dza'ra aba mono na.

²⁷Romharé, wa aima rēme 'wa,
wa hā īte romharé, wa aima tsōmri 'wa.
ītsō'uma hā, te aima tsōmri aba ū di,
te ītsōmri ne hā.

Ro'madō'ō waihu'u ãna atsiwi aihōimana dza'ra wa'aba tō,
duré atsiri 'wa hā atsiwi pahi dza'ra aba tō.

²⁸Te atsiwi īwapari 'wa, te aima īnhari' aba na hā:
Wa dza mo duré apō, wa dza atēme īwitsi 'wa.
Atsiwi īdzawi aba 'wa'ō hā, te aré atsima īrowē dza'ra wa'wa.
Wa hā, īmama u īmorī na hā,
e marī wa, īmama hā īnhipai u hā tsa'ētē wa.

²⁹Wa dza aima nhari'wa, awa'awi hā, marī hā, watobro ó ré,
e marī da, niwa watobro wa, ãma atsimidzadze dza'ra aba da.

³⁰Dza oto aima īmreme wadi aba mono di,
e marī wa, romnho'uma ma īpoto'rada hā, te wei mo;.

õ hā ūda da hā, marī, te ūmanharī dai õ di,
3¹tadza hā ūtsō'uma hā, te dza waihu'u dza'ra, ūmama ūma ūtsawi na hā,
duré wa te 'manharī ūmama, te te ūma ūru dzarina hā.
Aiwhahutu dza'ra wa'aba, oto āhawi watsi'aba'rei wa'aba.

15 Tsena 'ru'rāire wede --- ¹Wa hā tō 'ru'rāire wede, tō tsena
uptabi hā, duré īmama hā īte hā ī're'wa.

18 2Ipanhipti hā aihini, ū'ama 're ū'rā dza'ra mono ū'hā,
ōhō dza te annihöri,
duré uburé ū'rā dza'ra mono hā,
dza te annihöri,
e marī da, ti'ra, te tébré u'ötsi dza'ra mono da.

³A norī wa'wa hā, ai'uptom wa'aba āna,
te oto aihōimana dza'ra wa'wa,
oto damreme na, wa te aima ī'manharī 'wa, wapari dza'ra aba da hā.

⁴I'āma 're aihōimana u'ötsi dza'ra wa'aba mono,
wa hā. ai'āma wa'aba īhōimana u'ötsi ne hā.

Ípanhipti hā tsí'áma tsí hā, ti'rā te Ítsōmri waihu'u õ tsíne hā,
tiwede na 're höimana u'ötsi mono õ nherē hā,
ãne duré a norí wa'aba dzéma hā,
Ítāma 're aihöimana u'ötsi dza'ra wa'aba mono õ wamhā.

⁵Wa hā tō 'ru'rāire wede,
a norī wa'wa hā īpanhipti.
Tahā īāma 're höimana u'ötsi monomhā, duré wa hā öhō āma,
te dzo tilkā patac watac.

te dza ti ra petse upia,
e marī wa, īāna hā, marī'manharī waihu'u aba ō di.

⁶Ni'wa ū'āma hōimana mono ū' wamhā,
te dza rom u me ni ū'panhipti ne, te dza duré ti're
tanorī panhipti hā, te dza ubumro ni,
unhama u, da te tsāmra da,
duré tsidzata dza'ra da.

ʔl'āma aihöimana u'ötsi dza'ra wa'aba wamhā,
duré ʔimreme atsiré höimana u'ötsi abamhā,
waptērē dza'ra aba mono, marī atsima ʔwē dza'ra wa'aba mono hā,
duré a norī wa'wa hā, dza tō aima tihöimana dza'ra wa'wa.

⁸Imama ma hā ūrowē dza'ēne,

niwa 'rā ahö na tsitébrémhā,
 duré a norī wa'wa hā,
 ūte ūdzamarī'wa dza 're aihöimana dza'ra aba mo.
⁹Āne īmama, te ūdzawi ne,
 a norī aba dzéma, wa dza te ai'adzawi wa'wa.
 īnhimidzawi āma aihöimana u'ötsi dza'ra aba.

¹⁰Ūte ūrudzahi 'madö'ö dza'ra aba monomhā,
 te dza aihöimana u'ötsi dza'ra aba mo,
 īnhimidzawi ré, wa hā,
 te ūnomri wē mono ne ūrudzahi īmama te hā,
 duré wa īhöimana ūtsimidzawi wa.

¹¹Wa aima nharī 'wa āhā,
 e marī da, ūte robdze hā tō ai'remhā höimana dza'ra aba da.

¹²Āhā ūte ūrudzahi:
 atsitsawi dza'ra wa'aba mono, mitsi tsi aihöiba amoi u,
 wa hā te ūai'adzawi aba mono ne.

¹³Ni'wai ma höimana ū di ūtsimidzawi dza'ēne hā,
 tahā, te te ūtsōmri tsine tihöimanadzé hā, ūdzawi'wa norī na.

¹⁴A norī wa'wa hā ūte tō ūdzawi'wa,
 marī, te aima ūru wa'wa hā 'manharī dza'ra aba monomhā.

¹⁵Awa'awi hā, te ai'a'mahörö aba mono ū di dza oto,
 dama romhuri'wa na hā,
 e marī wa, dama romhuri'wa hā, te waihu'u ū di,
 marī, te ūmanharī hā ūtsim'ihö'a hā;
 tadza hā, wa hā, wa ai'a'mahörö 'wa ūdzawi'wa na,
 e marī wa, uburé, te ūwapari hā īmama hawi,
 wa hā, wa aima ūtsōmri 'wa,
 tsa'retse dza'ra aba da.

¹⁶A norī wa'wa hā atsiwi ūti aba ū di,
 tadza hā, wa hā, wa ai'ati wa'wa,
 duré wa aima arob'rui wa'wa,
 ai'aba're abu da hā, ūrā tébré dza'ra aba da hā
 duré, e marī da, ai'rāi wa'wa hā, höimana u'ötsi dza'ra aba mono da,
 marī āna, uburé marī waptérē dza'ra aba monomhā
 īmama wi, ūte ūnhitsi na hā,
 ūhō dza te aima anhomri 'wa.

¹⁷Wa hā, wa aima 'rudzahi wa'wa:
atsitsawi dza'ra aba mono, mitsi tsi ai'amoi mono u.

Itsamarī'wa norī duré romnho'uma ---

¹⁸Itsō'uma hā, te ai'rui'manharī dza'ra aba monomhā,
waihu'u dza'ra aba, aiwana wa'aba hā, te te tsiwi ī'rui'manharī.

¹⁹A norī 'wa'wa hā, aré romnho'uma āma 'wa'ö hā,
romnho'uma hā īte marī īhöimana dza'ra mono hā, te aré, te tsawi
dza'ra,

tadza hā, e marī wa, a norī wa'wa hā, romnho'uma āma õ di,
duré īnhimiti hā, ma romnho'uma nhiti hā atsa're dza'ra wa'wa,
romnho'uma hā; taha wa, te ai'ru uptabi aba di.

²⁰Aipo'repu'u dza'ra aba damreme na, te aima īnharī aba na:
dama romhuri'wa hā ītsa'ëtē õ di Tinhim'īhö'a nhipai u hā.
Ó norī hā, te te tsiwi īdzarēi bö,
te dza a norī aba dzéma atsarē dza'ra wa'wa.
īmreme hā, te tsima tsa'ra monomhā,
ate wa'aba dzéma, dza te tsima tsa'ra.

²¹Tadza hā, uburé dza õ norī hā, te 'manharī dza'ra atsada wa'wa hā,
īnhitsi 'ru-te hā,
e marī wa, te waihu'u dza'ra õ wa, ni'wa we te īdzatōrī hā.

²²Wa hā aré, we īmorī õ 'wa'ö hā,
duré te aima nharī aba õ 'wa'ö hā,
dawatsété na aré, da te aipitsutu dza'ra aba õ di,
tadza hā, awa'awi hā oto höimana õ di dawatsété u apa na,
da'ruiwapari'ödzéb da hā.

²³Ni'wa te ī'rui'manharīmhā, īmama dzéma dza 'rui'manha.

²⁴Wa hā aré, te 'manharī õ 'wa'ö hā ënorī wa'wamhā,
īamo, ni'wa te ī'manharī õ hā,
īwatsété na aré īpitsudu hā höimana õ di;
tadza hā, õ norī hā, ma tō 'madö'ö dza'ra duré te wa'rui'manharī di,
wa hā duré īmama hā.

²⁵Tadza hā, tō damreme āma tsitsamarī da tsi,
īte ītsihötö dzahi na īhöimana na hā:
Ma ī'ruiwadzere dza'ra marī ī'āma höimana õ nherē!

²⁶Niwa wei morīmhā, ītsimapa'wa hā,
dza we te tāma īrob'ru hā, īmama tsiré hā,

~lhöiba Tsämri'ō, tō tsena hā, ~lmama hawimhā,
ōhō dza ūāma titsō datsitōmo waptobdzé hā.

²⁷Duré a norī aba dzéma, dza atsiwi ūwaptom aba mo atōmo na aba hā,
e marī wa, romna'rata hawi, te ūtsiré aihöimana dza'ra aba mo".

16 ¹Wa aima nharī 'wa ūhā na,
e marī da, atsitsi ūre dza'ra aba ūna da.
²Itsa'ratadzém hawi dza atsani dza'ra aba ni.

Duré dza hadu: bödö te dza wi,
nima hā na dza tahā, te te ūaipärī'wa hā,
dza tsiwi 'mai'manha rowairébé hā, Dapoto'wa ma dawada hā.

³Duré ūhā, te dza tsiwi 'manha,
e marī wa, ~lmama, te tsiwi tsa'retse ū wa, duré ūdzéma.

⁴Tadza hā, wa hā wa aima nharī 'wa, marī mono na hā,
e marī da, atēme atsibödö ū wa witsi aba wam da,
ūma aipo'repu'u dza'ra aba da,
wa hā te aima ūnharī aba mono na hā.

~Itsimap'a'wa we ūmorī ---

Ūhā, te aima nharī aba ū di, romna'rata hawimhā,
e marī wa, aime ~höimana aba mono wa.

⁵Tadza hā awa'awi hā, wa dza mo, tahā we ūdzatōrī'wai u
duré ūi'wai'ō atsiwi ūmadzadanharī aba tō:
E momo, te dza aimo.

⁶Tadza hā, e marī wa, wa ūhāna aima nharī 'wa,
robdzi'ō hā, ma atsiri 'matsitsi 'wa.

⁷Taha wa, wa hā, wa aima nharī 'wa, tō tsena na hā:
aima ūwē dzarina wa'aba, wa dza wa hā mo,
e marī wa, wa hā bétē ūmorī ū wamhā,
~Itsimap'a'wa hā, we atēme morī aba ū di dza.

Tadza hā, wa hā ūmorīmhā,
wa dza we ūtāma rob'ru atēme aba.

⁸Duré niwa ūhō wei morīmhā,
te dza poto romnho'uma te hā dahöimana
watsétē na dapitsutu 'manharīdzé hā,
dawatsétē na hā, dahöimana wē bōre dahöimana na hā,
duré tō dahöimana na rowairébédzém na hā: .

⁹dawatsétē na hā,

- e marī wa, te tsivi ūdzadzei ū wa;
- ¹⁰dahōimana wē böre na dahōimana na,
e marī wa, ūmama u, wa dza mo
duré atsiwi ūmadö'ö dzahu aba ū di dza;
- ¹¹dahōimana na rowairébédzém na hā,
e marī wa, āhā romnho'uma 'remhā, danhim'ūhō'a 'ra poto'rada hā
te oto āma rowairébé ni.
- ¹²Dza hadu ūte hā ūmreme ahō di aima aba da hā,
tadza hā awa'awi hā, tsépata dza'ra aba da hā, mare di.
- ¹³Niwa wei morūptsi, ūhōiba Tsāmri'ō, tō tsena hā,
ōhō te dza te atsimroi wa'wa, tō tsena hā ūmatsitsi ré u,
e marī wa, 'rōwi petse tsi, tsil'āma mreme mono ū di dza,
tadza hā uburé dza te nharī, marī, te te ūawapari mono na,
duré dza te aima 'mahörö 'wa, marī apto'oré wab da hā.
- ¹⁴Ūhō dza ūma rowē dza'ētē,
e marī wa, dza te marī öri wa ūte hā,
duré dza te aima 'mahörö 'wa.
- ¹⁵Ūmama ma uburé marī ūhōimana hā ūte hā.
Taha wa, wa aima nharī 'wa:
Ūhō, te dza ti'ö ūte marī hā,
duré dza te aima 'mahörö 'wa.

Apō we tsimitsaré witsidzém na ro'mahörö --- ¹⁶Bödö hā tsyry di, duré oto atsiwi ūmadö'ö aba ū di dza, dza hahu di tō bödö hā tsyry na duré dza atsiwi ūmadö'ö aba mono dzé hā".

¹⁷Ni'wam norī hā ūtsamari'wa norī hā, te mitsi tsi tsima nharī dza'ra: "E mahā na, te ūhō wama tinhā: tsyry di, duré oto atsiwi ūmadö'ö aba ū di dza, duré apō na tsyry di, oto duré dza atsiwi ūmadö'ö aba dzé hā, duré ūmama u, wa dza mo." ¹⁸Ū norī hā, te natsi nharī dza'ra: "E marī ūhōimana tsyry na hā. Wa te waihu'u dza'ra ū di, marī na ūmreme hā". ¹⁹Danho'reptui'wa, ma tsadaihu'u, te tsima ūwē dza'ra na, ūtsadanharī na duré ū norī ma hā anha:

"A norī wa'wa hā, te atsiwi ūdzadanharī 'wa,
wa hā, te ūnharī mono na hā:
Bödö hā tsyry di, duré oto,
atsiwi ūmadö'ö aba ū di dza,
e dza hadu tsyry na, duré dza a'ö atsiwi ūmadö'ö aba mono dzé hā.

²⁰Tô tsena na, tô tsena na, wa aima nharī 'wa:
te dza ai'ry'ry wa'wa, te dza duré aiba tsi na hā
aihöimana dza'ra wa'wa,
tadza hā ūtsō'uma hā, te dza tsima wē dza'ra.

A norī wa'wa, te dza aiwi tirobdzei'ō dza'ra wa'wa,
tadza hā, ate robdzei'ō wa'wa hā dza tsitsaprī robdze na hā.

²¹Niwa oto pi'ō hā höimanamhā, īra tāma poto da hā,
te dza tiwi tirobdzei'ō,

e marī wa, ūtsibödö hā oto tāma witsi wa;
tadza hā, niwa ai'uté potomhā,
ō hā po'repu'u ū di dza, awa'awi te ūtsépata na hā,
aibö na romnho'uma u rowē na we īmorī dö'ötsina.

²²A norī wa'aba dzéma, awa'awi hā,
te robdzei ãna aihöimana dza'ra wa'wa;
tadza hā wa hā, wa dza apö ai'madö'ō dza'ra wa'wa,
duré atsiri 'wa hā, te dza te tsima robdze dza'ra wa'wa,
duré ni'wa te aiwi wadzere aba ū di dza, ate robdzei wa'wa hā.

²³Taha böötö na hā atsiwi īmadzadanharī aba ū di dza.
Tsena na, tsena na, wa aima nharī 'wa:
īmama wi marī waptērē dza'ra aba monomhā,
ō hā dza te aima anhomri 'wa, īnhitsi na.

²⁴Awa'awi na hā, marī waptērē aba ū di tō, īnhitsi na,
waptērē aba duré, te dza īöri 'wa,
e marī da, ate wa'wa robdze hā 'matsitsi na höimana da.

²⁵Wa hā, wa aima nharī 'wa, ãhā marī na datsima nharī uiwada na hā.
Bödö, ma wi,
dza oto aima īmreme aba mono ãna da hā,
datsitsi rob're dahöimana na hā,
tadza hā, ai'uiréiwi petse wa dza ãma aima īmreme 'wa,
īmama na hā.

²⁶Taha böötö na hā,
te dza īnhitsi na hā ūwaptērē dza'ra aba mo,
duré te aima nharī aba ū di,
īmama tsiré wa dza te ūwaptērē mono ãna hā, aima aba,

²⁷e marī wa, tô īmama hā, te atsawi aba di,
e marī wa, tô ūdzawi petse dza'ra aba mono wa,

duré atsimidzadze dza'ra aba mono wa,
Dapoto'wa hawi, we ūmorī na hā.

²⁸Ímama hawi, wa watobro,
duré wa wei mo romnho'uma hā;
apö wa dza tirē romnho'uma hā,
duré Ímama u hā, wa dza mo".

²⁹Itsāmarī'wa norī hā, te natsi tāma nharī dza'ra: "Ahā ta, te awa'awi hā, ai'uréiwi petse na ūnharī mo datsitsi rob're dahöimana na õ na!" ³⁰Awa'awi hā, wa oto 'madö'ö dza'ra ni uburé petse, marī ūwaihu'u petse na hā, duré ni'wa, te tsima wē õ di oto, marī na, te ūatsadanharī da hā. Taha wa, wa atsadze dza'ra ni, Dapoto'wa hawi we ūaiwatobro na hā".

³¹Danho'reptui'wa õ norī hā, ma adzada'ö:

"E awa'awi hā, ma oto atsimidzadze dza'ra wa'wa.

³²Ahā ta, ma bödö hā wi - duré tō õ hā ma wi -
nima hā dza, te ai'āma ūropéi wa'wa hā,
mitsitsi hā dza tite niwīm u tsi,
duré ūtsiwaproti petse, te dza atsiwi ūrēme 'wa.
Tadza hā wa hā, ūtsiwaproti hā ūhöimana õ di,
e marī wa, Ímama hā, te ūme tihöiba.

³³Wa hā, wa aima nharī dza'ra wa'wa, ahö na marī na,
romharé na ūāma aihöimana dza'ra wa'aba da.
Romnho'uma āma hā, te dza ūrobdzépata dza'ra aba mo,
tadza hā atsahi dza'ra aba:
tō wa hā, wa āma ai'uté poré 're ūdahöimana dza'ra mono āma.

17 **Danho'reptui'wa nho'redzé** --- ¹Āne, te Danho'reptui'wa mre
duré taha pari, titōmo te wahutu tsina rowē u, te tinhā:

"Ímama, bödö ma tō wi:

A'ra ma rowē dza'ētē,
e marī da, a'ra hā, te ama rowē dza'ētē da,
²duré ūtsiptede tāma ūtsōmri na hā uburé ūhi ré norī nhitsiwimhā,
õ hā, te te tsōmri da dahöimana tsi'utōrī'õ hā,
aihini ma, taha ta, ma tāma ūanho.

³Taha wa, dahöimana tsi'utōrī'õ hā, āhā ta:
õ norī hā, te te tsiwi aiwaihu'u da,
a hā, mitsi petse tō tsena uptabi, Dapoto'wa na,

duré taha ta, ma we tāma ūrob'ru, Danho'reptui'wa ūma'wamarī ré hā.

⁴Wa hā, wa ti'ai āma aima rowē dza'ētē,
romhuri hā, wa tō 'rātsutu,
a te ūma ūru hā, te 'manharī da.

⁵Duré awa'awi hā ūmama ūma rowē dza'ētē atsiré hā rowē dza'ēne,
wa hā, ūte ūma ūhōimana me hā,
atsiré hā romnho'uma hā hōimana wana ré hā.

⁶Anhitsu hā, wa tsō'awi hā tihī a'uwē norī ma,
ūtsō'uma hā ūma ūtsōmri ma.

Ate na ūhōimana pari dza'ra mono, ma duré ūma ūtsōmri ni,
duré ū norī hā, ma amreme, te te tsima tsa'ra.

⁷Awa'awi hā, ma oto tsiwi awaihu'u na tipo'repu'u dza'ra,
uburé niha, a te ūma ūtsōmri mono hā,
ahawi we ūtsi'aba'rei mono na hā,

⁸e marī wa, amreme, a te ūma ūtsōmri hā,
wa hā, wa duré ū norī ma hā ūtsōmri dza'ra
duré ū norī hā, ma tsima waibu,
duré te te waihu'u dza'ra tō tsena uptabi hā,
ahawi ūwatobro na hā,
ma duré tinhimidzadze dza'ra, we a te ūma ūrob'ru na hā.

⁹Ū norī āma hā, wa wa hā rowaptē;
ūtsō'uma norī āma hā, te rowaptērē ū di,
tadza hā, a te ūma ūtsōmri dza'ra āma hā,
e marī wa, ate dza'ra wa,

¹⁰duré uburé marī ūte hā, ate hā,
duré uburé marī ate hā, ūte hā,
duré ū norī āma hā, ma ūāma rowē dza'ētē ni.

¹¹Awa'awi hā, romnho'uma āma oto ūhōimana ū di;
tadza hā ū norī hā romnho'uma āma, te 're hōimana u'ötsi dza'ra,
duré wa hā, wa dza apō atēme wi.

ūmama ūpe,
Anhitsu 're, a te tsa'ra na,
a te ūma ūtsōmri dza'ra hā,
e marī da, watsine hā mitsi na hōimana dza'ra da.

¹²Niwa wa hā ū norī me ūhōimana dza'ra ré hā,
wa hā, wa te 're adza'ra, anhitsu 're,
a te ūma ūanhomri hā;

wa adza'ra duré mitsi petse 'matsimani õ di,
da'ra tsi īma tsimanidzém u hā,
ītsihödö hā, te te āma tsamarī da.

¹³Tadza hā awa'awi hā, wa dza āma atēme mo, atsiré īhöimana da
duré wa te nharī āhāna ītsō'uma 're,
marī āna, īte robdze dza'ēne hā 'matsitsi na tāma höimana dza'ra da.

¹⁴Wa hā, wa amreme tāma tsōmri dza'ra,
tadza hā, ma ītsō'uma hā tsiwi īrui wadze,
e marī wa, ītsō'uma hawim õ wa,
ītsine wa hā, tō danho'uma hawim õ di.

¹⁵Te waptērē õ di, dahunho'uma hawi īadzani da hā,
tadza hā, marī wē wa'rāmi,
marī watsétē dzō īhöimana dza'ra mono wi hā adza'ra na.

¹⁶Õ norī hā ītsō'uma hawim õ di,
ītsine hā wa hā, tō ītsō'uma hawim õ di.

¹⁷Tō tsena na, a te āma īpetse dza'ra na;
amreme hā tō tsena hā.

¹⁸A hā we a te ītsō'uma u īdzatōrī ne hā,
wa hā īdzéma wa ītsō'uma u hā tāma arob'ru.

¹⁹Duré, õ norī na, wa ītsi'āma 'rōwi petse, ītsi'āma īpetse,
e marī da, tsena na īpetse na höimana dza'ra da.

²⁰Õ norī na tsi, te rowaptērē mono õ di,
tadza hā, amreme na wa,
te dza īāma tinhimidzadze dza'ra:

²¹marī āna, aihini na tsena mitsi na höimana dza'ra da.
Atsine da īmama, īre ahöimana na hā, duré wa hā A'remhā,
õ norī hā wa'remhā höimana dza'ra da hā,
e marī da, ītsō'uma hā tsimidzadze dza'ra da hā,
we a te īdzatōrī na hā.

²²Wa hā, wa rowē dza'ēne hā tāma tsōmri dza'ra, A te īma ītsōmri hā,
e marī da, mitsi haré da,
watsine da mitsi haré īwahöiba ne hā:

²³wa hā, õ norī āma hā duré a hā īremhā,
e marī da, wē uptabi na ubumroi petse na höimana da,
duré e marī da, ītsō'uma hā, te tsiwi aiwaihu'u na po'repu'u dza'ra da,
we a te īdzatōrī na hā,
te duré a te tsawi dza'ra, a te īdzawi mono ne hā.

²⁴Imama, ta hā a te īma ītsōmri dza'ra hā,
wa ītsima wē tō, nimomo wa hā īhōimanadzéb u,
ō norī dzéma īme höimana dza'ra da,
e marī da, īte rowē dza'ēne hā, te te 'madö'ö petse dza'ra da,
a te īma ītsōmri hā,
e marī wa, a te īdzawi wa,
romnho'uma a te tsārī wana ré hā.

²⁵Imama ībōre,
ītsō'uma hā, te tsiwi aiwaihu'u ō di,
tadza hā, wa hā, te aiwaihu'u di
duré ānorī hā, ma aiwaihu'u na tipo'repu'u dza'ra,
a hā we a te īdzatōrī na hā.

²⁶Wa hā, wa anhitsi hā tāma tsōmri dza'ra,
ō norī hā, te adza'retse dza'ra da hā,
duré ō norī ma, wa dza tsōmri dza'ra, te waihu'u dza'ra da,
marī āna, nima hā dadzawi hā, niha a te āma īdzawi mono hā,
ō norī āma höimana da duré wa hā ūnorī āma da".

2. DANHIMIDZAWI UPTABI

18 Danho'reptui'wa nhitobdzé --- ¹Āne na, te te nharī pari wa,
Danho'reptui'wa tite tidzamarī'wa norī me, ma watobro Cedron
öwara padzara amoi u. Tamemhā, te ītsirārā robe tī'maihöiba,
nima me, ma Danho'reptui'wa tidzamarī'wa norī anhopētē. ²Tō taha na hā,
Judas ītsōmri'wa hā, ūhō dzéma hā āhā ro hā, te waihu'u petse di, e marī
wa, tsidöpötsi, te Danho'reptui'wa hā tō duré ītsamarī'wa norī hā, ūme tsi,
natsi te tsina ubumroi wa. Tawa, te Judas a'uwe ītsa'ētē ma romhuri'wa
norī, te tsō a'ubumro, duré dapibui'wa norī hā tāma ītsa're dzarina
danhib'īhō'a norī hawi, ītsa'rata'wa norī duré fariseu norī hawib dzéma,
tame ma tsō aihutu, udzi ré, aptōmri ro'o ré duré umnhi'ā ītsimapadzéb ré.
⁴Danho'reptui'wa uburé, te waihu'umhā, marī hā dza īwairébé na hā, ma
tsō ai're dza'ra duré ū norī ma anha: "E 'wa dzō we atsōpré aba mo".
⁵Tsada'öbō dza'ra: "Danho'reptui'wa, Nazaré hawib dzō". Ū hā, te tāma
anha: "Tō āhā ta wa hā". Judas, te ītsōmri hā, te ūnorī me hā tihöiba.
⁶Danho'reptui'wa, te te tāma anharīmhā: "Tō wa hā", ma unhiniwi tāma
ai're dza'ra, ma duré tī'ai u rere. ⁷Taha wamhā, ma ū hā ītsadanharī na

āma tāma adzahu: "E 'wa dzô we atsōpré aba mo", te nharī dza'ra: "Danho'reptui'wa, Nazaré hawib dzô".⁸ Danho'reptui'wa dadzada'ö: "Wa hā, wa tō aima nharī pari dza'ra wa'wa, tō āhā ta wa hā. Tawamhā, tō īdzô tsí we atsōpré aba monomhā, pé rēme dza'ra aba õ norī hā, tsima wē na wairébé da".⁹ Marī ãna, pé tsí'manharī da, damreme na, te īnharī hā:

A te īma ītsōmri hā, mitsi petse, te 'mairēme õ di.

¹⁰Taha wamhā, Simão Pedro hā, mitsi tsim'édzé'wapa, te ī'awitsi hā, ma wadze, ītsa'rata'wa nhib'īhō'a ma romhuri'wa 'ma'u'a, nima hā, ma tiwi tsidzö īpo're nhimire niwīmhā. Romhuri'wa nhitsi hā īhōimana hā Malco na.¹¹ Danho'reptui'wa, te Pedro ma tinhā: "Tsim'édzé'wapa ate hā ītsēme 're tsērē. E wa hā, wa dza tirē ödzédze hā, te hōi'rēne ãna da hā, īmama, te te īma ītsōmri hā".

Danho'reptui'wa Anás duré Caifás norī nho'remhā - Pedro nhimiwē'ōdzé ---¹²Tawamhā ītsa'ētē norī ma romhuri'wa hā duré dama īwaihu'u pe tsō'awi u, te dama īroti dza'ra hā duré dapibui'wa norī, judeu norī te hā, ma Danho'reptui'wa tsiwi ti'ö duré tsiwi pawatsitsi.¹³ Anás u uimre, te tsiwi tsaprō, Caifás maprebaba na īhōimana mono u, tahā wahum na hā ītsa'rata'wa nhim'īhō'a hā.¹⁴ Caifás, te aré judeu norī ma, te te roti: "Ībōre mitsi aibō hā a'uwe na dō'ö da hā".

¹⁵Tō taha wamhā, Simão Pedro hā, te ītsamarī'wai amoi me, te Danho'reptui'wa dzarinahā, te tinem dzahuré. Āhā ītsamarī'wa hā ītsa'rata'wa nhim'īhō'a ma hā waihu'u petse di, ma duré ādzé Danho'reptui'wai me ropetse wa'ötō na ītsa'rata'wa nhim'īhō'a te hā.¹⁶ Pedro tsébrémhā, te a'ö 'rowi dza 'ridawa. Taha wamhā, īamo ītsamarī'wa hā, ītsa'rata'wa nhim'īhō'a ma īwaihu'u pe hā, ma watobro, 'ridawa 'madö'ö'wai ma, te tinhā duré Pedro hā 'madzé.

¹⁷Romhuri'wa 'ridawa pibui'wa hā tawamhā, te Pedro ma tinhā: "E adzéma aihōimana õ di õhō aibō dzamarī'wa na hā". Õhō tsada'ö: "Wa hāi õ di".¹⁸ Romhuri'wa norī hā duré dapibui'wa norī hā, ma udzö tsima ro'o dza'ra, e marī wa, rowahödzé hā hōimana wa; ma õ hā tō tsiwi uirī tsiwa'ro dza'ra da. Pedro dzéma, te õ norī me hā tihōiba tsiwa'ro tsina.¹⁹ ītsa'rata'wa nhim'īhō'a hā, te Danho'reptui'wa tsadanha ītsamarī'wa norī nhitsiwi, duré īte rowaihu'udzé nhitsiwimhā.²⁰ Danho'reptui'wa, ma õhō tsada'ö: "Ītsō'uma ma hā tsō'awi petse tsi, wa 're īmreme, Õne u'ö, wa 're ītsitsanho danho'redzém āma duré 'Ri īpetse āma, nimomo judeu norī

aihini 're ūtsi'rā'ōtō mono dzém āma hā; ūtsima'uri na hā, marī na ūmreme ū di. ²¹E marī wa, te ūdzadanha ūmreme na, ūwapari'wa norī hā adzadanharī; ū norī ma hā waihu'u di, wa hā marī na, te ūnharī mono hā". ²²Āhā damreme na hā ūpibui'wa dza'ra hā, tame ū'maihöimana hā, ma Danho'reptui'wa ū'ubu wi ubupré'ē, mreme tsina: "E āne ūtsa'rata'wa nhim'īhö'a dzada'öbödzé hā". ²³Danho'reptui'wa tsada'ō:

"Ūmreme watsété na, te nharī wamhā, ūwatsété nhitsiwi danhimitōmo wapto hā 'manharī; tadza hā, te nharī wē nherē, e marī wa, ma bété ū'adzö". ²⁴Anás taha wamhā, ma tāma rob'ru pawatsitsi ré Caifás u, ūtsa'rata'wa nhim'īhö'a hā.

²⁵Simão Pedro hā ūme, te tihöimana u'ötsi, höiwi, höi'ro tsina. Taha wamhā, te ūhō ma nharī dza'ra: "Mare di, oro adzéma ūhō dzamarī'wai ūm ne". Ūhō, te wē'ō duré dadzada'ō: Mare di, wa hā". ²⁶Romhuri'wa ū'maihöimana hā ūtsa'rata'wa nhim'īhö'a ma ūtsitsānawā, nima, ma Pedro ūpo're hā tiwi tsidzö, te tāma tinhā: "E te ai'madö'ō ū di, ūtsirārā robe āma hā, ūhō tsiré hā". ²⁷Pedro hā, te apō wē'ō dzahu. Ma duré tō awa'awi tsia'hā hö.

Danho'reptui'wa Pilatos nho'remhā --- ²⁸Taha wamhā Caifás hawi, te Danho'reptui'wa hā tsiwi tsaprō da'āma rowairébédzém u. Mara ré hā oto tiromhöiba. Ū norī hā ūtsitsitsi ū di, da'āma rowairébédzém u hā, āma tsi'uptob dza'ra ū'umnhatsi-te, duré titsa, te te huri da Ro'rahöridzé hā.

²⁹Pilatos taha wamhā, ma rom u watobro, te te ūsopéte dza'ra da, duré tinhā: "E marī na ūpitsudu, ma we ū'āwitsi 'wa āhā aibö da hā". ³⁰Ū norī hā, ma tsiwi tsada'ō: "Marī watsété 'manharī'ō'wa 'wa'ō hā, aré, wa te aima tsōmri ū di". ³¹Pilatos, te ū norī ma tinhā: "'Rowi petse atsi'uihöna āma atsiwi öri wa'aba, duré āma atsiwi rowairébé aba ate wa'wa ūtsihötö dzahi ūhöimana mono dzarina". Judeu norī hā, te nharī dza'ra: "Mare di, wama ū'rui ū di ni'wai ma, wa te ūro'manharī da hā, adö'ō na". ³²Marī āna, te tō āma tsamarī da, Danho'reptui'wa mreme hā, nima hā, te ūwatsu'u tsiro hā, nima hā dadö'ō na, dza ūdö'ō na hā.

³³Taha wamhā, Pilatos, ma ūdzébré na tsahu rowairébédzém u, Danho'reptui'wa dzô, te hö duré ūhō ma tinhā: "E a hā judeu norī nhim'īhö'a nhipai'wa". ³⁴Danho'reptui'wa ū hā ūtsada'ō: "E atsi'uihöna, te tane hā ūnha, e niwamhā aihöiba amo norī hā, te ū'āma aima nharī dza'ra".

³⁵Pilatos, ma ūtsada'ō: "E wa hā tō ūté ūhöimana judeu na, atsim'a'u wē duré ūtsa'rata'wa norī nhim'īhö'a, ma ūma atsōmri dza'ra. E marī, ma ū'manha".

³⁶Danho'reptui'wa, ma tsada'ö:

"Inhimirotidzé hã ãhã romnho'uma 'rem õ di.
Inhimirotidzé hã aré ãhã romnho'uma 're 'wa'ö hã,
íte romhuri'wa norí, te aré ́dzawi-te dahö dza'ra,
e marí da, wa hã judeu norí ma, da te ́nhomri tõ da.
Tadza hã, ́nhimirotidzé hã ãmem õ di".

³⁷Pilatos, te õhõ ma tinha: "Taha wamhã, a hã, e danhim'ihö'a nhipai'wa".
Danho'reptui'wa tsada'ö: "A hã, te ́nha: Wa hã tõ danhim'ihö'a nhipai'wa.

Ãhã da hã wa podo
duré ãhã da hã, wa danho'uma u hã wei mo:
te tsõmri mono da datsitõmo waptobdzé hã, tsena na.
Ni'wa hã tõ tsena, te wamhã, ́mreme hã, te dza wapa".

³⁸Pilatos, te õhõ ma tinha: "E marí tõ tsena hã". Duré ãhã na, te te nharí parimhã, ma apö watobro duré mo judeu norí, te te anhopëtë da duré õ norí ma anha: "Mitsi petse ́lupa hã, te ãma 'manhopëtë õ di.

³⁹Aihöimanadzé aba 'remhã ́höimana mono hã, mitsi tsi, wa hã, wa te te 're 'madzani, ́tsitob ré hã, Ro'rahöridzém ãma hã. E te atsima ́wé dza'ra wa'wa, wa hã, te wadzere da hã, judeu norí nhim'ihö'a nhipai'wa hã".

⁴⁰Taha wamhã, õ norí hã, ma apö tidzadari dza'ra hörö tsina: "Ãhã mare di, tadza hã Barrabás!" Barrabás hã, tsimimrami na tsi 're ́höimana mono.

19 ¹Pilatos, taha wamhã, ma Danho'reptui'wa ti'ö, ma duré ti'ru, da te 'repre'é mono da. ²Tsi'ahöri'wa norí, te wabdzéré 'wapre tsiwi tsi'ätsimhã, ́tsöpre da hã, ma tãma tsérê dza'ra ́rã nhitsiwi, ma duré õhõ nhitsiwi tãma me dza'ra dzadzahö pré höiwa'õno hã. ³Itéme, te te tsina rotété dza'ra wamhã, te natsi tãma nharí dza'ra: "Atsawi di, judeu norí nhim'ihö'a nhipai'wa"! Te duré natsi tsiwi ubu pré'é.

⁴Pilatos, ma duré apö watobro rom u duré õ norí ma anha: "'Madö'ö dza'ra aba: Wa hã, wa wei aima wadzere 'wa ãwa rob u, tsa'retse dza'ra aba da, marí hã, te ãma tsöpëtë õ di, õhõ da hã marí tsada höimana õ di, tãma ́ro'manharidzéb da hã". ⁵Danho'reptui'wa, ma taha wamhã rom u watobro, wabdzéré 'wapré nhim'ätsi ré duré dzadzahö pré wa'õtõ me we tsina timra. Duré Pilatos hã, te õ norí ma anha: "Ãhã ta aibö!" ⁶Niwa danhim'ihö'a na, ́tsa'rata'wa nhim'ihö'a norí duré dapibui'wa norí, te tsiwi 'madö'ömhã, te ãma tidzadawa'a:a: "'Wamarí na tété! 'Wamarí na tété!"

Pilatos, te õ norí ma anha: "Atsiwi öri aba duré atsiwi téte aba, e marí wa, wa hā ū'upa hā, te āma tsöpëtē õ di öhō na hā, mare di". ⁷Judeu norí hā, ma öhō tsiwi tsada'ö: "Ítsihötö dzahi, te wate hā tihöiba, duré ähā Ítsihötö dzahi dzarina hā, öhō, te dza dörö, e marí wa, Dapoto'wa 'ra na tsi'manharí 'ru-te.

⁸Niwa Pilatos ähā damreme, te te waparimhā, ma tihöiba ti'ai 'rowi petse na. ⁹Rowairébédzéb u apö tsébrémhā, Danho'reptui'wai ma, te tinha: "A hā, e ma hawi hā". Tadza hā Danho'reptui'wa hā öhō ma Ítsada'öbödzé hā, te tsömri õ di. ¹⁰Taha wamhā, te Pilatos hā öhō ma tinha: "E Ídzada'öbö hā mare di. E ūwaihu'u õ di, wa hā ūma ūhöimana na hā ūnhiptede hā, te ūwadzere da hā duré ūnhiptede hā ūma ūhöimana na hā, 'wamarí na, te ūtatéte da hā". ¹¹Danho'reptui'wa, ma öhō tsada'ö: "Aré atsiptede hā höimana õ di, ūnhitsimhā höimo hawimhā, da te aima tsömri õ 'wa'ö hā; taha wa, ni'wa hā, te te aima ūnhomri hā, ūwatsédé hā tsa'ëtë uptabi di".

Adö'ö u ro'manharí watsédé --- ¹²Taha wi, te Pilatos tsô rítí, te te wadzere da. Tadza hā, judeu norí hā, te āma tidzadawa'a'a: "Wadzeremhā, a hā César dzawi'wai õ di, uburé tahā danhim'ihö'a nhipai'wa na ūtsi'manharí dza'ra mono hā, César dzada hā!" ¹³Ähā damreme, te waparimhā, Pilatos, ma Danho'reptui'wa äwitsi rob u, duré tāma 'manha tsämra da roti uwaimramidzém āma, tahā romnhitsi hā ëtë'a tsipu'u na, hebraico na hā, Gábata. ¹⁴Bödö hā Ro'rahöridzéb dzö ropetsedzé hā höimana wa, tahā, bödö hā abdzumadzém u hā. Pilatos hā, te judeu norí ma anha: "Ähā ta atsim'ihö'a nhipai'wa wa'wa!" ¹⁵Ö norí hā, ma tidzadari dza'ra: "Adö'ö u! Adö'ö u! 'Wamarí na téte!" Pilatos hā, te õ norí ma tinha: "E atsim'ihö'a nhipai'wa wa'wa, te dza atsiwi ūtëte 'wa". ¹⁶Itsa'rata'wa nhim'ihö'a norí hā, ma tsada'öbö dza'ra: "Mare di, wanhim'ihö'a nhipai'wa ūamo hā wama höimana õ di, César tsil!" ¹⁶Taha wamhā, ma Pilatos dama titsö, 'wamarí na, da te téte da.

'Wamarí na datédé --- Taha wamhā, ma Danho'reptui'wa õ norí hā tsiwi ti'ö. ¹⁷Duré õ hā, ma watobro, tite, te 'wamarí, te tsitsada duri tsina, duré wi romnhitsi u "ro da'räihi rom na" - hebraico mreme na hā ūtsitsi hā Gólgota - ¹⁸Nima me, ma tsiwi téte; duré öhō me hā maparane ūamo norí hā: Mitsi tsi'uiwa ū'a're amo na duré Danho'reptui'wa ūwa 'wab dzahuré. ¹⁹Pilatos, ma ūtsihötö dzéma 'mai'manha, ma duré 'manha 'wamarí nhitsiwi, da te tsatsömri da; öhō āma ūtsihödö hā, te tihöiba: "Danho'reptui'wa, Nazaré āma hā, judeu norí nhim'ihö'a nhipai'wa". ²⁰Ähā ūtsihödö hā, ahö na, te

natsi judeu norī hā tsöré dza'ra, e marī wa, Danho'reptui'wa, da te ūtédzém āma hā, ro hā 'ri'ahö 'rata höimana dö'ötsina; duré ūtsihödö hā, te tihöiba hebraico mreme na, latim mreme na duré grego mreme na.

²¹Taha wamhā, te Pilatos ma nharī dza'ra, ūtsa'rata'wa nhim'ihö'a norī hā judeu norī te hā: "Mare di tsihötö tō: judeu norī nhim'ihö'a nhipai'wa na hā; tadza hā: Āhā aibö hā, te tinhā: Wa hā judeu norī nhim'ihö'a nhipai'wa".
²²Pilatos, ma dadzada'ö: "Marī, te ūtsihödö hā, wa tō tsihötö".

Datsima dzadzahöi wa'ono --- ²³Tsi'ahöri'wa norī, niwa Danho'reptui'wa, te te tsiwi tétémhā, ma ūudza nhitsiwi hā tiwi öri dza'ra duré maparane-tsi'uiwana ūwa'öötö na, te te tsima po'o, mitsi tsi tō tsi'ahöri'wa höiba bö, duré ūudza höpa hā ūbabarī'ö bö ūtsanhamri na tsi ne hā, höimo hawi, te ūtsi'ra hā pi'reba. ²⁴Tsi're te tsima nharī dza'ra: "Mare di, wa te höiwadzu mono tō, tadza hā tsi'uihöna ūpu hā, wa te watsima āma wadzere aba, wa te watsiwi 'madö'ö da, ni'wai ma dza ūhöimana na hā". Āhā marī āna ūtsihödö hā, te te āma tsamarī da, te āma ūnharī hā:

*"Te te tsima tsōmri tsi'reptsi ūudza hā
duré tsi'uihöna ūpu hā, ma āma wadzere dza'ra, ūudza nhitsiwi na hā".
Tō tsi'ahöri'wa, ma āma 'manharī dza'ra.*

Danho'reptui'wa duré ūna --- ²⁵Danho'reptui'wa te 'wamarī dzahöpö hā, te ūna tihöimana u'ötsi; ūna tsitsānawāi me, Maria, pi'ö Cléofas mro hā, duré Maria Madalena hā. ²⁶Danho'reptui'wa taha wamhā tina, te 'madö'ömhā, duré ūratamhā ūtsamarī'wa, nima, te te ūtsawi petse mono, te tina ma hā tinhā: "Pi'ö, āhā ta a'ra!" ²⁷Töibö pari, te tidzamarī'wa ma tinhā: "Āhā ta anal!" duré tō taha böötö na, ma ūtsamarī'wa hā, tinhoröwa u da ti'ö.

Jesus dö'ödzé --- ²⁸Töibö parimhā, Danho'reptui'wa, te te waihu'umhā, uburé oto, te te ūrātsutu petse na hā, te tinhā, marī āna, ūtsihödö, te te āma tsamarī da, ūrātsutu petse u:

"Rubu di!"

²⁹Tamemhā, te ti'maihöiba ti'ai 'manharī dzebre 're, rom'rāi wa'udzé ré hā 'matsitsi ré. Taha wamhā, te te āma tsiwi ropti wamhā, ūmapu hā, ma āma tsiwi 'rātsutu di'i, ödzédze na, rowede waré na, te ūtsadawa u hā tāma wē dza'ra. ³⁰Niwa Danho'reptui'wa, te te tsōmri wamhā ödzédze hā, te tinhā: "Wa oto 'rātsutu petse!" Duré 'rāpo wamhā, ma tihöiba warō titsō.

Wede 'rā'wa na danhipto'ödzé --- ³¹Ropetsedzé höimana dö'ötsina, judeu norī hā marī da, īhöiba uptabi hā 'wamarī na tsimnhatā tō da, romhuri 'rātsutu nherē - e marī wa, āhā romhuri 'rātsudu hā mitsi bödö hā dama ītsa'etē wa - te Pilatos wi waptērē dza'ra, õ norī hā, te te tsiwi hī'ē dza'ra da, duré apō te te tsidzari dza'ra da. ³²Taha wamhā, te we ts'i'ahöri'wa norī hā tsō ai'aba're duré tsiwi hī'ē dza'ra īmorī'rada hā, duré töibö parimhā īhöiba amo hā, ōhō me, te te tsiwi ītéte dzahuré hā. ³³Danho'reptui'wai u tsihutumhā, duré te te tsiwi 'madö'ömhā, tō īdö'ö na hā, õ norī hā, te tsiwi hi prum õ di, ³⁴tadza hā, ma ts'i'ahöri'wa 'maiwa're wede 'rā'wa na, ī'a're wi duré īwapru, ma tsimitsaré tiwi puru duré ö hā. ³⁵Tahā, te ī'madö'ö hā, datōmo wapto hā, te te tsōmri duré ītsimitōmo wapto hā tō tsena uptabi; duré ōhō tsena na, te īnharī na hā, tāma waihu'u di, e marī da: a norī aba dzéma tsadze dza'ra abada, ³⁶taha 'wa āhā, ma watobro, e marī da, ītsihödö, te āma tsamarī da:

Öhō hi hā mitsi petse, da te 'maiprus õ di dza.

³⁷Duré mitsi ī'amo hā ītsihödö dza hadu duré tinhā:

Te dza tsiwi 'madö, tahā, te tsiwi ītsiptö hā.

Da'āma ti'adzé --- ³⁸Töibö parimhā, José Arimatéia āma hā, Danho'reptui'wa dzamarī'wa na īhöimana hā, tadza hā judeu norī ma pahi wa, te pi'uriwi hā waptē Pilatos wi, õ hā apō, te te tsi'ra da, Danho'reptui'wa höiba uptabi hā. Pilatos. ma tāma ti'ru. Taha wamhā, te we tsō ai'aba're duré tsiwi tsi'ra īhöiba uptabi hā. ³⁹Nicodemos hā, tahā Danho'reptui'wa dzō roptōmo īrītī mono hā barana, taha dzéma te wei mo, tsiré we te öri tsina ītsito mitsi dzahu 'rata, tō aiwa īpire hā, īwadzari ré hā ītsadadze na duré rowedezu dzadadze na. ⁴⁰Ö norī hā, taha wamhā, ma tsiwi ti'ö Danho'reptui'wa höiba uptabi hā, duré tsiwi wapre dzadzahöi waré dzadadzei ré na, judeu norī höimanadzém na īré 're ītsitsēme mono dzém na. ⁴¹Itsirārā robre, te 're 'maiöhimana, nima hā ro hā, ōhō, te te tsiwi ītétdzém āma hā, duré ītsirārā robre āma hā, adö'ö'ru īté, te 'maiöhimana, taha na, ni'wa hā, dza hadu da te āma ītsērē õ. ⁴²Tamemhā, taha wamhā, judeu norī, te te ropetse dza'ra ré wa, duré e marī wa, adö'ö'ru 'röwi höimana wa, ma õ norī hā tō Danho'reptui'wa tame tsiwi titsē.

3. APÖ ŪTSIHÖIBADZÉM NA ŪTSIBÖDÖ

20 **Adö'ö'ru baba na, da te ūtsopēne** --- ¹Bötö morñ'rata na, romhuri tsiwapto na'rata na, te Maria Madalena adö'ö'ru u mo, robdza'rā ré, nima dza hadu u'rā na höimana ré, duré 'madö ēne adö'ö'ru te 'ridawa, da te ūtsa're na hā.

³Pedro watobro, tawamhā ūtsamari'wa ū'amo me, te duré tō tsimpraba dzahuré adö'ö'ru u. ⁴Maparane hā, te tō tsiré atsamro, tadza hā ū'amo ūtsamari'wa hā, te Pedro nhipai u hā tsal'ëtē wara duré adö'ö'ru u hā, ūmorñ'rada, ma wi. ⁵Rāpo wamhā, ma dzadzahöi waré dzahuré hā 'madö ti'am nomro ré, tadza hā tsébré õ di. ⁶Taha wamhā, Simão Pedro dzéma, niha tō ūtsarina ūwara hā wi, duré adö'ö'ru u hā ãdzé. Dzadzahöi waré dzahuré, ma 'madö ti'am, ⁷duré ūhöiwa'öno, Danho'reptui'wa 'rāi ubudzé. ūhöiwa'öno hā, dzadzahöi waré dzadadzei me höimana õ di, ti'amhā, tadza hā tsinhai petse haré, te ūtsiti hā nomro. ⁸Taha wamhā, ma ū'amo dzéma hā ãdzé ūtsamari'wa adö'ö'ru u, ūmorñ'rada ūwi hā: duré 'madö duré tō āma tinhimidzadze. ⁹Tadza hā, dza hadu tō te tsadaihu'u dza'ra õ di, ūtsihötö ubumro dzarina hā, ūhō dza ūtsihöiba na hā, adö'ö norñ hawi. ¹⁰Ūtsamari'wa norñ hā taha wamhā, ma apö 'ri tēme aihutu.

Maria Madalena ma ūdatshöi're --- ¹¹Maria adö'ö'ru āma, te tihöiba, rowi wawa tsina. Wawai ré hā, ma adö'ö'ru 're ūwa'wa u tibutu're, ¹²duré maparane rowatsu'u'wa, ma 'madö'ö dzahuré, udzahöi rā ré tsimatsitsi na, nima hā, ro Danho'reptui'wa höiba, da te ūhiridzém āma, mitsi ūrā niwñ duré ū'amo hā ūpara u. ¹³Taha wamhā, te õ norñ hā tāma nharñ dzahuré: "Pi'õ, e marñ wa, te aiwawa". Õ hā, te õ norñ ma tinhá: ūnhim'ūhö'a, ma tsiwi ū'õ, duré ūma waihu'u õ di, nimomo, te te tsiwi ūhiridzé hā!" ¹⁴Āhā, te nharñ parimhā, te apö mo duré Danho'reptui'wa 'madö höiwi tsam ré. Tadza hā, te waihu'u õ di, Danho'reptui'wa na hā. ¹⁵Danho'reptui'wa, te ūhō ma tinhá: "Pi'õ, e marñ wa, te aiwawa, e 'wa dzô, te airñtñ mo". ūhō ūtsirärä rob're 'madö'ö'wa ne wa, te āma rotsa'rata, õ hā, te ūhō ma tinhá: "ūnhim'ūhö'a, a hā öri wamhā, ūma watsu'u na, nimomo ūhiri na hā, wa hā, wa dza duré tsô mo!" ¹⁶Danho'reptui'wa, te ūhō ma tinhá: "Maria!" Apö ūtsipi'rai wamhā, õ hā, te ūhō ma tinhá, hebraico mreme na: "Rabouni!", e niha āma ūdamremedzé hā: "Dama rowaihu'u'wa". ¹⁷Danho'reptui'wa, te ūhō ma tinhá: "Ūtétó tō a'ö, e marñ wa, dza hadu ūmama u, te tsai'uri õ di. Tadza hā aimorñ, ūtsitsänawā norñ u, duré tāma nharñ dza'ra na: "Ūmama u, wa dza

tsai'u, duré aimama 'wa; ūnhimDapoto'wa duré atsimDapoto'wa wa'wa".

¹⁸Maria Madalena hā, te ūtsamarī'wa norī ma hā, te rowatsu'u da hā mo: "Da'rānhipai'wa, wa 'madö", duré tihai mono na, te ūhō ūma mre.

Tidzamarī'wa norī ma ūtsihöi'rédzé --- ¹⁹Höiwahö, tō taha bötö na, romhuri morī'rata na, 'ridawa tsitop tete nherē, ūtsamarī'wa norī hā, nimomo ūtsitsōpētē dza'ra mono dzém āma hā, judeu norī pipa-te, ma Danho'reptui'wa wi duré ū norī wa'wa, ma tsitsā, te ū norī ma tinhā: "Romharé aime 're höimana aba mono!" ²⁰Āhā na, te te nharī parimhā, te tinhib'rada hā tāma wē dza'ra duré tī'a're amo hā. ūtsamarī'wa norī hā, taha wamhā rowē dza'ētē na hā te tihöimana dza'ra, TinhimDa'rānhipai'wa hā, te 'madö'ö dza'ra wē-te. ²¹Ū hā, te duré apō ū norī ma tinhā: "Romharé aime 're höimana aba mono!"

Ūmama, te we ūdzatōrī tsine,
wa hā ūdzéma, wa dza ai'adzatōrī 'wa".

²²Āhā na, te nharī parimhā, ma tsa'u ū norī nhitsiwimhā, duré tāma anha:
"Ihöiba Tsāmri'ö ūpe atsiwi öri aba".

²³Tanorī hā, ni'wai ma dawatsétē na
da'ruiwapari'ödzé 'manharī dza'ra aba monomhā,
dza niwam norī hā, da te 'ruiwapari dza'ra mono ū di;
tanorī hā, nima norī ma, da te pari dza'ra mono ū wamhā,
tāma pari āna, dza tō tāma höimana dza'ra".

²⁴Mitsito-maparane na ūmai Höimana hā, Tomé hā ūtsitsi, Dídimo na, ū norī me höimana dza'ra ū di, niwa Danho'reptui'wa wei morīmhā.

²⁵Ūtsamarī'wa ūamo norī hā, taha wamhā, te tāma nharī dza'ra: "WanhiDa'rānhipai'wa hā, wa watsiwi 'madö'ö ni!" Tadza hā, te ū hā ū norī ma tinhā: "Wa hā, te 'madö'ö ū wamhā, ūwa'rédzé hā, nima me, da te ūtsib'rata dzapu'udzé hā, duré ūnhipto, te tsērē ū wamhā, nima me, ūtsapu'udzém āma hā, duré ū'a're amo niwīmhā, āma ūnhimidzadzei ū di dza".

²⁶Ūrādzahu bödö tsil'utōrī parimhā, ūtsamarī'wa norī, te apō ūtsitsōpētē na hā tihöimana dza'ra 'ri para, duré Tomé hā ūme dza'ra hā. Danho'reptui'wa ma wi, 'ridawa tsitom nherē, ma ū norī wa'wa tsitsārī dza'ra duré tinhā: "Romharé aime 're höimana aba mono!" ²⁷Töibö pari, te Tomé ma tinhā: "Atsipto āme hiri duré ūnhib'rada 'madö'ö! Atsib'rada tsarōtō duré ū'a're amo niwī hiri, duré oto 're da'awawāi mono tō, tadza hā,

atsimidzadzei mono!" ²⁸Tomé ma, ōhō tsada'ō: "Íte ÍnhimDa'ráhipai'wa, duré Íte Dapoto'wa!" ²⁹Danho'reptui'wa, te ōhō ma tinhá: "

Marí wa Ímadö'ö wē-te, ma atsimidzadze.
Rowē dza'ëne, te Ímadö'ö'wa dza'ra õ ma hā,
ma duré tō tinhimidzadze dza'ra!"

4. ÍMORÍ'RADA Í'RĀTSUDU

³⁰Danho'reptui'wa dza hadu, te Í'a'manharí mono hā, tidzamarí'wa norí nho'remhā, Íamo Íwaihu'udzé hā ahö di, Ítsihötö na Ítsöpëtë õ hā, ãhā Ítepäiwatsitsi 'remhā. ³¹Tadza hā, ãnorí hā, Ítsihötö dza'ra hā, ãma atsimidzadze dza'ra aba da hā, Danho'reptui'wa Í'ma'wamarí ré na hā, Dapoto'wa 'ra hā, Duré, marí ãna, ãma atsimidzadze dza'ra aba wa, aihöimanadzé wa'wa aima höimana dza'ra aba da hā, Ítsitsi na.

Í'RĀTSUDU

21 Ítsihöi'rédzé Tiberíades pu'u dzaihö na --- ¹Áhā parimhā, Danho'reptui'wa ma tidzamarí'wa norí ma tsitsö'awi na wapto apö, Tiberíades öporé dzaihö ãma. Íne, ma tsö'awi tsihí: ²Te tsiré tihöimana dza'ra Simão Pedro duré Tomé, Dídimó na Ítsitsi hā, Natanael me, Galiléia Caná hawimhā, Zebedeu 'ra norí hā duré maparane Íamo Ítsamarí'wa norí hā. ³Simão Pedro hā, te õ norí ma hā tinhá: "Tepe dzô, wa dza mo". Ó norí hā, te ōhō ma nharí dza'ra: "Wa norí dzéma, wa dza ãma aime ai'aba're ni". Wairé duré uba're na tsai'uri dza'ra, duré taha mara na hā, marí, te 'ma'ori dza'ra õ di.

⁴Ma tō dza ti'awē, tō Danho'reptui'wa hā, te höiwi hā tihöiba tsap tsina ö dzada're. Tadza hā, Ítsamari'wa norí hā, te tsiwi waihu'u õ di, Danho'reptui'wa Íhöimana na hā. ⁵Taha wamhā, te Danho'reptui'wa hā õ norí ma tinhá: "Íhöiba tém norí, ãté tebe hā atsiwi Ímai'ori 'wa". Ma tsiwi tsada'ō: "Mare di!" ⁶Te tâma anha: "Abadzi paradzu hā uba're nhimire niwí mei wa'aba, duré te dza Ítsamri dza'ra wa'wa". Taha wamhā, ma tsiwi time, duré tamemhā Ítsiptede tâma höimana dza'ra õ di, te te tsiwi Íwani da hā, tebe hā Íhöimana dza'ëtë wa. ⁷Tahā Ítsamari'wa hā Danho'reptui'wa, te Ítsawi pe hā, taha wamhā, te Pedro ma tinhá: "Da'rânhipai'wa hā". Simão

Pedro hā, te īnharī hā, te te wapari wamhā, "Da'rānhipai'wa hā!", ma ti'udza tsima titsē - e marī wa, ai'uiréwi höimana wa - duré öi ba tsime. ⁹Itsamarī'wa īamo norī hā, ti'a nhiti romhö na höimana dza'ra õ wa, tadza hā maparane dzahu danhimidza'ötō na āma īmro na, te we tsitsa're, abadzi paradzu hā, te te tsivi tsari tsina, tepe ré hā.

⁹Niwa ti'ai u tobro dza'ra wamhā, ma udzö pré'a tsiro tsāmri dza'ra, tebe ītsitsiwim na duré ī'u'ētēwāpu hā. ¹⁰Danho'reptui'wa, te õ norī ma tinhā: "We 'mai'ōri aba tebe nima hā, īmai'ōri wa'wa hā". ¹¹Simão Pedro, taha wamhā, ma uba're u tsai'u, duré abadzi paradzu hā, te ti'ai u hā titsa, 'matsitsi ré mitsi dzahu duré īmrotō tom'āi'ā duré tsi'umdatō tebe ītsa'ē ne hā; duré tsa'ētē na höimana nherē, abadzi paradzu hā, te tsina tsinarī mono õ di. ¹²Danho'reptui'wa, te tāma anha: "We atsaihuri aba hö!" Itsamarī'wa norī hā mitsi petse tsada 'madzahi õ di, te te īmadzadanharī da hā: "E 'wa hā a hā", e marī wa, tāma waihu'u dza'ra wa, Da'rānhipai'wa na hā. ¹³Danho'reptui'wa, ma ītēme tsina rotétē dza'ra, ī'u'ētēwāpu, ma ti'ö duré õ norī īwawam dza'ra, te te tāma tsōmri; duré aiwapsi 'manha, tepe na dzéma. ¹⁴Āhā tsi'umdatō āma tsō'awi ītsihiridzé, Danho'reptui'wa hā tidzamarī'wa norī ma, adö'ö norī hawi tsihöiba parimhā.

¹⁵Tsaihuri parimhā, te Danho'reptui'wa hā Simão Pedro ma hā tinhā: "Simão, João 'ra, a hā, e aima īdzawi di, õ norī nhipai u hā". Ó hā, ma tsada'ö: "Ihe, Da'rānhipai'wa, a hā waihu'u petse di, te īatsawi na hā". Danho'reptui'wa, te öhō ma tinhā: "Ite pone'ēnhimidzawi hā, a'ubumroi mono". ¹⁶Maparane āma, te öhō ma tinhā: "Simão, João 'ra, e aima īdzawi di". - "Ihe, Da'rānhipai'wa". Ó hā, te tinhā: "A hā waihu'u petse di, te īatsawi na hā". Danho'reptui'wa, te öhō ma tinhā: "Ite pone'ēnhimidzawi hā a'ubumroi mono". ¹⁷Tsi'umdatō āma ītsahu āma, te öhō ma tinhā: "Simão, João 'ra, e aima īdzawi di. Pedro wi, ma tirobdzei'ö, e marī wa, 'tsi'umdatō āma ītsahu na, öhō te te tsadanharī wa: "A hā, e aima īdzawi di", duré õ hā, te tō tāma tinhā: Da'rānhipai'wa, a hā uburé waihu'u petse uptabi di; a hā waihu'u petse di, te īatsawi na hā". Danho'reptui'wa, te öhō ma tinhā: "Ite pone'ēnhimidzawi hā a'ubumroi mono.

¹⁸Tô tsena na, tô tsena na, wa aima tinhā:

"Niwa dza hadu aihöiba tém na aihöimana ré hā,
a hā te atsi'utsitsi mo,
te duré ane mo, nimomo aima īwē dzém u hā;
niwa atsi'īhi wamhā,

te dza atsib'rada hā ūtsarō duré ūamo hā,
dza ai'utsitsi ni, dza duré nimomo aimā ūwē'ō u hā atsaprōni ni".

¹⁹Āhā na, te ūnharī hā, te watsu'u da, nima hā na hā, dza Pedro hā ūdö'ö na hā rowē dza'ene Dapoto'wa ma, te ūtsōmri na hā. Āne na te nharī parimhā, ūhō ma, te tinhā: "We ūdzarina aimorī".

²⁰Pedro apō tsipi'rai wamhā, ma titsā Danho'reptui'wa te ūtsawi pe hā ūtsamarī'wa ūtsarina ūmorī hā, tahā nima hā datsadzém āma ūtēme 'rāi we tsina ūtsō'utu nhitsiwi, duré aré te te ūtsadanharī hā: "Da ūrānhipai'wa, e 'wa hā, te dza atsō". ²¹Pedro, te 'madö'ömhā, te Danho'reptui'wa ma tinhā: "Da ūrānhipai'wa, e ūhā". ²²Danho'reptui'wa, te ūhō ma tinhā: "Wa hā, te ūtsima wē wamhā, ūhō hōimana ūötsi da wamhā, wa hā we ūmorīdzém u hā, e marī, te tihöiba, a hā wamhā, we ūdzarina aimorī". ²³Taha wamhā, te te 'mahörö ūtsitsānawā norī wa'wamhā, rowatsu'u hā nima hā, tahā ūtsamarī'wa dza ūdö'ö ū na hā. Danho'reptui'wa tadza hā, te nharī ū di, dza ū hā ūdö'ö ū na hā, tadza hā: "Wa hā, te ūtsima wē wamhā, ūhō hōimana ūötsi da wamhā, wa hā we ūmorīdzém u, e marī, te tihöiba".

Ūrātsudu --- ²⁴Āhā ūtsamarī'wa, te ūtsōmri mono, ūtōmo wapto hā, ānorī marī mono na hā, duré nima hā, ma anhihötö; duré wa waihu'u dza'ra ni, ūtsimitōmo wapto hā, tō tsena uptabi na hā.

²⁵Tadza hā, ahö di marī hā ūamoi mono hā, Danho'reptui'wa, te ūtāmanharī mono hā, duré da te tsihötö dza'ra mono 'wa'ö hā, mitsi tsidöpötsi, wa ūnhimidzadze, ūtsō'uma hā ūbō, aré te te waihu'u dza'ra ū di, ūtepāiwatsi hā, da te tsihötö dza'ra 'wa'ö hā.

E & C GRÁFICA E EDITORA LTDA
Gráfica Mundial
(67) 3324-0444 • grafmund@terra.com.br